

MAP Zuivelhistorie Schouwen-Duiveland

PROVINCIE ZEELAND

Schouwen Duiveland

Bron: [dl www.atlas1868.nl/ze/provzeeland.html](http://dl.www.atlas1868.nl/ze/provzeeland.html)

Noordwelle:	1883 - 1899
Zonnemaire:	1893 - 1902
Nieuwerkerk:	1892 - 1953
Zierikzee:	1955 - 1969
Melkfederatie:	1938 - 1973
C.M.M.C.:	1948 - 1981

In deze MAP over de – voormalige - zuivelindustrie van de Zeeuwse eilanden Schouwen en Duiveland heb ik alle knipsels geplaatst die ik over dit gebied en het onderwerp in het Zeeuws kranten-archief (tot heden) heb gevonden. Voor verdere uitwerking is – voorlopig - geen tijd!

www.Zuivelhistorienederland.nl

Inhoud Map Zuivelhistorie Schouwen-Duiveland

plaats	Onderwerp	blz.
	Noordwelle / Zonnemaire / Haamstede / Nieuwerkerk / Zierikzee / Melkfederatie/CMMC-1 / CMMC-2 / Bijlage	
Algemeen	Nog niet gemaakt	003
1878-12-28	Lezing, <i>voordragt</i> door A. F. Marlet over zuivelfabrieken - ZML.	005
1883-07-21	Wat zijn de eischen des tijds vd. Landbouw in Schouwen Duiveland	
▲		
Noordwelle		
1883-06-09	Lezing Rinkes Borger in Noordwelle	
1883-08-09	Bericht over mogelijke zuivelfabriek in Noordwelle, met serie knipsels	009
1974-04-23	Werd (kaas)fabriek Zelandia.....knipsel uit 1974	
▲		
Zonnemaire-I		
1890-09-16	Lezing Friese zuivelconsulent dr. K.J. vd. zande	
1890-11-22	Oproep Cn. Groeneveld De Kater voor deelname aan zuivelfabriek	
1890-12-11	Nogmaals Cn. Groeneveld De Kater over plan voor zuivelfabriek	
1891-01-01	Officieel beslissing voor Stoomzuivelfabriek in Zonnemaire	
1891-03-17	Ingezonden: Twijfelaar „ <i>Komt dit wel goed, gaat het niet te snel</i> ”	
1891-06-20	Verhaal over boerenboter op SD – Sprokkelingen XIII	
1891-08-01	Ingezonden: Uitvoerige beschrijving werking zuivelfabriek	
1891-08-27	Ingezonden beschrijving S-D en fabriek door Groninger	
1891-09-19	Ingezonden. - Lovende woorden, eerste vergadering	
1891-10-24	Verhaal over boter op SD, ook Zonnemaire– Sprokkelingen XIV	
1891-10-29	Ingezonden. - Beschrijving fabriek	
1892-03-08	Ingezonden over resultaten van de fabriek	
1892-04-16	Ingezonden: Waarom wil men op Duiveland een eigen fabriek	
1892-07-05	Korte beschrijving fabriek nav. bezoek leden HNRS	
1893-12-23	Lezing dir Bosma <i>Zuivelbereiding</i>	
1894-09-11	Verslag 3e jaarrekening, met gegevens – ook kaas !	
1899-02-07	Lezing dir. W. J. Mulder „Melkafscheiding en invloed daarop”	
1900-12-06	Lijst met zuivelfabrieken in Zeeland	
1902-03-15	Adv. met oproep voor liquidatie vergadering	
▲		
Zonnemair-II	Particuliere voortzetting door oud-directeur W Mulder	
1904-05-07	Verkoop fabriek Zonnemaire	
Rechtszaak-1902	Na de liquidatie en rechtszaak als bijlage-I – achter in deze inhoud-lijst	

Sloop in 1968	1968-08-12 Sloop voormalige directeurswoning - Bijlage-II	
▲	Sloop oude dir. woning	
Haamstede	Als filiaal van Zonnemair 1894-1902	017
1902-03-15	Als part. Filiaal van W. Mulder 1902 -	
1982-12-10	Foto en historisch verhaal over het gebouw en de mensen	
▲		
Nieuwerkerk		
1892-04-15	Ingezonden: Met voor en tegen voor eigen zuivelfabriek	092
1892-04-16	Ingezonden: Fabriek contra Filiaal	
1892-04-21	Verslag oprichtingsvergadering, twee leden naar naarden	
1892-05-10	Verslag twee onderzoek leden, bouw eigen zuivelfabriek gaat door.	
1892-11-22	Ingezonden: Opening zuivelfabriek De Duif	
1907-11-23	Oosterland, lezing Zwagerman, oprichting controlevereniging	
1909-01-21	Verslag Jr. vergadering – 122 leden 1,850 Mln. kg. melk	
1910-01-22	Verslag; met melk- en vet gegevens <i>Controlevereniging Duiveland</i>	
1915-03-01	Verslag van de Zuivelconsulent op SD <i>Voordeel Coöp. Zuivelfabriek</i>	
1921-07-04	Moeilijkheden bij opvolging bestuursleden / 20 juli liquidatie.....	
1921-11-04	Liquidatie Coöperatie De Duif	
1922-xx	Herstart De Duif-II eigenaar W. H. v. Oeveren	
1936-07-21	Exursie – kort verslag met beschrijving <i>de Duif</i>	
1942-xx	Overname door VZ. Rotterdam, (participeerde al sinds 1932)	
1945-07-21	Melkvoorziening op Schouwen-Duiveland – Duif werkt nog niet	
1948.xx	Ontstaan CMMC (deze ging de melk leveren <i>op kontrakt</i>)	
1949 / '50	Foto van De Duif ca 1949 / '50	
1950-10-27	Contactbijeenkomsten met lezing over goed melken	
1953-02-xx	Foto van de Duif na de februaristorm	
1953-02-06	Veeverliezen – bij watersnood – Ir. Harmsen (onder CMMC)	
1953-12-17	Nieuwerkerk weg weer droog – dorp verwoest.....	
1985-09-19	Over vroeger, vervoer van melk met de tram....	
▲		
Zierikzee		
1955-02-03	Opening nieuwe fabriek <i>De Duif</i> in Zierikzee	
1963-01-29	Melkrijder J. Westerbeke krijgt autoradio als waardering	
1965-03-15	Melkunie neemt VZ. Rotterdam – dus ook Zierikzee - over	
1965	Gereed komen Grevelingendam - Schouwen -Duiveland geen eiland meer	
1969-01-28	Stoppen als productiebedrijf van CMC-Melkunie	
	Zie hierna bij CCMC	
1973-08-21	Bericht van sluiting melkontvangst en uitgifte-depot	
		139
▲		

Melkfederatie	Korte inleiding over de Zeeuwse melkfederaties	
1943-07-08		
1948-03-27	Presentatie Plan samenwerking Melkveehouder Slijters op SD. Op ZML vergadering	
1948-04-26	De moeilijkheden van de melkslijterij op Schouwen-Duiveland	
1948-05-01	Verslag één van de oprichtingsvergaderingen van de CMMC	
1948-05-04	Gegevens melk op Schouwen-Duiveland en plan tot organisatie	
1948-06-24	Oprichting Coöp. Melk- en Melkproducten-Centrale – zie verder bij CMMC	
1973-05-10	Vd Zee 40 jr. secretaris melkfederatie 1933 - 1973	
1973-06-07	Opheffing Zeeuwse melkfederatie – gaat op in de AVM	
▲		
CMMC-1		
1949-08-08	Verslag vergadering C.M.M.C	
1950-11-28	Verslag vergadering C.M.M.C	
1951-07-13	Verslag vergadering C.M.M.C	
1951-12-14	Verslag vergadering C.M.M.C	
1952-10-16	Verslag vergadering C.M.M.C. Ook V.Z. te Zierikzee	
1952-12-31	Samenwerking CMMC, VZ en consulentenschap bij stalverbetering	
1953-01-29	Verslag vergadering C.M.M.C	
1953-06-03	Schenking van gereedschap aan gedupeerde Slijters	
1953-12-03	Verslag vergadering C.M.M.C aanbesteding nw <i>De Duif</i>	
1954-07-02	Lezing Melkvoorziening Schouwe Duiveland - vd Zee	
1955-02-15	Verslag vergadering C.M.M.C	
1956-02-11	Verslag vergadering C.M.M.C	
1956-07-31	Verslag vergadering C.M.M.C	
1957-02-21	Verslag vergadering C.M.M.C weer 1800 melkoeien	
1958-03-17	Verslag vergadering C.M.M.C	
1958-07-03	Verslag vergadering – Zierikzee 2556 melkoeien 461 leden	
1959-01-15	Verslag vergadering C.M.M.C	
1959-03-05	Verslag vergadering C.M.M.C	
1960-07-08	Verslag vergadering C.M.M.C kort verslag	
1961-02-27	Verslag vergadering – Bruinisse 2606 melkkoeien 539leden	
1961-07-06	Verslag vergadering – Zierikzee mei '61 2821 5,393 Mln.	
1962-03-09	Verslag vergadering – Bruinisse 2880 melkkoeien	
1962-07-xx	Mei '62 3157 6,187 Mln. 533 leden	
1963-07-11	Verslag vergadering – Zierikzee Mei '63 3226, 6,341 Mln. 581 leden dcc. '62	
1964-01-30	Verslag vergadering C.M.M.C – Bruinisse 31 dec. '62 3282 11,895 (fabr.)	
1964-02-14	Oprichting van Zeeuwse Melkwinningscommissie	
1964-10-02	Verslag vergadering C.M.M.C – Zierikzee 31 dec. '63 3226 11,895 (fabr.) 519 dec'63	
1965-01-21	Verslag vergadering C.M.M.C - Oosterland 518 10½ mln. (fabr.)	

CMMC-2		
1965-03-25	Overname aandelen VZ – Zierikzee - door Melk-Unie	
1965-07-08	Verslag vergadering C.M.M.C – Oosterland eind ‘64 ??? leden 3028 koe	
1966-07-15	Verslag vergadering – Zierikzee- mei ‘65 2xxx koe. Dec. ‘65 480 leden 10.8 mln. fabr	
1967-01-17	Verslag vergadering C.M.M.C – Oosterland eind ‘66 458 leden 2881 koe.	
1967-06-05	Commentaar vd. Zee op ingezonden stuk Melkprijs Schouwen	
1967-06-30	Verslag vergadering – Zierikzee - mei ‘66 2880 koe. Dec. ‘66 460 leden 10.65 mln. fabr	
1968-02-16	Verslag vergadering C.M.M.C Met lezing over melktank vervangen	
1968-04-13	Verhaal over einde van losse melkverkoop CMMC en vd Zee	
1968-07-11	Verslag vergadering C.M.M.C - belangrijke veranderingen	
1969-01-27	Verslag vergadering – Bruinisse	
1969-07-10	Verslag vergadering C.M.M.C afscheid voorzitter Eveleens	
1970-01-27	Bruinisse C.M.C. Lezing C Zee over de – slechter – functionerende zuivelindustrie	
1970-01-29	Oud voorzitter D. Eveleens overleden	
1970-07-16	Verslag vergadering – Zierikzee	
1970-11-24	Verslag afsluiting Fokveedag Zierikzee 1970 – Lezing Lantinga over melktank	
1971-02-26	Verslag vergadering – Bruinisse – over besprekingen met CMC	
1971-03-02	Verslag lezing Oosterland door Secr. Melkfederatie vd. Zee met EEG gegevens	
1971-11-25	Verslag vergadering – Zierikzee - Gegevens met aansluiten onderstaande lezing	
1971-11-25	Lezing van CMC Voorzitter v Leeuwen „Doelstelling CMC” (fusievoorbereiding!)	
1972-01-17	Verslag vergadering 14-01 – Oosterland over fusie CMMC met C.M.C -I	
1972-01-18	Verslag vergadering 14-01 -Oosterland nogmaals over fusie - II	
1972-01-20		
1971-01-21	Verslag vergadering Oosterland - Laatste lezing Zee	
1972-03-23	Goedkeuring Fusie – verder zonder Slijters	
1972-09-01	Eerste melktank op Schouwen-Duiveland bij P. vd. Waart	
1972-09-29	Eerste maal RMO op het erf	
1972-12-14	Vergadering afscheid voorzitter Schoor	
1973-08-21	Bericht van sluiting ontvangstation	
1973-09-11	Opheffing <u>Ontvangsstation</u> MelkUnie Zierikzee depot blijft nog	
1981-05-05	Laatste vergadering in CMMC (Melkveehouders vereniging) verband - opheffing	
▲		
Bijlagen		
Bijlage-I	Rechtszaak Zonnemaire na de liquidatie in 1902	
Bijlage-II	Sloop voormalige directeurswoning Zonnemaire	
Bijlage-III	WWW tekst over zuivelfabrieken Zierikzee / S-D.	
Bijlage-IV	40 Jr Melkrijder	

Bijlage-V	Watersnoodramp	
1953-02-06	Gegevens – veeverliezen – bij watersnood – Ir. Harmsen	

[top](#)

Schouwen Duiveland

Algemeen

Landbouwvoordragt te ZIERIKZEE ¹

op 21 DECEMBER 1878.

Heden vervulde de heer A. F. Marlet² alhier zijne tweede spreekbeurt. Thans behandelde hij „de grondslagen voor eene winstgevende zuivelbereiding.”

Spreker zal in de eerste afdeeling de middelen daartoe behandelen, in de tweede de zuivelfabrieken.

In de eerste plaats is het noodig, dat men zorg drage voor goed melkvee en dat men de melk zoo goed mogelijk verwerke.....³

Tweede deel

Aan de zuivelfabrieken was de 2de afdeeling van des sprekers rede gewijd.⁴

Boter- en kaasfabrieken hebben tegen, wat alle nieuwe zaken tegen zich hebben: onbekendheid, vooroordeel en gebrek aan krachten, om behoorlijk te werken. Gewoonlijk wordt met te weinig kapitaal en onvoldoend personeel begonnen.

Men voert er ook wel tegen aan, dat door de fabrieken de zuivelbereiding aan de invloed der vrouw wordt onttrokken, dat zij zich daardoor van de landbouw verwijderd en een kostbare dame wordt. Spreker weerlegt dit bezwaar en meent, dat geheel andere oorzaken dan fabrieken meewerken, om de weelde ook onder de vrouwelijke landbouwende bevolking te doen toenemen; men overtuige zich daarvan, waar nog geen zuivelfabrieken bestaan.

Een ander bezwaar is van groter betekenis. Ons publiek is nog niet algemeen vatbaar voor deze nieuwe industrie. Een eerste eis is eerlijkheid, nog boven kennis: Spreker toont aan, dat melkverkoop geheel een zaak van vertrouwen is. De fabriek te Zwammerdam kocht melk. Men wist, dat, als er geen melk gekocht werd de fabriek moest stilstaan; men bedong daardoor prijzen tot 7 en 8 cent per liter, hetgeen onbestaanbaar is. Bedrog en onwil zullen alleen dan wegvallen, als de zuivelbereiders zelf belang hebben bij de fabriek.

De suikerbietenteelt kan tot staving hiervan strekken. Zolang de bieten enkel bij het gewicht worden betaald zonder op suikergehalte te letten, zal men zich enkel op het gewicht toeleggen. Zij die de melk leveren moeten belang hebben, dat ze goed is en dit is het geval bij fabrieken voor gemeenschappelijke rekening. Bedrog moge mogelijk blijven, zeker zal het toch minder zijn. Men stelt bekwaam, ontwikkelde mannen aan het hoofd en verhoogt hun belangstelling door toepassing van het participatiestelsel (aandeel in de winst). De beste fabrieken in Duitsland en Denemarken maken van de melk, die aangekocht of onderling geleverd wordt, een, zuivelwaarde van 7,1 tot 7,3 cent per liter. De afval wordt gebruikt om varkens te mesten en van die tak van gebruikt wordt ook nauwkeurig boek gehouden. Er kan gemaakt worden tot bij de 8 cent per liter melk, doch dit is voornamelijk afhankelijk van het personeel. De ijver en

1 Dit is niet de eerste lezing over zuivelbereiding die door de heer Marlet op Schouwen-Duiveland werd gehouden. In een knipsel van 4 en 5 april 1877 stand een uitvoerig verslag van een eerdere lezing. Deze is niet geplaatst in de MAP Schouwen-Duiveland, maar staat in een speciale *MAP Zeeland Beginperiode*.

2 A. F. Marlet was één van de twee, door het hoofdbestuur de ZML, begin 1976 aangestelde wandelleraren, die in het gewest; *in onderscheidene delen voordrachten over de wetenschappelijke landbouw moesten houden* De andere was G. A. Voorstman van Oijen. Beiden waren ze (hoofd)onderwijzer. Marlet kom ik in 1874 ook tegen als Uitgever / hoofdredakteur van een *Landbouwkundig Weekblad*.

3 *Eerste deel vd. Lezing is niet over genomen.* (ZHN.)

4 In het vervolg van deze transcriptie is de schrijfwijze aangepast aan, de huidige meer gangbare! - (ZHN.)

trouw wordt ook weer verhoogd door een aandeel in de winst te geven en daardoor is dan weer een groot bezwaar opgelost.

Aan de zuivelfabrieken zijn bij een gezond verenigingsleven grote voordelen verbonden. De besparing aan gebouwen, werktuigen en personeel is tastbaar tegenover de hoofdelijke bewerking, waarbij ieder zich van het nodige moet voorzien. Men kan de bewerking in de fabriek toevertrouwen aan deskundigen en de storende invloeden, die een verbinding der zuivelbereiding met het huishouden dikwijls teweegbrengt, word vermeden.

Een fabriek werkt bij grote partijen; hierdoor wordt versnippering voorkomen, de voordelen van verdeling van arbeid kunnen worden genoten en men verkrijgt een gelijke samenstelling van het product. Nu zijn de kwaliteiten in gelijke verhouding uiteenlopend, als de bekwaamheid der zuivelbereiders. Bij fabrieken zou dit onhoudbaar zijn, men moet gelijke kwaliteit maken om gemakkelijk te verhandelen. Hierdoor wordt ook veel knoeierij in het klein onmogelijk gemaakt. In Nederland zal de proef genomen worden met 2 zuivelfabrieken en spreker houdt zich verzekerd, dat die proef tegenover de hoofdelijke bewerking gunstig zal uitkomen, alleen die de melk in natura verkopen misschien uitgezonderd.

Vooraf moet men zich nauwkeurig bekend maken met de onkosten; de boekhouding is in 't algemeen weinig in trek en daaruit volgt ongenoegzame bekendheid met al de onderdelen: Alle uitgaven moeten aangetekend worden, men vergeet daarbij niet de intrest over de waarde der gebouwen en werktuigen en zo berekend men nauwkeurig de zuivere opbrengst der melk per liter.

Dat de zuivelfabrieken als het ware in de lucht hangen, blijkt daaruit, dat in ons land in de zuivelstreken deze zaak reeds een punt van behandeling is. Toch acht spreker de fabrieken van nog meer belang, waar zuivelbereiding bijzaak is; daar zal de besparing van de verspreide werkplaatsen groter zijn. Hij beveelt daarom aan, de oprichting van een fabriek in deze eilanden ernstig in overweging te nemen; hij hoopt, dat de nieuwigheid der zaak wel tot voorzichtigheid maar niet tot hardnekkig verzet tegen werkelijke verbetering mag leiden

Intussen moet rekening worden gehouden met de graad van ontwikkeling der bevolking. Waar de economische begrippen van samenwerking en verdeling van arbeid op deze fabriekinstellingen toegepast, vreemd zijn, zou het hoogst bedenkelijk zijn dergelijke zaak te beginnen. Maar waar men de proef neemt, zal spoedig het praktisch nut gevoeld worden: de toekomst dezer fabrieken kan als zeker beschouwd worden, omdat de grondslagen beter zijn, dan die van de tegenwoordige bewerking. Ook zal het artikel beter naam verkrijgen, door verwijdering van knoeierij. In Denemarken en N. Duitsland bevindt men zich goed bij de zuivelfabrieken; daar zijn het voornamelijk de grote veehouders, die de zaak zelf opgevat hebben.

Spreker waarschuwt niet te veel over te nemen van onze naburen, en dan alleen na nauwkeurig onderzoek. De Duitse reglementaire bepalingen, die als krijgsartikelen luiden, zou hier weinig gewenst zijn. Onder anderen ook het gebruik van ijs hier weinig navolgenswaard zijn. De afkoeling door middel van ijs is uitmuntend, maar komt hier te duur uit. Worden hier de fabrieken meer algemeen, dan zal misschien door ruimer behoefte de aanvoer toenemen en de prijs matiger worden. Ook is het niet nodig alleen mannen te gebruiken, men zou ook met vrouwen kunnen werken, waar do lokale omstandigheden daaraan de voorkeur doen geven.

Spreker eindigt met een krachtige aansporing om deze zaak nauwgezet te onderzoeken, doch het daarbij niet te laten, maar tot handelen en samenwerking over te gaan. Vooroordelen be-

staan er zeker nog tegen deze zaak: maar die bestonden ook tegen de stoomgemalen, en in hoe weinig jaren zijn die niet door schitterende uitkomsten overwonnen? Zo zal het ook gaan met de zuivelfabrieken; men zorgt echter, dat die nijverheid niet in handen komt van speculanten; de landbouw moet zelf die taak aanvatten, dan zeker zal zij het best behartigd worden.

Het was voorzeker in de geest van alle aanwezigen, dat de Voorzitter, de heer B. G. van der Have, de spreker dank betuigde voor zijn welsprekende en zaakrijke rede. De dag der eerstvolgende vergadering zal nader worden bekend gemaakt.

Zierikzeesche Courant, 21/07/1883; p. 1/4

1883. No. 55. Zaterdag 21 Juli. 86ste jaargang.

ZIERIKSEESCHE COURANT.
NIEUWS- en ADVERTENTIE-BLAD
voor het arrondis- sement Zieriksee.

Deze Courant verschijnt DINSDAG- en VRIJDAG-AVOND,
uitgezonderd op FEESTDAGEN.
Prijs per drie maanden f 4,—. Franco per post f 1,—.
Afzonderlijke nummers 5 cent, met Bijblad 10 cent.

PRIS DER ADVERTENTIEN:
Per gewone regel 10 cent, Huwelijks-, Geboorte-
en Doodberichten van 1—6 regels 60 cent.
Dienstaanbiedingen van 1—5 regels, mits contant betaald, 25 ct.

Alle stukken, de redactie betreffende, gelieve men uiterlijk een dag voor de uitgave in te zenden aan den uitgever H. LAKENMAN.

Gedachten van een landbouwer over de eischen des tijds voor den landbouw in Schouwen en Duiveland. II.⁵

Nu wil men de bruto-opbrengst zoo hoog mogelijk opvoeren, doch reeds nu kan een cultuur niet volgehouden worden, die zoo overdreven , wordt, daar er feitelijk reeds te veel graan ~ verbouwd wordt. Zoo wordt de wisselbouw te eentonig en komt b.v. de tarwe veel te dikwijls terug.

Deze wijze van bebouwing is zeker niet rationeel te noemen. Op de vraag wat daarin verbetering zou kunnen brengen, zou misschien in de eerste plaats kunnen geantwoord worden: wijden wij nu aan de veeteelt hetzelfde overleg en denzelfden ijver, die vroeger aan den akkerbouw besteed zijn.

Veeteeld

De grondslag van veeteelt is melkerij. Wil men dus de veeteelt uitbreiden, dan zal hieraan vooraf moeten gaan uitbreiding van de melkerij. Is nu de melkerij een lastpost in plaats van een bate, dan zou het zeker onpractisch zijn uitbreiding van zulk een tak van industrie aan te bevelen. Ware het een feit dat melkerij, uitgeoefend zooals deze moet uitgeoefend worden, nadeelig was, dan hield alle redeneering op en wij stonden voor het uitgemaakte feit. Is dit echter wel zoo?

Ieder zal wel willen toestemmen, dat er iets hapert. Waar schuilt nu de fout? Laat ons allen trachten dat na te gaan en dan naar verbetering streven.

Een hoofdvraag in deze is: acht men onze gronden in staat om goede grassen voort te brengen? Het antwoord kan, geloof ik, niet twijfelachtig zijn. De natuurlijke weilanden, zij dragen nog jaarlijks een oogst hooi, onder gunstige omstandigheden een goeden, onder ongunstige een minderen oogst. De opbrengst is andere streken *evenarende*. Klavers en lucern willen goed voort. Kunstweiden, goed behandeld, leveren een goede opbrengst.

En wat wordt over 't algemeen aan de oude weilanden gedaan? Er wordt van gehaald zooveel mogelijk, zonder iets terug te geven. Dit op zichzelf is reeds een fout, die zeer om verbetering vraagt, en iedere verbetering op dit punt zal ook haar loon medebrengen.

⁵ Deel I stond in ZZC 1883-07-18 en ging over akkerbouw. Niet geplaatst! Beiden niet ondertekend. (ZHN.)

Den bodem van een groot deel van ons eiland mag men in staat achten om goede voeding op te leveren voor het melkvee en ik meen te mogen zeggen dat de bodem hier dus geen schuld heeft.

Mijn meening is dat in de practijk der melkerij zelf de meeste fouten schuilen. Zie hier, hoe ik tot dit oordeel kom. Het uitoefenen der melkerij berust hoofdzakelijk op de vrouw. Hieruit volgt nog niet dat de vrouw de oorzaak is van de fouten, die begaan worden. Zij schuilen misschien dieper dan men oppervlakkig zou vermoeden. Vroeger werd de opbrengst der melkerij als huishoudgeld aan de vrouw gelaten en dat was toen in zeker opzicht, bij de geringe gelding en den kleinen omvang der melkerij, goed te noemen. Dit verandert echter wanneer melkerij wordt een basis, een hoofdvak der boerderij. Uitbreiding is dan noodzakelijk, hulp niet te verkrijgen. De tot heden gevolgde wijze van behandeling is echter voor vele verbeteringen vatbaar.

Ziedaar dunkt mij de ware voorstelling der zaak.

De fouten, die er zijn, moeten echter worden gekend om vermeden of weggenomen te kunnen worden.

Laat ons even nagaan wat zool de oorzaken zijn, die nadeelig werken op ons bedrijf der melkerij.

Eerstens is de bevolking van onze eilanden te klein om de boter te verbruiken. Holland vraagt onze boter niet dan tot inferieure prijzen. Dit is gewis een groot bezwaar, omdat men nu afhankelijk is van locale omstandigheden, die niet gunstig zijn. Hierbij komt nog dat tegenwoordig de boterprijzen in ons geheele vaderland zeer lijden door de concurrentie van andere landen, zooals Denemarken en Zweden, de kuststreek van Duitschland en een gedeelte van Frankrijk.⁶ Deze prijsverlaging is in de hand gewerkt door de kunstboter-fabrieken in ons land, die hebben medegewerkt om de Hollandsche en Friesche boter te deprimeeren op de wereldmarkt. Hierdoor moet thans te veel boter in Holland verkocht worden en dat drukt den prijs, en indirect drukt het ook ons.

Een tweede voorname oorzaak van den slechten toestand is m.i. deze: het niet medegaan onzer zuivelbereiding met de eischen en verbeteringen des tijds. Sinds eenige jaren heeft de wetenschap ook in de melkerij een tal van verbeteringen aangebracht, die op zichzelf wel niet zeer ingewikkeld, doch bijeengenomen bezwaarlijk zijn toe te passen in een gewoon bedrijf van melkerij, wegens de groote kosten door deze verbeteringen vereischt, zoodat zij den voortbrengingsprijs te veel zouden verhoogen.

Ook is er in onze gewone wijze van doen nog een fout, die wel verdient opgemerkt en overwogen te worden. Zij is deze: De melk, die afgeroomd wordt, is in den regel zuur en wordt als vleetemelk aan de kalvers gegeven.

De karnemelk wordt ook hiervoor gebruikt. Deze voeding onzer kalvers is te duur. Laat ons eens even nagaan waarom. Melk bestaat uit de volgende bestanddeelen:

botervet	3,50 % ;
kaas	4,- % ;
melksuiker	4,- % ;
zouten	0,65 % ;
water	<u>87,85 % ;</u>
100.	(dr. Bruinsma.)

⁶ Grasboter noteerde omstreeks 1880 f 1,40 – f 1,60 per kg., in 1886 f 1,20 á f 1,50 en in1890 f 0.90 á f 1,20, in 1894 f 0.90 á f 1,25 Gegevens afkomstig uit P. J. Bouman Gesch. Vd zeeuwschen landbouw 1946

Uit bovenstaande tabel blijkt duidelijk dat in onzen vorm van melkerijwezen, wij enkel achtslaan op het botervet en de kaas veronachtzamen. Deze komt enkel ten goede aan het jonge vee. Daarom noemde ik de voeding van ons jonge vee te duur. Laten wij ook de kaas benuttigen en de dan resteerende wei aanwenden tot voeding van het vee, aangevuld met de voedingsmiddelen die nog noodig zullen blijken te zijn om een voldoende voeding voor het jonge vee op te leveren.

Wordt dit toegepast, n.l. ook kaas bereid, dan wordt alles benuttigd wat in de melk aanwezig is en zal zeker de opbrengst worden verhoogd.

Zooals nu wordt gewerkt, komen de werkzaamheden der eventuele hooibereiding geheel ten laste der vrouw en harer helpsters. Hierdoor zou de werkkring der vrouw zeer uitgebreid worden. Of dit wenschelijk zou zijn, of ook rechtvaardig, betwijfel ik zeer; doch laat dit gaarne over aan het oordeel van wie dit artikel lezen.

Een andere vraag is echter deze : kunnen de winsten behaald worden zonder overmatigen arbeid van de vrouwen te vorderen? Mijn meening is, dat zonder de vrouwen met al den arbeid te belasten het voordeel toch te verkrijgen is. Al is dit nu nog maar mijn individueele opinie, zij berust echter op gronden, en die laat ik hier volgen.

De zuivelbereiding op iedere boerderij op zichzelf brengt nog al onkosten mede, die zwaar drukken op het product, en vooral zou dit erger worden als ook het kaasmaken er bij kwam. De werkzaamheden voor kleine hoeveelheden zijn duurder per eenheid dan voor grootere. Deze leer wordt reeds gehuldigd in de streken waar uitsluitend de melkerij wordt uitgeoefend. Men heeft fabrieken gesticht te Delft, Leiden, Zoetermeer, Waddinxveen in Zuid-Holland. In Noord-Holland zijn ook reeds zulke inrichtingen in werking, alsook in Friesland. Daar wordt door de omwonende boeren de melk geleverd aan de fabriek tegen den prijs die onderling is overeengekomen. Deze prijs is zoodanig dat de melkerij winst afwerpt. En dit geschiedt in streken die uitsluitend van de melkerij bestaan.

Het is mij ernst, dat ik dit mededeel. Volgens mijn opvatting raakt het hier een beginsel dat voor den vervolge van overwegend belang voor ons eiland zou kunnen zijn. Uitbreiding van den veestapel door de melkerij, zij moet immers nuttig werken. Er is op dit oogenblik behoefte aan vee in ons land. Deze behoefte aan te vullen, worde een roeping aan welker vervulling wij ons allen dienen toe te wijden.

Evenwel dient ook hierbij op den voorgrond te staan dat medewerken aan de bereiking van het doel uitbreiding van den veestapel, niet enkel daarin zijn belooning moet vinden, maar ook vooral in de opbrengst der melkerij zelf, die evenzeer loonend kan zijn.

Ook zal de vruchtbaarheid in het algemeen van den bodem van ons eiland verhoogd worden door de zwaardere bemesting en een beteren wisselbouw.

Ziedaar de redenen, die mij hebben geleid om openlijk, ofschoon dan ongevraagd, een advies te geven aan de landbouwers dezer streek.

Trachten wij door samenwerking onze melk fabriekmatig te doen bereiden; dan zullen wij geld besparen, een beter product voortbrengen, waarvan de markt verder reikt dan ons eiland en vooral een krachtigen veestapel verkrijgen. Ik gevoel wel dat er wat tegen mijn advies te zeggen is en ik mij aan de critiek blootstel; doch ik wil dat gevaar op mij nemen bij de wetenschap die ik voor mij zelve heb, dat slechts mijn eenige drijfveer was, nuttig te zijn voor ons eiland, en daarom vertrouw ik ook op welwillende critiek.

Noordwelle 1883 – 1899 ?

[onbekende krant], 09/06/1883; p. 2/2

De heer **J. RINKES BORGER**, directeur der Leidsche melkinrichting zal, **Dinsdag 12 Juni** 's avonds te zes uur in het Schoollokaal te **NOORDWELLE**

eene VOORDRACHT

houden over **BOTERBEREIDING en MELKERIJ**. Alle belanghebbenden en belangstellenden in bovengenoemde onderwerpen kunnen die voordracht bijwonen tegen een entree van **f 0,50** per persoon. Dames hebben vrijen toegang.

'T BESTUUR DER LANDBOUW-SOCIËTEIT te Noordwelle.

[onbekende krant], 16/06/1883; p. 2/4

— De landbouwsociëteit te Noordwelle hield zich in den laatsten tijd ernstig bezig met de vraag of de oprichting te Renesse van een boter- en kaasfabriek wenschelijk was. Nadat reeds in onderscheidene vergaderingen de zaak ter sprake was gebracht, werd op voorstel van eenige leden de heer Rinkes Borger, directeur der boter- en kaasfabriek te Leiden, uitgenoodigd zijn oordeel in deze te doen kennen. Deze trad Woensdagavond op in eene vergadering welke, tegen een matige entree ter bestrijding der onkosten, voor ieder toegankelijk gesteld was. Hij betoogde de wenschelijkheid der oprichting van bedoelde fabriek in 't algemeen en toonde aan dat ook hier in Schouwen de zaak alleszins uitvoerbaar is. Onderscheidene vragen tot spreker gericht, werden met groote duidelijkheid beantwoord. In hoeverre deze meting vruchtbaar werken zal, moet de toekomst leeren, doch zeker is dat voorstanders in deze zaak versterkt zijn in hun gevoelen dat de oprichting eener fabriek alhier mogelijk is. *N. Rott. Crt.*

[onbekende krant], 23/06/1883; p. 2/6

De Tentoonstelling te Kruiinge.

In ons vorig nummer konden wij slechts in hoofdtrekken mededeelen, wat ter algemeene vergadering der maatschappij van landbouw was behandeld. Wij laten daarom hieronder een meer uitgebreid verslag van de toen behandelde vraagpunten volgen.

De voorzitter beloofde, dat het hoofdbestuur zal overwegen of in deze quaestiën een adres aan de regeering behoort te worden gericht. Hij herinnerde voorts aan hetgeen hij gezegd had omtrent het boekje van den heer Vorsterman Van Oijen en wees erop, hoe men o. a. te Noordwelle had begrepen, dat voor de goede toepassing der zuivelbereiding voorlichting door een deskundige onontbeerlijk is. Men had daar den heer Rinkes Borger uitgenoodigd eene lezing te houden en bij die gelegenheid had deze den raad gegeven boter- en kaasfabrieken in 't klein op te richten. Door samenwerking worden de kosten gering; wat echter ieder de zaak voor zichzelf ter hand, dan gaan zij veler krachten te boven. De heer Pické drong sterk aan op navolging van dit voorbeeld om in de verschillende afdeelingen door lezingen de landbouwers voortelichten, waarna hij, daar geen der leden meer het woord verlangde, de vergadering sloot.

[onbekende krant], 09/08/1883; p. 2/4

Landbouw.

* **Schouwen-Duiveland**, 7 Augustus. Op het vriendelijk Schuddebeurs volgde heden namiddag een groot aantal boeren en boerinnen, met bijzondere belangstelling, zoowel de voordracht van den heer Van Oijen over het maken van kaas, als de aanschouwelijke wijze waarop dit plaats heeft, voorgesteld door mejuffrouw Van de Plassche.

Op die voordracht werd mij tevens, door een belangstellende in landbouw en veeteelt, meegegeeld dat er te Noordwelle, met vooruitzicht op goed succes, een kaasfabriek zal worden opgericht.

[onbekende krant], 07/02/1885; p. 2/2

De BOTER- en KAASFABRIEK
„Zelandia” te Noordwelle,
 noteert deze week hare **ROOMBOTER**
70 Cent per half Kilogram.

[onbekende krant], 03/07/1886; p. 1/2

Het succes, dat de Kaasfabriek „Zelandia” te Noordwelle op de laatste tentoonstelling te Zierikzee had, geeft me de vrijheid onze landbouwverenigingen te verzoeken op eene of andere vergadering eens op de agenda te plaatsen: de oprigting van kaasfabrieken in onze streken. Onze weilanden zijn uitstekend en onze veestapel kan gerust met die van andere streken wedijveren. Waarom kunnen we dan van de zuivelbereiding niet op uitbreiding rekenen? Waar de kosten daarvan voor één persoon te groot zijn, kunnen zij toch voor gemeenschappelijke rekening geëxploiteerd worden. Het schijnt, dat deze en gene voor eigen gebruik of voor een kleinen kring kaas maakt, bij samenwerking kan meer tot stand komen. Mogen nu maar spoedig berigten gezonden worden, dat hier of daar de noodige stappen voor de oprigting van genoemde fabrieken gedaan worden. Op den weg van onze landbouwverenigingen ligt het zeker dit punt eens in overweging te nemen.

SCHOUWEN.

B. A.

[onbekende krant], 14/05/1887; p. 2/4

— »Te Noordwelle», zoo schrijft men ons, »bestaat sinds geruimen tijd een kaasfabriek, die zich mag verheugen in een tamelijk groot debiet. Na onderzoek bleek ons dan ook, dat haar product maar weinig van het Hollandsche verschilt. Dat het er niet volkomen aan gelijk is, schijnt aan den bodem en dus aan de grassoorten te liggen en geenszins aan een minder juiste of zorgvuldige behandeling.»

In dezen tijd, van menigvuldige Botervervalsing, vestigen wij de aandacht op onze **zuivere, fijne, onvervalste ROOMBOTER**. Zij is drooger en vetter dan de gewone soorten en daardoor voordeeliger in huishouden en keuken. Wij verzenden dagelijks per post in pakketten van 2½ en 4 k^o., en wekelijks voor **Middelburg**, per Schipper in verzegelde net wit porceleinen potjes van ½ k^o. Naamstempel steeds op de Boter.

Noordwelle bij Zierikzee.

LOCKER DE BRUIJNE & HOOGENBOOM.

De Zeeuwsche Tentoonstelling van Nijverheid te Middelburg.

I I.

De Zeeuwsche roomboter- en kaasfabriek *Zelandia*, van de firma Locker de Bruyne en Hoogenboom te Noordwelle, stelt roomboter en verschillende kaassoorten tentoon. Wanneer men af mag gaan op den smaak van het publiek, en wij gelooven hier een goeden waarborg te hebben, dan laat dit fabrikaat niets te wenschen over; — van verschillende zijden toch werd met lof gewag gemaakt van beide artikelen en den omzet, dien de firma reeds te Middelburg bezit, zal zeker door deze nadere kennismaking toenemen.

De hoogste onderscheiding (*Verg. Z.-M.*) behaalde de Roomboter en Kaasfabriek *ZELANDIA* te **Noordwelle** bij Zierikzee voor hare

Roomboter en Kaassoorten,

die door de Jury in het verslag als **fijn van smaak** werden geroemd.

Dagelijks toezending van **versche Roomboter** in postpakketten van 2½ en 4 K^o.

LOCKER DE BRUIJNE & HOOGENBOOM.

[onbekende krant], 01/06/1891; p. 4/10

De Roomboter- en Kaasfabriek
„ZELANDIA”
te Noordwelle
verzendt heerlijke, fijne, versche
GRAS Roomboter.
LOCKER DE BRUIJNE & HOOGENBOOM.

Zierikzeesche Nieuwsbode , 25/03/1893; p. 2/3

M E L K.
De LANDBOUWERS uit de gemeenten Burgh, Haamstede, Renesse, Noordwelle en Serooskerke worden uitgenoodigd tot eene bijeenkomst bij J. BOM te Haamstede op **Maandag 27 Maart**, 's voormiddags ten 11 ure, ter bespreking van gemeenschappelijken verkoop van melk.

[onbekende krant], 02/10/1893; p. 3/6

Dagelijks toezending per postpakket der
zeer fijne

ROOMBOTER,

uit de Fabriek »Zelandia», te Noordwelle, bij Zierikzee. Postpakketten van 1 — 2¹/₂ — 4 k^o franco.

LOCKER DE BRUIJN & HOOGENBOOM.

Eigenaar Hoogenboom Zelandia gaat verhuizen naar Zuid-Holland

[onbekende krant], 29/09/1919; p. 3/3

Wordt gevraagd met Mei of eerder een net Meisje of Weduwe, ongeveer 30 jaar, geneegen met Mei mede te gaan naar Haarlem Leen f 225 met inbegrip wasch. Mevr. HOOGENBOOM—LOCKER DE BRUIJNE, „Zelandia”, Noordwelle.

[onbekende krant], 20/02/1920; p. 7/10

Voorloopig Bericht.

De Notaris F. J. H. JESPERS te Renesse zal, insatate holt April 1920, voor den Weled gestr. Heer M HOOGENBOOM, op de hoistede „Zelandia” te Noordwelle,

publiek verkoopen:

Diens geheelen
LANDBOUWERS-INSpan

1974-04-23 Iets over „Zelandia”

Zierikzeesche Nieuwsbode,

23/04/1974;

**De historie van de (gewezen)
boerderij „Zelandia”**

.....
Een prachtige tuin met vijver, tuinhuisje en treurbeuken completeerden het geheel. Op „Zelandia”, toen nog vijftig hectaren, werd het werk gedaan met drie span paarden.

In 1893 werd in het verlengde van het koetshuis een kaasfabriekje gebouwd, rechts, niet op de foto zichtbaar. In die tijd had M. Hoogenboom 36 melkkoeien en een eigen stamboekstier. Deze moderne melkveehouderij had hij met zijn schoonvader M. Locker de Bruyne van „Lockershof”. Het zuivelfabriekje lukte niet erg en werd reeds in 1899 gesloten. Ook een groots opgezette varkensmesterij mislukte, alle dieren stierven door de vlekziekte. In

.....

In bovengenoemde historische terugblik vinden we niet terug dat het kaasfabriekje al startte in 1883. Mogelijk moet het genoemde jaartal 1893, tien jaar eerder - 1883 - zijn!

Zonnemaire

Wat er aan de zuivelfabriek in Zonnemaire vooraf ging

Middelburgsche Courant, 26/04/1890; p. 1/4

— Woensdag is in publieke veiling de meestoof *de Landbouw* in de gemeente Zonnemaire verkocht aan den heer J. M. Kempe te Dreischor voor f 4200 + 14 % verhooging voor de kosten. Men zegt dat zij tot eene zuivelfabriek zal worden ingericht.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 26/04/1890; p. 2/4

Naar wij uit goede bron vernemen heeft de heer J. M. Klompe te Dreischor gekocht de meestoof *de Landbouw* te Zonnemaire, met het doel daarin op te richten eene fabriek van zuivelbereiding. Zoo vervangt het nieuwe het oude; de meekrap, waarin vroeger de Schouwsche landbouwer zijn hoofdbestaan vond, wordt vervangen door zuivelbereiding, dat wil zeggen, door te trachten alles uit het vee, in verband met den landbouw, te halen wat er uit te halen valt.

Het voornemen van den heer Klompe moet zijn een coöperatieve vereeniging daar te stellen, zoodat verschillende landbouwers hunne melk zoo productief mogelijk kunnen maken. Om dit doel te bereiken zou echter noodig zijn eene onderlinge bespreking dezer zaak, opdat inlichtingen omtrent dezen tak van landbouw-industrie worden ingewonnen, die ten slotte zeer zeker zouden leiden tot verbetering van den toestand der landbouwers in deze eilanden.

Dit schrijven kan waarschijnlijk medewerken tot voorloopige bespreking dezer zaak; elk landbouwer zal toch begrijpen dat ook in deze zaak *Eendracht Macht* maakt."

Zierikzeesche Nieuwsbode, 03/05/1890; p. 2/4

Zierikzee, 1 Mei. Iets zeldzaams! zoo was het opschrift boven eene advertentie in ons vorig No. En waarlijk, het was iets zeldzaams wat wij heden te zien kregen in den fokstier Dirk V van den heer J. M. Klompe te Dreischor. Tal van landbouwers moesten erkennen nimmer zoo'n fokdier, dat bijna aan alle eischen voldoet, te hebben gezien; de bouw van het dier, zijn afmetingen enz., kortom alles toont aan dat hij *de rechte man op de rechte plaats* kan zijn om goed en krachtig vee te doen voortbrengen, — en wat dat oplevert, dat bewijzen de marktprijzen van het verschillende vee. De heer Klompe verdient dus ondersteuning ook in deze ondernemingen.

1890-05-29

Over de naaststaande aankondiging van een mogelijke lezing door de heer Marlet is niets gevonden.....

Wel was er een lezing in Zierikzee van de Friesche zuivelconsulent over het zelfde onderwerp; zuivelfabrieken. Deze ging echter uit van de Z.L.M. afd. Schouwen-Duiveland!

Zie hier onder.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 29/05/1890; p. 1/1

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

Met de opname van het hierbij gaande zou U ten zeerste verplichten

DEN INZENDER.

In den loop der maand Juni, op nader te bepalen dag, uur en plaats (Zierikzee of Schuddebeurs), zal de heer A. F. Marlet, chef der afdeeling Landbouwbelangen a/d. Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek en de Nederlandsche Oliefabriek te Delft, op verzoek van den ondergeteekende, eene voordracht houden over de wijze waarop, de voordeelen van, enz. van eene coöperatieve zuivelbereiding.

In dien tusschentijd verzoekt de ondergeteekende dringend, hen die werkelijk deze zaak willen bevorderen, zelf te onderzoeken, welk bedrag van boterprijs wordt verkregen per liter melk bij de thans gevolgde wijze van boterbereiding, ten einde een overzicht te verkrijgen omtrent deze uitkomsten en die der machinale zuivelbereiding. Elk zal begrijpen, dat het ook *zijn* belang geldt en de voorloopig betoonde belangstelling in deze zaak bewijst genoeg dat men dit beseft.

De wijze waarop dit onderzoek kan geschieden, is zeer eenvoudig: bij gebrek aan een maat-empere gebruike men de 5- of 20-kop en meet daarmede de hoeveelheid melk, die in de karn gaat; na afloop en bereiding weegt men nauwkeurig de verkregen boter, vermenigvuldigt die met den prijs en deelt de alsdan verkregen som door het aantal liters melk, die gekarnd is. De uitkomst bepaalt de waarde van de melk per liter.

Indien velen zulk eenvoudig onderzoek wilden instellen en het daarvan gedurende eenige keeren verkregen resultaat aan den ondergeteekende wilden mededeelen, zouden zij hem ten zeerste verplichten.

Een paar aantekeningen over een geheel jaar zijner melkbereiding zijn aanwezig.

U, Mijnheer de Redacteur, dankzeggende voor de verleende plaatsruimte, willen wij hopen, dat ook deze regelen in uw blad mogen strekken tot bevordering van landbouw en veeteelt.

UEds. Dw. Dienaar,
J. M. KLOMPE.

DREISCHOR.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 05/08/1890; p. 2/2

VERGADERING TE SCHUDDEBEURS,
op VRIJDAG 8 AUGUSTUS a.s.,
des namiddags te 4 uren.

Bepreking van de ontvangen inlichtingen, betreffende de oprichting van eene boterfabriek.

Belangstellenden uit de gemeenten **Dreischor, Zonnemaire** en **Noordgouwe** worden tot deze bijeenkomst uitgenoodigd.

De Secretaris der Noordgouwsche
Landbouw-Societeit,
A. PRINSE.

LANDBOUW.

Men schrijft ons uit Schouwen-Duiveland:

Door de welwillendheid der *Friesche Maatschappij van Landbouw* kon de heer dr. K. J. van de Zande, haar zuivelconsulent, gevolg geven aan een uitnodiging der afdeling Schouwen-Duiveland der Maatschappij van Landbouw in deze provincie om hier de Zuivelbereiding te bespreken. Dientengevolge trad hij Zaterdag voormiddag in het Huis van Nassau te Zierikzee voor elke belangstellende als spreker op. Door de voorzitter der afdeling, de heer B. G. van der Have, ingeleid, begon de hr Van de Zande met te zeggen, dat hij niet zo zeer zou spreken over de bereiding zelve, maar meer bepaaldelijk over de vraag, of de zogenaamde fabriekmatige zuivelbereiding, die elders voordeel gaf, ook hier de particuliere bereiding der boter vervangen kan.

In eenvoudige taal zette hij op glasheldere wijze uiteen, hoe hij die vraag, op grond van onderzoek en vergelijking met wat in Denemarken, Sleeswijk-Holstein en sedert korten tijd in Friesland verkregen was, meende toestemmend te moeten beantwoorden. Na er op gewezen te hebben, dat de leerlingen van weleer, de Denen, thans onze meesters zijn geworden, somde hij met een onpartijdigheid, die spreker eer aandeed, de voor- en nadelen der fabriekmatige bereiding op, maar constateerde tevens, dat de moeilijkheden, die aanvankelijk zeer groot waren, in de laatste 12 jaar en vooral in de laatste 4 jaar verreweg zijn overwonnen. Het gebruik van ijs en de thans bestaande centrifuges of separatoren voor de roomafscheiding hebben daartoe het meest bijgedragen.

Zich de vraag stellende, of hier, een niet zuivere wei- maar landbouwen de streek, de fabriekmatige bereiding aanbeveling verdiende, mocht hij wijzen op Sleeswijk-Holstein, waar de coöperatieve inrichtingen tot een 500 tal gestegen zijn, maar vooral op Noordelijk Friesland, waar het best gaat, ja, waar de vooruitgang een hoger cijfer haalt dan in de weistreken, terwijl de afval, als maar enkel boter bereid wordt, uitstekend te gebruiken is bij de mesterij, vooral van kalvers. Tegenover de hogere bedrijfskosten, stelde hij als equivalent een eventuele hogere markt en de grotere hoeveelheid boter, te verkrijgen doordien in een fabriek de graad van zuurheid der room het gunstigst te verkrijgen is.

Tot gemoetkoming in het bezwaar, dat melk van verschillende boerderijen ook van verschillende kwaliteit moet zijn en derhalve de leveranciers van goede schade zouden lijden, beval hij een wederzijdse controle aan met verdeling der winst naar het gehalte, wat thans bepaald kan worden, en wat een streven naar veel en degelijke melkproductie tengevolge zou hebben.

Wijl een fabriek met 1300 L. melk per dag reeds goede resultaten opleverde, achtte hij, zonder daarom de landbouwers gouden bergen te beloven, de oprichting van deze fabrieken zeer wenselijk en beval hij het denkbeeld, om de hier bestaande en niet meer werkende meestoven daarin te veranderen, gerust aan. Volgens zijn berekening konden de leden van 4,2 tot 5 cent, in alle geval 3,7 cent per liter maken, komende de afval hun mesterij ten goede. Elke koe kan gemiddeld f 10 per jaar meer opbrengen en dat maakt voor een landbouwer met bv. 10 koeien vooral in deze tijd een niet te versmaden vermeerdering.

Nadat een paar heren nog enige inlichtingen gevraagd hadden, die met de meeste bereidwilligheid werden gegeven, dankte de voorzitter de spreker voor zijn belangrijke voordracht en uitte de wens, dat van het uitgestrooide zaad ook hier weldra de vruchten zichtbaar mogen zijn. Het auditorium sloot zich door applaus hierbij aan.

ZUIVELBEREIDING.

Alle belangstellenden die geldelijken steun hebben verleend en toegezegd en zij die dat nog wenschen te doen, worden bij deze **uitgenoodigd** tot bijwoning eener

BIJENKOMST

te houden te **Schuddebeurs**, bij DEKKER, op **Zaterdag 27 September a.s.**, nam. 3 ure, ten einde de Coöperatieve Zuivelbereiding nader te bespreken.

DREISCHOR, 23 September 1890.

J. M. KLOMPE.

VERGADERING

op **Schuddebeurs (Noordgouwe)**, den **27 Oct. e.k.**, des nam. ten 3 ure.

Verlag der Commissie o/h onderzoek Zuivelbereiding.

Belanghebbenden op één uur rijdende afstand worden ter bijwoning uitgenoodigd.

**VERGADERING
MAANDAG 27 OCTOBER,**
des namiddags 3 ure,
op **Schuddebeurs—Noordgouwe.**

Verlag der Commissie over het onderzoek Zuivelbereiding.

Toegankelijk alleen voor H.H. contribuanten.

H.H. VEEHOUDERS,
die in beginsel zich kunnen vereenigen tot het oprichten
eener

STOOM-ZUIVELFABRIEK,

gelieven zich tot en met **6 Nov. a.s.** aan te melden bij een der onderstaande 3 Commissieleden, de heeren:

C. HOCKE HOOGENBOOM.
J. M. KLOMPE.
{CH. GROENEVELD DE KATER.

— Maandag jl. werd te Schuddebeurs door de Commissie van onderzoek op de Zuivelfabrieken te Groningen en Friesland bij monde van den heer Cn. Groeneveld de Kater een nauwkeurig verslag uitgebracht, waaruit bleek dat de coöperatieve en fabriekmatige Zuivelbereiding verreweg de voorkeur verdiende dan de opzichzelf staande melkerijen. Door het onaangename wêr was de vergadering door slechts 27 belanghebbenden bezocht en na eenige discussiën werd besloten tot eene toenadering ter oprichting eener Zuivelfabriek in het centrum der gemeenten Zonnemaire, Dreischor, Noordgouwe en bij hoofdelijke omvraag bleek dat zich 25 der aanwezigen in principe vóór de oprichting verklaarden. Voorts werd de Commissie opgedragen een concept-reglement op te maken en dit in druk te geven, om het uit te geven aan diegenen die in beginsel zich willen aansluiten tot de oprichting, benevens de levering van melk. Men twijfelt geenszins aan eene ruime deelname, die dan ook volgens achterstaande advertentie tot en met 6 November a.s. is opengesteld. Volgens ervaringen kan op een afstand van 3 uren gaans de melk zonder schade aan de fabriek worden geleverd.

Belanghebbenden in de Zuivelbereiding.

VERGADERING

op **17 Nov. e.k.**, des voormiddags half tien ure, in de Dorpskerk te Noordgouwe.

Agenda bekend.

Namens de Commissie,
CH. GROENEVELD DE KATER.

Samenwerking

Een woord aan de HH. Veehouders in Schouwen en Duiveland

Volgens achterstaande advertentie zal op as. Maandag, wederom, doch dan eene beslissende vergadering gehouden worden ter bespreking eener, te stichten Zuivelfabriek, die waarschijnlijk in het centripunt Zonnemaire zal worden gesticht. Ik gevoel mij gedrongen in het belang van melkerij, en veehouderij een woord ter beoordeeling der publieke opinie ter neer te schrijven. De Commissie heeft zonder opvijzelen of veilig blanketsel de voordeelen bij herhaling in de gehoudene vergaderingen voorgelegd en door woorden en cijfers aangetoond dat de fabricatie in vele groote behoeften zal voorzien en moeielijkheden in de veehouding opruimen. Niettegenstaande deze betoogen en de deugdelijke bewijzen door onze Noordsche broeders uit Groningen en Friesland bekrachtigd, zijn er helaas nog velen, die weifelende op een afstand blijven staan, om de kat uit den boom te zien komen.

Doch waartoe uitziende naar de uitkomst van een zaak, die onfeilbaar goed kan en zal zijn? Zouden onze Noordsche broeders en zusters met zooveel tevredenheid over de uitkomsten spreken, als de boterzaak niet door de fabricatie was vooruitgegaan, waarvan de bewijzen in de boeken aan de Commissie van onderzoek getuigenis gaf?

Zouden er in die streken zooveel fabrieken zijn gesticht als het geen voordeel opleverde? Daarom zeg ik U: de fabricatie van boter is niet nieuw, het is een beproefde zaak, waarvan men bij goede exploitatie zeker kan zijn. In de laatst gehoudene vergadering verklaarde een deskundige uit die streken, (dat ook geboekstaaft is door directeuren dier fabrieken en bij den ondergeteekende berust), dat men rekenen kan een halve tot *één cent per liter* meer te maken, dan in de vroegere wijze van enkelvoudige melkerij en dit bij een verbruik van tweemaal honderd duizend liter tegen het minst gerekend cijfer *tienduizend gulden* meer aan de veehouders als inkomst aanbrengt, en dewijl Schouwen onder gunstiger omstandigheden verkeert dan het Noorden, zeer zeker minstens een cent per liter of *twintigduizend gulden*, zal profiteeren, plus de fabriek, die van lieverlede het eigendom der leden wordt. Daarom nogmaals zeg ik U: werk te zamen om dat doel te bereiken, bekort daarbij de vrouwtjes niet in hare financier, maar stel u tevreden met datgene wat als winst wordt berekend of met het aandeel dat later de fabriek U als mede-eigenaar toekent.

Als Zeeuw moet ik rond verklaren, dat het mij tegen de borst stuit om openlijk uwe aandacht daarop te moeten vestigen, maar ik doe dit, omdat het aangenamer is eene algemeene samenwerking en daardoor direct eene groote hoeveelheid melk wordt verkregen, waarnaar de fabriek noodwendig moet worden ingericht en het groot hier het voordeeligst is, omdat men hetzelfde personeel behoeft; maar ook omdat men later zeker zal toetreden en dan eene, geldelijke entré zal moeten betalen. De melk zal bij genoegzame deelneming tot op een afstand van drie uren gaans voor rekening van de fabriek worden afgehaald. Een en ander wordt nader besproken en toegelicht en het wordt de leden in alle opzichten gemakkelijk gemaakt, zoodat billijke bezwaren worden opgeheven.

Komt dus Maandag den 24 Nov. as., des voormiddags ten half tien ure, volgens advertentie *eenstemmig* op om toe te treden als aanbrengend lid voor bedoelde fabriek, en volgens eenparige gegevens kan u de verzekering worden gegeven, dat gij u dien stap nooit zult te beklagen

hebben en dat al spoedig de hoogste goedkeuring van uwe vrouwtjes (volgens mijn gegeven raad) u in de ooren zal klinken en daarbij nog veel kan volgen, waardoor u het leven wordt veraangenaamd.

Cn. GROENEVELD DE KATER.
Noordgouwe, den 22 November 1890.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 22/11/1890; p. 3/4

VERGADERING
op **Maandag den 24 November e.k.**,
des voorm. ten **half tien** ure, in de Dorpskerk
te Noordgouwe. Vaste beslissing Stichting boterfabriek.
Trouwe opkomst zeer gewenscht.

Namens de Commissie,
CH. GROENEVELD DE KATER.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 11/12/1890; p. 2/2

VERGADERING.
Belanghebbenden in Zuivelbereiding,
worden nogmaals opgeroepen op **Zaterdag den 13**
December e.k., ten huize van den Heer VAN
SPLUNTER te Zonnemaire, des voormiddags ten tien ure.
Vaststelling der plannen en toetreding van leden.

Namens de leden,
CH. GROENEVELD DE KATER.

Ingezonden Stukken.

Een woord van dank en tevens nog een woord van opwekking

Mijnheer de Redacteur!

Vergun mij een plaatsje in uw veelgelezen blad, om mijn hart lucht te geven en aan de verplichting te voldoen, die mij is opgelegd.

Ik wil openlijk een woord van dank brengen, ook namens mijne mede afgevaardigden, die de onderscheiding mochten genieten om benoemd te worden tot het instellen van een onderzoek in de zuivelfabrieken zoo in Groningen als in Friesland.

Onzen dank aan ruim 70 belanghebbenden, die het hunne daaraan hebben bijgedragen om een onderzoek in loco mogelijk te maken. De commissie heeft dan ook geen moeite gespaard om dit onderzoek in alle onderdeelen na te gaan, en getrouw aan hare roeping, heeft zij in openbare vergaderingen verslagen uitgebracht, die zeer gunstig voor de zuivelbereiding uitkwamen. De commissie staat nu echter met de grootste verbazing voor een groot ?

De gunstigste uitkomsten zijn verkregen en het kan werkelijk worden bewezen, dat het een winstgevende zaak is, om met elkander samen te gaan en eens zuivelfabriek te stichten, en desalniettemin (sprak Cats) is nog veel tegenzin. Op onze laatst gehouden vergadering van toegetredene leden, waren uit verschillende oorden de gunstigste uitkomsten gemeld, zelfs ook een uit de fabriek te Oud-Beierland, die voor ons zeer verrassende uitkomsten gaf en die bij herhaling het vraagteken der commissie, allen voor oogen bracht en als uit eenen mond deed uitroepen: Hoe is het mogelijk, dat één veehoeder achterwege blijft en niet krachtadig optreedt om gezamenlijk eene fabriek op te richten, die in grootte alle Nederlandsche fabrieken overtreft, want de ondervinding roept u luide toe: hoe meer melk, hoe meer gewin!

Daarom wil ik allen, die in de gelegenheid zijn om hun melk in het gedachte lokaal te kunnen aanbrenge, ten zeerste aanraden om niet van verre te blijven staan, maar te toonen dat zij vertrouwen stelt in hare afgevaardigden en gelooven in het goede en winstgevende dier zaak. Het zij echter verre, dat de commissie twijfelt aan het geloof der menigte, want zij weten het: dat zij die gelooven niet haasten. Maar in deze zaak roepen wij u toe: paart bij uw geloof, *haast*, en wel, omdat in deze zaak ijs een groote factor is ter bereiding der boter. Wij kunnen u met genoeg mededeelen dat eene herziene tekening en begrooting, die ook het kapitaal merkelyk verkleinde, is ter tafel gebracht en ieder *belanghebbende* kan volgens nevenstaande advertentie op Zaterdag as. in de herberg bij van Splunter te Zonnemaire inzage met de gewenschte toelichting verkrijgen. Inzonderheid roepen wij de vrouwtjes toe om uwe mannen of zaakgelastigden in dezen aan te moedigen of af te vaardigen om zich als lid van dien bond aan te melden. Nogmaals kan ik u de stellige verzekering geven, dat ge later zult juichen als de vrouwtjes in het noorden over datgene, wat ge nu vaak zuchtende moet beheeren en waarvan ge dan de zoete en smakelijke vrucht kunt nuttigen, en nu M. de R. dank voor de verleende plaatsruimte ook namens de commissie en leden.

Uw Dw. Dienaar,

Ch. GROENTVELD DE KATER.

NOORDGOUWE, 11 December 1890.

OP EERVOL VERLANGEN.

VERGADERINGEN

van belanghebbenden voor eene te stichten
Zuivelfabriek.

Op Woensdag den 17 December e.k. te Kerkwerve,
in de Herberg bij EVERTSEN, des voorm. ten tien
ure: **Finale vaststelling.**

Op Vrijdag den 19 December, des voorm. ten elf
ure te Brouwershaven, in het Hótel KLOET; en

Zaterdag den 20 December, des voorm. ten tien ure
te Dreischor, in het Koffiehuis van BLOOIS, **tot het
geven van toelichting en toetreding voor
leden.**

Namens de Leden, enz.,
CH. GROENEVELD DE KATER.

VERGADERING!

van de **LEDEN** der nieuw te stichten
Stoom-Zuivelfabriek,

op **Woensdag den 24 December e.k.,**

des nam. ten één ure, in het »Huis van Nassau»
te Zierikzee.

Tot dien stond is de vrije toetreding van het Lid-
maatschap nog opengesteld.

H.H. Leden die verhinderd zijn op te komen, gelieve
een afgevaardigde te stellen, dewijl de handelingen over
zeer gewichtige onderwerpen zich zullen uitstrekken.

Namens de Leden,
CH. GROENEVELD DE KATER.

— Naar wij met genoegen vernemen is na eenige
gehoudene vergaderingen, in de Woensdag l.l. gehou-
den bijeenkomst in het lokaal van den heer Constandse
alhier door de voorloopige Commissarissen, de heeren
J. M. Klompe, C. J. Hocke Hoogenboom en Chr. Gr.
de Kater, besloten tot oprichting eener coöperatieve
Stoomzuivelfabriek in de meestoof »de Landbouw»
onder Zonnemaire.

Ruim door 40 landbouwers, die omtrent 300 koeien
hebben, is de medewerking toegesegd.

Tot bestuursleden werden de bovengenoemde heeren
gekozen en tot plaatsvervangende de heeren L. C.
Boogerd, burgemeester te Kerkwerve, Joh. der Weduwen
Hzn. te Dreischor en A. A. Vis te Noordgouwe.

De gelegenheid tot deelname staat nog open, doc
alzo is de eerste stap gedaan, die, naar wij hopen,
het belang van landbouw en veeteelt in ons eil
zal zijn.

Zonnemaire

Lector Et Emergo

Goessche Courant, 01/01/1891; p. 1/4

— Er is thans definitief besloten tot oprichting eener coöperatieve stoomzuivelfabriek in de meestoof »de Landbouw» onder Zonnemaire.

Door ruim 40 landbouwers, die omtrent 300 koelen hebben, is de medewerking toegezegd.

Tot bestuursleden zijn gekozen de heeren J. M. Klompe, C. J. Hocke Hoogeboom en Chr. Groeneveld de Kater en tot plaatsvervangende de heeren L. C. Boogerd, burgemeester te Kerkwerpe, Joh. der Weduwen Hzn. te Dreischor en A. A. Vis te Noordgouwe.

(M. Ct.)

Zierikzeesche Nieuwsbode, 13/01/1891; p. 2/2

VERGADERING

der te stichten Stoomzuivelfabriek op **Donderdag** den **15 Januari 1891**, des middags 12 ure, in het »Huis van Nassau», (biljartkamer), waartoe alle leden worden uitgenoodigd.

Vaststellen der statuten en verdere zaken.

De Secretaris,
CH. GROENEVELD DE KATER.

Middelburgsche Courant, 19/01/1891; p. 6/6

— Donderdag werd te Zierikzee andermaal eene vergadering gehouden door de leden der te stichten stoomzuivelfabriek, die volgens vroeger genomen besluit, in de gemeente Zonnemaire, in eene daar ter plaatse staande meestoof zal worden opgericht.

Men besloot haar den naam te geven van: Coöperatieve stoomzuivelfabriek *Luctor et Emergo* en zij zal zoo ingericht zijn dat de melk van een duizendtal koeien kan verwerkt worden. De statuten der vereeniging werden vastgesteld en tevens werd besloten, de toetreding voor leden nog eenigen tijd zonder betaling van entreegeld open te stellen.

Tot bestuurders werden gekozen de heeren: J. M. Klompe, voorzitter, C. J. Hocke Hoogenboom, penningmeester, en Ch. Groeneveld de Kater, secretaris.

Let Wel!

Aan belanghebbenden wordt medegedeeld, dat de **vrije toetreding** tot deelneming aan de Stoomzuivelfabriek te Zonnemaire, nog tot onbepaalden tijd is opengesteld. Aangifte bij het Bestuur.

CH. GROENEVELD DE KATER, Secretaris.

— Dinsdag is te Zonnemaire publiek aanbesteed het bouwen van een ijshuis en twee woningen voor de nieuw te bouwen stoomzuivelfabriek. Daarvan is aannemer geworden den heer Jb. van der Werff van Noordgouwe voor de som van f 1386. Hij was de laagste der acht inschrijvers.

SOLLICITANTEN

worden opgeroepen voor de betrekking van **Machinist** in de Stoomzuivelfabriek te Zonnemaire op een jaarlijksch inkomen van f 350 met vrije woning. Kennis van bank- en soldeerwerk strekken tot aanbeveling. Sollicitaties worden vóór 1 Maart e.k. ingewacht bij het bestuur.

De Secretaris,
CH. GROENEVELD DE KATER
te Noordgouwe.

AANBESTEDING.

Het BESTUUR der op te richten Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire, zal op **Woensdag den 11 Maart 1891**, des voormiddags ten 11 ure, in de Herberg van A. VAN DER WERFF te Noordgouwe, **aanbesteden** :

Het verbouwen der Meestooft „De Landbouw” onder Zonnemaire in eene Stoomzuivelfabriek, met bijlevering van alle daartoe benodigde Materialen, Transporten, enz.

Aanwijzing ter plaatse zal geschieden Zaterdag 7-en Woensdag 11 Maart, telkens des voormiddags ten tien ure.

Bestekken zijn tegen betaling van f 0,50 en teekeningen voor zolang de voorraad strekt ad f 0,75 verkrijgbaar bij M. VAN DER LINDEN, welke tevens nadere inlichtingen verstrekt.

STOOMZUIVELFABRIEK

„L. et E.”

Al de leden van de Stoomzuivelfabriek te Zonnemaire worden dringend uitgenoodigd **Maandag den 9 Maart e.k.**, des voorm. ten tien ure te vergaderen in „het Huis van Nassau” te Zierikzee, tot het teekenen der Not. acte, enz.

Zij, die nog kosteloos wenschen toe te treden, worden ook op die vergadering toegelaten. Na die vergadering is de vrije toetreding gesloten.

Namens het Bestuur,
CH. GROENEVELD DE KATER, Secr.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur !

Steeds hebt U gaarne in uw blad ruimte beschikbaar om belangen van algemeenen aard, in 't bizonder ook van den Landbouw in onze omgeving, te bespreken. 't Volgende zult U dus wel willen opnemen.

Toen besloten was dat de Boterfabriek te Zonnemaire er zou komen, dacht ik, nu dat is flink aangepakt, wij zullen spoedig eene nuttige onderneming méér in ons eiland tellen, eene onderneming voor den Landbouwer in 't algemeen van veel gewicht.

Mij werd gezegd, dat die fabriek reeds b e g i n Mei zou moeten in werking zijn, wat getuigt voor de voortvarendheid van de ondernemers.

Of dat waar zal zijn? Moet er niet eerst nog plaats hebben eens aanbesteding voor de levering der machines enz. volgens Bestek?

Toch heb ik daaran nog geene aankondiging gelezen of vernomen dat het Bestek verkrijgbaar is. Wellicht ben ik verkeerd ingelicht omtrent den datum van in werking brengen, maar anders zou ik zeggen, is het onmogelijk.

Ik althans kan mij niet voorstellen, dat iemand met zo'n korten leveringstermijn nog zal willen of kunnen inschrijven, tenzij (vergeef mijne onkunde) die machines steeds in de magazijnen gereed staan. Maar in elk geval, de dag van aanbesteding is nog niet daar, en het aanvoeren van alles, ook het opstellen zou vóór Mei moeten plaats hebben ?

Eene nieuwe onderneming dient vóór alles goed ingericht te zijn, ten einde haar eigen succes te verzekeren niet alleen, maar ook, omdat anderen, hoewel geen aandeelhouders, niet minder belang stellen in het voordeel voor den landbouwer door fabriekmatige boterbereiding.

Ik bedoel, dat alles de noodige tijd vordert, ook het richtige afleveren en goed opstellen van het benoodigde.

Nu wilde ik vragen: Is of wordt wellicht de termijn van oplevering verlengd?

Dit ware wel te wenschen, want het Bestuur wil terecht het werk goed uitgevoerd zien. Buitendien acht ik mededingen naar de levering in 't belang van de zaak zelve.

X.

— De *St. Ct.* bevat de statuten van de coöperatieve stoomzuivelfabriek *Luctor et Emergo* te Zonnemaire.

Het doel der vereeniging is gemeenschappelijke zuivelbereiding, door de exploitatie eener stoomzuivelfabriek en den verkoop van verkregen producten.

Om dit doel te bereiken, sticht de vereeniging eene stoomzuivelfabriek op het terrein en in de gebouwen der voormalige meestoof *de Landbouw* te Zonnemaire en verbinden zich de leden om ten behoeve van deze fabriek, behoudens die voor eigen gebruik benoodigd, ter bereiding te leveren alle melk van minstens het aantal melkkoeien, bij hunne deelname aangegeven; wordende gerekend dat van elke koe een maximum van drie duizend vijf honderd liters wordt verkregen per jaar.

De vereeniging is aangegaan over 15 jaren.

Het kapitaal bedraagt f 22.000.

Het bestuur der vereeniging bestaat uit drie leden. Zij worden gekozen door de leden, kiezen uit hun midden een voorzitter, secretaris en penningmeester en regelen hunne werkzaamheden bij huishoudelijk reglement.

Tot leden van het bestuur zijn gekozen de heeren J. M. Klompe, C. Groeneveld de Kater en C. J. Hocke Hoogeboom.

— Door de leden der stoomzuivelfabriek *Luctor et emergo* op Schouwen is met groote meerderheid tot directeur-boekhouder benoemd de heer R. Bosma van Aduard; met wien op de voordracht stond de heer C. J. Heijblom van Arnhem. Tot machinist werd benoemd de heer M. Heijboer te Noordgouwe, met wien op de voordracht stonden de hrn. P. C. van Beek van Anna Jacobapolder en F. de Vos van Zierikzee.

GEVRAAGD:

In de Zuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire: Een flinke JONGELING geschikt de melk in ontvangst te nemen en te controleeren, om verder in het vak te worden opgeleid. Benevens een zindelijk MEISJE voor de boterbereiding. Een jonge MAN en VROUW zonder kinderen kunnen ook in aanmerking komen. Aanbod van een volontair zal in overweging worden genomen. Reflecteerenden zich aan te melden met zelfgeschreven brieven vóór den 16 Mei e.k. bij den Secretaris CH. GROENEVELD DE KATER te Noordgouwe.

Het BESTUUR der Stoomzuivelfabriek
»Luctor et Emergo" te Zonnemaire,
geeft belanghebbenden kennis, dat zij in Zierikzee
tot **Uitverkoopers** der fabrieksboter hebben
gesteld de heeren C. DE BRUIJN, Poststraat en
VAN DE STOLPE, Maarstraatje. De boter is ver-
pakt in potjes van een half Kilo en kistjes van
2 Kilo, verkrijgbaar tegen **75** Cent per half Kilo.
Aan de fabriek zonder emballage verkrijgbaar à
70 Cent de halve Kilo in potten.

Namens het Bestuur,
CH. GROENEVELD DE KATER,
Secretaris.

Sprokkelingen uit Schouwen-Duiveland. XIII

Mei koel en nat Geeft boter in 't vat.

Middelburg 19 Juni.

Ieder kent deze oude vaderlandsche spreuk. Als nu maar dit jaar de kou, die we in de Mei-maand geleden hebben, tot koelte te temperen was geweest en het overdreven nat der laatste Meidagen over de geheele maand had verdeeld kunnen worden, dan zou de oude spreuk weder voor de zooveelste maal zijn bevestigd. Doch nu is het niet zoo gunstig uitgevallen.

Eerst was het te koud en te schraal, toen te koud en te nat en zoo, in verband met de langdurige strenge winterkoude, laat zich het feit verklaren, dat er op dit oogenblik hier en daar in onze eilanden nog weiden liggen, die er treurig uitzien. Andere weiden voldoen iets beter, ofschoon het met het gras over het algemeen maar middelmatig en met de hooiweiden zelfs slecht gesteld is. De schapen durft men niet te scheren om de kou; men kan dien armen dieren toch geen demissieons aandoen, na hun de winterpels afgedaan te hebben. De boer heeft er meelijden genoeg mede, maar het kan op de prijzen van de wol niet overschieten.

Al die kou en de teleurstellende staat van de wei- en hooilanden hebben echter niet belet dat men vóór een paar weken in ons lokaal orgaan deze laconieke advertentie kon lezen „*Nog 1200 melkkoeien noodig in Schouwen.*”

Verleden jaar meen ik ook een dergelijke aanmanende opmerking in dat blad gelezen te hebben. Ik vat dit zoo op, dat het een vingerwijzing is voor onze landbouwers, om zich, nog meer dan thans geschiedt, toe te leggen op zuivelbereiding en vetmesting. Sinds eenige jaren wordt aan de vetmesting veel meer gedaan dan vroeger, toen de granen en handelsgewassen hoofdzakelijk waren en het voeder hooger in prijs stond. Er wordt thans zeer veel vet vee uitgevoerd naar de Rotterdamsche markt en veel jong vee hier aangebracht.

Die gewenschte 1200 melkkoeien zien echter vermoedelijk neer op het groote belang der zuivelbereiding. Over deze laatste wensch ik thans het een en ander in 't midden te brengen, voornamelijk over de boter. Aan kaasmaken wordt hier nog niet veel gedaan. Ofschoon de producten van de enkele landbouwers, die sinds eenige jaren kaas maken, zeer geprezen worden, gaat het nog maar op kleine schaal en blijft de consumtie binnen engen kring beperkt. Pogingen van Hollandesche kaasmakers om zich hier te vestigen hebben nog geen resultaten opgeleverd. Enkele boeren, die het kaasmaken beproefd hebben met Hollandsch personeel, hebben het weer opgegeven.

Dus de boter. De boter van Schouwen-Duiveland heeft van oudsher een welverdienden goeden naam gehad. Moge ze al in geurigheid en lenigheid achterstaan of achtergestaan hebben, b.v. bij de Delftsche boter, dit was, geloof ik, meer een gevolg van de bereidingswijze dan een gebrek; in gehalte behoeft ze voor de beste boters van het land niet onder te doen.

Vroeger hadden we hier twee botermarkten: de Sohousche botermarkt en de Duivelsche botermarkt. De eerste bestaat nog - de naam wel te verstaan - en van de tweede, die aan het Graanplein werd gehouden, is zelfs de naam bij het thans levende geslacht verloren gegaan.

Sinds jaren hebben we hier evenwel geen eigenlijke botermarkt meer gehad. Het fraaie schilderachtige tafereel, dat men b.v. te Middelburg in de beurs op de Korte Burcht elken marktdag kan aanschouwen, dat vindt hier zijn wederga niet. Meermalen heb ik daar, onder de schaduw van dien prachtigen boom, zoo eens in het drukke gewoel rondgewandeld, om naar de frissche boerinetjes te kijken met haar heldere vrijmoedige oogen, haar dikke armen en haar eigenaardige kleederdracht.

Van haar boter als zoodanig heb ik geen verstand genoeg om er zoo op 't oog iets bijzonders aan te kunnen zien; ik keek dus maar naar de boerinetjes, en ik moet ook zeggen, ofschoon dit nu hier niets ter zake doet, dat die mij beter aanstonden dan het uitzicht der Walchersche boeren. De boerinetjes hebben het kiesrecht niet; doch heusch, zoo naar het uiterlijk te oordeelen, zou ik dat haar eerder toevertrouwen dan haar respectieven echtgenooten, vaders en broeders, en me dunkt dat Walcheren er niet mee achteruit zou gaan. Ik kan me niet voorstellen, dat die wakkere, welbespraakte kopjes zich zoo gedwee laten buigen door eenige gezwartrokke treurige geestdrijvers.

Doch ter zake. Een eigenlijke botermarkt hebben we hier niet. Het gaat hier ongeveer aldus: enkele boerinnen markten zelf de boter en de eieren; anderen markten niet, maar bezorgen ze thuis bij haar vaste klanten, en de overigen, ik geloof de meesten, bezorgen de boter en de eieren bij winkeliers, kruideniers en anderen, en deze zien dus er van af te komen, deels door het winkeldebiet, deels door te markten. De winkeliers, die zoo overstelpt worden met boter, zijn geen boterhandelaars - er is hier geen enkele boterkooper -; het zijn eenvoudig tusschenpersonen, die de boerinnen er voor haar gemak op na houden. Die tusschenpersonen laten het te veel, dat zij ontvangen, weder markten door vrouwen uit de stad; hetwelk niet belet dat zij er in den regel weinig of niets aan verdienen en erselfs wel eens op toeleggen, door den vaak grilligen loop der marktprijzen van de eene week op de andere.

Zoo komt dan eindelijk al de boter onder de menschen; doch of het publiek en de botermakende boerinnen er nu wel het meeste voordeel bij hebben, valt te betwijfelen. De geheele toestand is verkeerd en eischt dringend herziening, zoowel in het belang der producenten als der consumenten. Wat toch is het geval? Als men let op den loop der prijzen van de boter, dan ziet men daarin volstrekt niet een zekeren regel, zooals in plaatsen waar een wezenlijke botermarkt is en waar meer vraag en minder aanbod rijzing en het omgekeerde daling veroorzaakt; men ziet integendeel soms grillige sprongen en groote prijsverschillen van de eene week op de andere, al waren vraag en aanbod niet afwijkende van het gemiddelde.

Bij het begin der zoogenaamde botermarkt alhier, d. i. Donderdags tegen half twee, wordt, zooals het heet, „de markt gemaakt.” Wie eigenlijk die markt maakt, daar kan men hoogst moeielijk achter komen. Bij de markt betrokken vrouwen zeggen dat het reeds beslist is bij den verkoop der eerste twee of drie stukken.

Dit zij zoo. Let men nu verder op de cijfers van hoogste, laagste en middelmarkt, dan merkt men op, dat er hoogstens een speling van 5 ct of 7½ ct per half kilo tusschen de hoogste en laagste markt is. Het feit, dat er tusschen de kwaliteiten der aangevoerde boters veel grooter verschillen bestaan en dat die loop van best tot slecht, dit hoogst gewichtige feit op elke markt schijnt hoegenaamd geen invloed te hebben op de gemaakte prijzen en ook niet op de „gemaakte markt.” Slechte boter gaat niet zelden weg voor den hoogsten marktprijs en beste verwerft soms slechts den laagsten, terwijl al de boter, die in de winkels gesleten wordt, zonder classificatie weggaat tegen een prijs iets boven de middelmarkt of tegen den hoogsten marktprijs.

Aan toezicht der politie op de botermarkt ontbreekt het gelukkig niet. Ik geloof zelfs dat de officieele prijsnotering door de politie wordt opgenomen. Het gewicht laat doorgaans niets te wenschen over. Vervalsching met margarine zal wel niet zoo veel meer voorkomen als vroeger, naar men zegt, wel het geval was; of ze in het geheel niet meer geschiedt zou ik niet durven zeggen. Verzwaring met te veel zout merkt men zoo spoedig niet op en ook niet met te veel water. Niettemin moesten al deze zaken van invloed zijn op de marktprijzen.

Het is nu eenmaal niet te ontkennen dat er in de innerlijke waarde der boters, die ter markt of in de winkels in debiet komen, verschillen van 20 tot 30 à 35 percent bestaan, en dus moesten de boerinnen, die een best product naar de stad brengen, meer geld kunnen maken dan de minder bekwamen of minder gelukkigen en de knoeisters. Zoo kon het botermaken voor den boer een dankbaar en aanmoedigend bedrijf wezen.

En aan den anderen kant moest er voor het publiek meer ruimte zijn in de keus van de boter, die gekocht en gebruikt wordt. De speling bedraagt thans slechts enkele centen en ontbreekt wel eens geheel, terwijl de beste kwaliteit geenszins beantwoordt aan den hoogsten marktprijs. Ik wil gaarne erkennen, dat ik voor mij niet in staat ben om deze ziekelijke zaak eens ferm aan te pakken en gezond te maken; doch ik geloof toch wel, dat er hier mannen zijn, die dat wel zouden kunnen, en ik geloof ook dat allereerst onze landbouwers en hun vrouwen zelf de zaak eens ernstig zouden moeten overwegen.

De voornaamste oorzaak van den verkeerden toestand zit zeker wel in oude, thans aanmerkelijk gewijzigde omstandigheden. Vroeger was hier de boter, ja de geheele zuivelbereiding, en ook de eieren, uitsluitend de zaak der vrouw. „*De koeien, kippen en eenden voor de vrouw,*” dat was de regel. De boer vond in de granen en de destijds zeer voordeelige handelsgewassen het zijne. Er waren twee boekhoudingen en twee beurzen of kassen. Sedert lang zijn echter vele boerinnen dames geworden, die niet gaarne persoonlijk met een korf boter aan de markt zouden staan, en zoo is de zuivelbereiding, als belangrijke tak van het boerenbedrijf, ook in onze streek, op sloffen geraakt en ziek geworden.

Intusschen heeft het boerenbedrijf zijn voornaamste grondslagen: de hooge prijzen van handelsgewassen en granen, moeten verliezen door de concurrentie der wetenschap en de gemakkelijke gemeenschap van de producenten met de consumenten op de wereldmarkt.

Thans moest de zuivelbereiding hier ook wel een tak van het bedrijf zijn en niet een huishoudelijk zaakje voor de vrouw. Nu weet ik wel, dat onze boerinetjes het niet galant en niet netjes van me zullen vinden dat ik dit zoo schrijf; maar heusch, hoe meer ze er boos om zijn, als ze het lezen, hoe meer ik zal denken dat ik gelijk heb en den spijker op den kop sla. De boter moet in de kas van den boer als een bepaalde post voorkomen en niet in het huishouden worden ingebrokkeld, en dan helaas, wel eens aan lintjes en strikjes en zoetigheid weggaan. Gelukkig geldt dit laatste thans niet meer zoo algemeen als in de vette jaren, en toen viel het ook niet zoo als een kwaad in het oog.

Tegenwoordig moesten zulke zieke zaken zichzelf verbieden, zou men zeggen, in het welbegrepen belang onzer landbouwers en ook van het publiek.

Er is nog iets. Men weet welke groote verbeteringen in den nieuweren tijd in de zuivelbereiding zijn ingevoerd. Men weet ook dat Holland met zijn slakkengang en eigenzinnigheid ver is achtergeraakt bij landen, die het vroeger voor was of meende voor te zijn en dat daardoor onze vroegere groote naam als het volk van boter en kaas een beschamende legende is gewor-

den. Welnu, die zaak is niet wanhopig verloren. Ook in onze streek is men gaan inzien dat herstel en misschien zelfs herovering der oude reputatie nog mogelijk is, dat er althans voor de binnenlandsche consumtie meer voordeel uit de zuivelbereiding te halen is, dan daaruit thans getrokken wordt. Wakkere mannen onder onze landbouwers hebben de zaak der verbeterde zuivelbereiding ter harte genomen. **Merkwaardig is het, dat men thans in de gebouwen eener voormalige meestoof een zuivelfabriek gevestigd vindt. De goudmijn van de meekrap is zoo goed als uitgeput; de goudmijn van de boter wordt nu met ernst ontgonnen.** Hierover een volgenden keer.

Ingezonden stukken.

De Stoomzuivelfabriek Luctor et Emergo te Zonnemaire.

Onder bovenstaand opschrift is na veel strijd eene fabriek gesticht, die op Dinsdag den 28 Juli 1891 de eerste boter produceerde. Wij zullen ons niet bepalen bij den bouw en den duur daarvan, doch willen gaarne eens eene wandeling door hare localen maken.

Wil mij dan in uwe verbeelding volgen en openen wij de deuren van den doorrit, alwaar de kolossale melkwagens binnenrijden, die de melk zullen aanbrengeu. Daar valt al dadelijk in het oog het heischtoestel, waarmede de melkkannen langs machinalen weg worden opgehaald ter hoogte van omstreeks vijf meters, alwaar de kannen van de sloten worden ontdaan, om daarna de melk door de teems in den weegbak te laten vloeien en men door wijzers der bascule wordt gewezen op de wicht die ieder heeft aangevoerd. Zoodra deze wicht is opgenomen, wordt een klep geopend, die de melk in de groote volle melkbak, welke 1500 liters kan bevatten, uitstort.

Nauwelijks is echter de vulling begonnen af men ziet een jeugdig persoon in witte kleeding de werkzaamheden nagaan en hoort hem al spoedig zijne orders geven aan den machinist, om de stoommaschine in beweging te brengen. Wij zullen die persoon volgen en hem U voorstellen als den Directeur-Boekhouder der fabriek. Wij gaan eenige trappen naar beneden en komen in net en vroolijk kantoor, van alle gemakken voorzien, zelfs is daar gezorgd voor onverwachte koude, wijl eene stoomkachel gereed staat, om desnoodig warmte aan te brengen; wij zullen hier liever eens terugkomen en den directeur volgen, om de ontroomer, welke hij in een nevenlokaal in werking heeft gebracht, nauwkeurig te bezien.

Verbazing en eerbied bezielt ons voor het vernuft des uitvinders, wanneer wij hooren, dat de room door de middelpuntvliedende kracht in den kortst mogelijken tijd van de melk is gescheiden, men ziet daar de Alpha Laval Separator, welks trommel 5600 tot 6000 omwentelingen in ééne minuut maakt en 1500 liters per uur afroomt. Zij ontvangt de melk door eene pijp, die van uit de volle melkbak deze aanvoert en door een kraan wordt geregeld en het is aardig om te zien, hoe de afgescheidene room door een aangelegd, goot zich een weg baant naar het koellokaal, alwaar zij over eene afkoeler wordt gevoerd, om zoo in de groote roombassins den tijd af te wachten tot haar een doortocht naar de karn wordt gelaten; de passage over de afkoeler geeft eene verlagings van temperatuur van gemiddeld 13° Celsius.

Van uit eene andere buis der separator ziet men de afgeroomde melk zich door eene goot ontlasten in de groote melkbak, die in den doorrit is geplaatst, om daar af te wachten het besluit des directeurs of zij gepasteuriseerd, dan tot karnemelk zal worden gemaakt. De ontrooming afgeloopen zijnde, worden wij eenige ogenblikken opmerkzaam gemaakt op het nevenlokaal, waar de room werd afgekoeld. Die groote koelbakken met stoompipen daarin, om in den winter te verwarmen, zijn daar geplaatst met vertint-koperen bassins, die de room bevat en eene lichte zuring afwacht.

Wij worden tot de separator teruggeroepen en opmerkzaam gemaakt op het onreine droesem, dat op den bodem is achtergebleven en wanneer wij dan nagaan, dat de melk eerstens 2 á 3 maal is geteemst, kunnen wij niet anders dan dergelijke afroomers hoog roemen, om de reinheid die zij bevorderen.

Wij volgen daarna den directeur naar het karnlokaal en worden verrast op eene bedrijvigheid door de 3 karns, die in beweging zijn gesteld, benevens ene boterkneder, waarbij een netto maagd zeer handig de boterspanen hanteert en de noodige glans en bestandheid aan dat keurig product geeft, om daarna door twee in het wit gekleede jongelingen in den boterkelder, die ook de noodige ruimte, koelte en frischheid heeft, te worden geplaatst.

De directeur wijst u daarbij aan, hoe practisch de room uit het koellokaal door aangebrachte goten naar de karns wordt gevoerd en men ontwaart, dat als van zelf de melk, zonder dat handkracht daarvoor noodig is, van uit de volle melkbak uit de hoogte de noodige processen ondergaat, tot men de boter uit de karn schept. Is de boter uit de karn genomen, wordt de karn gekipt en de karnemelk loopt door eene met tegels belegde goot naar een bak in den doorrit, van waar zij ter aflevering gemakkelijk wordt afgepompt. Het karnlokaal kan in netheid met alle de andere wedijveren, de prachtige tegelvloer verhoogt niet weinig het nette en zuivere van die werkplaats.

In dat lokaal prijkt aan den wand eene eenvoudig bus, waarop den bezoekers wordt gewezen om geen fooien aan het personeel te geven, maar in de bus iets te willen afzonderen, dat door het bestuur zal worden aangelegd ter vorming van een fonds voor die werklui, wanneer zij in gebreke machten komen. Het twijfelt niet of eene algemeene medewerking zal door de bezoekers worden getoond.

Wij zien nog even in de ruime boterkelder, om daarnaast de kaaskelder en pekelkelder te bezien; beide laatstgenoemde behooren echter nog tot de figuranten en wachten op de toekomst. Wij stappen door den doorrit om nog den blik te slaan in een der schoonste lokalen, hetwelk dienen moet om het Swartz Systeem toe te passen en hoofdzakelijk voor de toepassing der Zondagsrust is gemaakt, om de melk, die des Zondags de koeien voortbrengen, daarin voor bederf te bewaren.

Jammer maar, dat ook die melk zonder handkracht niet uit de uiers in de vaten kan loopen. Men zegt dat men in Engeland machines op het spoor is, die zichzelf aan de uiers verbinden en de koe uittrekken om de melk door buizen vele kilometers ver te verplaatsen, zonder dat er één mensch naar behoeft om te zien. (Dat zal eene zalige rust geven). Van uit dat schoone lokaal gaan wij door eene deur en staan aan het voorportaal van het ijshuis; daar worden wij echter niet binnengelaten en behoort alleen als heiligdom aan het fabriekspersonel. Wij gaan nu den weg buitenom en nemen nog een kijkje in de machinekamer, om de nette machine van tien paardenkracht en daarnaast in een afzonderlijk lokaal de ketel van 18 M². in oogenschouw te nemen, en net genoeg hooren wij den machinist den naam van den fabrikant *Begemann* uit Helmond noemen, die zulk een uitmuntend stoomwerktuig leverde.

Ja, wanneer wij na alles te hebben gezien, ons oordeel mogen uitspreken, dan geloof ik, dat de namen der architecten *Viets en van der Linden*, die zulk een nette en practische fabriek ontworpen, met eere mogen worden genoemd, maar dat ook daarnevens den naam van den aannemer *J. van der Werff* niet mag worden vergeten, daar bij het vele vreemde, dat in dezen bouw voorkwam, de netheid in zijn werk, ook van soliditeit getuigt.

En wanneer wij nu dit alles hebben gezien, keeren wij tot het kantoor terug om ons met de bestuursleden, die bij de eerste productie der boter bijna allen tegenwoordig zijn, (dagelijksch en toegevoegd bestuur) te vereenigen en hare tevredenheid over het goede succes te deelen. Wij hooren den Voorzitter zijne hoop uitspreken over den bloei en de uitbreiding dezer fabriek en deze hoop wordt gaarne door allen bevestigd.

Een ander lid van het bestuur bespreekt den strijd, die reeds door voorgeslachten is gestreden en die ook het lot der hedendaagsche menschheid nog is, doch voegt daarbij het oude spreekwoord: hoe grooter strijd te schooner overwinning, waarna de volgende dichtregelen ten beste worden gegeven in de hoop deze door allen zullen worden ter harte genomen en in practijk gebracht:

Juich met mij in het roemrijk heden,
Zoo waard door velen wordt herdacht,
Want als *dit* heden wordt verleden,
Juicht om *deez'* stond oog 't nageslacht,
Zij zullen onze daden prijzen,
Door de verand'ring der tactiek,
Wijl men nu op voordeel'ger wijzen,
De boter maakt in *deez'* fabriek.
Eén soort, gelijke vetgehalte,
Eén marktprijs, daarbij geen verschil,
Zoo krijgt men edeler gestalte,
Dan door der winkeliersen gril.
Nog meer zou ik u kunnen malen,
Doch beter dat elk observeert,
Dan leest men later in d' analen,
Een loflied, daar elk triomfeert.
Dit zal 't bestuur ten goede komen,
In hare zorg en taai geduld,
Bij 't bouwen zoo vaak voorgekomen,
Vertraging, door der bouwliën schuld.
Doch nu dit lijden is geleden,
Slaan wij op nieuw de vlerken uit,
En wenden ons met vaste schreden,
Naar 't doelwit, dat ons voert vooruit!
Wij wijzen ieder op de vane,
Die *deez'* fabriek steeds heffen moet,
De spreuk der vad'ren, die nooit tane,
Maar ons verheft, beziel met moed.
Dat „*Luctor et Emergo*” leve!
In ieders borst en ziel en zin,
Dun zal *deez'* onderneming geve:
Een vriendschapsband en.... geldgewin.

Ingezonden Stukken.

Storm in een glas water.

Waar de menschen in eene kleine omgeving zich bewegen, hetzij als dorps-, kleinsteds- of eilandbewoners, ondervinden wij eene onophoudelijke variatie door de oplettendheid onzer medemenschen, die iedere gelegenheid aangrijpen, om zelfs de kleinste nietigheid wijd en breed uit te meten. Een gebroken ruit kan een geheel dorp in roering brengen, waaraan soms eene belangrijke geschiedenis wordt vastgeknoopt.

De aankomst van één stoomboot, waarop één orgeldraaier een aria ten beste geeft, brengt in een klein stedeke talloos bewoners op de been om de aangekomene te bewonderen, te bespreken, wie hij is, vanwaar hij komt en waar hij henegaat. Al wat bij dergelijke samscholingen slechts met een tintje nieuw of vreemds wordt opgemerkt, is en blijft het gesprek van het oogenblik en bij gebrek aan stof voor volgende uren of dagen tot men weer iets anders hoort of ziet dat het oude verdringt.

Die kleine oplettendheden worden in een geheel eiland waargenomen en het schijnt vaak één huisgezin te zijn, waarin de vele kinderen malkanders doen en laten bedillen.

Zoo hebben de kinderen onzer eilanden in den tegenwoordigen tijd eene onuitputtelijke stof gevonden in de stichting eener nieuwe stoomboterfabriek. Dit is iets nieuws en moet (en niet ten onrechte) onophoudelijk besproken worden, doch men kan en mag zich niet blijven bepalen tot den bouw, want deze begint tot het verleden te behooren, o neen, achtereenvolgens komt het personeel aan de beurt en de producten die men produceert of nog zal voortbrengen.

De eerste boter is aan het publiek uitverkocht, de publieke opinie zal onverwijld oordeelen, met een kenners-tong wordt geproefd en verder beijvert men zich een scheikundig onderzoek in te stellen. Het oordeel volgt en als uit eenen mond roemt men de fijne aroma, die zich in het nieuwe product bevindt.

Doch helaas! de scheikundige rechter openbaart dat bij onderzoek gebleken is het nieuw fabrikaat tien procent water bevat. Tien procent water! dat is ongehoord, de

fabrikant moet in stilte gewaarschuwd worden, wil men dat de fabriek niet in weinige dagen een wissen ondergang te gemoet gaat. In stilte gewaarschuwd . . . op dezelfde wijze als bij Midas; deze was verrijkt met ezelsoreen dat alleen aan eene vriendin bekend was en aan niemand mocht worden medegedeeld, doch dit geheim bezwaarde haar zoo zeer, dat zij het de boomen mededeelde, waarop alle boomen luide uitriepen: Midas heeft ezelsoreen!! Zoo ook met de waterpercentage in telegrafische snelheid was dit onderzoek alle eilandbewoners bekend.

Voor velen was het koren op den molen, want het gold hier eene industrie die vooruitgang kan bewerken en dat verlangt ieder niet. Doch deze onheilbode maakte het op den denkenden mensch geen invloed tot verkeerzame toepassing, en waarom? Zij waren door onderzoek wijzer en wisten dat de percentage water zeer billijk was. Het leerboek over de boterbereding door Dr. Vitus Bruinsma geeft aan, dat eerste kwaliteit boter 15 % water mag bevatten en toevallig was hier 10 % water en nog wel doordat bij het inpakken van een kistje van 2 kilo boter een te nat perkamentpapier was gelegd, waardoor natuurlijk de waterprocenten vermeerderden. Latere proeven hebben bewezen dat hetzelfde fabrikaat tot 3 % was gedaald.

Zietdaar storm in een glas water, waarmede de bewoners in kleine omgeving zich bezig houden. Storm in een glas water, die zoo menig gemoed doet gisten en zoo menig onaangenaam woord uitlokt. Waartoe zij leiden, zegt de ervaring. In den regel tot ergernis en verwijteling. De

aangename tinten des gemeenschappelijken levens worden er vaak door benomen en eene gewenschte samenwerking, vooral onder eilandbewoners zoo noodig, voor goed verbroken. Het vertrouwen wordt in nevelen gehuld en de vooruitgang, die bloei en welvaart moet aanbrengen, in klauwten geslagen. Zietdaar de onheilen van storm in een glas water. Wij willen hopen dat zulks op de bewoners van Schouwen en Duiveland geen nadeelige invloeden zal uitoefenen, maar zij integendeel zich nauwer zullen aansluiten om samen te gaan, vooral ook in deze zaak, die daardoor zeker bloei en welvaart zal aanbrengen.

SCHOUWEN.

K.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

Voor eenige dagen bezocht ik, inwoner der provincie Groningen, met een paar vrienden het eiland Schouwen; voornamelijk om eens een bezoek te richten aan de Stoomzuivelfabriek te Zonnemaire, waarbij wij tevens de ongezochte gelegenheid vonden om een groot gedeelte van den omtrek te doorkruisen.

Aangezien ik toen vernam dat uw blad vrij algemeen op Schouwen gelezen wordt, rijpte bij mij meer en meer de gedachte om voor onze aan- en opmerkingen omtrent Schouwen en de Schouwenaars, een plaatsje in uw blad te verzoeken. Zeker zult gij wel zoo welwillend zijn ter gelegener tijd er eenige ruimte voor af te zonderen.

Ter zake dan.

Toen ons plan dan voor de reis vaststond, zorgden wij voor 'n rondreisbiljet, met Groningen als uitgangspunt. Nu heeft zoo 'n rondreisbiljet wel iets schrikwekkends, bij de vele ongelukken, die er ten huidigen dage met het spoor plaats hebben. Zeker Duitsch blad wist dan ook onlangs te vertellen dat men daarvoor boosdoeners, die tot levenslange gevangenisstraf waren veroordeeld, thans een rondreisbiljet kocht, ten einde op die manier minder kostbaar van hen af te komen!!

Toch ging onze reis van 't begin tot het einde voorspoedig. Den eersten dag spoorden wij tot Rotterdam, waar wij nagenoeg een volle dag moesten vertoeven en waar wij dus veel gelegenheid hadden om de diergaarde te bezien, de prachtige spoorbruggen te bewonderen, de trotsche zeekasteelen en zooveel meer nog te bezichtigen. 's Anderen daags vertrokken wij met de stoomboot „Zierikzee” onder den indruk dat Rotterdam is een drukke, welvarende handelsstad.

Met aangename gewaarwordingen voeren wij Maasopwaarts, ons verlustigende in de soms prachtige vergezichten. Na een tijdsbestek van zes uren kwamen we aan te Zierikzee, waar de voerman Uil gereed stond om ons ter plaatse van bestemming; de Stoomzuivelfabriek te Zonnemaire te brengen. Daar werden wij hoogst vriendelijk door het Bestuur en door den Directeur, waaraan een onzer door zeer nauwe familiebanden is verbonden, ontvangen.

Voor twee onzer was elke pas op Zeelandsch bodem de eerste. Onze derde medereiziger had de reis reeds meermalen gedaan, weshalve hij ons nu zeer gelegen tot gids verstrekke. Op onze heenreis kregen wij van de stad Zierikzee geen al te besten indruk, omdat het den voerman Uil - een onzer maakte de opmerking dat het geen echte Uil was, omdat hij maar één been had - behaagde, met ons door een der onaanzienlijkste straten te rijden. Het groote contrast met Rotterdam trad hier voor ons te veel in het oog. Op onze terugreis - maar daarover later.

Niet zonder horten en stooten kwamen wij langs den zeer oneffenen kunstweg bij de fabriek aan, waar wij 's avonds ten zeven ure, zooals reeds is gezegd, welwillend werden verwelkomd. Al aanstonds hadden wij de gelegenheid om de fabriek in volle werking te zien.

Wij bewonderen ten zeerste het reusachtige gebouw, waarin de fabriek is geplaatst en hetwelk vroeger tot andere doeleinden diende. Met groot genoegen zagen wij het geheel in werking.

De verbeterde constructie, in vergelijking met vele door ons vroeger bezochte fabrieken, trad zeer in het oog. Alles bleek ons er op ingericht te zijn om veel handenwerk te voorkomen. Het geheel scheen ons onverbeterlijk toe. De jeugdige directeur met zijn nog onervaren personeel maakten op ons een goeden indruk.

Na een twaalfdaagschen arbeid had hij zijne ondergeschikten - van wie niet een ooit eerder 'n fabriek had gezien - reeds zóóver, dat het een lust was om te zien, hoe handig en flink ieder zijnen plicht wist te betrachten. De belangrijke hoeveelheid melk, die nu reeds verwerkt wordt en de niet te veel gewaagde veronderstelling dat er spoedig nog veel meer zal worden aangeboden, met het oog op de prachtige boter die men er weet te produceeren, doen het vermoeden wettigen, dat de eerste Stoomzuivelfabriek op Zeelandsch bodem wel levensvatbaarheid heeft.

Wij hopen dan ook dat het wakkere Bestuur, dat voor de totstandkoming der fabriek zooveel tijd en moeite heeft opgeofferd, zeer veel satisfactie van haar werk zal hebben. En wij vertrouwen dat het voortdurend alles zal aanwenden om de fabriek tot den grootst mogelijken bloei te brengen. Dat ten slotte, het reusachtige gebouw, dat indertijd ten dienste der meekrapteelt werd gesticht - maar later door de zoozeer veranderde omstandigheden geheel aan zijne bestemming werd onttrokken - nog eens weer zoo productief voor de belanghebbenden mag worden, door de verwerking van melk tot boter op groote schaal, als dat eens het geval was in den „vetten” tijd met de meekrapteelt!

In onze verbeelding zien wij reeds in de naaste toekomst, de kostelijk geproduceerde boter der fabriek „Luctor et Emergo” op groote schaal verzenden, profiteerende van het gemakkelijke verkeer, naar alle hemelstreken. Wij zien de tiendhouders zure en bedrukte gezichten zetten, want bouwland zal in groenland worden herschepen, velen zullen in allerijl hunne *midden-eeuwsche* rechten ver beneden pari gaan verkoopen, zoodat op enkele uitzonderingen na, dat zeer onnatuurlijke tiendrecht, weldra tot de geschiedenis zal behooren.

's Daags na onze aankomst had de Voorzitter van het Bestuur de welwillendheid om ons uit te noodigen tot een ritje door Schouwens dreven. Natuurlijk namen wij zijne uitnoodiging volgaarne aan.

Op den afgesproken tijd stond hij te negen uur 's morgens met den wagen, bespannen met zijn prachtigen hengst, voor de fabriek om ons af te halen. En voort ging het door de omstreken van Dreischor. Onder zijne begeleiding hadden wij nu de schoonste gelegenheid om den Zeeuwschen landbouw en de veeteelt eens goed op te nemen. Veel viel er wederzijdsch aan te merken. En veel was er - wat de behandeling van den bodem betreft, waarom zouden wij het niet erkennen - dat in het voordeel der Zeeuwen viel; maar soms zagen wij ook wel eens iets, waarbij wij de behandeling der Groningers prefereerden.

Na ten zijnen huize met zijne echtgenooten en kinderen aangenaam kennis gemaakt te hebben, ging het voorwaarts om een ander Bestuurslid te bezoeken. Ongelukkig lag hij neder op zijn rustbed - gelukkig geen ziekbed!- omdat, door toevallige omstandigheden bij een zijner ledematen, die onmisbaar zijn om in de wereld vooruit te komen, plotseling eene werkstaking was ingetreden. Tot ons genoegen vernamen wij dat de werkstaker niet juist verlangde een hooger loon, maar eenige weken rust, om dan weer als van ouds aan den arbeid te gaan.

Al aanstonds bij ons bezoek herkende hij mij nog van eene ontmoeting, die wij het vorige jaar te Groningen voor eenige oogenblikken gehad hebben. Zijne rondborstige, flinke figuur en zijne ongeveinsde hartelijkheid troffen ons. Gaarne willen wij voor hem en zijne vriendelijke

echtgenooten hopen dat de werkstaker den tijd voor zijne ideeën benoodigd zooveel mogelijk gaat bekorten, opdat hij over een niet al te langen tijd weer eens naar de fabriek kan wandelen, waarin hij zooveel belang stelt.

In den achtermiddag begon de rit - maar nu de wagen bespannen met twee flinke zwarte dra- vers - naar Brouwershaven. Daar aangekomen viel ons het eerst en het meest op, het ruime plein, op welks midden het standbeeld van Vader Cats prijkt. Van Vader Cats, die wij hier, bewoners van het verre Noorden, door zijne gedichten ook hebben leeren kennen als den volksdichter van zijn tijd en ook nog lang daarna bij uitnemendheid. Wij maakten de opmerk- ing dat het beeld wel ietwat onoogelijk was en dat men het ten minste vóór de kermis - die er zoo pas gevierd was - wel wat had mogen opknappen.

De sterke zeeeringen aldaar en achter Scharendijke zagen wij met verbazing. Verder ging het over Noordwelle en Renesse, - welke dorpen om de vele lommerrijke bosch- gezichten verdienen vermeld te worden - naar Haamstede. Hier werden de paarlen afgespan- nen en werd ons de gelegenheid aangeboden om de „burcht” aldaar eens te bezien. Dit een- maal ongetwijfeld trotsche gebouw, eene stichting wellicht uit den riddertijd, verkeert thans in een vervallen toestand. Blijkbaar wordt de hand tot instandhouding van het geheel weinig meer aangeslagen. Evenals zoovele burchten zal ook deze vroeger of later wellicht worden gesloopt.

Verder vervolgden wij onzen weg over Serooskerke en Kerkwerve, waar zich de gelegenheid opdeed om in die omstreken vooral den Schouwschen veestapel in de weide te zien. Van daar ging het naar Noordgouwe, waar wij bij den Secretaris van het Bestuur en de zijnen zeer wel- willend werden ontvangen en den avond op zeer aangename wijze doorbrachten.

‘s Anderen daags bezochten wij in den voormiddag een landbouwer in den omtrek der fabriek, waar wij na vele wederzijdsche verklaringen nogal veel verschil in de behandeling van het land, in de verzorging van het vee en in het gebruik der werktuigen opmerkten. In den achtermiddag bezochten wij nogmaals den geachten Secretaris, die met zijnen zoon ons zijne hofstede met tuin en landerijen, zoomede zijne vruchten liet zien.

Kunnen de Zeeuwsche hofsteden, althans wat de schuren betreft, op verre na niet met de Gro- ninger wedijveren, zijn vruchten konden den proef eener vergelijking met de onzen zeer wel doorstaan. Ook zijn veestapel liet zich zeer goed zien.

De Zeeuwsche volkstaal verschilt in vele opzichten nogal van de Groninger. Dit belet echter niet om een geregeld gesprek met elkander te voeren. Al spoedig is men wederzijdsch aan en- kele uitdrukkingen gewoon en het bleek ons bij nadere kennismaking, dat de naturen en ge- woonten der Zeeuwen en Groningers op vele punten veel overeenkomst hebben.

In de kleeding der mannen is geen in het oog loopend verschil. Iets anders is het met die der vrouwen. Meer dan eens hadden wij de gelegenheid om de zoozeer bekende Zeeuwsche kap- pen te zien, waardoor het grootste gedeelte van het hoofd, den nek, de schouders en een groot gedeelte van den rug onzichtbaar wordt.

Heeft zoodanig toilet voor meer bejaarde vrouwen altijd nog iets statigs en kunnen wij ons zeer goed voorstellen dat zij, aan de traditie gewoon en gehecht, die dracht niet kunnen laten varen, iets anders is het met de jeugdige Zeeuwsche schoonen, die - ik begeef mij hier onwil- lekeurig wel wat op glad ijs - voor gracieusheid van lichaamsbouw, volstrekt niet voor de

Groninger behoeven onder te doen. Voor die schoonen dan - wij mogen het toch wel rondweg zeggen? - vonden wij die kap niet mooi. Op gevaar af van velen van haar en misschien - wie weet! - ook wel moeders, tegen ons in het harnas te jagen, vonden wij die breed geplooid lange kappen voor de overigens knappe Zeeuwsche meisjes bepaald leelijk. Enkele meisjes en ook reeds meer bejaarde dames zagen wij dan ook reeds, die die kap vaarwel gezegd hadden, het hoofd enkel dekkende met den zeer natuurlijken haartooi.

Lettende op de natuurlijke zucht, den mensch aangeboren, van navolgen, dan gelooven wij, dat de tijd reeds in het verschiet is, dat die beruchte kap tot de geschiedenis zal behooren en dat ze door velen later nog als antiquiteiten zullen bewaard worden.

Na nog één nacht op Schouwensch bodem zeer zacht in Morpheus weldadige armen gerust te hebben, bracht de meer genoemde heer Voorzitter ons met zijn flink tweespan in den vroegen morgen naar Zierikzee, waar ons nog ruim één uur reste, om genoemde stad nu eens wat beter te bezien. Blijkbaar had mijnheer Uil zeker wel niet stelselmatig, in de heenreis het allerminste gedeelte ons laten zien. Bij nadere kennismaking kwamen wij tot de conclusie, dat Zierikzee in bedrijvigheid in de verste verte wel niet in vergelijking met Rotterdam kan staan, maar dat zij in netheid en bouworde daarom geenszins voor andere steden behoeft onder te doen.

Thans brak de tijd aan, dat de bootklok ons riep. Na van de vrienden afscheid genomen te hebben, stapten wij op. Na een langen dag reizens kwamen we in den laten avond thuis, vele aangename herinneringen medebrengende. En nu nog een laatsten groet en een woord van hartelijken dank gebracht, door middel dezes, aan al de Schouwenaars, met wie wij op zoo aangename wijze kennis maakten.

Dat het hun welga !

Een Landbouwer uit de provincie Groningen.

Ingezonden stukken.

Goede wijn behoeft geen krans.

Dit spreekwoord is door alle eeuwen heen bewaarheid gebleven en houdt nog stand. Jammer maar, dat zoovelen door onbekendheid of blind veroordeel onkundig blijven en zich geen moeite veroorloven kennis te maken met datgene, wat waarlijk waardig is met een lauwerkrans te worden omhangen. In de afgelopen week in de eerste algemeene vergadering gehouden der Zeeuwsche Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire, sedert zij in werking is. Deze vergadering getuigde van ingenomenheid en eenswillendheid voor de zaak en liet voor verreweg de meesten aangename indrukken na.

Onderscheidene leden, die met het leveren der melk van de helft hunner koeien waren begonnen om te beproeven welke schaal den doorslag mocht geven, hebben besloten hunne geheele melkopbrengst aan de fabriekmatige bereiding toe te vertrouwen.

Deze overgang wordt echter niet zoo luide uitgebazuind, o neen, dit geschied schoorvoetend en in alle stilte wordt een krans neergelegd voor de poorten der fabriek.

In alle stilte, want een zekere schroom breidelt nog veler tongen, omdat de ongeloovigen of betweters nog in de meerderheid zijn.

Een der nauwkeurigst nagaande leden gaf mij de verzekering, dat hij van zes koeien wekelijks twee gulden en vijftig cent meer trok, dan bij de zelfbereiding der boter, ongerekend de meerdere moeite en de kosten, zoo van stooksel, onderhoud, van materiëel en honden en deze rekening geldt nu de fabriek het kostbaarst tijdperk beleeft.

Een ander lispte mij in stilte toe, dat hij zeer nauwkeurig zelf had gekarnd en verklaarde, dat zulks onder de gunstigste omstandigheden was gebeurd en juist zooveel per liter had verkregen als men in de fabriek had uitbetaald, maar . . . dat hij zijn moeite en kosten aan de zelfbereiding had ten offer gegeven.

Dergelijke verklaringen worden in stilte geuit, want het is een nieuwtje waaraan men zich heeft gewaagd en nieuwe uitvindingen of nabootsingen behooren bij velen nog tot den booze. De ontwikkeling heeft nog geenszins dat standpunt bereikt, dat men met graagte de draden van den vooruitgang wil hechten aan de hefboomen van het dageijksch werk. Neen, eene groote massa bestaat er nog, die een verhaal op bars voorvaderen doet en niet gaarne van die gebruiken zou afwijken.

Men zegt: Onze oudere hebben gewerkt van den vroegen morgen tot den spaden avond en zij zijn er op die oude wijze gekomen, waartoe die nieuwigheden? Het zijn de tragen die zulke gaarne willen. Dergelijke ideeën bestaan nog in onze vergevorderde 19e eeuw. Maar die dwazen hooren de stemmen niet suizen van die werkzame geesten uit ons voorgeslacht, die hun luide toeroepen: „*Wij hebben gewerkt en de fondamenten gelegd van den maatschappelijken vooruitgang, blijft daarbij niet stilstaan, maar bouwt voort! bouwt voort!*”

Wij hebben u niet gezegd, dat ge aan onze voeten moet blijven nederzitten, neen, wij zijn heengegaan met het heilig verlangen, dat ge eene plaats op onze schouderen zoudt innemen en

met een denkend hoofd den vooruitgang zult helpen bevorderen. Maar ach, gij blijft onnadenkend staren op onze voetstappen en komt daardoor niets verder.

En die stemmen zijn als die des roependen in den woestijn? Gelukkig neen, velen zijn er die de oogen openen en het oor leenen aan die opwekkende stemmen, die tot den vooruitgang roepen.

Onbekendheid houdt velen in den dommel van den steeds voortbewegenden tredmolen. Dezulken begrijpen niet, dat door de grootere hoeveelheden melk, welke in eene fabriek tot zuivel wordt bereid, meerdere winsten worden verkregen. De tijden zijn schaarsch, dat men door hooge marktprijzen goede dividenden maakt, daarom moet ieder precedent zich toeleggen zooveel mogelijk het voortbrengingsvermogen uit te breiden, om goedkoop zijne waren te kunnen afzetten en de concurrentie het hoofd te bieden.

Reeds gingen enkele stemmen op om in onze eilanden Schouwen en Duiveland filialen te vestigen, waardoor het vervoer der melk wordt vergemakkelijkt en uit de beide eilanden de boter in de eene fabriek met veel voordeel kan worden bereid. Zeer waarschijnlijk is die tijd nabij, ofschoon het bloed van eilandbewoners vaak langzaam door de aderen drupt.

Onderscheidenen zouden gaarne met de melklevering toetreden, als de kleine entrée tot het lidmaatschap hen niet terughield.

Geen twijfel echter of de gordiaansche knoop zal door velen weldra worden doorklieft. Niet dat dit de bedoeling van mijn schijven is, want aanbeveling zal wel overbodig zijn; ik eindig daarom met verwijzing naar het opschrift: Goede wijn behoeft geen krans.

N.

K.

Goessche Courant, 17/10/1891; p. 1/6

— Dat de fabriekmatige zuivelbereiding in ons land steeds meer veld gaat winnen, blijkt o. a. hieruit, dat men ook in Zeeland daaraan de aandacht gaat schenken, ofschoon van uit deze provincie nooit boter in eenigszins belangrijke hoeveelheid is uitgevoerd.

In dit jaar is op het eiland Schouwen, te Zonne-maire, reeds eene zuivelfabriek in werking gekomen, en dezer dagen bezocht weder eene Zeeuwsche commissie de provincie Friesland, waar reeds een vijftigtal zuivelfabrieken bestaan, in verband met de plannen tot oprichting eener coöperatieve boterfabriek in het oostelijk deel van Zeeuwsch-Vlaanderen.

BIJVOEGSEL

Sprokkelingen uit Schouwen-Duiveland. XIV.

Middelburg 24 October.

Ja, mijnheer de hoofdredacteur, u heeft wel gelijk: als de boter, waarover ik het in mijn laatste sprokkeling gehad heb, zoo lang had moeten blijven staan, als ik u heb laten wachten op het slot daarvan, dan zou zij nu zoo ransig zijn, dat men ze met geen mogelijkheid ken gebruiken.

Na had ik ze nog al hoog geprezen. Tegen zulk een beproeving zou ze echter niet bestand geweest zijn. Maar ik moet zeggen dat allerlei redenen mij tot vertraging noopten, en ofschoon ik niet weet of u die billijken zal - ik twijfel daar zelfs haast aan, omdat de pers zoo ijselijk gesteld is op al wat versch is en zonder het versche eigenlijk niet leven kan - zoo wil ik er u toch wel iets van mededeelen.

Vooreerst moet ik belijden, dat een groote neerslachtigheid zich naar aanleiding van dat stukje over boter en botermarkt van mij had meester gemaakt. Daar meende ik de harten onzer boterboerinetjes gestolen te hebben met mijn complimenten en mijn welgemeende raadgevingen. Och armen, wat keken zij mij zuur aan. Ik meende onzen huismoeders het voor uitzicht geopend te hebben op een beteren gang der prijzen en dus op goede waar voor goed geld. Maar jawel! Moet dan de boter nog duurder worden! Als die fabrieken er komen wordt de boter nog duurder! En zoo meer.

Ik was te optimistisch geweest. Ik had de boter hier aan de markt over het algemeen geprezen als degelijk, zwaarwichtig, zuiver, onvervalscht en niet gemuierd met margarine; de boerinetjes als aardig en door en door eerlijk. Hoofdzakelijk had ik alleen maar afgekeurd dat voor de beste boter te weinig en voor de slechte te veel werd betaald. En ziet daar komt iemand, die het weten kan, mij ontuchtteren en zegt: weet ge wel, dat hier in Schouwen en Duiveland enorme hoeveelheden margarine en aardappelmeel en zout en water worden gebruikt om door de boter te mengen?

Dat vermengen met margarine kan men al herkennen, als men het stuk boter met een mes doorsnijdt; dan ziet ze er gemarmerd en met linken en lagen uit. Het aardappelmeel zult ge vinden als ge wat boter in een kopje smelt. En weet ge wel dat er veel te veel water in de boter gelaten wordt? Ge kunt dat zien, als ge ze in een vlotje doet en een par dagen laat staan. Dan kunt ge afwegen hoeveel water men in voor 60 á 70 ct. per half kilo heeft verkocht. En weet ge wel, dat er toen en toen - nog zoo lang niet geleden en kort na het uitkomen van uw artikel - een groote partij stukken „bekeurd” zijn, omdat ze te licht waren? Op de aardigheid der boerinetjes wil ik niets afdingen, doch op haar eerlijkheid - den goeden niet te na gesproken - daarop is wel wat aan te merken, als ge dit alles in aanmerking neemt.

Dit alles moest ik aanhooren, en ik kon mij niet voldoende verdedigen. Nu zal u erkennen dat het eigenaardig hard valt, als men van zijn evenmesnch goede gedachten koestert en men wordt dan later overtuigd dat men gedwaald heeft en dat men veeleer scherp had moeten laken, dan zoo maar op goed vertrouwen prijzen.

Die vriend, die mij mijn feiten toonde, zei er nog vrij wat meer van, wat ik hier nu niet alles wil aantekenen. Ik houd hem wel een beetje voor een pessimist. Was hij dat niet dan had hij zeker niet zoo in het algemeen onze geheele boterindustrie zoo scherp gegispst; veel scherper

dan ik in mijn artikel gedaan heb. Daar is eigenlijk geen markt, geen concurrentie, geen spoorslag voor de botermaaksters om haar product te verbeteren ; 't is alles doode sleur. Daar is geen afdoende controle, want het bestaande toezicht is enkel in staat om nu en dan de bedriegsters en knoeisters eens bang te maken, niet om ze geheel af te schrikken. Trouwens zou een nauwkeurig en herhaald onderzoek der aan de markt gebrachte boter vrij wat geld kosten. Bovendien is de smaak voor goede boter op den langen duur door het gebruik van vervalschte of slecht bereide waar bedorven en waant een goed deel van het publiek bovenste beste boter te gebruiken enkel en alleen omdat ze uit Schouwen komt en ofschoon er misschien 40 á 50 %, margarine en andere zaken doorgemengd is.

Laat ik mij echter niet langer ophouden bij die pessimistische beschouwingen. Liever wil ik na de aandacht vestigen op de enorme verbetering, die er thans reeds te bespeuren is, nu hier in het eiland twee zuivelfabrieken nog pas korten tijd in werking zijn. De eene is gevestigd te Zonnemaire, de andere te Noordwelle. Daar ik met de eerste meer bijzonder bekend ben, kan ik van haar meer vertellen dan van de andere, van welke ik echter ook alleszins goede geruchten hoor.

De boter van de fabriek te Zonnemaire is zoo uitmuntend, zoo smakelijk en geurig, dat vele menschen hier, die tot dusver niets anders kenden dan het harde kaarsvetachtige mengsel, dat allengs onder den naam van Schouwsche boter in consumtie kwam, met verbazing uitriepen, dat zij niet wisten dat er zulke boter bestond of kon bereid worden. Inderdaad, die boter is best. Ze behoeft, geloof ik, niet voor de van ouds gerenommeerde Delftsche roomboter onder te doen, zoo althans die renommée nu weer hersteld is, want daar is ook de klad in geweest. De boter van de fabriek is uitmuntend van smaak en geur, dat erkenden velen die ze proefden toen ze voor het eerst in de stad kwam, al was ze toen ook nog wat te week volgens sommigen, 't welk aan de ijskammer schijnt gelegen te hebben. Anderen wisten reeds van te voren, dat zij niet goed kon zijn, dat het bluff was, dat het n.b. enkel margarine was, dat 't *kunstboter* was en dergelijke domme beweringen meer.

Nu dezulken zullen er altoos zijn, die elke nieuwe en betere handelwijze afkeuren; en zij moeten langzaam door den drang der feiten overwonnen worden. Vele boeren hebben zich aangesloten om hun melk aan de fabriek te leveren en van eenigen van hen vernam ik reeds, dat zij nu meer geld van de melk maken dan vroeger. Sommige boerinnen waren en zijn er tegen en dat is dan om de reeds vroeger door mij opgegeven huishoudelijke reden. Het is echter te hopen en ook wel te verwachten dat de vrouwen op den duur het belang van het bedrijf beter zullen gaan inzien.

De fabrieken zijn ingericht naar de eischen des tijds en werken volgens de beste methode. In die te Zonnemaire staat een bekwaam man uit Friesland aan het hoofd. Hij heeft jong personeel uit den omtrek onder zich, zoodat de fabriek tegelijk een practische school is voor onze landbouwers en boerendochters. Het is er kraak-netjes en zindelijk. De melk wordt binnen zeker rayon van wege de fabriek opgehaald en kan van buiten dat rayon op eenige stations worden neergezet. Zij wordt vervoerd in gesloten bussen op voor het doel gemaakte wagens.

De boter wordt in vaten of in nette steenen potten en potjes verpakt en in debiet gebracht. Die potten zijn en blijven het eigendom der fabriek. De boter zelve is gemerkt met het stempel der fabriek en daardoor wordt zooveel mogelijk gewaakt tegen bedrog. Immers ligt het voor de hand dat de „industrie” anders niet lang zou wachten met in achter gehouden en betaalde potjes der fabriek weder allerlei mengelmoes onder den naam van boter uit de fabriek aan den man te brengen.

Voor 't oogenblik heeft de fabriek naar ik meen, hier in de stad haar vaste afnemers in eenige soliede winkeliers en verder verzendt zij ook aan particulieren op bestelling.

Wat den prijs betreft, daarmede was het aanvankelijk eenigszins aarzelend of draaiend. Het was niet goed te zien of de fabriek zich schikte naar wat men hier de „middelmarkt” noemt, dan wel of zij de kat eens uit den boom wilde zien, in hoever haar productiekosten een meegaan met de weekmarkt konden toelaten. Doch nu reeds kan men wel zeggen dat zij de markt beheerscht, in dien zin nl. dat haar prijs niet afhankelijk is van die middelmarkt. Zeker is het dat zij veel beter is dan de marktboter, die nog gelijken prijs weet te bedingen, en ik houd het ook voor zeker

Dat zij allengs de kwade practijken in de boterbereiding en de botermarkt hier in de streek zal doen verdwijnen en dat zij dus ook verbeterend zal werken op die boerenbedrijven, die nog niet bij haar aangesloten zijn, of dit om den afstand en de ligging niet kunnen.

In het oogvallend is het voordeel, dat de fabriek oplevert voor die veehouders in de omgeving, die te weinig vee hebben om geregeld boter te kunnen markten. De slechte kwaliteit van vele boters werd veroorzaakt doordat verschillende karnsels door elkaar gemengd werden en het oude aldus ook het versche bedierf. Uit de rayons der fabrieken zal nu voortaan wel geen sterke boter meer aan de markt komen.

Het is ook opmerkelijk hoe vele landbouwer, nu bedacht zijn op vermeerdering van hun melkvee. Men gaat nu begrijpen wat die laconieke advertentie beteekende „nog 1200 melkkoeien noodig in Schouwen”.

Nu, ik voor mij gun den beestjes van harte het leven in onze goede - afschoon lang nog niet onverbeterlijke - Schouwsche weiden en stallen; en onzen landbouwers wensch ik toe dat zij de les, hun door, de fabrieken gegeven, zullen vatten en er hun voordeel mee leeren doen. Dat is noodig; want er moet tegenwoordig gevigileerd worden in elk bedrijf, maar vooral in het boerenbedrijf: anders komt het er niet en kan achteruitgang en verval niet uitblijven. In kwade jaren als het tegenwoordige moet men dit wel erkennen, al is men nog zoo traag van begrip en aan het oude gehecht.

En hiermee ben ik aan het einde van mijn boter praatje.

Ingezonden stukken.

„LUCTOR ET EMERGO.”

Mijnheer de Redacteur !

Sedert drie maanden is de Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire in volle werking, en nu komt het ons voor, dat we velen Uwer lezers geen ondiens zullen bewijzen, als we door middel van uw veelgelezen blad iets nader bekend maken aangaande de werking en de resultaten dier fabriek.

Waar het geldt eens zaak, zoo nauw in verband staande met met algemeen belang, twijfelen wij niet, of U zult gaarne voor het onderstaande een Uwer kolommen beschikbaar stellen, waarvoor we U bij voorbaat onzen dank betuigen.

‘t Is ons een aangename taak te kunnen constateeren dat de tot dusver verkregen resultaten bepaald bevredigend genoemd mogen worden en dat de zaak tot veler genoegen flink marcheert. Het gaat er mee als met een kind dat zijne krachten voelt toenemen, naarmate het *ouder* en *grooter* wordt. Wanneer men dan ook dit kind, dat gelukkig de lijdensperiode te boven is, de zoo onmisbare melk, die het van nature toekomt, niet onthoudt, dan durven we bijna met zekerheid voorspellen, dat het weldra de kinderschoenen ontwassen zal zijn en op zal groeien tot eene schone, jonkvrouw, die hare weldoeners zegenen zal, mits men deze jeugdige telg voedt met een voldoende hoeveelheid zuivere melk, vrij van voor de gezondheid nadeelige bestanddeelen.

- *Want deez' fabriek - wil zij rendeeren -*
- *Moet al de melk van boord tot strand*
- *Tot kaas en beter produceeeren,*
- *Dan komt een eenheidsmarkt tot stand,”*
- (Zie dit blad van 1 Augustus j.l.)

Wanneer eene zuivelfabriek goed rendeeren zal, is het niet alleen noodig dat zij eene hoeveelheid melk verwerkt en dat men een product levert dat de concurrentie op de wereldmarkt het hoofd kan bieden, maar het is ook vooral van belang dat men goede kanalen heeft gevonden voor den afzet zijner producten.

Naar waarheid kunnen we getuigen dat we daarin volkomen naar wensch zijn geslaagd. Om den lezer daarvan een overtuigend bewijs te leveren en om aan te toonen welk een goeden naam ons fabrikaat reeds in zoo'n korten tijd op de Engelsche botermarkt heeft verkregen en hoezeer onze boter daar gezocht is, zullen we hier woordelijk laten volgen, wat een onzer voornaamste afnemers ons daarover schrijft.

U, Mijnheer de Redacteur, zult wel zoo goed willen zijn aan het slot van dit schrijven te verklaren dat het origineel overeenkomt met hetgeen nu volgt.

Directeur R. BOSMA Esq.,
Zonnemaire.

Dear Sir!

We beg to highly commend you on the quality of your factory Butters which we have from time to time received from you and which command an extensive and ready sale here on this market with us, and can strongly recommend you increasing your production and forwarding larger shipments to us, which we are certain will be very profitable to you and assure you of our very best attention in your interest.

We are dear Sir,

Yours faithfully,
(volgt handteekening.)

Voor onze lezers, die beter Zeeuwsch kennen dan Engelsch, zullen we hier de vertaling laten volgen:

Den Heer Directeur R. BOSMA,
Zonnemaire.

Waarde Heer!

Wij gevoelen ons verplicht U in hooge mate te prijzen over de kwaliteit van uwe fabrieksboter, die wij van tijd tot tijd van U ontvangen hebben, welke kwaliteit eene uitgebreide en vlugge verkoop op deze markt door ons verzekert. Wij kunnen U ernstig aanbevelen uwe productie te vermeerderen en voort te gaan ons grootere partijen toe te zenden, zeker zijnde dit voor U zeer voordeelig zal zijn; wij verzekeren U van onze beste aandacht voor uwe belangen.

Wij blijven waarde Heer,
Uw getrouwen.

Den 24sten September j.l. ontvingen we van dezelfde firma een schrijven van den volgende inhoud:

Dear Sir, we regret to be without a shipment of Butter from you this week and our buyer was rather disappointed as he expected you would be sending weekly, dat wil zeggen: het spijt ons deze week geene bezending van U ontvangen te hebben en onze afnemer was zeer teleurgesteld, daar hij heeft verwacht dat door U wekelijks zoude gezonden worden.

Weer anderen schrijven dat ze er niet tegen opzien wekelijks den geheelen voorraad te nemen als de boter puik is en de conditiën aanneembaar zijn. 't Is ons echter niet mogelijk aan de vele aanvragen te voldoen. Telkens komen we eene belangrijke hoeveelheid tekort; gedurig moeten we onze afnemers teleurstellen, omdat de voorraad geheel uitgeput is. Doch genoeg reeds om aan te toonen „dat ze in de fabriek „*Luctor et Emergo*” goed van de boter af kunnen, waarvoor sommigen zoo bevreesd waren.

In verband met het voorgaande wekt het ten zeerste onze verwondering dat de belangstelling in deze fabriek zoo gering is. Wanneer we daarover onze gedachten laten gaan en de reden ervan trachten op te sporen, dan komen we altijd weer tot de conclusie: *onbekendheid met het nieuwe en daardoor vooroordeel*. Het is toch niet denkbaar dat men zich zou laten afschrikken door de inderdaad lage entree die gesteld is.

Wie toch zou zich niet gaarne deze kleine opoffering getroosten, om een *aandeel* in deze fabriek te bekomen.

Hoe vaak toch wordt eene dergelijke som voor aandeeleu uitgegeven, waarvan nooit een cent terugkeert, en hier behoudt men toch in het ongunstigste geval een groot gebouw met een flinken inventaris.

Laat ons 't voorbijgaan opmerken dat eens fabriek van *aandeelhouders* (dus geen speculatieve fabriek) niet *kan* failliet gaan, tenzij de belanghebbenden het willen.

De stoomzuivelfabriek te Grijpskerk (prov. Groningen), beleefd een enorm succes. Zij begon aanvankelijk met de geringe hoeveelheid van pl. m, 500 liter melk per dag te verwerken, welk getal liters echter spoedig vermeerderde.

Er waren zestig aandeelen beschikbaar gesteld à *f*250, die reeds het eerste jaar geplaatst waren.

In den zomer van het tweede jaar verwerkte bovengenoemde fabriek reeds ruim 7000 liter per dag en nu het derde jaar bijna 10000 liter.

Intusschen hadden enkele voorstanders der fabriek, (mannen die met hunnen tijd meegaan, en de bakens verzetten wanneer het noodig is), die twee of meer aandeelen à *f*250 hadden genomen, hunne overige aandeelen verkocht, sommigen met *f*50 winst.

Er werden toen door het Bestuur nog *twintig* aandeelen disponibel gesteld, doch nu tegen *f*300, die in een ommezien geplaatst waren, zoodat men aan een tiental aanvragen niet kon voldoen, temeer daar de fabriek, die op veel kleinere schaal is ingericht dan deze, reeds het derde jaar veel te klein bleek te zijn.

Als men voorts nagaat dat er in Groningen en Friesland dit jaar nog een tiental fabrieken bij worden gebouwd, dan hebben we alle reden om te gelooven dat we op den goeden weg zijn. Mochten na deze beschouwingen velen zich opgewekt gevoelen eene goede zaak te helpen steunen, dan zal eenmaal bewaarheid worden, wat wij als motto boven dit opstel hebben geplaatst.

ZONNEMAIRE. R. BOSMA.

Op den elfden Januari 1892 is door den ondergeteekende P. VAN DER GRAAF AZN., gevestigd te Rotterdam, aldaar handelende onder de firma **VAN DER GRAAF & Co.**, als daartoe gemachtigd door „De Coöperatieve Stoomzuivelfabriek **LUCTOR ET EMERGO**” te Zonnemaire ter Griffie der Arrondissements-Rechtbank te Zierikzee ingediend de duidelijke afbeelding en omschrijving van het volgende merk: Het merk stelt voor een cirkel, waarbinnen staan afgebeeld:

onderaan een klomp, in het midden een kater en achter deze beide figuren langs een boom met bladeren en takken, welke drie voorstellingen zijn ontleend aan de namen der tegenwoordige bestuursleden der inzendende Coöperatieve vereeniging, n.l. de heeren: JOHANNES MATTHIJS KLOMPE, CHRISTIAAN GROENEVELD DE KATER en CORNELIS JOHANNES HOCKE HOOGENBOOM. Binnen den rand van den cirkel bevinden zich rondom de gezegde afbeeldingen de woorden: „Luctor et Emergo” en daar achter de letters „Gedp”. Het merk wordt aangebracht op de boter en hare verpakking, welke door „De Coöperatieve Stoomzuivelfabriek **LUCTOR ET EMERGO**” te Zonnemaire wordt in den handel gebracht.

VAN DER GRAAF & Co.,

Handels-Informatiën en Incasso's,
Rotterdam—Amsterdam.

Mijnheer de Redacteur!

In de jl. Woensdag 2 Maart gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders der stoomzuivelfabriek te Zonnemaire, werd onder meer rekening en verantwoording gedaan over het 2e kwartaal van het dienstjaar 1891/92. De gunstige eindcijfers, die daarbij in het licht werden gesteld, nopen mij UEd. te verzoeken voor het onderstaande een plaatsje in Uw veel gelezen blad af te staan, ten einde zoowel aan belangstellenden als aan die leden, welke niet op bovengenoemde vergadering tegenwoordig waren, eenig denkbeeld te geven van het uitgebracht verslag.

Het bleek, dat de tweede kwartaalrekening sloot met een voordeelig saldo van f 751,14.

In de rekening was echter verantwoord f 250 voor anossing en f 155 voor drie verschillende reserve posten, welke bedragen mede van de netto-opbrengst waren afgetrokken, zoodat er inderdaad een goed slot is van f 751,14 + f 250 + f 155 = f 1156,14

Verdeelen we nu dit batig stot over de 196671 liters melk, die in 3 maanden zijn verwerkt, dan blijkt dat elke leverancier nog 0,68 cent kan trekken, buiten hetgeen hij in den loop van drie maanden reeds als voorschot heeft ontvangen.

Dit voorschot bedraagt volgens de rekening gemiddeld 3,52 cent per liter, zoodat summa summarum de gemiddelde melkprijs $3,52 + 0,68 = 4,2$ cent bedraagt.

Het doet er weinig toe, of de leden dit bedrag reeds geheel of gedeeltelijk hebben ontvangen; de zaak is maar, wat volgens de boeken per liter kan worden uitgekeerd. Het doet derhalve aan de juistheid dezer cijfers niets af, wanneer in plaats van 0,68 cent aan de deelnemers nog $\frac{1}{3}$ cent zal worden uitbetaald, wijl de rest in kas blijft.

Behalve den gezamenlijken melkprijs van 4,2 cent ontvingen de leden nog 75 pCt. afgeroomde zoete melk, die hun gratis thuis werd bezorgd, en waarvoor zij dus niet de minste onkosten behoeften te maken, terwijl integendeel iemand die zelf karnt, de karnemelk (behoorlijk verdund!) moet verdienen.

Zonder twijfel vertegenwoordigt deze afgeroomde melk per 100 liter eene waarde van minstens f 2, dit is voor 75 pCt. van elke 100 liter f 1,50.

De gemiddelde melkprijs van 4,2 cent moet alzoo met 1,5 cent verhoogd worden, zoodat na aftrek van alle onkosten de zuivere opbrengst per liter zoete melk, gratis van de »stee" afgehaald, 5,7 cent bedraagt.

Nu is mijn bescheiden vraag: wie durft nog klagen of de zaak als nadeelig brandmerken?

't Komt mij voor, dat het een mooi begin is, heel mooi zelfs, want vergeet niet dat de fabriek nog maar korten tijd werkt en er betrekkelijk veel te weinig melk wordt aangevoerd om groote winsten af te kunnen werpen. Was dat niet het geval en kwam er bijv. de dubbele hoeveelheid melk, die in hetzelfde gebouw, met dezelfde machines, misschien wel met hetzelfde personeel, in ieder geval met weinig meer onkosten verwerkt zou kunnen worden, dan . . . , doch laat ieder voor zich deze berekening zelf eens maken.

Dat de twijfelaars en de mannen van het behoud door dit schrijven tot nadenken gestemd mogen worden, is de wensch van

EEN AANDEELHOUDER.

Ingezonden

Over algemene vergadering „Lector et Emergo” Zonnemaire

Mijnheer de Redacteur !

In de jl. Woensdag 2 Maart gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders der stoomzuivelfabriek te Zonnemaire, werd onder meer rekening en verantwoording gedaan over het 2e kwartaal van het dienstjaar 1891/92. De gunstige eindcijfers, die daarbij in het licht worden gesteld, nopen mij UEd. te verzoeken voor het onderstaande een plaatsje in Uw veel gelezen blad af te staan, ten einde zoowel aan belangstellenden als aan die leden, welke niet op bovengenoemde vergadering tegenwoordig waren, eenig denkbeeld te geven van het uitgebracht verslag.

Het bleek, dat de tweede kwartaalrekening sloot met een voordeelig saldo van $f 751,14$.

In de rekening was echter verantwoord $f 250$ voor , aflossing en $f 155$ voor dtie verschillende reserve-posten, welke bedragen mede van de netto-opbrengst waren afgetrokken, zoodat er inderdaad een goed slot is van $f 751,14 + f 250 + f 155 = f 1156,14$

Verdeelen we nu dit batig slot over de 196671 liters melk, die in 3 maanden zijn verwerkt, dan blijkt dat elke leverancier nog 0,68 cent kan trekken, *buiten* hetgeen hij in den loop van drie maanden reeds als *voorschot* heeft ontvangen.

Dit voorschot bedraagt volgens de rekening *gemiddeld* 3,52 cent per liter, zoodat summa summarum de gemiddelde melkprijs $3,52 + 0,68 = 4,2$ cent bedraagt.

Het doet er weinig toe, of de leden dit bedrag reeds geheel of gedeeltelijk hebben ontvangen; de zaak is maar, wat volgens de boeken per liter kan worden uitgekeerd. Het doet derhalve aan de juistheid dezer cijfers niets af, wanneer in plaats van 0,68 cent aan de deelnemers nog 1/3 cent zal worden uitbetaald, wijl de rest in kas blijft.

Behalve den gezamenlijken melkprijs van 4,2 cent ontvingen de leden nog 75 pCt. afgeroomde zoete melk, die hun gratis thuis werd bezorgd, en waarvoor zij dus niet de minste onkosten behoeften te maken, terwijl integendeel iemand die *zelf* karnt, de karnemelk (behoorlijk verdund!) moet *verdienen*.

Zonder twijfel vertegenwoordigt deze afgeroomde melk per 100 liter eene waarde van minstens $f 2,-$ dit is voor 75 pCt. van elke 100 liter $f 1,50$.

De gemiddelde melkprijs van 4,2 cent moet alzoo met 1,5 cent verhoogd worden, zoodat na aftrek van alle onkosten de zuivere opbrengst per liter zoete melk, gratis van de „*stee*” afgehaald, 5,7 cent bedraagt.

Nu is mijn bescheiden vraag: wie durft nog klagen of de zaak als nadeelig brandmerken? 't Komt mij voor, dat het een mooi begin is, heel mooi zelfs, want vergeet niet dat de fabriek nog maar korten tijd werkt en er betrekkelijk veel te weinig melk wordt aangevoerd om groote winsten af te kunnen werpen. Was dat niet het geval en kwam er bijv. de dubbele hoeveelheid melk, die in hetzelfde gebouw, met dezelfde machines, misschien wel met hetzelfde personeel, in ieder geval met weinig meer onkosten verwerkt zou kunnen worden, dan....., doch laat ieder voor zich deze berekening zelf eens maken.

Dat de twijfelaars en de mannen van het behoud door dit schrijven tot nadenken gestemd mogen worden, is de wensch van

EEN AANDEELHOUDER.

Betreft eigen fabriek op Duiveland – werd *De Duif*. Te Nieuwerkerk

ingezonden Stukken.

FABRIEK contra FILIAAL.

Mijnheer de Redacteur!

Mogen wij U voor het onderstaande beleefd plaats verzoeken in uw veel gelezen blad ?

Het was ons voornemen niet, zooals wij ook openlijk hebben gezegd in eene advertentie, om door middel van uw blad de voordeelen eener Fabriek in Duiveland te stellen tegenover een Filiaal in aansluiting met „Luctor et Emergo” te Zonnanaire. Nu evenwel een Oosterlandschen ? landbouwer zich in het strijdperk waagt, en eene zeker volgens zijne opinie niet onaardige becijfering maakt, ten gunste van de filiaal, zien wij ons genoodzaakt van ons voornemen af te wijken en ook onze becijferingen daartegenover te plaatsen. Wanneer wij die echter ter overweging geven, den doen we zulks niet in de meening dat *wij* alles zien; doch, wanneer men meent alles te zien en men is op vele zaken een blinden leidsman, dat is een erger geval. Doch genoeg. Wij zullen het schrijven op den voet volgen. Waarom wil men in Duiveland liever zelf eene Zuivelfabriek oprichten, in plaats toe te treden tot de fabriek te Zonnemaire ? Eenvoudig om financieële redenen, die wij straks zullen ontvouwen. des te meer, wanneer het middelpunt gekozen wordt.

Zie verder betreft deze fabriek bij CZ *De Duif* Nieuwerkerk

1892-04-15 Een ingezonden brief waar een tegenstander voor een eigen fabriek op Duiveland schrijft, dit werd De Duif in Nieuwerkerk, zie dat relaas bij Nieuwerkerk

De Zeeuw, 1892-07-05; p. 214

De samenkomst te Schuddebeurs van de leden der afdeeling Zeeland van de vereeniging „*Het Nederlandsch Rundveestamboek*” bood gelegenheid de stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire te bezichtigen. De Midd. Crt. bevat daarvan o.a. het navolgende verslag:

De fabriek is gesticht uit eene vroegere meestof; en is daarom misschien niet zoo ingericht als een vakman het wenschen zou. Wij, leeker, als we zijn, informeerden naar de kosten en vernamen dat met de ap. en depentiën er een *f*30.000 voor was uitgegeven. Die som viel ons tegen, omdat wij ons herinnerden dat in Walcheren geleeraard werd dat voor 10 mille een geschikte zuivelfabriek was te stichten.

We vernamen dat de fabriek, die op coöperatieven grondslag rust, begon met 300 koeien en thans reeds de melk van meer dan 4000 verwerkt, terwijl zij een capaciteit heeft voor het verwerken van melk van een duizend melkbeesten.

De voor de melk bestede prijs werd naar het vetgehalte berekend 1 cent per percent, wat ongeveer gelijk staat met 6 cent per liter⁷. De melkleveranciers, de boeren, niet de koeien, krijgen 75 pct. van de atgeroomde melk terug.

Een van hen, die ons welwillend mededeelingen gaven, deelde mede dat de werktuigen waren geleverd door de firma Boeke en Huidekoper, naar welker plan de fabriek ook was gesticht. Dezelfde zeg-man noemde de separator een Alfa en de boterkneder volgens het systeem Ahlborn.

De directeur der fabriek vertelde ons terloops dat de melk bij de boeren vanwege de fabriek wordt afgehaald en berekende de kosten daarvoor op ongeveer ¼ cent per L.

Goessche Courant, 05/07/1892; p. 1/4

De voorjaarsvergadering zal te Goes gehouden worden en vermoedelijk de zomervergadering te Middelburg.

Na afloop der vergadering werd gelegenheid gegeven den Clydesdaler hengst te bezichtigen en vervolgens gebruik gemaakt van den rijtoer naar Dreischor door de Schouwsche leden aangeboden om de boterfabriek „Luctor et Emergo” te bezoeken.
(M. Ct.)

⁷ 6 % vet ??? (ZHN.)

Zierkzeesche Nieuwsbode, 26/11/1892; p. 4/4

AANDEELHOUDERS der Boterfabriek Zonnemaire, kunnen binnen 4 dagen nog opgaaf doen van benodigde zachte LIJNKOEK, bij den Secretaris.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 06/12/1892; p. 1/2

— Laatstleden Vrijdag werd door eenige leden der stoomzuivelfabriek te Zonnemaire aanbesteed de levering van pl. m. 720,000 kilo zachte lijnkoek. De inschrijvingen varieerden van f 13,10 tot f 12,30, voor welk laatst bedrag H. de Rijke van Zonnemaire aannemer werd.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 09/02/1893; p. 2/2

NIJWE VOORRAAD KAAS,
in de Stoom-Zuivelfabriek
„Luctor et Emergo”, Zonnemaire.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 21/03/1893; p. 1/2

Zonnemaire, 20 Maart.

»En komt het je soms ongelooflijk voor,
»Omdat ge 't niet vindt in de boeken,
»Dan moet ge, want daar dient toch 't onderzoek voor,
»Het zelf maar eens gaan onderzoeken».

De machinist der boterfabriek alhier, die een groot vriend is van kippen (vooral als ze goed gebraden zijn) en van kipeieren (vooral als ze goed gekookt zijn) toonde ons van deze laatste dezer dagen een exemplaar van bijzondere grootte.

Het ei woog niet minder dan 111 gram, dus ongeveer het dubbele van een gewoon kipei. Het zoontje van den machinist vond het in een afgelegen hoekje van het kaaspakhuis. Hoe het ei of liever de kip daar gekomen was — alle kippen waren opgesloten, meende men — begreep niemand. En eene verklaring te geven, waarom dit ei zooveel grooter was dan andere eieren, leek onzen machinist al even moeilijk als eene overbrugging van het Zijpe, of als eene *niet geleidelijke* oplossing der sociale kwestie.

Doch: »wat is moet zijn». Spoedig — dit is, zoodra de tijd dáár was — zou de juiste toedracht der zaak aan 't licht komen.

Buurvrouw had namelijk opgemerkt, dat een der kinderen van den machinist (een lief meisje van 19... maanden, naar we vernemen de toekomstige botermaakster, wíl er tegen dien tijd twéé noodig zullen zijn) eene der kippen al spelende uit het hok laten ontentappen, waarna het in vrijheid gestelde hoentje — verbeeld u! — *zonder permissie* de fabriek was ingegaan.

Eftu, eene *kip* is zoo iets te vergeven... Als we nagaan welke opvoeding, welke omgeving, welke levensomstandigheden, — doch komaan, vervolgen we liever de geschiedenis onzer kip. Deze schijnt ongemerkt het kaaslokaal te zijn binnengeslopen en — ook

dit is haar te vergeven — moet zich toen te goed hebben gedaan aan de melk, die daar rustig te stremmen stond. Althans toen later het ei (opzettelijk had men 't niet gekookt) door de vrouw van den machinist geopend werd, toen — wie schetst hare verbazing — kwamen er o wonder! drie allerliefste Edammer kaasjes te voorschijn, als scharlaken zoo rood, benevens nog eene kleine hoeveelheid wei.

De gelukkige eigenaar van dit alles was eerst voornemens deze hoogst interessante ontdekking op groote schaal toe te passen, doch de overweging, dat zijn pluimgedierte dan vermoedelijk minder productief zal zijn, zoowel als de vrees, dat zoo'n zaak aanvankelijk weinig ingang zou vinden, omdat 't iets *nieuws* is, heeft hem voorloopig van dat voornemen doen afzien. De menschen zijn er nog niet riep voor, zegt hij.

De reeds geproduceerde kaasjes heeft hij, uitsluitend voor lezers en lezeressen van den *Nieuwsbode* — zoolang de voorraad strekt — tegen billijken prijs verkrijgbaar gesteld. Men neme de proef en wachte zich voor namaak. Elk kaasje draagt het fabrieksmerk, voorstellende een man, die uit alle macht de wijzers van een torenuurwerk tracht tegen te houden, met dat gevolg, dat hij eindelijk uitgeput neervalt en op de teenen verpletterd wordt.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 30/05/1893; p. 2/2

MELK.

De LANDBOUWERS van Westelijk Schouwen worden ter **vergadering** uitgenoodigd op **Maandag 5 Juni a.s.**, 's namiddags ten 3 ure, bij J. Box te Haamstede, alwaar rapport zal worden uitgebracht door de Commissie, belast met een onderzoek naar de werking der Zuivelfabriek te Zonnemaire.

Aanbesteding Melkrijden!

Gegadigden voor den rit NOORDGOUWE, DREISCHOR en ZONNEMAIRE, ter ophaling en aflevering van melk, naar en van de Stoomzuivelfabriek te Zonnemaire, worden uitgenoodigd hunne inschrijvingsbriefjes vóór of op Zaterdag den 16 Sept. a.s. in te leveren. Deze twee routen moeten afzonderlijk worden opgegeven.

Voorts worden ook ingewacht inschrijvingsbriefjes voor de route ELLEMEET—ZONNEMAIRE, vóór of op 2 October a.s.

Voorwaarden en inlichtingen te bekomen aan de fabriek en bij het Bestuur.

Zierikzee, 4 Dec. Behalve het adres uit deze stad aan de Prov. Staten van Zeeland ten gunste van het tram-voorstel, zijn nog twee adressen aan genoemd college verzonden.

Het eerste gaat uit van een 45tal leden der coöperatieve stoomzuivelfabriek »Lucto et Emergo» te Zonnemaire. Zij wijzen uitdrukkelijk op het feit dat bij ijsgang of mist het hun onmogelijk is aan de vaste afnemers de als nitmuntend bekend staande boter op tijd af te leveren, waardoor de cliëntèle zeer zal verminderen, omdat zij zich elders in andere deelen van Nederland, die aan de spoorwegen liggen, van boter zullen voorzien, hetgeen niet anders dan schadelijk en nadeelig voor de onderteekenaars en dus ook voor de landbouwers kan zijn.

In het tweede adres, ondertekend door 45 leden van de coöperatieve stoomzuivelfabriek »De Duif» te Nieuwerkerk, wordt gewezen op de volgende feiten:

»a. dat bij eventueelen ijsgang of mist, zij door daarmede gepaard gaande stremming der stoombootvaarten hunne afnemers niet geregeld van hunne puike roombote: zullen kunnen voorzien, waardoor hun cliëntèle moet verlopen en zij een onmogelijke concurrentie te voeren hebben tegen bevoorrechte leveranciers, die aan 't spoor wonen, en

»b. dat de op te richten tramonderneming hun zeer veel zal ontlasten van het nu zoo dure melkvervoer naar en van de fabriek, wat van zoo overwegenden invloed is, dat op de zomervergadering van landbouw te Tholen in Juni l.l. de inleider der bespreking »over coöperatieve zuivelfabrieken» het bestaan of niet bestaan van dergelijke coöperatie daarvan afhankelijk stelde».

Adressanten beschouwen daarom de totstandkoming der tramverbinding van zeer groot belang.

(Zie telegram).

Lezing R. Bosma zuivelbereiding in de fabriek

Zierikzee, 22 Dec. In de Woensdag 1.1. gehouden vergadering van ons Departement der Nederlandsche Maatschappij ter Bevordering van Nijverheid, werd eens voordracht over zuivelbereiding gehouden door den heer R. Bosma uit Zonnemaire.

Na de koemelk, als de grondstof voor de zuivelbereiding beschouwd te hebben, stond spreker voornamelijk stil bij de boterbereiding, eerst bij die in de boerderij - waar de vereischte hulpmiddelen helaas ontbreken en het werk der boerinnen weinig loonend is - daarna bij die in de fabriek.

Hij leidde zijne hoorders de fabriek binnen, bracht hen in kennis met de op de werking der middelpuntvliedende kracht berustende separator, het karnen der room, het wasschen en kneden der boter, het maken van kaas. Ten aanzien van dit laatste punt wees hij op de moeilijkheid, die de fabriek ondervindt, al het gevaar, dat onder alle haar door verschillende landbouwers geleverde melk eenige minder goede is, waaronder de deugdelijkheid der kaas lijdt; hij drukte op de noodzakelijkheid, dat de landbouwer, die ten opzichte van de melk van eene zijner koeien niet gerust is, haar afzonderlijk naar de fabriek zende, opdat zij daar worde gepasteuriseerd, d.i. bacteriënvrij gemaakt. Het laatste gedeelte der voordracht was gewijd aan eene bespreking van het melkonderzoek, ten doel hebbende én om vervalschingen te constateeren en om het gehalte aan botervet te bepalen, van den melkweger en den roommeter, en van de verdediging van het stelsel, dat door de fabriek den landbouwer niet betaald worde naar de *quantiteit* maar naar het *gehalte aan botervet* der door hem geleverde melk.

Deze voordracht gaf aanleiding tot een levendig debat, hoofdzakelijk over de oorzaken van de daling der reputatie op de Londensche markt van onze boter en over de vraag of in de boerderij dan wel in de fabriek de beste boter bereid wordt. Aan dit debat namen deel de heeren Van der Werf, W. Koole, Van der Linden en Van den Bout, terwijl de heer Van de Velde Olivier tegenover eens door den heer Bosma gebezigde uitdrukking opkwam om de vroegere meekrapindustrie van knoeierijen vrij te pleiten. De Voorzitter, de heer Van der Vegt, bracht spreker den hartelijken dank der vergadering voor zijne belangrijke rede en betreurde het, dat betrekkelijk weinig leden waren opgekomen om daardoor hunne kennis omtrent een nationaal vraagstuk te vermeerderen.

.....

— Woensdag l.l. hield de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek »Lactor et Emergo» te Zonnemaire, hare 2de driemaandelijke vergadering, 3de jaargang. Uit de rekening bleek, dat in de afgeloopene 3 maanden was geleverd 181613 Liters melk, waarvan was geproduceerd 12912 pond boter en 1687 pond kaas; de boter was verkocht voor 70½ Cent per ½ Kilo netto en de kaas voor 16 Cent. De leden hadden ontvangen den gemiddelden prijs van 3,6 Cent per Liter plus 75% afgeroomde melk. De balans gaf aan een batig saldo van f 1447,63 tegen f 1049,96 van het vorige kwartaal, alsoo eene vermeerdering van f 397,67, ondanks een buitengewone uitgaaf van circa f 500.

Het ledental was vermeerderd met 3.

De pas in werking gebrachte stoommaalderij, uitsluitend voor veevoeder der leden, voldeed aan de verwachting, getuige de nu reeds in de afgeloopene maand gemalen hoeveelheid van 400 Hect.

Op het eind der vergadering deelde de Voorzitter uitvoerig de resultaten mede, omtrent de waargenomen verbouw en bereiding der Cichorei, waaruit bleek, dat deze teelt in de laatste jaren als een zeer winstgevende kan genoemd worden.

Dientengevolge werd eene commissie benoemd, bestaande uit de heeren D. Hocke Dz., Chr. Groeneveld de Kater en Joh. der Weduwen, die de opdracht aanvaarden een nader onderzoek in te stellen in de streken van Noord-Brabant, waar Cichorei verbouwd wordt, om alsdan bij gunstig rapport door de leden onderling een zekere oppervlakte te zaaien en zoo mogelijk het resterend gedeelte der gebouwen, behoorende aan de Zuivelfabriek, voor de bereiding in te doen richten. Mocht deze teelt slagen, zou zulks bij eenige uitbreiding een uitkomst voor den werkenden stand kunnen worden, daar het gewas veel meer dan eenig ander, aan delf- en wiedloon vereischt. We willen hopen!

— Door de firma Franken & Goemans te Goes is aan de Zuivelfabriek te Zonnemaire geleverd een Graanmolen van 6 paardenkracht, tot het malen en breken van beestenvoer. Deze machine werkt uitstekend en daarvan wordt door de leden-landbouwers een druk gebruik gemaakt.

VERSLAG van de derde jaarrekening der stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire.

Van af 1 Aug. 1893 tot 1 Aug. 1894 is aan de fabriek geleverd 1.158.952 liters melk, waarvan geproduceerd is 75.766 Kg. boter en 13.343 Kg. kaas. De boter is gemiddeld verkocht voor 62 en 77 cent en de kaas voor ruim 15½ cent.

Gemiddeld is aan de leden betaald 3,297 cent per liter, met nog circa 80 procent gratis ontvangen afgeroomde melk.

De balans sluit met een batig saldo van *f* 2970,16½ tegen die van het vorige jaar van *f* 275,77. Bovendien is wederom *f* 1000 van het kapitaal afgelost, evenals vorige jaren en is in het afgelopen tijdvak van 3 jaar nog aangeschaft en betaald :

Een 2e stoomketel	á <i>f</i> 1.038,94
„ „ separator . . .	„ <i>f</i> 860,-
„ „ welput	„ <i>f</i> 130,-
De graanmalerij met toebehooren	„ <i>f</i> 700,-
Makende alzoo met inbegrip van 't goed slot ,	„ <i>f</i> 2970,16½
En de aflossing	„ <i>f</i> 3000,--
Totaal opewonnen som in de afgelopen jaren tijds	„ <i>f</i> 8699,10½.

Bij den aanvang, 27 Juli 1891, is begonnen met 57 leden, waarvan met wettige reden 9 zijn afgevallen; op 't oogenblik telt de vereeniging 77 leden.

Aangezien uit het westelijk gedeelte van Schouwen al verschillende aanvragen zijn ingekomen, om mede deelgenoot te worden, doch de transportkosten te hoog zouden zijn, en derhalve niet winstgevend, is aan het bestuur machtiging verleend aldaar meerdere deelgenooten te zien verkrijgen, om alsdan na bekomen bevinding tot het stichten van een filiaal in die omstreken bij genoegzame deelneming over te gaan.

Ieder die derhalve in de omgeving van Serooskerke, Noordwelle, Haamstede, Burgh en Renesse lid wil worden, geve zijn verlangen aan het Bestuur te kennen.

Eind 1894 - Waren er ook plannen in **Haamstede** voor een (eigen) fabriek. Het kwam er niet van, wel kwam er een filiaal – een ontroom-station – van *Zonnemaire*, waar de room verder verwerkte werd tot roomboter. - Zie meer bij Haamstede

Zierikzeesche Nieuwsbode, 01/12/1894; p. 3/4

Uittreksel van het verhandelde in de laatste algemeene vergadering der leden van de coöperatieve stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire. Van af 5 Aug. tot 27 Oct. j.l. werden ingeleverd en verwerkt 339,648 Liter melk, tegen 228,529 Liter in *hetzelfde* kwartaal van het vorige jaar, dus 111,119 Liter meer.

Van deze 339,648 Liter is bereid 23,699 pond boter en circa 1300 pond kaas. De balans sloot met een voordeelig saldo van f 3877,89. Het saldo op 5 Aug. j.l. bedroeg f 2970,16½. De Commissie van Toezicht constateerde alzoo een goed slot van f 907,72½, welk bedrag na aftrek van alle onkosten in 3 maanden is opgewonnen.

Het aantal deelnemers is in bovengenoemd trimester vermeerderd met 2.

Op 27 Oct. j.l. telde de Vereeniging 78 leden.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 11/12/1894; p. 1/2

Burgh. 10 Dec. Op de aanvraag van verschillende landbouwers in Westelijk Schouwen aan het bestuur van de zuivelfabriek te Zonnemaire, om in deze streek een filiaal op te richten, is door genoemd bestuur daartoe definitief besloten. Er zijn daarvoor reeds 160 koeien aangegeven, welk getal waarschijnlijk nog zal vermeerderen. Het gebouw zal worden gesticht nabij het dorp Haamstede aan den Hoogenzoomweg.

Goessche Courant, 05/01/1895; p. 1/4

— Aan de zuivelfabriek-melkinrichting te Utrecht is benoemd tot chef de heer L. Blaak, thans volontair aan de zuivelfabriek te Zonnemaire. De fabriek — het eigendom van den heer G. C. Van der Lee Cz. te Alblasterdam — treedt 1 Maart aanstaande in werking.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 16/02/1895; p. 2/4

Uittreksel van het verhandelde in de algemeene vergadering der leden van de coöperatieve stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, op 13 Februari j.l.

Van af 28 October 1894 tot 2 Februari 1895 werd ingeleverd en verwerkt 247609 Liter melk, waarvoor gemiddeld aan de leden is nitbetaald 3,528 Cent per Liter, *buiten* de 75 % gratis teruggeleverde afgeroomde melk.

Er is in dit kwartaal 65996 Liter melk *meer* ingeleverd dan in hetzelfde kwartaal van het vorige dienstjaar. Verder is der Commissie van Toezicht gebleken, dat er van 28 Oct.—2 Febr. j.l. bereid is 17966 ₤ boter en circa 2800 ₤ kaas, en dat de balans sloot met een voordeelig saldo van f 4226,97^s. Het saldo op 28 Oct. j.l. bedroeg f 3877,89, zoodat, na aftrek, van alle onkosten in deze 3 maanden f 349,08^s is opgewonnen.

Het aantal deelnemers is in dit trimester vermeerderd met 3.

Op 2 Februari j.l. telde de Vereeniging alzo 81 leden.

Ten slotte zij vermeld, dat in bovengenoemde vergadering definitief is besloten over te gaan tot het stichten eener filiaal te Haamstede.

Middelburgsche Courant, 25/03/1895; p. 5/6**VERKOOPINGEN ENZ.**

Te Haamstede werd Vrijdag door het bestuur der zuivelfabriek: »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, aanbesteed het bouwen van een Filiaal te Haamstede. Ingeleverd werden tien inschrijvingsbiljetten. Aan den laagsten inschrijver, den heer A. Giljamse, timmerman te Haamstede werd het werk gegund voor f 2623.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 04/04/1895; p. 2/2**MELKVERVOER.**

Het BESTUUR der Zuivelfabriek te Zonnemaire is voornemens **aan te besteden:**

Het vervoer der Melk naar het ontroomingslokaal te Haamstede.

Inlichtingen zijn te bekomen en inschrijvingsbiljetten worden ingewacht vóór **Woensdag 10 April a.s.**, bij den Heer M. BOLLE Lz. te Haamstede.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 23/04/1895; p. 3/4**Aanbestedingen, Verkoopingen enz.**

Door het Bestuur der Zuivelfabriek te Zonnemaire is de vorige week aanbesteed het vervoer der melk naar de in aanbouw zijnde filiaal onder de gemeente Haamstede.

Aannemers zijn geworden: van de rit Haamstede en Burgh, de heer P. van Zuijen te Burgh voor f 610

BEKNOPT OVERZICHT van de werking der Coöperatieve Zuivelfabriek „LUCTOR ET EMERGO” te Zonnemaire in het derde kwartaal van het vierde dienstjaar, 1895.

De Commissie van Toezicht, belast met het onderzoek der rekening, heeft bevonden, dat van af 3 Februari tot en met 27 April j.l. werd ingeleverd en verwerkt 297303 liter melk, dus 33782 liter meer dan in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar, toen 263521 liter werd ingeleverd.

Van bovengenoemde 297303 liter melk — waarvoor aan de leden *gemiddeld* ruim 3,11 cent per liter is uitgekeerd — is bereid 19727 € boter en circa 2800 € kaas. De leden ontvingen ongeveer 80% afgeroomde melk gratis terug, terwijl uit de rekening bleek, dat het eindcijfer der balans in dit kwartaal met f 266,19 is vermeerderd.

— De prijzen der varkens in Gelderland zijn thans zoo laag, als zij in vele jaren niet geweest zijn. Vette varkens van prima kwaliteit gelden 19 à 20 cent per $\frac{1}{2}$ K.G., schoon aan den haak.

Zierikzee, 9 Juli. Zooals wij reeds in een vorig No. herinnerden, werd heden en morgen alhier gehouden de 118de algemeene vergadering der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid.

Na een gemeenschappelijken maaltijd in het »Hotel van Oppen”, werd een rijtoer gehouden, die was aangeboden door het Dep. Zierikzee.

In 24 rijtnigen werd de tocht aangevangen naar Dreischor; aldaar werd bezocht de kerk, bekend om hare prachtige graftombe, terwijl velen ook een bezoek brachten aan de 101jarige ingezetene van die gemeente Mej. Tuyn. Van daar ging de tocht naar de boterfabriek »Luctor et Emergo”, onder Zonnemaire. De directeur, de heer Bosma, gaf aan elk de meest gewenschte inlichtingen, die natuurlijk velen aangenaam waren. Algemeen werd geprezen de nette inrichting dezer fabriek.

Toen was het doel der reis Brouwershaven; de geheele gemeente was in feestdosh. Aldaar werd in de eerste plaats een bezoek gebracht aan het Raadhuis, een gebouw dat oud is en veel ouds bevat. Het boek van Jacob Cats, de brieven van Alva, de pijnbaak enz., alles wijst ons op de oudheid dier gemeente. Burgem. en Weth., benevens de leden van den Gemeenteraad, waren aanwezig. De Burgemeester sprak een woord van »welkom” toe aan het Hoofdbestuur en de afge-

vaardigden der Maatschappij van Nijverheid. Hij herinnerde hun den vorigen bloei en welvaart dezer gemeente en wees er tevens op hoe deze plaats is achteruit gegaan, ook wat den landbouw betreft. Toch meent hij er op te mogen wijzen, dat, terwijl aan het groote centrum millioenen worden ten koste gelegd ter verbetering van water- en spoorwegen, voor een plaats als deze niets wordt gedaan.

Met eene enkele ton gouds, besteed aan de verbetering van het Hellegat, zou Brouwershaven gebaat zijn. Thans ontbreken alle verkeermiddelen. Daarom roept hij thans de hulp in van de hier aanwezigen en roept hen toe: helpt ons in de verbetering onzer wegen van verkeer, verbeter het Hellegat. Indien dit de vrucht mocht zijn van dit bezoek, dan zou het rijke vruchten opleveren. Met een »lang leve de Maatschappij van Nijverheid” besloot Z.Ed. zijne toespraak.

De Voorzitter der Maatschappij, de heer Conrad, zegt dat de tocht naar Brouwershaven hem zeer aangenaam was. Hier op dit Raadhuis zien wij — zeide Z.Ed. — de bewijzen van den vroegeren goeden tijd. Is er thans achteruitgang, de Zeeuwen, ook van Brouwershaven, hebben steeds getoond veel energie te bezitten; moge die kracht steeds van hen blijven uitgaan, dan zullen zij ook wel steun vinden. Laat ons hopen, dat Brouwershaven onder Uwe leiding tot vorigen bloei moge wederkeren!

— Van af 29 Juli tot en met 9 November j.l. (eerste kwartaal, vijfde dienstjaar) is aan de zuivelfabriek te Zonnemaire ingeleverd en verwerkt 340513 liter melk en in hetzelfde tijdvak aan de filiaal te Haamstede 114379 liter melk, totaal dus 454892 liter, waarvan bereid 30410 pond boter en circa 800 pond kaas. Het saldo der balans en winsten verliesrekening bedroeg op 3 Augustus j.l. f 3078,91 en op 9 November j.l. f 4954,01, zoodat door de Commissie van Toezicht in dit trimester een goed slot van f 1875,10 kon worden geconstateerd.

Aanbesteding bij Inschrijving.

Het BESTUUR der coöperatieve Stoomzuivel-fabriek „**LUCTOR ET EMERGO**” te Zonnemaire, wenscht voor één jaar **aan te besteden**:

Net mennen der melk der routen :

WESTENSCHOUWEN—HAAMSTEDÉ,
SEROOSKERKE—HAAMSTEDÉ,
PIKGAT—ZONNEMAIRE.

Inschrijvingsbiljetten worden ingewacht vóór of op den 24 Juni 1896, voor Haamstede bij Burge-meester BOLLE aldaar en voor Zonnemaire aan de fabriek of bij den ondergeteekende, alwaar men de noodige toelichting kan bekomen.

Namens voornoemd Bestuur,
CH. GROENEVELD DE KATER, Secretaris.

1897

Zierikzeesche Nieuwsbode, 26/01/1897; p. 4/4

Te koop gevraagd:
2 Paarden
van 5 tot 8 jaar, met opgaaf van prijs. Adres:
Stoomzuivelfabriek Zonnemaire.

Om aan te geven dat er meer
gebeurde in Zonnemaire

Zierikzeesche Nieuwsbode, 24/08/1897; p. 3/4

VERGADERING van Aandeelhouders
in de Weegbrug »DE CONTROLEUR" te
Zonnemaire, op **Vrijdag 27 Augustus**,
des nam. 3 uur, in de dorpskerk te Noordgouwe.
Benoeming Weger.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 07/09/1897; p. 3/4

VERGADERING Landbouw-Societeit
»CERES" Zonnemaire, **Woensdag**
8 September, 's avonds *zeven* ure, bij C. J.
VAN SPLUNTER.
Bespreking Kunstmest enz.

1898

Zierikzeesche Nieuwsbode, 13/01/1898; p. 3/4

VERGADERING der Afdeeling
Zonnemaire van de Vereeniging van Land-
bouwers die Snikerbieten verbouwen, op **Zater-
dag 13 Januari aanstaande**, 's voorm. elf
ure, bij C. J. VAN SPLUNTER.
Bespreking Circulaire Hoofdbestuur.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 05/02/1898; p. 3/4

Het BESTUUR der Stoomzuivel-
fabriek »Luctor et Emergo» te
Zonnemaire zal trachten

AAN TE BESTEDEN:

**Het vervoeren der Melk,
route Noordgouwe—
Dreischor.**

Inschrijvingsbiljetten in te leveren **voór**
Woensdag 9 Februari, voor-
middag elf ure, ten kantore der Fabriek.

1 juni 1898 vertrek directeur
R. Bosma.

Middelburgsche Courant, 27/04/1898; p. 1/4

De heer R. Bosma, directeur der stoom-
zuivelfabriek *Luctor et Emergo* te Zonne-
maire, heeft met ingang van 1 Juni als zoo-
danig ontslag genomen.

Komt voor in de plaats W. J.
Mulder van Giekerk. (Gr.)

Zierikzeesche Nieuwsbode, 21/05/1898; p. 2/4

— Tot directeur aan de stoomzuivelfabriek
»Luctor et Emergo» te Zonnemaire is benoemd de
heer J. W. Mulder van Giekerk.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 14/06/1898; p. 3/4

•• De ondergeteekende roept bij zijn vertrek
naar Kuilenburg, omdat hij niet in de gelegenheid
was overal persoonlijk afscheid te nemen, langs
dezen weg aan alle Aandeelhouders der Stoom-
zuivelfabriek »Luctor et Emergo», Vrienden en
Bekenden een **hartelijk vaarwel** en **tot
weerziens** toe.

ZONNEMAIRE, 13 Juni 1898.

R. BOSMA.

MELKVERVOER.

Het **BESTUUR** der Stoomzuivelfabriek te Zonnemaire wensch

AAN TE BESTEDEN:

Het dagelijksch vervoer der Melk (route Serooskerke-Haamstede) van 1 Aug. a.s. tot 31 Juli 1899.

Inschrijvingen moeten worden ingezonden **vóór of op 16 Juli a.s.**, bij den Heer M. BOLLE Lz. te Haamstede.

PUIKE KAAS.

De Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „LUCTOR ET EMERGO” te Zonnemaire levert alle soorten GOUDA KAAS van af 10 ct. tot 30 ct.

per $\frac{1}{2}$ K.G.

KOMIJNE KAAS 16 ct. per $\frac{1}{2}$ K.G.

NAGELKAAS 16 „ „ $\frac{1}{2}$ „

Orders beneden 2 K.G. worden niet aangenomen.

Winkeliers en Wederverkoopters genieten **ruim rabat.**

Pulke kwaliteit Roomboter 60 ct. per half K.G.

W. J. MULDER, Directeur.

De Coöperatieve Stoom-
zuivelfabriek

„Luctor et Emergo”,

te Zonnemaire,

levert **prima kwaliteit** zuivere

NATUURBOTER,

à 70 cent per $\frac{1}{2}$ K. G.

Uitsluitend voor Middelburg verkrijgbaar
gesteld bij den heer CORNs. J. REKKERS in
de „Koffiebaal.”

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1899-02-07

Zonnemaire, 3 Febr. In eene vrij druk bezochte vergadering der Societeit „Ceres”, op Woensdag j.1., hield de heer W. J. Mulder, directeur der stoomzuivelfabriek „Lector et Emergo” alhier, eene lezing over: „*Melkafscheiding en de invloeden daarop*”.

Van de zeer leerzame mededeelingen, daarin vervat, kunnen slechte enkele punten aangestipt worden.

Na eerst den uier behandeld te hebben, wat samenstel en vorm betreffen, behandelde Spreker de vraag of de melk in den nier of gedurende het melken ontstaat. Vanzelf kwam bij tot bespreking der melkspiegel en liet den aanwezigen fotografiën zien van uitstekende melkgeefsters.

Het verband tusschen spijsvertering en melkafscheiding kwam nu ter sprake, terwijl Spreker het groote verschil in de qualiteit der melk van koeien uit bergstreken en lage landen in duidelijke woorden weergaf. Spreker deelde ons mede, dat ons ras eene goede melkgeefster is.

Veel invloeden werken op de melk. Spreker noemde: de melktijden, 't slechte weer, de tochtigheid, maar ook het aantal keeren melken per dag.

Het melken moet geschieden door krachtige personen, waarbij vooral moet gelet worden op zuiver uitmolken, kalm melken en 't verwijderen van alle oorzaken, die de koe vreesachtig kunnen maken. Zindelijkheid van de handen, 't wasschen der uiers, maar ook het goed afdrogen en 't voederen na 't melken, zijn alle factoren voor hot verkrijgen van goede melk en het bewaren der gezondheid.

Voorts werden de verschillende voedergewoonten door den heer Mulder besproken. De verschillende knol- en wortelgewassen, de door de vele namen bijna onopnoembare koeken, zij allen ondergingen de critiek des Sprekers; hunne goede hoedanigheden niet vergetende, maar ook de min goede eigenschappen niet verhelende.

Het kalf werd ook niet vergeten. Zijne wijze van voeding vóór en na de geboorte, werd duidelijk, uiteengezet; de behandeling na 't intreden in de, wereld behandeld om te eindigen met 't voedsel, dat het dier hebben moet, vóór het uit zich zelf genoeg op kan nemen. Bij de later gehouden discussie bleek, dat velen andere handelden, dan Spreker wenschte. Spreker oogste den dank der vergadering door een langdurig applaus.

RAPPORT van de Commissie van Landbouw van het departement Zierikzee der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid over het onderwerp: *Landbouw-coöperatie op Schouwen en Duiveland.*

Zoo is de commissie genaderd tot het laatste, maar niet het minst belangrijke deel van haar rapport. Welke *coöperatieve fabrieken* bestaan alhier tot verwerking van landbouwproducten en zouden er nog niet andere kunnen worden opgericht?

Zooals bekend is, zijn er op onze eilanden 2 zuivelfabrieken: »Luctor et Emergo» te Zonnemaire met een filiaal te Haamstede en »De Duif» te Nieuwerkerk. De eerste telt 76, de tweede 89 leden. »De Duif» verwerkte in 1897 ruim 1.600.000 K.G. melk, waarvan pl.m. 56.500 K.G. boter kwam. Over het algemeen geven deze fabrieken den deelnemers reden van tevredenheid. Dit is ook het

**Te koop gevraagd:
Een goed Werkpaard,**

zes à negen jaren oud, voor de Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire. Franco brieven, met opgave van prijs en leeftijd, toe te zenden aan den Heer J. M. KLOMPE te Dreischor.

1900

Zierikzeesche Nieuwsbode, 23/08/1900; p. 3/4

BEKENDMAKING.

De **Statuten** van de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire **zijn gewijzigd** bij akte, den 26 Juli 1900, verleden voor den ondergeteekende en geplaatst in de *Nederlandsche Staats-Courant* van Dinsdag 21 Augustus 1900, no. 194.

Namens het Bestuur:
J. FRANSE, Notaris.

Middelburgsche Courant, 24/11/1900; p. 1/4

In een Donderdag te Middelburg gehouden algemeene vergadering van den onlangs opgerichten *Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken* in deze provincie werd, na vaststelling van de statuten en het huishoudelijk reglement, het bestuur uit de volgende heeren samengesteld: L. J. M. Koert, zuivelconsulent te Middelburg, voorzitter, W. J. Mulder, directeur der coöperatieve stoomzuivelfabriek te Zonnemaire, secretaris-penningmeester, J. Noteboom, directeur der coöperatieve stoomzuivelfabriek 's-Heer-Arendskerke, bestuurslid.

De zetel van den bond is gevestigd te Middelburg.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1900-12-06; p. 2/3

- Men schrijft ons:

Op het gebied van zuivelbereiding beginnen in sommige deelen onzer provincie de landbouwers het bewijs te leveren, dat het ernst is met het aanbrengen van verbeteringen, niet alleen door belangstelling in het aanhouden van edeler fokdieren, maar ook door te gaan begrijpen, dat de boter, op de oude wijze bereid, geen aanspraak mag maken op boter van fijne kwaliteit. Velen gaat beseffen, dat de zoogenaamde „boerenboter” weldra geen voldoende koopers meer zal vinden, en dat het daarom noodzakelijk wordt onderlinge roomboterfabrieken op te richten.

Toch kan in deze ook met vlugger tempo voortgegaan worden, want zien we het lijstje na van de in Zeeland bestaande, dan vinden wij in die van Sluit met 33 leden de oudste, dateerende van Februari 1891, waarop die van Zonnemaire volgt, d.d. 27 Juli, met 76 leden ; terwijl de jongste is die van Aardenburg. In de tusschenliggende jaren werden er opgericht te Axel (24), te Hontenisse (67), 's-Heer-Arendskerke (23), Kruijningen (?), Nieuwerkerk (91), Poortvliet (19), Schoondijke (30). Wemeldiage (14), Haamstede (39) en Stavenisse (?). De getallen achter de plaatsen geven het ledental aan van vorig jaar, getallen, die overigens uit den aard der zaak meestal slechte aan kleine schommelingen onderhevig zijn.

.....

1901

Merk op dat directeur Mulder een uitgebreide *kippenhobby* had – zie ook bij 1902

Zierikzeesche Nieuwsbode, 20/04/1901; p. 3/6

BROED-EIEREN

van bekroonde stammen,

van Goud-Wyandottes	} 10 cent per stuk.
» Zilver-Wyandottes	
» Zw. Minorca	} 15 cent per stuk.
» Zilverlaken	
» Zwarte Hollandsche Witkuif, pracht-exemplaren, 25 cent per stuk.	

Raskippen alle onverwant.
Onbevuchte Eieren worden geremplaceerd.
W. J. MULDER, Zuivelfabriek,
Zonnemaire.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 08/06/1901; p. 2/2

Huismoeders. - Winterprovisie.

Voor de levering van prima **INMAAKBOTER** houdt de Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire zich aanbevolen.

Prijzen op aanvraag.
W. J. MULDER, Dir.

Begin 1902 MKZ.....

Middelburgsche Courant, 21/01/1902; p. 2/4

Blijkens een, bij no. 16 der *St. Crt.* gevoegden staat, kwamen in December 1901 in Zeeland voor 130 (6) gevallen van mondenklauwzeer, nl. te Dreischor 29 (2), Nieuwerkerk 7 (1), Zierikzee 37 (1) en Zonnemaire 57 (2).

Over het geheele rijk kwamen voor 506 (20) van mond- en klauwzeer, 3 (2) van kwade droes, 75 (10) van schurft, 8 (3) van rotkreupel, 14 (13) van vlekziekte en 26 (21) van miltvuur.

(De tusschen haakjes geplaatste cijfers duiden het aantal eigenaren aan).

1902

1902-03-15 is er ineens een bericht dat er 14 maart een buitengewone vergadering is geweest waar een stemming plaats had voor liquidatie, die NIET was aangenomen. Ondanks uitgebreid zoeken heb ik – nog – niets kunnen vinden over de achtergrond. Ook geen adv. met oproep voor deze vergadering.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 15/03/1902; p. 1/6

Zonnemaire, 14 Maart. In de heden gehouden vergadering van aandeelhouders der Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” werd behandeld het voorstel tot liquidatie. Aangezien echter het vereischte $\frac{3}{4}$ aantal stemmen (52 van de 75) niet behaald werd, is het voorstel alzoo **niet** aangenomen.

16 April 1902 was er weer een stemming. 80 van de 84 aandeelhouders aanwezig waren die avond aanwezig. Bij stemming waren er 62 tegen 17 (1 blanco) eens met een voorstel van C. J. Boogerd e.a. (het nieuwe bestuur) om de vereniging op te heffen. De laatste melk zou 30 Juni verwerkt worden.....

1902-04-29 stond er een advertentie in de ZZNB dat de fabriek begin eerste helft Mei publiek zou worden verkocht.....

Middelburgsche Courant, 21/03/1902; p. 4/4

ROOMBOTER-FABRIEK „LUCTOR ET EMERGO”, **ZONNEMAIRE.**

De uitstekende kwaliteit ROOMBOTER dier fabriek is altijd versch verkrijgbaar bij REKKERS en GOEDBLOED.

Middelburgsche Courant, 18/04/1902; p. 2/4

In eene Woensdag gehouden buitengewone vergadering van aandeelhouders der stoomzuivelfabriek *Luctor et Emergo* te Zonnemaire, waarin 80 van de 84 aandeelhouders vertegenwoordigd waren, is met 62 tegen 17 stemmen (1 blanco) aangenomen het voorstel van den heer C. J. Boogerd e. a. tot ontbinding der coöperatieve Vereeniging tegen 1 Augustus 1903, of zooveel vroeger in dat jaar als de vereischte meerderheid verkiest. De laatste dag der melkleverantie werd bepaald op 30 Juni 1902.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 19/04/1902; p. 1/6

Landbouw en Veeteelt.

In de laatste algemeene vergadering van de Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire is tot likwidatie besloten. Jammer voor ons eiland, dat die fabriek door te weinig samenwerking te gronde gaat. Naar wij evenwel bij geruchte vernemen, zal de fabriek na 30 Juni blijven doorwerken. Wij hopen, dat ze dan op een beteren grondslag is gebouwd en onze landbouwers meer samenwerking toonen, opdat die inrichting onze landbouwers, in 't bijzonder de zuivelbereiding in 't algemeen ten goede mag komen.

Zierikzee, 25 April. Door den heer W. J. Mulder waren wij heden in de gelegenheid gesteld het door hem onlangs gesticht Hoenderpark „Morgenstond” te Zonnemaire in oogenschouw te nemen. Het is, wanneer men het daarvoor ingerichte 96 Meter lange terrein betreedt, een werkelijk frappant gezicht een zeshonderdtal hoenders, die naar ras en kleur in rennen van 15 à 18 M. lengte en 4 M. breedte zijn ingedeeld, te zien. Men bespeurt al aanstonds, dat met groote zaakkennis dit hoenderpark is aangelegd,

Voorloopig Bericht.

In de eerste helft van Mei 1902, op nader te bepalen dag en plaats, zal ten overstaan van den Notaris J. FRANSE te Zierikzee, *publiek verkocht* worden

**De in volle werking zijnde
Stoomzuivelfabriek „LUCTOR
ET EMERGO”**

te Zonnemaire, aan de tramlijn Zierikzee—
Brouwershaven; en

de Bijfabriek

in de gemeente *Haamstede*,

 **De aangekondigde
publieke verkoop van de
Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo”
te Zonnemaire, zal niet plaats
hebben.**

J. FRANSE, Notaris.

1902-05-01

Uit onderstaand knipsel blijkt dat de directeur W. J. Mulder de stoomzuivelfabriek – onderhands – heeft gekocht. Dat *onderhands* aankopen zou een jaren durende juridische strijd opleveren... met een volledige scheuring in het dorp.

Deze Mulder begint kort daarna te adverteren voor belangstellenden melkleveranciers. Mulder bevindt zich op dat moment in een vreemde situatie, hij is eigenaar van een zuivelfabriek, is nog steeds directeur van de Coöperatie – die is officieel n.l. nog niet geliquideerd en heeft de melk nodig die willen stoppen met de zuivelfabriek!!!! Hij wil per 1 Juli – dus onmiddellijk na de laatste levering van de Coöperatie – beginnen met zijn fabriek. Hij is echter ook de man die – namens het bestuur - de oproep voor vergaderingen van de Coöperatie ondertekend!

Verslagen van bovenstaande vergaderingen heb ik – nog niet – gevonden. Gezien het later, nog al gecompliceerde vervolg, heb ik hiernaar uitvoerig gezocht.....

14-06-1902 wordt er een mededeling door het – nieuwe – bestuur geplaatst.. Hieruit blijkt dat er op de vergadering van 27 Mei 1902 gehouden in Haamstede een bestuurswisseling heeft plaats gevonden. Het oude bestuur werd nl. „per deze” duidelijk gemaakt dat ze werden ontslagen.

Het oude bestuur bestond uit J.M. Klompe, (Voorzitter) C.J. Hocke Hoogenboom, H.C. Bolle S. vd. Weijde en C. vd. Vate.

Het nieuwe bestuur bestaat uit C.J. Boogerd, (Voorzitter) J.M. v.d. Bout, J. W. Gast, M. T. v.d. Bout., M. De Glopper en A. Beije.

Deze mededeling was bestemd voor de Leden der Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire en de filiaal te Haamstede.

Aan
de Leden der Coöperatieve Vereeniging
der Stoomzuivelfabriek „Lactor et
Emergo” te Zonnemaire en de filiaal
te Haamstede.

Ondergeteekenden, wettig geconstitueerde Bestuursleden der bovengenoemde Vereeniging geven kennis, dat bij besluit der Buitengewone Algemeene Vergadering, den 27 Mei 1902 te Haamstede gehouden, zijn ontslagen als Bestuursleden, de heeren J. M. KLOMPE, C. J. HOCKE HOOGENBOOM, H. C. BOLLE, S. v. D. WEIJDE en C. v. D. VATE; bij dergelijk besluit werden benoemd tot Bestuursleden C. J. BOOGERD, J. W. GAST, M. T. v. D. BOUT, M. DE GLOPPER en A. BEIJE.

Wij ontraden beslist betalingen te doen van het bedrag genoemd bij ontvangen circulaire van 12 Mei 1902, uitgegeven door de thans ontslagen Bestuursleden, alvorens kennis genomen te hebben van het besluit der Buitengewone Algemeene Vergadering, gehouden bij den heer VERWER te Zierikzee, op Donderdag den 12 Mei 1902.

C. J. BOOGERD.
J. M. v. D. BOUT.
J. W. GAST.
M. T. v. D. BOUT.
M. DE GLOPPER.
A. BEIJE.

Merk ook op dat de heer W. Mulder in dit stadium een dubbele pet op had. Hij handelde als directeur lopende zaken betreft de liquidatie van de Coöperatie af en was onderwijl als eigenaar bezig melkleveranciers te werven voor zijn, nieuwe particuliere onderneming. Dat het allemaal onverwacht en snel was gegaan blijkt uit onderstaande advertentie.

„LUCTOR ET EMERGO”,
Z o n n e m a i r e.

Evenals vorige jaren gelegenheid voor het aanschaffen van Inmaakboter.

Aanbevelend,

W. J. MULDER,
Directeur.

Om het vervolg van de gebeurtenissen overzichtelijk te maken splits ik vanaf hier de knipsels op in twee afzonderlijke „stromen”.

- De eerste is het vervolg van de Zuivelfabriek, op dat moment in handen van directeur Mulder- die er een N.V. van maakt. Merk op dat het ontroming-filiaal in Haamstede nu ook zijn eigendom was geworden!
- Knipselstroom twee zal gaan over de, inmiddels juridische, strijd tussen het nieuwe en oude bestuur.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 01/07/1902; p. 3/4

<p>Coöp. Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire, met filiaal te Haamstede.</p> <p>Zij, die iets te vorderen hebben van bovengenoemde in likwidatie zijnde Vereeniging worden verzocht vóór 8 Juli a.s. hunne rekeningen in te dienen.</p> <p>W. J. MULDER, Directeur.</p>	<p>Stoomzuivelfabriek „LUCTOR ET EMERGO” te Zonnemaire, met filiaal te Haamstede.</p> <p>Zij, die nog genegen zijn Melk te leveren, worden met het oog op het regelen der melkritten, beleefd verzocht, hiervan zoo spoedig mogelijk kennis te geven of voorwaarden aan te vragen.</p> <p>W. J. MULDER.</p>
---	---

1902

Zonnemaire van Part. W. J. Mulder

Zierikzeesche Nieuwsbode, 12/06/1902; p. 3/4

„LUCTOR ET EMERGO”,
Zonnemaire.

Op aanvraag zijn de zeer voordeelige voorwaarden voor de leverantie van Melk, ingaande 1 Juli a s., te bekomen.

W. J. MULDER.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 01/07/1902; p. 3/4

Stoomzuivelfabriek
„LUCTOR ET EMERGO”
te Zonnemaire, met filiaal te Haamstede.

Zij, die nog genegen zijn Melk te leveren, worden met het oog op het regelen der melkritton, beleefd verzocht, hiervan zoo spoedig mogelijk kennis te geven of voorwaarden aan te vragen.

W. J. MULDER.

Middelburgsche Courant, 15/07/1902; p. 4/4

Boterfabriek »Luctor et Emergo»,
ZONNEMAIRE.

Deze onovertroffen Roomboter kost thans 62½ cent en is verkrijgbaar bij REKKERS en GOEDBLOED.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 15/07/1902; p. 4/4

STOOMZUIVELFABRIEK
„LUCTOR ET EMERGO”,
ZONNEMAIRE,
met filiaal te **HAAMSTEDE.**

Heeren Veehouders, die genegen zijn hunne Melk te leveren, worden attent gemaakt op de zeer voordeelige voorwaarden, die op aanvraag gratis worden verstrekt.

Voor leveranciers der Melk bestaat gelegenheid hun graan te laten malen à 17½ cent per 80 Liter.

Prima kwaliteit Machine-Olie, 22½ cent per Liter.

W. J. MULDER.

Middelburgsche Courant, 15/08/1902; p. 1/4

Verder bevat de *St. Ct.* nog de statuten van de stoomzuivelfabriek *Luctor et Emergo* te Z o n n e m a i r e.

Zij heeft ten doel het exploiteeren van eene zuivelfabriek voor de bereiding van boter en kaas, het koopen en verkoopen van melk en zuivelproducten, het mesten van vee en varkens en andere daaraan verwante werkzaamheden.

Krachtens besluit der vergadering van vennoten kunnen daartoe op andere plaatsen van Schouwen filialen in exploitatie worden gebracht.

Het kapitaal der vennootschap bedraagt f 8000, verdeeld in 16 aandeelen, ieder groot f 500.

Het kapitaal is volteekend.

Benoemd zijn: tot directeur de heer Wiebo Jan Mulder te Zonnemaire, tot commissarissen de heeren M. C. de Crane, mr A. J. F. Fokker, beiden te Zierikzee, en S. van der Weyde te Haamstede.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 16/08/1902; p. 3/6

AANKONDIGING.

Te Zonnemaire is gevestigd eene Naamlooze Vennootschap, die den naam draagt van:

Stoomzuivelfabriek
„Luctor et Emergo”,

en ten doel heeft het exploiteeren van eene Zuivelfabriek voor de bereiding van Boter en Kaas, het koopen en verkoopen van Melk en Zuivelproducten, het mesten van Vee en Varkens en andere daaraan verwante werkzaamheden.

Zij heeft een aanvang genomen den 8 Augustus 1902 en eindigt 1 Augustus 1950.

De acte harer oprichting, den 8 Augustus 1902, voor den ondergeteekende verleden, en de Koninklijke bewilliging, verleend den 9 Juli 1902, n°. 45, zijn in haar geheel geplaatst in de *Nederlandsche Staatscourant* van 14 Augustus 1902, n°. 189.

ZIERIKZEE, 14 Augustus 1902.

J. FRANSE, Notaris.

Stoomzuivelfabriek
„LUCTOR ET EMERGO”
te Zonnemaire,
met filiaal te Haamstede.

H.H. VEEHOUDERS, die genegen zijn hunne Melk te leveren, worden verzoocht de zeer voordeelige voorwaarden aan te vragen.

Voor leveranciers van Melk bestaat gelegenheid hun Graan te doen malen à 17⁵ cent per 80 Liter.

Prima Machine-Olie te bekomen à 22⁵ cent per Liter.

W. J. MULDER.

PRIMA FIJNE KAAS.

„Luctor et Emergo” te Zonnemaire levert:

prima Goudsche Kaas à 25 en 30 cent,

„ Leidsche „ à 30 „

„ Komijne „ à 25 „

alles per halve Kilogram.

Binnenkort leverbaar prima fijne Edammerkaas, zoogenaamde bolletjes, wegende pl. m. 2 Kilo à 30 cent per halve Kilo.

Orders van af 1 Kilogram worden steeds aan de fabriek of door het personeel aangenomen.

Aanbevelend,

W. J. MULDER.

Na overname waren er bijna wekelijks advertenties met het verzoek tot melklevering aan de NV. Luctor et Emergo van W.J. Mulder

Stoomzuivelfabriek
„LUCTOR ET EMERGO”
te Zonnemaire,
met filiaal te Haamstede.

H.H. VEEHOUDERS, die genegen zijn hunne Melk te leveren, worden verzoocht de zeer voordeelige voorwaarden aan te vragen.

Voor leveranciers van Melk bestaat gelegenheid hun Graan te doen malen à 17⁵ cent per 80 Liter.

Prima Machine-Olie te bekomen à 22⁵ cent per Liter.

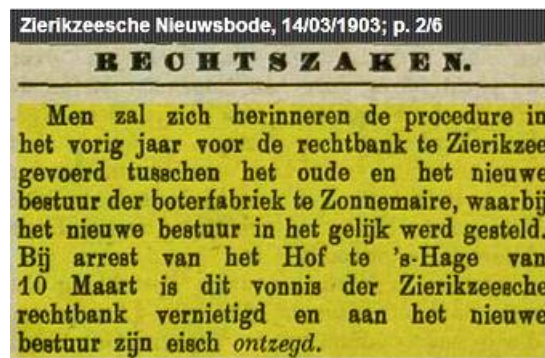
W. J. MULDER.

Zonnemaire, 12 Febr. Gisteravond ongeveer 11 uur brak er brand uit in het hoenderpark „De Morgenstond”, gelegen achter de Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” en behoorende aan den heer W. J. Mulder.

Het personeel van de passerende tram merkte den brand op, maakte de bewoners er op attent en heeft verder veel bijgedragen tot redding. Binnen enkele minuten was de spuit der gemeente op het terrein en had het geluk den brand te stuiten.

Slechts 9 hokken zijn verbrand en een paar gedeeltelijk afgebroken, doch ongeveer 200 kippen hebben het leven verloren, terwijl ook een paar broedmachines in de vlammen opgingen. Oorzaak van den brand tot nog toe onbekend.

Onderwijl werden er ook meerdere verslagen in de div. couranten geplaatst over de rechtzaak van de leden / bestuur van de voormalige coöperatie, een is hier geplaatst omdat het de heer Mulder betreft – voor de rest zie bij Zonnemair Rechtzaak

Zierikzeesche Nieuwsbode, 03-09-1903; p. 314

Ingezonden Stukken.

RESUM h, van de openbare vergadering van leden der coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Lector et Emergo”, in likwidatie, te Brouwershaven, „Hotel Kloet”, 26 Augustus 1903.

Na overhandiging van verschillende volmachten en het teekenen der presentielijst vraagt de voorzitter, de heer C. J. Boogerd, de goedkeuring der leden voor de aanwezigheid van mr. Van Renterghem als rechtskundigadviseur en de twee politie-beambten, waarvan de één gemeente-veldwachter van Kerkwerve en de andere die van Brouwershaven is, als getuigen. Uit het algemeen stilzwijgen wordt de goedkeuring afgeleid.

Daarna verklaart de voorzitter de vergadering voor geopend.

De notulen worden hierop voorgelezen, en onveranderd goedgekeurd

De heer J. M. Klompe vraagt alsnu, of deze vergadering weer een openbare is, welke vraag met ja door den voorzitter wordt beantwoord.

Hierop doet de voorzitter de mededeeling, dat deze vergadering is belegd om te spreken over zaken de likwidatie betreffende, en hij geeft het woord hierover aan mr. Van Renterghem. Deze zegt, dat in de vorige vergadering machtiging is gevraagd tot het instellen van een eisch van schadevergoeding *of* de fabriek terug. Met dat woordje *of* was nu bedoeld *en*. Daarom vraagt hij thans machtiging om zulke te mogen veranderen, hetgeen met meerderheid van stemmen werd toegestaan.

Verder geschiedt een uiteenzetting van de zaak-Mulder, waarvan de vermelding ik liever aan anderen overlaat.

Alleen zij vermeld de naïeve opmerking van den heer J. Lopse Hocke, dat het hem verwonderde, dat de heeren van het oude bestuur, hetwelk vroeger zooveel met Mulder ophad, dat die hem nu niet de geëischte gelden verschafte.

De heer Van Renterghem deelde hierop mede, dat door mr. A. J. F. Fokker een schrijven was gericht aan mr. D. van der Vliet, waarin hij het wenschelijk achtte aan de bestaande procedures een einde te maken. Vroeger waren velen van de hoofdpersonen vrienden. En nu staan ze

als vijanden tegenover elkander. Uitbreiding hiervan was tot in latere geslachten te duchten. In dat schrijven verklaarde mr. Fokker tevens, dat hij zulks geheel op eigen handje deed, en derhalve zonder voorkennis van één der leden van het oude bestuur.

De heer Van Renterghem, hoewel nog niet kunnende adviseeren op het gedane voorstel in te gaan, zag toch daarin een verblijdend teeken. Het was een toenadering der andere partij. Hij zoude wel eens met mr. Fokker willen confereeren.

Op de nu volgende vraag van den voorzitter, of nog iemand iets wenscht te zeggen in het belang der zaak, antwoordde de heer J. M. Klompe, dat hij nog wel iets had mede te deelen. Hij zeide namelijk het in het moreele en in het financieële belang van alle leden te achten, dat de reeds te lang bestaande kwestie wordt beëindigd, en had de zekerheid, dat op zeer enkele uitzonderingen na alle leden daarnaar verlangden. Slechts de voorzitter, secretaris en adviseur, alle drie volgens zijn bescheiden meening vertegenwoordigd in den heer Van Renterghem, hadden er financieel belang bij, dat de procedures bleven bestaan. Zijne handelingen bewijzen dat, wat ik met feiten zal bewijzen.

Keeren we daartoe even terug naar de vergadering van 7 Juli, punt 6 van het convocatie. biljet. Daar wordt gevraagd machtiging tot terugvordering van de vaste goederen der vereeniging, den de fabriek. Als toen Boogerd op zijn Schouwsch gezegd had, ziet eens heeren, dat oude bestuur heeft de fabriek onrechtmatig verkocht, daardoor hebben wij schade geleden, want het is te goedkoop, laten wij nu de fabriek terug eischen, dan kunnen wij die opnieuw verkoopen, en dan komt alles weer terecht; maar ze willen die fabriek niet goedschiks afstaan, dus moeten we een proces aan doen: daartoe is machtiging noodig van de leden, geeft ons die nu, en dan zullen we het beproeven, dan weet ik zeker, dat de uitslag der stemming anders zou zijn geweest. Maar neen, zegt de heer Van Renterghem, we moeten akte van schadevergoeding vragen, daarmee nu heeft hij de leden verlakt, want ik weet, dat er zijn, die niet wisten, dat die akte van schadevergoeding tevens beteekende machtiging tot proces. Ook noemde mr. Van Renterghem in de vorige vergadering een cijfer van 20 mille, die de directeur had beloofd te zullen teruggeven, als bleek, dat hij ze schuldig was, en van het oude bestuur werd geëischt een som van f 7500.--. Dus om van te watertanden. Maar in de vergadering, die aan de vorige voorafging, constateerde mr. Van Renterghem zelf, dat van den directeur niets te halen was. Als hij nu de kunst verslaat een kei de huid af te doen is hij mijns inziens de knapste atleet, de baas.

Nu geef ik u de heilige verzekering, dat ik niet geweten heb, en nog niet weet, dat ik niet gerechtigd was de fabriek te verkoopen. Hocke (Mongenie) wist dat ook niet. Die is staande de vergadering nog komen zeggen, dat hij bij notaris Franse was wezen informeeren, of wij daartoe het recht hadden, en deze had gezegd, dat wij daartoe volkomen bevoegd waren. Nu hoop te hij maar, dat wij de belangen der leden zouden behartigen, en ik geef u bij dezen weer de volle verzekering, dat het mijn vaste overtuiging was en is, dat met den verkoop der fabriek voor 10 duizend gulden de financieel belangen der leden zijn behartigd.

Als vergelijkend voorbeeld haalde de heer J. M. Klompe nog dit aan, dat J. M. v.d. Bout verleden jaar, toen hij grond van den dijk van den Zuidnieuwland-Polder naar zijn hofstede vervoerde, ook niet wist daartoe niet gerechtigd te zijn. Maar de directie van dien polder heelt hem human behandeld, door hem denzelven terug te doen brengen, dat dan ook tot de laatste kluit toe is geschied.

De heer Hocke (Mongenie) zeide, dat het waar was, wat de heer Klompe opmerkte, dat hij had gezegd, dat zij de fabriek mochten verkopen, maar voerde ter verontschuldiging aan, dat notaris Franse het ook niet wist.

Nu verder de vergadering in het „*Hotel Van Oppen*” bij den heer Van de Ven. Die had tot grondslag een schikking, maar eilieve! Het eerste, wat de heer Van Renterghem zeide, was, als mij de heeren van het nieuwe bestuur erkenden als zoodanig, was het goed, anders konden wij wel weer heen gaan. Is dat nu een poging tot schikking?

Dan volgt de vergadering bij den heer Kloet, om rekening en verantwoording te doen van 26 Januari 1902 tot 27 Mei 1902. Die had ik in de laatste vergadering niet gedaan, en zal dat nu eens doen. Wij zijn allen gezeten. De heer Boogerd opende de vergadering, en zegt: Johannes Matthijs Klompe, bent u present. Ik zet een lachend gezicht op, andermaal, „Johannes Matthijs Klompe, bent u present”; ik lachte weer. Daarop, „Corqelis Johannes Hocke Hoogenboom, bent u present”, die zet ook een lachend gezicht. Weder de vraag: „Cornelis Johannes Hocke Hoogenboom, bent u present”. Nu zegt deze, houd nu toch geen gekheid op. Daarop volgen de vragen aan de heeren H. C. Bolle, s. v. d. Weijde en J. van de Vate, die toestemmend antwoorden.

Nu zegt mr. Van Renterghem, Johannes Matthijs Klompe, bent u bereid rekening en verantwoording te doen. Ik zeg, nu moet ik eerst de vraag doen, of daarin nu verandering is ingekomen. Vroeger toch werd die aangeboden aan de commissie van toezicht. en ... Hier viel mr. Van Renterghem mij in de rede, zeggend : wij treden in geen details; Johannes Matthijs Klompe, ik vraag u, of u bereid bent rekening en verantwoording af te leggen. De heer Klompe zegt: neen, voor die heeren hier niet: hetzelfde antwoord volgt van de andere heeren. (Afgelopen).

Nu is vroeger gezegd, dat wij autokratisch optraden, maar waaronder is deze handelwijze nu te rangschikken . Moet nu mr. Van Renterghem telkens van Rotterdam komen, om ons die vragen te stellen. Kan dat de heer Boogerd niet? Vergeet niet, dat mr. Van Renterghem zeker geen man van een daalder daags is. En de boeren zijn in den regel afkeerig van hooge dagloonen. Nu weet ik waarlijk niet wat achter die erkenning van het bestuur zit; b.v, de heer Boogerd is burgemeester van Kerkwerve, en al zeggen wij nu allen, we erkennen u als zoodanig niet, dan is hij toch burgemeester van Kerkwerve. Maar er is wat anders.

In de vorige vergadering heeft mr. Van Renterghem zijn beschouwing over de zaak gegeven. Ik wil de mijne nu ook eens mededeelen.

Het Hof heeft beslist, dat de voortgezette vergadering te Haamstede wettig was, maar heeft niet gezegd, dat de heeren het eenige wettige bestuur vormden. Nu kunnen toch en wettige vergadering wel onwettige besluiten worden genomen.

Ten 2de, den eisch bij de rechtbank te Zierikzee ingesteld, dat wij alle boeken, bescheiden en gelden zouden afdragen, heeft het hof ontzegd, zoodat, als wij die boeken hadden teruggeësch, die zeker hadden terug moeten komen. Bovendien de wijze, waarop die boeken zijn weggehaald, wat Hocke (Mangenie) in de vorige vergadering zelf heeft geconstateerd en waarvan nota is genomen, is verdacht.

Ten 3de zijn de heeren veroordeeld door het Hof in alle kosten, zadat ze geen machtiging hadden, derhalve behoeft geen der leden daarvan een cent te betalen. De leden hebben zeker

niet gezien, in welke gunstige conditie ze zijn geweest voor de laatst gegeven machtiging om te procederen. Nu zitten ze er weer aan vast.

Daarop nam mr. Van Reulerghem het woord, en was verontwaardigd dat de heer Klompe hem had verdacht, dat hij de procedures trachtte voort te zetten om er geld uit te slaan voor eigen privé. Ook het woord „verlakt” was een belediging en dat liet hij zich niet zeggen, bij zoude den heer Klompe binnen 2 x 24 uren ter verantwoording roepen voor den officier van justitie en de getuigen last geven procesverbaal op te maken. Hen waren de belangen der vereeniging opgedragen en dat was zijn eenig streven en plicht; derhalve eischte hij, dat de heer Klompe excuus zoude vragen voor bovengenoemde beschuldiging, anders moest hij zich voor de gevolgen wachten. Ook had hij een leugen verteld, want in de acte van het Hof stond wel degelijk, dat het wettig bestuur was. Hij legde een afschrift daarvan ter inzage voor aan een elk.

De heer J. M. Klompe zeide zelf de akte niet gelezen te hebben, maar het van mr. A. J. F. Fokker vernomen te hebben, die toch ook wel zal kunnen lezen. En wat betreft het excuus vragen, welnu, als dat verlangd wordt, doe ik dat bij dezen. Maar nu moet ik toch mr. Van Renterghem nog eens zeggen, dat bij ook kan liegen en dat gedaan heeft in de vorige vergadering. Toen heeft u gezegd, dat wijl het oude bestuur na 27 Mei 1902 niets meer had gedaan, daaruit bleek, dat als wij bestuur gebleven waren, de zaak nog even onberedderd was. Dat is een grove leugen.

Mr. Van Beolergem kon nooit weten, wat wij zouden gedaan hebben. Wat wel zou zijn geschied, is, dat de geheele zaak al lang vereffend zoude zijn geweest en geen der leden één cent ten onnutte betaald. Er was geen haat, nijd en vijandschap gesticht tot mogelijk in het nageslacht. En dat alles is in hoofdzaak het werk van den heer J. M. v. d. Bout.

De heer J. de Vlieger heeft tusschentijds ook nog opgemerkt, dat hij geïnformeerd heeft en dat het waarheid is, dat de heeren van het nieuwe bestuur alle vorige kosten moeten betalen en hel niet is, zoode de heer Boogerd in de laatste vergadering aan hem ten eolwoord gaf dat van af 27 Mei 1902 alle kosten voor de vereeniging zoude zijn.

Ook zeide de heer .1. M. ~Klompe nog, ten bewijze, dal mr. V an Renlerghero sulke grooleehe gedachten van vele leden der vereeoigiog heeft, dat nog kort geleden mr. Van Renterghem sprekende met iemand over de zaken der fabriek, deze aanvoerde, dat er toch een commissie van 18 leden was geweest, bestaande uit de voornaamste leden, die alles nagezien en geconstateerd hadden, dat allee in orde was. Het antwoord was, och de kennis van die leden schat ik niet koog en toen die iemand (mr. Van Renterghem weet wel, wien ik bedoel) ! en antwoord gaf, maar Hocke van Mongenie was er (och bij, een nogal administratief man, antwoordde bij, ook Hocke van Mongenie ziet het kleine maar niet het groote, hij ziet de punt van de naald, maar weet de naald niet te hanteeren. Dat „Mongenié' heeft mr. Van Itentreghem van u gezegd.

Voorts vernam ik later, dat zeker tengevolge van de verandering van het woordje of in - de dagvaarding ia geschied aan de vennootschap tot teruggave der fabriek. Nu kunnen zeker de leden met recht het bekende liedje aanheffen van: „Wie zal dat betalen, zoete lieve Gerretje", enz. enz.
J. M. KLOMPE.

Stoomzuivelfabriek
„LUCTOR ET EMERGO”
te Zonnemaire,
met filiaal te **Haamstede.**

H.H. VEEHOUDERS, die genegen zijn hunne **Melk** te leveren, wordt **proeftijd van levering** toegestaan.
Voorwaarden op aanvraag te bekomen.
Indien noodzakelijk, worden nieuwe Melkritten aangelegd.

W. J. MULDER.

Stoomzuivelfabriek
„LUCTOR ET EMERGO”,
ZONNEMAIRE.

Op aanhoudend aandringen van tal van afnemers te Zierikzee, zal binnen enkele dagen door de hoofdstraten der stad rijden een wagen, waaraan verkrijgbaar zal worden gesteld:

Onze prima kwaliteit

ZUIVERE NATUUR-ROOMBOTER
tegen prijs van den dag.

Ziektekiemvrije Gepasteuriseerde

volle zoete Melk,

onder nauwkeurig toezicht bereid, verkrijgbaar in Liter- en halve Liter-flesschen, met speciaal hygiënische sluiting, ten zeerste aanbevolen door H. H. Doctoren, een onmisbaar voedsel voor kleine kinderen, zieken en herstellenden.

Prijs per Liter-flesch . . . 10 cent.
» » halve » . . . 5½ »

Fleeschchen blijven eigendom der fabriek.

Ziektekiemvrije Roomkarnemelk,

zeer aanbevolen door H. H. Doctoren,
per Liter 2½ cent.

Afgeroomde Melk,

per Liter 2 cent.

Zoete of zure Room wordt alleen op bestelling geleverd en dan den volgenden morgen aan huis bezorgd. Per Liter 60 cent.

Het chemisch onderzoek van Boter en Melk op zuiverheid en vetgehalte geschiedt door het Chemisch Laboratorium van de Firma M. J. DE LOOZE & ZN., Apothekers te Zierikzee.

Uitslag der onderzoekingen wordt geregeld, doch minstens ééns per maand, bij advertentie in de *Zierikzeesche Nieuwsbode* en *Nieuwe Zierikzeesche Courant* bekend gemaakt.

Voorloopig zal slechts ééns per dag worden gereden, en wel aankomst Zierikzee pl. m. 8 uur voormiddaga.

Van heden af worden bestellingen en verzoeken voor geregeld aanvragen aangenomen. Briefporto's worden bij eerste bestelling vergoed.

Aanbevelend,

W. J. MULDER.

1904-05-07

Zierikzeesche Nieuwsbode, 19/01/1904; p. 3/4

STOOMZUIVELFABRIEK

„Luctor et Emergo”,
Zonnemaire.

Het chemisch onderzoek van Boter en Melk zal voortaan geschieden door den Heer C. A. DE LOOZE, Leeraar in de Scheikunde aan de H. B. S. te Zierikzee en zulks in plaats van de firma M. J. DE LOOZE & ZOON, Apothekers.

Aanbevelend,
W. J. MULDER.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 07/05/1904; p. 2/4

STOOMZUIVELFABRIEK.

De Notaris J. FRANSE zal, in de maand Juni dezes jaars, op nader te bepalen dag en plaats, *publiek verkoopen*:

De in volle werking zijnde
Stoomzuivelfabriek
„Luctor et Emergo”
te Zonnemaire, kadaster sectie B no. 321—322, groot 32 A., 30 c.A.

De fabriek is zeer gunstig aan de tram gelegen en zal geveild worden met en zonder machinerieën en is inmiddels ook als zoodanig uit de hand te koop.
Te bevragen bij den Notaris.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 02/06/1904; p. 4/4

<p>STOOMZUIVELFABRIEK.</p> <p>De Notaris J. FRANSE zal, Vrijdag 3 Juni 1904, 's middags 12 ure, in »Belle-vue” te Zierikzee, <i>publiek verkoopen</i>:</p> <p>De in volle werking zijnde Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire, kadaster sectie B no. 321—322, groot 32 A., 30 c.A.</p> <p>De fabriek is zeer gunstig aan de tram gelegen en zal eerst in verschillende perceelen en daarna in massa geveild worden. Een verkoopboekje is bij den Notaris verkrijgbaar.</p>	<p>STOOMZUIVELFABRIEK „LUCTOR ET EMERGO”, Zonnemaire.</p> <p>ONDERZOEK BOTER en MELK.</p> <p>MELK gemiddeld vetgehalte 3,25; gepasteuriseerde MELK 3,8; BOTER bleek ZUIVERE Natuur-Roomboter te zijn.</p> <p>C. A. DE LOOZE.</p>
--	--

Zierikzeesche Nieuwsbode, 04/06/1904; p. 2/6

Aanbestedingen, Verkoopingen enz.

Zierikzee, 3 Juni. Door den notaris J. Franse werden heden alhier in het openbaar verkocht:

de machinerieën van de stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo” te Zonnemaire, voor f 1550;

een maalmachine met drijfriem, voor f 150.

De overige perceelen werden niet gegund.

Te koop of te huur aangeboden :

De Directeurswoning

der voorm. Boterfabriek te Zonnemaire, met of zonder **TUIN**. Aanv. 1 Aug. e.k. Alles gelegen aan de Tramhalte. Inlichtingen geven **VINK** of **VAN DER WERFF**, Noordgouwe.

**Te koop,
Een 8-jarig bruin Merriepaard,
een 12-jarige Schimmel-Hit,**

beide trouw en eerlijk. Te bezichtigen voorm. Zuivelfabriek te Zonnemaire. Te bevragen Zuivelfabriek Haamstede.

De eigenaar

eener **St. Zuivelfabriek en Melk-inrichting in Zeeland**, wenscht om bijzondere redenen zijn **ruime winstgevende zaak van de hand te doen**, of is ook wel genegen tot samenwerking met een degelijk Compagnon.

Adres met franco br. onder letters B 900, Nederl. Kiosken-Maatschappij, Rotterdam.

Mogelijk de twee bedrijven van W. Mulder, kort

Over de nw. eigenaar van het fabrieksgebouw te Zonnemair niets gevonden!

Haamstede Filiaal Zonnemaire

Haamstede kreeg in 1893 een Ontromingslokaal voor volle melk, welke een filiaal was van de zuivel-fabriek Zonnemaire. Na moeilijkheden en opheffing van de fabriek te Zonnemaire 1902 – zie daar – werden beiden, fabriek in Zonnemaire en Filiaal in Haamstede, overgenomen door de toenmalige directeur, de heer W. J. Muller.

3 sept 1904 Is er een knipsel / advertentie van „Lector et Emergo” Haamstede met een andere eigenaar C. A. Looze. Die Over de sluitingsdatum van het filiaal in Haamstede, heb ik niets gevonden!

Zierikzeesche Nieuwsbode, 11/03/1893; p. 4/4

Haamstede, 9 Maart. Naar aanleiding van eene advertentie in den *Nieuwsbode* van verleden Dinsdag onder het motto »Melk» kwamen alhier Woensdag een dertigtal landbouwers uit de verschillende gemeenten van Westelijk-Schouwen bijeen ter bespreking van den gemeenschappelijken verkoop van melk.

De heer M. Bolle, die het initiatief voor deze bijeenkomst had genomen, presideerde de vergadering. ZEd. deelde mede, dat te Middelburg het voornemen bestaat eene melkfabriek op groote schaal te bouwen; dat tot dat doel de heer Reijnierse uit Middelburg deze provincie doorreist en op tal van plaatsen inlichtingen heeft verschaft, hoe het met die zaak gaan zal. Ook de heer Bolle had een onderhand met genoemden heer gehad, welke bespreking hem de overtuiging had gegeven, dat het wenschelijk was, dat ook de landbouwers uit deze streek deze zaak ernstig in overweging namen. Op duidelijke wijze werd door Spreker uiteengezet, hoe door vereeniging de melk voordeelig te Middelburg van de hand kon worden gedaan. Na het voor en tegen te hebben overwogen, wordt met algemeene stemmen de wenschelijkheid uitgesproken om coöperatief de melk te verkoopen. In een daartoe toegezonden schrijven stelde de Secretaris van de Zuivelfabriek te Zonnemaire de vraag of het niet in het belang der landbouwers zoude zijn, wanneer de melk aan zijne fabriek werd geleverd. Besloten werd de heeren Reijnierse en de Kater uit te noodigen de wijze en de voorwaarden, waarop zij de melk in ontvangst zouden willen nemen, nader te Haamstede te willen komen uiteenzetten.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 25/03/1893; p. 2/3

MELK.

De LANDBOUWERS uit de gemeenten Burgh, Haamstede, Renesse, Noordwelle en Serooskerke worden uitgenoodigd tot eene bijeenkomst bij J. BOM te Haamstede op **Maandag 27 Maart**, 's voormiddags ten 11 ure, ter bespreking van gemeenschappelijken verkoop van melk.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 30/05/1893; p. 2/2

MELK.

De LANDBOUWERS van Westelijk Schouwen worden ter **vergadering** uitgenoodigd op **Maandag 5 Juni a.s.**, 's namiddags ten 3 ure, bij J. Box te Haamstede, alwaar rapport zal worden uitgebracht door de Commissie, belast met een onderzoek naar de werking der Zuivelfabriek te Zonnemaire.

VERKOOPINGEN ENZ.

Te Haamstede werd Vrijdag door het bestuur der zuivelfabriek: »*Luctor et Emergo*» te Zonnemaire, aanbesteed het bouwen van een Filiaal te Haamstede. Ingeleverd werden tien inschrijvingsbiljetten. Aan den laagsten inschrijver, den heer A. Gilijamse, timmerman te Haamstede werd het werk gegund voor f 2623.

Haamstede. Ter aanvulling van de in ons blad van Zaterdag reeds kortelijk medegedeelde uitslag van de aanbesteding der filiaal van de boterfabriek te Zonnemaire, worden de verschillende inschrijvers hieronder medegedeeld:

A. Gilijamse te Haamstede voor f 2623 (aannemer); H. J. Romeijn te Burgh voor f 2625; A. Verjaal te Noordwelle voor f 2629; L. Kwaak te Noordwelle voor f 2631; J. van der Werf te Noordgouwe voor f 2675,50; I. Franken te Haamstede voor f 2700; M. van der Werf te Zonnemaire voor f 2700; P. Hanson te Haamstede voor f 2740; L. Padmos te Serooskerke voor f 2750; I. de Rijke te Haamstede voor f 2781.

MELKVERVOER.

Het BESTUUR der Zuivelfabriek te Zonnemaire is voornemens **aan te besteden:**

Het vervoer der Melk naar het ontroomingslokaal te Haamstede.

Inlichtingen zijn te bekomen en inschrijvingsbiljetten worden ingewacht vóór **Woensdag 10 April a.s.**, bij den Heer M. BOLLE Lz. te Haamstede.

1902-05-01 Na de liquidatie van „Lector et Emergo” te Zonnemaire naam directeur W. J. Mulder beide fabrieken over. In 1904 /'05 verkocht hij de woning en de fabriek in Zonnemaire. Laatste bericht van Haamstede is 1907. Verder nog niet naar gezocht.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 01/05/1902; p. 2/4

Landbouw en Veeteelt.

Wij vernemen, dat de heer W. J. Mulder, directeur van de stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo” te Zonnemaire, door onderhandschen aankoop eigenaar is geworden van genoemde fabriek en van haar filiaal te Haamstede, met inbegrip van machinerieën enz.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 15/05/1902; p. 7/8

**Naamlooze Vennootschap
STOOMZUIVELFABRIEK
„Luctor et Emergo”,
ZONNEMAIRE met filiaal te HAAMSTEDE.**

Daar het mij, uit den aard mijner betrekking, onmogelijk is alle Veehouders persoonlijk te bezoeken, worden zij, die genegen zijn met ingang van 1 Juli a.s. hunne melk te leveren, verzocht zich persoonlijk of schriftelijk te wenden tot ondergeteekende, bij wien inlichtingen te bekomen en de zeer voordeelige voorwaarden ter inzage zijn.

W. J. MULDER.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 03/09/1904; p. 4/4

**STOOMZUIVELFABRIEK
„LUCTOR ET EMERGO”,
HAAMSTEDE.**

**ONDERZOEK
BOTER en MELK.**

MELK gemiddeld vetgehalte 3,2; gepasteuriseerde MELK 3,3; BOTER bleek ZUIVERE Natuur-Roomboter te zijn.

C. A. DE LOOZE.

Mijnheer de Redacteur!

Beleefd verzoek ik U eenige plaatsruimte in uw blad, en wel naar aanleiding van tal van aanvragen van vrienden en kennissen, n.l. of ik ging berusten in de grove belediging mij door den heer Van Renterghem, advocaat en procureur te Rotterdam, aangedaan in zijn pleidooi, gehouden 12 December van het vorige jaar, in zake het proces Zuivelfabriek „Luctor et Emergo”, voor de Rechtbank te Zierikzee.

Daar het volledig verslag ook door uwe courant is opgenomen, vind ik het niet ondienstig openlijk een antwoord te geven en wel, dat ter hunner geruststelling moge dienen, dat ik mij heb vervoegd bij den heer Officier van Justitie van voornoemde Rechtbank, om een aanklacht tegen den heer Van Renterghem in te dienen, wegens belediging en smaad mij in dat pleidooi aangedaan.

Van zeer bevoegde zijde echter werd mij er op gewezen, dat in dit geval zeer moeilijk kon worden aangetoond het opzet om te beledigen, en de heer Van R. zich zou trachten vrij te pleiten met de verklaring af te leggen, dat het volstrekt niet de bedoeling was om mij te beledigen, doch die aanhaling had gebezigd, om zijn pleidooi te doen mousseeren en kracht bij te zetten. Had de heer Van Renterghem deze woorden op een andere plaats en in het openbaar gebezigd, vervolging zou alsdan niet uitblijven.

Huiselijke omstandigheden, n.l. ernstige ziekte, is oorzaak, dat mijn antwoord wel wat laat komt.

U, Mijnheer de Redacteur, dank voor de verleende plaatsruimte.

W. J. MULDER.

HAAMSTEDE, 12 Febr. 1906.

Heden overleed, in den ouderdom van bijna 34 jaren, mijne geliefde Echtgenoot

Grietje Wiglama,

mij nalatende een Zoontje, te jong om dit voor ons zoo groot verlies te beseffen.

HAAMSTEDE, 13 September 1907.

W. J. MULDER.

Op uitdrukkelijk verlangen van de overledene, zullen geen uiterlijke teekenen van rouw worden gedragen.

Gevraagd eene nette, beschaafde Burger- of Boerendochter of Weduwe, geschikt en genegen eene kleine huishouding waar te nemen en zich te belasten met de opvoeding van een schoolgaand jongentje.

Brieven met uitvoerige inlichtingen worden ingewacht bij W. J. MULDER, Stoomzuivelfabriek, Haamstede.

HUISHOUDSTER.

Wegens ziekte der tegenwoordige, voor terstond gevraagd eene **beschaafde Boeren- of Burgerdochter**, P. G., genegen en geschikt de huishoudelijke bezigheden in een gezin van twee personen te verrichten en de opvoeding op zich te nemen van een schoolgaand kind.

Brieven met opgave van ouderdom, verlangd salaris enz., worden ingewacht door **W. J. MULDER**, Zuivelfabrikant, Haamstede.

Stoomwasch- en Machinale Strijkinrichting te Haamstede.

Bovengenoemde inrichting wordt in April a.s. in werking gesteld.

Behandeling van **alle soorten** Waschgoederen.

Speciale afdeling voor het behandelen der fijne wasch, als van Overhemden, Fronts, Boorden, Manchetten enz.

Alle machineriën volgens de laatste uitvindingen.

Het geheel staat onder leiding van deskundig personeel.

De wasschen worden van huis afgehaald en terugbezorgd.

Prijs-couranten worden op aanvraag gratis en franco toegezonden.

Nadere inlichtingen verschaft gaarne

W. J. MULDER, Haamstede.

HAAMSTED - In de panden aan de Hogezoom, waar sinds 1953 bloemisterij Jonker is gevestigd en op nummer 22 de familie T. van Zalm woont, was vroeger een wasfabriek gevestigd. Het gebouw werd eigenlijk in de beginjaren van deze eeuw, als „boterfabriek” gebouwd, wellicht door een aantal boeren op coöperatieve basis.

Het hield in dat de aangevoerde melk en ook de opgehaalde (H. Walkier deed dit) hier gecentrifugeerd werd (ontroomd).

Voor deze organisatie haalden de boeren specialisten van elders. Zo had Wiebo Mulder geboortig van Veendam, die omschreven werd als zuivelfabrikant, hier de leiding. Hij woonde met zijn zoon Bram en na 1912 met zijn tweede vrouw Hubrina Landegent in het rechter deel.

Ook woonde hier vlak bij Jan van Nieuwenhuyze in 1870 geboren te Zonnemaire, die omschreven werd als „centrifugist”. Kennelijk werkten ze eerder beiden in de boterfabriek aan de Zuidweg te Zonnemaire, want daar werd ook Bram Mulder in 1898 geboren.

Misschien is er nooit boter gemaakt op grote schaal te Haamstede, maar werd de room naar Zonnemaire gebracht, want er is ook sprake van een Johannes Frederiks geboren te Elst die „roomvervoerder” wordt genoemd. Grote opslagkelders destijds onder het pand wijzen op het bewaren van melk, room of tapte melk.

Stoom

De melkfabriek, waar stoomenergie gebruikt werd, die geleverd werd door een eigen stoomketel met als machinist C. Tak, functioneerde niet lang. Misschien van 1903 tot 1915.

Met de komst van de stoomtram naar de Westhoek kon de melk vermoedelijk goedkoper naar de boterfabriek te Zonnemaire vervoerd worden en nog later naar „*De Duif*” te Nieuwerkerk. Voor de wagen met het opschrift „Stoomblekerij en wasscherij” Haamstede de paarden van Piet Noordhoek, die met Jan Kloet op de bok zit. Ze haalden en brachten de wasmanden met inhoud van de beter gesitueerden behalve uit de Westhoek tot zelfs in Zierikzee. Op de voorgrond de fiets met attributen van de fotograaf. Links achter de schoorsteen van de stookkamer, waar ook stoker Tak, kortweg Takje genoemd, met kolenvuur, maar gedurende de mobilisatie van 1914-1918 met hout, heet water in de twee grote wasketels zorgde. De stoomketel verhuisde in 1924 naar de toen opgerichte coöperatieve vlasfabriek te Haamstede.

.....

Nieuwerkerk De Duif - 1892-1953

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1892-03-26; p. 2/4

Ingezonden Stukken.

Dit n.a.v. een bijeenkomst.....

Mijnheer de Redacteur!

L.I. Vrijdag 18 dezer deed het Bestuur der Stoomzuivelfabriek – Zonnemaire - alhier ter vergadering der Landbouw-vereening mededeeling der werking, verkregen uitkomsten en vergeleek haar President in breede duidelijke trekken de gewone wijze van boterbereiding met de fabriekmatige; aantoonende, dat de laatste veel op de eerste voor heeft. Onder meer betoogde hij, dat op de gewone wijze de boerin eigenlijk gezegd al haar werk, moeite en zorg verrichtte, zonder daarvoor eenige belooning te genieten.

Dit laatste kwam mij wel wat onwaarschijnlijk voor en toen ik bij mijn tehuiskomst mijn vrouw zulks mededeelde, was het maar goed, dat die ijverige President hare op- en aanmerkingen niet vernam. Toch geloovende, dat deze mededeeling op geen losse gronden berustte, besloot ik daarop nadere verklaring te vragen en ontving ik op mijn verzoek bereidwillig het volgende, hetwelk ik na bekomen verlof, van belang acht, dat zulks ruimer bekend wordt en UEd. daarvoor een plaatsje verzoek.

Gespecificeerde opgave der wekelijkse onkosten der Zuivelfabriek.

Directeur . . .	f 12,00
Rente f 25,000 à 4 %	„ 19,25
Assurantie	„ 0,75
20 Hect. steenkolen a, 90 ct.	„ 18,00
Anth. Uit 7 ritten á f. 2	„ 14,00
2 rijders à f 7	„ 10,00
Onderhoud 3 paarden	„ 21,00
Machinist	„ 6,25
Melkontvanger no. 1	„ 5,00
„ 2	„ 2,50
Melkafleveraar	„ 5,00
Botermeisje	„ 4,00
Spoelster	„ 3,00
Tolbaas	„ 1,50
Petroleum en smeer	„ 1,00
Bezems, boenders, dweilen	„ 1,00
Papier en kantoorbehoefte	„ 1,25
Preparaat onderzoek gehalte	„ 1,25
Onkosten bestuur	„ 2,00
	„ 128,75

Rekent men daarbij f 31,25 voor onvoorziene uitgaven of f 1625 per jaar voor slijtage paarden, wagens, materieel enz. enz., dan wordt de wekelijkse uitgaaf 160 gld. Hier afgetrokken de

inkomsten der 13 % ondermelk, welke wekelijks ruim 40 gld. bedraagt, dan rest er uitgaaf 120 gld., verdeeld over 60 aandeelhouders, is 2 gld. per week.

Voor deze 2 gld. en 't gemis van 13 % afgeroomde melk moet nu door de boerin en de dienstmeid een week werk en brandstof geleverd worden, een hond en karn onderhouden worden en de boter voor middelprijs verkocht worden. Heb ik gelijk of ongelijk ?

(was get.) J. M. H.,

Ik zeg onder dankbetuiging voor de mededeeling komen gelijk.
Een lid der filiaal Nieuwerkerk

Zierikzeesche Nieuwsbode, 31/03/1892; p. 2/2

 Belanghebbenden in de op te richten Filiaal wordt kennis gegeven, dat vele Landbouwers genegen zijn eene eigene Fabriek op te richten, waartoe tot verdere besprekingen eene

VERGADERING

zal gehouden worden op Woensdag 6 April e.k., des voorm. ten 10 uur, in het Dorpshuis te Oosterland.

Duiveland. Eenige Landbouwers.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 07/04/1892; p. 2/2

H.H. Landbouwers in Duiveland!

Op eene vergadering te Oosterland, heden gehouden, is in beginsel besloten tot het oprichten eener

Stoomboterfabriek.

Algemeen werd dit met becijferingen aangetoond, verre te verkiezen te zijn boven een kostbaar Filiaal. Treedt toe! Eendracht maakt macht. Volgens het aantal Koeien wordt **ongeveer** een Fabriek gesticht. Bij onderstaande commissie-leden bestaat gelegenheid zich aan te melden.

Nieuwerkerk,	C. v. OEVEREN.
Kapelle,	C. v. WESTEN Pz.
Ouwerkerk,	A. v. D. STOLPE.
Oosterland,	J. J. BEIJE.
Bruinisse,	H. v. D. ZANDE.

(Zaterdag komen we hierop breeder terug.)

Ingezonden Stukken, Nieuwerkerk

Waarom wil men in Duiveland liever zelf eens Zuivelfabriek oprichten, in plaats van toe te treden tot de fabriek te Zonnemaire?

Onwillekeurig komt bovenstaande vraag mij in de gedachte en zou daarop kunnen antwoorden: „*Wat kan een ziend mesch toch verschrikkelijk blind zijn.*” Veel is er in Duiveland door verschillende personen gewerkt om een filiaal van de fabriek uit Zonnemaire geplaatst te krijgen, en eene algemeen sympathie loonde ruimschoots de moeite, die daarvoor gedaan is. De landbouwers in Duiveland werden tot eene vergadering bijeengeroepen en de opkomst bewees dat men veel belang in de zaak stelde. Hoewel de vergadering op eene uitstekende manier geleid werd, konden de landbouwers, toch niet die inlichtingen verkrijgen, die zij gehoopt en geloofd hadden, hun ongevraagd zouden verstrekt worden. Het meerendeel der aanwezigen was onbevredigd en ongenegen toe te treden tot eene op te richten filiaal. Een der aanwezigen opperde toen de vraag of het niet beter zou zijn in Duiveland zelf eene fabriek te stichten. Zulks in rondvraag gebracht, bleek het dat er slechts 3 personen vóór het voorstel waren, terwijl de overigen zich meer voor een filiaal verklaarden.

Een tweede vergadering werd later te Nieuwerkerk gehouden, van wege de Dorpsvereeniging „Eendracht Bindt”, waarbij het bestuur der Zuivelfabriek uit Zonnemaire was uitgenoodigd eenige inlichtingen te komen verstrekken. Deze bijeenkomst bestond voor een groot gedeelte uit landbouwers, die op de eerste vergadering niet tegenwoordig waren en bijna algemeen was men van gevoelen, het in het voordeel van de landbouwers zou zijn toe te treden tot eene op te richten filiaal. Vele koeien werden aangegeven en ‘t besluit stond bij het bestuur der zuivelfabriek vast, om de belangen van Duiveland met die van Schouwen te vereenigen en de boter voor gemeene rekening klaar te maken. Doch ziet, wat gebeurt er!

Na verloop van een paar dagen komen een zevental landbouwers uit Nieuwerkerk en Ouwkerk eens een kijkje nemen in de fabriek te Zonnemaire. Zij zien de inrichting, de bewerking, de boeken, alles - en vinden zulks zoo netjes en geregeld, dat bij hen de gedachte misschien is opgekomen: „*waarom moet er een filiaal opgericht worden, zijn wij niet even goed in staat een fabriek te stichten als de Schouwenars ?*”.

Hoewel het volstrekt geen bezwaar is en wij evengoed eene fabriek daar kunnen stellen, is het toch een verkeerd beginsel. Het behoeft geen betoog, dat men bij aaneensluiting van Schouwen met Duiveland toch zeker ½ cent per liter méér van de melk zal maken, dan wanneer men *èn* in Schouwen *èn* in Duiveland een fabriek heeft.

Na dat bezoek te Zonnemaire werd men in Duiveland opnieuw tot eene bijeenkomst te Oosterland uitgenoodigd. De redenen, welke den landbouwers werden opgegeven, wáárom het voor Duiveland voordeliger is, zelf eene fabriek op te richten, kwam in hoofdzaak neer en op het groote kapitaal, ‘t welk de fabriek in Schouwen kost, *èn* op het wegbrengen van den room, (‘t welk volgens deskundigen toch geen bezwaar is, daar deze in houten vaten zonder schade vervoerd kan worden). De kosten van de fabriek te Zonnemaire bedragen ongeveer 25.000 gulden, waarbij ± f 5000 zou komen voor een filiaal, elzen te zamen ± f 30.000. De koesten van eene fabriek in Duiveland zou slechts 10 á 12.000 gulden bedragen, doch men zal wel tot

de ervaring komen zulke op minstens *f* 15,000 komt, daar bij die begrooting, behalve een woning voor den directeur, nog verschillende andere zaken niet zijn opgenomen.

Berekent men de meerdere kosten van fabriek en filiaal van Zonnemaire op 15.000 gulden aan 4 %, zou zulke voor ongeveer 60 leden in Schouwen en evenveel in Duiveland aan interest *f* 600, of per aandeelhouder *f* 5 bedragen.

Rekent men daarentegen dat eene slechte koe 3000 L. melk per jaar geeft, zou zulke tegen ½ cent per liter, die men meer kan ontvangen, indien de boter uit Schouwen-Duiveland ééne kwaliteit reeds **15 gulden** per koe bedragen.

Daarom, landbouwers in Duiveland, bezint eer gij begint! Laat U niet lijmen door de voorloopige commissie. Bedenkt dat gij hier te beslissen hebt over de mindere of meerdere opbrengst uwer koeien. Dat thans door ieder de zaak van zijne goede zijde bekeken wordt, opdat niet zonder rijp beraad een filiaal verworpen worde, om zelf een heel klein baasje te kunnen zijn.

Een Landbouwer uit Oosterland, die noch aan de op te richten filiaal, noch aan de op te richten boterfabriek is toetreden.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 16/04/1892; p. 4/4

H.H. Landbouwers in Duiveland!

Alle nu toegetreden leden der op te richten **ROOMBOTERFABRIEK**, worden beleefd doch dringend opgeroepen tot het bijwonen der **VERGADERING** te houden te Oosterland, op **Dinsdag den 19 April**, des voormiddags om 10 ure, ten huize van den heer J. J. BEIJE.

Belanghebbenden, die nog niet zijn toegetreden en toch voor een fabriekmatige bereiding zijn, worden in hun eigen belang op die vergadering genoodigd.

A g e n d a:
Voorstel tot het stichten eener Fabriek.
DE VOORBEREIDENDE COMMISSIE.

Ingezonden Stukken.

FABRIEK contra FILIAAL.

Mijnheer de Redacteur!

Mogen wij U voor het onderstaande beleefd plaats verzoeken in uw veel gelezen blad ? Het was ons voornemen niet, zooals wij ook openlijk hebben gezegd in eene advertentie, om door middel van uw blad de voordeelen eener Fabriek in Duiveland te stellen tegenover een Filiaal in aansluiting met „Luctor et Emergo” te Zonnanaire. Nu evenwel een Oosterlandschen ? landbouwer zich in het strijdperk waagt, en eene zeker volgens zijne opinie niet onaardige becijfering maakt, ten gunste van de filiaal, zien wij ons genoodzaakt van ons voornemen af te wijken en ook onze becijferingen daartegenover te plaatsen. Wanneer wij die echter ter overweging geven, den doen we zulks niet in de meening dat *wij* alles zien; doch, wanneer men meent alles te zien en men is op vele zaken een blinden leidsman, dat is een erger geval. Doch genoeg. Wij zullen het schrijven op den voet volgen. Waarom wil men in Duiveland liever zelf eene Zuivelfabriek oprichten, in plaats toe te treden tot de fabriek te Zonnemaire ? Eenvoudig om financieële redenen, die wij straks zullen ontvouwen.

Dat er veel gewerkt is in Duiveland door verschillende personen voor een filiaal zullen wij geenszins ontkennen, doch pertinent trekken wij in twijfel: of dat denkbeeld (nl. een filiaal) de algemeene sympathie deelde. Immers was dit het geval geweest, hoe zou er dan ooit sprake kunnen zijn bij zoovelen on een eigen fabriek te stichten? De oprichting eener filiaal was dan reeds een beklonken zaak geweest. Twijfel niet dat geen vooruitstrevende mannen, wier namen een goeden klank hebben, zich met de leiding der zaak belast hadden. En waar is die Commissie? Zij is onverrichter zake uiteengegaan.

Dat het bestuur der vereeniging „*Eendracht bindt*” zelfstandig zou zijn opgetreden om eene vergadering te beleggen, ten einde in de richting van een filiaal te werken, is ten eenenmale onwaar. Zulks is alleen geschiedt op verzoek van een bestuurslid van „L. et E.” die zich daartoe schriftelijk heeft gewend tot den voorzitter van „E. B.” Die vergadering heeft plaats gehad en we willen hier ronduit verklaren, zeer ten voordeele van fabriekmatige bereiding.

Op duidelijke en bevattelijke wijze heeft daar het bestuur van „L. et E”. de voordeelen van fabriekmatige tegenover eigen bereiding gesteld, en menigeen die nog verre stond, kwam een schrede nader, zelfs zoo, dat enkele daar aanwezige landbouwers van de zeer vriendelijke uitnoodiging door den directeur van „L. et E.” tot hen gedaan, om toch de fabriek te Zonnemaire eens te komen zien, gebruik gemaakt hebben. Een prachtige inrichting voorzeker; maar naar onze bescheiden meening te groot en daardoor ook te kostbaar. Op de bewerking is niets af te dingen, doch de boeken hebben wij niet gezien, tenzij men een driemaandelijks klad daarvoor rekenen mag. Op het gezegde dat wij door dat bezoek tot de gedachte: zelf eene fabriek op te richten, zouden gekomen zijn, durven wij u de verzekering geven zulks in geene deele het geval was. Ook waren wij er niet door gemagnetiseerd. Dus van naäperij kan hier in geen geval sprake zijn. Immers toch het denkbeeld was reeds op de eerste vergadering te Oosterland geöpperd, en schijnbaar op den achtergrond gedrongen, om na verloop van eenigen tijd weder ter hand genomen, des te krachtiger te voorschijn te treden. En nu eindelijk genaderd tot de halve centen kwestie. Gemakshalve had ge beter een cent per Liter meer kunnen rekenen. Gij vergeet toch de groote zaak, d.i. „Waar is uw bewijs”. Te beginnen met het groot gevaar: onbruikbare room, hetzij door hooge temperatuur of schommelingen aan de fabriek te leveren bij een in ons oog en ook volgens deskundig advies niet te verkiezen traject, als die in het on-

derhavige geval, van centrum Duiveland naar Zonnemaire, tevens daarbij de gedachte koestrende, dat: „wanneer in de praktijk die meening werkelijkheid werd, wat dan met de filiaal begonnen”? O zeker, dan een fabriek gesticht daar ter plaatse.

Laten wij dan niet een poos aan den staart der koe meéslepen, doch direct maar den kop vatten. Onze becijfering, waardoor wij de filiaal prijs gaven, is deze: „We nemen aan, in Duiveland evenveel aandeelhouders voor die gecombineerde zaak zouden zijn als in Schouwen”.

Volgens den Oosterl. landb. $f 30,000$ à 4% = $f 1200,--$

Voor fabriek en filiaal:

Personeel der filiaal:	$f 875,--$
Het vervoeren der room à $f 2,50$ per dag =	$f 912,50$
Personeel der fabriek »Luctar et Emergo”=	<u>$f 1860,--$</u>
	$f 4850,50$

Eigen fabriek, die in staat is pl. m. 6000 Liters per dag te kunnen verwerken, dus voor een 500 koeien, kost volgens deskundige opgaven ons verstrekt:

$f 12,000$ à 4% =	$f 480,--$
Aan personeel	<u>$f 1600,--$</u>
	$f 2080,--$

dus de jaarlijks te betalen som is bij oprichting eener filiaal voor Duiveland de helft van $f 4850,50$ =	$f 2425,25$
Rente eener eigen fabriek =	<u>$f 2080,--$</u>
Geeft een verschil van	$f 345,25$

Assurantie, onderhoud gebouwen, lasten enz. enz., hebben we onbesproken gelaten, aangezien wij die gelijk zullen stellen.

Als dit nu muggenzifterij is, weten wij het niet meer. Een ieder jaar terugkomend verschil van $f 345,--$ ten voordeele eener eigen fabriek !! heeft dat iets te zeggen?

De entreegelden á $f 2,50$ per koe, lieten we nog onbesproken.

Neemt men aan b.v. 400 koeien, werd dit eene uitgave van $f 1000$ ineens.

Bovendien biedt Schouwen een veel grootere route als Duiveland aan, vooral ten opzichte der ligging der fabriek, welke niet in het centrum, maar in een der hoeken zich bevindt. Duiveland met zijn vierkanten vorm zal toch onbetwistbaar zeker op Schouwen veel vóór hebben en nog des te meer, wanneer het middelpunt gekozen wordt.

Wij zijn uitvoeriger geworden dan we zelf wilden, ook zaken besproken, die wij liever hadden achterwege gelaten, doch om de voordeelen eener eigen fabriek contra filiaal des te sterker te doen uitkomen, hebben we gedacht die te moeten bezigen. Een ieder overwege en zie achterstaande advertentie. Met dank voor de plaatsing,

DE VOORBEREIDENDE COMMISSIE.

Vergadering voor eigen fabriek, twee leden gaan in Noordelijke provinciën zuivelfabrieken bekijken.

Oosterland, 19 April. Heden word in het dorpshuis alhier een druk bezochte vergadering gehouden van landbouwers, voorstanders van fabriekmatige boterbereiding. Ofschoon het doel dezer vergadering was te spreken over eene op te richten boterfabriek op coöperatieven grondslag, ontspan zich weldra een levendige discussie tusschen den voorzitter en de heeren C. v. Westen Pz. en J. W. v. Oeveren, ten voordeele eener eigen fabriek contra de heeren B. Giljam en Job v.d. Have Az., die de filiaal verdedigden.

Op hoffelijke wijze werd dit debat gevoerd. Welke voordeelen dit debat met betrekking tot deze zaken hebben zal, moet de toekomst leeren. Door vele voorstanders van eene eigen fabriek werd aangedrongen, bepaald in dien geest door te werken, met bekwamen spoed. De deelname van 30 landbouwers met 182 koeien is reeds verzekerd voor een fabriek.

Tot het inwinnen van alle mogelijke inlichtingen, met betrekking tot deze zaak, werd door de deelnemers een commissie van twee leden benoemd, bestaande uit de heeren C. v. Westen Pz. en J. W. v. Oeveren, ten einde in de noordelijke provinciën roomboterfabrieken te bezoeken en van hunne bevindingen ter vergadering verslag uit te brengen. Ook zal die commissie geheel vrijwillig op hare doorreis in Drenthe de fabriek te Dedemsvaart bezoeken, welke werkt met twee filialen, ter fine van rapport, ten opzichte dier gecombineerde zaak.

Als bouwkundige is gekozen de heer M. v.d. Linden te Zierikzee met meerderheid van stemmen. De gelegenheid is nog steeds opengesteld als lid toe te treden, terwijl men zich daartoe bij een der commissieleden kan aanmelden.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 05/05/1892; p. 2/2

H.H. Landbouwers-Veehouders in Duiveland.

VERGADERING

van de toegetroedenen tot de oprichting eener Boterfabriek op **Vrijdag den 6 Mei, des namiddags ten 3 uur**, in de Herberg »de Wereld» te Nieuwerkerk. Ook belangstellenden hebben vrijen toegang.

Agenda: Verslag afgevaardigden, enz.

Nieuwerkerk (Duiveland), 6 Mei. In de heden, in „de Wereld” alhier gehouden vergadering van landbouwers, welke zeer goed bezocht was, werd door de daartoe uitgezonden geweest zijnde commissie, verslag uitgebracht van hun bezoek, aangaande de werking en resultaten, aan boterfabrieken in de noordelijke provinciën, inzonderheid van de fabriek van den heer Tritslein aan de Dedemsvaart, met zijne filialen, waarvan ééne, die aan de Balkbrug, door hen was bezocht.

Na de uitbrenging van het verslag, dat zeer beslist tot de stichting eener eigen fabriek eindigde, werd de gelegenheid opengesteld, aan de aanwezigen, door de aangifte van hun melkkoeien, toe te treden. De melk van 183 koeien was reeds toegezegd, staande de vergadering klom dit getal tot 225. Op de vraag van den leider der vergadering, den heer C. van Oeveren, „zullen wij eene fabriek oprichten?” gaf een algemeen applaus het antwoord op die vraag in bevestigenden zin. Duiveland krijgt dus zijn roomboterfabriek.

Het zal wel niemand verwonderen, dat er nog zijn die de zaak wantrouwen, en nog maar een afwachtende houding aannemen. In onze provincie is fabriekmatige bereiding nog betrekkelijk nieuw, in andere deelen van ons land daarentegeu een bloeiende tak van bestaan. Friesland o.a. bezit ± 60 fabrieken. Groningen $\frac{1}{4}$ gedeelte van dat getal en wanneer men op een kaart van Sleeswijk-Holstein of Denemarken, waarop de zuivelfabrieken staan aangegeven, een blik werpt, dan komt men tot den uitroep: „*daar zijn ze ontelbaar.*”

Zou deze tak van nijverheid zulk een vlucht genomen hebben, indien de resultaten niet goed waren geweest? Of denkt ge dat die menschen geen rekening houden. Die zoo denkt durven we gerust zeggen dat hij den bal ver, zeer ver misslaat. Wat kost een karn van 7 of 8 emmers gezuurde melk op de boerderij eer het boter is? Hierin alles begrepen: werkloon, brandstof, hond, onderhoud karngereedschappen, zout, botergereedschappen enz. Indien de twijfelaars deze rekening eens maken, zal het hun niet moeielijk vallen eene keuze te doen. Op de fabriek kost die hoeveelheid, van melk tot boter, gereed ter verzending, 35 cent.

AANBESTEDING.

Het BESTUUR der op te richten ROOMBOTER-FABRIEK te NIEUWERKERK, zal op **Dinsdag 5 Juli 1892**, des namiddags ten **4 ure**, ten huize van D. LOKKER te Nieuwerkerk,

AANBESTEDEN :

Het bouwen eener ROOMBOTERFABRIEK met Directeurswoning, IJshuis enz.

Aanwijzing zal geschieden **Vrijdag 1 Juli** des voormiddags ten **10 ure**, en op den dag der besteding des namiddags ten **2 ure**.

Van af **Vrijdag 24 Juni** zijn bestekken met teekeningen verkrijgbaar ad **f 1,—** per stel, bij den Bouwkundige M. VAN DER LINDEN te Zierikzee, door wien tevens nadere inlichtingen worden verstrekt.

Gevraagd om ongeveer October in dienst te treden, voor de in aanbouw zijnde Roomboterfabriek te Nieuwerkerk :

Een bekwaam Machinist,

salaris **6 Gulden** per week. Adres met franco brieven aan het Bestuur van genoemde Fabriek te Nieuwerkerk in Duiveland.

HET BESTUUR.

Oosterland, 27 Aug. Het bestuur der coöperatieve roomboterfabriek »de Duif» te Nieuwerkerk heeft voor de betrekking van machinist in die fabriek de volgende voordracht opgemaakt: D. Heiboer te Zonnemaire, L. Bax te Zierikzee en J. Kluit te Oosterland.

- De *St. Ct.* bevat de statuten van de coöperatieve zuivelfabriek, genaamd „*De Duif*”, te Nieuwerkerk in Duiveland.

Het doel der vereeniging is gemeenschappelijke zuivelbereiding door de exploitatie eener zuivelfabriek en den verkoop van de te verkrijgen producten.

Om dit doel te bereiken, sticht de vereeniging eene atoomzuivelfabriek te Nieuwerkerk, en verbinden zich de leden om aan deze fabriek ter bereiding af te leveren alle melk, welke van hunne melkkoeien afkomt, behoudens die voor eigen gebruik of die tot verkoop benoodigd is. De leden behouden zich voor, desverkiezende om op Zondag en erkende Christelijke feestdagen de aflevering na te laten.

De vereeniging verkoopt de verkregen boter en verdeelt de zuivere opbrengst daarvan onder de leden naar verhouding van het vetgehalte en de hoeveelheid der door ieder geleverde melk, berekend per kilogram.

De ondermelk en de karnemelk wordt aan de leden teruggezonden en moet door hen worden teruggenomen mede naar evenredigheid der door ieder geleverde melk, tenzij, wanneer zulke verlangd wordt, de gelegenheid zich voordoet om die, hetzij geheel hetzij gedeeltelijk, aan derden te verknopen.

Het voor de oprichting der vereeniging, den aankoop van terrein, de stichting der fabriek en het aanschaffen van machines, werktuigen en gereedschappen benoodigde kapitaal, alsmede het voor den eersten tijd benoodigde bedrijfskapitaal wordt verkregen als volgt:

Door het aangaan eener geldleening, groot zeventienduizend gulden, tegen vier procent ‘s jaars, onder hypothecair verband van de fabrieksgebouwen en den grond, met al hetgeen daartoe uit zijnen aard af door bestemming behoort, en solidaire borgstelling van al de leden, wordende het bestuur voorts gemachtigd om die geldleening ten behoeve der vereeniging aan te gaan. Die leening zal in negen en twintig jaren worden afgelost in jaarlijksche termijnen, waarvan het bedrag telkenjare op de algemeene vergadering zal worden vastgesteld op voordracht van het bestuur.

Er wordt een reservekapitaal gevormd, waarvoor in de rekening van elk boekjaar een bedrag van minstens eenhonderd gulden als vaste post van uitgaaf zal worden gebracht, totdat dit fonds, met inbegrip van de door belegging te verkrijgen revenuen, een bedrag van een duizend gulden heeft bereikt.

Tot leden van het bestuur zijn gekozen de heeren C. van Oeveren, J. Bouman en J. Flohil, en tot commissarissen de heeren C. R. Lemsom, I. J. van der Have te Oosterland, P. N. van Nieuwenhyze, B. J. Giljam, C. van Westen Pz. en L. Hanse.

Zij hebben zitting gedurende den tijd van 3 jaren.

VERGADERING

van DEELNEMERS aan de Coöp. Roomboterfabriek

„DE DUIF”

te Nieuwerkerk, op WOENSDAG 21 SEPTEMBER 1892, des voormiddags ten **10 ure**, in het DorpsHUIS te Oosterland.

Agenda: Benoeming: Beheerder, Machinist en plaatsverv. Best. Lid en verder voorkomende zaken.

— Het bestuur der coöperatieve roomboterfabriek »de Duif» te Nieuwerkerk, maakte uit een vrij groot aantal sollicitanten naar de betrekking van beheerder der fabriek, het volgende drietal op: R. Homan van Thesinge, W. Dijkstra van Delfstrahuizen en B. Visser van Hindeloopen.

Bij acte, verleden voor den Notaris Mr. J. C. VAN DER LEK DE CLERCQ te Zierikzee, dato 30 Juni 1892, is opgericht

eene Coöperatieve Vereeniging voor de bereiding van Zuivel,

door middel der Stoomzuivelfabriek, genaamd »DE DUIF» te Nieuwerkerk en **voor den verkoop der Producten.**

Deze acte is geplaatst in de »Staatscourant» van den 6 September 1892, No. 209.

Het Bestuur van genoemde Vereeniging,
C. VAN OEVEREN.
J. BOUMAN.
J. FLOHIL.

— Tot directeur van de boterfabriek *de Duif* te Nieuwerkerk, bij Zierikzee, is uit het vroeger medegedeelde drietal bezoomd de heer R. Herman te Thesinge.

Heeren Landbouwers in Duiveland,

die nog genegen zijn toe te treden tot de Boterfabriek te Nieuwerkerk, hebben daartoe tot **1 November a.s. kosteloos** gelegenheid. Zich voor dien datum aan te melden bij een der leden van het Bestuur.

Het BESTUUR DER BOTERFABRIEK te Nieuwerkerk, zal bij enkele inschrijving, trachten **aan te besteden:**

Het vervoer der melk naar en van de Fabriek,

waarvan de voorwaarden ter lezing liggen in de Koffiebuizen van W. J. VAN DER JAGT te Zierikzee, J. LODEWIJK te Kapelle, H. HEULE in de Wereld, J. J. BEIJE te Oosterland, M. DE RIJKE te Sir-Jansland en PADMOS te Bruinisse.

Inschrijvingsbiljetten worden vóór **18 November a.s.**, ingewacht bij het Bestuur te Nieuwerkerk, waar ook nadere inlichtingen te bekomen zijn.

Ingezonden Stukken.

Bij de opening der Duivelsche Roomboterfabriek „de Duif”.

Welkom! welkom! liefelijke „Duive”, dat mag ik U immers al toeroepen, of heeft den maker uwer kooi u nog geen rustplaats aangewezen; gij hebt het anders wel verdiend, nog zoo jong en dan reeds zoo’n strijd doorleeft, zooveel vermoeienissen doorstaan.

Wat waart gij na den roofvogel ten prooi, dien grooten arend; ander aas gebrek hebbende, had hij u reeds in zijn klauwen en uw lot ware reeds lang beslist, zoo wij u niet ter hulp. waren gesneld.

Wat al vermoeienissen hebt gij reeds doorstaan, gij „*zinnebeeld der oprechtheid en der reinheid*”, wat hebt gij, uitgeput door dien strijd, nog lang op boom en hek een rustplaats moeten zoeken, eer gij de u aangewezen plaats in bezit kondt nemen. Dat uwe beschermers u dan nu ook in ruime mate van het noodige voorzien, dat ze u grondstof te over brengen en het u zoo bereiden, dat gij u nooit behoeft te schamen, haar met uw persoon en naam ten zinnebeeld te zijn.

En ook gij, zijne mede-beschermers, mede-leden onzer nieuwe Boterfabriek, ik wensch u geluk met hare verrijzenis, want al wordt dat nu nog niet ingezien, *het is een maatschappelijk belang* en daarom dank ik u tot hiertoe voor uwe medewerking, want met u ben ik voldaan over het verleden, trotsch op het heden en vol hoop in de toekomst. Hoe zullen sommigen zeggen, „*vol hoop in de toekomst*”, nu gij dat kan, maar wij nog lang niet. Ik weet dat er zijn die zoo spreken, denken ten minste zeker, en ik weet ook waarom.

Doch mag ik u eerst eens wat vragen?

Hebt gij ooit gezien, dat coöperatie op welk gebied ook, nadeelig werkt? Immers nooit. *Eendracht maakt Macht*; maar dan ook schouder aan schouder en geen zweem van verdeeldheid of wantrouwen. Elk gezin, elke vereeniging, ja elk land dat tegen zich zelve verdeeld is, gaat ten grande; maar is ‘t een van zin, hoe klein dan ook, dan doet het wonderen. Zie rondom u, blikte terug in ‘t verleden, zie op ons klein, maar dierbaar Vaderland, zie op al wat in eensgezindheid heeft gehandeld en gij staat verbaasd. Daarom, leveranciers van onze zuster-fabriek „*Luctor et Entergo*”, heb ik goed gehoord, dat gij een weinig tegen u zelve verdeeld zijt? Zoo ja, dan moet ge u schamen, uw wakker Bestuur op zoodanige wijze voor hun moeite en tijd te beloonen.

En nu het *waarom*. Men zegt hoe kan dat bestaan; zulk een kapitaal en zooveel onkosten. Welnu laten wij dat eens nader bezien.

Ruim 60 leden en f 17,000 kapitaal, nemen wij voor ‘t gemak 18,000 gulden, dat is 300 gulden per lid, af te lossen in 30 jaar dus 10 gulden per jaar, *zegge tien gulden*, ‘t is belachelijk, de *niet-leden* zijn het kwijt aan *het zout*, dat zij in hun boter noodig hebben. En nu de onkosten, waar betalen wij die van? Wel van de *meerdere opbrengst*. Immers j.l. Zaterdag nog hebt gij het kunnen hooren, bij de lezing van Dr. Swaving (twijfelaars, waarom komt gij niet luisteren, zijt gij bang dat men u overhalen zal?) of leest anders No. 95 van de *Veldpost* nog eens over, waar de heer Claterbos u zegt: - Het is bewezen dat men, gesteund door de nieuwste uitvindingen (separator, karntoestellen enz.) per 100 Liter of 8 emmers 1 pond boter *meer* verkrijgt dan bij eigenbereiding, terwijl hare marktwaarde ook nog stijgt. Leveren dus onze 60 le-

den maar 1,000,000 Liter melk, wat niet te hoog geschat is, dan bedraagt die meer-opbrengst, wijl wij 10,000 keer 100 Liter ontvangen, ook 10,000 pond boter à $f0,60 = f6000$; trekt men daar nu 3400 gulden voor het ophalen der melk af, dan blijft er 2600 gulden voor personeel en interest over.

Dus nu reeds heeft onze fabriek redenen van bestaan. Komt daarom twijfelaars, die reeds tot ons overhellen, uwe melk brengt geen meerdere onkosten te weeg; en gij mede-leden, aan u zelven dus, of het hier aangevangen werk een goed beloop zal hebben, brengt veel, o zoo veel en goede melk; begrijpt toch dat het niet is een fabriek van het Bestuur of een of andere geldzak, neen het is *uwe fabriek*, de kleinen zoowel als de grooten hebben allen een even groot aandeel, *aan u dus* of het rente geeft. Neen sterker nog, werk zoo, dat wij 2 maal 60 leden krijgen, en gij zult iets onmogelijks zien, n.l. dat het kapitaal dat gij feitelijk uitzet, kleiner wordt, en de interest grooter dus minder per jaar aflossen en meer ontvangen.

Zou het verder ook geen overweging verdienen, met het oog op de lage graanprijzen, wat meer granen aan ons melkvee toe te dienen, wat meer groenland aan te leggen, lucern b.v. en wat dies meer tot de melkleverantie kan medewerken; bedenkt, landbouwers, dat zulks weinig kost tegenover bouwland; hooien, - melken, plus centen tellen, wat wilt gij meer; geen honden (1 gld. per week) geen brand, geen gekerm over zachte of harde boter, geen onbetaald werk, geen karn, tonnen of teelen, geen kammen uit „*tredmolen*” en bovenal niet te vergeten geen zout, want daar lossen wij de fabriek meé af.

Dan hebben wij verder nog te doen met de verbruikers, die meenen dat ze dure boter zullen eten; ach wat zij dat per jaar, als de boter 4 duiten duurder wordt per pond, in aanmerking genomen wat een *zuiver* product wij u aanbieden, en ge weet immers *zuiverheid* is een halve waarborg voor *uw gezondheid* Vroeger zei men reeds: eet wat *gaar* is en drink wat *klaar* is, en thans roept men het u van de daken: weet dat het gevaar *groot* is, dus kookt tot alles *dood* is. Slechts 2 doktors-gangen en gij zijt meer kwijt.

Inwoners van het land der „*Duive*”, leden en niet-leden steunt deze zaak. Landbouwers treedt toe, zegt niet mijn kinders moeten werken, en daarom wil ik niet; immers de eigen boterbereiding verdwijnt in de toekomst, en buitendien ze werken zonder loon.

En nu, Mijnheer de Redacteur! eindig ik, in de hoop gij dit mijn schrijven in uw eerstvolgend nummer zult opnemen.

Een schrijven, dat, er moge ook al een weinig eigenbelang onder schuilen, dan toch *coöperatief* is, d.i. ten gunste van ons allen en naar ik hoop ook een weinig in het belang der zuivelbereiding in ‘t algemeen.

EEN LID DER „*DUIF*”.

BETALING DER MELK NAAR VETGEHALTE,

Dat eene betaling der melk naar vetgehalte rechtvaardig is heeft men hier op 't eiland zeer terecht ingezien; aan de beide fabrieken, die er bestaan, wordt de melk dan ook op die wijze betaald. In 't noorden van ons land, waar zoo vele zuivelfabrieken zijn, wordt over 't algemeen de melk nog per L. of K.G. Betaald: toch zal ook eerlang daar de prijs van de melk afhankelijk gesteld worden van het vetgehalte, omdat dit juist en rechtvaardig is.

De betaling der melk naar vetgehalte kan en moet op verschillende wijzen geschieden. Het maakt natuurlijk verschil of de magermelk naar de leveranciers teruggaat, dan of deze geheel of gedeeltelijk aan de fabriek gebruikt wordt voor de kaasbereiding. In 't eerste geval ontvangen de leveranciers alles terug, behalve boter, met andere woorden, zij leveren alleen boter aan fabriek. Hier is de betalingswijze, aangegeven door *Wilhelm Helm*, Molkerei-Ingenieur te Berlijn, op zijne plaats. Naar die wijze wordt de melk betaald aan de coöperatieve zuivelfabriek „*de Duif*” te Nieuwerkerk.

Helm neemt aan, dat bij ontrooming met de centrifuge de afgeroomde melk een vetgehalte heeft van 0,25%; neemt men 20% room, dan gaat er van de 100 K.G. melk $0,25 \times 89/100 = 0,20$ K.G. vet verloren, of liever van het botervet in 100 K.G. melk aanwezig, wordt 0,20 K.G. niet als boter gewonnen. Bij 't karnen van den room wordt niet al het vet gewonnen; van het vet in den room aanwezig wordt 97 % als boter verkregen; 3% blijft in de karnemelk terug. Verder neemt Helm aan, dat boter niet uit zuiver botervet bestaat, maar ook kaasstof, water, enz. bevat, en wel zoo, dat men uit 83 K.G. botervet 100 K.G. boter verkrijgt.

Deze drie gegevens vormen den grondslag van de betalingswijze van Helm, en daarmede berekent hij de hoeveelheid boter, die men uit de melk verkrijgt, als de hoeveelheid melk en 't vetgehalte er van bekend zijn.

Een voorbeeld. Een leverancier levert 500 K.G. melk van een vetgehalte van 3%. Daar er van de 100 K.G. melk 0,20 K.G. vet niet in den room aanwezig is, bevat de room $5 \times 2,8$ K.G. = 14 K.G. botervet. Van de 100 K.G. botervet in den room wordt bij 't karnen 97 K.G. gewonnen, van de 14 K.G. dus $14 \times 79/100 = 13,58$ KG. Maar 83 K.G. botervet geeft 100 K.G. boter dus geeft 13,58 K.G. botervet, $13,58 \times 100/83 = 16,36$ %G. boter. Om deze omslachtige berekeningen te ontgaan, heeft Helm tabellen vervaardigd, waar men de hoeveelheid boter kan aflezen, die een zekere hoeveelheid melk van een gegeven vetgehalte, kan opbrengen. Volgens de tabellen vindt men iets minder boter, dan men door bovengenoemde berekening vindt; Helm beweert, dat altijd een weinig botervet verloren gaat, doordien er steeds vet terugblijft, wanneer men b.v. melk uit een vat of ton giet.

De betalingswijze van Helm is sedert enkele jaren aan vele fabrieken in Duitschland ingevoerd en voldoet uitstekend. Boven hebben we gezien, dat uit 500 K.G. melk, met een vetgehalte van 3%, 16,36 KG. boter verkregen werd, dus uit 100 K.G. melk $16,36 : 5 = 3,27$ K.G. ruim. Hieruit zien we dus, dat de melk niet 3,27 % vet heeft, als men uit 100 K.G. melk 3,27 K.G. boter wint. Het kan ook voorkomen, dat iemand uit melk met een vetgehalte van 3% meer dan 3,27 K.G. boter komt uit de 100 K.G.; dit bewijst, dat de boter dan veel kaasstof en waterdeelen bevat.

Wie meer van deze betalingswijze en andere wil weten, leze Die Milchbezahlung von Wilhelm Helm.

Nieuwerkerk.

R. HOMAN.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 13/06/1893; p. 2/2

DE RIT

van Zierikzee op de Roomboterfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk is van heden af over te nemen. Adres A. v. d. EST, Bruinisse.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 15/06/1893; p. 2/2

BALANCE-CENTRIFUGEN!

voor Hand-, Paarden- en Stoomkracht.

MEEST VOLKOMEN ontroomingsvermogen; bewijzen o.a. de prachtige resultaten van hetscheikundig onderzoek der afgeroomde melk van de Zuivelfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk.

Munten uit door eenvoudige constructie, gemakkelijke behandeling en reiniging, geruischloos werken, zijn zonder kamraderen, daardoor nimmer hooge reparatie-kosten en geen zwaar loopen door ophooping van olie en stof.

Bij reiniging of mogelijke foutieve werking, kunnen de HAND-BALANCEN door elkeen, zonder oefening, uit en in elkaar geplaat worden, iets wat bij al de andere systemen niet mogelijk is.

Hoogste bekroningen op de laatste Tentoonstellingen der HOLLANDSCHE MAA'TSCHAPPIJ van LANDBOUW te Alkmaar en Leiden.

Hoofdagenten voor Nederland:

WED. J. C. MASSEE & ZOON, GOES.

Zierkzeesche Nieuwsbode, 11/11/1893; p. 3/4

Met het oog op de in December a.s. te houden aanbesteding van het Melkvervoer, worden H.H. Landbouwers, die nog wenschen toe te treden tot de Stoomzuivelfabriek „de Duif” te Nieuwerkerk, verzocht het Bestuur daarvan vóór den 1sten dier maand kennis te geven.

NIEUWERKERK, 9 November 1893.

HET BESTUUR.

Zierikzee, 4 Dec. Behalve het adres uit deze stad aan de Prov. Staten van Zeeland ten gunste van het tram-voorstel, zijn nog twee adressen aan genoemd college verzonden.

Het eerste gaat uit van een 45tal leden der coöperatieve stoomzuivelfabriek „Lucto et Emergo” te Zonnemaire. Zij wijzen uitdrukkelijk op het feit dat bij ijsgang of mist het hun onmogelijk is aan de vaste afnemers de als uitmuntend bekend staande boter op tijd af te leveren, waardoor de cliëntèle zeer zal verminderen, omdat zij zich elders in andere deelen van Nederland, die aan de spoorwegen liggen, van boter zullen voorzien, hetgeen niet anders dan schadelijk en nadeelig voor de onderteekenaars en dus ook voor de landbouwers kan zijn.

In het tweede adres, ondertekend door 45 leden van de coöperatieve stoomzuivelfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk, wordt gewezen op de volgende feiten:

»a. dat bij eventueelen ijsgang of mist, zij door daarmede gepaard gaande stremming der stoombootvaarten hunne afnemers niet geregeld van hunne puike roomboter zullen kunnen voorzien, waardoor hun cliëntèle moet verlopen en zij een onmogelijke concurrentie te voeren hebben tegen bevoorrechte leveranciers, die aan 't spoor wonen, en

»b. dat de op te richten tramonderneming hun zeer veel zal ontlasten van het nu zoo dure melkvervoer naar en van de fabriek, wat van zoo overwegenden invloed is, dat op de zomervergadering van landbouw te Tholen in Juni l.l. de inleider der bespreking »over coöperatieve zuivelfabrieken” het bestaan of niet bestaan van dergelijke coöperatie daarvan afhankelijk stelde”.

Adressanten beschouwen daarom de totstandkoming der tramverbinding van zeer groot belang.

(Zie telegram).

Het **BESTUUR** der Coöperatieve Roomboterfabriek „De Duif” te NIEUWERKERK maakt belanghebbenden bekend, dat op de Algemeene Vergadering van 15 Dec. j.l. besloten is, met het oog op den gunstigen staat der kas, **de gelegenheid tot kosteloze toetreding tot de Vereeniging, met 31 December a.s. te sluiten.**

Na dien datum zal f 2,50 per koe als inleggeld moeten betaald worden, of zooveel meer als naar verhouding van het kassaldo noodig blijkt.

NIEUWERKERK, 18 Dec. 1893.

HET BESTUUR.

VERMOEDELIJKE OPBRENGST en ontvangsten van de Stoomtramwegmaatschappij Brouwershaven—Steenbergen.

Van de 10 gemeenten, welke onmiddelijk aan de lijn gelegen zijn, bedraagt de bevolking te zamen ongeveer 25000 inwoners (zie bijlage I. ingezonden dd. 29 April 1893). Hiervan voor het verkeer gerekend per dag $\frac{5}{8}$ % of 160 personen tegen den gemiddelden prijs van f 0.60 (vervoer over 15 K. M.) geeft per jaar $160 \times f 0.60 \times 365$ f 35040; voor het lokaalverkeer bij feestdagen extra f 2000; van de omliggende gemeenten 5 personen per dag ad f 0.60 geeft per jaar $5 \times f 0.60 \times 365$ f 1095; vervoer van melk voor de twee zuivelfabrieken te Zonnemaire en te Nieuwerkerk f 730; vervoer van 20 % van de verbouwde suikerbieten op Schouwen en Duiveland direct naar de fabrieken te Steenbergen enz.: 5352 ton ad f 1.50 f 8028; voor vervoer van vee ± 10 % in- en uitvoer van visch, mossels, oesters enz. f 4000; voor boterexpeditie, vervoer van stukgoederen enz. f 3507; voor diverse ontvangsten f 600; te zamen f 55000.

Behoort bij schrijven van het comité tot het verkrijgen van concessie voor de kortste verbinding van de eilanden Schouwen en Duiveland met den vasten wal door middel van een stoomtram, van den 31en Augustus 1893 no 69.

Het BESTUUR der Coöp. Roomboterfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk zal trachten aan te besteden:

Het ophalen en terugbezorgen der Melk der Leden, van Rit No. 1 en No. 2, in twee perceelen of te zamen.

Biljetten worden ingewacht uiterlijk **Zaterdag 3 Maart**, des voormiddags elf ure, aan de fabriek. Nadere informaties te bekomen bij het

BESTUUR.

LANDBOUW.

Uit Nieuwerkerk schrijft men ons:

Als een verblijdend teeken des tijds met het oog op samenwerking, dat in het vervolg ook op ander gebied vrucht zal dragen, kan men van hier melden dat de deelname in de zuivelfabriek „De Duif” steeds toeneemt.

Mochten wij het vorige jaar met 61 leden beginnen, thans is dat getal reeds tot 82 geklommen, dat weldra nog door anderen vermeerderd zal worden.

In de gemeenten Nieuwerkerk en Ouwerkerk vindt men dan ook slechts een tiental landbouwers, die nog geen lid zijn en had zeker iemand uit Zierikzee tot heden niet verzuimd de kroon op zijn werk te zetten, door „De Duif” in natuurlijke gedaante, op de tinne des gebouws te doen verrijzen, wie weet, of ook niet alle daar achterwonende landbouwers, door zijn vriendelijk gekir gelokt, reeds waren toegetreden. Eere intusschen aan de Duivelsche landbouwers in het algemeen, die toonen te begrijpen dat *samenwerking macht voortbrengt*.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 29/12/1894; p. 4/4

 Het BESTUUR der Coöperatieve Zuivelfabriek „DE DUIF” te Nieuwerkerk geeft kennis aan belanghebbenden, dat het met het stelsel van vaste afnemers wenscht **te breken**. Van af 1 Januari 1895 kunnen **alle** Winkeliers de boter der fabriek, volgens prijsbepaling, bij minstens **5 K.G.** à contant, zonder korting bekomen. De verzending geschiedt franco.
HET BESTUUR.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 14/12/1895; p. 4/4

 Het BESTUUR der Coöp. Stoomzuivelfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk, wenscht **aan te besteden**:
Een bijrit voor het vervoer der Melk naar en van de fabriek door de Noordzij van Nieuwerkerk.
Inschrijvingen worden ingewacht vóór 24 December aanst. bij het Bestuur te Nieuwerkerk, waar ook nadere inlichtingen te bekomen zijn.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 10/01/1899; p. 1/4

Zierikzee, 9 Jan. Naar wij vernemen heeft de firma Wed. A. Anker Wz. alhier wederom eenige Northonpijpwellen geslagen: een in de Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire, een in de Stoomzuivelfabriek te Hontenisse (Zeeuwsch-Vlaanderen) en een op de hoeve van den heer Bouman te Nieuwerkerk en ten laatste twee in de Stoomzuivelfabriek „de Duif” te Nieuwerkerk en wel met 't grootste succes; de beide laatstgenoemden geven het water vanzelf op.
Werkelijk zijn deze pijpwellen een weldaad te noemen voor Zeeland, waar zoo dikwerf watergebrek heerscht.
De genoemde firma verdient lof voor haar werk en wij hopen, dat zij nog in verschillende plaatsen in de gelegenheid zal worden gesteld, hare bekwaamheid in het daarstellen van Northonpijpwellen te kunnen toonen.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 08/08/1899; p. 5/7

Nieuwerkerk, 7 Aug. Aanbesteding van twee woningen voor de coöp. boterfabriek „de Duif”. Aannemers werden van het metselwerk, J. v. d. Welle, f 700; — timmerwerk, C. Lemson, f 442; — smidswerk, J. de Braal, f 57.10; — schilderwerk, C. Denloo, f 49.75.

Landbouw en Veeteelt.Jaarverslag Roomboterfabriek „De Duif”
te Nieuwerkerk 1901.**Inkomsten:**

Goed slot vorig dienstjaar . . .	f 877,29.
56984 K.G. boter à pl. m. f 1,24 -	70779,68.
8925 K.G. magere melk	- 210,10 ⁵ .
Buitengewone ontvangsten . . .	- 541,80 ⁵ .
Totaal . . .	f 72408,88.

Uitgaven:

Aan de leden voor 1.649.345	
liter melk	f 57776,31.
Melkvervoer van 1,649,345 liters	
melk	- 5196,92.
Bestuur, directeur en personeel .	- 2271,38.
Onderhoud gebouwen, karren en	
machines	- 1307,11.
Brandstof, zout, vaten, vrachten enz.	- 2887,45.
Aflossing van 't kapitaal (f 15.000)	- 1000,—.
Rente f 600 + f 500 reserve . .	- 1100,—.
Goed slot voor dit dienstjaar . .	- 869,71.
Totaal . . .	72408,88.

— Aan het tiende jaarverslag betreffende den toestand en het beheer der zuivelfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk over 1902, gedaan in de vergadering op Vrijdag 16 dezer, ontleenen wij de volgende cijfers:

Het oorspronkelijk kapitaal, groot f 20,000, is door aflossing — dit jaar f 1000 — verminderd tot f 13,000. De reserve-kas bedraagt f 2053,55⁵ en het kas-saldo over 1902 f 924,73⁵.

Aan de leden kon een bijbetaling geschieden van 4½ p.Ct. boven het bedrag van de door hen geleverde melk, in totaal f 2563.

Het aantal leden bedraagt 94 met ruim 500 koeien.

Verwerkt werden 1713199 K.G. melk; daarvoor werd uitbetaald f 59539,30.

Afgeleverd werden 59159 K.G. boter tot een bedrag van f 71832,52.

Het melktransport kostte f 5322,67.

Het vetgehalte liep van 2,8 tot 4,5 p.Ct, in een enkel geval beliep het 5 p.Ct; dus gemiddeld 3½ p.Ct.

Enkele veehouders berekenden, dat hun koeien per jaar f 150 à f 160 hadden opgebracht.

Deze cijfers toonen duidelijk, dat deze zuivelfabriek goed werkt en tot algemeene tevredenheid der leden. Zij is een sterk sprekend voorbeeld van wat door eendracht en samenwerking kan ontstaan, groot worden en in stand blijven.

Bij het tienjarig bestaan mag een woord van hulde niet uitblijven aan de heeren bestuursleden voor hun ijver en eensgezinde samenwerking, aan den directeur voor zijn verstandig beheer en aan de leden voor den goeden geest, die onder hen heerscht.

Roomboterfabriek „DE DUIF”.

Einde 1903 zijn de Contracten met de tegenwoordige melkrijders afgelopen en moet eene nieuwe besteding van het melkvervoer plaats hebben.

H.H. Landbouwers, die nog tot de Vereniging wenschen toe te treden, worden uitgenoodigd zich vóór den 10 November a.s. bij het Bestuur aan te melden, opdat bij de nieuwe regeling der routes daarmede rekening kunne worden gehouden.

Beslist kunnen er voor den duur van den aanstaanden bestedingstermijn later geene nieuwe Leden meer worden aangenomen.

Voor het Bestuur:

De Secretaris,
J. FLOHIL Jz.

Het BESTUUR der Roomboterfabriek „DE DUIF” te Nieuwerkerk zal, op Maandag 6 Juni a.s., des middags 12 ure in de Herberg „DE WERELD” trachten aan te besteden:

Het VERGROOTEN der Directeurswoning.

Aanwijzing Zaterdag 4 Juni des namiddags 4½ ure.

Het bestek ligt ter inzage in de Herberg „DE WERELD”.

Teekeningen à 60 ct. en inlichtingen te bekomen bij den Bouwkundige

W. BROUWER JOHZ. te Nieuwerkerk.

Landbouw en Veeveelt.

Nieuwerkerk. Bij de deze week gehouden jaarrekening van de Coöp. Stoomzuivelfabriek „De Duif” alhier, bleek het afgelopen jaar vrij gunstig te zijn geweest.

Ongeveer 1873500 K.G. melk werden er aangevoerd en verwerkt. Daarvan werden bijna 64800 K.G. boter gemaakt.

Aan de leden werd uitbetaald f 66477,77, of ruim 3,54 cent per K.G. melk.

De sflossing en de stijving van het reservefonds konden op de gewone wijze plaats hebben.

De periodiek aftredende secretaris en commissarissen werden met overgrootte meerderheid herkozen.

De lezing, j.l. Woensdag te Oosterland⁸ gehouden door de heer Zwagerman, zuivelconsulent voor Zeeland, heeft, naar wij met genoegen vernemen, voor deze streek een praktisch resultaat gehad met verstrekkende gevolgen.

Spreker toonde duidelijk met cijfers aan, dat door de landbouwers dikwijls uit onwetendheid koeien aangehouden werden, die geen winst afwerpen. Hij spoorde daarom de aanwezige aan 1e tot het oprichten in deze streek van meerdere stierenverenigingen, die beter in staat zijn eerste klasse fokdieren aan te schaffen dan particulieren, als het beste middel om een vlugge verbetering van het veeras tot stand te brengen;
ten 2e tot het stichten van een contróle-vereniging, waardoor de veehouder op de hoogte komt van het productievermogen van zijn melkkoeien. Staande de vergadering werd zodanige vereniging gesticht met aanvankelijk achttien leden, en 126 koeien.
In een later te houden bijeenkomst zal getracht worden nog meer leden met meer koeien te verkrijgen. Daar door het Rijk voor dergelijke contróle-verenigingen ter bestrijding van de noodzakelijke kosten per jaar en per koe *f*0,75 wordt vergoed, zullen de kosten niet zo zwaar zijn, tegenover het voordeel, dat er mee bereikt wordt, dat men zich zou behoeven te laten weerhouden om toe te treden.

Een woord van hulde aan het Bestuur van de Zuivelfabriek „*De Duif*”,⁹ dat het initiatief nam, een woord van lof voor de dappere voormannen, die zich er voor spannen om langs deze weg de veredeling van het rundvee-ras in nieuwe banen te leiden !

W.

8 Schouwe-Duiveland.

9 Op dat moment nog de enige zuivelfabriek op Schouwen-Duiveland (Nieuwerkerk)

Nieuwerkerk, 19 Jan. Heden had in het hotel „De Meebaal” de jaarvergadering plaats van de coöperatieve zuivelfabriek „De Duif”. De voorzitter, de heer C. van Oeveren, opende de goedbezochte vergadering en riep allen het welkom toe in deze eerste bijeenkomst in 1909. Hij wenschte dat het een voordeelig en gelukkig jaar mocht zijn voor de leden en hunne gezinnen. Moge ook 1909 een gelukkig jaar zijn voor ons Vorstenhuis, in den goeden afloop der eerlang te verwachten wachten blijde gebeurtenis. (Applaus).

Uit het verslag van den penningmeester bleek, dat het ledental in die periode is verdubbeld en nu honderd-twee-en-twintig telt. In het afgelopen jaar hebben deze aan hun fabriek geleverd 1.852.109 K.G. melk, waaruit is bereid 63,872 K.G. boter. De opbrengst daarvan bedroeg f 83.815,89½, waarvan aan de leden is uitbetaald de som van f 69.394,93; terwijl de rest diende voor salarissen, onderhoud van gebouwen, werktuigen, belastingen, rente, aflossing en het reservefonds. Het saldo der rekening bedroeg f 697,88½.

De ondermelk wordt aan de leden teruggegeven en heeft als voeder voor varkens en jongvee nog een waarde, die hier in deze streken al te vaak wordt onderschat. De fabriek is nog belast met f 7500,--.

De rekening, die vooraf door de commissarissen was onderzocht en met de bescheiden vergeleken, was verkort in druk den leden vooraf toegezonden. Niemand maakte eenige op- of aanmerking. Zij werd dan ook onveranderd goedgekeurd en vastgesteld.

De aftredende bestuursleden, de heeren Jst. Flohil als secretaris, C. van Westen Pz. en P. N. van Nieuwenhuize als commissarissen, werden allen met 62 van de 63 stemmen herkozen.

De voorzitter sluit na omvraag de vergadering.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 20/01/1910; p. 2/4

Landbouw en Veeteelt.

In de Algemeene Ledenvergadering van de Coöperatieve Zuivelfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk, op Dinsdag in de „Meebaal” gehouden, werd in de plaats van den heer C. van Oeveren, die op grond van zijn gevorderden leeftijd in de laatste Bestuursvergadering had te kennen gegeven niet meer voor de betrekking van voorzitter in aanmerking te willen komen, als zijn opvolger gekozen de heer J. W. van Oeveren. De leden zagen „den ouden heer Van Oeveren” met spijt den post verlaten, dien hij zeventien jaren lang als een trouw behartiger van hun belangen had vervuld. Hem werd als blijk van waardeering en hoogachting staande de vergadering het eere-voorzitterschap aangeboden, dat door hem met hartelijke wenschen voor den verderen groei en bloei van zijn „troetelkind” werd aanvaard.

Nw. voorz. J. W. v. Oeveren - zie ook bij 1921/'22

Landbouw en Veeteelt.

Wij ontleenen aan het verslag van de *Centrale Vereeniging „Duiveland”*¹⁰, gevestigd te Nieuwerkerk, het volgende:

In het geheel werden 2953 monsters onderzocht. De Centrale heeft opnieuw bewezen, dat er in de melkopbrengst en in het vetgehalte van koeien van één eigenaar en ook bij koeien van verschillende eigenaars een verbazend groot verschil valt waar te nemen.

Aangehaald werden een paar voorbeelden van twee koeien van één eigenaar, die hetzelfde voeder en dezelfde behandeling hadden gehad, en op denzelfden tijd gekalfd en drooggezet zijn.

Koe I is gemolken 301 dagen. Deze gaf gemiddeld per dag 24,2 k.g. melk, totale opbrengst 7294 k.g. melk, met een gemiddeld vetgehalte van 3.10 pct. en boterdeelen 251. $\frac{77}{100}$ k.g. Deze boterdeelen werden berekend tegen *f* 1.30 per k.g., zijnde gemiddeld de prijs, die door de stoomzuivelfabriek „*de Duif*” over 1909 is uitbetaald. Deze gaf een geldelijke opbrengst van *f* 327,30.

Koe II is gemolken 305 dagen, dus slechts 4 dagen meer, en deze gaf 14,8 k.g. melk per dag; totale opbrengst aan melk 5536 k.g., met een gemiddeld vetgehalte van slechts 2,71 pct. en aan boterdeelen 161,11 k.g. Ook deze boterdeelen werden tegen *f* 1.30 per k.g. berekend, en dus gaf deze koe een opbrengst van *f* 216, zoodat deze twee koeien onder dezelfde omstandigheden in de geldelijke opbrengsten *f* 111,30 verschillen.

De aandacht werd nog gevestigd op twee koeien van twee eigenaars.

Koe III is gemolken 289 dagen en gaf gemiddeld per dag 10 k.g. melk; totale opbrengst aan melk 2901 k.g. Ook de boterdeelen werden tegen *f* 1.30 per kg. berekend, en gaf dus een geldelijke opbrengst. van *f* 166,66.

Wanneer men nu deze koe 111 vergelijkt met koe I, die een geldelijke opbrengst gaf van *f* 327,30, terwijl zij slechts 12 dagen langer is gemolken, dan heeft men hier een geldelijk voordeel van *f* 160,64, ongeveer de opbrengst van een middelmatige koe.

Uit het verslag bleek, dat 20 stallen koeien onderzocht waren, waarvan 11 stallen koeien staan boven de 3,20 pct. vet en 3 stallen beneden de 3 pct. vet.

In stal I met 6 koeien, genomen uit de 11 stallen boven 3,20 pct. vet, werden deze gemiddeld 338 dagen gemolken, die gemiddeld 5612 k.g. melk gaven, met een gemiddeld vetgehalte van 3,20 pct., aan boterdeelen 214,26 k.g. Ook de boterdeelen zijn berekend tegen *f* 1.30 de kg. Deze stal gaf een opbrengst van *f* 278 54. Dit is de grootste geldelijke opbrengst per stal.

In stal II, ook met 6 koeien, genomen uit de 3 stallen beneden de 3 pct. vet, die gemiddeld 306 dagen gemolken zijn, dus 32 dagen minder dan die op stal 1, was de gemiddelde opbrengst van melk 3665 kg., met een gemiddeld vetgehalte van 2,97 pct., aan boterdeelen 127,65 k.g., berekend à *f* 1.30 per k.g. De geldelijke opbrengst was *f* 165.94 per koe, en dit is de laagste geldelijke opbrengst per stal.

Bij deze twee stallen is nu een verschil waar te nemen van *f* 112 60 per stal en per koe.

10 Mogelijk had hier ‘*Controle*’ vereniging Duiveland moeten staan? (ZHN.)

Wij ontvingen deze gegevens van den heer D. Koopman Pz., secretaris van het Bestuur der Contrale Vereeniging „Duiveland”, gevestigd te Nieuwerkerk. Wij maken belanghebbenden opmerkzaam, dat men geen lid van de Stoomzuivelfabriek „*de Duif*” behoeft te wezen, om de melk gedurende de geheele lactatie-periode te doen controleeren. De heer D. Koopman Pz. is desgevraagd gaarne tot het geven van inlichtingen bereid.

Verslag Lezing Zuivelconsulent Zwagerman Voordeel Coöp. Zuivelfabriek

Een paar weken geleden hield de heer Zwagerman, zuivelconsulent, de aangekondigde lezingen over: „het voordeel van fabriekmatige zuivelbereiding”.

In de eerste plaats was het bezoek zeer schraal, te Zonnemaire ging het wat beter. Na door de heer van Oeveren, voorzitter van „de Duif” te zijn ingeleid, begon Spreker zijn lezing met te wijzen, op de rijke bron van inkomsten die de zuivelbereiding reeds voor eeuwen voor Nederland was, om zo op de wordingsgeschiedenis te komen van de verwerking der melk in fabrieken. Wijzende op de grote vlucht die die zaak in enkele jaren over het gehele land genomen heeft, noemde hij als voordelen daarvan: men krijgt, in grote hoeveelheden, een gelijkmatig product, zoals de handel dat tegenwoordig eist en dat op de boerderij, waar ieder zijn eigene methode volgt, nooit bereikt kan worden.

Er kan steeds voldoende voorraad verse melk verwerkt worden waardoor men beslist betere kwaliteit verkrijgt en de melk beter alles wat er in zit afgeeft. De vrouw behoeft niet meer de slavin van haar bedrijf te zijn, zij kan haar tijd meer aan haar huisgezin, aan de opvoeding der kinderen wijden en heeft zij dan nog vrije tijd over, met de fokkerij en pluimveeteelt beslist meer verdienen. Van zelf zal er dan meer aan administratie worden gedaan, waarmee het tegenwoordig op de meeste plaatsen treurig gesteld is; men zal daardoor meer kunnen nagaan wat het vee opbrengt en hoe het voeder zich betaalt.

Met cijfers, uitsluitend aan de praktijk ontleend, die hij in zijn kwaliteit als zuivelconsulent, van verschillende boerderijen en fabrieken verkregen heeft, toont hij aan, dat de melk, op de boerderij verwerkt, het minst opbrengt, terwijl speculatieve en coöperatieve fabrieken vrij wel gelijk staan.

Voor vergelijking van beide soorten fabrieken heeft hij de ondermelk, die de coöperatieve terug geeft, geschat op f 1,70 en de karnemelk op f 2 per 100 K.G. maar voegt er aan toe, dat ze voor hem, als hij een bedrijf had, meer waard zou wezen, daar het zonder die ondermelk zeer bezwaarlijk en kostbaar is, de fokkerij zo te drijven, dat men zijn veestapel op peil houdt. Daarom geeft hij voor zich verre de voorkeur aan een coöperatieve fabriek, mits voldoende aan de volgende voorwaarden: voldoende hoeveelheid melk, zuinig beheer en goed vertrouwd en geschoold personeel.

Bij de ruim 3000 melkkoeien, hier op Schouwen-Duiveland, zouden twee zulke fabrieken bepaald met voordeel kunnen werken, maar nu de kansen op een tweede fabriek al heel klein zijn, kan hij ieder, wiens bedrijf daarvoor gunstig gelegen is, met volle overtuiging aanraden, zich bij „de Duif” aan te sluiten.

Als er voldoende deelneming is het vervoer per tram geen bezwaar opleveren.

De voorzitter van „de Duif” dankt de heer Zwagerman voor zijn duidelijke praktische lezing, die zeker door ieder met genoegen is aangehoord, en geeft daarop nog enige inlichtingen over de werking van „de Duif”.

Klein begonnen heeft ze zich steeds ontwikkeld en uitgebreid, door aanschaffing van betere, nieuwere machines is ze voortdurend op de hoogte van de tijd gebleven; haar schuld is zo na afgelost, dat de waarde van haar bezittingen, die schuld aanmerkelijk te boven gaan, en ze zou er geheel boven op zijn, als niet, door veranderde omstandigheden, verschillende van de grootste boeren, hun melkerij inkrompen, en daardoor de hoeveelheid melk zo verminderde, dat de onkosten te zwaar worden om van grote bloei te kunnen gewagen.

Daarom hebben wij, met oog op de nieuwe tramlijn, de poging gewaagd om wat meer melk te krijgen, wat voordeel kan brengen voor de oude leden, maar toch ook nieuwe deelnemers een goede betaling voor hun melk kan bezorgen.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 01/03/1915; p. 6/6

„DE DUIF”.

Wie genegen is zijne Melk aan de Roomboterfabriek „De Duif” te leveren, zonder zich tot het lidmaatschap te verbinden, wordt daartoe de gelegenheid aangeboden.

Nadere inlichtingen te bekomen bij het Bestuur of den Directeur.

Het Bestuur van „De Duif”.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 17/01/1916; p. 4/6

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„De Duif”.

Prijs der Boter 85 cts. per pond.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 31/03/1916; p. 3/8

GELEGENHEID
tot ontsmelting van Zaaigerst,
aan de Zuivelfabriek „DE DUIF”
te Nieuwerkerk. Opgaven te
doen aan den heer Directeur.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 03/09/1917; p. 3/6

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„DE DUIF”,
Nieuwerkerk,
levert dagelijks aan particulieren
verse BOTER tegen
Regeeringsprijs.

Ondergeteekende bericht hiermede, dat hij **Depóthouder geworden is** van de Coöp. Stoomzuivelfabriek „De Dour” te Nieuwerkerk. — Levert dagelijks verse Roomboter à **f 1,30** per pond.

Onder aanbeveling,

W. J. DE BRUIJNE,
Korte Groendal.

 Met het oog op het Karnverbod en voor de nieuwe aanbesteding der Melkritten, biedt het Bestuur van „DE DUIF” de gelegenheid tot toetreding als Lid of als Melkleverancier. Ook voor Schouwen zal er gelegenheid zijn tot vervoer per tram.

Nadere inlichtingen te bekomen en aanvragen voor 1 November in te leveren bij den Directeur te Nieuwerkerk.

MELKRITTEN.

Het **BESTUUR** der Boterfabriek „**DE DUIF**” wenscht aan te besteden

DE MELKRITTEN:

Oosterland,

Sirjansland – Noordzij,

Zierikzee – Capelle,

Ouwerkerk.

Inschrijvingsbiljetten **vóór of op 8 Dec. a.s.** en inlichtingen te verkrijgen bij den Directeur.

HET BESTUUR.

Coöp. Stoomzuivelfabr. „De Dulf”.

Prijs der Boter f 1,75 per pond.

1921-07-20

Problemen bij de verkiezingen van nieuwe bestuursleden
Voorzitter was J. W. Van Oeveren

Uitvoerig gezocht in de Zeeuwse couranten.....geen enkel commentaar op deze gebeurtenissen gevonden!!!

Zierikzeesche Nieuwsbode 06/06/1921; p. 6/8

In de Maandag gehouden vergadering van leden der coöperatieve zuivelfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk werden de nieuwe statuten met 50 tegen 1 stem goedgekeurd. De voorzitter, de heer J. W. van Oeveren deelde mede, dat het de laatste vergadering was, die hij zou presideeren; de penningmeester, de heer Jac. Bouman neemt zijn ontslag tegen ultimo December a.s.

Zierikzeesche Nieuwsbode 20/07/1921; p. 2/6

In de Donderdagavond bij Beijte te Oosterland gehouden vergadering van aandeelhouders in de Coöp Zuivelfabriek „de Duif”, moest een voorzitter en een penningmeester gekozen worden inplaats van de heeren J. W. van Oeveren en Jac. Bouman, die beiden bedankt hadden. Tot een keuze is het na herhaalde stemming niet kunnen komen, niemand der aanwezigen wilde in aanmerking komen.

1921-11-04

Liquidatie, dwz. einde van Coöperatieve Zuivelfabriek De Duif

Zierikzeesche Nieuwsbode 04/11/1921; p. 1/5

NIEUWERKERK. In de Dinsdagvoormiddag in de „Meebaal” gehouden vergadering der coöp. zuivelfabriek „de Duif” werd met 65 tegen 2 stemmen besloten tot liquidatie.

Men onderhandelt thans over onderhand-schen verkoop. Bij eventueel niet slagen, zal binnen betrekkelijk korten tijd de fabriek publiek worden verkocht.

Aan het personeel wordt een half jaar loon uitgekeerd, dat met 1 Januari a.s. direct wordt uitgereikt.

Zierikzeesche Nieuwsbode 23/11/1921; p. 2/8

Voorloopig Bericht.

Notaris BIERMASZ te Zierikzee zal, op **Dinsdag 13 December a.s.**, in de herberg „de Wereld” te Nieuwerkerk, ten verzoeke van de Coöperatieve Zuivelfabriek „De Duif”,

PUBLIEK VERKOOPEN:

DE GEBOUWEN met de daarin aanwezige **MACHINES** en het daarbij behoorende **TERREIN**, aan den straatweg te Nieuwerkerk, bij volgende advertentiën nader te omschrijven en inmiddels **uit de hand te koop.**

Zierikzeesche Nieuwsbode, 07/04/1922; p. 1/10

NIEUWERKERK. Naar wij uit goede bron vernemen, en naar aanleiding van de in dit nummer voorkomende advertentie, zal onder leiding van den Bond v. Melkveehouders in Schouwen-Duiveland de nu stopgezette coöp. zuivel-fabriek „de Duif” alhier omgezet worden in een speculatieve boterfabriek, geheel voor rekening van den tegenwoordigen eigenaar. De bedoeling is om desverkiezende aan de leveranciers de ondermelk terug te geven.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 07/04/1922; p. 1/10

H.H. Melkveehouders!

De BOND VAN MELKVEEHOUDERS geeft v r i j e n toegang aan allen, die Melkvee houden in Schouwen en Duiveland, tot het bijwonen der

Vergadering
op **DONDERDAG 13 APRIL,**
te half twee (N.T.),
op de GROOTE BOVENZAAL van het „HUIS VAN NASSAU”.

Agenda:
Wederopenstelling der Boterfabriek „DE DUIF” te Nieuwerkerk.
Directeur aanwezig

De Bond van melkveehouders!

Deze bestond wel in Zeeland. Op 18 mei 1917 was er op Walcheren een opgericht, of deze ook op S-D aktief was is mij niet bekend.

Best mogelijk dat de leveranciers - dus de niet leden van De Duif - op contract leverden d.m.v. omderhandelingen door deze Bond van melkveehouders.

In de MAP Zuivelconsulent zit bij 1922-03-06 een knipsel, een verslag van een lezing in Renesse. Daarin roept de heer Zwagerman op om, voor niet zelfkarners, zich aan te sluiten bij den Bond van Melkveehouders.....

Iets verder op in deze map -1922-07-31 bevindt zich een knipsel over de statuten goedkeuring van de Bond van Melkveehouders. Er was een nieuw voorzitter, in plaats van de heer v. Oeveren, gekozen en - wat opvallend is - een controlecommissie voor de fabriek *De Duif*.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 10/04/1922; p. 6/6

H.H. Melkveehouders!

De BOND VAN MELKVEEHOUDERS geeft v r i j e n toegang aan allen, die Melkvee houden in Schouwen en Duiveland, tot het bijwonen der

Vergadering
op **DONDERDAG 13 APRIL,**
te half twee (N.T.),
op de GROOTE BOVENZAAL van het „HUIS VAN NASSAU”.

Agenda:
Wederopenstelling der Boterfabriek „DE DUIF” te Nieuwerkerk.
Directeur aanwezig.

Zierikzeesche Nieuwsbode 14/04/1922; p. 2/12

H H. Melkveehouders
van Westelijk Schouwen
worden uitgenoodigd ter **VERGADRING**
op **Dinsdag 18 April,** 8 uur (N. T.),
bij Mej. de Wed. KAPPERS te Renesse,
ter bespreking Melkleverantie aan
„De Duif” te Nieuwerkerk.

Zierikzeesche Nieuwsbode 1922-04-24

Nw eigenaar is Zuivelfabriek is W. H. van Oeveren. De relatie met oud voorzitter, J. W. van Oeveren, is niet 100 % duidelijk, mogelijk zijn het broers! J.W. Had in 1910 C. van Oeveren opgevolgd. Deze was voorzitter geweest vanaf de oprichting in 1892.

J.W. Was ook betrokken bij de oprichting, hij was bv. een van de twee deelnemers die noordelijke zuivelfabrieken bezichtigden.

J. W. was een belangrijk man in 1922. Hij was b.v. naast voorzitter van de zuivelfabriek ook voorzitter der ZLM. Kring Schouwen-Duiveland, Statenlid Provincie Zeeland en voorzitter Landbouwinkoopver „eendracht Bind” te Nieuwerkerk. Bij deze laatste werd hij febr. 1922 opgevolgd door....W. H. van Oeveren! (ZZNB. 1922-02-13) 1929 / 1930 zijn een tweetal knipsel geplaatst waarin iets staat over de familie v Oeveren..... Mogelijk zijn het twee boers, W.H. is in 1922 ca. 56 jaar oud en J.W., zal iets ouder zijn.

Over W.K kom ik nog tegen dat in 1942 (1942-06-02) een onteigeningprocedure tegen hem werd gevoerd! Uit een knipsel - 1946-11-04 - blijkt dat hij op 80 jarige leeftijd is overleden.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 24/04/1922; p. 1/4

NIEUWERKERK. Blijkens een advertentie in dit No. roept de heer W. H. van Oeveren tegen a.s. Donderdag melkproducenten op om toe te treden tot de Roomboterfabriek „De Duif”. Genoemde heer heeft n.l. het initiatief genomen om deze, door hem aangekochte fabriek weer in werking te stellen; ongetwijfeld een prijzenswaardig voornemen, waarmede wij hem gaarne veel succes toewensen. Het contract bevat voor de melkleveranciers zeer voordeelige voorwaarden: o. a. dat ze de ondermelk terug ontvangen. Voorts wordt de melkprijs vastgesteld op $\frac{1}{20}$ boterprijs, mits een vetgehalte van $3\frac{1}{10}$ pCt. aanwezig zij. Wanneer de fabriek een bepaald kwantum verwerkt, zal een halve cent per L. meer aan H.H. leveranciers worden uitgekeerd.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 24/04/1922; p. 1/4

RENESSE. De melkveehouders van W.-Schouwen hielden verleden week in de zaal van wed. Kappers een vergadering omtrent het leveren van melk aan de fabriek „De Duif” te Nieuwerkerk. De eigenaar en ondernemer dier fabriek, de heer W. H. van Oeveren, de voorzitter en secretaris der Melkveehoudersbond van Schouwen en Duiveland waren aanwezig om de zaak toe te lichten. Na de uiteenzetting bleek, dat er groote aantrekkelijkheid bestaat om de melk aan de inrichting te leveren. Men was algemeen van meening, dat het een groot voordeel is om het product zoo dicht mogelijk te kunnen verwerken. Het is een voorrecht, dat den leveranciers zeer ten goede zal komen. Hoogstwaarschijnlijk zal binnen enkele weken de fabriek gereed zijn om de melk uit Schouwen—Duiveland te kunnen aanvaarden en verwerken.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 09/06/1922; p. 2/8

H.H. Melkleveranciers.

De leveranciers van Melk aan de fabriek „De Duif” op Schouwen kunnen Zaterdagmiddag 10 Juni aan de tramstations hunne melkkannen af doen halen. De leveranciers van melk zullen Woensdagmorgen 14 Juni door geheel Schouwen en Duiveland hunne melk aan de fabriek „De Duif” te Nieuwerkerk kunnen afleveren. Degene die geen ondermelk terug verlangt gelieve dit aan de melkontvanger mede te deelen.

STOOMZUIVELFABRIEK „DE DUIF”,
NIEUWERKERK.

Prijs der Boter f 1,35.

TE KOOP AANGEBODEN:

VERSCHÉ GEKOELDE ONDERMELK,

à 3 cts. af fabriek en 3½ cts. per tram.

Versch gepasteuriseerde Room-Karnemelk,

à 4 cts. af fabriek en 5 cts. per tram.

Overal wederverkoopters gevraagd.

HEEREN LANDBOUWERS

die een hooggehalte van Melk willen leveren aan de Boterfabriek „De Duif”, worden aangeraden **Delftsche Grondnotenkoek of -Meel** een kleine hoeveelheid dagelijks als bijvoet te gebruiken. Inlichtingen geeft

C. v. BLOOIS Jz. te Dreischor.

STOOMZUIVELFABRIEK „DE DUIF”,
NIEUWERKERK.

Prijs der Boter f 1,35.

TE KOOP AANGEBODEN:

VERSCHÉ GEKOELDE ONDERMELK,

à 3 cts. af fabriek en 3½ cts. per tram.

Versch gepasteuriseerde Room-Karnemelk,

à 4 cts. af fabriek en 5 cts. per tram.

Overal wederverkoopters gevraagd.

Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk (in liquidatie).

Notaris BIERMASZ te Zierikzee be-
richt namens het Bestuur, dat de **eind-
rekening** voor belanghebbenden ten
zijnen kantore ter inzage ligt van heden
tot en met **Donderdag 20 Juli a.s.**

Wordt er tegen die rekening vóór
dien tijd geen verzet gedaan, dan wordt
ze voor goedgekeurd gehouden en zal
de uitbetaling plaats hebben op **Maan-
dag 31 Juli a.s.**, des namiddag ten
8 ure, in het Hôtel „Juliana”, alhier.

— Donderdag 27 Juli werd in het
„Huis van Nassau” alhier eene vergade-
ring gehouden van de leden van den
Bond van Melkveehouders. De voorzit-
ter opende de bijeenkomst; de notulen
werden voorgelezen en onveranderd goed-
gekeurd. De voorzitter deelde mede dat
de Koninklijke goedkeuring op de statu-
ten van den Bond was verkregen. In
de plaats van den heer van Oeveren werd
tot bestuurslid gekozen de heer J. C.
van As te Oosterland. In de contrôle-
commissie voor de fabriek „De Duif” te
Nieuwerkerk werden benoemd de hee-
ren J. C. van As te Oosterland, J. Dale-
bout te Duivendijke en M. den Boer
te Ellemeet.

**Zuivelfabriek „DE DUIF”
NIEUWERKERK.
BOTERPRIJS f 1,40.**

LANDBOUW EN VEETEELT.

Op Vrijdag 20 Oct. trad te Nieuwerkerk op uitnodiging van den heer W. van Oeveren in de „Meebaal” de heer Zwagerman, veeteelt-consulent voor Zeeland, op, om voor melkveehouders, leveranciers aan de Zuivelfabriek „De Duif” een pleidooi te houden voor de oprichting van een contrôle-vereeniging.

Een heel klein gehoor luisterde met aandacht naar de heldere uiteenzetting van de beteekenis en de waarde van een zoodanige vereeniging. Het voordeel dat de geregelde contrôle van de opbrengst aan botervet der melkkoeien voor den veehouder heeft, werd duidelijk gemaakt door tal van voorbeelden, terwijl de opzet en werking van een eenvoudige, toch nog doeltreffende contrôle-vereeniging duidelijk werd uiteengezet. Om tot de stichting eener vereeniging in deze

vergadering over te gaan, was het aantal (8) aanwezige veehouders veel te gering. Men kon niet verder komen dan het vormen uit deze acht personen van een comité van actie, dat op zich nam in hun kring voor de zaak propaganda te maken om te trachten een zestigtal leden te winnen. Is de zaak zoover, dan wil de heer Zwagerman gaarne nog eens terug komen om bij het oprichten eener vereeniging behulpzaam te zijn. De zaak zelve achtte genoemde heer hier in deze streek genoegzaam bekend, daar reeds vroeger een contrôle-vereeniging voor Nieuwerkerk-Dreischor heeft bestaan. Het komt er nu maar op aan, dat de melkveehouders het voordeel en nut voor dezen tijd voor malaise in den landbouw van de melkvee-verbetering duidelijk genoeg inzien.

1923 >

Zierikzeesche Nieuwsbode, 09/03/1923; p. 5/10

LANDBOUW EN VEETEELT.

Vrijdagavond hield de Dorpsver. „Eendracht Bindt“, te Nieuwerkerk, hare jaarvergadering in „de Meebaai“.

In deze vergadering sprak de heer Minkema, directeur der zuivelfabriek „De Duif“ den leden toe, om hun op de groote beteekenis te wijzen van een controlevereniging. Met cijfers toonde hij aan den invloed van selectie van het melkvee, de groote beteekenis van een goeden stier enz. op de boteropbrengst der koeien. In dezelfde vergadering hield de heer Waale, landb.-onderwijzer, een met belangstelling gevolgde rede over Veredeling van Vee, vooral van rundvee, in verband met de nieuwere inzichten in de leer der erfelijkheid. Aan het einde vertoonde hij een serie lichtbeelden van runderen en paarden. De voorzitter, de heer W. H. v. Oeveren, bedankte de sprekers, inzonderheid den laatsten, voor hetgeen ze ten gehoor hadden gebracht.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 14/07/1924; p. 2/4

Stoomzuivelfabriek „DE DUIF“, NIEUWERKERK.

Boterprijs f 1,30 p. pond, Karne-
melk fr. per tram 5 $\frac{1}{2}$ ct., af
fabriek 5 ct. per Liter, Ondermelk
fr. p. tram 3 ct., af fabriek 2 $\frac{1}{2}$,
cent per Liter.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 01/08/1924; p. 6/8

**Stoomzuivelfabriek
„DE DUIF“, Nieuwer-
kerk, bericht aan hare
leveranciers dat op
Dinsdag 5 Augustus,
wegens het Koninklijk
bezoek aan ons eiland,
nietgewerkt zal worden**

Zierikzeesche Nieuwsbode, 02/09/1925; p. 1/4

LANDBOUW EN VEETEELT.

Aan den heer H. den Boer, assistent aan de Stoomzuivelfabriek „De Duif“ te Nieuwerkerk, is vanwege het Instituut voor Handelsonderwijs (directie Kramer) te Leeuwarden, het diploma toegekend voor boekhouden voor de Zuivelfabrieken.

NIEUWERKERK. Als een bewijs, dat de heer W. H. van Oeveren, exploitant-eigenaar van de zuivelfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk, er steeds op uit is om zijn zaak te moderniseeren en te verbeteren, diene, dat sedert eenigen tijd een installatie tot het leveren van eigen electrisch licht is aangebracht.

1929

Zierikzeesche Nieuwsbode, 17/06/1929; p. 1/4

ZIERIKZEE. Een gezelschap van 34 personen, leden van de afd. Goeree en Overflakke van de Zuid-Holl. Mpij van Landbouw, werd Vrijdagmorgen te Zijpe door een 14-tal auto's opgewacht om hun voorgenomen excursie op Schouwen-Duiveland aan te vangen. Allereerst werd een bezoek gebracht aan de zuivelfabriek „De Duif”, waar de directeur, dhr. Minkema, een uitleg gaf van de werkwijze van de fabriek, en daarna aan de moderne landbouwschuur van den heer A. C. v. Oeveren. Deze schuur is volgens de modernste eischen ingericht, gierkelder, blauw glas in de paardenstallen, moderne koestal, waterleiding, enz., enz. De drinkwatervoorziening is niet 't minst van belang voor 't rundvee. Met belangstelling werd alles bekeken.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 14/07/1930; p. 1/4

LANDBOUW EN VEETEELT.

Vrijdag hield de Alg. Bond van oudleerlingen van inrichtingen van middelbaar landbouwonderwijs een excursie naar ons eiland, na Donderdag te Rot-

Daarna werd gestart naar Nieuwerkerk, onder welke gemeente de modelboerderij gelegen is van den heer A. C. C. v. Oeveren, de 7de opvolger in de familie van Oeveren, welke onafgebroken deze hofstede bewoonde. De meeste belangstelling trok de kapitale schuur, die 40 M. lang en 15,40 M. breed is.

Terwijl het eene deel van het gezelschap in de groote schuur een kop koffie met room werd geoffreerd, bezocht het andere deel „De Duif”, de stoomzuivelfabriek, waaraan 350 leveranciers 13000 k.g. melk per dag afleveren. Deze fabriek maakt alleen boter, welke zooveel mogelijk in het klein wordt verkocht aan de fabriek. De rest krijgt een groothandelaar in commissie.

1930 De melkfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk heeft een flinke aanvoer en kwam in 1928 tot 3 miljoen K.G. melk. Van Schouwen gaat voorts pl.m. ½ miljoen K.G. melk naar Rotterdam.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 06/03/1933; p. 3/5

Bond van Melkveehouders op Sch. en D.

LEZING

van den Heer ZWAGERMAN, Rijkszuivelconsulent voor Zeeland,

Onderwerp:

„De afzet van Zuivelproducten, enz., op Vrijdag 10 Maart a.s., des n.m. 2 uur, in het „Huis van Nassau” te Zierikzee.

Ook leden van den Bond van Boerenboterproducenten en verdere belangstellenden zijn welkom.

Het Bestuur,

M. v. GASTEL, Voorzitter.

J. J. HANSE, Secretaris.

1935 Uit Verslag Zuivelconsulent 1934: De Duif te Nieuwerkerk ontvangen 1.429.381 L. melk, gedeeltelijk voor boterbereiding (productie 16.643 kg), gedeeltelijk naar VZ. Rotterdam.

Aangekondigde algemeene vergadering is UITGESTELD tot Donderdag 27 Febr. 1936, des n.m. 1,30 ure, in de kleine bovenzaal „Huis van Nassau“ te Zierikzee

In verband met uiteenzetting namens de Directie van de Boterfabriek „De Duif“, over levering aan fabriek en beperking zelfkarnen, worden ook NIET-leden tot bezoek uitgenoodigd. Opkomst gewenst
HET BESTUUR

H.H. Melkveehouders !

Bezoekt de

Algemeene Vergadering

op Donderdag 27 Febr. a.s., des n.m. 1,30 ure, in „Huis van Nassau“ te Zierikzee.

Bond van Melkveehouders.

— De Zuivelfabriek „De Duif“ heeft in den laatsten tijd een enorme verandering ondergaan. Achtereenvolgens werden geplaatst een poedermachine ter bereiding van melk in poedervorm, Centrifuge, een 10 P.K. motor tot bediening der koelmachine, terwijl een oude stoomketel werd verwisseld voor een grootere nieuwe.

Dezer dagen is men begonnen de boter te verpakken in 1/2 K.G. voor Batavia, terwijl de melkpoeder wordt verzonden naar Amerika. Door deze uitbreiding vinden een 10-tal werklieden emplooi.

Excursie naar Zuivelfabriek „De Duif”

Eén dezer dagen maakten de leerlingen van de landbouwhuishoudschool „Prinses Juliana” te Zierikzee een excursie naar de zuivelfabriek „de Duif” te Nieuwerkerk.

Door den directeur werden de bezoeksters de fabriek getoond. Eerst zagen deze de verwerking van melk tot boter, hetgeen op een zeer hygiënische manier gebeurde.

De karnemelk gaat direct na het karnen in bussen en wordt verzonden met de tram, zoodat reeds een uur daarna de inwoners van Zierikzee zich aan een glas versche karnemelk kunnen vergasten. Het teveel aan ondermelk wordt verwerkt tot ondermelkpoeder, wat ten deele verwerkt wordt in de biscuitfabrieken en ten deele gebruikt wordt voor veevoer; heel veel wordt naar het buitenland verzonden.

Verder werden nog verschillende melkonderzoekingen verricht, o.a. werd de vuilheidsgraad bepaald; het soortelijk gewicht en het vetgehalte der melk. Ná afloop wachtte hen nog een aardige verrassing. Met behulp van botervaten en planken was er in de opslagplaats der fabriek een aardige gelegenheid gemaakt om enkele ververschingen te gebruiken, bestaande uit fleschjes chocolamelk, afkomstig van de V.Z. te Rotterdam en verder beschuit met „Duif” boter.

Na de lange en interessante tocht door de fabriek liet zich dat best smaken. Het geheel maakt den indruk dat er hard gewerkt wordt om de fabriek op nog honger peil te brengen en men komt tot de overtuiging dat deze fabriek zeker een bezoek ten volle waard is.

INGEZONDEN STUKKEN

Nieuwerkerk, 22 Oct. 1937. Mijne Heeren!

Zoudt U onderstaande willen opnemen in Uw blad? Bij voorbaat mijn dank.

Van verschillende zijde wordt ons gevraagd, of karnemelk en taptemelk, afkomstig van de fabriek, gevaarlijk kan zijn voor uitbreiden of overbrengen van mond- en klauwzeer? Daar deze vraag vrij algemeen wordt gesteld, kunnen wij aan gebruikers ter geruststelling mededeelen, dat dit niet het geval kan zijn; alle producten die de fabriek verlaten, dus ook karnemelk en taptemelk, zijn gepasteuriseerd, hebben dus een verhitte van minstens 90 graden Celsius ondergaan.

Gebruikers van karnemelk kunnen dus gerust zijn, evenals zij die taptemelk voor hun kalveren of varkens gebruiken. Speciaal zij, die gewend zijn karnemelk te drinken, doen dus goed zich te overtuigen of dit produkt pasteurisatie heeft ondergaan, ergo waar dit product is bereid U, geachte redactie, mijn dank voor opname.

v. d. Zuivelfabriek „De Duif”.
G. DE VRIES.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 23/04/1938; p. 2/4

NIEUWERKERK. Toen de heer de Vries, bedrijfsleider van de Zuivelfabriek „De Duif”, heden (Zaterdag)morgen om 3 uur wakker werd, doordat de kinderen erg onrustig waren, rook hij een sterke brandlucht. Na onderzoek bleek, dat er brand in het ketelhuis van de machinekamer was uitgebroken. Doordat de brandweer reeds spoedig ter plaatse was en dank zij de hulp van eenige vroege aanwezigen, kon de schade beperkt blijven tot het ketelhuis, dat evenwel geheel uitbrandde.

De oorzaak van den brand is onbekend. Verzekering dekt de schade. Tegen 5 uur kon de brandweer inrukken. Het bedrijf zal zooveel mogelijk intact blijven.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 30/04/1938; p. 2/4

NIEUWERKERK. In den afgelopen winter heeft aan de Stoom-Zuivelfabriek „De Duif” een belangrijke verbouwing plaats gehad, welke thans weer zal worden uitgebreid met de bijbouwing van een installatie voor het fabriceren van Caseïne voor de wolbereiding, welke uit taptemelk wordt bereid. Een en ander geeft weer uitbreiding van werkgelegenheid wat in dezen tijd zeer welkom is.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 17/12/1938; p. 3/4

Blijvend-Contact

Woensdag a.s. spreekt te Nieuwerkerk, 's avonds 7 uur, in Café „De Meebaal” :

De WelEd. Heer ZWAGERMAN

Rijksveteelt-Consulent, over :

„De moderne inzichten in Paarden- en Veevoeding”.

Alle belangstellenden worden uitgenoodigd dezen eminenten spreker te komen beluisteren.

Entrée vrij. HET BESTUUR.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 17/07/1940; p. 4/4

Stoomzuivelfabriek „De Duif” Nieuwerkerk

Melkveehouders, die tengevolge van overheidsmaatregelen hun melk aan de fabriek zullen moeten leveren, verzoeken wij, zich met ons in verbinding te stellen, om een overzicht te krijgen voor benodigde bussen, wijze van levering enz.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 12/11/1940; p. 4/4

Stoomzuivelfabriek „de Duif” Nieuwerkerk.

Uitbetaling Melkgeld

21 October—2 November.

Hoogste prijs 12.69	} per K.G. melk.
Middelprijs 8.33	
Laagste prijs 5.40	

Gem. Vetgehalte 3.54%

Prijs per 1 % vet 2.35.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 07/02/1941; p. 5/5

Stoomzuivelfabriek „DE DUIF”

NIEUWERKERK.

Leveranciers, die de melk per R. T. M. naar „De Duif” verzenden, wordt medegedeeld dat de tram met ingang Woensdag 12 Februari om 8 uur uit Burgh vertrekt.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 10/02/1941; p. 4/4

Bond van Melkveehouders Vergadering

op Zaterdag 15 Febr. 11¹/₂ ure v.m.
in 't „Huis van Nassau” te Zierikzee.

Bespreking Roomlevering

De voorzitter,
G. v. d. SLUIS.

Ook niet-leden zijn welkom!

Zierikzeesche Nieuwsbode, 28/01/1942; p. 4/4

Stoomzuivelfabriek

„de Duif”, Nieuwerkerk

Daar emballage voor boterverzending (hout-, golfcarton) zeer moeilijk te krijgen is en aanvoer bovendien stagneert, verzoeken wij onze afnemers zooveel mogelijk zelf verpakkingsmateriaal te willen zenden.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 21/09/1942; p. 2/4

— Tot machinist aan de boterfabriek te Nieuwerkerk werd de heer D. Heiboer te Noordgouwe benoemd.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 16/07/1942; p. 4/4

Stoomzuivelfabriek „De Duif” Nieuwerkerk

Wij deelen onze leveranciers mede dat met ingang van **Zaterdagavond 18 Juli**, de melk **NIET** meer wordt opgehaald.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 31/10/1942; p. 4/5

Stoomzuivelfabriek „De Duif”, Nieuwerkerk.

Wij deelen onzen leveranciers mede dat wij ingang 2 November a.s., met vergunning van den Prov. Voedselcommissaris, gedurende de wintermaanden op **DINSDAG** en **DONDERDAG** geen melk zullen ontvangen. Dit geldt zoowel voor leveranciers die de melk per R.T.M. doen vervoeren als voor hen wier melk per auto gereden wordt.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 24/11/1943; p.

Stoomzuivelfabriek**„De Dulf”
Nieuwerkerk (Z)**

Veehouders moeten hun ontvangbewijs voor boter 13e periode inleveren vóór Donderdag 25 Nov. a.s. bij onderstaande winkeliers

Burgh	J. Kloet
Haamstede	W. Boot
Renesse	N. A. Kr Locker
Noordwelle	J. Clement
Ellemeet	J. v. d. Nood
Elkerzee-	
Scharendijke	B. J. Bij de Vaate
Looperskapelle	Wed. Joh. Kloet
Brouwershaven	J. P. Priem
Zonnemaire	F. G. v. d. Berge
Noordgouwe	D. C. Viergever
Schuddebeurs	J. P. de Regt
Kerkwerve	J. J. Landman
Serooskerke	J. ter Poorten
Zierikzee	Fa. W. Merle
Oosterland	Gez. Ista
Dreischor	K. v. Dikshoorn
Ouwerkerk	C. v. d. Berge
Sirjansland	J. H. Bal
Bruinisse	C. de Ruijter en A. J. IJzelenberg
St-Philipsland	C. M. Neele en Erven v. d. Bos
Geha/dNoordw	P. v. d. Have

**Vrije Stemmen van Schouwen-
Duiveland, 14/07/1945; p. 14/18**
Stoomzuivelfabriek „De Duif”

Aan zelfverzorgers boter zullen geen aankoopvergunningen meer worden uitgereikt, maar zal steeds boter worden verstrekt op de **gewone geldige bonnen**. Deze bonnen moeten worden ingeleverd uitsluitend bij een der onderstaande winkeliers. Inlevering moet plaats hebben vóór Dinsdagmiddag volgend op de bonaanwijzing. Niet op tijd ingeleverde bonnen worden niet aangenomen. Voor de periode 3 t/m 27 October zijn de volgende winkeliers aangewezen:

Burgh, C. J. Rademaker; Haamstede, S. Geleijnse; Renesse: L. Verseput; Noordwelle, C. Bosloper; Ellemeet, A. Boot; Elkerzee, v. d. Houten; Scharendijke, D. v. d. Linde; Brouwershaven, M. de Jong; Zonnemaire, P. A. Smits; Noordgouwe, J. P. Wagemaker; Schuddebeurs, J. P. de Regt; Kerkwerve, J. Landman; Serooskerke, Ter Poorten; Zierikzee, fa. Constandse; Ouwerkerk, F. G. v. d. Berge; Nieuwerkerk, C. Dalebout; Oosterland, A. van 't Hof; Bruinisse, Kik-Okkerse; Dreischor, F. Janse; Kapelle, Wed. Joh. Kloet; Sirjansland, A. W. Laban.

Melkvoorziening op Schouwen en Duiveland

Gezien de klachten die in omloop zijn betreffende de onvoldoende melkvoorziening op Schouwen en Duiveland (speciaal te Zierikzee) hebben wij ons genoodzaakt gevoeld een en ander hier recht te zetten.

De melk-positie kort na de capitulatie was op Schouwen en Duiveland dusdanig dat alle bonnen volledig konden worden gehonoreerd en dat zelfs in vele gevallen een ruim overschot kon worden verstrekt. Naarmate de bevolking door re-evacuatie toenam en de terugkeer van melk-koeien hiermede geen gelijken tred hield, moest naar middelen worden omgezien om de melk naar die plaatsen te vervoeren waar de grootste behoefte bestond. Dank zij de medewerking van kapt. Roest en het Roode Kruis is hier het uiterste bereikt en worden dagelijks ongev. 500 liter volle melk uit de gemeenten Burgh, en Raamstede in Zierikzee aangevoerd. Ook dit bleek de laatste weken niet meer voldoende en is men direct overgegaan tot aanvulling van het tekort met blikjes condens melk.

Aangezien het hoogtepunt in de melkproductie reeds bereikt is en de toename der bevolking nog geruimen tijd zal blijven voortduren, zal het tekort aan volle melk van week tot week toenemen.

Eenerzijds zal dit ondervangen worden door te laten terugkeeren van zooveel mogelijk melk-koeien bij melkveehouders (slijters). - dit brengt natuurlijk met zich mede het doen invoeren van massa's voeder, - anderzijds door te bewerkstelligen dat voldoende condensmelk wordt ingevoerd.

Iedereen dient in oogenschouw te nemen, dat zieken en kinderbonnen en extra bonnen voor a.s. moeders bij de verstrekking van volle melk ten allen tijde voorkeur zullen behouden. Tenslotte worden nog plannen uitgewerkt om zoo mogelijk melk van uit N. Brabant te doen invoeren, zoodra de boterfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk in staat is deze te verwerken en indien de melkvoorziening dit eischt, zulks ter vervanging van de condensmelk.

Wij hebben gemeend met deze uiteenzetting te kunnen aantoonen dat de klachten over de melkvoorziening wel wat te voorbarig zijn geweest en dat alle bonnen (afgezien van het feit of de rantsoenen hoog genoeg zijn gesteld) volledig worden gehonoreerd.

Niemand mag, gezien de buitengewone moeilijkheden aan een en ander verbonden, verwachten dat meer melk wordt afgeleverd dan waarop de betrokken bon recht geeft.

Distr. Bur. P.V.C.

(Door plaatsgebrek eerst heden opgenomen. Red.)

Stoomzuivelfabriek „De Duif” Nieuwerkerk

Zelfverzorgers boter kunnen hun toewijzingen 10e periode bij de volgende winkeliers inleveren:

Burgh, van Dongen; Haamstede, I. A. Bakker; Renesse, J. P. v. d. Hoek; Noordwelle, H. v. d. Maas; Ellemeet, J. C. Kluit; Scharendijke, bij de Vaate; Elkerzee, v. Westervoort; Brouwershaven, M. J. v. 't Hof; Zonnemaire, J. J. de Bruin; Noordgouwe, M. L. van Ast; Schuddebeurs, J. P. de Regt; Dreischor, M. P. Blaas; Zierikzee, fa. Joppe; Nieuwerkerk, M. de Bil; Ouwerkerk, J. Boot; Oosterland, C. Stouten; Sirjansland, Bal; Bruinisse, J. Haeck.

Stoomzuivelfabriek „De Duif” - Nieuwerkerk

Wij zijn weer telefonisch te bereiken op ons oud nummer:
15 Nieuwerkerk

Landbouwmededeelingen v. Schouwen en Duiveland

Zelfverzorging boter. Alle zelfverzorgers voor boter dienen op Maandag 30 Juli 1945 bij een van onderstaande winkeliers hun ontvangstbewijzen boter in te leveren. De winkeliers kunnen hierop bij de fa. v. d. Valk te Zierikzee de noodige boter betrekken, om deze daarna aan de zelfverzorgers af te leveren. Zoals bekend was voorheen de boterfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk met een en ander belast, die dit direct na terugkeer weer ter hand zal nemen. Als voorloopige winkeliers zijn aangewezen:

H. M. Zijta, Haamstede; P. G. Beije, Renesse; A. Boot, Ellemeet; A. J. Constandse, Brouwershaven; J. H. Visser, Zonnemaire; H. J. W. v. d. Linde, Dreischor; J. J. Landman, Kerkwerve; D. C. Viergever, Noordgouwe; D. Bij de Vaate, Zierikzee; A. S. Flikweert, Nieuwerkerk; P. Hack, Ouwerkerk; Wed. A. Bolle, Oosterland; A. de Koning, Bruinisse. D.B.H. kantoor, Zierikzee.

Gevraagd door N.V. Zuivelfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk een

flinke Jongen

ong. 15 à 16 jaar, voor fabrieks- en kantoorwerkzaamheden, met lust tot verdere studie. Aanmelding tot Zaterdagavond 6 uur.

Zuivelfabriek „DE DUIF” N. V.

Gevraagd voor spoedige indiensttreding

flink persoon

in bezit rijbewijs A, wonende omgeving Nieuwerkerk. Tevens iemand voor los werk.

Aan de Melkveehouders!

A.s. Donderdag van 10—12 uur

uitbetaling van geleverde melk

over de periode van 12 tot en met 24 April in het „Huis van Nassau” te Zierikzee.

Stoomzuivelfabriek

„DE DUIF”

Nieuwerkerk (Z.)

* Melkveehouders moeten, ondanks het opheffen van de melkdistributie, hun melk aan de zuivelfabriek of standaardisatiebedrijf blijven afleveren. Verkoop van niet gestandaardiseerde melk is evenals voorheen verboden.

Foto zuivelfabriek De duif uit ca. 1949 / '50

Boterfabriek „De Duif”, Nieuwerkerk (Zld.)

Bron: Beeldbank Zeeland

Zierikzeesche Nieuwsbode, 07/05/1949; p.

Aan de Veehouders wordt meegedeeld, dat wegens omstandigheden op Donderdag 12 Mei geen melk kan worden ontvangen. In de plaats hiervoor wordt Woensdagavond evenals des Zaterdags de melk opgebaald.

De uitbetaling ondervindt hierdoor de volgende wijziging:

Op Dinsdag 10 Mei wordt aan onderstaande adressen zitting gehouden:

Burgh . . .	8.30— 9.— uur.	Hotel de Koster
Renesse . .	9.30—10.— uur.	Hotel Gloude
Scharendijke .	10.30—11.— uur.	Hotel Kooman
Zonnematre .	11.30—12.— uur.	Hotel Flohil
Dreischor . .	12.30—13.— uur.	Hotel Slager
Kerkwerve . .	14.00—14.30 uur.	v. d. Bout
Zierikzee . .	15.00—16.— uur.	„Huis van Nassau”
Ouwerkerk . .	16.30—17.— uur.	Hotel Vijverberg
Oosterland .	17.30—18.— uur.	J. Dorst

Verder Woensdagmiddag 11 Mei van 14.00—16.— uur aan „De Duif”

Directie Zuivelfabriek „De Duif”
Nieuwerkerk

„De Duif” bereidde voor interessante avond voor eilandelijke zuivelmensen Aanschouwelijke les in de techniek van het melken

Uitgaande van de fabriek van melkproducten der *Ver. Zuivelbereiders* te Rotterdam en georganiseerd door de Stoomzuivelfabriek „De Duif” te Nieuwerkerk, werden op Dinsdag en woensdagavond j.l. z.g.n. „contactbijeenkomsten” gehouden, met het doel leverancier en bereider nader met elkaar in contact te brengen. Deze bijeenkomsten hebben zich niet alleen gekenmerkt door een gezellige sfeer, maar waren bijzonder Interessant door de vertoning van een aantal films, die op illustratieve wijze de problemen rond de melk en de melkproducten behandelden.

Na een korte inleiding door de heer T. Smalheer, bedrijfsleider van „*De Duif*”, verkreeg de heer Jelsma, directeur van de fabriek te Rotterdam, het woord, die de noodzakelijkheid onderstreepte van een wederzijds contact. Zowel een huisaan-huis bezoek als een gezamenlijk bezoek aan Rotterdam van de veehouders, is moeilijk. Spr. noemde klinkende cijfers in verband met de melkproductie op Schouwen-Duiveland. In 1946 bedroeg deze een half miljoen liter, in 1950 meer dan vijf miljoen liter. Uit deze cijfers laat zich het herstel van het eiland wel zeer duidelijk aflezen. De heer Jelsma deed een beroep op de aanwezigen, de grote taak van de melkvoorziening bij de voortduur op zich te nemen.

Een blik in de uier

Na een korte toelichting door de heer Greveling, draaide de documentaire in technicolor, over het melken, een uiterst leerzame rolprent, die feitelijk iedere veeboer zou moeten zien. De film brengt de Amerikaanse dr Pietersen „ten tonele”, die een uitgebreide studie maakte van het melken der koeien. Hij stelde zijn vijf behartigenswaardige punten op voor het melken, waarvan de voornaamste zijn: het met een warme vochtige doek voorbehandelen van de uier, het voorwaarden scheppen voor een gemakkelijk laten „schieten” van de melk door de koe en het goed uitmolken ook bij toepassing van de melkmachine. Het oog van de camera drong ook door tot het binnenste van de uier, waardoor een helder beeld word verkregen van het proces, dat zich in het inwendige van het dier afspeelt.

De film „*Van 40 zegenrijke melkjaren*” toonde de groei van de zuivelindustrie in Friesland, terecht beroemd als bakermat van de uitstekend gerenommeerde Nederlandse zuivelproducten. Als toegift draaide nog een korte film over do „Gouden Koets”, waarmede een leerzame en interessante bijeenkomst werd gesloten.

Tussentijds werd burgemeester v. Eeten van Nieuwerkerk verwelkomd, een man die de belangen van de zuivelfabriek ter plaatse steeds krachtig stimuleert.

Voor een juist inzicht in de problematiek rond het zuivelproduct, van welke aard deze dan ook zijn mag, lijken ons dergelijke contactavonden van bijzonder grote waarde.

Hygiënische melkproductie op Schouwen en Duiveland.

De Coöperatieve Melk en Melkproductencentrale en de Verenigde Zuivelbereiders organiseren op Woensdag 12 Dec. a.s. een vergadering in het Huis van Nassau te Zierikzee.

Tot het bijwonen van deze vergadering zijn uitgenodigd 80 melkveehouders met hun vrouwen.

Deze melkveehouders hebben op grond van het kwaliteitsonderzoek der melk in het afgelopen jaar de beste hygiënische kwaliteit melk van Schouwen en Duiveland geproduceerd. Aan hen zal een bedrijfspremie worden verstrekt. Bovendien zal aan 25 melkveehouders voorkomende onder de 80, het predicaat „Hygiënisch Melkwinningsbedrijf” door de Rijkszuivel- en Veeteeltconsulent worden uitgereikt, daar deze veehouders naast prima kwaliteit melk, reeds meer dan 2 jaar lang een t.b.c.-vrije rundveestapel hebben.

Zuivelfabriek de Duif na de Februari storm 1953

Bron: boek MU. Een begeerlijk product

Duizenden koeien omgekomen **Veestapel op Schouwen en Tholen gedecimeerd** **Afvoer levend vee en kadavers levert grote problemen op**

„Hoe lang het nog zal duren, voordat precies bekend zal zijn, hoeveel dieren bij de overstromingen in Zeeland om het leven zijn gekomen, is niet te zeggen. Wel staat vast, dat de Zeeuwse veestapel op de eilanden Schouwen-Duiveland en Tholen is gedecimeerd. Het moeizame werk der laatste jaren om onze veestapel weer op te bouwen en te veredelen is ongedaan gemaakt. Het eerste werk is thans de evacuatie van het vee, die volop aan de gang is. De afvoer van de duizenden kadavers kan echter nog grote zorgen geven”. Dit vertelde ons gistermiddag de Rijksveeteelt- en Zuivelconsulent, ir. W. L. Harmsen, die reeds enige tochten door het overstroomde gebied heeft gemaakt.

.....
Zie volledige verhaal in Bijlage-V / 1953-02-06

Zierikzeesche Nieuwsbode, 10/04/1953; p. 4/4

ZUIVELFABRIEK „DE DUIF”
NIEUWERKERK (Zld.)

Evacuatie-adres: Hoofdkantoor N.V. Fabriek van Melkproducten der Verenigde Zuivelbereiders, ROTTERDAM - PERSOONSDAM 18

verzoekt aan haar melkleveranciers opgave van:

Naam - Adres (event. evacuatie-adres) - Busnummer

• *Betaling van het nog verschuldigde melkgeld zal geschieden na inzenden van de melkstroken of indien deze niet meer aanwezig zijn, op nader overeen te komen wijze.*

DE DIRECTIE

Zierikzeesche Nieuwsbode, 27/04/1953; p. 3/3

**Aan de veehouders
van Schouwen en Duiveland**

Hierbij verzoeken wij alle melkbus-
sen, welke niet strikt noodzakelijk
in gebruik moeten blijven, in te le-
veren bij de volgende adressen:

RENESE bij bode S. Hart

HAAMSTEDE bij bode J. Rademaker

ZIERIKZEE bij depôt V.Z., Oude
Haven.

In verband met roestvorming en de
melkvoorziening is het dringend
noodzakelijk, dat zoveel mogelijk
bussen ter vertinning worden inge-
leverd.

Zuivelfabriek „DE DUIF”

Provinciale Zeeuwse Courant, 1953-12-17;

Weg naar Nieuwerkerk viel droog
Een triest beeld

De wegverbinding van Zierikzee naar de Rampaartsedijk is thans drooggefallen, zodat het dorp Nieuwerkerk, waar het water nu ook verdwenen is, over land bereikbaar is. Een deel van de weg is zwaar beschadigd en wie naar Nieuwerkerk wil, waarvoor een speciale vergunning nodig is, kan dit alleen doen per fiets of te voet.

Uit het nooddorp bij het zgn. „Seijersdijkje” gaan thans de Nieuwerkerkers met laarzen aan en gewapend niet een spa of schop naar hun oude dorp, waar het water niet langer meer de gevolgen van zijn wrede spel verbergt. Tien maanden lang is hier het water de baas geweest en, dat wetende, hebben de mensen van Nieuwerkerk geen hoge verwachtingen van hetgeen wacht.

Het eens zo vriendelijke dorp ligt er thans bij als een plaats van verschrikking en onheil, van verwoesting en ellende. De dorpsring is gespaard gebleven, doch daar om heen tot in de wijde omgeving staan de boerderijen en huizen in elkaar gestort of zwaar beschadigd. Van slechts enkele panden krijgt men de indruk, dat ze misschien nog kunnen worden hersteld. Aan de weg naar Oosterland staat als een skelet het zuivelfabriekje „De Duif”. Ook hier zegevierde het water en sloeg de zware muren stuk. Nieuwerkerk zal zijn enige industrie moeten missen, want de melkfabriek zal zoals bekend in Zierikzee worden herbouwd.

BOD GEVRAAGD

op circa 1900 M2. grond te Nieuwerkerk

Rijksweg 220 (terrein voormalige zuivelfabriek „De Duif“) inclusief herstelbaar woonhuis.

De claim voor herstelkosten woning blijft ons eigendom.

Brieven zo spoedig mogelijk aan: N.V. VERENIGDE ZUIVELBEREIDERS, Persoonsdam 18, Rotterdam.

Kostbare Friese stier in Goes aangeboden

Na de Februariramp heeft de coöp. zuivelfabriek te Oudega bij Drachten f 20.000 beschikbaar gesteld voor het herstel.

Dit bedrag is thans gebruikt voor de aankoop van een waardevolle jonge Friese fokstier „Rotterda Sikkema“ van een veefokker in het Friese dorp Deersum. Deze fokstier is te Goes door het bestuur van de zuivelfabriek te Oudega overgedragen aan een vereniging voor kunstmatige inseminatie te Goes.

Weg naar Nieuwerkerk viel droog

Een triest beeld

De wegverbinding van Zierikzee naar de Rampaartsedijk is thans drooggefallen, zodat het dorp Nieuwerkerk, waar het water nu ook verdwenen is, over land bereikbaar is. Een deel van de weg is zwaar beschadigd en wie naar Nieuwerkerk wil, waarvoor een speciale vergunning nodig is, kan dit alleen doen per fiets of te voet.

Uit het nooddorp bij het zgn. „Seijersdijkje” gaan thans de Nieuwedijkers met laarzen aan en gewapend met een spa of schop naar hun oude dorp, waar het water niet langer meer de gevolgen van zijn wrede spel verbergt. Tien maanden lang is hier het water de baas geweest en dat wetende, hebben de mensen van Nieuwerkerk geen hoge verwachtingen van hetgeen wacht.

Het eens zo vriendelijke dorp ligt er thans bij als een plaats van verschrikking en onheil, van verwoesting en ellende. De dorpsring is gespaard gebleven, doch daar om heen tot in de wijde omgeving staan de boerderijen en huizen in elkaar gestort of zwaar beschadigd. Van slechts enkele panden krijgt men de indruk, dat ze misschien nog kunnen worden hersteld. Aan de weg naar Oosterland staat als een skelet het zuivelfabriekje „De Duif”. Ook hier zegevierde het water en sloeg de zware muren stuk. Nieuwerkerk zal zijn enige industrie moeten missen, want de melkfabriek zal zoals bekend in Zierikzee worden herbouwd.

Het melkfabriekje

Hoewel hijzelf nooit melk naar de melkfabriek heeft gebracht kan hij goed verhalen over de moeilijke jaren. In de jaren dertig stond in Nieuwerkerk een melkfabriekje; De Duif genaamd. De boeren uit grotere steden konden het witte vocht altijd wel aan de man brengen, maar de Schouwse koeienbezitters vonden hun heil bij het fabriekje. Dagelijks brachten de boeren hun melk naar het dichtsbijzijnde tramstationnetje, waarvandaan de tram de melk naar Nieuwerkerk vervoerde. „Dat was wat. De melk, wilde door de lange reis nogaleens verzuurd aankomen in Nieuwerkerk. Toen de tramwagon wit werd geschilderd werd het al wat beter, maar zuur bleef ie”, vertelt Moermond. Daarom gebeurde het vaak, dat de boeren slechts 4 cent per liter kregen. Niet veel, maar volgens de boer waren alle centen in die tijd goud waard.

Pas nadat de melkwagen zijn intrede deed ging het de goede kant op met de kwaliteit. Ook de handel erin begon te floreren. Maar niet voor lang. Al snel kwam er „een Hollander” naar Zierikzee, die zich met de melkhandel ging bemoeien. Toen brak de melkoorlog uit. „Die man wist met allerlei foefjes greep op de markt te krijgen,” zegt Moermond met enige schik in de stem.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 21/01/1954; p. 2/4

Nieuwe zuivelfabriek vervangt „De Duif“

Over enkele weken zal in Zierikzee een aanvang worden gemaakt met de bouw van een nieuwe zuivelfabriek.

Dit bedrijf zal in de plaats komen van de tengevolge van de watersnood verwoeste fabriek „De Duif“ te Nieuwerkerk. Laatstgenoemd bedrijf was aanvankelijk bestemd voor de verwerking tot boter en in later jaren ook tot caseïne, van de overtollige melk, welke op Schouwen-Duiveland gewonnen werd. Het bedrijf beschikte over een geringe outillage, welke echter voor haar doel ruimschoots voldoende was. Later ging het bedrijf zich in het bijzonder toeleggen op het verzorgen van consumptiemelk en de bereiding van consumptiemelkproducten. In zoverre deze niet te Nieuwerkerk konden worden geproduceerd, werden zij door het moederbedrijf van de N.V.

Fabriek van melkproducten der Verenigde Zuivelbereiders te Rotterdam geleverd.

Reeds vóór de ramp werd er over gedacht, hetzij de fabriek te Nieuwerkerk uit te breiden, hetzij elders een nieuw bedrijf te plaatsen. Onmiddellijk na de watersnood werd begonnen met het uitwerken van een nieuw project.

De nieuwe zuivelfabriek, die meer centraal gelegen komt, zal de eerste industrie zijn, waarvan de herbouw ter hand genomen wordt. Het nieuwe bedrijf is zodanig ingericht, dat het een groot kwantum melk per dag zal kunnen ontvangen. De voornaamste producten welke zullen worden bereid, afgezien van losse melk, zijn: gepasteuriseerde flessenmelk, alle papsoorten, yoghurt en eventueel vla. Gesteriliseerde producten zullen voorts nog door de V.Z. te Rotterdam worden geleverd.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 20/05/1954; p. 2/

De bouw van de nieuwe zuivelfabriek

Naar ons werd medegedeeld heeft de bouw van de nieuwe zuivelfabriek aan de Zelke een vlot verloop. Weliswaar is het gebouw nog niet onder de kap, maar enkele binnenmuren hebben reeds zolderhoogte bereikt. Ernstige strubbelingen voorbehouden ziet het er naar uit, dat de fabriek begin September zal zijn voltooid.

Een stap in de richting van industrialisatie

Jhr. Mr. A. F. C. de Casembroot stelde nieuwe zuivelfabriek te Zierikzee in bedrijf

Eiland bezit thans ultra-moderne melkverwerkingsfabriek

Op een moment dat meer dan voorheen de melk onderwerp van gesprek vormt, zowel onder het volk als in het parlement, heeft de Commissaris der Koningin in de provincie Zeeland, Jhr Mr A. F. C. de Casembroot, met de inwerkingstelling van een gloednieuwe moderne pasteuriseermachine Woensdagmorgen de nieuw gebouwde zuivelfabriek aan de Vissersdijk te Zierikzee, van de N.V. Fabriek van Melkproducten der Verenigde Zuivelbereiders te Rotterdam, in aanwezigheid van directie en commissarissen der N.V., talrijke autoriteiten op zuivelgebied, de beide wethouders van Zierikzee alsmede de gemeentesecretaris, officieel in gebruik gesteld.

Een historisch moment voor Zierikzee en feitelijk voor het gehele eiland, omdat de verwerking van de melk op het eiland - van oudsher een zorgenkind - thans in geheel nieuwe banen kan worden geleid en geheel up to date is geworden, d.w.z. is ingesteld op een situatie die alle denkbare expansie binnen het raam van de redelijk te verwachten toekomstige ontwikkeling kan opvangen.

De nieuwe zuivelfabriek, een staal van moderne bedrijfsbouw naar ontwerp van de heren Ir R. de Roos en Ir P. R. Hekkema, opent de score van de na-rampse industrialisatie op het eiland, die beperkt zal moeten blijven, maar die toch kansen heeft, vooral op basis van de lokale producten die hier worden gekweekt respectievelijk worden gewonnen. Melk is één der producten en hoewel Schouwen-Duiveland nog behoort tot de zgn. volle-melkgebieden, mag de verwachting bestaan dat - vooral na herstel van de veeteelt - de nieuwe fabriek zat kunnen geraken tot steeds grotere productie.

Ervaringen elders opgedaan en de nieuwste bedrijfsinzichten zijn uiteraard toegepast in de hooggelegen fabriek aan de Vissersdijk, waar rond twintig personen werkzaam zijn. Voor de fabriek bevindt zich de bedrijfswoning van de heer T. Smalheer, beheerder van de fabriek, die is overgekomen van „De Duij”, de oude fabriek te Nieuwerkerk, die ten prooi viel aan het wilde water, dat op 1 Februari 1953 zoveel vernietigde.

Historische ontwikkeling

De nieuwe fabriek is niet uit de lucht komen rollen, maar voor de motieven die bijdroegen tot de bouw is het nuttig iets van de historie te weten, een melkhistorie met talrijke facetten, die typisch zijn voor Schouwen-Duiveland.

In het verleden hebben verschillende kleinere bedrijven er zich aan gewaagd melk te verwerken op Schouwen-Duiveland, maar de veeteelt speelde hier nimmer een belangrijke rol en het maken van een sluitende exploitatie was dan ook doorgaans onmogelijk. In 1935 ging het laatst overgebleven bedrijf „De Duij” een contract aan met de V.Z. „De Duij”, de oude (trouwe) fabriek te Nieuwerkerk, verwerkte overmelk, want het was in die tijd nog zo, dat de melk zonder tussenkomst van de fabriek direct van de boerderij af werd geleverd.

„De Duif” poogde toch met de tijd mee te gaan en begonnen werd met het vervaardigen van bijproducten als caseïne en melkpoeder. De V.Z. nam in 1942 het gehele bedrijf over en er bleek genoeg energie om opnieuw te beginnen, toen men terug keerde na de bevrijding.

Een nieuwe kant kreeg na de oorlog het „melkvraagstuk” op Schouwen-Duiveland (een verheugende kant overigens) door oprichting van de C.M.M.C. In 1950 ¹¹, een organisatie van melkslijters en leveranciers en met deze organisatie werd een overeenkomst afgesloten m.b.t. de invoering van bepaalde kwaliteitsregelingen en overleg inzake de melkprijstelling. Daarbij won de kwaliteit van de melk in niet geringe mate.

Nu het gehele melkvraagstuk toch in nieuwe banen werd geleid, ontstonden plannen het bedrijf te Nieuwerkerk uit te breiden, maar deze plannen werden doorkruist door de ramp, die het bedrijf onherstelbaar verminkte. Men ging toen uitzien naar de mogelijkheid van de bouw ener hypermoderne fabriek, centraal gelegen, en met het nieuw geopende bedrijf, dat een inhoud heeft van 3.500 m³ en over de modernste apparatuur beschikt, is men hierin volkomen geslaagd.

Bedrijf voor het eiland

De nieuwe fabriek is ingesteld op de consumptiemelkverwerking en voorziening van en voor het gehele eiland. Dit biedt temeer perspectieven, daar er een toeneming van het weide-areal valt te verwachten door kwaliteitsvermindering van bepaalde landbouwgronden als gevolg van de ramp en de daarmee samenhangende herverkaveling.

¹¹ Moet 1948 zijn - ZHN.

In logische samenhang - verband houdend met de verwerking van de melk - volgen de bedrijfsruimten in deze nieuwe fabriek elkaar op, waarbij efficiëncy en strakke zakelijkheid de voornaamste kenmerken zijn. Daar is allereerst de melkontvanginrichting met de automatische reinigingsinstallatie. In de pasteurisatie-afdeling kan 5.000 kg melk per uur worden verwerkt. In het tanklokaal staan drie grote tanks van elk 5.000 liter, waar het product in gekoelde toestand wordt bewaard. De capaciteit kan desnoods worden opgevoerd tot 30.000 liter. In de ontvangkamer worden ook de melkmontsters genomen, die in aparte kasten worden bewaard. De kwaliteit en het vetgehalte van de melk bepalen de uiteindelijke prijs die de leverancier er voor ontvangt.

In de hoofdruimte van de fabriek bevindt zich de moderne filterinstallatie, waarin het Pasteuriseringsproces plaats vindt. Aansluitend hierop treft men het laboratorium aan, dat eveneens is voorzien van liet modernste proefmateriaal, zodat men bij het doen van onderzoekingen en het maken van analyses zeer ver kan gaan. Normaal vindt hier het vet- en kwaliteitsonderzoek plaats.

In het verwerkingslokaal vindt men de installaties voor de yoghurtbereiding. Een aparte machine zorgt voor de vulling en capsulering van de flessen yoghurt en andere vloeibare melkproducten, nadat 't product in grote bakken consumptief is geworden. Hier is ook de homogenisator opgesteld, een apparaat dat de melk een homogene samenstelling geeft. Twee ruime koelcellen bieden plaats om het product voorlopig te bewaren. Een lokaal voor het „lege goed” en de ketelruimte voltooien de benedenverdieping.

Als enig overblijfsel van de oude fabriek te Nieuwerkerk is nog een ketel meegekomen naar Zierikzee en na herstel weer in bedrijf gesteld. Tussen het huis van de beheerder en de fabriek zijn garages gebouwd. Op de bovenverdieping vindt men het kantoor, een ontvangkamer, een archiefkamer, toiletten en douchecellen. De laatste zijn ook te vinden op de benedenverdieping. Voor de fabriek tenslotte is een apart hoogspanningshuisje gebouwd.

De bouw

De directie van de V.Z. neemt uiteraard het standpunt in dat de fabrieksmelk kwalitatief beter is dan de „boerenmelk”. Daarvoor immers heeft zij de fabriek voorzien van de modernste apparatuur. Het geheel - dus gebouw en inventaris - heeft een kapitaal geveerd van een half miljoen gulden. In Maart 1954 werd de firma Tiemstra, aannemingsbedrijf te Nijmegen, opdracht tot de bouw gegeven. De bouw vorderde uitstekend en kon zonder onderbreking worden voortgezet. De firma Gebr. Koster te Zierikzee verzorgde het schilderwerk terwijl de firma Linders te Zierikzee de stucadoorswerkzaamheden verrichtte.

Enkele weken is de fabriek thans reeds in bedrijf, waarin het geheel snel rijpte tot het moment van de officiële in bedrijfstelling, waarvoor zeer grote belangstelling bestond. Voor het verslag van de feitelijke opening en de gehouden redevoeringen mogen wij verwijzen naar het volgende nummer.

Vervolg 04-02-1955

OPENING NIEUWE ZUIVELFABRIEK

**Vele sprekers prezen de moed en voortvarendheid van de Directie der V.Z.
Bedrijf een schakel in economische ketting van Schouwen-Duiveland**

Met de inwerkingstelling van een moderne flessen vul- en capsuleermachine heeft de Commissaris der Koningin in de provincie Zeeland. Jhr Mr A. F. C. de Casembroot, Woensdagmorgen in aanwezigheid van talrijke autoriteiten, de nieuwe zuivelfabriek van de V.Z. aan de Vissersdijk te Zierikzee officieel in bedrijf gesteld.

Het was een belangrijk moment voor stad en eiland, daar hiermede een duidelijke stap werd gezet op de weg naar een industrialisatie, die, hoe gebonden ook aan de begrenzingen die de streek nu eenmaal zal blijven stellen, toch kan medewerken aan het brengen van grotere welvaart voor dit gebied.

In een kernachtige toespraak herinnerde de Commissaris aan de ramp van Februari 1953 en het bezoek vlak nadien van H.K.H. Prinses Wilhelmina, dat niet naliet ieder te ontroeren, die er bij tegenwoordig zijn geweest. „*Het is dus wel een heel bijzondere datum waarop de opening van deze nieuwe fabriek valt*”, aldus vervolgde de Commissaris, „*daar dit bijzondere feit thans 2 jaar geleden is*”.

Spr. gaf verder uiting aan zijn vreugde en trots over het feit dat de overheidsinstanties snel en zakelijk hebben willen medehelpen aan de totstandkoming van dit nieuwe zuivelbedrijf. Hij hoopte dat de fabriek spoedig op volle toeren zal kunnen draaien en daardoor ook economischer kan werken. Daar in deze streek de dagelijkse levensbehoeften aan de hoge kant liggen, zit in de nieuwe fabriek wellicht de mogelijkheid, dat voorzover het melk- en melkproducten betreft deze goedkoper zullen worden. Spr. complimenteerde de directie van de V.Z. met het herrezen bedrijf, dat voor stad en eiland van veel belang is. Zich wendend tot burgemeester van Eeten van Nieuwerkerk - de gemeente die „*De Duif*” moest missen - noemde hij hem blijkens zijn aanwezigheid op deze plechtigheid „*een sportieve verliezer*”. Met het uitspreken van de wens dat de fabriek zal mogen bijdragen tot de welvaart van Schouwen-Duiveland en degenen, die in het nieuwe bedrijf werk vinden, verklaarde spr. daarop de zuivelfabriek voor geopend.

De nieuwe „Duif”

Tevoren was in één der tot ontvangruimte ingerichte gedeelten van het bedrijf het welkomstwoord tot het talrijke aanwezige gezelschap uitgesproken door president-commissaris, de heer J. Noordam Sr., die de voormalige fabriek „De Duif” te Nieuwerkerk kenschetste als een typisch zorgenkind, tweemaal¹² als zij was omspoeld door de golven. De tweede maal ging „De Duif” voorgoed onder en thans is er een herrezen Duif, van een bredere en moderner gestalte. Spr. hoopte dat zij een nuttige en vredelievende functie mag vervullen tot in lengte van dagen.

De directeur van de V.Z., de heer J. Noordam Jr. releveerde nog eens de wordingsgeschiedenis van het oude bedrijf te Nieuwerkerk, dat vele tegenslagen kreeg te accepteren. Reeds eerder bestonden plannen het bedrijf te verplaatsen, maar de ramp gaf hiertoe de belangrijkste stoot. Spr. prees de volle medewerking die onder de oude verhoudingen altijd werd ontvangen van het gemeentebestuur van Nieuwerkerk en hij drukte er zijn spijt over uit, dat deze gemeente tenslotte het zuivelbedrijf van de V.Z. moest verliezen.

Wat de bouw van het nieuwe bedrijf betreft, is deze niet slechts ingegeven door commerciële motieven, maar ook het ideële motief mede te werken aan een snelle wederopbouw van Schouwen-Duiveland lag hieraan ten grondslag, aldus de heer Noordam, die daarop stil stond bij de talrijke moeilijkheden, die de „operatie Zierikzee” voorafgingen en begeleidden. Waardering had spr. voor de vlotte medewerking, die werd ondervonden van de zijde van de gemeente Zierikzee, die in recordtijd de aanvraag behandelde.

Ook het Bedrijfsschap voor Zuivel stond de V.Z. met raad en daad terzijde. De directeur stond ook stil bij het optreden van de C.M.M.C. Na een aarzelende samenwerking in het begin, werd een gezamenlijke gedragslijn gevonden, die in de praktijk geen dode letter bleek te zijn. Wat de bouw van de fabriek betreft word met de firma Tiemstra te Nijmegen een regie-overeenkomst aangegaan, om de fabriek snel en voordelig te doen verrijzen. Ook eigen mensen hebben met overgave gearbeid. Zo werd de installatie van de apparatuur in eigen beheer uitgevoerd. „*Er staat thans*” aldus de heer Noordam „*de aanvoer van vee op grote schaal naar Schouwen-Duiveland niets meer in de weg*”. Bij de bouw is alle aandacht besteed aan het element van de consumptiemelkvoorziening en het is dan ook de eerste maal dat gepasteuriseerde flessenmelk op Schouwen-Duiveland wordt vervaardigd. Spr. hoopte tenslotte dat het nieuwe bedrijf een belangrijke schakel zal blijken te zijn in de zo zwaar beschadigde economische ketting van Schouwen-Duiveland.

De stem van de C.M.M.C. - de zo merkwaardige organisatie van boeren en vakslijters - liet de voorzitter dier organisatie de heer D. Eveleens horen, die in een bijzonder vlot betoog er nog eens aan herinnerde hoe vroeger de boeren een beetje wantrouwend stonden tegenover de fabriek, hetgeen veel verbeterde nadat de C.M.M.C. een contract aanging met de V.Z. en harerzijds alles deed om de productie te verbeteren en de melkqualiteit op te voeren. Het fenomeen is hierdoor ontstaan dat een coöperatieve vereniging zeer goed samenwerkt met een speculatieve fabriek. De samenwerking met de V.Z., aldus de heer Eveleens, ondervindt ook van boerenzijde waardering en de boer brengt met vertrouwen de melk naar de fabriek. Tot een goede verstandhouding heeft de beheerder van het nieuwe bedrijf, de heer T. Smalheer, veel bijgedragen, waarvoor spr. hem dank zegde. Er is thans een toestand ontstaan, die tot wederzijdse tevredenheid aanleiding geeft. Door stalverbetering, t.b.c.bestrijding, kwaliteitsverbetering e.d. zal de boer alles doen een goed product te leveren, al mankeert hier thans nog veel aan, hetgeen zijn oorzaak vindt in de veelal nog primitieve na-rampse toestanden op melkveehoudersbedrijven. De bestaande achterstand zal evenwel worden ingehaald en spr. beloofde dat

12 De eerste maal was in 1944 bij de inundatie van Schouwen-Duiveland.....uitzoeken

gepoogd zal worden een product te leveren, dat de nieuwe fabriek waardig is. Spr, wenste tenslotte God's zegen voor het nieuwe bedrijf.

De aanwezigen maakten tenslotte een rondgang door de fabriek, waarna allen zich verenigden aan een lunch in „Mandragon”, waar uiteraard de stroom der welsprekendheid nog vlijtig verder vloot.

Namens de gemeente Zierikzee feliciteerde Jhr. mr. J. Schuurbeque Boeije, die met de wethouders de heren J. Catshoek en A. M. den Boer alsmede de gemeentesecretaris de heer E. H. Mulder tegenwoordig was, de V.Z.-directie, waarbij hij tevens de wens uitsprak dat het nieuwe bedrijf zich tot zegen van stad en eiland zal mogen ontwikkelen.

Namens het Bedrijfsschap voor Zuivel gaf ir. B. van Dam uiting aan zijn vreugde, dat het Bedrijfsschap de V.Z. directie van dienst had kunnen zijn bij de totstandkoming van de nieuwe fabriek.

De heer G. J. Blink van de Vereniging vor Zuivelindustrie en Melkhygiëne uitte er zijn vreugde over, dat behalve commerciële ook ideële motieven een rol hebben gespeeld bij de totstandkoming van het nieuwe bedrijf.

Burgemeester A. A. van Eeten van Nieuwerkerk toonde toch wel begrip voor het feit, dat de fabriek naar het meer centraal gelegen Zierikzee moest worden overgeplaatst, al betekent het een slag voor zijn gemeente, die toch al zo uiterst schaars met industrie is bedeeld. Spr. vond het ook teleurstellend, dat de heer T. Smalheer is mee verhuisd, „*want hem hadden we graag gehouden*”, aldus spr., die nog met waardering sprak over de prettige samenwerking in de periode dat „*De Duif*” te Nieuwerkerk in exploitatie was.

De voorzitter van de Zeeuwse Melkfederatie, ir. J. D. Dorst, prees de moed van de V.Z.-directie een zo modern bedrijf reeds thans te bouwen, want naar inzicht van spr. zal het de eerste jaren moeilijk rendabel te maken zijn. Voor een wat verder verwijderde toekomst verwachtte spr. echter grote mogelijkheden. Spr. achtte het nuttig dat veehouder en V.Z. elkaar trachten te vinden en gaf daarna nog eens cijfers over het veeverlies op het eiland als gevolg van de ramp. 40 pct. van het aantal runderen (waarvan 32 pct. koeien) aanwezig voor de ramp is thans weer op 't eiland, maar het zal nog wel enkele jaren duren voordat het oude peil is bereikt. Spr. hoopte tenslotte dat de duif het symbool zal mogen zijn van de vrede tussen de fabriek, de slijters en de veehouders.

Verder voerde nog het woord de architect ir. R. de Roos, die de op een staak geplaatste oude duif van de fabriek te Nieuwerkerk overhandigde aan de beheerder van de fabriek, de heer Smalheer.

De Rijksveeteeltconsulent, ingenieur Harmsen, prees het moedige particuliere initiatief van de V.Z.-directie en verzekerde dat de melkveeouders op het eiland zich willen inspannen om tot een productieve melkveestapel te geraken.

STOFFELIJK BLIJK VAN WAARDERING

Jarige Zierikzeese melkrijder kreeg verrassing thuis

De gezamenlijke melkveehouders van Dreischor, Schuddebeurs, Noordgouwe, Zonnemaire en Brouwershaven hebben de bekende melkrijder, dhr. J. Westerbeke te Zierikzee - bij gelegenheid van zijn vijftigste jaardag - een bijzonder aardige attentie bezorgd in de vorm van een gloednieuwe autoradio. Met dit waardevol geschenk wilde men uitdrukking geven aan de waardering voor de wijze waarop de heer Westerbeke zijn werk doet en deed, vooral in de meer dan barre omstandigheden van de laatste ijs- en sneeuwweken.

Dodelijk ongeval

ZIERIKZEE, 22-3. Op het terrein van de V.Z. aan de Zelke te Zierikzee heeft zich woensdagmorgen, omstreeks half elf, een ongeval voorgedaan, dat aan de 53-jarige, uit Rotterdam afkomstige heer J. van der Linde, het leven heeft gekost.

De heer van der Linde, chauffeur van een tankwagen met aanhanger, had de aanhanger losgekoppeld. Hij begaf zich onder het voertuig - maar door onbekende oorzaak, kwam de aanhanger plotseling in beweging en reed over de chauffeur heen. Het zwaar gewonde slachtoffer werd naar het Zweedse Rode Kruis-ziekenhuis vervoerd, maar overleed op weg daarheen.

Die gezamenlijke melkveehouders uit Dreischor, Schuddebeurs, Noordgouwe, Zonnemaire en Brouwershaven wisten al lang dat hun melkrijder zaterdag zijn vijfzigste verjaardag zou vieren en dat hadden ze blijkbaar ook goed in hun oren geknoopt. In tegenstelling tot vroegere melkophalers blijkt de heer Westerbeker - ofschoon hij wel eens wat wild uit de hoek kan komen - toch erg gezien te zijn bij de melkveehouders. Westerbeke zit nu weer al zo'n slordige veertien jaar op de melkwagen van de firma C. van der Wekken uit Zierikzee en daarvoor had hij er ook al enkele jaren opzitten in het gewone vrachtvervoer.

Die melkveehouders waren het er lang over eens dat hij het goed doet en hadden er wel begrip voor dat het bij windkracht acht heus niet meevalt met hem mee te gaan om de melkbussen bij de boerderijen op te halen. Gewapend met handschoenen, laarzen en schoppen is hij de laatste maand de sneeuwhoppen dapper tegemoet getreden en keer op keer heeft hij zijn melkwagen uit de bergen sneeuw moeten graven, om zijn weg naar de melkfabriek te Zierikzee te kunnen volbrengen.

Geen „sneeuwcent”

Steen en been heeft hij geklaagd over de zo fel begeerde „sneeuwcent”, welke het C.M.M.C.-bestuur, in samenwerking met de Verenigde Zuivelbereiders voor de melkslijters op Schouwen-Duiveland had ingevoerd. Waar blijft onze cent? moet hij op waarlijk niet zachte toon gezegd hebben tegen mensen die het maar wilden horen.

Wij weten niet of het er deze winter nog van zal komen dat de heer Westerbeke zijn sneeuwcent van bedoelde instanties krijgt. Wij vrezen helaas van niet. Mogelijk dat hij op zijn vijftigste verjaardag echter toch tevreden gesteld is met de fraaie autoradio, die een deputatie van de gezamenlijke melkveehouders hem zaterdagavond in zijn woning aan de Korte Nobelstraat te Zierikzee kwamen aanbieden. In de middaguren hadden de melkveehouders hun felicitaties vergezeld laten gaan van een bloemstuk.

Melkrijder Westerbeke behoeft zich nu op zijn route langs 's Heren wegen niet meer eenzaam te voelen, want dan laat hij de muziek maar wat harder uit zijn radio komen.

1965-03-15

Fusie Melk-Unie met V.Z. R.M.I. Rotterdam. Eigenaar van de Zuivelfabriek De Duif Zierikzee. Via deze weg maakt de CMMC Schouwen-Duiveland betrokken bij de C.M.C.

Provinciale Zeeuwse Courant 1965-03-25

ook bij CMMC en CMC-MU MAP

Belangrijke fusie in de melkindustrie

Melk-Unie en Gemeenschappelijk Aandelenbezit

In de melkindustrie zal zich een belangrijke concentratie voltrekken. Naar gisteren werd meegedeeld zullen de N.V. Nederlandse Melk-Unie in Den Haag en de N.V.

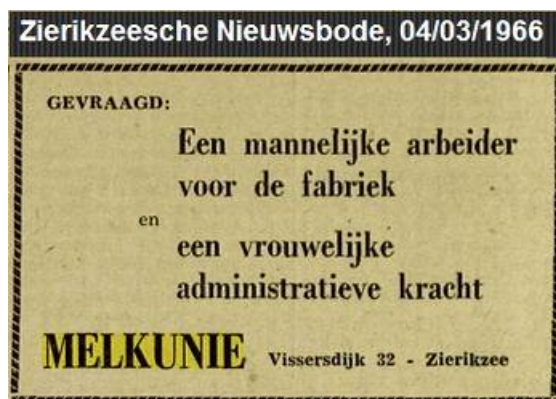
Gemeenschappelijk Aandelenbezit (V.Z.-R..M.I.) te Rotterdam met ingang van april 1965 een fusie aangaan.

Deze fusie zal geëffectueerd worden door een ruiltransactie van aandelen en wel nominaal f 1000,- aandelen G.A.-R.M.I. ex dividend 1964 tegen nominaal f 5000,- aandelen N.M.U. ex dividend 1964/1965. Hierdoor wordt het aandelenkapitaal van de N.M.U. dat thans f 9.300.000,- bedraagt, uitgebreid tot f 14.300.000,-.

Tot deze fusie is besloten omdat een bundeling van krachten het mogelijk maakt de productie te rationaliseren, specialisatie over de bedrijven toe te passen, terwijl door het samenvoegen van technische en wetenschappelijke kennis een doeltreffender beleid gevoerd kan worden ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen. De grotere omvang van de N.M.U. maakt het mogelijk ruimere aandacht te schenken aan de ontwikkeling van nieuwe producten, die het assortiment van de melk-detailhandel kunnen versterken.

De toekomst van het personeel der fusionerende bedrijven blijft gewaarborgd, zowel door de voorgenomen initiatieven van de nieuwe groepering, als door de situatie op de arbeidsmarkt. Door de fusie wordt de N.M.U. nauwer betrokken bij de frisdranken- en consumptie-industrie, waarvan de V.Z.-R.M.I. 2 bloeiende bedrijven bezit. De V.Z.-R.M.I. heeft tevens een tweetal consumptie-melkbedrijven, een melkpoeder en een condensfabriek.

De N.M.U. verwerft door de fusie ook de beschikking over het goed geoutilleerde computercentrum van de V.Z.-R.M.I.

Productie Melkunie Zierikzee houdt op

ANDER WERK VOOR 12 MAN

Niemand wordt ontslagen

ZIERIKZEE - Met ingang van 1 maart zal de produktieafdeling van de Zierikzeese vestiging van de *Melkunie Rotterdam* worden gesloten. Het gevolg is, dat voor een man of twaalf ander werk zal moeten worden gevonden. De mensen, voor wie in de fabriek in Zierikzee geen werk meer zal zijn, zullen binnen de Melkunie Rotterdam een plaats kunnen krijgen. Zij kunnen in Rotterdam of eventueel in Amsterdam gaan werken.

Zowel van de zijde van de Algemene Agrarische Bedrijfsbond (ANAB) als van de kant van Bedrijfsbond Nederlandse Christelijke Agrarische Bedrijfsbond (NCAB) werd desgevraagd meegedeeld, dat de veranderingen in het Zierikzeese bedrijf voor het personeel geen bijzondere problemen wat betreft werkgelegenheid met zich brengen. Van de zijde van de NCAB stelde men, dat uiteraard wel problemen van persoonlijke aard kunnen ontstaan, maar dat de overgang met alle mogelijke soepelheid zal plaatsvinden.

Onrendabel

De produktieafdeling van de melkfabriek in Zierikzee wordt gesloten, om dat vernieuwing van de aanwezige apparatuur - waar men aan toe was - zou leiden tot een onrendabele bedrijfsvoering. In Rotterdam beschikt de Melkunie Rotterdam over twee bedrijven, die wel voor de produktie voor het Zierikzeese afzetgebied kunnen zorgen. Ook de pieken in de afzet - als in de zomer Schouwen-Duiveland wordt overstroomd met bezoekers - kunnen door de Rotterdamse bedrijven worden opgevangen. Wat nu de produktieafdeling is in Zierikzee zal worden omgezet in depot.

De ontvangst van melk op het bedrijf in Zierikzee zal normaal door blijven gaan. Voor de verandering van het bedrijf in Zierikzee - omzetting van de produktieafdeling in depot - denkt men anderhalve maand nodig te hebben. De directeur van de Melkunie Rotterdam, de heer P. Trouwborst, deelde mee, dat tussen nu en half april het personeel op de een of andere manier aan ander werk moet worden geholpen.

Voor alle personeelsleden, voor wie in Zierikzee geen werk meer is, zal in ieder geval de kans zijn elders binnen de Melkunie te gaan werken. Er zal niemand worden ontslagen, aldus de heer Trouwborst. Op de melkfabriek in Zierikzee werken 36 mensen. Er is nog niet exact bekend hoeveel man geen werk meer zal hebben in de Zierikzeese fabriek. Momenteel wordt met de werknemers individueel gesproken over een oplossing. Opmerkelijk is, dat een groot deel van het personeel van de fabriek in de leeftijdsgroep van 16 tot 24 jaar zit.

Voor de mensen, die, niet buiten het eiland willen werken is een regeling gemaakt, die door de vakbonden is aanvaard. 'De hele zaak is op de meest prettige wijze geregeld', zo werd van de kant van de ANAB verklaard. 'Natuurlijk kunnen zich wel problemen voordoen voor de mensen, die niet elders willen gaan werken, maar daar hebben we momenteel nog geen helder beeld van'.

Zie verder bij CMMC

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1973-08-21

Bij de MelkUnie-vestiging te Zierikzee zullen eind oktober begin november enkele wijzigingen worden doorgevoerd. De vestiging doet momenteel dienst als melkontvangststation en ook als uitgifte-depot voor het gebied Schouwen-Duiveland.

Naar wij vernemen is besloten dat het bedrijf zijn functie als melkontvangst-station zal beëindigen, mede in verband met het feit dat veel veehouders overschakelen op tank-melk -installaties, waarvoor de vestiging te Zierikzee niet voldoende is toegerust.

Wel zal te Zierikzee een uitgifte-depot gehandhaafd blijven, zij het dat deze functie in de toekomst waarschijnlijk vanuit een andere huisvesting zal worden vervuld.

Enkele medewerkers zullen een functie in een van de omliggende bedrijven van C.M.C.-Melk Unie worden aangeboden. Waarschijnlijk hoeft niemand te worden ontslagen. De vakorganisaties zijn van de plannen op de hoogte gesteld. De consumenten op Schouwen-Duiveland zullen van de veranderingen niets bemerken. De melk-ontvangst zal worden overgenomen, door het Melk Unie bedrijf te Maasdam (Hoekse Waard).

Mijnheer de Redacteur!

Beleefd verzoek ik U eenige plaatsruimte in uw blad, en wel naar aanleiding van tal van aanvragen van vrienden en kennissen, n.l. of ik ging berusten in de grove belediging mij door den heer Van Renterghem, advocaat en procureur te Rotterdam, aangedaan in zijn pleidooi, gehouden 12 December van het vorige jaar, in zake het proces Zuivelfabriek „Luctor et Emergo”, voor de Rechtbank te Zierikzee.

Daar het volledig verslag ook door uwe courant is opgenomen, vind ik het niet ondienstig openlijk een antwoord te geven en wel, dat ter hunner geruststelling moge dienen, dat ik mij heb vervoegd bij den heer Officier van Justitie van voornoemde Rechtbank, om een aanklacht tegen den heer Van Renterghem in te dienen, wegens belediging en smaad mij in dat pleidooi aangedaan.

Van zeer bevoegde zijde echter werd mij er op gewezen, dat in dit geval zeer moeilijk kon worden aangetoond *het opzet om te beledigen*, en de heer Van R. zich zou trachten vrij te pleiten met de verklaring af te leggen, dat het volstrekt niet de bedoeling was om mij te beledigen, doch die aanhaling had gebezigd, om zijn pleidooi te doen mousseeren en kracht bij te zetten. Had de heer Van Renterghem deze woorden op een andere plaats en in het openbaar gebezigd, vervolging zou alsdan niet uitblijven.

Huiselijke omstandigheden, n.l. ernstige ziekte, is oorzaak, dat mijn antwoord wel wat laat komt.

U, Mijnheer de Redacteur, dank voor de verleende plaatsruimte.

W. J. MULDER.

HAAMSTEDE, 12 Febr. 1906.

Melkfederatie Kring Schouwen Duiveland

Wat was een melkfederatie?

Het eerste gebruik van de naam *melkfederatie* in Zeeland was eind 1932, en wel op Walcheren - VC. 1932-12-30. Het was een organisatie met als doel van; betere samenwerking tussen slijters, boer-slijters, boer-melkverkopers en de Melkinrichting *Walcheren* in Middelburg.

Het werd een federatie, met de naam „Melkfederatie Walcheren”. Initiatiefnemer was zuivelconsulent de heer C. Zwagerman. Secretaris werd de heer vd. Zee, tot dat moment werkzaam (?) op de zuivelfabriek „*Walcheren*”.

Naast deze Walcherse melkfederatie kwam er in 1937 ook een „Melkfederatie buiten Walcheren”. Ook hier is de heer Zwagerman - en vd. Zee ? - weer de initiatiefnemer.

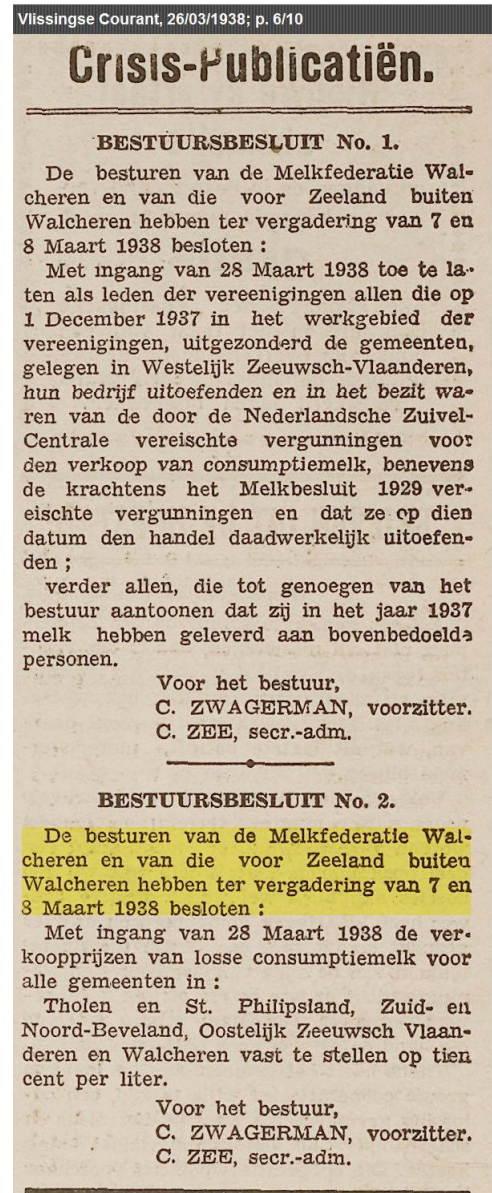
Beide *melkfederaties* werden ingezet bij de crisiszuivelmaatregelen van de overheid in de jaren dertig. - zie hier naast

Tijdens WOII werden de melkfederaties ook ingezet bij de consumptiemelk distributie in Zeeland.

Er waren meerdere afdelingen met elk een eigen bestuur. zie bv. 1941-01-25 over een vergadering van de melkfederatie voor Burgh, Haamstede, Renesse en Noordwelle, d.w.z. west-Schouwen

Vergunningverlening voor rechtstreekse levering van melk aan slijters geschiedde door de melkfederatie. In Zeeland was, in tegenstelling tot de rest van ons land, de standaardisatie nog niet overal ingevoerd. - ZZNB. 1942-02-13

MELKFEDERATIE W.-SCHOUWEN

In Hotel *Bom* te Haamstede hield de Melkfederatie voor Burgh, Haamstede, Renesse en Noordwelle Maandagmiddag haar jaarvergadering. Na een kort openingswoord deelde de voorzitter mee, dat in den afgelopen zomer aan de Melkfederatie voor Zeeland, buiten Walcheren, een bedrag van *f*7,50 uit de kas is geschonken, als bijdrage in de verliezen welke deze heeft geleden door den oorlog. Ook deelde hij mee dat de afdracht verhoogd is van 5 op 8 per 100 liter melk.¹³

De rekening wees aan in ontv. *f*43,98 en uitg. *f*33,75, zoodat er nog een goed slot is van *f*10,23.

De heeren St. Boot en L. de Ruijter werden als bestuursleden herkozen

Aan het eind van de vergadering deelde voorzitter, naar aanleiding van een passage in de notulen mee, dat de heer Zwagerman pogingen in het werk wil stellen, om bij een landbouwer-veehouder een silo voor het inkuilen van groenvoer te bouwen, om de groote waarde van dergelijk ingekuild voer en de rentabiliteit van een silo aan te toonen. De heer van Toledo onderstreepte dit nog eens, doordat hij in de praktijk reeds zeer gunstige ervaringen met silo-voer heeft opgedaan. Deze silo's zijn niet alleen voor de z.g n. duinboerderijen, doch voor alle bedrijven, die eenig vee houden van groote beteekenis, vooral in de tegenwoordige tijdsomstandigheden, nu er zoo weinig krachtvoer beschikbaar is.

Goedgevonden werd, dat deze zaak door de Melkfederatie in overleg met den heer Zwagerman aangepakt zal worden. Na eenige discussie en enkele vragen omtrent deze silo's volgde sluiting.

Melkfederatie

De Melkfederatie Kring Schouwen-Duiveland hield Donderdagmiddag in het „*Huis van Nassau*” te Zierikzee een kringvergadering, welke slechts matig bezocht was. Na opening door den wnd. voorzitter, de heer D. A. Hanse, verkreeg de heer Zee, secretaris van de Melkfederatie, het woord. In de eerste plaats deelde hij mee, dat de kostprijs van de melk in Zeeland over 1942 bedroeg 14.6 cent per L.. Het aantal melkkoeien was eind Dec. 1942 volgens onderzoek 8 pct. lager dan in 1939. Het totale aantal stuks rundvee is in Zeeland gedaald van 82.000 in 1939 tot 51.000 in Dec. 1942. Wat de productiedaling betreft, steekt Zeeland gunstig af bij Noorden Zuid-Holland en Utrecht, waar deze 40 pct. bedraagt.

Vervolgens werd overgegaan tot uitreiking der diploma's vakkennis melkveehandelaar aan M. Berrevoets, Zierikzee; G. L. Beuzenberg, Haamstede; mej L. den Boer en M. den Beer, Zierikzee; C. C. Boot en N. Bouwman, Burgh; mej. A. J. Haak, Bruinisse; W. Heusevelt, Zierikzee; mej. J. Kuiper, Ouwkerk; mej. C. M. Moermond, Zierikzee; K. L. de Oude, Zierikzee; W. A. Remeuws en , mej. W. P. Remeuws, Ouwkerk en lircj. F. de Ruijter, Kerkwerve. De voorzitter wenschte allen geluk met het verkregen diploma. Ook de heer Zee wenschte de gediplomeerden geluk met het behaalde succes. Hij deelde mee, dat Schouwen-Duiveland hiermede een zeer goed figuur maakt. Voor geheel Zeeland bedraagt dit maar 51 pct., terwijl van Schouwen-Duiveland 78 pct, slaagde.

13 Uitgaande van – onderstaande – inkomsten van *f*43,98, betekend dat ca. 88.000 L. melk

De volgende cursus zal aanmerkelijk zwaarder worden. Vermoedelijk zal in de toekomst voor de melkveehandelaar het Middenstanddiploma vereischt worden naast het diploma, vakken-nis.

Nadat de heer Reuzenberg namens de cursisten dank had gezegd voor het genoten onderwijs en de prettige wijze van les geven, overhandigde mej. C. M. Moermond met een toepasselijk gedicht aan de beide lesgevers een blijvend aandenken. Daarna sluiting.

1945 >

Vrije Stemmen van Schouwen-Duiveland, 03/11/1945; p. 2/4

Melkfederatie

Afd. Zierikzee

ALGEMEENE
LEDENVERGADERING
op Woensdag 12 December,
's avonds 8 uur, in het „Huis
van Nassau”

1. Verkiezing bestuursl. afd.
 2. Verkiezing 2 afgév.
 3. Vraagstuk melkprijsregeling
- Opkomst gewenscht

Het Bestuur:

S. J. bij de Vaate, voorz.
G. A. Kloet, secr.

Vrije Stemmen, 18/01/1946; p. 2/2

MELKFEDERATIE VOOR ZEELAND BUITEN WALCHEREN

Melkvechouders, melkslijters en fabrieken, bezoekt
in Uw gebied de vergadering van den Kring:

Schouwen en Duiveland op Maandag 21 Januari, 14 uur,
in „Het Huis van Nassau”, te Zierikzee.

Tholen en St. Philipsland op Dinsdag 22 Januari, 14 uur,
in „De Gouden Leeuw”, (Nelisse) te St. Maartensdijk.

Noord-Beveland op Woensdag 23 Januari, 14 uur, in het
café van den heer De Regt te Kortgene.

West-Zeeuwsch-Vlaanderen op Donderdag 24 Januari, 14
uur in het café van den heer De Vuyst te Oostburg.

Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen op Vrijdag 25 Januari, 14 uur,
in „Het Centrum” te Axel.

Behandeld zullen o.a. worden de voorstellen der Afdeeling
omtrent melkprijsverhooging, winstmargeverhooging en uit-
keering toelag op melk.

HET BESTUUR.

Vrije Stemmen van Schouwen-Duiveland, 16/10/1946; p. 2/4

De aangekondigde vergade-
ring van de Melkfederatie.
afd. Zierikzee, heden (Woens-
dag)avond, vangt aan om

acht uur.

Het Bestuur.

HAAMSTEDDE. De afd. Westelijk Schouwen van de Melkfederatie hield Zaterdagmiddag in hotel *Bom* haar jaarvergadering. Nadat de secretaris verslag had uitgebracht van de kringvergadering, deelde de voorzitter mee, dat door hem pogingen in het werk waren gesteld om de film „De bonte moet er uit”, te doen vertonen voor onze afdeeling en verdere belangstellenden. Hij deelde mee dat dit misschien dit voorjaar nog zal kunnen geschieden.

Uitvoerig stond bij stil hij het groote belang van de T.B.C.-bestrijding onder het rundvee, zoowel in het belang van de veehouder als uit sociaal belang, daar onze volksgezondheid er door bevorderd wordt. Hij wees er op dat het veel beter is zich vrijwillig te organiseren dan dat de overheid tot dwang overgaat. want meestal brengt dit hogere kosten mee.

De rekening wees aan in ontvangsten *f*93,68 uitg. *f*75,44. goed slot *f*18,24. Tot bestuurslid werd herkozen de heer G. L. Beuzenberg en als nieuw bestuurslid gekozen M. v. d. Panne te Burgh. Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over de melkhandel en de vele belangrijke zaken die er mee samenhangen. Na rondvraag volgde sluiting.

Op de vergadering van *Melkfederatie West-Schouwen* word de *Controlevereniging West-Schouwen* weer – opnieuw - gestart.

HAAMSTEDDE. Op initiatief van de Melkfederatie „Westelijk Schouwen” werd Vrijdagavond in hotel *Bom* een vergadering belegd, teneinde te komen tot weder n het leven roepen van de Melkcontrôle. ver. „Westelijk-Schouwen”. De voorzitter heette in het bijzonder welkom de heer Stroo, hoofdcontroleur van de Melkcontrôledienst in Zeeland, die daarna een inleiding hield over Melkcontrôle.

Nadat enkele vragen waren beantwoord, besloten de aanwezige veehouders de melkcontrôle weer in te stellen. Een nieuw bestuur werd gekozen, bestaande uit de heren: A. Hanse, voorzitter; J. W. Steur, secretarispenningsmeester en D. v. d. Wekken, bestuurslid. Met de heer C. v.d. Have te Renesse, zou zo spoedig mogelijk een onderhoud plaats hebben als monsterneer om spoedig met de contrôle te beginnen.

Hoewel het aantal deelnemers nog gering is, hebben wij wel vertrouwen, dat dit aantal zal toenemen, gezien het grote belang van melkcontrôle voor een rationele fokkerij. Wij wekken dan ook de veehouders op zich zo spoedig mogelijk op te geven, want ook voor onze omgeving kan de rundveefokkerij van veel betekenis worden, gezien de vele goeie koeien die er voor de oorlog waren, terwijl nu nog een goede kern aanwezig is.

Melkfederatie

afd. Zierikzee

Spoedeisende vergadering

van Melkvergunninghouders
en -slijters, op *Woensdag*
14 Januari, 's avonds half 8,
in het „Huis van Nassau”

Namens het Bestuur:

S. J. bij de Vaate, voorzitter
G. A. Kloet, secretaris

Kring Schouwen-Duiveland der Z.L.M. Algemene Ledenvergadering

Donderdag 25 Maart j.l. kwam de kring „Schouwen en Duiveland” van de Z.L.M. in algemene ledenvergadering bijeen in het „Huis van Nassau”, onder voorzitterschap van de heer H. C. van der Zande

.....

Afzet van prijzen en melk

Het woord is dan aan de heer C. Zee, secretaris van de Zeeuwse Melkfederaties, die de afzet en prijzen van de melk op Schouwen Duiveland onder de loupe neemt. Er kan thans weer gesproken worden van een vlotte melkproductie, hetgeen met cijfers valt te illustreren. De animo voor de melkveehouderij is weer stijgende, hetgeen begrijpelijk is, als men bedenkt dat het gemiddelde inkomen van het melkveehoudersbedrijf f2200 bedraagt.

Bij de stijgende belangstelling valt verder de logische tendens waar te nemen, dat de melkveehoudende boeren, zowel als de slijters, streven naar invloed op de afzet en de prijs van de melk. Eerst in Walcheren en later in Tholen is men doende geweest, om deze factoren onder één regeling te vangen. Dit geschiedde door een contact, dat gelegd werd tussen de melkveehouders en de slijters. Zij kwamen tot een vrijwillige belangengemeenschap, waardoor zij sterk stonden tegenover de politiek van de speculatieve fabrieken, die momenteel op hun wijze trachten de boeren en slijters te charmeren, een methode, die slechts ten doel heeft de boeren van hun eigen organisatie los te weken en te gelegener tijd de aldus verkregen machtspositie ten eigen voordele uit te buiten.

Dan was er weer sprake van standaardisering van de melk en dan weer werd het t.b.c.-gevaar tot een niet bestaande hoogte opgeblazen, hetgeen alles ten doel had tenslotte die levering van melk te annuleren. Spr. vroeg zich af of er hier ook behoefte bestaat aan een gezondere regeling, waarbij voorop staat, dat die verschillende belanghebbenden ook „een vinger in de melk” krijgen, zodanig dat zij mede de afzet en de prijs van die melk in de hand hebben.

Bij monde van de voorzitter verklaarde die vergadering zeer geïnteresseerd te zijn voor een dergelijke vrijwillige belangengemeenschap, die zowel voor de boeren als de melkslijters van groot gewicht kan zijn. De heer Zee deelde tenslotte mede, dat te zijner tijd op de verschillende dorpen vergaderingen zullen worden belegd, met het doel tot oprichting van en dergelijke organisatie te geraken, die door de steun van het bureau van de Zuivelconsulent, de kans heeft in de praktijk nuttig werk te kunnen doen.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 24/03/1948; p. 3/4

Kring Schouwen en Duiveland der Z.L.M.

Donderdag 25 Maart '48

ALGEMENE

Ledenvergadering

in het Huis van Nassau
te 10.30 uur voormidd.

Zie advertentie van Maandag j.l. O.a. zeer belangrijk voor melkveehouders en melkveehouders-slijters.

Het Bestuur.

De moeilijkheden in de melkslijterij op Schouwen-Duiveland In 1947 werd voor f 1.000.000 melk geleverd.

Bruinisse

Dezer dagen vergaderden in hotel „*Storm*” te Bruinisse de in deze gemeente wonende melkveehouders en melkslijters ter bespreking van de moeilijkheden die zich op het gebied van der melkaflevering voordoen. De secretaris van de Zeeuwse melkfederatie de heer Zee gaf een uiteenzetting van de situatie van thans en wekte op tot het oprichten van verenigingen.

Thans is het veelal zo, aldus de heer Zee, dat de melkveehouder in het ene seizoen zijn melk aan een slijter levert en het andere seizoen gedwongen wordt naar de fabriek te gaan. De fabrieken maken dikwijls misbruik van hun machtspositie. Dit alles kan voorkomen worden, wanneer de boeren-veehouders en de slijters samen een organisatie gaan vormen.

Voor Schouwen-Duiveland dreigt verder nog het feit, dat van bepaalde zijde wordt aangedrongen op standarisatie van de melk op Schouwen-Duiveland. Dit zou betekenen dat alle melk, alvorens ze in consumptie mag worden gebracht, eerst naar de melkfabriek moet worden gezonden.

De consument kreeg dan oudere melk en melk van minder vetgehalte.

De slijters vrezen, dat de clandestiene verkoop in de hand zou worden gewerkt. Om een ander wapen uit de hand van de fabrieken te nemen, zal iedere veehouder moeten streven zijn vee t.b.c.-vrij te krijgen.

Teneinde een regelmatige melkvoorziening van consumptiemelk voor Schouwen-Duiveland te waarborgen en te verkrijgen, dat de overmelk naar de fabriek kan worden gebracht zou het nodig zijn, dat de melkveehouders en slijters zich aaneensloten in een organisatie, evenals dit op Walcheren en Tholen het geval is.

Overigens heeft de veestapel op Schouwen-Duiveland zich al aardig hersteld. In Mei 1939 waren er 2657 koeien, in Sept. 1945 1018 in Sept. 1946 1543, in Sept. 1947 1736 en op 14 Maart 1948 2098.

De krachtvoerpositie werd gunstiger en de melkprijs hoger. In 1947 werd op Schouwen-Duiveland geproduceerd bijna 5 miljoen liter melk ter waarde van f 1.000.000.-. Verwacht wordt echter, dat 1948 een productie zal geven van ruim 8 miljoen liter, wat betekent een niet onbelangrijk melkoverschot in het voorjaar, dat dan naar de fabriek moet.

Teneinde de prijs consumptiemelk-fabrieksmelk te overbruggen zal een egalisatiefonds in het leven worden geroepen, waarin overschotten zullen worden gestort en tekorten zullen worden aangevuld. De aflevering van melkproducten zou alleen door melkslijters moeten kunnen geschieden.

Verder zette de heer Zee uiteen, hoe iedere plaats een vereniging van melkveehouders en slijters krijgt en hoe in een federatie samengewerkt kan worden.

Door de Adviescommissie zal contact met de fabriek kunnen worden gezocht, kunnen de prijzen geregeld worden en kunnen wensen verwezenlijkt worden, die in het belang zijn van een goede melkvoorziening.

Uitdrukkelijk wenste de heer Zee vast te stellen, dat het niet de bedoeling is tegen de fabriek in te gaan werken, integendeel, men wil samenwerking, wel hoopte hij dat de oprichting van de melkfederatie voor Schouwen-Duiveland voor de fabriek te Nieuwerkerk een stimulans zou zijn om de modernisering van het bedrijf niet langer uit te stellen.

De mogelijkheid om aan een andere fabriek te leveren is, nu het veer Zijpe-Anna-Jacobapolder zoveel verbeterd is, zeker aanwezig. Dit zou ook een Coöperatieve fabriek kunnen zijn.

Door de aanwezigen werden nog enige vragen gesteld, die alle bevredigend werden beantwoord. De vele karnvergunningen zullen zeker niet terugkeren, alleen zij die een eind van de verharde weg af wonen, zodat de auto, die de melk ophaalt hen moeilijk kan bereiken, zullen nog mogen karnen.

De kosten zullen bedragen 5 cent per 100 liter verwerkte melk voor iedere categorie belanghebbenden. De 8 cent per 100 liter, die thans aan de Zeeuwse melkfederatie ten goede komen, zullen waarschijnlijk kunnen worden verminderd.

Alle aanwezigen traden ten slotte tot de organisatie toe, het voorlopig bestuur werd gevormd door de heren van 't Noordende, Goudzwaard en Joh. de Jonge.

Zierikzeesche Nieuwsbode 1948-05-01

Haamstede

In hotel *Bom* kwamen Dinsdagavond een aantal melkveehouders, veehouders-slijters en melkslijters bijeen, welke waren uitgenodigd door de Melkfederatie. De leiding berustte bij de secretar der plaatselijke afd., dhr. G. L. Beuzenberg. Na een kort openingswoord gaf hij het woord aan dhr. C. Zee, secretar der Melkfederatie in Zeeland, die de moeilijkheden in de melkhandel besprak. Hij deelde mee, dat in 1947 door de regering 625 miljoen gulden als steun op de melk was verleend ten bate van de consument.

De zomerprijs der melk, ingaande 28 April j.l., zal 19³/₄ cent per liter voor de veehouder bedragen. De richtprijs voor de fabrieksmelk is met ingang van dezelfde datum bij 3.1 pct. vet op 18¹/₂ cent per liter gebracht.

De bedoeling is te trachten een betere positie van alle belanghebbenden tegenover de fabriek te krijgen, waarbij het vooral gaat om een betere prijs voor de z.g.n., ondermelk. Ook moeten in de toekomst de melkproducten in flessen uitsluitend door de melkhandel verkocht worden. Het ligt daarom in de bedoeling te komen tot een in- en verkooporganisatie, waarbij als meest gewenste vorm, de stichting is gedacht.

Na uitvoerige toelichting traden alle aanwezigen toe, terwijl zij die net aanwezig waren in hun eigen belang aangeraden worden dit alsnog te doen, bij dhr. G. L. Beuzenberg en binnen enkele dagen bij dhr. N. Bouwman te Burgh. Als bestuursleden werden gekozen de heren H. v. Toledo, Haamstede, A. Hanse, Haamstede en N. Bouwman, Burgh. Nadat dhr. Zee nog mede gedeeld had dat het in de bedoeling is deze organisatie per 1 Juni in werking te doen treden, sloot de voorzitter met een kort dankwoord aan dhr. Zee de vergadering.

Gegevens over melkveehouderij op Schouwen en Duiveland

Hoewel de akkerbouw voor de boeren op Schouwen en Duiveland veel belangrijker is dan de melkveehouderij, blijkt uit de navolgende in telegramstijl opgestelde getallenopsomming, dat de melkveehouderij zeer zeker toch ook van betekenis is en dat de melkslijters hieruit een niet onbelangrijke bron van inkomsten hebben.

Aantal Melkkoeien¹⁴

Telling. Mei	1939	2657 stuks	
„ „	1943	2364	„
„ September	1945	1018	„
„ Maart	1948	2098	„

Melkproductie 1948

2100 melkkoeien à 3400 liter = 7.140.000 liter

Bestemming der melk in 1948

Consumptiemelk tegen inname van bonnen	3.200.000 liter	
Melkverbruik zelfverzorgers	1.600.000 „	
Veevoeder	<u>600.000 „</u>	
		<u>5.000.000 „</u>
Overschot		1.740.000 liter

Opbrengst aan melkgeld voor de melkveehouders 1948 ± f 1.400.000

Opbrengst aan veeafzet ± f 250.000

Totaal opbrengst veehouderij, ± f 1.650.000

Per melkveehoudersbedrijf f 1.650.000 : 694 = ± f 2400. Onder de 694 melkveehoudersbedrijven waren in Maart 1948 174 „één.-melkveehouders”.

Bruto-verdiensten der melkvergunninghouders (vakslijters en melkveehouder-vergunninghouders) in 1948 ± f 148.000, hetgeen gemiddeld ± f 1050 per vergunninghouder is. Verwacht wordt dat het melkoverschot van ± 1.7 miljoen liters eerder aan de lage dan aan de hoge kant berekend is.

Bestaande moeilijkheden

Het heen en weer gedrijf van de melkveehouders is hiervan de grootste en veroorzaakt regelmatig wrijvingsvlakken. Zo zijn er betrekkelijk vele, die enige maanden per jaar hun melk aan de fabriek en des winters aan melkslijter afleveren. Er zijn er ook, die één of twee dagen per week aan de fabriek leveren en de rest van de week aan een melkslijter. Het verdringen van elkanders consumptiemelkrechten neemt steeds grotere vormen aan. Het prijsverschil tussen consumptiemelk en fabrieksmelk is daar de belangrijkste oorzaak van.

14 Hoe dramatisch de februaristorm van 1953 is geweest voor S-D zien we als we lezen dat er 2900 melkkoeien vlak voor de ramp waren en in febr. 1955 - gelukkig - weer 1080.....zie knipsels: verslag bijeenkomst C.M.M.C. 1955-02-15

Er is geen regeling. De ene groep schuift zijn nadelen op de andere af, die zich dan ook weer tracht te dekken. Zowel de melkveehouder als de melkslijter staat als enkeling tegenover de fabriek. Het melktransport geschiedt verre van ideaal. De overmelk der melkslijters kost hen geld. Voorziening van de melkslijters met melkproducten laat veel te wensen over. Uit deze korte opsomming moge gebleken zijn dat verbetering noodzakelijk is, hetgeen mogelijk is door de melkveehouders en melkvergunninghouders in, één organisatie te verenigen.

Hoe deze moeilijkheden op te lossen

Van bepaalde zijde heeft men getracht alle melk via de fabriek te doen circuleren. De melk zou dan gestandaardiseerd, gepasteuriseerd en gekoeld worden, d.w.z. ten dele ontroomd tot 2.5 % vet, verhit op 85-90 OC en gekoeld tot pl.m. 8 °C. Wanneer deze zgn. standaardisatie van, melk ingevoerd zou worden, moet alle melk van Schouwen en Duiveland naar de fabriek, vervoerd worden, mogen de melkslijters geen melk meer rechtstreeks van melkveehouders betrekken, doch uitsluitend van de fabriek, is het niet langer toegestaan dat melkveehouders, die daar vergunning voor hebben, melk afleveren aan consumenten en zou de bevolking op Schouwen en Duiveland oudere en ten dele ontroomde melk met 2.5 % vet te consumeren krijgen.

Het is volkomen begrijpelijk, dat de leidende personen op melk- en zuivelgebied tegenstanders van deze zgn. standaardisatie zijn. De moeilijkheden zouden daar in geen geval door worden opgelost doch nog grotere vormen aannemen.

Ter oplossing der huidige moeilijkheden is het gewenst, dat de melkveehouders en melkvergunninghouders zich vrijwillig in een hechte -organisatie verenigen. Deze organisatie, in de vorm van een melkafzet-combinatie, kan de nodige maatregelen treffen. Hierdoor kan de positie van de melkveehouder en melkvergunninghouder versterkt worden en kan in het vervolg het uitspelen van groepen tegen elkaar en het afschuiven van nadelen van de ene groep op de andere volledig worden voorkomen.

Het fundament is hiervoor reeds gelegd, Een groot aantal melkveehouders en melkslijters verklaarden schriftelijk op zegel hun medewerking hieraan te verlenen en machtigden de „daar hen gekozen vertrouwenspersonen maatregelen te dezer zake te treffen.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 22/05/1948

— Van de enkele weken geleden op verschillende plaatsen op het eiland opgerichte verenigingen voor de melkhandel, kwamen 34 bestuursleden in het „Huis van Nassau” samen. De heer C. Zee, secretaris van de Melkfederatie in Zeeland, leidde de vergadering. Na enige discussie werd besloten een Coöperatie voor de Melkhandel op te richten, gevestigd te Zierikzee. Tot bestuursleden werden gekozen: voor de veehouders v. Nieuwenhuizen te Nieuwerkerk en A. Hanse te Haamstede; voor de melkslijters N. Bouwman te Burgh en Hage te Zierikzee; voor de boer-slijters J. P. Flikweert te Nieuwerkerk en G. Kloet te Zierikzee. Later zal een onpartijdig voorzitter gekozen worden. Er zijn 14 afdelingen op het eiland, waarbij practisch allen, die belang bij de melkhandel hebben, zijn aangesloten, zodat dit een hede- te organisatie kan worden.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1948-06-24

Coöp. Melk. en Melkproducten-Centrale

In het „Huis van Nassau” te Zierikzee werd, een vergadering gehouden van melkveeouders en melkvergunninghouders op Schouwen en Duiveland en Sint-Philipsland, met de voorzitter en de secretaris van de Zeeuwse Melkfederaties.

Besproken werden de ontwerpstatuten voor een Coöperatieve Melk- en Melkproducten-Centrale (C.M.M.C.). Deze heeft tot doel het algemeen belang van een goede melkvoorziening van de bevolking op deze eilanden te bevorderen door samenwerking van de melkveeouders, de zelfsljgende veehouders en de vakslijters van melk en melkproducten door een zo doeltreffend, hygiënisch en economisch mogelijke afzet en distributie van deze producten.

Na enkele kleine wijzigingen van redactionele aard werden de ontwerpstatuten met algemene instemming bekrachtigd, waarmee de oprichting van deze vorm van Coöperatie een feit werd. De wil tot nuttige samenwerking, in opbouwende zin, zoals deze in de vergadering tot uitdrukking werd gebracht, geeft de beste verwachtingen voor de practische resultaten in de toekomst.

Melkfederatie

voor Zeeland buiten
Walcheren.

De geconvoseerde kringvergadering der Melkfederatie voor Zeeland buiten Walcheren, welke gehouden zou worden op Dinsdag 28 Februari te Zierikzee

gaat niet door.

Persoonlijke mededeling volgt
nog wanneer wel.

Het Bestuur,

C. Zee vierde 40-jarig jubileum

VEEL HULDE VOOR SECRETARIS VAN ZEEUWSE MELKFEDERATIE

„Baanbrekend werk zuiveldistributie”

MIDDELBURG - Woensdag was het veertig jaar geleden dat de heer C. Zee, algemeen secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie Middelburg, in dienst trad van de (toenmalige) *Walcherse Melkfederatie*. Zeer velen van het bestuur en uit de kringen van de veehouderij en de melkdetailhandel, alsmede vrienden kwamen de heer en mevrouw Zee met dit jubileum gelukwensen tijdens een receptie die hen werd aangeboden in hotel 'De Nieuwe Doelen' te Middelburg. Naast lovende woorden werden het echtpaar Zee, ook veel geschenken aangeboden, waaronder een groot aantal bloemstukken.

De heer J. Lampert, waarnemend voorzitter van de federatie en directeur van de Melkinrichting 'Walcheren', bood de jubilaris tijdens deze receptie namens het bestuur een geschenk 'in natura' aan, bestaande uit een pick-up met radio en stereoboxen. „U hebt in de loop van de afgelopen veertig jaar al zoveel verschillende geluiden gehoord uit de kringen van de veehouderij en de melkhandelaren dat u nu wel eens een ander geluid zult willen horen”, aldus de heer Lampert. Van de Coöperatieve Melkinkoopvereniging 'Samenwerking' te Middelburg ontving de heer Zee een envelop met inhoud.

Een van de eersten die de heer Zee kwam gelukwensen was de 90-jarige heer M. Sanderse die een pionier was op het gebied van deze organisatie. 's Avonds was er een diner waaraan aanzaten de heer en mevrouw Zee met hun kinderen en de leden van het bestuur met hun dames.

Tijdens dit diner richtte de heer Lampert het woord tot de heer Zee waarbij hij ook uitvoerig inging op diens levensloop. Hij vermeldde daarbij dat de heer Zee op 4 mei 1933, in de crisisjaren, als 22-jarige in dienst trad bij de heer C. Zwagerman, de rijkszuivelconsulent.

In 1933 kwam een overeenkomst tot stand tussen de vereniging van melkveehouders op Walcheren en de Walcherse melkhandelaren, waarbij de Walcherse Melkfederatie een feit werd. In 1938 volgde de oprichting, van de Melkfederatie voor Walcheren en de dag daarop werd een federatie gesticht voor de rest van Zeeland. De heer Zee werd van beide federaties secretaris. Deze twee federaties zijn in 1954 geïntegreerd en voortgezet onder de naam 'Zeeuwse Melkfederatie'. In deze organisatie zijn veehouders, melkfabrieken en melkdetailisten verenigd.

De heer Lampert wees er op dat de jubilaris in 1933 al de basis heeft gelegd voor een melkprijsegalisatie. Hij noemde dat een uniek plan waarmee de heer Zee zijn tijd ver vooruit was en dat alom sterk de aandacht trok. „Dat was in de tijd toen men vocht om een fractie van een cent als het om de prijs van de melk ging”, aldus de voorzitter. „Eerst na de oorlog is dit plan voor geheel ons land gerealiseerd”.

Voorzitter Lampert schonk er ook aandacht aan dat de heer Zee van grote betekenis is geweest voor het vakonderwijs voor de melkdetailisten. Samen met de heer D. Boone uit Middelburg heeft hij een studieboek geschreven dat in gebruik werd genomen bij de opleiding van de melkhandelaren om hun vakbekwaamheid te vergroten.

Naar de voorzitter vertelde heeft de jubilaris ook baanbrekend werk verricht voor het omhoog brengen van de zuiveldistributie, waartoe hij 'ambtshalve' ook les gaf op vakcursussen en zitting had in examencommissies in geheel Zeeland. Hij schetste hem als iemand die, met voorbijzien van zichzelf, steeds klaar stond voor anderen, waarbij hem niets te veel was om hen te helpen. „In dit opzicht heeft hij veel meer gedaan dan redelijkerwijs van hem verwacht mocht worden”, oordeelde de heer Lampert.

In de loop van dit jaar, vermoedelijk op 1 juli, gaat de Zeeuwse Melkfederatie op in de Algemene Vereniging voor melkvoorziening in Zuid-Nederland (AVM Zuid-Nederland) die de drie zuidelijke provincies zal omvatten.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1973-06-07

MELKFEDERATIE FUSEERT MET AVM ZUID NEDERLAND

GOES - De Zeeuwse Melkfederatie heeft zichzelf opgeheven. De belangen van de melkhandelaren en -producenten in Zeeland zullen voortaan worden behartigd in de *Algemene Vereniging Melkvoorziening „Zuid-Nederland”*, een sinds twee maanden bestaand fusieresultaat van de Brabantse en Limburgse melkfederaties, waartoe nu ook Zeeland is toegetreden. De betreffende besluiten werden woensdagmiddag tijdens een bijzondere ledenvergadering in 'De Prins van Oranje' te Goes met algemene stemmen genomen.

De waarnemend voorzitter van de Zeeuwse Melkfederatie, de heer J. I. Lampert, wees er in zijn openingswoord op dat het steeds groter van eenheden een tendens is, die ook niet langer aan de Melkfederatie voorbij kan gaan. Hij bracht daarbij onder de aandacht dat een aantal Zeeuwse kringen reeds is samengegaan. „De Zeeuwse Melkfederatie”, aldus de heer Lampert, „heeft vergeleken met andere provincies een betrekkelijk geringe hoeveelheid consumptiemelk en daardoor een kleine omzet. Zeeland produceerde vorig jaar zo'n 35 miljoen liter tegen Brabant en Limburg 225 miljoen”.

Met het algemeen bestuur van de AVM is overeenstemming over de fusie bereikt, met dien verstande dat de statuten van de AVM nog gewijzigd moeten worden. De fusie betekent dat er goedkoper gewerkt kan worden. De belangen van secretaris C. Zee, die over ruim drie jaar met pensioen gaat, zijn veilig gesteld. De Melkfederatie is op 23 juni 1954 opgericht. Zeeland krijgt in het bestuur van de AVM, die is gevestigd in Berkel-Enschot, drie vertegenwoordigers: twee handelaren en één producent. Deze vertegenwoordigers zullen door de verschillende standorganisaties worden aangewezen.

C.M.M.C.

Nog beter uitzoeken wat b.v de relatie van de CMMC is met de – nog bestaande melkfederatie ?????

Officiële oprichtingsdatum van de Coöperatieve Melk- en Melkproducten-Centrale (C.M.M.C.) is 1 juli 1948 – zie knipsel 17 mrt. 1958

Zie voor het vervolg van deze samenwerking bij de C.M.M.C.

Dat de leden van de melkfederatie afdelingen op S-D. niet allemaal op / over gingen maar de nieuw opgerichte C.M.M.C. zien we in de volgende knipsel.

Ondanks dat de start voor de oprichting van de C.M.M.C. zo'n beetje in Bruinissen was gegeven – zie voorgaande knipsel 1948-04-26 – was er in augustus weer een vergaderde, van de Melkfederatie afdeling Bruinisse, waarin de voorzitter van de C.M.M.C. De heer D. Eveleens een toelichting gaf over het werk van de C.M.M.C.

De Melkfederatie leden van Bruinissen, die voor het grootste deel, niet aan de fabriek leverden, maar nog aan slijters, sloten zich, ook na de toelichting niet bij de C.M.M.C. aan, zoals uit onderstaande tekst blijkt.

VERGADERING

leden C.M.M.C.
afd. Zierikzee

WOENSDAG 22 SEPTEMBER

Aanvang 8 uur
in het Huis van Nassau Zee.

Belangrijke bespreking!

De secretaris G. A. KLOET

Zindelijkheidscontrôle op de boerenbedrijven.

Vrijdagavond vergaderde de afdeling Bruinisse van de Zeeuwse Melkfederatie in Hotel Storm.¹⁵

Na een openingswoord van de voorzitter, de heer Krepel en het jaarverslag van de secretaris-penningmeester, de heer C. Hogerwerf, waaruit bleek, dat de rekening sloot met een batig saldo van f40, werd het woord verleend aan de heer D. Eveleens, hoofd van de landbouwschool te Nieuwerkerk, tevens voorzitter van de Coöp. Melk- en Melkproducten afzet centrale (C.M.M.C.) op Schouwen Duiveland.

Deze sprak over het werk van de C.M.M.C. in het algemeen, doch over de melkprijs in het bijzonder.

De melkprijs, die door de Zuivelfabriek aan de veehouders wordt betaald is afhankelijk van het vetgehalte van de melk en de gemiddelde prijs die men *tegenwaardig* ontvangt is 17,16 cent per liter.

De door de regering vastgestelde prijs, waarvoor door de melkveehouder aan de slijter mag worden afgeleverd is 18.4 cent.

Het verschil tussen aflevering aan de fabriek en aflevering aan de slijterij is alzo 1,24 cent ten nadele van de fabrieksleveranciers, terwijl slechts een afwijking van 0.75 cent billijk wordt geacht. Overwogen wordt nu of ter tegemoetkoming van de fabrieksleveranciers een fondsje moet worden gevormd, waardoor aan de fabrieksleveranciers een kleine toeslag op de prijs wordt gegeven. Dit fondsje moet worden gevormd door de leveranciers aan de slijters, die dus van hun meeropbrengst iets overhevelen naar hun collega fabrieksleveranciers.

De verhouding fabrieksleveranciers slijtersleveranciers is op Schouwen Duiveland ongeveer 5 tot 2, d.w.z. dat van elke 7 liter melk op Schouwen er 5 naar de fabriek gaan en 2 naar de slijters.

Bruinisse bestaat hoofdzakelijk uit veehouders die aan de slijterij leveren. Over het voorstel, dat door de heer Eveleens ter tafel werd gebracht, werd dan ook uitvoerig gediscussieerd, waarna tenslotte werd besloten niet mede te werken aan dit nieuwe plan.

De heer Eveleens deelde mede, dat vanwege de C.M.M.C. een controle zal worden ingesteld op de zuiverheid van de melk, zoals die op de bedrijven wordt afgeleverd. Hierbij zal het geen verschil maken of men bij de Melkfederatie of de C.M.M.C. is aangesloten of niet. Iedereen zal worden gecontroleerd.

In de plaats van de heer Krepel, die zich niet meer beschikbaar stelde, werd als voorzitter gekozen de heer W. L. van 't Noordende.

¹⁵ Bruinisse aan het oostelijke tipje van Schouwen-Duiveland had nog een afdeling melkfederatie. Uit de tekst blijkt dat deze twee, de CMMC. en de melkfederaties naast elkaar bestonden. (ZHN.)

ALGEMENE VERGADERING „C.M.M.C.”

Over 1950 vindt nog een nabetaling van pl.m. f 20.000 plaats
Goede samenwerking met de V.Z.

Woensdagmiddag kwam de Coöparatieve Melk- en Melkproducten Centrale G.A. in algemene vergadering bijeen in „De Nieuwe Graanbeurs” van het „Huis van Nassau” te Zierikzee.

In zijn openingswoord richtte de voorzitter, de heer D. Evereens, een bijzonder woord van welkom tot de talrijke aanwezige dames en tot de heren ir. C. Zwagerman, oud- Rijksveeteeltconsulent, ir. Harmsen, Rijksveeteeltconsulent, tevens belast met zuivelaangelegenheden, C.

Zee, secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie, Jelsma en Smalheer van de V.Z., Opstelten van de Bedrijfsraad Zuivel, Cappon en F. C. Hanse. Spr. memoreerde verder de steeds groeiende samenwerking tussen V.Z en n C.M.M.C. en de toenemende verbetering van de kwaliteit van de melk.

Hij sprak de hoop uit dat op het gebied van de bedrijfscontrôle nog verdere vorderingen zullen worden gemaakt Thans is 88-90 pctC van de boeren van ons eiland, die een behoorlijke hoeveelheid melk leveren lid en vrijwel alle melkslijters dragen bij aan het ge zamenlijke contrôlestation van V.Z. en C.M.M.C. Spr. wees op het grote belang van goede melk, daar de fabrieken ook slechts van goede melk goede producten kunnen leveren, wat o.m. belangrijk is voor onze export.

Straffer contróle

Vervolgens deelde de voorzitter nog mede dat de controleur Viergever thans over een goed en snel, vervoermiddel beschikt, besprak nog even de melksanering te Zierikzee, waarbij de C.M.M.C. werd gepasseerd en deelde mede dat de melkcontróle geleidelijk aan straffer wordt door verhoging aan de schaal, die nu plm. 75 pct van de Hollandse bedraagt Ten slotte herinnerde spr, nog aan het 40-jarig bestaan der V.Z. en feliciteerde hij de heer Jelsma nogmaals met dit feit namens de gehele vereniging, de hoop uitsprekend dat de samenwerking goed zal blijven, opdat de melkleveranciers de best prijs en de fabriek de beste melk zullen krijgen.

Nabetaling

De heer Zee hierna het woord verkrijgend, deelde mede dat over 1950 nog een nabetaling zal plaats vinden van plm. f 20.000 aan de boeren op Schouwen-Duiveland. In welke vorm dit zal geschieden is echter nog niet bekend. De prijsregeling noemde spr. zeer moeilijk en uitvoerig zette hij uiteen hoe de melkprijs tot stand komt. Belangrijk noemde spr. de kwaliteitsverbetering van de melk op Schouwen-Duiveland.

Uitvoerig besprak spr. in dit verband de prijsregeling met premie voor goede melk en korting voor minder goede melk. Als veel voorkomende fouten noemde hij nog het vele gebruik van zinken emmers, welke door vertinde vervangen dienen te worden en de wijze van koeling, welke met regen- welwater dient te geschieden en waarbij het water rond de bus hoger dient te

staan dan de melk in de bus. In het belang van consumenten en export dienen boer en boerin in deze ten volle mede te werken.

Naar aanleiding van het gesprokene kwamen uit de vergadering, nog enkele opmerkingen, waarna de voorzitter verzocht deze schriftelijk bij het bestuur in te dienen.

De exploitatierekening 1950 werd goedgekeurd. Het batig saldo bedraagt *f*2364,70 en de reserve *f*1401,32. Een voorstel van de heer Zee om de saldi 1948, 1949 en 1950 ten goede te schrijven van elk individueel lid per melkkoe, die hij gemiddeld in 1950 heeft gehouden, werd m.a.s. aangenomen.

De begroting 1951, welke een klein tekort aanwijst, wordt m.a.s. goedgekeurd en besloten werd de contributie op hetzelfde bedrag te handhaven, nl op 5 cts. per 100 liter melk.

De aftredende bestuursleden, de heren. D. Eveleens, G. A. Kloet en A. Hage worden bij acclamatie herkozen, evenals de leden van de Raad van Commissarissen, de heren C. A. Hanse te Bruinisse en Chr. M. Groenewege te Zierikzee.

Verdeling kortingsoverschot

Een voorstel van het bestuur om het in de afgelopen jaren gekweekte saldo ad *f*2861,60, ontstaan door het meer ontvangen van kortingen dan uitgeven aan premiën, aan de leden uit te keren ontmoette geen bezwaar, doch over de wijze van uitkering ontstond een vrij uitgebreide discussie. Het bestuur stelde n.l. voor aan de bedrijven die in 1950 prima melk afleverden en vrij zijn van rundertuberculose een premie van *f*10 per melkkoe uit te keren en aan bedrijven die wél prima, melk afleverden doch niet T.B.C.-vrij zijn *f*2,50 per koe uit te keren.

Bovendien zou aan eerstgenoemde bedrijven het predicaat „*Hygiënisch Melkwinbedrijf*” toegekend worden. De heer Kuiper (Ouwkerk), wiens bedrijf T.B.C.-vrij is en anderen vonden het verschil te groot en wilden hier de factor T.B.C.-vrij of niet uitschakelen. Anderen dachten hier anders over en merkten op dat melk alleen prima is wanneer de koeien T.B.C.-vrij zijn. De heer Zee lichtte deze kwestie uitvoerig toe en gaf toe dat de voorlichting in deze niet voldoende is geweest. Spr. wees op statuten en reglement en op de noodzaak dat de gehele vee-stapel T.B.C.-vrij wordt. De heer Jelsma gaf als zijn mening te kennen dat het bestuur hier iets te ver wil gaan en dat alleen gekeken moet worden naar de prima melk of niet. De factor T.B.C. dient z.i. apart bekeken te worden,

In stemming gebracht werd het bestuursvoorstel echter met 35 tegen 22 stemmen aangenomen.

De kwaliteitsverbetering

Het woord was hierna aan ir. Harmsen, die een korte causerie hield over de kwaliteitsverbetering van de melk, de melkbehandeling en de uitbetaling voor kwaliteitsmelk. Vooral wat de melkbehandeling op de boerderij betreft kan men in Nederland en ook op Schouwen-Duiveland nog veel leren van de Scandinavische landen, zo ook wat de bedrijfstoestand aangaat.

Spr. stelde in deze Gelderland ook als voorbeeld, waar o.a. staldemonstraties worden gegeven en stalwedstrijden worden gehouden, alsmede praatavonden en lezingen. Ook het nut van melkcursussen stelde hij in het licht.

Nadat de voorzitter ir. Harmsen dank had gezegd voor zijn raadgevingen werden twee sprekende films vertoond, getiteld „Melkhygiëne” en „Tuberculose”. De eerste gaf op duidelijke wijze verschillende, ook op de vergadering besproken zaken, weer, de andere, een kleurenfilm van Walt Disney, behandelde uitvoerig het ontstaan en de bestrijding der tuberculose.

Bij de rondvraag dankte de heer A. P. v.d. Weijde het bestuur voor het gebodene, doch hij sprak de hoop uit dat een volgend maal wat meer films gedraaid zouden worden. De voorzitter zegde toe dit te zullen bevorderen en sloot vervolgens met een woord van dank voor de opkomst en de besprekingen de vergadering.

Primeur voor Schouwen-Duiveland

Achtentwintig melkveehouders krijgen predicaat „hygiënisch melkbedrijf”

Coöperatieve melk- en melkproducten centrale gaf tevens premies

Woensdag was een grote dag voor de melkveehouders op Schouwen Duiveland, speciaal de categorie, die „goed had opgepast”, de roede dus niet behoefde, maar met marsepein in de vorm van een extra bonus werd verblijd. Dit goed oppassen hield verband met geleverde prestatie op het gebied van de melkwinning, een teer maar hoogst belangrijk punt in verband met de volksgezondheid en de export van zuivelproducten naar het buitenland.

Op een door de Coöperatieve Melk- en Melkproducten Centrale G.A. belegde vergadering in het „Huis van Nassau” werd aan een 80-tal melkveehouders een bedrijfspremie uitgereikt, op grond van het feit dat zij in het afgelopen jaar de beste hygiënische kwaliteit melk van Schouwen-Duiveland produceerden, zoals het regelmatige kwaliteitsonderzoek uitwees.

Bovendien ontvingen 28 melkveehouders van deze tachtig het predicaat „Hygiënisch melkwinningbedrijf” in de vorm van een sierlijk certificaat, dat werd uitgereikt door de Rijkszuivel- en veeteeltconsulent ir. Harmsen. Deze 28 melkveehouders kregen deze bijzondere onderscheiding, daar zij behalve eerste kwaliteit melk, bovendien reeds meer dan twee jaar lang een t.b.c.-vrije rundveestapel hebben.

De vergadering kreeg een bijzonder karakter door de aanwezigheid van diverse autoriteiten. Onder hen bevonden zich o.m. de heren C. Zwagerman, oud-landbouw- en veeteeltconsulent, ir. W. L. Harmsen, Rijks landbouw- en veeteeltconsulent en J. Noordam en S. Yelsma, directeuren van, de V.Z. te Rotterdam.

De voorzitter van de C.M.M.C., de heer D. Eveleens accentueerde in zijn openingstoespraak het grote belang, dat bij de melkwinning op het spel staat. Hij zette doel en streven van de C.M.M.C. in enkele grove trekken uiteen, nl. te geraken tot een goede prijsvorming van de melk en een regelmatige afzet. Na aanvankelijke moeilijkheden konden deze dingen in goede samenwerking met de Verenigde Zuivelbereiders worden opgelost. Maar daarenboven stelde de C.M.M.C. zich ten doel om de kwaliteit van de melk zo hoog mogelijk op te voeren.

Deze zaak heeft, volgens spr., twee kanten een ideële en een financiële. Wat de ideële zijde betreft kan men appelleren aan het geweten van de mensen en wat de financiële zijde betreft dient een betere kwaliteit melk tot uitdrukking te komen in de prijs, die de veehouder er voor ontvangt. Op dit punt is de samenwerking tussen C.M.M.C. en V.Z. uitstekend geweest, zodat de kwaliteit van de melk en de gezondheid van het vee op het eiland voortdurend zijn vooruitgegaan.

Het verschil in geldsbedragen tussen toegepaste korting voor vuile melk (0.2 ct. p. afwijking) en de aanmoedigingspremie voor hygiënische kwaliteitsmelk ($\frac{1}{4}$ ct. per liter) is gestort in een fonds, waaruit thans premies aan de desbetreffende melkveehouders kunnen worden verstrekt.

Naoorlogse primeur in Zeeland

De Rijksveeteelt-consulent, ir. Harmsen, sprak in zijn toespraak van een na-oorlogse primeur in Zeeland op het gebied van de melkwinning en bracht hulde aan de melkveehouders, voor hetgeen zij presteerden. Spr., prijzend het initiatief van de C.M.M.C., achtte het een volkomen logische figuur, dat de betere kwaliteit melk tot uitdrukking wordt gebracht in de prijs, die de veehouder er voor ontvangt. De zuivelwaarde en de voedingswaarde van de melk is in hoge mate afhankelijk van de kwaliteit.

De door de C.M.M.C. in samenwerking met de V.Z. vrijwillig aangenomen basis voor uitbetaling loopt vooruit op een wettelijke regeling van deze materie (ontwerp Melkwinningwet) en mag als zodanig dus als bijzonder vooruitstrevend worden aangemerkt. Het moet uiteindelijk zo worden, aldus spr., dat de betaling landelijk gaat geschieden naar de hygiënische kwaliteit van de melk. Op dit punt is dus Schouwen-Duiveland reeds een streepje voor op elders en spr. brengt dan ook hulde aan de voorzitter, de heer Eveleens,¹⁶ voor zijn bijzondere verdiensten met betrekking tot deze materie.

Ir. Harmsen merkt verder nog op, dat de houdbaarheid van de melk door de afwezigheid van een goede koelmogelijkheid, in deze streek nog een probleem is. De kwaliteit lijdt daardoor schade zonder dat de melkveehouder er iets aan doen kan. Men heeft dit niet altijd in de hand. In samenwerking met de directie van het Zuivelwezen zal aan dit probleem alle aandacht worden besteed. Spr. achtte het goed, dat in de premiereregeling ook de t.b.c.-bestrijding is betrokken. Betrokkenen krijgen nl. een lagere premie indien de melk weliswaar aan de kwaliteitseisen voldoet, maar het vee nog niet geheel t.b.c.-vrij is.

Kwaliteitsverbetering noodzakelijk

Als derde spreker voerde het woord de heer Noordam, directeur van de V.Z., die wees op de concurrentie van andere landen op de internationale zuivelmarkt. Nederland staat, aldus de heer Noordam, niet langer meer bovenaan wat betreft de kwaliteit van de ge-exporteerde zuivelproducten en het is reeds voorgekomen, dat ons land achter het net viste, doordat zij bepaalde kwalitatieve garanties niet kon geven. Indien dus de export moet worden bevorderd, is kwaliteitsverbetering wel zeer noodzakelijk. Verstandig is het wanneer niet slechts het eindproduct wordt gecontroleerd, maar de controle begint bij de bron, in casu de melkproducent.

Spr. herinnerde aan de moeilijkheden na de bevrijding met de voorziening van de rundveestapel op Schouwen-Duiveland, toen vee van dubieuze kwaliteit werd geïmporteerd. Verheugend is daarom de samenwerking tussen twee partners van uiteenlopend karakter, nl. de V.Z. en de C.M.M.C., een samenwerking tussen een Coöperatie en particulieren, die uniek genoemd mag worden. Toch heeft deze samenwerking reeds resultaten opgeleverd en dit resultaat betekent een belangrijke stap voorwaarts in de goede richting. Ook de heer Noordam wenste de C.M.M.C. geluk met het bereikte resultaat.

Terwijl de fotograaf actief was, reikte tevoren ir. Harmsen de preadicationen aan de betrokken melkveehouders uit. Tevens namen zij de verleende premies in ontvangst.

Een kernachtig opwekkend woord werd nog gesproken door de heer C. Zwagerman, de Zeeuwse nestor op het gebied van de veeteelt. Daarna sloot de voorzitter de buitengewoon geanimeerde vergadering.

Hieronder laten wij nog de namen volgen van de melkveehouders aan wie een preedicaat „Hygiënisch Melkbedrijf” werd uitgereikt:

¹⁶ Merk op dat voorzitter, D. Evereens, hoofd van de Landbouwschool te Nieuwerkerk was! (ZHN.)

M. v.d. Houten, Dreischor; J. den Boer, Haamstede; A. Hanse, Haamstede: Joh. de Keijzer, Noordgouwe; M. Kurvink, Noordgouwe; J. J. Heijboer, J. P. Popering, Gebrs. Stouten, L. v.d. Weele, allen te Oosterland; A. Viergever, Zonnemaire; B. den Boer, J. M. v. Burg, J. Fondse, J. I. Hage, B. Kloet, L. J. H. Koopman, allen te Zierikzee; J. Bom, M. C. Kuijper, W. Reemeus, allen te Ouwerkerk; A. Flikweert, D. J. Flikweert, J. Folmer, R. P. Gaanderse, C. van Klinken, allen te Nieuwerkerk; J. van 't Hof, Brouwershaven; Gebrs. Bal, Bruinisse; H. v. Zuidland, Bruiniase; C. Ringelberg, Brouwershaven.

1952-03-25

Er zijn op 13 plaatsen van S-D vergaderingen geweest van 19 febr. tot 19 mrt.

Er zijn inmiddels 500 leden (leden zijn praktisch alle boeren, die melkvee van betekenis houden, de boerslijters en vakslijters op S-D) 255, ongeveer 121 hebben de vergaderingen bezocht.

De gang van zaken was op alle vergaderingen bijna gelijk, verkiezing van een lid der plaatselijke besturen, verslag van de penningmeester en voorzitter betreffende de melkprijs, vorming melkafzet, nabetalings e.d. Daarnaast werd er op 12 vergaderingen een voordracht gehouden door Ir. W. L. Harmansen (Rijksconsulent) of door een van zijn (hoofd)-assistenten betreffende voederwinning, aanwending en kwaliteit der melk. De voorzitter dankte op de laatste vergadering, te Kerkwerve, met name de heer Smalheer (dir. Van *De Duif*), C. Zee (Secretaris Zeeuwse Melkfederatie, en adviseur van de CMMC), Viergever (van het Melkcontrolestation) Wagenaar en Ir. Harmansen met zijn staf (als sprekers) en zijn mede bestuursleden. 30 bedrijven kregen het predikaat „Hygiënisch”.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1952-12-31; p. 2/10

Landbouw en Veeteelt

BTALDEM011TST1EtATIES

OP SCHOUWEN-DUIVELAND

Namens-do Rijkezuiveloonsulent voor Zeeland werd, met steun en medewerking van da C.M.M.C., do V.Z. en de landhouworganisaties op Schouwen 'en Duineland op Maandag. 22 December jl. een demonstratie gegeven in vee= verzorging op do bedrijven van de heren J. C. I7likweert te Nieuwerkerk en A. M. Geluk te Schuddebeurs. Op beide bedrijven was een groep van melkveeouders, die zich voor deelname aan deze demonstratie hadden opgegeven, aanwezig. De bedoeling hiervan ie om een grotere belangstelling te wekken voor een meer doeltreffende veeverzorging gedurende do stalperiode, waardoor betere mogelijkheden worden verkregen voor een zindelijker melkwinning. Speciale aandacht werd besteed aan het scheren van da uier en• omringende delen van de koe, alsmede het bijscheren, wassen en opbinden van da staarten. De belangstellende bezoekers -werden na het demonstreren in de gelegenheid gesteld de diverse handelingen zelf te beproeven, waar algemeen gebruik van werd gemaakt. Het opbinden van de staarten wordt in onze provincie nog zeer sporadisch toegepast. De uitdrukking „onbekend maakt onbemind" speelt hierin vrij zeker een grote rol. Door deze demonstratie werd duidelijk gemaakt, dat met goedkope middelen en eenvoudige werkzaamheden de reinheid van de dieren in sterke mate is te verhogen, terwijl het dagelijks schoonhouden en borstelen in verhouding minder tijd vergt.

In endera provincies werden deze demonstraties met succes reeds meerdere jaren gehouden. Ook op Schouwen en Duivelend was een flinke belangstelling, zodat het in de bedoeling ligt op meerdere plaatsen in dit gebied een soortgelijke voorlichting in groepsverband te doen plaats vutden. Door doelmatige methoden van werken, zal het ook in minder doelmatige stallen (waarmedè de Zeeuwse vestwo= dors in het algemeen nog „te kampen' hebben} mogelijk zijti melk te winnen, die aan do kwaliteitseisen voldoet.

Gezien de grote belangstelling dia deze wijze van voorlichting bij de betreffende veehouders ondervond, zal dit werk in de provincie kunnen worden uitgebreid en er in grote mate toe kunnen bijdragen, de stalverzorging, uiteindelijk ook de stalinrichting, de veeverpleging en ook de melkwinning en -behandeling, op een hoger peil te brengen.

Vergadering C.M.M.C. en V.Z. te Zierikzee

Negen-en-dertig melkveehouders ontvingen het praedicaat „Hygiënisch Melkwinningsbedrijf”.

De kwaliteit van de melk beweegt zich in stijgende lijn

Talrijke melkveehouders, hun echtgenoten of huisgenoten waren Dinsdagmiddag aanwezig op de bijzondere vergadering van de Coöp. Melk en Melkproductencentrale (C.M.M.C.) en de V.Z.¹⁷, in de Graanbeurs van het „Huis van Nassau” te Zierikzee, waar de bedrijfspremie 1952 en de praedictaten „Hygiënisch melkwinningsbedrijf 1952/53” werden uitgereikt.

Van de 101 bedrijven, die een bedrijfspremie ontvingen, kwamen er 39 voor een praedicaat in aanmerking, van wie 10 voor de tweede maal. In 1951 bedroeg het aantal premiebedrijven 81, zodat er hier een stijgende lijn valt te constateren.

De bijeenkomst werd geopend door de voorzitter, de heer D. Eveleens uit Nieuwerkerk, die een speciaal welkomstwoord richtte tot de heren Ir W. L. Harmsen, Rijkszuivel- en Veeteeltconsulent voor Zeeland, S. Jelsma, directeur van de V.Z., J. J. Opstelten, hoofd van de V.Z. afd. Zuid uit Tilburg, C. Zee, adviseur van de C.M.M.C., P. de Kam, secretaris van de Stichting voor de Landbouw uit Goes, T. Smalheer, directeur van „De Duif” te Nieuwerkerk, en de aanwezige commissarissen van de C.M.M.C., waarna spr. het systeem van de premietoekenning en het ontstaan der premie nog eens uitvoerig uiteenzette. Tot zijn vreugde mocht de voorzitter constateren dat het aantal kortingen langzaam maar zeker geringer wordt en het aantal premiën groter. Hij hoopte dat het spoedig zover zou komen dat de kortingen en de premiën elkaar dekken en dat alleen praedictaten kunnen worden uitgereikt.

Het belang van goede melk

Alvorens tot de uitreiking der praedictaten over te gaan, richtte Ir Harmsen zich in een toespraak tot de aanwezigen, waarin hij allereerst zijn voldoening er over uitsprak dat het aantal premiebedrijven hoger is dan het vorige jaar en de veehouders opwekte er naar te streven de hygiënische kwaliteit van de melk zo hoog mogelijk op te voeren, speciaal wat het vet- en het eiwitgehalte betreft. Spr. legde er verder de nadruk op dat er al veel bereikt is, doch dat men nog niet daar is waar men wil zijn en hij deed een beroep op de melkveehouders van Schouwen-Duiveland om in nog grotere getale deel te gaan nemen aan de melkcontrôle, wat de waarde en de opbrengst van de melk ten goede zal komen. Melk van goede kwaliteit is van belang voor de melkveehouders, de consument en - in verband met de export - ook voor het land.

„Zwakke punten”

Ir Harmsen wees verder nog op enkele „zwakke punten” als: het melken, de behandeling van de melk, de reiniging en de koeling en deelde mede dat t.a.v. dit laatste getracht wordt door middel van boringen in Zeeland meer zoet water te winnen. Voorts zullen ook zo spoedig mogelijk weer melkerscursussen worden georganiseerd. Na nog een beroep te hebben gedaan op alle melkveehouders om er aan mede te werken de zwakke punten te overwinnen en zodoende

17 Verenigde Zuivelbereiders (Rotterdam). Deze was sinds 1922 eigenaar van zuivelfabriek *De Duif* in Nieuwerkerk

uit de melkveehouderij te halen wat er in zit, reikte Ir Harmsen met een woord van gelukwens de praedicaten uit.

Ook de heer Jelsma richtte woorden van gelukwens tot hen, die een praedicaat ontvingen en hoopte dat het volgend jaar nog betere resultaten zouden worden bereikt. Spr. sloot zich aan bij de woorden van Ir Harmsen wat de kwaliteit van de melk betreft, daar alleen uit goede melk goede producten kunnen worden gemaakt. Vergeleken met enige jaren terug zijn op Schouwen-Duiveland reeds goede resultaten bereikt en namens de V.Z. dankte spr. allen die hieraan hebben medegewerkt. Door goede samenwerking is echter nog meer te bereiken en dat is ook nodig gelet op de concurrentie uit het buitenland. Spr. eindigde met een krachtig beroep op de melkveehouders om gezamenlijk te trachten de kwaliteit van de melk zo hoog mogelijk op te voeren.

Normen worden verzwaaard

In dezelfde geest sprak de heer Zee, die vooral ook de dames feliciteerde met de behaalde resultaten en wees op de grote waarde van het praedicaat. Deze spreker schetste ook de hoge voedingswaarde van de melk die bovendien een zeer goedkoop voedsel is, en hoopte dat de bouwboeren ook meer en meer zouden gaan inzien dat zij de grootste leveranciers zijn van de voedingsstoffen voor de koe. Spr. mocht de laatste twee jaren een stijgende lijn in de kwaliteit van de melk op Schouwen-Duiveland constateren, doch wees er op dat de bestaande normen nog één of twee malen verzwaaard zullen worden, opdat nog betere resultaten zullen worden bereikt. Ter verrijking van hun kennis wat de melk betreft bevel apr., vooral ook aan de jongeren, het door Ir Harmsen en hem geschreven handboek aan.

De voorzitter richtte, namens het bestuur, ook een felicitatie tot de aanwezigen en legde er ook nog eens de nadruk op dat men op de goede weg is, doch nog niet waar men moet zijn. Hij dankte de sprekers voor hun woorden en wekte de aanwezigen op trouw hun afdelingsvergaderingen te bezoeken.

Namens de melkleveranciers sprak de heer J. van Sluis uit Brouwershaven. Hij dankte het bestuur en de V.Z. voor de aangename en solidaire samenwerking, die zij bewerkstelligen tussen leveranciers, V.Z. en veehouders, waarna de heer O. B. Boot er op aandrang de melkerscursussen zo spoedig mogelijk te laten beginnen en hiervoor flink propaganda te maken. Hierna sluiting.

Praedicaten en premies

Tot slot volgen hier de namen van hen, die het praedicaat en/of de premie ontvingen.¹⁸

¹⁸ *Niet over genomen - ZHN.*

AFDELING DUIVELAND C.M.M.C.

Melkprijsvaststelling geschied volgens ingewikkelde regeling

Fabrieksprijs voor veehouders is vrije prijs

Onder voorzitterschap van de heer D. Eveleens en in tegenwoordigheid van het voltallige bestuur van de afdeling Duiveland van de C.M.M.C., de organisatie van de melkveehouders-slijters in Zeeland, werd in hotel Storm te Bruinisse een vergadering gehouden met de leden der afdeling Bruinisse.

De heer C. Zee, adviseur dier organisatie en secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie heeft op deze vergadering het melkprijsbeleid van de regering toegelicht en de positie van de melkveehouders op Schouwen-Duiveland behandeld.

De melkprijs wordt vastgesteld volgens een zeer ingewikkelde regeling. Door het Landbouw Economisch Instituut (LEI.) werd tot voor kort de garantieprijs voor de melk vastgesteld, berekend naar de kostprijs op de kleizuivelbedrijven plus 20 pct. ondernemerswinst. In November 1952 is hierin een wijziging gebracht en is voor het melkjaar 1952-'53 de kostprijs voor de zandbedrijven als garantieprijs genomen. Deze garantieprijs wordt berekend per kg. melk van 3.5 pct. vet. Nu heeft deze garantieprijs weinig betekenis zolang de, werkelijke prijs ver boven deze garantieprijs ligt, zoals tot dusver steeds in onze omgeving het geval was. De fabrieksprijs die aan de veehouders wordt uitbetaald is een vrije prijs, die voortvloeit uit een overeenkomst tussen do V.Z. en de C.M.M.C.

Subsidie op consumptiemelk

Met de subsidie op de consumptiemelk staat het echter anders. Zou op de consumptiemelk geen toeslag worden gegeven dan was de prijs voor de consument 37 cent per liter, in plaats van 21 cent zoals thans. Begrijpelijk zijn met deze toeslagen grote bedragen gemoeid, die worden bijeengebracht gedeeltelijk door de boeren en voor een ander deel door de overheid. In 1952 bedroegen deze toeslagen voor de boeren (uit het Zuivelfonds), f 70 miljoen en door de overheid f 80 miljoen (Landbouwegalisatiefonds)

Op 19 April a.s. zal nu een andere regeling van kracht worden. De consumptiemelkprijs zal geleidelijk stijgen, misschien wordt in de toekomst de gehele consumptiemelkprijs vrijgelaten, al zal de opheffing van de subsidiëring wel over enkele jaren moeten worden uitgesmeerd.

De melkheffing, thans door do boeren betaald, wordt terug gebracht van 1.7 tot 1.1 cent per liter. De vaste detaillistenprijs wordt op stal gezet. Voor Schouwen-Duiveland is dit alles voorlopig echter niet ingrijpend.

Of al deze veranderingen verbeteringen zijn is moeilijk te zeggen. Door de Melkprijs laag te houden is in de jaren na de oorlog het melkverbruik, belangrijk gestimuleerd. Vergeleken bij 1939 werd in 1952 39 à 40 pct. meer melk verbruikt.

Al is in de afgelopen week de boterprijs niet onaanzienlijk gedaald, de vooruitzichten voor de zuivelexport blijven voorlopig nog vrij gunstig, door het wereldtekort aan dierlijk eiwit en vet.

De samenwerking tussen de C.M.M.C. en de V.Z. („De Duif”) op Schouwen en Duiveland is, na enkele strubbelingen in het begin, thans zeer harmonisch. Evenals over 1951 is over 1952 nog een nabetaling te wachten.

Zie over de Februariestorm / Ramp Bijlage-5 in deze MAP

Zierikzeesche Nieuwsbode, 27/04/1953; p. 3/3

**Aan de veehouders
van Schouwen en Duiveland**

Hierbij verzoeken wij alle melkbussen, welke niet strikt noodzakelijk in gebruik moeten blijven, in te leveren bij de volgende adressen:

RENESE bij bode S. Hart
HAAMSTEDE bij bode J. Rademaker
ZIERIKZEE bij depôt V.Z., Oude Haven.

In verband met roestvorming en de melkvoorziening is het dringend noodzakelijk, dat zoveel mogelijk bussen ter vertinning worden ingeleverd.

Zuivelfabriek „DE DUIF”

Zierikzeesche Nieuwsbode, 01/05/1953; p. 3/4

C. M. M. C.

Het bestuur der C.M.M.C. en de directie der V.Z. roepen alle melkveehouders en melkvergunninghouders in het duingebied van Schouwen op tot het bijwonen ener vergadering die op Maandag 4 Mei a.s., 's avonds 7.30 uur in het Hôtel van dhr Bom te Haamstede zal worden gehouden. Besproken zullen worden de melkvoorziening der bevolking, de uit te betalen prijzen en toeslagen aan de melkveehouders alsook de marges voor de melkhandel.

Zeeuwsch Dagblad, 1953-06-03.

**Collega's helpen collega's.
MELKHANDELAREN BRENGEN DIRECTE STEUN.**

GOES, 2 Juni. - Onder het devies „Collega's helpen collega's”, hebben de Nederlandse melkhandelaren leden van de Prot. Chr. Bond, de R.K. Bond, de Centr. Besturenbond en de Ver. Melkhandelaren Organisaties besloten niet alleen gelden te verzamelen voor het Rampenfonds, maar daarnaast een actie te ontketenen om de getroffen collega's hulp in natura te verlenen. Nadat op het eiland Goeree en Overflakkee een grote zending gloednieuw materiaal was uitgedeeld, zal thans Zeeland aan de beurt komen. Degenen, die getroffen zijn doch inmiddels weer met venten zijn begonnen, zullen nu, eerst geholpen worden; later komen de gebieden, zoals Kruiningen en Schouwen-Duiveland weer aan de beurt.

Donderdag a.s. vindt te Goes de uitreiking van de eerste geschenkzending plaats en wel van 2.30 tot 4.30 uur in Melksalon „De Landbouw” aan de getroffen melkhandelaren van Zuid-Beveland, met uitzondering van Kruiningen. Vrijdag 5 Juni komt Stavenisse aan de beurt, 's morgens om 9 uur in het gemeentehuis.

Dezelfde dag om 13.15 vindt de uitdeling plaats te St. Philipsland in het gemeentehuis en om 16 uur Bruinisse en Sirjansland op het gemeentehuis van Bruinisse.

Op Maandag 8 Juni vindt te Zierikzee vanuit het magazijn van de Zuivelfabriek V.Z. Oude haven een uitdeling plaats om 13 uur. (Zie hierna)

MELKHANDELAREN REIKEN ELKAAR DE HAND
Commissie Noodfonds verdeelde prachtig materiaal op
Schouwen-Duiveland

Te Zierikzee gulle uitdeling aan getroffen

In het voormalige graanpakhuis aan de Nieuwe Raven is Maandagmiddag een grote hoeveelheid bedrijfsmateriaal aan getroffen melkslijters van het eiland uitgereikt. Deze melkslijtersmaterialen, als litermaten, melkbussen, kranen, emmers e.d. zijn bijeengebracht uit schenkingen van de Nederlandse melkhandel. Kort na de ramp sloegen de Prot. Chr. Bond, de R.K. Bond, de Centrale Besturenbond en de Ver. Melkhandelaren-organisaties de handen ineen om een mogelijkheid te scheppen, de gedupeerde collega's in het rampgebied de helpende hand toe te steken.

.....

De voorzitter van de uit afgevaardigden van de genoemde bonden samengestelde Noodcommissie, de heer C. de Boer, wees in een toespraak op de spontane reactie van de melkhandelaren in overig Nederland, om de gedupeerden te helpen. De hulpverlening beperkte zich niet tot het binnenland, ook uit Duitsland en Frankrijk kwam hulp.

Een bedrag van ruim f 1300 werd van Duitse zijde beschikbaar gesteld en speciaal van dit bedrag is een deel van het nieuwe materiaal gekocht.

De vrije organisatie

Spr. beklemtoonde met kracht het nut van de vrije organisatie in de melkhandel. De goederen immers worden door georganiseerde melkslijters geschonken aan doorgaans ongeorganiseerde collega's. Vakgroep of federatie zijn daar niet aan te pas gekomen. De vrije organisatie, aldus spr., is ook dringend noodzakelijk met het oog op de wijzigingen die zich in de maatschappelijke structuur bezig zijn te voltrekken. Spr. citeerde tenslotte de woorden van H.M. de Koningin „*Waar nood is, is zegen nabij*” en sprak de hoop uit, dat in de kringen van de geholpen dankbaarheid zal mogen groeien voor dit prachtig gebaar.

De heer G. Polderman te Vlissingen was van mening, dat er op het punt van een vrije organisatie in Zeeland een grote achterstand bestaat. Het adviserend-lid van de Commissie Noodfonds de heer D. Boone, deelde mede, dat nog ander materiaal zal worden nagezonden. Hij ging daarna over tot de uitdeling. Menige melkhandelaar is reeds geholpen kunnen worden met zeer degelijk materiaal, dat direct in de zaak van pas komt. Ook op andere plaatsen in het rampgebied hebben reeds dergelijke verstrekkingen plaats gevonden.

1953-12-05

Zierikzee Algemene vergadering CCMC, voorzitter D. Eveleens.

Er werd stil gestaan bij het verscheiden van Zuivel- Veeteeltconsulent C. Zwagerman.

Van de 10.000 stuks rundvee, dat door er op S-D vóór de Februarimaand was is helft verdrongen. Men kon na de ramp beschikken over plm. 500 melkkoeien.

De adviseur C. Zee stelde dat de melkvoorziening na de ramp goed heeft gefunctioneerd, dit is te danken aan de goede samenwerking tussen het bedrijfsleven, de overheid en de veehouders. De tekeningen voor de nieuwe fabriek in Zierikzee zijn inmiddels goedgekeurd. (Bij de ramp liep zuivelfabriek *De Duif te* Nieuwerkerk grote schade op, er werd tot nieuwbouw besloten in de centraler gelegen plaats Zierikzee.)

Melkvoorziening functioneerde na de ramp, dank zij samenwerking

Gunstige regeling voor veehouders en melkslijters Nieuwe zuivelfabriek bij Zierikzee wordt aanbesteed

Op 1 Juli jl. passeerde de C.M.M.C. haar eerste lustrum. De organisatie kwam op 1 Juli 1948 tot stand. Voordien bestond er weinig samenwerking tussen de bedrijfsgroepen. Zo was er geen coördinerend lichaam, dat de overschotten kon quiteren.

Op 10 Februari 1949 kwam een contract tot stand tussen de V.Z. en de C.M. M.C., waarmee een belangrijke stap werd gezet op de weg naar verbetering van de melkproductie op het eiland en van de kwaliteit. De contróle werd eerst soepel, maar later strenger uitgeoefend. Op het ogenblik is contróle nog niet goed mogegelijk.

Deze gegevens zijn ontleend aan het jaarverslag dat de voorzitter van de C.M.M.C., de heer D. Eveleens, behandelde op de Dinsdag in de „Graanbeurs’ gehouden algemene vergadering van de C.M.M.C., waarop mede aanwezig waren de heren C. Zee, adviseur van de Zeeuwse Melkfederatie, de heer Lantinga, als vertegenwoordiger van de Zuivelconsulent en de film-operateur de heer Oosthoek.

Enkele ogenblikken stilte werden in acht genomen voor het verscheiden van de heer C. Zwagerman en de heer D. C. Viergever, melkcontroleur, die met zijn vrouw bij de ramp zijn omgekomen.

Geen contribntieverhoging

De exploitatierekening over 1952 wijst een nadelig saldo aan van f 2.055,96. Bij een normale toestand zou men tot verhoging van de contributie overgaan, maar dat is nu, in 1953, anders. De financiële toestand is onoverzichtelijk geworden ledenkapitaal bedraagt f 3.199,34. Bij aftrek van het nadelig saldo blijft er nog f 1.143,38 aan ledenkapitaal over.

Van het aantal stuks vee, dat vóór de ramp plm. 10.000 bedroeg, is de helft verdronken, terwijl bovendien nog een, groot deel is afgevoerd.

Op de vraag van de voorzitter wat men met de f 5.043,82 - het saldo van de balans over 1952 - moet doen, adviseerde de heer Zee dit bedrag niet bij het ledenkapitaal te voegen, maar te bestemmen voor uitkering over dat jaar, wat zo nauwkeurig mogelijk zal geschieden door het bestuur. Voorts zal worden uitgekeerd een bedrag van f 32.303,74 ad f 0,055 per kg melk, door „De Duif”.

Zorg voor goed product

Met klem wees de heer Zee er op dat de veehouders voor een zo goed mogelijk product dienen te zorgen om de concurrentie tegen het buitenland, met name Denemarken, vol te houden; aan de melkwinning vooral mankeert nog wel iets.

Dat op het eiland de melkvoorziening heeft kunnen functioneren na de ramp, is te danken aan de goede samenwerking tussen het bedrijfsleven, de overheid en de veehouders, die maar over plm. 500 stuks melkvee konden beschikken. Er werd een regeling verkregen die gunstig was

voor de veehouders, de melkslijters en de consument. De melk kon zonder prijsverhoging geleverd worden, dit in tegenstelling met andere delen van ons land. Toevoer en spreiding hebben zonder hapering gefunctioneerd.

Melkwet op stapel

Wat de toekomst aangaat, wordt verwacht, dat het volgend jaar een verhoging van ½ cent per kg zal worden toegepast. We staan op een keerpunt - aldus de adviseur. Verhoging van lasten en lonen is te verwachten, alleen lagere veevoederprijzen zullen enige compensatie geven. Een Melkwet staat op stapel en zal eerlang in de volksvertegenwoordiging worden behandeld.

De tekening voor de nieuwe fabriek aan de Oostkant van Zierikzee is goedgekeurd, zodat de volgende week de aanbesteding zal plaats hebben. De fabriek komt meer centrisch, dus economischer gelegen.

De heer Zee wees er ten slotte nog op dat, wanneer slijters en veehouders, die wellicht nu moeten leven van het geld dat zij vóór de ramp hadden overgespaard en niet zijn geëvacueerd, maar thans weer met de verkoop zijn begonnen, zich kunnen wenden tot de Zeeuwse Melk Federatie of de Kamer van Koophandel, om aanvulling hunner inkomsten, tegen overlegging van de baten over 1952, de laatste exploitatierekening en balans.

Tot bestuursleden werden herkozen de heren J. C. Flikweert en J. A. van Nieuwenhuijzen; tot commissarissen de heren F. Verburg en M. A. Beije.

De exploitatierekening over 1952 vermeldt in ontvangst en uitgaaf f 10.122,49, met een nadelig saldo van f 2.055,96. De balans in debet en credit f 8.781,62. Het aantal leden bedraagt 463.

Na behandeling van de agendapunten volgden een drietal filmpjes over „De droogmaking van de Noord-Oostpolder”, „Nederland - Zuivelland” en „De grond wordt weer goed”.

**Om de melkvoorziening van Schouwen-Duiveland
Kwaliteit van de boerenmelk laat nog wel een en ander te wensen over
In de toekomst grote verbetering te wachten**

Tijdens de discussie, na een betoog van de heer C. Zee, adviseur van de C.M.M.C. en secretaris van de *Zeeuwse Melkfederatie*, op een woensdagmiddag in het „*Huis van Nasau*” gehouden vergadering, is de kwaliteit van de boerenmelk op Schouwen-Duiveland, ter sprake gekomen.

Gesteld werd dat de kwaliteit nog veel te wensen overlaat. Na de bevrijding verbeterde de kwaliteit langzaam, maar na de ramp is het weer helemaal mis. Medegedeeld werd dat pogingen in het werk gesteld worden een vaste adviseur voor Schouwen-Duiveland in dienst te krijgen, die de boeren van voorlichting zal dienen. Van de zijde der melkveehouders werd evenwel opgemerkt, dat de dieren grazen op weiland van zeer slechte kwaliteit en ook veel onkruid eten, hetgeen smaakbedervend werkt op de melk.

Een belangrijke verbetering zal ook zijn de inwerkingstelling van de nieuwe zuivelfabriek te Zierikzee. Deze fabriek zal het eiland zelfstandig maken wat betreft de melkvoorziening en natuurlijk zal dan ook alle aandacht aan de kwaliteit worden besteed. Langzamerhand wordt dan weer begonnen met de melkcontrole, al moeten in het begin nog wel andere maatstaven worden aangelegd dan kort na de Februari-ramp.

De heer Zee ging dieper in op het rapport van de Federatie over de melkproductie en melkvoorziening en stond stil bij de welkome hulp, die werd ondervonden van de overheid en de *N.V. Verenigde Zuivelbereiders* te Rotterdam, bij de pogingen om te geraken tot een redelijke melkvoorziening op het eiland na de ramp, hetgeen dank zij de verleende hulp, niet gepaard behoefde te gaan met prijsverhoging van het product. De extra kosten worden met een bijzondere regeling ondervangen.

De heer Zee zag begrijpelijke oorzaken voor de mindere kwaliteit van de boerenmelk, maar was van mening toch enkele praktische wenken te kunnen geven, die kwaliteitsverbetering kunnen werken, b.v. het gebruik van gaaf melkgereedschap en het gescheiden houden van avond- en morgenmelk.

Spreker sprak zijn vreugde uit over de totstandkoming van de nieuwe zuivelfabriek te Zierikzee, die waarschijnlijk reeds in September melk zal kunnen ontvangen en verwerken. De heer Zee verwachtte niet dat Schouwen-Duiveland in de toekomst eenzelfde aantal koeien als vóór de ramp zal terugkrijgen (3.000 melkkoeien), maar wel dat de verhouding van het melkvee tot het totaal van het rundvee zich in het voordeel van het melkvee zal wijzigen. Hiertoe zal tevens bijdragen de gunstiger perceelsging als gevolg van herverkaveling en de te verwachten weide-aanleg in verzandde gebieden. Alle aandacht zal besteed worden aan het probleem van de drinkwatervoorziening voor het vee.

De nieuwe zuivelfabriek

De directeur van de *N.V. Verenigde Zuivelbereiders*, de heer J. Noordam te Rotterdam, sprak met voldoening over de pogingen na de ramp ondernomen, om te komen tot een ongestoorde melkvoorziening. In vrij korte tijd zijn op dit gebied redelijke resultaten bereikt. Het was, aldus spr., geen punt van overweging de verwoeste fabriek „*De Duif*” op dezelfde plaats te her-

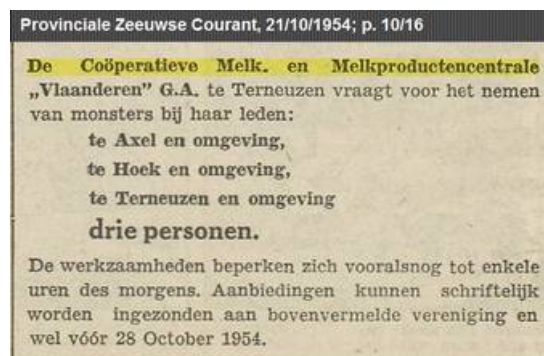
bouwen. Gezocht werd naar een meer centraal gelegen punt en een stuk grond hoog genoeg gelegen om droog te blijven bij eventuele calamiteiten. Deze plaats werd onder Zierikzee gevonden. De capaciteit van de nieuwe fabriek, die in september of oktober in bedrijf komt, is ongeveer 2½ maal zo groot als van „De Duif” te Nieuwerkerk. In de nieuwe fabriek zullen voortaan ook de meeste melkproducten, bestemd voor het eiland zelf, kunnen worden vervaardigd. Er zal naar gestreefd worden flessenmelk te kunnen leveren. Hieraan bestaat in stad en eiland behoefte.

In de later op de middag uit te reiken praedicaten voor goede melk en premies, zag de heer Noordam een bewijs dat de kwaliteit van de melk ons allen zeer ter harte gaat. In dit verband herinnerde spr. aan een spoedig te verwachten inwerkingtreding van de Melkwinningswet, waarin de betaling afhankelijk zal worden gesteld van de kwaliteit Met de wens dat Schouwen-Duiveland over enkele jaren zal kunnen beschikken over de modernste melkvoorzieningsmethodes, besloot spr, zijn betoog.

Uitreiking predikaten

De voorzitter van de C.M.M.C., de heer D. Eveleens, ging hierna over tot uitreiking van de predikaten en premies. Voor de beoordeling is de kwaliteit van de melk in de periode 1952 als basis genomen. Het predikaat hygiënisch melkwinningsbedrijf werd aan 52 melkveehouders uitgereikt. Premies op de melkkwaliteit en het t.b.c.-vrij zijn werden uitgereikt aan 68 veehouders, die per 1 Mei 1953 niet meer dan een halve afwijking hadden per melkmonster en t.b.c.: vrij waren en aan 22 veehouders die niet meer dan een halve afwijking hadden per melkmonster, maar nog niet t.b.c.-vrij waren. Het predikaat hygiënisch melkwinningsbedrijf werd uitgereikt aan houders van bedrijven, waarvan het vee reeds tenminste twee jaar t.b.c.-vrij was. Aan premies werd voor een bedrag van f 4873,- uitgereikt.

Bij de afwikkeling van de huishoudelijke agenda werden de aftredende bestuursleden, de heren D. Eveleens, A. J. Hage en G. A. Kloet herkozen bij acclamatie. Ook de aftredende leden van de raad van commissarissen, de heren C. A. Hanse en Chr. Groenewege, werden herkozen. De overhandiging van de predikaten deed de voorzitter vergezeld gaan van een hartelijke gelukwens aan betrokkenen.

AFDELING BRUINISSE / OOSTERLAND C.M.M.C.

Verbazingwekkende stijging gebruik flessenmelk op Schouwen-Duiveland

Gunstige perspectieven voor het eiland door groei veestapel

Bruinisse

In de Vrijdagavond in hotel Storm gehouden vergadering van de afdelingen Bruinisse en Oosterland van de C.M.M.C. (*Coöp. Melk en Melkproducten Centrale*) was de heer Eveleens, voorzitter van de afdeling Duiveland uit Zierikzee, afwezig wegens familie-omstandigheden.

De vergadering stond onder leiding van dhr. J. A. v. Nieuwenhuize uit Nieuwerkerk, thans tijdelijk te Schuddebeurs. Deze heette de talrijke aanwezigen welkom, in het bijzonder ook de heren C. Zee, secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie en Lantinga, hoofdassistent bij de Rijksveeteeltconsulent. Verder waren nog aanwezig de heren van Liere, de Glopper en Hanse, de laatste als voorzitter van de afd. Schouwen-Duiveland van de Ver. voor Kunstmatige Inseminatie.

Besloten werd dit jaar nog geen bestuursverkiezing te houden, doch het mandaat voor het zittende bestuur met een jaar te verlengen, omdat dan weer een normale gang van zaken in alle afdelingen kan worden verwacht, een gang van zaken die door de ramp in het ongereede is geraakt, voor verschillende afdelingen op het eiland, die lang geïnundeerd waren.

De heer Zee beantwoordde enkele huishoudelijke vragen en hield vervolgens een zeer belangwekkend referaat over het Melkprijsbeleid, de vooruitzichten voor de Zuivelindustrie in het algemeen en voor die van Schouwen-Duiveland in het bijzonder. Spr. besprak o.m. het herstel van de veestapel op Schouwen-Duiveland. Voor de ramp telde dit eiland 2900 melkkoeien en 8000 stuks mestvee. Thans is dit aantal weer 1080 koeien en 2000 stuks mestvee. De melkveestapel is dus weer tot 1/3 van het peil per 1 Januari 1953 opgevoerd.

De melkproductie was in 1952, het jaar voor de ramp, plm. 6 miljoen kg. In 1953 werd aan „De Duif”, de melkfabriek voor ons eiland, aangevoerd 202.000 kg., Is ongeveer 4 pct. van 1952, in 1954 was dit 637.000 kg., dus al ruim, 10 pct. In 1952 werd melk van het eiland uitgevoerd, nu moet natuurlijk nog van elders worden aangevoerd. Frappant is de stijging van het verbruik van flessenmelk op ons eiland. In 1952 201.000 flessen, in 1954 857.000 flessen.

De naaste toekomst voor het geheel zag spreker niet rooskleurig. Amerika heeft grote voorraden agrarische- en zuivelproducten, die thans op de wereldmarkt worden gebracht. De boterprijs waartegen de botervoorraden worden gespuid, komt overeen met een melkprijs van 16 ½ cent per kg. met 3,7 pct. vet. Nederland kan hiermee niet concurreren. Ook de kaasprijzen gaan evenals de condensprijzen omlaag. Toch moet men niet al te pessimistisch zijn, want 1/3 van de wereldbevolking wordt goed gevoed Voor het overige 2/3 deel van de wereld leeft 1/3 deel voortdurend in hongersnood, het andere derde deel schommelt op de grens van ondervoeding. Er is nog altijd een tekort aan dierlijke eiwitten en vorig jaar gingen de prijzen stijgen, toen Rusland een betrekkelijk kleine order op de Nederlandse markt plaatste.

Voor het eiland zag speker in de toekomst wel mogelijkheden. Het Delta-plan zal, wanneer dat tot uitvoering komt, het melkverbruik zeker doen stijgen. Er is op Schouwen-Duiveland een samenwerking tussen de particuliere industrie en de Coöperatie, die een unicum voor ons land mag worden genoemd. Maar juist door deze goede verstandhouding van enerzijds de V.Z. en anderzijds de C.M.M.C. konden resultaten worden bereikt die anders onmogelijk zouden zijn. De prijs per eenheid melk wordt door de hoge vrachtprijzen ongunstig beïnvloed, de nieuwe fabriek „*De Duif*” werkt nog met onderbezetting, dus niet rationeel, maar beide ongunstige factoren zullen veranderen naarmate de veestapel weer toeneemt. Het aantal vreemde arbeiders verhoogt het melkgebruik, zodat de eerste jaren voor Schouwen-Duiveland, mede door de goed geoutilleerde nieuwe fabriek, geen ingrijpende moeilijkheden te vrezen zijn.

De heer Lantinga, assistent van de Rijksveeteeltconsulent in Zeeland, vertelde daarna het een en ander over het Nederlandse rundvee, het meest melkrijke vee van de gehele wereld.

Nu de rundveestapel op Schouwen-Duiveland door de ramp van 1 Februari 1953 werd vernietigd, aldus spr., heeft men beperkende bepalingen, gesteld op de invoer van vee op het eiland, maatregelen die de veestapel ten goede komen.

T.b.c.-vrij en vrij van Abortus Bang twee ziekten die veel schade aan de veestapel in het verleden hebben aangericht, moet het vee zijn, dat op het eiland wordt ingevoerd.

Op een vraag of het peil van het vee op ons eiland nog kon worden opgevoerd, wees spr. op productiecijfers van 6000 en 8000 liter per koe, uitzonderingen weliswaar, maar productiecijfers van 4500 tot 5000 kg. per jaar beginnen gewoon te worden. Het gemiddelde van de Nederlandse koe is nu nog maar 3800. Men kan dus nog vooruit.

Een tweetal films, „Langs de Melkweg” en „Wat zit daar voor mij in?” gaven een prachtig beeld van de hygiënische melkwiningsbedrijven in Amerika.

De heer Zee kon echter mededelen, dat Nederland in alle opzichten, behalve de productie van roomijs, Amerika voorbij streeft. De zuivelindustrie is de belangrijkste Nederlandse industrie. De gezamenlijke zuivelindustrie is groter dan Philips of welke Nederlandse industrie dan ook. Van de agrarische export bestaat 55 pct. uit zuivelproducten; deze producten vormen 12 pct. van de gehele Nederlandse export.

Het Nederlandse Rundveestamboek

De heer A. Hanse uit Haamstede, voorzitter van de vereniging voor K.I. hield daarna een warm pleidooi voor het Nederlandse rundvee Stamboek. Vele geschenken uit Friesland, na de ramp ontvangen, blijken stamboekdieren te zijn. Schouwen-Duiveland krijgt nu een unieke kans die men niet voorbij mag laten gaan. Het fokken van raszuivere dieren brengt straks enorm voordeel, waarschijnlijk gaat het buitenland straks bij invoer van vee vragen naar „papieren”. Wil men dus bij blijven dan is het nu daarvoor de tijd. De kosten die inschrijving in het Stamboek meebrengt zijn slechts een fractie van de voordelen, die men bij de verkoop kan bedingen. Een fokveedag behoort dan voor onze streek zeker niet tot de onmogelijkheden. Een veefokkerij zou voor ons eiland perspectieven openen, die de welvaart van de streek gunstig zouden beïnvloeden.

De heer van Nieuwenhuize sloot met een woord van dank aan sprekers en filmopereur, nadat men nog had gesproken over de stieren „Oudega” en „Riant” van de Vereniging voor Kunstmatige Inseminatie. „Riant”, de stier van voor de ramp, was indertijd een gelukkige greep van de aankoopcommissie geweest.

Belanghebbenden bij melkvoorziening op Schouwen-Duiveland werken samen

Eind 1955 waren er alweer

In de woensdagavond gehouden vergadering van de afdeling Bruinisse van de C.M.M.C. (Coöp. Melk en Melkproduktencentrale) berustte de leiding bij de heer D. Eveleens te Zierikzee.

Deze kon tot zijn genoegen mededelen dat in 1955 de samenwerking tussen boeren, melkslijters en fabriek, de drie belanghebbenden bij de melk op Schouwen-Duiveland, goed was. De melkprijs die op Schouwen-Duiveland nog enigszins anders ligt dan elders in ons land, kon daardoor worden gehandhaafd. Ons eiland is een eiland met bedrijven in opbouw. Een nadeel daarvan is, dat men nog geen volledige veestapel heeft en de melkauto's grote afstanden moeten rijden om kleine hoeveelheden melk op te halen, iets waardoor de kostprijs zeer hoog wordt.

Momenteel is alle melk op Schouwen-Duiveland nog consumptiemelk, in de toekomst zal dit wellicht veranderen, daar 24.000 mensen slechts een bepaalde hoeveelheid melk kunnen consumeren. Om de consumptie van melk en zuivelprodukten te stimuleren worden in overleg met de plaatselijke slijters voorlichtingsavonden gegeven. Er zijn er thans gehouden, één te Zierikzee en één in de Westhoek.

Voor de ramp had men op Schouwen-Duiveland 3000 melkkoeien, eind 1953 nog 600, eind 1954 1000 en eind 1955 1500. Gerekend wordt dat omstreeks 1958 het aantal van 3000 of hoger weer zal worden bereikt, dat betekent dan een melkgift van plm. 12 miljoen kilogram.

In 1952 verwerkte de melkfabriek, 6 miljoen kg. melk en dat betekent dat een lonende bedrijfsexploitatie mogelijk is. Een lonende bedrijfsexploitatie is niet mogelijk bij een van een half miljoen kg. (1953) of 2¼ miljoen kg. (1955).

Gelukkig liep het ledental van de C.M.M.C. weinig terug, al telt ook deze vereniging vele rampslachtoffers onder haar leden. In 1952 had de afdeling Schouwen-Duiveland 463 leden, per 31-12-1955 427 leden. Ook het vertrek naar de N.O.P. speelt bij het ledenverlies een rol.

De kwaliteitscontrole

Men is thans namens de C.M.M.C. weer begonnen de kwaliteitscontrole, de kwaliteit van de aangevoerde melk verbeterde daardoor. Het blaadje „Mededelingen” voorziet wel in een behoefte, maar maandelijksse verspreiding zoals in de bedoeling lag is niet noodzakelijk.

Na de heer Eveleens sprak vervolgens de secretaris van de afdeling Zeeland van de C.M.M.C., de heer C. Zee, die begon met te wijzen op een misvatting die onder het publiek heerst, als zou de melkveehouder worden gesteund. Niet de melkveehouder maar de consument ontvangt steun. Zonder die steun zou een liter melk 42 à 43 cent kosten voor de consument. Vandaar dat het is voorgekomen dat de regering aan subsidie op de melk f 102.000.000 in het Landbouw Egalisatiefonds stortte.

Voor 1956 bedraagt de toeslag uit dien hoofde nog f 60.450.000. De kostprijs van de melk wordt berekend door het Landbouw Economisch Instituut (L.E.I.). Naar aanleiding van die

kostprijs wordt de garantieprijs vastgesteld, de prijs waarover jaarlijks zoveel te doen is en waarover ook nu weer verschil van mening heerst. De garantieprijs is thans voor de kleigebieden 22,4 cent per kg. van 3.70 pct. vet en voor de zandgronden 24.1 cent. Deze garantieprijs is alleen van betekenis wanneer de totale opbrengst van melk en zuivelprodukten in een bepaald jaar beneden een zeker niveau blijft. De slijtersmarge is in vergelijking met voor de oorlog nog niet verdubbeld, iets wat zeker met weinig marges in andere middenstandsbedrijven het geval zal zijn.

Zoals ook door de heer Eveleens reeds was opgemerkt, zijn de vervoerskosten op Schouwen-Duiveland zeer hoog. Deze bedragen hier 2¼ cent per liter, tegen in Friesland 0,4 cent. De samenwerking tussen V.Z. en C.M.M.C. was zeer goed, alleen wanneer naar de toekomst wordt gezien is de fabriek te Zierikzee rendabel te maken. Men verwacht namelijk een grote toevloed van badgasten als eenmaal het Deltaplan verwezenlijkt zal zijn. Eerst wanneer de produktie van 2000 koeien verwerkt kan worden kan de fabriek winst gaan maken. Men zal zich in de toekomst zeker toelagen op de fabrikage van diverse zuivelprodukten te Zierikzee. De centrale betaling, die met medewerking van de overheid plaats heeft, werkt zeer gunstig.

Na de causerie van de heer Zee werd overgegaan tot bestuursverkiezing, waarbij de heren W. L. van 't Noordende en Johs. de Jonge bij acclamatie werden herkozen, terwijl in de vakature wegens het bedanken van de heer Jac. Goudzwaard werd gekozen de heer C. Bolijn. Hiermee is bereikt dat het bestuur thans weer bestaat uit een boer, een boer-slijter en een vakslijter.

De heer Lantinga, Rijksveeteeltconsulent voor Schouwen-Duiveland sprak vervolgens over de voeding van het vee.

Daarop werd een tweetal films over veevoeding vertoond.

De heer Zee wees naar aanleiding van deze laatste film nog op het feit dat de Scandinavische landen veel meer melk per hoofd van de bevolking consumeren dan de Nederlanders.

Ledenvergadering „C.M.M.C.”

Zierikzee

Woensdagavond 25 juli vond de algemene ledenvergadering der C.M.M.C. te Zierikzee in het „Huis van Nassau” plaats. Deze algemene ledenvergadering stond onder leiding van de voorzitter dezer Coöperatie, de heer D. Eveleens.

In zijn openingswoord memoreerde de voorzitter een groot aantal gebeurtenissen uit het afgelopen verenigingsjaar, w.o. het verschijnen van een mededelingenblad, de dorpsvergaderingen en het herstel van de veestapel. Vastgesteld werden de exploitatierekening, de balans en het jaarverslag over 1955. De begroting voor 1956 werd onveranderd goedgekeurd. De heer C. Zee, secretaris der Zeeuwse Melkfederatie, besprak de melkprijsproblemen en zette de melkprijsgeregeling voor 1956 uiteen. Hij adviseerde de huidige samenwerking, die uitstekend is, in te zetten ter oplossing van de nog aanwezige moeilijkheden.

De aftredenden bestuursleden de heren J. C. Fliktiveert en J. A. van Nieuwenhuijzen werden herbenoemd. Van de Raad van Commissarissen werd de heer E. Verburg te Noordgouwe herbenoemd. In de plaats van de heer M. A. Beije te Burgh, die zich niet meer herkiesbaar stelde, werd benoemd de heer C. L. Beuzenberg te Haamstede. Voor de kascommissie bracht de heer P. G. Boot te Noordwelle een -gunstig verslag uit. In de kascommissie voor 1957 werden benoemd de heren Joh. de Jonge en M. de Ronde te Bruinisse. Allen aanvaardden hun benoeming.

Verder werd nog gesproken over de centrale administratie en de kwaliteit der zuivelproducten. Tot slot werden twee uitstekende geluidsfilms vertoond: „Munt uit melk”, speciaal voor de melkslijters en „Meer en beter melk” voor de melkveehouders. De vertoning van deze films was voor de belanghebbenden alleen al een reisje naar Zierikzee waard. Daarna sloot de voorzitter deze matig bezochte vergadering.

In 1956 steeg het aantal melkoeien op Schouwen-Duiveland tot 1800

Peil van voor de ramp werd nog niet bereikt

Het ledental van de C.M.M.C. (*Coöperatieve Melk en Melkproducten Centrale*) op Schouwen-Duiveland steeg tot 429, het aantal melkkoeien steeg van 1.500 (in 1955) tot 1800 (in 1956). Voor de ramp (1952) bedroeg 't aantal melkkoeien 3.000. Het oorspronkelijk streven van de C.M.M.C., n.l. het bereiken van 4.000 koeien en 4 000 hectare grasland, zal waar schijnlijk niet kunnen worden verwezenlijkt. De geraamde productie per koe van 3.800 kg melk per jaar, zal daarentegen wel worden overtroffen.

Deze belangrijke mededelingen deed de heer D. Eveleens op de te Bruinisse gehouden vergadering van de C.M.M.C. in hotel Storm.

De afdeling Schouwen-Duiveland kreeg een eenmalige subsidie van *f*3.000,-, waarmee het salaris van de controleur werd betaald, maar uit een ledenkapitaal van *f*2.777,46 kan een dergelijk salaris nogmaals slechts één jaar worden betaald. Vandaar dat de bijdrage moest worden verdubbeld van *f*0,05 tot *f*0,10 per liter, waardoor de moeilijkheden konden worden opgelost.

De aanvoeren van aan „*De Duif*” afgegeven melk stegen in 1956 tot 4¾ miljoen liter, hetgeen een flinke vooruitgang betekent in vergelijking met 1955 (2¼ miljoen liter).

Het kwaliteitsverbeteringsfonds is aangegroeid tot *f*5.404,45. De eerste korting wegens geconstateerde gebreken zal worden verlaagd. Doen zich echter nog meer gebreken voor, dan zullen verdere kortingen op de prijs worden toegepast.

Om medewerking aan de controle te animeren, werd besloten dat, behalve de *f*2,- subsidie per gecontroleerde koe, die de C.M.M.C. beschikbaar stelt, ook door de V.Z. *f*2,- per koe zal worden gegeven.

De heer Eveleens wees tenslotte op het belangrijke werk dat door de C.M.M.C. werd gedaan, o.m. met betrekking tot de prijsvaststelling, de t.b.c.- en abortus bang-bestrijding, enz.

Aangedrongen werd op een goede boekhouding, ook voor de slijters, waarmee eventuele foutieve berekeningen van het L.E.I. zouden kunnen worden weerlegd.

Het melkprijsbeleid

De sekretaris van de Zeeuwse Melkfederatie, de heer C. Zee, sprak daarna over het melkprijsbeleid. Volgens spr. zal de garantieprijs minimaal 31 cent per liter moeten worden, hetgeen neerkomt op een consumentenprijs van 47 cent per liter, een in het buitenland niet ongewone prijs.

Juist in verband met de verhoging van de prijs, zal een krachtige propaganda voor melkgebruik nodig zijn en een ombuiging van de verkeerde voedingsgewoonten. In Nederland eten zelfs de boeren margarine, maar België consumeert bv. 4% maal zoveel roomboter als Nederland. Van onze boter moet 80 pct. worden geëxporteerd Wanneer dit niet lukt, zal het vetgehalte van de gestandaardiseerde melk moeten worden opgevoerd.

Wat de propaganda betreft, zag spr. vooral in de Westhoek nog mogelijkheden liggen.

De vergadering werd besloten met de vertoning van een aantal films, t.w. een film over rationele rundveevoeding, de bekende herverkavelingsfilm van de Grontmij „*Luctor et Emergo*” en een film over de afzet van Nederlandse melkproducten.

De heer C. Bolijn werd als plaatselijk vertegenwoordiger van de slijters herkozen. In groter verband werd de heer Bouman opgevolgd door de heer Lodewijk en de heer Beije door de heer Beuzenberg.

C M.M.C. vergaderingen

Donderdag jl. vond de laatste afdelingsvergadering van de C.M.M.C. plaats te Scharendijke. Voorafgegaan waren er vergaderingen te Burgh, Renesse, Zonnemaire, Noordgouwe, Brouwershaven, Dreischor, Nieuwerkerk, Ouwerkerk, Bruinisse. Oosterland, Zierikzee en Kerkwerpe, terwijl voor de slijters een speciale bijeenkomst was belegd te Zierikzee.

De vergaderingen stonden alle onder leiding van de voorzitter der C.M.M.C. de heer D. Eveleens. Deze hield een indrukwekkende openingsrede, waarin hij de vele werkzaamheden der vereniging uit het afgelopen jaar belichtte en zijn blik richtte op de toekomst. Hij wees op de vele vergaderingen en bijeenkomsten, o.a. afd.-vergaderingen, bestuursvergaderingen, algemene vergadering, besprekingen met de directie der V.Z., besprekingen met de slijtersvereniging en de voorlichtingsbijeenkomsten voor de huisvrouwen. Op deze laatste waren in totaal 1200 huisvrouwen aanwezig.

De tentoonstelling heeft de C.M.M.C. heel wat hoofdbrekens gekost. Door enkele tegenvallers was men op 't laatste moment genoodzaakt een duur reclamebureau in te schakelen, wat financieel niet best was. De propagandistische waarde heeft echter aan haar doel beantwoord.

Het werk van de stal- en voederadviseur besprak hij, waardoor het bestuur op de hoogte blijft, van wat er onder de leden leeft. Het resultaat van de gewijzigde kortingen op de eerste afwijking is van die aard, dat het kwaliteitsverbeteringsfonds minder groot is dan vorig jaar, toen naast de predikaten nog bedrijfspremies werden verstrekt. Nu zal het bestuur dit nog nader overwegen.

Verder werd de rentabiliteit van het gemengde bedrijf onder de loupe genomen. Deze rentabiliteit is de laatste jaren minder hard achteruit gegaan dan van het zuivere akkerbouwbedrijf, dat voorheen gunstiger uit de bus kwam. Uitvoerig wees hij op het belang van goede samenwerking tussen alle belangengroepen, die versterkt is sinds het en bloc toetreden der melkslijters. De samenwerking met de V.Z. is zeer goed te noemen. Dit jaar, op 1 juli, zal de C.M.M.C. 10 jaar bestaan.

Na de openingsrede van de voorzitter hield de heer C. Zee, sekretaris der Zeeuwse Melkfederatie en adviseur der C.M.M.C. een rede over het melkprijsbeleid, dat momenteel zeer urgent is. Uitvoerig werd de invoering van de melkstandaardisatie besproken en het garantieprijsbeleid. Het standaardisatiebeleid is, gezien het koelhuisboterdrama, wel een erg critieke zaak. Nu de garantieprijs voor de eerste maal niet gehaald is, kost het helaas al veel moeite deze uitbetaald te krijgen, terwijl ook nog geblokkeerd wordt. Een en ander heeft het vertrouwen onder de boeren wel geschokt in het huidige regeringsbeleid.

Op bijna alle vergaderingen werden enkele fraaie kleurenfilms vertoond. Tevens was er een assistent van de R.L.V.D. aanwezig die een kort praatje hield over de veevoeding. De plaatselijke afdelingsbestuursleden, tevens ledenraadsleden, werden allen bij akklamatie herbenoemd.

De uitbetalingsstrookjes van de V.Z. werden uitvoerig behandeld. Tijdens de rondvraag werden o.a. dikwijls besproken de correctheid van het melkvervoer en het onderzoek op eiwitgehalte. Het bezoek was over het algemeen goed.

Melkvee op Schouwen-Duiveland geeft jaarproductie van zes miljoen kg. melk

Aantal stuk melkvee nadert getal van voor de ramp

Zierikzee

In het „Huis van Nassau” te Zierikzee werd woensdagmiddag een zeer druk bezochte vergadering gehouden van de Coöp. Melk- en Melkprodukten-Centrale G.A., onder voorzitterschap van de heer D. Eveleens, die in zijn openingstoespraak o.m. het welkom richtte tot de heer C. Zee, administrateur van de Zeeuwse Melkfederatie.

De voorzitter wees op de stijging van het ledental van 430 tot 461. Het aantal stuks melkvee is inmiddels gestegen tot 2556, tegen 3000 vóór de februariramp van 1953. Het huidige melkvee op het eiland produceert een jaarhoeveelheid van zes miljoen kg melk. Het merkwaardige is, dat deze produktie hoger ligt dan voor de ramp. Gelet op het geringere aantal koeien, impliceert dit dus een betere melkproduktie der dieren, aldus de voorzitter. 37 pct. van het, eilandelijk melkvee is onder controle. In de periode 1956-1957 werden 53 praedikaten *Hygiënisch Melkwinningsbedrijf* uitgereikt en dit jaar is dit aantal nog aanzienlijk hoger. De voorzitter deelde mede dat controle door een regionaal orgaan voorlopig van de hand is gewezen, omdat het bestuur van mening is dat de activiteiten van de C.M.M.C. op het eiland gunstig zijn. De vergaderaktiviteit was bijzonder groot.

De melkprijs

Uitvoerig stond de heer Eveleens hierna stil bij de kwestie van de melkprijs, die ook landelijk zo bijzonder sterk in het brandpunt der belangstelling staat. De voorzitter bleek deze ingewikkelde materie volledig te beheersen en wees er op dat de veeboer een garantieprijs kan krijgen, dank zij bedragen uit de belastingpot, die de regering toestond. De regering heeft de bekende f 150 miljoen voor het verlenen van voorschotten gevoteerd. Gepoogd wordt dit bedrag nog verhoogd te krijgen. De slijtersmarge intussen is niet verhoogd.

Spr. ging dieper in op de moeilijkheden bij de boterexport. Het inzakken van de exportmarkt is oorzaak van de zuivelmoeilijkheden. De 30 ct. per kg. melk is wel gegarandeerd, maar nogmaals vroeg spr. zijn gehoor wel te willen bedenken, dat het hier om belastinggelden gaat. Hij wilde afstand nemen van de uitdrukking: „de boeren worden gesteund”, zoals men het wel eens hoort zeggen. De oorzaak zit in de prijsniveaueverschillen en in het veelzeggende feit, dat Nederland een melkproduktie heeft van 5 miljard kg. per jaar. Aan de garantieprijs valt z.i. in de toekomst niet veel te tornen, maar wel bestaat het gevaar dat de veeboeren de subsidie niet meer over de volledige produktie uitbetaald zullen krijgen.

Bedrijven in verkavelingsgebieden

Bij het bezoek dat de minister van landbouw destijds aan het eiland bracht, is gewezen op de moeilijke positie van de bedrijven, gelegen in het verkavelingsgebied, die tot dusverre nog geen melk produceerden. Zou het gevaar - als boven omschreven - acuut worden, dan is bedrijfsvoering voor dergelijke bedrijven onmogelijk. Spr. drong er op aan t.a.v. de melkverstrekking aan het personeel geen - wat hij noemde - verkapte slijterspraktijken toe te passen. De hoeveelheden melk moeten duidelijk gelimiteerd worden. Verder wees de voorzitter er op dat de figuur boer/slijter op Schouwen-Duiveland praktisch is weggefallen. Men kent de slijter en de boer als leverancier aan de zuivelfabriek.

Op 1 juli 1958 herdacht de C.M.M.C. het tienjarig bestaan. Spreker merkte op dat de organisatie in deze tien jaar volledig zijn bestaansrecht heeft bewezen. Gelet op de gegroeide samenwerking is de betekenis groot geweest.

In verband met de gemaakte kosten voor de landbouwtentoonstelling laat de rekening 1957 een tekort zien. Het nadelig saldo op de balans bedraagt *f* 700,-. De begroting 1958 toont in ontvangsten en uitgaven een bedrag van *f* 15.850,-. Contributieverhoging zal niet nodig zijn. De heer Vijverberg bracht over de jaarstukken een gunstig rapport uit, waarna deze werden goedgekeurd.

De zittende leden, de heren A. Hanse en J. M. Lodewijk werden bij acclamatie herkozen, terwijl de leden van de raad van bestuur, de heren L. M. Moermond en P. L. bij de Vaate eveneens bij acclamatie worden herkozen. Een kascommissie werd ingesteld.

In het vervolg van de vergadering werd aan een groot aantal eigenaars van bedrijven het praedikaat „*hygiënisch melkbedrijf*” uitgereikt.

C.M.M.C. Vergadering

Melkaanvoer bij V.Z. Steeg tot 7.5 miljoen kg.

Aantal melkkoeien bedraagt thans 2281 stuks

BURGH-HAAMSTEDE

De afd. Burgh-Haamstede der Coöp. Melk en Melkprodukten Centrale vergaderde maandagavond in hotel Bom, onder leiding van de heer D. Eveleens.

In zijn uitgebreide openingsrede liet spreker het afgelopen jaar de revue passeren. Daaruit bleek dat het ledenaantal groeide tot 484, het aantal melkkoeien steeg tot 2281 stuks, de aanvoer van melk bij de V.Z. steeg tot 7½ miljoen kg. De financiële toestand der vereniging is gunstig. Vorig jaar werden 156 predikaten uitgereikt, zonder premie. Dit jaar is ook weer premie mogelijk, omdat het kwaliteitsverbeteringsfonds f2400 in kas heeft. Spreker waarschuwde ernstig tegen clandestiene melkverkoop, wat schadelijk is voor melkbeleid en samenwerking. Met de V.Z. zijn besprekingen gaande over een nieuwe basis betreffende de uitbetaling. Het ophalen der zaterdagavondmelk en de kwaliteitscontrole vroegen de aandacht van het bestuur. De samenwerking tussen slijters, veehouders en boeren was goed.

De heer C. Zee, adviseur der C. M.M.C., tevens secretaris der Zeeuwse Melkfederatie sprak na de pauze over de melkprijzen.

Garantieprijsen

Na de oorlog zijn de prijzen, beheerst, waardoor de regering zich verplichtte garantieprijsen in te stellen, die nu helaas moeten werken. Het marktrisico dat aan deze garantieprijs gekoppeld is, is voor alle belanghebbenden onverteerbaar. Tengevolge van de dalende binnenlandse prijzen voor boter en kaas is het verbruik van deze produkten in 1958 sterk gestegen ten opzichte van 1956.

Het melkverbruik is gedaald. Deze verschillen zijn gevolgen der prijzen daar de consument voor boter en kaas minder en voor melk met 2½ pct. vet, meer dan de kostprijs betaalt. De regering heft een nettoheffing op de melk van 13,15 ct /kg. voor gest. melk. De vrije waarde der melk is zeer schommelend. De voorraden boter, kaas en melkpoeder zijn kleiner dan vorig jaar. Ook de Euromarkt zal zijn invloed doen gelden.

Bij de bestuursverkiezing werd de heer A. Hanse bij acclamatie herkozen, terwijl in de vacature, ontstaan door het overlijden van de heer C. Boot werd gekozen de heer J. v. d. Have. Nadat nog een viertal mooie films was vertoond, werd deze vergadering gesloten.

In C.M.M.C. op Schouwen-Duiveland zijn 484 leden georganiseerd

Thans 2.364 melkkoeien op het eiland

Bruinisse

Maandagavond 2 maart vergaderde in hotel „Storm” te Bruinisse de afdeling Bruinisse van de C.M.M.C. (Coöperatieve Melk- en Melkprodukten Centrale). De heer Eveleens sprak een hartelijk welkom tot de talrijk opgekomen aanwezigen en gaf een overzicht van de werkzaamheden van de afdeling Schouwen-Duiveland, meer speciaal van het bestuur, in het jaar 1958. In de C.M.M.C. zijn op Schouwen-Duiveland momenteel 484 leden georganiseerd. (Bruinisse heeft 22 leden).

De bij de december-bedrijfstelling op Schouwen-Duiveland aanwezige 2364 melkkoeien produceerden zeven en een half miljoen kg. melk, met een vetgehalte van gemiddeld 3.86 %. Het geeft moed dat straks plm. Drieduizend melkkoeien het streefgetal van twaalf miljoen kg. melk zullen produceren. Na de ramp van februari 1953 nam jaarlijks het aantal melkkoeien toe, terwijl de kwaliteit van de veestapel sterk verbeterde. (Vóór de ramp waren er ook plm. drieduizend koeien).

Veertig procent van de aanwezige dieren wordt regelmatig op productie gecontroleerd (in specifieke weidestrecken is dit 80 %). Spreker wakte de leden op nog meer aandacht te besteden en lid te worden van de melkcontrolevereniging. Op de te betalen contributie kan een subsidie van f 4,- per dier worden verkregen.

Belangrijke samenwerking

Verder noemde hij de samenwerking op een eiland als SchouwenDuiveland zeer belangrijk. De C.M.M.C. heeft rekening te houden met de belangen der partners, de boer, de fabriek en de handel.

De veevoeding kan economisch zeer belangrijk zijn, ook daaraan dient door de boer aandacht te worden besteed.

Gememoreerd werden het 10-jarig bestaan van de C.M.M.C.-afdeling Schouwen-Duiveland en het zilveren jubileum van de heer Zee, die, voor hij secretaris van de C.M.M.C werd, een functie bekleedde bij de Walcherse melkfabriek.

Belangrijk voor de C.M.M.C. was ook de bestuurswisseling, nu de heer Dorst als voorzitter vervangen is door de heer van IJssel, de directeur van de Keuringsdienst.

Getracht zal worden evenals voor 1953 met de V.Z. (de melkfabriek op Schouwen-Duiveland) als onderdeel van de grote fabriek te Rotterdam, weer een contract af te sluiten.

Compromis niet mogelijk Geen melkvervoer op zondag in Nieuwerkerk

NIEUWERKERK — Op de ledenvergadering van de C.M.M.C. afdeling Nieuwerkerk, stond een hoogst belangrijk punt op de agenda: het melkvervoer op zondag. Enkele leden hadden een actie op touw gezet om de melk ook op zondag te laten afhalen. Tot heden wordt dit gedaan op zaterdagavond en zondagnacht. De heer Braam overhandigde een lijst met namen van 40 leden, die tegen melkvervoer op zondag waren. Daar de vereniging 63 leden telt was de beslissing gauw gevallen.

De heer v. d. Graaf vond dit jammer en vroeg naar de mogelijkheden van een compromis. Van de zijde der „tegenpartij” werd betoogd, dat, wanneer het om principe gaat, geen compromis mogelijk is. De compromisgedachte werd dus verworpen. De afdeling zal nu nog afwachten wat de andere gemeenten op het eiland doen. De heer C. Zee, secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie gaf een uitvoerige uiteenzetting over de resultaten van en de mogelijkheden omtrent de productie van melk- en melkprodukten.

De heer Braam werd in het bestuur herkozen. De heer Heyboer werd tot nieuw bestuurslid gekozen.

In zijn openingswoord had de voorzitter, de heer Eveleens meegedeeld, dat het ledental nog steeds toeneemt. Ook het aantal koeien beweegt zich in stijgende lijn. Circa 40 pct. der koeien wordt op de productie gecontroleerd.

C.M.M.C. Oosterland vergaderde

OOSTERLAND — In een vergadering van de plaatselijke afdeling van de C.M.M.C. is een uitgebreide discussie gevoerd over het melkvervoer en afhalen op zondag. Bij de bestuursverkiezing werd de heer Beye te Oosterland gekozen. De heer C. Zee, secretaris van de Zeeuwse melkfederatie, gaf een uiteenzetting over de „Resultaten van en de mogelijkheden voor de produktie van en de handel in melk- en melkprodukten”. Tevens besprak hij de melkwinning en de melkbehandeling op de boerderij.

BURGH - HAAMSTEDE

Vergadering C.M.M.C.

Vorige week vergaderde de C.M.M.C., afd. Burgh-Haamstede in hotel „Het wapen van Zeeland” te Burgh.

De algemeen voorzitter, de heer D. Eveleens, hield de gebruikelijke openingsrede, waarin hij een uitgebreid jaaroverzicht gaf van de vereniging. Hij schetste alle werkzaamheden van het bestuur en de samenwerking met de V.Z. in het afgelopen jaar. De heer C. Zee, secretaris der Zeeuwse Melkfederatie en adviseur der C.M.M.C., sprak over het melkbeleid der regering, de kwaliteit der melk, exportzaken, enz. Een belangrijk punt was het melk leveren op zondag.

De heer A. Hanse deelde mede, dat in Burgh-Haamstede 34 leveranciers/leden tegen het bestuursvoorstel zijn en 4 voor. Het grootste deel zijn principiële tegenstanders. Er zijn er echter ook die tegen zijn, omdat er niet te leveren is vanwege het vroege rijden door de melkwagens. Dit laatste bracht meerdere sprekers aan het woord, want het accoord van 6 uur uit de garage blijkt door de expediteur meerdere malen niet in praktijk gebracht te zijn. Men acht 's winters 6.30 uur ook mogelijk. De heer A. Hanse verklaarde dat de meerderheid niet de dupe wenst te worden van de minderheid, n.l. dat één der huidige ritten zou vervallen.

Jaarvergadering C.M.M.C

Verheugende stijging van het aantal melkkoeien op Schouwen-Duiveland

Melklevering aan particulieren blijft moeilijke zaak

ZIERIKZEE 7-7. Woensdagmiddag hield de *Coöp, Melk- en Melkproducten Centrale* (C.M.M.C.) een drukbezochte ledenvergadering in de bovenzaal van het „Huis van Nassau” te Zierikzee, onder voorzitterschap van de heer D. Eveleens, die in zijn openingswoord een hartelijk welkomstwoord richtte tot de leden, de vertegenwoordigers van de V.Z., de aanwezige bestuursleden en genodigden. Hij deelde mede dat dr. J. Tesink, voorzitter van de stichting *Prov. Gezondheidsdienst voor Dieren* verhinderd was, doch zich liet vertegenwoordigen door de heer C. M. Dagevos.

Spr. wierp vervolgens een korte terugblik op het afgelopen jaar, waarbij hij allereerst gewaagde van een verheugende stijging van het ledental, nl. van 483 in 1958 tot 513 in 1959. Vervolgens wijdde hij enige woorden aan de nagedachtenis van de heer M. L. v.d. Velde te Zonne-maire, lid van de ledenraad, die de vereniging door de dood was ontvallen.

Aantal melkkoeien gestegen

Verblijvend noemde de voorzitter verder de stijging van het aantal melkkoeien op Schouwen-Duiveland, nl. van 2283 in 1958 tot 2456 in 1959, welk aantal nu weer hoger is, hoewel het aantal van plm. 3000 van voor de ramp nog niet bereikt is. Niettemin ligt de melkproductie al hoger, want bedroeg deze in 1958 7½ miljoen kg., in 1959 was deze gestegen tot 8¼ miljoen en dit jaar zal ze de 9 miljoen kg. halen.

Spr. noemde ook verschillende activiteiten als de fokveedag, de controlevereniging en wat op het gebied der fokkerij wordt gedaan. Het aantal uit te reiken predikaten is iets dalende, maar dat ditmaal 25 pct. van de leden er een zullen ontvangen mag toch nog altijd een hoog aantal worden genoemd. Hierbij waren 2 met 0 afwijkingen. In dit verband herinnerde spr. aan de droge zomer van 1959, die voor de melkveehouders en melkslijters vaak grote moeilijkheden opleverde.

Reden tot voldoening gaf het drukke bezoek aan de afdelingsvergaderingen, welke door 399 personen (52 pct. van het ledental) bezocht werden.

De melklevering

Uit het feit dat 70 pct. van de normale hoeveelheid melk thans op zondag wordt geleverd, meende de voorzitter te mogen constateren dat het desbetreffende besluit indertijd juist is geweest. Thans wordt ook 2 maal per dag de melk opgehaald, wat goed blijkt te werken. Aandacht vroeg spr, ook voor het Mededelingenblad, waarvan het laatste nummer belangwekkende artikelen bevatte over het ontstaan van de melkprijs en over de slijtersmarge t.o.v. andere gebieden.

Met klem drong hij er op aan de bestaande goede samenwerking tussen boer, slijter en fabriek te helpen bestendigen. In dit verband noemde hij de levering van melk door boeren aan particulieren altijd nog een moeilijke zaak, daar er altijd nog boeren schijnen te zijn, die ook aan anderen dan hun personeel, dat met de verzorging van het vee is belast, melk te leveren. Hij deed ook hierbij een beroep op alle betrokkenen elkander niet in de wielen te rijden, Tenslotte

richtte de voorzitter woorden van welkom tot de heer C. Zee, die inmiddels ter vergadering was verschenen.

Namens de kascommissie bracht de heer C. N. Beije hierna verslag uit over het financieel beheer over 1959, waarbij geadviseerd werd tot goedkeuring. De exploitatierekening bleek een voordelig saldo ad f 5661,80 aan te wijzen. De begroting 1960, ter vergadering op enkele punten gewijzigd, sloot met een geraamd voordelig saldo ad f 3100. De balans toonde een kapitaalbezit aan van f 12.564,54. Alle stukken, zomede het jaarverslag 1959 werden z.h.s. goedgekeurd.

De aftredende bestuursleden, de heren D. Eveleens, G. A. Kloet en A. J. Hage (Zierikzee) werden met grote meerderheid van stemmen herkozen en namen alle hun herbenoeming aan, zo ook de leden van de Raad van Commissarissen, de heren C. Bolijn en C. A. Hanse (Bruijnisse). Tot leden van de kascommissie werden benoemd de heren P. Vijverberg en A. J. Dalebout te Ouwerkerk.

Hierna ging de voorzitter over tot de uitreiking van de predikaten Hygiënisch Melkwinningsbedrijf aan 127 melkveehouders, wier namen wij reeds in ons donderdagnummer vermeldden.

De rondvraag

Bij de rondvraag kwam nogmaals het leveren van melk aan particulieren ter sprake, waarbij de voorzitter toezegde een gesignaleerd geval ernstig te zullen onderzoeken. Verder werd geïnformeerd hoe het aan de fabriek gaat met de melk die grote afwijkingen vertoont, waarop de heer Hoogenboom van de V.Z. uitvoerig toelichting gaf, waaruit bleek dat slechts beslist ondeugdelijke melk kan worden , geweigerd. Op afwijkende melk wordt echter een aanzienlijke korting (hier de hoogste in Nederland) toegepast. Overigens wordt deze melk apart gehouden en gaat zij niet in de consumptie.

De heer Dagevos deelde vervolgens nog een en ander mede over de bestrijding van de abortus bang. Per 1 november a.s. zal een verordening in werking treden, waarbij het verboden zal zijn met deze ziekte besmette runderen op de bedrijven aan te houden, waarbij echter een gunstiger vergoedingsregeling zal gelden dan tot heden het geval was. Spr. deed een dringend beroep op alle melkveehouders hun runderen in het vroege najaar op hun bloed te laten onderzoeken en vroeg het bestuur en de fabriek te Zierikzee een bijdrage te leveren voor de spaarheffing. De voorzitter zegde toe dat het bestuur dit zal onderzoeken.

Goede samenwerking op Schouwen-Duiveland

De heer Zee sprak vervolgens woorden van gelukwens tot hen, die een predikaat hadden ontvangen en belichtte ook enige economische aspecten van de melk en de- zuivelprodukten, vooral i.v.m. de geweldige stijging (16 pct.) van de melkproduktie. Spr. prees ook de prima samenwerking op Schouwen-Duiveland en de grote verbeteringen die tot stand zijn gekomen.

Hij hoopte ook dat deze samenwerking zou blijven, eveneens waarschuwend tegen het verkoopen van melk aan particulieren. Hij wenste de heer Eveleens geluk met zijn herkiezing en hoopte dat deze nog vele jaren het voorzitterschap zou mogen bekleden (applaus). De voorzitter dankte de heer Zee voor deze woorden en drong er bij de leden op aan eventuele klachten en moeilijkheden openlijk ter kennis van het bestuur te brengen. Met een woord van dank voor de opkomst en de besprekingen en het uitspreken van de wens voor een goede zomer sloot hij vervolgens de vergadering.

De heer Zee voor C.M.M.C.

Melkproductie op Schouwen stijgt regelmatig

BRUINISSE. De gewestelijke afdeling van de C.M.M.C. (*Coöperatieve Melk en Melkprod. Centrale*) vergaderde onder leiding van de heer D. Eveleens, in Hotel Storm.

De heer Eveleens gaf na een kort welkomstwoord het woord aan de heer D. Zee, secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie.

De heer Zee, het melkprijsbeleid van de regering en de gevolgen daarvan voor de direct betrokkenen besprekend, zeide dat de melkproductie in 1960 belangrijk hoger was dan in 1959. Het verschil bedraagt 7 pct. Deze totale produktie was 6 miljard 850 miljoen kg, hiervan bleef 700 miljoen liter op de boerderij, zodat aan de fabrieken werd afgeleverd 6 miljard 143 miljoen 157 duizend kg.

Hiervan kwam ongeveer 1/3 deel in consumptie, 1/3 deel werd in eigen land geconsumeerd in de vorm van boter, kaas en andere zuivelprodukten, terwijl 1/3 deel werd geëxporteerd.¹⁹

Nederland is nog steeds het eerste zuivelland ter wereld. In de Nederlandse Zuivelindustrie, met 486 fabrieken, is meer kapitaal geïnvesteerd dan in welke andere bedrijfstak ook.

De boterexport was kleiner dan in 1959, de gehele afzet van melk en melkprodukten was eveneens minder; eind 1960 was de financiële positie van de zuivelmarkt iets gunstiger.

Een ander perspectief van de belangwekkende rede van de heer Zee was het aandeel van de agrariër in de algemene welvaartskoek.

De boer krijgt de laatste jaren niet wat hem toekomt, de netto inkomens in de landbouw waren in 1959 en 1960 lager dan vorige jaren. Tegenover een mindere inkomst van 17 pct. in de landbouw, staat een stijging van 22-24 pct. bij de Nijverheid.

Toch is in de agrarische sector, de zuivelsector momenteel de best betaalde en men hoort weinig bezwaren meer tegen het aanhouden van melkvee. Toen het goed ging deden velen hun koeien weg, thans vluchten velen weer in de zuivelsector terug. Een goede koe moet plm. 4000 kg melk per jaar produceren.

De melkproductie op Schouwen-Duiveland stijgt regelmatig. 8,2 miljoen kg in 1959, 9 miljoen in 1960. Stijging 9 pct. Het consumptiegebruik daalt regelmatig. Daling in 1960 plm. 6 pct. Tegenover een daling van 3 pct. als landelijk gemiddelde, is dit voor Schouwen teveel. Wel steekt het verbruik per hoofd van de bevolking gunstig af bij andere gebieden. Na de causerie werden enkele filmpjes vertoond.

De heer Eveleens belichtte na de pauze meer het eilandelijk gebied en de positie van de C.M.M.C. Het ledental neemt nog steeds toe en het krom van 482 in 1958, naar 513 in 1959 en 539 in 1960. Er waren 31 december 1960 op Schouwen 2606 melkkoeien, die voor bijna 9 miljoen kilo melk zorgden.

Van de 2606 melkkoeien worden er slechts 931 regelmatig gecontroleerd, dat is 37 pct. In de speciale weidegebieden is dit 70 à 80 pct. Er is op Schouwen op dit gebied nogal wat te verbeteren.

¹⁹ 3 x 1/3 stond niet in tekst (ZHN.)

De zondaglevering was in 1960 een twistpunt, dat geen aanleiding gaf tot ernstige moeilijkheden, toen een minderheid zich bij een meerderheidsbesluit moest neerleggen. Ten slotte drong spreker aan meer aandacht te besteden aan een juiste voeding van het vee. De heer Joh. de Jonge werd tot bestuurslid van de plaatselijke afdeling afdeling herkozen.

Zierikzeesche Nieuwsbode 1961-07-06

Algemene vergadering C.M.M.C.

Melkproductie op Schouwen-Duiveland

gaat nog steeds in stijgende lijn

Hygiëne-predikaat voor 144 melkveehouders

ZIERIKZEE, 5-7. - Tijdens de woensdag gehouden algemene vergadering van de *Coöp. Melk- en Melkprodukten Centrale* in het „Huis van Nassau”, reikte de voorzitter, de heer D. Eveleens, aan een 144-tal melkveehouders het Predikaat *Hygiënisch Melkwinningsbedrijf* uit, alsook een extra premie.

Deze onderscheiding werd toegekend door de Veeteelt- en Zuivelvoorlichtingsdienst, de Gezondheidsdienst voor Dieren, de C.M.M.C. en de V.Z. over het jaar 1960, op grond van het feit dat op de bedrijven de nodige hygiëne in acht was genomen.

Van deze 144 melkveehouders was bij de bedrijven van C. den Hamer, D. Boogerd en Joh. Smits te Ouwkerk, van E. Verburg te Noordgouwe, van St. van Mourik te Nieuwerkerk en van M. Stouten te Oosterland geen enkele afwijking geconstateerd uit de getrokken monsters.

Om voor het predikaat in aanmerking te komen, moesten in 1960 minimaal dertien monsters melk op kwaliteit onderzocht worden. Het gemiddelde aantal afwijkingen per monster mocht niet meer dan een half bedragen.

De heer Eveleens noemde het dan ook een hele prestatie dat, gezien de weersomstandigheden, de resultaten van het kwaliteitsonderzoek zo'n goed verloop hadden en het aantal uit te reiken predikaten van 125 in 1960 tot 144 steeg in 1961.

Bovendien werd aan deze melkveehouders een extra-premie - bedrijfspremie - uitbetaald van f 0,24 per 100 kg melk, afgeleverd in de periode van 8 november 1959 tot 5 november 1960.

Stijgend ledental

Blijkens het jaarverslag ging het aantal leden omhoog van 513 tot 533. Dat de melkproductie in het algemeen zich in stijgende lijn beweegt, kwam ook tot uitdrukking. De rundveestapel op Schouwen-Duiveland nam wel iets af, doch het aantal melkkoeien onderging een stijging en wel tot 2606.

Aan de fabriek der V.Z. te Zierikzee werd bijna negen miljoen kg melk afgeleverd en zal dit jaar - volgens de voorzitter - wel overtroffen worden. De heer Eveleens betreurde het echter dat de consumptiesector daalde en de ondermelk steeds meer toeneemt.

De vijfdaagse werkweek ²⁰

Enige aandacht schonk de voorzitter aan de moeilijkheden die de vijfdaagse werkweek met zich brengt, voordien bestond er gelegenheid voor de boeren, die om principiële redenen op

²⁰ Uit een knipsel – ZZNB 1961-12-01 – van een C.B.T.B. vergadering blijkt dat melk ophalen op zaterdag door personeelgebrek „bijna niet mogelijk is”

zondag geen melk wilden leveren, dit op zaterdagavond te doen. Daar de zaterdag nu als werkdag komt te vervallen, wordt de zondag weer de aangewezen dag. De voorzitter gaf echter de verzekering al het mogelijke in het werk te stellen deze gang van zaken te wijzigen.

Klandestiene melkverkoop

Een waarschuwend woord werd gericht tot de boeren, zelf niet klandestien melk te slijten, waarbij de voorzitter er op attendeerde dat dit juist door de vereniging wordt tegengegaan en afbreuk doet aan de melkslijters. Wat deze laatsten betreft merkte de voorzitter op, dat men in deze bedrijven steeds meer levensmiddelen verkoopt. Hij zei ook de overkoepeling van de Zeeuwse Melkfederatie van zeer grote betekenis te achten en sprak de hoop uit dat die gehandhaafd blijft.

Benoemingen

Bij de bestuursverkiezing werd bekend gemaakt dat bericht was ontvangen van de heer A. Hanse, dat hij zich niet meer herkiesbaar stelde, daar hij niet meer in het bedrijf werkzaam is. De uitslag van de nu volgende stemming wees uit, dat de heer L. M. Lodewijk herkozen was en voor de heer Hanse de heer J. v.d. Hoek (na toezegging) In 't bestuur zitting nam. De heer J. Beene vervult de taak van de heer v. Sluijs.

Ook in de Raad van Commissarissen ontstond een vacature door aftreding van de heer L. M. Moermond. Hierin werd voorzien door de benoeming van de heer P. van Schelven. De heer P. L. Bij de Vaate werd herkozen. De kascommissie wordt nu gevormd door de heren B. Huygens en v. d. Sluis.

Namens de V.Z. sprak de heer Goossens de hoop uit de melkveehouders verder te kunnen blijven steunen en zei dat Schouwen-Duiveland in het geheel niet ten achter komt bij andere delen van ons land.

De heer Dagevos van de *Gezondheidsdienst voor Dieren* gaf met enkele cijfers weer dat de abortusbestrijding zorgen baart. Hij bracht de vergoedingsregeling en de premie-uitkeringen ter sprake en verzekerde dat ook deze vereniging alles in het werk zal stellen de tegenslagen tot het minimum te beperken.

Na felicitaties aan de betreffende bedrijven die een predikaat mochten ontvangen en diverse dankwoorden, sloot de voorzitter de vergadering.

C.M.M.C. te Bruinisse bijeen
Aantal koeien op Schouwen
neemt jaarlijks toe

BRUINISSE. - Het aantal koeien op Schouwen Duiveland neemt jaarlijks toe, en daarmee ook de melkplas.

In 1959 telde Schouwen 2474 melkkoeien op 31 december 1960 2606 en in 1961 2880. De stijging gaat ook dit jaar door, zodat het er op gaat lijken dat de prognose die indertijd werd gemaakt 3000 koeien, afleverende 12 miljoen kg melk waarschijnlijk in de loop van dit jaar zal worden bereikt. Hiervan komt in consumptie op Schouwen ruim 4 miljoen kg. De rest of bijna 6 miljoen kg moet over het veer Zijpe-Anna Jacobapolder naar elders worden afgevoerd. Aldus de voorzitter van de C.M.M.C. de heer D. Eveleens, op een vergadering van de afdeling Bruinisse van de C.M.M.C.

Op deze vergadering sprak ook de heer C. Zee, gewestelijk secretaris, die mededeelde dat de melk van Schouwen van bijzonder goede kwaliteit is. Zij bevat gemiddeld 3.90 pct. vet, tegen een landelijk percentage van 3.80 pct.

De afzet van melk en zuivelproducten stijgt op Schouwen in tegenstelling met het verbruik in het gehele land die een kleine daling vertoont.

Het ledenaantal bleef vrijwel constant het kan ook weinig meer stijgen, omdat praktisch alle veehouders op ons eiland lid zijn.

Een verdere uitbreiding van de veestapel wordt nog verwacht als de structuur van de grond in Midden Schouwen blijft zoals ze tot dusver was. Een aantal percelen dat na de herverkaveling was omgezet in bouwland, zal dan weer als vroeger in weiland worden veranderd.

Een warme aanbeveling sprak de heer Eveleens voor het oprichten van Melkcontrole verenigingen, Schouwen heeft er twee, namelijk Oosterland met 318 dieren en Kerkwerve met 631 koeien, totaal 948 koeien of plm. 35 pct.

In 1961 werd ook voor de slijterssector in het krijt getreden, omdat het een slijtersbelang blijft, dat melk en zuivelproducten zoveel mogelijk door de slijters worden afgeleverd.

Aandacht vroeg spreker ten slotte voor de vakopleiding, terwijl hij het betreunde dat het eiland Tholen nog niet is aangesloten bij de Zeeuwsche Melkfederatie.

Stijging

Na het verslag van de voorzitter volgde een referaat van de heer Zee, die, evenals de heer Eveleens de stijging van het aantal melkkoeien had gesignaleerd en mede deelde dat ook landelijk de melkproductie onrustbarend stijgt, niet alleen dat meer melkkoeien worden gehouden, maar ook door verbetering van de kwaliteit van het rundvee. De productie van 5,1 miljard kg van het jaar november 1958 t.m. oktober 1959 is gestegen tot 6.2 miljard kg, dus een toeneming van 1.1 miljard kg.²¹

Van deze melk wordt aan drinkmelk en zuivelproducten 55 pct, afgezet in het binnenland, dus moet 45 pct. worden geplaatst in het buitenland. Dit lukt alleen door ver onder de kostprijs te exporteren.

Of de E.E.G. verbetering zal kunnen brengen dient te worden afgewacht. Wij hebben in elk geval de beste koeien, al kan Denemarken misschien nog iets goedkoper produceren dan Nederland.

21 Stond 3 maal miljoen! (ZHN.)

Denemarken is nog niet in de E.E.G. opgenomen, in Nederland zit de pluimveehouderij al aan de grond, terwijl de teelt van tomaten en druiven verloren zal gaan, omdat Italië en Zuid-Duitsland veel goedkoper deze vruchten kan produceren, misschien dat de melk dan juist naar die landen zal kunnen gaan en voor de melkveehouderij het nodige soelaas kan brengen. Op deze vergadering werd de heer W. L. van 't Noordende als bestuurslid herkozen en werd een demonstratie gegeven met het schoonmaken van de melkmachine.

1962-03-08

CMMC vergadering Bruinisse, geleid door voorzitter Eveleens.

1959 2474 melkkoeien, eind 1960 2606, en 1961 2880. Ledenaantal – 1 jan. 1961 - 543.

Geleverd aan fabriek 8¼ mln. kg. 1960 9 mln. kg. en 1961 9½ mln kg.

Op Schouwen-Duiveland komt hiervan 4 mln. kg. De rest wordt via het veer Zijpe-Anna Jacobapolder, afgevoerd naar elders.

Er zijn op het eiland twee controleverenigingen met totaal 931 koeien, Oosterland (318) en Kerkwerpe (631).

Thoolen is nog steeds niet lid van de Melkfederatie – die nog steeds geen nw. voorzitter heeft - jammer vind de voorzitter.

Iets over verandering van de melkverkoop, opkomst van de „supermarket”, dit is mogelijk door de veranderende vestigingswet. De voorzitter staat achter het melkslijtersbelang, Melk en zuivelproducten moeten zoveel mogelijk door de slijters verkocht worden.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1963-07-11; p. 6/10

Top melkveestapel op Schouwen-Duiveland thans wel bereikt

ZIERIKZEE , 10-7. Onder voorzitterschap van de heer U. Eveleens vond dinsdagmiddag in de bovenzaal van het „Huis van Nassau” alhier de algemene ledenvergadering plaats van de C.M.M.C. (Coöp. Melk en Melkprodukten Centrale G.A.). Uit een overzicht dat de voorzitter gaf van de gang van zaken in het afgelopen jaar, bleek, dat het ledental van de C.M.M.C. is toegenomen van 533 tot 581. Daar alle leden echter de laatste tijd geen daadwerkelijke melkveehouders meer zijn, geeft de ledenlijst niet een geheel zuiver beeld, zodat deze lijst - aldus de voorzitter - eens behoorlijk zal worden „uitgekamd” om tot een juist beeld te komen.

Uit het overzicht van de heer Eveleens bleek voorts, dat de krachtige groei van de veestapel op Schouwen-Duiveland het laatste jaar enigszins tot stilstand is gekomen.

De voorzitter meende dan ook te mogen stellen dat de top wat het aantal stuks melkvee betreft intussen is bereikt. De melkveestapel bestond in mei 1961 uit 2821 stuks koeien, in mei 1962 uit 3157 koeien en in mei 1963 int 3226 koeien. De melkveestapel van het eiland leverde in de voorafgaande periodes de volgende hoeveelheden melk: mei 1961: 5.393.266 kg.; mei 1962:

6.186.888 kg. en mei 1963: 6.341.341 kg. Uit deze cijfers kan worden geconstateerd dat de toename van de melkoprangst ongeveer parallel loopt met de toename van het aantal koeien.

In zijn overzicht herinnerde de heer Eveleens voorts aan enige tot stand gekomen verbeteringen in de fabriek van melkproducten V.Z. te Zierikzee, o.a. de ingebruikneming van een zeer moderne spoelmachine, waardoor een betere en snellere „doorstroming” van de melk door de fabriek kan plaats hebben, hetgeen o.a. de wachttijden ten goede komt. Mogelijk zullen in de nabije toekomst de wachttijden nog meer verkort kunnen worden.

Ter verbetering en in standhouding van de veestapel op het eiland vond de oprichting plaats van een Fok- en Controle-vereniging .Schouwen-Duiveland. Een regeling kon worden getroffen om tijdens de vakantietijd een tijdig, levering van melk- en melkprodtekten in de Schouwse Westhoek te verzekeren. Verder worden er stappen ondernomen om met de V.Z. en de vervoerders het melkvervoer contractueel vast te leggen. Een landelijke studiec ommissie onderzoekt momenteel mogelijkheden om de aanvoer van de melk naar de fabrieken belangrijk te vereenvoudigen. De heer Eveleens deelde in dit verband mee dat hiervoor gedacht wordt aan het opslaan van de melk op de bedrijven in tanks. Het vervoer naar de fabriek zal dan plaats vinden in speciale tankwagens. Overigens wees de voorzitter de leden er op dat deze zaak nog in studie is en dat er nog wel jaren mee gemoeid kunnen zijn voordat dit in de praktijk zal kunnen worden gerealiseerd.

Bij de bestuursverkiezing werden de aftredende heren D. Eveleens, G. A. Kloot en A. J. Hage m.a.s. herkozen. Eveneens m.a.s. werden herkozen de aftredende leden van de Raad van Commissarissen, de heren C. Bolijn en C. A. Hanse Vaststelling volgde voorts van de exploitatierekening over 1962, de balans per 31-12 '62, jaarverslag '62 en begroting 1963. In deze vergadering vond voorts de nabetaling plaats van het melkprijsjaar 1961-'62. Deze nabetaling bedraagt f0,53 per 100 kg. melk. De netto-opbrengst over dat jaar per 100 kg. melk met 3,876 pct. vet af boerderij was f25,56.

Uitkering predikaten

Tot slot reikte de voorzitter aan 134 leden van de C.M.M.C. het predikaat „hygiënisch melkwinningsbedrijf 1962” uit. De voorwaarden voor de verwerving van dit predikaat waren: in 1961 moesten minimaal per bedrijf 13 monsters melk op kwaliteit onderzocht zijn. Het gemiddeld aantal afwijkingen per monster melk mocht niet meer dan ½ bedragen. De predikaten werden uitgereikt aan de volgende personen:

..... Niet over genomen

Opgewekte geluiden op C.M.M.C. Vergadering te Bruinisse Groot aantal namen op „predikatenlijst”

BRUINISSE, 27-1. In de maandagavond in de „Blauwe Keet” gehouden vergadering van de afdelingen Oosterland en Bruinisse van de C.M.M.C., de *Coöperatieve Melk en Melkproducten Centrale*, de organisatie waarin de veehouders en de melkslijters op ons eiland zijn georganiseerd, kon de voorzitter de heer D. Eveleens van een opgewekte gang van zaken getuigen.

Verschillende leden, die geen veehouders meer zijn, hadden in 1963 organisatie verlaten, toen er op was gewezen, dat bij uittreding hun aandeel in het ledenkapitaal zou worden uitgekeerd. Zo was er dus een teruggang van het aantal leden, maar andere leden traden toe, al is het natuurlijk jammer dat uit de predikatenlijst bleek, dat 8 daarop voorkomende melkveeouders geen lid van de C.M.M.C. zijn.

Het aantal melkkoeien op ons eiland per 31 december 1963 is nog niet bekend. Een jaar tevoren was aantal 3282, doch men vermoedt dat het is terug gelopen. In tegenstelling tot vorige jaren moeten de betreffende gegevens worden verstrekt door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Achteruitgang melkproductie

Bedroeg de melkproductie op ons eiland afgeleverd aan de fabriek in 1962 11 miljoen kg., in 1963 was dit 10.894.937 liter, alweer een bewijs dat aan de uitbreiding een einde is gekomen. Verschillende onderdelen van de melkveehouderij werden geldelijk door de C.M.M.C. gesteund, in de eerste plaats de Controlevereniging.

Fokvereniging en Melkcontrolevereniging zijn nu één geheel geworden. Aan deze vereniging verleende de C.M.M.C. een subsidie van f2 per dier, terwijl ook de V.Z. eenzelfde bijdrage schonk. De inhouding op het melkgeld zal eveneens neer komen op plm. f4 per koe. De werkelijke kosten bedragen plm. f12 of f13. De voorzitter wekte de leden op zich aan te sluiten bij genoemde Melkcontrolevereniging.

Een andere manier om vooral onder de jeugdige leden de liefde voor melkveehouderij te stimuleren waren de kalver opfokwedstrijden. Ook hiervoor werd subsidie gegeven. Overigens kwamen merkwaardige verschillen aan het licht. De kosten voor de opfok van een kalf bleken namelijk uiteen te lopen van f90 tot f190 per dier. Het kalf dat maar f90 had gekost, was zeker niet het minste.

De fokveedag op 28 juni was zeer regenrijk, en dit was van invloed op het resultaat. Zeer geslaagd was evenwel het feest van de M-brigadiers in Zierikzee gehouden; ook dit kostte geld, terwijl op de plaatselijke keuringen 250 dieren waren aangevoerd, dit betekende eveneens een uitgaaf van f250.

Spreker hoopte dat in de toekomst door het werk van de Melkcontrole en Fokvereniging, ons eiland nog eens zal kunnen komen tot uitvoer van goed fokmateriaal.

Het resultaat van het kwaliteitsverbeteringsfonds was, dat aan kortingen werd ingehouden een bedrag van f19.000, terwijl f12.500 premie werd uitgekeerd, alzo een overschot van f6500.

De predikatenlijst, de lijst van de bedrijven met melk zonder aanmerkingen, bevatte 142 namen, vorig jaar was dat 134.

De melkcontrole was tot dusver op ons eiland zeer goed, doch door een maatregel van minister Biesheuvel, die zeer op zijn plaats is voor fabrieken waar geen controle wordt uitgeoefend, doch die voor ons eiland geen hout snijdt, zal waarschijnlijk in de controle verandering moeten komen.

Aansluiting regionaal orgaan

We zullen worden gedwongen aan te sluiten bij het *Regionaal orgaan* en dat Regionaal orgaan kent een ander controlesysteem. SchouwenDuiveland kent nu een controlesysteem met 8 klassen, het Regionaal orgaan kent een systeem met veel minder klassen, waardoor melk met 2 of 3 afwijkingen zwaarder zal worden gekort dan thans het geval is. Over het algemeen kan er worden aangenomen dat de controle minder streng is, dan onder het huidige op Schouwen-Duiveland geldende systeem. Het kan dus ook voordeel opleveren. Een verzoek om vrijstelling van de nieuwe en handhaving van de oude controle is aan de minister gezonden.

De invoering van de sneeuwcent begin 1963 gaf in de vereniging nogal wat aanleiding tot wrijving, omdat niet alle slijters deze sneeuwcent aan de afnemers in rekening bracht. De vakopleiding voor de slijters zal voor ons eiland gunstiger komen te liggen als inplaats van in Middelburg, in Goes een mondelinge cursus zou kunnen starten. Overigens moet aan de vakopleiding nogal wat worden verbeterd.

Het melkvervoer

Het melkvervoer houdt het bestuur intensief bezig. Niet alleen dat moet worden uitgegaan van het standpunt, dat de vervoerder ook werkelijk voor het vervoer moet zorgen en de veehouder niet kan worden verplicht de melk op een bepaald punt af te leveren. Ook heeft men in studie genomen of een andere manier van vervoeren, bv. tankvervoer of het uitstippelen van andere routes kostenbesparend zou kunnen werken.

Een andere zaak die de aandacht vroeg, was de situatie in de Westhoek. In de zomermaanden zijn de kampeerbedrijven goede afnemers, maar hier moet enigszins de kool en de geit worden gespaard. De verkoop aan de kampeerbedrijven mag niet gaan met veronachtzaming van de slijtersbelangen, aan de andere kant hebben niet alle slijters tijd en gelegenheid om de kampeerbedrijven te bedienen. Gelukkig kon ook hier een bevredigende oplossing verkregen worden.

De kostprijsberekening van het L.E.I, bleek ieder jaar meer af te wijken van de situatie zoals die op ons eiland bestaat. Dit is natuurlijk niet bevredigend. De V.Z. is een particuliere fabriek en ook deze fabriek zal dus niet genegen zijn het verschil te overbruggen. We halen zodoende op ons eiland niet de garantieprijs. Door de prijs van de losse melk op het huidige niveau te handhaven en de prijs van pap en vla wat op te voeren zou al een verbetering kunnen worden bereikt.

De slijters zouden graag de slijtersmarches verhoogd zien, maar wil aan hun verlangen worden tegemoet gekomen, dan zullen meerderen mee moeten doen aan de enquête. Van de 30 slijters op ons eiland wordt door slechts 2 slijters op ons eiland daaraan meegewerkt.

De voorlichtingsavond voor de huisvrouwen bleek overal een succes, met de aktie voor het verbruik van yoghurt werd nog even gewacht.

De C.M.M.C. wordt thans in de *Zeeuwsche Melkfederatie* vertegenwoordigd door de heren Beuzenberg en Kloet, eerstgenoemde kwam in de plaats van de heer Flikweert, die bedankte omdat hij geen eigen bedrijf meer had.

Beschouwing melkprijsbeleid

De heer Beene, assistent en administrateur op ons eiland van de C. M.M.C., hield daarna een beschouwing over het melkprijsbeleid zoals dat de laatste jaren door de regering is gevoerd.

Tot het melkjaar 1961-'69 was er sprake van een garantieprijs van 28,1 cent per kg. melk van 3.7 pct. vet. Gegarandeerd werd echter slechts tot een hoeveelheid van 5.2 miljard kg. Toen de melkplas groter werd, werd de subsidie kleiner dw.z. toen de melkplas 7.2 miljard kg. was, was de garantieprijs $5.2/7.2 \times 28.1$ cent.

Dit jaar was evenwel een dieptepunt. Niet alleen werd het begrip garantieprijs door de regering los gelaten en vervangen door een zg. richtprijs van 27 cent voor alle melk, ook de melkproductie liep terug en er werd meer kaas en boter in, eigen land geconsumeerd. Van een overschot zoals de laatste jaren steeds het geval is geweest, kwam er een tekort, waardoor de regering boter ging importeren. De kwaliteit van de geïmporteerde boter was, echter belangrijk minder goed dan de boter van eigen bodem.

Buitenlandse concurrentie

Van de kaas werd, 45 pct. in eigen land verkocht, 55 pct. ging naar het buitenland. In Duitsland kreeg de Hollandse kaas concurrentie van België, Frankrijk en Noorwegen.

Van de melk wordt 70 pct. verpakt verkocht, op ons eiland is de aflevering in flessen echter maar 50 procent.

Het melkjaar werd verschoven en loopt niet meer van 4 november tot 4 november, maar thans van april tot april, met een interimperiode van 4 november tot 1 april.

Ook de heer Beene ging nader in op de kostprijsverschillen tussen het L.E.I. en de resultaten op Schouwen-Duiveland.

Door de weersomstandigheden in 1963 liep de melkproductie terug. Aanschaffing van een koelaggregaat voor grotere bedrijven zal er toe kunnen leiden dat de melk langer houdbaar is. Spreker wees op een bepaald aggregaat dat op de R.A.I. in Amsterdam te zien was.

De heer Jac. de Jonge vroeg bij de rondvraag inlichtingen over een eventuele verhoging van de kwaliteitspremie, de heren van Noordende en van den Berg over enkele ervaringen met de melkafleveringen in 1963. De slijters H. M. Beije te Oosterland en M. de Ronde te Bruinisse werden als bestuurslid herkozen. De opkomst was buitengewoon goed, waarvoor de heer Eveleens aan het slot hartelijk dank zegde, de leden en hun gezinnen een goed 1964 toewensend.

Eerste activiteit naar buiten

GOEDE START VAN DE ZEEUWSE MELKWINNINGCOMMISSIE

Voorlichtingsbijeenkomsten in zes gemeenten

In 1963 is de Zeeuwse Melkwinningscommissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van de landbouworganisaties, (ZML., CBTB. enz) de melkfederatie, (Zeeuwse Melkfederatie) de melkverwerkende industrie (VZ.) de gezondheidsdienst, ingesteld.

Deze commissie treedt, in samenwerking met de dienst van de rijksveeteelt- en zuivelconsulent coördinerend op bij de bevordering van een verantwoorde melkwinning en behandeling. Om dit doel te bereiken zal aandacht moeten worden besteed aan dierfysiologische, melkhygiënische en -technische aspecten.

In de afgelopen weken ontplooidde deze commissie de eerste activiteiten naar buiten door het houden van zes voorlichtingsbijeenkomsten in de Provincie, namelijk te Zierikzee, Middelburg, Goes, Hulst, Scherpenisse en Oostburg. Op deze bijeenkomsten hielden de veeteeltconsulent en zijn specialist voor de melkwinning inleidingen over onderwerpen betreffende de melkveehouderij en de melkwinning.

In de eerste plaats werd gewezen op de sterke verschuivingen die zich in de melkveehouderij voltrekken. Bij een afnemend aantal melkveehoudende bedrijven is er echter een toename van het aantal melkkoeien per bedrijf te constateren. Dit laatste bevordert de belangstelling, voor het machinaal melken. Het gebruik van de melkmachine neemt de laatste tijd belangrijk toe. Hierdoor is het nodig dat aan een doelmatige manier van machinaal melken alsmede aan de toepassing van arbeidsbesparende melksystemen grote aandacht wordt besteed.

Een goede koeling van de melk is een onmisbaar sluitstuk van de melkwinning. Bij een behandeling hiervan werd de aandacht gevestigd op mechanische diepkoeling (beneden 10 gr. C) en de mogelijkheden hiervan door combinatie met tankmelktransport naar de fabriek met een zogenaamd rijdende melkontvangst. (RMO)

Voorts werd de aandacht gevestigd op het streven dat de laatste tijd is waar te nemen om te komen tot een hogere manprestatie, uitgedrukt in het aantal te melken koeien. Dit streven kan echter leiden tot een minder doelmatige methode van melken voornamelijk door het niet tijdig afnemen van de melkstellen. De langere melktijden die hierbij per koe ontstaan kunnen leiden tot produktiedaling, terwijl ook de gevoeligheid voor uierontstekingen toeneemt.

Van fundamenteel belang is een goede voorbehandeling. Dit is mede noodzakelijk om de namelktijd en hoeveelheid melk zoveel mogelijk te beperken. Een goede en tevens zeer weinig tijd vragende methode van namelken zowel met de hand als met de machine werd in het bijzonder naar voren gebracht. De reiniging van de melkmachine geeft in de praktijk nogal eens moeilijkheden. Na een uiteenzetting over de werkmethode bij de reiniging werd een praktische demonstratie ten tonele gebracht van een goede reiniging van de melkmachine.

Tot slot werd nog de aandacht gevestigd op het feit dat de melkbaarheidseigenschappen van de koeien in de toekomst steeds meer betekenis zullen krijgen. Selectie van de koeien is mogelijk en noodzakelijk door een juiste stierenkeuze, speciaal van die stieren waarvan een onderzoek op de vererving van melkbaarheidseigenschappen heeft plaatsgehad.

Voor de bijeenkomsten van de melkwinningscommissie bestond een goede belangstelling. Ongeveer 300 personen bezochten deze instructieve dagen. Het ligt in de bedoeling om het volgend jaar opnieuw dergelijke voorlichtingsdagen te organiseren.

Juist ledenaantal nu bekend

VOOR MELKCONTROLE SCHOUWEN 1964 JAAR VAN ACHTERUITGANG

Ruim 60 leden minder dan vorig jaar

Zierikzee, De Coöperatieve Melk- en Melkproduktencentrale op Schouwen-Duiveland heeft nu een zuiver bestad van het ledental van de organisatie. In vorige jaren waren en verscheidene leden, die zich uit de veehouderij hebben teruggetrokken zonder zich af te laten schrijven. Het bestuur heeft daarom de ledenlijst aan een onderzoek moeten onderwerpen en Voorzitter D. Eveleens kon donderdagmiddag in het „*Huis van Nassau*” te Zierikzee op de algemene vergadering van de C.M.M.C. het juiste aantal bekendmaken: per 31 december had de vereniging 519 leden. Ruim 60 minder ~ dan het jaar daarvoor.

Behalve aan het verzuim van tal van leden, die de veehouderij in vroeger jaren vaarwel zegden, ligt deze teruggang ook aan het feit, dat diverse leden het afgelopen jaar met de veehouderij stopten. De achteruitgang van het aantal veehouders op Schouwen-Duiveland was ook terug te vinden in de cijfers van de eilandelijke melkveestapel, die de voorzitter de vergadering verstrekte. De totale rundveestapel van 633 bedrijven beliep 9641 dieren. Er waren in 1963 nog 3226 melkkoeien op Schouwen-Duiveland, tegen 3272 het jaar daarvoor. „Voor 1964 kunnen we weer een achteruitgang verwachten”, deelde de heer Eveleens de bezoekers aan de vergadering mee.

Aan het begin van de jaarvergadering gaf de voorzitter, zoals gebruikelijk, ‘n overzicht van de stand van zaken. Zo gaf hij de vergadering onder meer vergelijkingscijfers van de melkproductie over de eerste halve jaren van 1962, 1963, en 1964, die bij de Zierikzeese zuivelfabriek „V.Z.” zijn binnengekomen. In 1962: 6.186.88 kg.; 1963: 6.341.341 kg.; 1964: 6.031.447 kg.

De heer Eveleens maakte in zijn openingswoord verder bekend, dat er een enquête onder de slijters zal worden gehouden, die van belang zal zijn om een juiste kostprijs van de melk te kunnen berekenen. Hij animeerde de slijters om aan deze enquête mee te werken. Voorts benadrukte de voorzitter ook het belang om de afzet van melk en melkprodukten in het binnenland zoveel mogelijk te stimuleren. „In Nederland weet je wat je kwijt kunt, in het buitenland moet je het altijd nog maar afwachten”, betoogde hij.

Vakantiedrukke

Een zaak, die al meer aan de orde is geweest in de C.M.M.C. vergaderingen, kreeg ook ditmaal de aandacht: de melkafzet in de Schouwense Westhoek tijdens het recreatieseizoen. Er is in overleg met de veehouders al een regeling getroffen, die de levering van de verschillende produkten in de drukke vakantieweken verzekert. De heer Eveleens wees echter op de moeilijkheden, die zich, nog in de toekomst kunnen voordoen, als de dammen en bruggen het eiland openleggen.

Een punt, waarover de heer Eveleens in zijn openingstoespraak ook al sombere geluiden over had laten horen, kreeg later nogmaals de aandacht: de melkprijs, die beneden de kostprijs lag. Al is er waarschijnlijk een verhoging van drie tot vier cent te verwachten. De secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie, de heer C. Zee uit Middelburg, toonde er zich toch niet enthousiast

over. Naar zijn mening komt de boerenstand nog steeds achter bij de huidige welvaartsstijging in de andere bedrijfstakken.

Vandaar ook, dat hij erop aandrong, dat de boerenstand eensgezind één geluid laat horen over verschillende zaken en dat ook de veehouderij samen met de verwerkende industrie en de handel een krachtiger en eendrachtiger beleid voert en aantoot, dat men achterop komt.

Er werden deze middag ook weer de nodige predikaten „*hygiënisch melkwinningsbedrijf 1963*” uitgereikt: voor 142 veehouders van Schouwen-Duiveland lag de kleurige oorkonde van dit predikaat klaar. Een brevet, dat deze veehouders een extra premie van 18 cent per 100 kilo melk gaf, die ze in de periode van november 1962 tot november 1963 hebben afgeleverd.

Ten slotte kregen ook nog enkele huishoudelijke zaken hun beslag. Als bestuurslid werden herkozen de heren J. v. d. Hoek te Ellemeet en J. M. Lodewijk te Zierikzee, als lid van de raad van commissarissen de heren P. J. van Schelven uit Dreischor en P. L. bij de Vaate uit Kerkwerpe. Voorzitter Eveleen richtte enkele hartelijke afscheidswaarden tot de assistent van de vereniging, de heer J. Beenen, die uit SchouwenDuiveland vertrekt.

Vergadering C.M.M.C.-afdeling Bruinisse en Oosterland Voor de melk worden drie klassen ingesteld

OOSTERLAND, 19-1. Maandagavond vergaderde in „De Blauwe Keet” de afdelingen Bruinisse en Oosterland van de C.M.M.C., onder leiding van de heer D. Eveleens te Zierikzee.

De heer Eveleens gaf een overzicht van het jaar 1964. In de plaats van de assistent de heer Beene kwam de heer Visser. Het ledental bleef met 518 vrijwel constant. Afgeleid uit de melkplas, die in de fabriek te Zierikzee terecht kwam, zal waarschijnlijk sprake zijn van een kleine teruggang van de melkveebezetting. Aangevoerd werden aan de fabriek te Zierikzee 1962, 1963 en 1964 11 miljoen, 10¾ miljoen en bijna 10½ miljoen liter.

De te Zierikzee gehouden fokveedag werd een feestelijke dag, maar financieel voordeel werd door de C.M.M.C. niet geboekt. Deze en andere tegenvallers waren oorzaak, dat de rekening met een nadelig saldo sloot. Dit tekort zal van het kapitaal worden afgeschreven, maar voor 1965 zal een contributieverhoging naadzakelijk zijn. Deze contributie is nu gesteld op 12 cent per 100 kg. melk, zowel voor de boer als voor de fabriek, terwijl de slijters 10 cent per 100 kg. zullen moeten gaan betalen.

De fok-vereniging Schouwen-Duiveland kreeg in het jaar 1964 zijn beslag. Aan - opfokvereniging, controlevereniging en ter aanmoediging van de keuringen werden de bekende subsidies gegeven.

Schouwen-Duiveland valt nu onder het regionaal bureau te Breda en dat gaat in 1965 andere eisen stellen. Protesten mochten niet baten.

Drie klassen

Er komen nu voor de melk drie klassen. De best geprimeerde melk krijgt 1 cent extra. Daarnaast komt klasse 2, voor melk dat noch een premie nog een korting krijgt, terwijl melk die niet aan de eisen voldoet, met 1 cent per kg. wordt gekort. Na drie perioden in de laagste klasse te zijn geplaatst zonder dat er verbetering optreedt, wordt de korting op de kiloprijs 2 cent. Wie een conserveringsmiddel gebruikt komt onverbiddeijk in klasse III terecht. Daaruit kan men naar een hogere klasse promoveren door een tweetal perioden melk geleverd te hebben dat aan de gestelde eisen voldoet.

Of in 1965 weer predikaten voor hygiënische melkwinning zullen uitgereikt worden, zal nader worden bezien.

De heer Eveleens had uitgerekend dat de beloning voor de SchouwenDuivelandse boer de laatste jaren steeds slechter werd. Immers waarom mag de Schouwen-Duivelandse boer geen loon verdienen, dat in de betrokken bedrijfstak geldig is, met inachtneming van extra betaling van overwerk enz. Berekening van extra beloning voor overwerk, zaterdag- en zondagwerk past het *Landbouw Economisch Instituut* bij het berekenen van de kostprijs van de melk echter niet toe. Doet men dit wel, dan komt men tot de volgende verhouding, Uitbetaalde prijs tegenover kostprijs: in de jaren 1957-'58-'59 gemiddeld 1½ cent te laag, 1960-'61 3 cent te laag en 1962-'63 4 cent te laag.

Een steeds verder gaande verslechtering, die het bestuur aan het denken zette. Naast de V.Z.-prijs die aan de boeren op het eiland wordt uitbetaald is er ook nog een gemiddelde P.Z.-prijs of de prijs die het Produktschap aanhoudt.

Een nieuwe berekening toonde aan dat de Schouwen-Duivelandse boer ook dan in -het nadeel lag; het te overbruggen verschil werd veel -groter. Het groeide uit van 0.2 cent tot 0.6 cent in 1963, in 1964 werd de situatie weer iets beter, het werd nu weer 0.4 cent, maar het bevredigt nog niet dat de prijs hier lager is dan in andere delen van ons land.

Het vervoer

Het melkvervoer op ons eiland werd een steeds grote slokop, vandaar dat het bestuur daaraan veel aandacht besteedde. Het resulteerde in de instelling van een vervoerscommissie, die het vraagstuk grondig aanpakte, naar Brabant ging om de kosten van vervoer te vergelijken en die een lijvig rapport daarover uitbracht, met als gevolg, dat de vervoersprijs niet steeg, ondanks een duidelijke tendens tot prijsverhoging.

Rond Zierikzee en in een deel van Middenschouwen werd overgeschakeld op tractorvervoer, en voor de overige melkrijders werden nieuwe trajecten vastgesteld. Wederzijds werden rechten en verplichtingen beter schriftelijk vastgelegd.

Verantwoorde melkprijs

Een andere belangrijke kwestie, die het bestuur steeds bezig houdt is die van een verantwoorde melkprijs en hier verkeert Schouwen-Duiveland in het nadeel, dat de V.Z. een particulier bedrijf is, dat op tijd moet zorgen voor behoorlijke afschrijving en investering in nieuwe machines. Een coöperatieve fabriek moet dat natuurlijk ook wel, maar bij het fourneren van het kapitaal hiervoor heeft de boer toch het idee, dat men investeert in zijn eigen fabriek.

De V.Z. geeft en dat is van een particulier bedrijf wel begrijpelijk, geen inzage in zijn boeken en de beweringen van de V.Z. over hoge of hogere kosten dan elders in het land moeten dus op grond van het gezegde worden aangenomen. Dat impliceert niet, dat men wat beweerd wordt niet gelooft, maar het boekenonderzoek zou wellicht aanleiding kunnen geven tot besparingen in bepaalde sectoren die aan de boer ten goede zouden kunnen komen. Overigens wordt alles wat mogelijk is gedaan om de belangen van de boeren tegenover de V.Z. Te verdedigen, al mag niet worden verheeld, dat de laatste nabetaling beslist teleur stelde.

Wel kwam de fabriek enigszins tegoed aan de slijters, die klachten hadden over een te geringe winstmarge. Bij onderzoek bleek, dat bij de slijters de melkprodukten meer reden tot tevredenheid geven, dan de bijprodukten.

De heer Eveleens waarschuwde zijn gehoor met de uitroep: „Laten de boeren geen slijtertje gaan spelen, maar laat elk op zijn terrein blijven”. Waar dit niet langer kon, was op de campings in de Westhoek. De slijters konden hier, de leverantie niet behoorlijk verzorgen, deze leverantie is nu in handen gegeven van de fabriek en deze regeling is voor alle partijen bevredigend, al is het nadeel dat in dit geval de fabriek noodgedwongen moest komen op het terrein van de slijters.

Wonderbaarlijk jaar

Na het gloedvolle betoog van de heer Eveleens, sprak de heer C. Zee, secretaris van de *Zeeuwse Melkfederatie*, die 1964 een wonderbaarlijk jaar noemde. Als gevolg van de slechte melkprijs verwachtte men een terugloop van de aangevoerde melk, omdat de melkveestapel zou worden ingekrompen en worden vervangen door de mesterij, die begin 1964 betere perspectieven bood. De verwachtingen werden bewaarheid voor wat de eerste helft van het jaar betrof. Het eerste kwartaal van 1964 gaf een teruggang te zien van 6 pct., maar het vierde kwartaal overtrof zijn voorganger van 1963 met 8 pct.

Ondanks inkrimping van de veestapel dus een gelijk blijvende melkproductie over het gehele jaar gerekend.

In 1964 was de prijs onder meer voor boter beter dan in 1963, er moest zelfs Amerikaanse en Franse boter worden geïmporteerd om in de binnenlandse behoefte te voorzien, terwijl in Nederland als het grootste zuivelexporterende land ter wereld, andere jaren de boter moest worden geruimd met grote verliezen en als koelhuisboter beneden kostprijs moest worden verkocht.

Was de export dus vrij gunstig, kenmerkend was de vermindering van het boterverbruik in eigen land. De Nederlandse huisvrouw reageert op iedere prijsstijging van de boter, met over te stappen op margarine.

In 1964 werden drie prijsverhogingen voor consumptiemelk doorgevoerd en hierop reageerde de Nederlandse bevolking door daling van het melkverbruik.

Om de melkprijs vast te stellen werden verschillende prijzen vastgesteld, maar het voornaamste is wat krijgt de boer.

In 1963 kreeg de boer 32 cent per kg. melk van 3.7 procent vet, in 1964-1965 zal de uiteindelijke prijs zeer waarschijnlijk zijn 31½ cent per kg van 3.7 procent vet. Schouwen-Duiveland is in het voordeel omdat de melk gemiddeld meer vet bevat dan 3.7 procent.

Op de industriemelk krijgt men nog 8 cent per kg toeslag uit het *Egalisatie fonds voor de Landbouw*, maar ook dit zal een aflopend karakter moeten hebben. Men streeft er naar de subsidies af te schaffen.

Huishoudelijke zaken

De heer Joh. de Jonge, Bruinisse en B. Hage, Oosterland, werden als bestuurslid herkozen met algemene stemmen.

De heer W. L. van 't Noordende, Bruinisse vond dat de melkauto in de wintermaanden te vroeg op het erf komt. Een boer met een aanzienlijk aantal koeien is dan nog niet klaar met melken. De heer Hoogenboom, directeur van de V.Z. te Zierikzee, zegde toe de auto een half uur later te zullen laten vertrekken, welke geste zeer door de aanwezigen werd gewaardeerd. De heer Jac. de Jonge, Bruinisse vroeg nadere inlichtingen over de weigering van het L.E.I. om overuren voor de boer in rekening te nemen.

De heer van 't Noordende vreesde bevuiling van de melk in de onderste bussen, als beslikte bussen op een vrachtauto boven op elkaar worden gezet, maar deze mening werd door de heer Eveleens niet gedeeld, omdat eerder genomen proeven hadden uitgewezen, dat zulks niet het geval is.

De heer Eveleens sloot met een hartelijk dankwoord, voor het prettige verloop van de vergadering.

1965-03-15 Fusie Melk-Unie met V.Z. R.M.I. Rotterdam. Eigenaar van de Zuivelfabriek De Duif Zierikzee. Via deze weg maakt de CMMC Schouwen-Duiveland betrokken bij de C.M.C.

Belangrijke fusie in de melkindustrie Melk-Unie en Gemeenschappelijk Aandelenbezit (V.Z.-R.M.I.)

In de melkindustrie zal zich een belangrijke concentratie voltrekken. Naar gisteren werd meegedeeld zullen de N.V. Nederlandse Melk-Unie in Den Haag en de N.V. Gemeenschappelijk Aandelenbezit (V.Z.-R.M.I.) te Rotterdam met ingang van april 1965 een fusie aangaan.

Deze fusie zal geëffectueerd worden door een ruiltransactie van aandelen en wel nominaal f 1000,- aandelen G.A.-R.M.I. ex dividend 1964 tegen nominaal f 5000,- aandelen N.M.U. ex dividend 1964/1965. Hierdoor wordt het aandelenkapitaal van de N.M.U. dat thans f 9.300.000,- bedraagt, uitgebreid tot f 14.300.000,-.

Tot deze fusie is besloten omdat een bundeling van krachten het mogelijk maakt de productie te rationaliseren, specialisatie over de bedrijven toe te passen, terwijl door het samenvoegen van technische en wetenschappelijke kennis een doeltreffender beleid gevoerd kan worden ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen. De grotere omvang van de N.M.U. maakt het mogelijk ruimere aandacht te schenken aan de ontwikkeling van nieuwe producten, die het assortiment van de melk-detailhandel kunnen versterken.

De toekomst van het personeel der fusionerende bedrijven blijft gewaarborgd, zowel door de voorgenomen initiatieven van de nieuwe groepering, als door de situatie op de arbeidsmarkt. Door de fusie wordt de N.M.U. nauwer betrokken bij de frisdranken- en consumptie-industrie, waarvan de V.Z.-R.M.I. 2 bloeiende bedrijven bezit. De V.Z.-R.M.I. heeft tevens een tweetal consumptie-melkbedrijven, een melkpoeder en een condensfabriek.²²

De N.M.U. verwerft door de fusie ook de beschikking over het goed geoutilleerde computercentrum van de V.Z.-R.M.I.

22 Fabrieken in Rotterdam, Oudewater, Heusden en Zierikzee

Algemene ledenvergadering C.M.M.C.

Teruggang in Schouwen-Duivelandse veestapel kwam tot stand

ZIERIKZEE, 7-7 Woersdagmiddag vond in Zierikzee de algemene ledenvergadering plaats van de *Coöperatieve Melk- en Melkprodukten Centrale* (C.M.M.C.) In zijn openingsrede wees de voorzitter, de heer D. Eveleens, op het feit dat de melkveestapel in Schouwen-Duiveland belangrijk is teruggelopen. Bij de meitelling van 1964 bedroeg het aantal koeien 3028, terwijl bij de telling in december van hetzelfde jaar 2867 stuks vee werden geregistreerd.

„Maar gelukkig”, aldus de heer Eveleens, „neemt het melkvee de laatste maanden weer in aantal toe”. Hij besteedde verder aandacht aan de afname van het aantal predikaten „*Hygiënisch Melkleveringsbedrijf*”. Vorig jaar kregen 142 melkvee-houders het predikaat terwijl dit jaar 95 predikaten werden uitgereikt.

Over de samenwerking, van de V.G. met de Nederlandse MelkUnie zei de C.M.M.C.-voorzitter: „Wij zien overal samenwerking”. Laatst fuseerden enkele belangrijke banken terwijl ook fusies in het bedrijfsleven aan de orde van de dag zijn. Ik ben er vast van overtuigd dat de V.Z. door samenwerking met de Nederlandse MelkUnie haar activiteiten belangrijk kan uitbreiden”.²³

Aan het slot van zijn rede sprak de heer Eveleens zijn verontrusting uit over de daling van de verkoop van losse melk. Hij zag in dit verband een verschuiving naar de flessenmelk en de melkprodukten. Over de verkoop van melk in de zomermaanden merkte de heer Eveleens op dat hij hier een belangrijke taak zag voor de melkslijters. Met name wees hij op de verkoop van melk aan de campeertreinen.

Nadelig saldo.

Wat betreft de financiën moest een nadelig saldo van f 17.459,02 worden geconstateerd. Er is dus dit jaar direkt al werk aan de winkel voor de nieuwe kascommissie die bestaat uit de heren J. M. Dalobout te Ellemeet en O. B. Boot te Kerkwerve. Om, te beginnen zal de contributie worden verhoogd en de voorzitter verwachtte hierdoor wel enige verbetering van de financiële situatie. Hij riep de leden op om toch vooral waakzaam te blijven ten aanzien van de financiële positie van de C.M.M.C.

„Misschien lijken u de f 17.000 die we nu hebben bijzonder veel, naar in de praktijk valt dit erg tegen”, aldus de heer Eveleens.

Naast de verkiezing van een kascommissie kwam ook de verkiezing van twee bestuursleden en twee leden voor de raad van commissarissen aan de orde. Tot bestuurslid werden herkozen de heren A. F. Schoof te Oosterland en M. de Ronde te Bruinisse. Als leden van de raad van commissarissen herkoos men de heren G. L. Beuzenberg te Haamstede en E. Verburg te Noordgouwe.

²³ Merk op dat op dat moment, midden '65, de NMU een NV. was. De grote betrokkenheid met de C.M.C. was waarschijnlijk niet bij iedereen duidelijk. Pas veel later, in 1969, zou CMC een bod doen op aandelen NMU. In 1970 treed CMC-(MU) toe tot de coöperatieve FNZ. De productie in de fabriek in Zierikzee is dan al gestopt. (mrt. 1969)

Nederland en de E.E.G.

Na de bestuursverkiezing was allereerst het woord aan de heer G. van Leeuwen, directeur van de V.Z.²⁴ Hij sprak over de veranderingen die er in Zeeland er, op Schouwen-Duiveland optreden door de uitvoering van het Deltaplan. „Met name denk ik hierbij aan de industrie, maar ook ‘t toerisme speelt ‘n belangrijke rol”, zei de heer van Leeuwen die ondanks de zich wijzigende een taak voor de melkhandel zag.

Over die zich wijzigende omstandigheden sprak de heer C. Zee, algemeen secretaris van de, *Zeeuwse melkfederatie*, waarbij de C.M.M.C. is aangesloten. „Nederland is nog steeds zuivel-land”, aldus de heer Zee, „en de Nederlandse boer wordt door de E.E.G.-landen nog steeds als een concurrent beschouwd, een belangrijke concurrent zelfs. We moeten echter niet vergeten dat in andere E.E.G.-landen alles gedaan wordt om de Nederlandse concurrentiepositie te ondermijnen”.

In dit verband sprak de heer Zee over de uitgebreide landbouwsubsidies in Duitsland en Frankrijk. Aan het slot van zijn rede wenste hij de C.M.M.C. geluk met zijn voorzitter. „Er is”, zo merkte spr. op „wel eens sprake van geweest dat de heer Eveleens Schouwen zou verlaten, maar gelukkig heeft hij in Zierikzee sinds kort een huis en ik hoop dan ook van harte dat hij de C.M.M.C. nog enkele jaren zal dienen”.

Predikaten „Hygiënisch Melkleveringsbedrijf”

Na de rede van de heer Zee was het tijd voor het uitreiken van de predikaten „*Hygiënisch Melkleveringsbedrijf*”. Dit geschiedde door de heer Eveleens die de 95 C.M.M.C.-leden elk een op fraai papier gedrukt certificaat overhandigde. „Ik hoop dat het predikaat een plaatsje achter glas zal vinden. Wanneer ik ergens op bezoek kom en ik zie het predikaat zo keurig ingelijst aan de muur hangen dan geeft me dit altijd weer een plezierig gevoel”, merkte de heer Evereens op. Kort daarop sloot hij de vergadering met een bemoedigend: „Kom, het zal waarlijk nog wel gaan”.

24 Is deze G. een ander v. Leeuwen dan de latere Voorzitter van het bestuur der Ned. MelkUnie, de heer A. van Leeuwen ??

ALGEMENE LEDENVERGADERING C.M.M.C. - ZIERIKZEE

Vier en veertig veehouders ontvingen diploma

ZIERIKZEE, 14-7. Woensdag vond , in het *Huis van Nassau* alhier de algemene ledenvergadering plaats van de C.M.M.C., onder voorzitterschap van de heer D. Eveleens, die in zijn openingstoespraak de gebeurtenissen van het afgelopen jaar weergaf. Het bleek dat nog niets medegedeeld kon worden over de melkprijzen van het afgelopen jaar, omdat het melkprijsverslag nog niet gereed is.

Wat de veestapel betreft deelde de heer Eveleens mee dat deze iets terugloopt, wat ook overeenkomt met de melkaanvoer bij de MelkUnie, afdeling Zierikzee. Over de verkoop van melk- en melkprodukten zei de voorzitter dat het voor de middenstand een moeilijke tijd is. Dit heeft de melkhandel enige tijd geleden laten weten tijdens een massale protestbijeenkomst in Den Haag, waaraan werd deelgenomen door de melkhandel uit geheel Nederland.

Voor het lopende jaar ligt het - evenals vorig jaar - weer in de bedoeling een actie te voeren om de afzet van melkprodukten te verbeteren.

Wat het financiële gedeelte van de C.M.M.C. betreft bleek uit het jaarverslag dat het jaar 1965 is afgesloten met een voordelig saldo van f 5.603,02. Hierdoor is het kapitaal van de vereniging gekomen op een bedrag van f 21.718,35. Het ledental bedroeg 480 per eind 1965.

Bij de bestuursverkiezing werden de heren Eveleens, Kloet en Hage, welke aftredend waren, herkozen. Voor de Raad van Commissarissen waren aftredend de heren Bolijn en Hanse. De heer Bolijn werd herkozen en voor de heer Hanse, die zich niet herkiesbaar stelde, werd gekozen de heer Beije te Haamstede.

In de kascommissie krijgen voor 1966 zitting de heren Geelhoed en De Vlieger uit Dreischor.

De zuivelsituatie

Een overzicht van de zuivelsituatie werd vervolgens gegeven door de heer Zee, secretaris van de Z.M. (?) Naar voren kwam dat de bestaansmogelijkheid voor de fabrieken, melkhandel en de boeren steeds slechter wordt. De veehouder ontvangt nog altijd minder voor de melk dan de kostprijs. Doordat het binnenlandse verbruik van melk- en melkprodukten terug loopt moet steeds meer geëxporteerd worden.

Het verbruik van roomboter is van 9 kg per lid van de bevolking in 1938 teruggelopen tot 4 kg in 1965. Het verbruik van melk en melkprodukten van 214 liter in 1950 tot 158 liter in 1965. Omdat de produktie gelijk blijft of stijgt moet dus steeds meer in andere landen worden afgezet. Deze afzet geeft echter met verschillende produkten nogal moeilijkheden. Omdat de fabrieken en de melkhandel de kostenstijgingen niet mogen doorberekenen wordt het voor deze groepen ook steeds moeilijker. De melkhandel tracht de problemen op te vangen door meer andere produkten te gaan bijverkopen.

Verder is een intensieve samenwerking tussen veehouder, fabriek en melkhandel nodig om de moeilijkheden het hoofd te kunnen bieden. Deze samenwerking is op Schouwen-Duiveland.

Uitreiking diploma's

In deze vergadering vond de uitreiking plaats van diploma's voor het leveren van melk van goede kwaliteit. De heer Eveleens deelde mee dat er over 1965 44 veehouders in aanmerking komen voor een diploma. Deze werden aan de daarvoor in aanmerking komende veehouders

uitgereikt. Verder werd aan een 95tal veehouders, die over 1964 een predikaat haalden, nog een restant van de daaraan verbonden premie uitgereikt.

Bij de sluiting zei de voorzitter dat het bestuur dit jaar weer alles zal doen om voor de veehouders een zo goed mogelijk jaar te bereiken en hij hoopte op een nieuwe ontmoeting op de a.s. afdelingsvergaderingen.

De volgende veehouders kregen het diploma over 1965:

.....
Niet opgenomen

Vergadering C.M.M.C.

De melkveehouderij op Schouwen-Duiveland is niet ongunstig

OOSTERLAND, 16->i. In de maandagavond te Oosterland in café „Even Buiten” gehouden vergadering van de afdelingen Duiveland en Bruinisse van de *Coöp. Melk- en Melkprodukten Centrale* (C.M.M.C.) heeft de voorzitter de heer D. Eveleens een en ander medegedeeld over de gang van zaken betreffende de melkveehouderij op Schouwen-Duiveland.

Als C.M.M.C. commissaris werd voor deze afdeling gekozen wegens het bedanken van de heer C. Hanse te Bruinisse, de heer J. Beije te Oosterland.

Het aantal aangesloten leden bedroeg op 1 januari 1966 op Schouwen-Duiveland 480, het verminderde door bedanken met 39. terwijl 17 nieuwe leden werden ingeschreven, op 31 december waren er dus nog 458 leden. Een kleine teruggang, die eveneens werd geconstateerd in de melkveebezetting en in de hoeveelheid aan de fabriek te Zierikzee afgeleverde hoeveelheid melk.

Er waren nog 2881 melkkoeien, tegen 3028 in 1964 en 2943 in 1965 op Schouwen-Duiveland. Afgeleverd werden 10.65 miljoen kg. melk. Dat was in 1964 10.7 miljoen en in 1965 10.8 miljoen kg.

Wie geen veehouder meer is, krijgt desgevraagd zijn ledenkapitaal terug. Aan ledenkapitaal was per 31 dec. 1965 gereserveerd f21.718. In 1965 was er een overschot van f5600 dit zal in 1966 kleiner zijn, maar er is toch sprake van een overschot.

De omslag waaruit deze overschotten worden gekweekt, bedraagt thans 12 cent per 100 kg. melk voor de boer en 10 cent per 100 kg. melk voor de slijter.

In de produktiecontrole worden thans geregistreerd 967 koeien waarvan 122 met eiwitcontrole. Dit is 34 pct. vergeleken bij andere streken in ons land veel te weinig. Werken met een ongecontroleerde veestapel is eigenlijk onverantwoord.

Met de genoemde heffing worden diverse zaken gesubsidieerd en gestimuleerd, als de opfokwedstrijden, de subsidie dagen, de veekeuringen enz. Verblijvend noemde spreker de toenemende belangstelling voor het melkslijtersdiploma in deze streek.

De kwaliteitsverbetering

Een verandering kwam ook in de werkwijze voor de kwaliteitsverbetering. Dit ressorteert nu geheel onder het nieuwe regionale orgaan te Breda en „*Praedicaten Hygiënisch Melkwinningsbedrijf*” worden niet meer in de oude vorm uitgereikt. Vorig jaar waren dit er nog 44, in het vervolg krijgt men een kaart, waarop jaarzegels kunnen worden geplakt en vijf zegels geven recht op een oorkonde. Om voor een zegel in aanmerking te komen zal men bij 26 controles hoogstens vier keer melk mogen afleveren in de 2e klasse en/of twee keer melk in de 3e klasse.

Bij een bezoek aan een vergadering van genoemd orgaan in Breda blijkt Schouwen-Duiveland toch nog wel mee te kunnen, want hij hoorde daar veel klachten uit Brabant en Limburg dat de controle-eisen te zwaar zouden zijn, een mening die bij ons toch geen opgeld doet.

Het kan ook op Schouwen-Duiveland altijd nog beter, maar het aantal premies is toch altijd belangrijk hoger dan het aantal toegepaste kortingen.

Strijd om melkprijsverhoging

Het jaar 1966 kende ook zijn moeilijkheden en spreker herinnerde aan de strijd voor de melkprijsverhoging, die na nauwkeurige berekeningen hadden uitgemaakt 4 cent voor de melkproducenten, 3 cent voor de verpakte en 2 cent voor de losse melk zou hebben moeten zijn.

De minister bepaalde evenwel een verhoging van 1½ cent met het gevolg dat de melkslijters naar Den Haag togen voor een protestdemonstratie. Verder wilde minister Den Uyl een eenheidsprijs voor geheel Nederland invoeren, een voornemen dat met schrik werd vernomen en dat grote activiteit van de secretaris van de *Melkfederatie Zeeland* ten gevolge had.

Alleen al de aanvoerkosten liggen hier veel hoger, namelijk *f* 1,61 tegen elders *f* 1.25 per 100 kg., dan zijn er nog andere kosten. hier *f* 5,75 elders *f* 4,90. En werkelijk is er ten slotte een uitzondering gemaakt voor de Waddeneilanden, Goeree-OverFlakkee en Zeeland.

Het gemiddelde vetgehalte bleek in het melkjaar 1966 3,83 pct., het eiwitgehalte 33,27 pct. Veel aandacht moest door het bestuur weer worden besteed aan het vervoer. Men is er steeds op uit de vervoerskosten te drukken, c.q. te voorkomen dat deze uit de hand zouden lopen. Een ander punt dat de aandacht heeft in de uitbetaling der melkgelden, mogelijk dat dit in de toekomst efficiënter kan geschieden.

Melk voor vakantiegangers

Het vraagstuk van de melkvoorziening voor de vakantiegangers wordt nog steeds met zorg en aandacht bekeken, omdat de slijter hiervoor meer werk moet doen voor minder geld. Overwogen wordt het invoeren van een winterprijs en een zomerprijs, waardoor door een hogere prijs te vragen in de winter, de hier recreatie zoekende vakantieganger een kleine vergoeding zou moeten betalen voor de service van de melkslijter en de anderen die bij de melklevering te pas kwamen. Vorig jaar waren er 944.709 geregistreerde overnachtingen en dit aantal stijgt zeer snel.

Spreker eindigde met de vraag of men als streekbestuur propaganda moet maken voor het melkverbruik. Hij meende dat dit wel het geval was maar dan alleen voor de betere produkten, dus niet voor de gewone losse melk of de gewone verpakte melk, wel voor vla, de pap en yoghurt, al moest hij tot zijn spijt mededelen, dat de resultaten voor de yoghurt propaganda in 1966 belangrijk mindere resultaten hadden opgeleverd dan in 1965. Het Ned. Zuivelinstituut steunt deze reclame.

De heer J. Bolle te Oosterland werd als bestuurslid slijter herkozen, voor Bruinisse werd de heer C. Bolijn eveneens herkozen.

INGEZONDEN STUKKEN

De Melkprijzen

Mijnheer de Redakteur.

Ons werd gevraagd enige commentaar te geven op het in uw blad van 29 mei '67 opgenomen ingezonden stuk, ondertekend door de heer J. H. Ranft te Renesse.

De verbruikersprijzen voor consumptiemelk en consumptiemelkproducten hebben op Schouwen-Duiveland evenals in overig Zeeland van 19-4-'53 af tot 2-4-'67 gewogen gemiddeld per liter hoger gelegen dan in overig Nederland.

Tengevolge van de Prijzenbeschikking Melk en Melkproducten 1967, die 2 april jl. in werking trad, hebben wij de consumptieprijzen, die voordien in Zeeland golden, drastisch moeten verlagen. Deze verlaging was variërend, maar bedroeg voor het melkpakket 2-1 cent per liter. De consequentie hiervan was, dat de bij de melkproductie, -verwerking en -distributie betrokken ondernemingen hun rendement, dat toch reeds door de nog steeds stijgende ondernemingskosten kleiner wordt, in sterkere mate zien aangetast.

Onzerzijds is aangetoond dat voor Zeeland hogere consumentenprijzen voor consumptiemelk en consumptiemelkproducten dan voor overig Nederland noodzakelijk zijn, wegens - summier weergegeven - :

- a) de buitengewoon geringe melkdichtheid per km². en dientengevolge hogere aanvoerkosten der melk van de boerderijen naar de fabrieken;
- b) de lage bezettingsgraad der fabrieken, waaruit hogere verwerkingskosten voortvloeien;
- c) de betrekkelijk lage bevolkingsdichtheid per km²., veren en brug, die de afvoerkosten der consumptiemelk en -producten alsmede de distributiekosten dezer melk en melkproducten sterk in verhogende zin beïnvloeden;
- d) het zeer grote aantal gasten dat Zeeland des zomers bezoekt (in 1966 4.500.000 overnachtingen; aantal inwoners Zeeland 294.000) hetgeen met zich meebrengt dat excessieve investeringen moeten worden gedaan.

Wij hadden liever gezien dat de heer Ranft te bevoegder plaatse had geïnformeerd, waarom Zeeland sedert jaren hogere verbruikersprijzen voor consumptiemelk en consumptiemelkproducten heeft gehad. Wanneer hij of iemand anders daar prijs op stelt, zijn wij gaarne bereid te dezer zake nadere gegevens te verschaffen.

C. ZEE,
algemeen secretaris der
Zeeuwse Melkfederatie
te Middelburg.

Jaarvergadering CMMC

STEEDS MINDER KOEIEN OP SCHOUWEN-DUIVELAND

Melkaanvoer was 10,65 miljoen kilo

ZIERIKZEE - De coöperatieve melk- en melkproducten centrale - CMMC - op Schouwen-Duiveland hield deze week in het 'Huis van Nassau' te Zierikzee de algemene vergadering onder voorzitterschap van de heer D. Eveleens uit Zierikzee, die slechts een matig aantal leden kon verwelkomen.

Uit de mededelingen van de voorzitter bleek, dat het aantal koeien op Schouwen-Duiveland met de laatste meitelling van dit jaar 2806 bedroeg. Bij de vorige meitelling waren er nog 2880. Het aantal leden van de CMMC bedroeg eind 1965 480; dit aantal is in 1966 teruggelopen tot 460. De melkaanvoer aan de fabriek te Zierikzee was in de jaren 1964 tot en met 1966 respectievelijk 10,7, 10,8 en 10,65 miljoen kilo. Het aantal leden, dat regelmatig melk aflevert aan de fabriek was begin dit jaar 376. Het aantal melkkoeien per leverancier bedraagt ca. 7,5. Daar dit in de voorafgaande jaren lager was blijkt hieruit dat de verdergaande concentratie zich nog steeds voortzet.

Wat de kwaliteitsverbetering van de melk betreft deelde de heer Eveleens mede, dat verwacht mag worden, dat hier in de naaste toekomst wel verandering zal komen. Voor 1966 was de eis voor een diploma nog 85 punten, doch voor 1967 heeft men al 88 punten nodig.

In april j.1. heeft men bij de CMMC heel wat drukte te verwerken gehad in verband met de regeringsmaatregelen voor een gelijke consumentenprijs. Omdat in de zomermaanden diverse kosten hoger uitvallen, heeft de regering toestemming gegeven om 3 maanden lang de prijs van melkproducten met 2 cent te verhogen. Over de melkprijs kon de voorzitter op dit moment nog geen nadere mededelingen verstrekken, omdat er over een eventuele nabetaling van de fabriek nog niets bekend is.

Na de mededelingen van de voorzitter gaf de heer A. Brokking van de melkunie uit Rotterdam een uiteenzetting over de ontwikkeling van de melkafzet naar de consument. Hij legde speciaal de nadruk op de gevolgen van stuntverkoop van melk en de daarmee samenhangende prijsverhogingen. Vervolgens gaf de heer C. Zee een uiteenzetting van het in werking treden van de diverse EEG-regelingen. Belangrijk vond hij de consumptie-melkmarkt die over ongeveer een jaar in werking zal moeten treden. Dit houdt o.a. in, dat dan voor consumptiemelk een hogere prijs gegeven mag worden dan voor industriemelk (1,8 cent per liter meer).

Verder ging spreker in op de veranderde voedingsgewoonten. Hij constateerde, dat de afzet van losse melk sterk terugloopt terwijl de omzetten in verpakte melk steeds een stijgende lijn vertonen. In de jaren 1952 tot 1966 is de afzet op Schouwen-Duiveland van flessenmelk met 740 procent gestegen; de yoghurt met 425 procent en chocolademelk met 240 procent. Ook wordt op Schouwen-Duiveland steeds meer kaas gegeten, doch het boterverbruik is dalende.

Voordelig saldo

Uit het financieel verslag bleek dat in 1966 een voordelig saldo kon worden geboekt van f 3890,72. Hierdoor is het ledenkapitaal gestegen tot f 24.243,16. Bij de bestuursverkiezing werden de aftredende leden J. v. d. Hoek uit Ellemeet en J. M. Lodewijk uit Zierikzee beiden herkozen. Bij de verkiezing van twee leden voor de raad van commissarissen werden de heren

P. L. bij de Vaate (Kerkwerve) en A. Vijverberg (Ouwkerk) eveneens herkozen. In de vacature Ed. Verburg uit Nieuwerkerk werd gekozen de heer A. Kik te Noordgouwe.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1968-02-16; p.2/10

In ZZNB 1968-01-09 staat een verslag van een lezing over zelfde onderwerp in Zierikzee was samen met onderstaande een serie van 8, de laatste in Bruinisse 1968-02-19

Vergadering C.M.M.C.

Gaat koeltank de melkbus vervangen op Schouwen-Duiveland?

BRUINISSE, 15-2. In de vergadering van de C.M.M.C. afdeling Oosterland-Bruinisse heeft de voorzitter, de heer D. Eveleens de vraag in het midden gelegd of het zin zou hebben, over te schakelen op het in gebruik nemen van melktanks op het bedrijf, zoals in andere streken van ons land wel het gebruik is. Het melkvervoer kost namelijk jaarlijks f 150.000,-.

Door het gebruik van tanks (ondergekoeld) zou het aantal ritten per week belangrijk kunnen worden gereduceerd. Het schoonmaken van melkbussen vervalt dan eveneens.

De tanks zijn eigendom van de fabriek.

Om zich over een en ander te oriënteren heeft het bestuur van de C.M.M.C. Schouwen-Duiveland een reis gemaakt naar Boekelo, waar men met tankopslag werkt. De tanks staan aan de rand van het bedrijf langs de weg, in een daartoe gemetselde opslagplaats.

De kosten (investering) zouden ongeveer f 1000.- per koe bedragen, terwijl minder dan 6 of 7 koeien per bedrijf niet in de regeling konden mee komen. Daar er nogal wat bedrijven zijn op Schouwen-Duiveland waar niet meer dan vier koeien worden gehouden zou in zulke gevallen natuurlijk het bestand aan melkvee moeten worden opgevoerd.

Daarnaast was het genoemde bedrag van f 1000.- per koe echter zo hoog, dat het de meeste aanwezigen afschrok. Nog meer nadelen werden opgesomd.

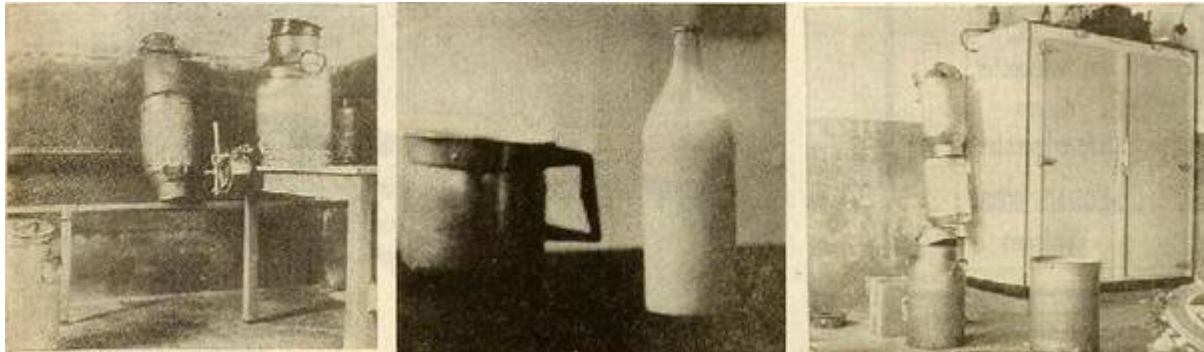
Verschil in melkprijzen

De heer Van Driel (Oosterland) had een verschil geconstateerd in de uitbetaalde melkprijzen tussen Schouwen-Duiveland en de Alblasserwaard. Gewezen werd op het feit dat de boeren in de Rijnstreek en de Vijfherenlanden, een andere regeling, hebben, waar men in bepaalde maanden minder en in bepaalde meer betaald krijgt, uiteindelijk, zo werd van bestuurszijde betoogd krijgt men evenveel.

De heer Van Driel was evenwel nogal positief in zijn beweringen en besloten werd dat de heer Visser (secretaris, etc. van de vereniging) de zaak nader zal onderzoeken en statistisch zal verwerken.

De heer Schoof dankte de heer Eveleens, nu aan de rondgang over het eiland naar de verschillende afdelingen weer een eind was gekomen. Ter vergadering was nog de tevredenheid uitgesproken over de manier waarop de chauffeur van de fabriek, thans de ophaling van de melk verzorgt.

De losse melk verdwijnt, strubbelingen op Schouwen

„Nog één of twee jaar en dan is de verkoop van losse consumptiemelk geschiedenis”. De heer C. Zee, secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie gelooft niet meer in de losse melk. In tien jaar tijds is de verkoop van losse melk hard achteruit gegaan en in sommige delen van Zeeland al stopgezet. Op Schouwen-Duiveland gaat dat ook gebeuren, over één, twee, hoogstens drie weken is het bekeken. Op sommige plaatsen stuit, het besluit nog op weerstand.

Die weerstand kwam bij monde van mevrouw N. Hattenbach tijdens een vergadering belegd door de CMMC (*coöp. melk- en melkprodukten centrale*), de Schouwse afdeling van de Zeeuwse melkfederatie en de MU-R (melkunie Rotterdam) te Zierikzee.

Mevrouw Hattenbach is presidente van de vrouwengroep in de PvdA te Zierikzee. Zij zegt: „In mijn vereniging zijn leden die altijd losse melk, en vrij veel, kopen. Dat scheelt hen zes cent per liter. Er zijn gezinnen die 30 liter per week gebruiken, dat zou een kostenverhoging van f 1,80 per week betekenen. De minst draagkrachtigen, die vaak juist óm die prijs losse melk kopen, worden hierdoor weer het meest gedupeerd. Ik vind dat een onjuiste zaak waartegen ik stelling meende te moeten nemen”!

KONING KLANT ?

„De klant is geen koning meer”, verwijt mevrouw Hattenbach de melkhandelaren. De heer D. Eveleens, voorzitter van de CMMC, is het niet met haar eens. De huisvrouwen zelf zijn van de losse melk afgestapt. In 1958 was de afzet van losse melk 46 procent van het totale zuivelpakket; dit is teruggelopen tot ongeveer 12 procent. Het gevolg was uiteraard de grotere vraag naar flessemelk; daarvoor moet de melkslijter een koelcel hebben. De geschikteste plaats hiervoor is het spoellokaal de ruimte die voorheen werd gebruikt om de melkbussen te spoelen”. De heer Zee: „het is een algemene tendens, dat de verkoop van losse melk zo hard achteruitgaat. De luxe-produkten gaan hard vooruit. De omzet van slagroom bijvoorbeeld, een produkt dat niet goedkoop, noch goed voor de slanke lijn is en waar geen propaganda voor wordt gemaakt, is in tien jaar met 323 procent gestegen”.

De vergadering in Zierikzee werd belegd ter toelichting van het plan om de verkoop van losse melk te stoppen. Mevrouw Hattenbach had op zijn minst verwacht dat de uitgenodigde vrouwenverenigingen inspraak zouden hebben. Dat bleek niet het geval. Boven onze hoofden was de zaak al beklonken. Ook dat lijkt me niet juist. In die vergadering werd gezegd dat het gemiddelde verbruik per gezin plus minus elf liter per week bedraagt. Als er vier gezinnen zijn die geen losse melk kopen, betekent dat toch dat de vijfde veel meer losse melk koopt, en op

die komen er voor de melkhandelaar wel weer uit door de verkoop van enkeling komt dan de last neer. De extra kosten van de losse melk nevenartikelen. Het is wel degelijk een zaak van de consument, en niet alleen van de slijters. Wij zouden kunnen zeggen: we kopen uitsluitend en alleen de zuivelprodukten bij hen. De rest, want er is tegenwoordig overal een kleine supermarkt, kunnen we elders ook wel krijgen. En dat zal ik in mijn vrouwengroep ook wel stimuleren.

LEVE DE FLES

Wat beweegt de gemiddelde huisvrouw om de voorkeur aan flessemelk te geven: Het is veel makkelijker zo melk uit de fles te schenken; de melk hoeft, niet gekookt te worden; geen gezeur met aangebrande pannen meer en het lijkt de meeste huisvrouwen veel hygiënischer. Wat is er te zeggen voor de losse melk? Zes cent per liter lager in prijs is natuurlijk een aanzienlijk verschil. Een verschil dat men volgens de heer Zee kan compenseren met de kosten voor gasverbruik. Mevrouw Hattenbach voert aan dat de meeste melk toch wordt verwerkt en gekookt, voor de koffie, voor de pap. Pap die natuurlijk ook kant en klaar te koop is, maar veel duurder! „Ik geloof nog niet zo in die welvaart”, voegt ze er aan toe.

In Bruinisse ligt de verkoop van losse melk het hoogste van de hele provincie. In Oosterland blijkt ook nog altijd de helft van de melk los gekocht te worden. Naar de Zeeuwse melkfederatie meent ontloopt het gemiddelde op Schouwen-Duiveland het landelijk gemiddelde echter niet ver.

Voor de melkslijter is het: leve de fles! Door de omschakeling van de losse melkverkoop naar de verkoop van flessemelk zijn ze af van het schoonmaken van de bussen en hebben zij één zorg minder: het spoellokaal. Deze ruimte moet namelijk aan zeer strenge eisen voldoen, de keuringsdienst, voor waren houdt dat scherp in de gaten. In het spoellokaal wordt het gereedschap bewaard en schoongemaakt. De koelcellen die nodig zijn voor de flessemelk worden nu in de oude spoellokalen geplaatst. Het voordeel van de cellen is dat de melk en de melkprodukten die gekoeld van de fabriek komen, ook bij de melkslijter weer direct in een goede koeling komen. Dit geeft dus een betere kwaliteit van de produkten.

En zo is dat besluit genomen: voor de melkhandelaren is het praktisch, voor een enkele huisvrouw zijn er financiële bezwaren. Er zal niets anders opzitten: na Tholen, Sint-Philipsland en West-Zeeuwsch-Vlaanderen zal ook Schouwen-Duiveland geen losse melk meer kennen. Het enige wat een melkhandelaar straks kan doen om zijn klanten tegemoet te komen is het voorbeeld volgen van een Walcherse collega: een fles leegschenken in de kokers van zijn klanten. Het komt - bij hoge uitzondering weliswaar - voor: de melkhandelaar houdt zijn tevreden klanten, de klant heeft de illusie toch losse melk te kopen.

1968-02-19

Vergadering CMMC te Bruinisse, Afd Oosterland bruinisse, voorzitter D. Eveleens. 1964, '65, '66 en '67 waren er op S-D resp. 3028, 2943, 2881 en 2806 melkkoeien. Er ging wel meer melk naar de fabriek; 10.7, 10.8, 10.65 en 10.82 mln. kg.

1968-07-11

Vergadering CMMC in Zierikzee, voorzitter D. Evereens
Er was een vaste kracht van de Zeeuwse Melkfederatie, de Heer H. Visser, die permanent werkte voor de CMMC. Er waren in de verslagperiode – 1967 – op S-D 28.106 runderen.
S-D kreeg een nieuwe indeling, bestaande uit 7 afdelingen. Ze waren zo ingedeeld dat er per gebied ongeveer 70 leden waren, die elk twee melkveehouders en twee melkslijters als bestuursleden kozen.

Vergadering te Zierikzee

Belangrijke beslissing op bijeenkomst van C.M.M.C.

ZIERIKZEE, 10-7. „Gedurende de twintig jaar van zijn bestaan heeft de C.M.M.C. nuttig gewerkt en mede hieraan is het te danken, dat er in deze streek rust heerst op het punt van in- en verkoop van melk, er geen z.g.n. inbraakpogingen zijn en ook het verschijnsel stuntmelk hier niet voorkomt”, aldus de voorzitter van de C.M.M.C., de heer D. Evereens op de woensdagavond in het Huis van Nassau gehouden vergadering, waarop een flink aantal leden met name veehouders aanwezig waren. De heer Eveleens „*run*t” dit werk nog met onvermoeide ijver, een zaak waarop wel eens de aandacht mag gevestigd.

De voorzitter stond stil bij de koelkastenaffaire t.b.v. de slijters, een zaak, die thans is opgelost. Hiervoor werd van C.M.M.C.-zijde 90.000 gulden gefourneerd. Een lening moest worden afgesloten van f60.000 Het geld komt terug via subsidies van de MelkUnie en de maandelijkse bijdrage van de slijters, zodat de zaak in acht à 9 jaar kan zijn afgedaan. De noodzaak van plaatsing werd onderlijnd door de *Keuringsdienst van Waren* te Goes. De kasten werken goed en alle moeilijkheden rond deze zaak zijn opgelost, iets waarvoor de secretaris van, de Zeeuwse Melkfederatie de heer C. Zee en diens staf en de vaste kracht in dienst van de C.M.M.C. de heer H. Visscher dank toekomen.

Het stopzetten van de losse melk per 1 april ondervond geen moeilijkheden. Op dit punt voerden de heren Zee en Hage deugdelijke argumenten aan en reacties zijn er niet op gekomen.

De melkprijs-ontwikkeling

De heer Eveleens stond hierna stil bij de melk prijsontwikkeling, een punt waarvoor niet de C.M.M.C., maar het ministerie verantwoordelijk is. Als compensatie mag in de periode 27 mei tot 26 augustus (vakantieperiode) de melkprijs hier iets hoger liggen. Voor juist begrip dient dat de melkprijs in Zeeland altijd al iets hoger heeft gelegen, omdat de afstanden, respectievelijk van fabriek naar slijter en van de slijter naar de klant groot zijn, waardoor de productie duurder is.

Vandaar de toestemming de prijs gedurende drie maanden te verhogen in 1967 en ook in 1968. Een prijsval viel op te merken nadat het melkjaar was afgesloten.

De prijzen fluctueerden van f0,32½ tot f0.28; een val dus van 4 à 4½ cent. Daar is wel een beetje ontstemming over geweest, maar C.M.M.C. noch Melkunie zijn verantwoordelijk voor hetgeen de regering deed, want zij heeft de landelijk productie begroot, en daarop de prijs afgesteld.

De melkbemonstering

Dan komt er verandering in de behandeling van de melkbemonstering op kwaliteit. De nieuwe regeling gaat in op 28 augustus en houdt in dat de bemonstering niet meer gebeurt door de fabriek, maar door het zg. Regionaal Orgaan, dat o.m. geheel Zeeland omvat. Voor Zeeland geschiedt de bemonstering door de *Keuringsdienst van Waren*, maar er komt geen andere wijze van beoordeling. Het streven is geweest de fabriek los te koppelen van het oordelend lichaam. Het C.M.M.C.-bestuur heeft zich tegen de maatregel (te Breda) tot het uiterste verzet, maar Schouwen-Duiveland stond als éénling zwak en kreeg de massa niet mee. Maar - zo meende de voorzitter - er komt wellicht minder korting, hetgeen nog kan leiden tot meer premies, o.a.

uit Brabant. Feit is intussen dat in het *Regionaal Orgaan* (het Centraal Orgaan is de overkoepelende organisatie) de C.M.M.C. niet zoveel heeft te zeggen.

Exploitatierkening 1967

De voorzitter gaf hierna een toelichting op de exploitatierkening 1967, met in ontvangsten en uitgaven een bedrag van *f*31.577,87. Het batig saldo bedraagt *f*599,11. De kascommissie, bestaande uit de heren Kommer en Geleijnse, keurde de rekening goed en adviseerde tot décharge. Uit de balans blijkt dat in, het Kwaliteitsverbeteringsfonds nog een bedrag aanwezig is van *f*16.000. Het eindcijfer van de balans is *f*24.023,11.

De begroting 1968 toont in ontvangsten en uitgaven een bedrag van *f*35.150. De voorzitter deelde mede dat er geen plannen bestaan de lasten thans te verhogen, ondanks een tekort op de begroting van *f*3700.

Uit het jaarverslag 1967 bleek dat er in dat jaar 2800²⁵ melkkoeien waren. Aan de fabriek werd rond elf miljoen kg. melk afgeleverd.

Wijziging werkgebied

De aftredende bestuursleden de heren A. F. Schoof en M. de Ronde, werden herkozen. Tot lid van de Raad van Commissarissen werd herkozen de heer G. L. Beuzenberg. In de vakature E. Verburg werd voorzien door verkiezing van de heer de Boer te Zierikzee. De nieuwe kascommissie bestaat uit de heren Folmer en Rerneus.

Tenslotte deelde de voorzitter mede dat een wijziging van het werkgebied van elke afdeling der C.M.M.C. wordt doorgevoerd. Hiertoe is een indeling gemaakt, zodanig dat zowel twee veehouders, als twee slijters in de afdeling zitting kunnen hebben. De afdelingen zijn: Noord Gouwe (53); Oost-Duiveland (69); West-Duiveland (77); Middenschouwen-West (69); Middenschouwen-Oost (79); Westerschouwen (55) en Zierikzee (56).

Vier en dertig melkveeouders kregen op deze vergadering het diploma voor het leveren van kwaliteitsmelk uitgereikt.

Het woord werd gevoerd door de heer P. H. Trouwborst van de Melkunie en de heer Zee, Laatstgenoemde sprak over: „Melkproduktie en melkprijs”.

25 Stond 28.106! Ingevulde 2906 afkomstig uit ZZNB 1969-01-27

Nieuwe afdeling Oost-Duiveland C.M.M.C. In vergadering bijeen Melkgift op Schouwen-Duiveland in 1968 overtrof het voorgaande jaar

BRUINISSE, 25-1. De melkveehouders van Oosterland en Bruinisse, georganiseerd in de C.M.M.C., kwamen vorige week onder voorzitterschap van de heer A. L. Schooft in „*De Blauwe Keet*” in vergadering bijeen. De leiding van de vergadering was in handen van de heer Schooft in verband met ziekte van de voorzitter de heer D. Eveleens uit Zierikzee, die thans wordt verpleegd in het ziekenhuis te Goes.

In de loop van 1968 werden de afzonderlijke afdelingen Oosterland en Bruinisse opgeheven en samengevoegd in één afdeling „*Oost-Duiveland*”.

Bij het 20-jarig bestaan van de C.M.M.C. op Schouwen-Duiveland in 1968 werd geconstateerd, dat de heren Eveleens, Hage en Kloet 20 jaar lid van het bestuur waren. Allen hebben nu echter de wens te kennen gegeven als zodanig terug te willen treden. Tot nieuwe commissaris werd benoemd de heer M. den Boer te Zierikzee.

Het aantal leden (Plm. 400) loopt terug. Geen wonder want het aantal landbouwers dat koeien houdt mindert snel. Het aantal koeien loopt echter maar weinig terug. De melkplas in 1968 overtrof die van 1967: 2800 koeien op Schouwen-Duiveland zorgden voor een melkgift van 10,93 miljoen kg. Vorig jaar was dat 10,82 miljoen kilo melk. Deze melkplas leverde 418.539 kg vet op; vetgehalte gemiddeld 3,82 % . Het vetgehalte van de melk van koeien gecontroleerd in de melkcontrolevereniging is 3,89 % . In 1968 (1 april) werd, na enkele voorlichtingsavonden hierover, de verkoop van losse melk gestaakt.

Het houden van een bepaald soort koelkasten werd voor de melkslijters dwingend voorgeschreven. De Melkunie gaf hierop subsidie. De C.M.M.C. zorgde desnoods voor de financiering. Met genoegen constateerde de wnd. voorzitter het feit dat het verkopen van „stuntmelk” op Schouwen-Duiveland niet voorkwam. Wel een prijsverhoging van 2 cent in de zomermaanden. In het voorjaar 1968 leverden de melkveehouders opgeschrikt door een verlaging van de melkprijs met ongeveer vier cent, maar de verzekeringen van de heer Zee, secretaris van de *Zeeuwse Melkfederatie*, dat de gemiddelde prijs over het gehele jaar genomen zou meevallen, werd toch bewaarheid. Het kwaliteitsonderzoek onderging een verandering, de melkkwaliteit op het eiland is over het algemeen goed.

Kalveropfokkosten

Uit een door de heer Visser - in dienst van de C.M.M.C. - ingesteld onderzoek bleek dat het gemiddelde gewicht van de op Schouwen-Duiveland ter wereld komende kalveren 40 kg bedraagt. De opfokkosten lopen uiteen van f207,- per 20 weken tot f92,14 in 20 weken. (Gemiddeld f149,22 in 20 weken) .

37 Procent van de melkveehouders is lid van de Controleverenig, landelijk ligt dit gemiddelde boven de 50 procent. De wnd. voorzitter hield een pleidooi voor het lidmaatschap van de controlevereniging. Hij constateerde dat op Schouwen-Duiveland veel te weinig koelapparaten waren verkocht en gaf een overzicht van de toegepaste kortingen. Terwijl de gemiddelde prijs voor melk landelijk 33,28 was werd door de veehouders op, Sch.-Duiveland f32,91 cent ontvangen. De heer Schooff zou graag een uniforme melkprijs voor alle omliggende treken zien. De kampeerwinkels in de Westhoek kregen in 1968 de status van melkslijter.

Bestuursverkiezing

In verband met de oprichting van één afd. Oost-Duiveland werd besloten het afdelingsbestuur te doen bestaan uit 2 slijters en 2 melkveehouders. Gekozen werden als slijter de heren M. de Runde en J. Beijer te Oosterland als melkveehouders Jac. d. Berg Fzn. te Bruinisse en B. Hage te Oosterland.

Bij de rondvraag werd uitvoerig gesproken over de toeslag van 2 cent per liter voor de consument in de zomermaanden. De aanvoerkosten in Zeeland zijn de hoogste in Nederland, zes melkfabriekjes verwerken per fabriek nog geen 20 miljoen kilo melk. Dit geeft hogere kosten voor aan- en afvoer. Wat gebeurt er nu in de zomer.

In Zeeland telde men in het jaar 1968 5,3 miljoen overnachtingen in de recreatieve sector. De melkfabrieken moeten dan gedurende drie maanden hun capaciteit opvoeren, dat geeft een grote kostenpiek, bij een geweldige omzet. Slijters in de recreatiegebieden leveren dan gedurende enkele weken 7 tot 8 keer zoveel als normaal. In 3 maanden 2 cent prijsverhoging levert 6 ton op. Dit geld komt ten goede en wordt verdeeld om de verhoogde kosten op te vangen, die het gevolg waren van de zomerdrukke. Een beter gerichte propaganda voor het gebruik van roomboter werd bepleit.

Vergadering C.M.M.C.

Voorzitter D. Eveleens legde - na -21 jaar - functie neer

ZIERIKZEE, 9-7. In het hartje van de zomer, zorgde de C.M.M.C. - de invloedrijke zuivelorganisatie op Schouwen-Duiveland - woensdag in het *Huis van Nassau* voor een winterse vergadering „met alles er op en er an”, zo dat tegenwoordig heet; een volle agenda, veel sprekers en een bestuursverkiezing. De opkomst was ditmaal bijzonder groot, zulks ongetwijfeld in verband met het afscheid van de voorzitter de heer D. Eveleens, een man die gedurende 21 jaar met onverflauwde ijver en een zeldzame kennis van zaken, zijn schouders onder dit bijzondere werk heeft gezet, tot heil van de veehouders en van de melkslijters. Met hem verlieten het bestuur de heren G. A. Kloet, A. J. Hage en M. de Ronde. Allen werden hartelijk dank gezegd door de nieuw gekozen voorzitter, de heer A. F. Schoof, te Oosterland.

De voorzitter had een speciaal woord tot de scheidende heer Eveleens, (met zijn echtgenote aanwezig) in het kader waarvan de opmerking viel dat de scheidende voorzitter veel heeft bereikt voor de C.M.M.C. Helaas kon hij - in verband met ziekte - het laatste jaar niet meer actief zijn, maar - zo concludeerde de voorzitter - „wij hebben van U goede lessen gehad”. De heer Schoof liet zijn dankwoorden vergezeld gaan van een tweetal geschenken, een gazonkantknipper en een boekenbon, terwijl mevr. Eveleens een ruiker bloemen in ontvangst mocht nemen.

Zonderlinge E.E.G.-melkpolitiek

In de op dat moment oud-voorzitter geworden heer Eveleens, bleek het vuur nog niet gedoofd. In zijn dankspeechje vervlocht hij iets van de problemen, die de veehouder nu, maar vooral in de toekomst bezig houden. De heer Eveleens sprak van een „zonderlinge E.E.G. melkpolitiek”, gericht op meer melk met meer vet, dat tot de minst verkoopbare produkten behoort. Hij zag nieuwe zorgwolken opstijgen boven de horizon en was overtuigd van komende veranderingen.

Nodig zijn gemeenschappelijk overleg, een durende oriëntatie en het poneren van welgefundeerde meningen, „want onze invloed is groter dan wij denken”.

De scheidende voorzitter was vol lof over de goede samenwerking in het bestuur, dat stond en staat voor de moeilijke opgave te komen tot samenwerking van groepen, wier belangen diametraal tegenover elkaar staan.

Woorden en geschenken

Ook voor de scheidende bestuursleden, de heren G. A. Kloet, A. J. Hage en M. de Ronde had de voorzitter een hartelijk afscheidwoord. Voor de heer Kloet was er een enveloppe met inhoud en voor de heer Hage een boekenbon. De heer Kloet hield een uitvoerige toespraak, waarin hij de toenmalige noodzaak onderlijnde van de oprichting van een organisatie. Elders in het land had hij - tijdens de evacuatieperiode - veel gunstiger leveringsvoorwaarden aange troffen. De heer Hage merkte op dat er bij het werk ook fouten zijn gemaakt, maar bond de leden op het hart de C.M.M.C. gezond te houden. „Zorg niet alleen te komen te staan in deze tijd”.

Ook de heer De Ronde sprak in dezelfde geest. Het scheidende drietal noemde de heer Eveleens de stuwende kracht en de drijfveer in en tot de C.M.M.C.

De melkplas

Tevoren had de voorzitter de heer A. F. Schoof er in zijn openingswoord op gewezen dat de melkkoeling aanmerkelijk verbeterd is door de aanschaf van koelers, een aanschaf voor de leden die de C.M.M.C. heeft voorgefinancierd. De melkplas verminderde niet duidelijk. Meer dan 10 miljoen liter van plm. 2800 koeien werd geleverd. De fabricage in de fabriek van de Melkunie, werd gestopt, hetgeen o.m. een rustiger ontvangst van de melk aan de fabriek door minder grote drukte betekende.

Voor de melkhandel betekent de komst van Rotterdamse produkten een verbetering door een gevarieerder sortiment. De C.M.M.C. is - door de fusie - thans aangesloten bij een enorme organisatie, die 10 % van de landelijke melkproduktie verwerkt. Een bedrijf met een omzet van f 500 miljoen en waarin 4000 personeelsleden werken.

De „Eveleens-periode”

Uitvoerig stond de voorzitter stil bij de gebeurtenissen in C.M.M.C. verband tijdens de „Eveleens-periode”. De C.M.M.C. werd geboren uit noodzaak en de eerste zeven maanden waren uiterst moeilijk, gelet op de lastige onderhandelingen met de V.Z. Belangrijk was het kwaliteitsverbeteringsfonds. De voorlichting kwam tot ontwikkeling; in 1958 kwam de coöperatieve inkoopvereniging voor de slijters, tot stand. In 1959 werd een nieuwe overeenkomst met de V.Z. gesloten. In 1960 kwam het punt: melkophalen op zondag aan de orde. Andere activiteiten: steun aan kalveropfokwedstrijden; een beter vervoerscontract, een vlacampagne. Verder: koelruimten, stop losse melk, aanschaf melkkoeler. „Het was bij elkaar een zware, maar een mooie tijd”, aldus de voorzitter, die durfde te concluderen dat veel is bereikt voor slijters en melkveehandelaren.

Andere sprekers

Uitvoerig sprak ook de vertegenwoordiger van de Melkunie de heer P. H. Trouwborst, die de scheidende bestuursleden dankte voor de goede samenwerking, inzonderheid de heer Eveleens, over wiens optreden en aanpak van zaken hij altijd onder de indruk is geweest. „Wat u voor de vereniging hebt gedaan, is van heel grote waarde”, zo zei hij.

De Rijksveeteeltconsulent ir. W. L. Harmsen (net nog aanwezig voor zijn vertrek uit Zeeland) wees er op dat door objectiviteit en wijsheid een samensmeding tussen tegengestelde belangengroepen is mogelijk gebleken.

„Het is een levensnoodzaak in de markt te blijven”, aldus ir. Harmsen die een duidelijke(r) lijn in de leiding van de overheid voorstaat.

Hij wees op de noodzaak de overschotten in te dammen en zag een accentsverlegging voor de toekomst naar de vleesproduktie. Stimuleringsmiddelen zijn daarbij de premieëring van foksystemen en (de reeds aanwezige) tendens tot concentratie. Tot slot dankte de bedrijfsvoorlichter van de C.M.M.C. de heer H. Visscher de scheidende bestuursleden.

Bestuursverkiezing

In verband met het aftreden der bestuursleden, moest door verkiezing in de ontstane vakatures worden voorzien. Gekozen werd tot voorzitter de heer A. F. Schoof. Verder: de heren C. P. Beije en M. de Boer (veehouders) en G. de Jonge en G. J. Beuzenberg (slijters).

In de raad van Commissarissen werden gekozen de heren C. Hendrikse en C. P. Flikweert.

Tussentijds en nadien sprak nog de secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie de heer C. Zee. In eerste instantie richtte hij zich tot de scheidende bestuursleden en nadien behandelde hij enkele facetten van de EEG en de zuivelproblemen.

Uitreiking diploma's

niet over genomen

Met het oog op de melk

Gedokumenteerde C.M.C.-causerie van de heer C. Zee

BRUINISSE, 23-1. De heer Zee, bestuurslid van de *Zeeuwse Melkfederatie* c.q. de C.M.C. te Middelburg hield gewoonte getrouw op de vergadering van de C.M.C. voor de afdeling Oost-Duiveland weer een belangwekkende causerie.

De heer Zee begon met er op te wijzen dat het kwaliteitsvraagstuk afhankelijk is van vier factoren:

- 1) De gezondheid van de koe;
- 2) de melkwinning (reinheid);
- 3) de koeling (waardoor de aanwezige micro organismen niet de kans krijgen te ontwikkelen en een schadelijke werking uit te oefenen);
- 4) De secretie stoffen die de duurzaamheid van de melk beschermen.

Komend tot de E.E.G. kwam spreker tot de conclusie dat de groene sector daarin in casu het boerenbedrijfsleven moeilijk van de grond komt, maar de E.E.G. moet slagen, maar men zal zich niet tegen de natuur moeten verzetten.

Zoals Denemarken, Sleeswijk-Holstein, Nederland, N.-W. België, N.-W. Frankrijk en de Po-vlakte door de natuur geschikt zijn voor de melkveehouderij, zo zijn Frankrijk en Italië nu eenmaal beter geschikt voor de fruitteelt. Melkveehouderij buiten de genoemde gebieden, fruitteelt buiten Frankrijk en Italië zij zullen lijden tot mislukking c.q. verlies.

Er zal ook sprake moeten zijn van matiging. Jarenlang heeft gegolden hoe meer produktie hoe lager de kostprijs, met het gevolg dat zoveel geproduceerd wordt, dat we onze produkten niet kwijt kunnen.

Nodig is een marktonderzoek, ervan uitgaande dat de klant koning is en koning blijft.

Wat de landbouw naliet heeft de industrie wel gedaan, toen de medische wetenschap constateerde dat er verband was tussen gebruik van te veel vet en hartinfarcten, waardoor het melkvet in discrediet kwam heeft men daar van landbouwzijde niets aan gedaan, doch Unielever pouseerde het produkt Halvarine, waarin minder vet was opgenomen dan in gewone margarine. En melkvet kan toch al niet concurreren met plantaardig vet. En zo ontstond de boterberg.

Nu kunnen we een gedeelte van ons melkvet kwijt in de fabricage van kaas en West Duitsland is nog steeds de voornaamste afnemer van onze kaas Hoe lang nog? Avond na avond worden miljoenen Duitsers op de televisie geconfronteerd met de slagzin: „Koop wat dé Duitse boer produceert”.

Nog 20 % van de Duitse consumptie op agrarisch gebied bestaat uit import, 80 % wordt al gedeckt - door de produktie van de boeren in Duitsland zelf. Maar wij importeren nog steeds buitenlandse kaassoorten; wij importeren meer melkpoeder dan we exporteren. Kleine ondernemingen hebben het moeilijk zeggen we en we verwijzen hen naar het O. en S. fonds. Of naar de Bijstandwet.

Wat doen wij?

Maar wat doen wij? In 1950 hadden we 202.000 melkveehoudersbedrijven met gemiddeld 7 koeien, in 1969 een flinke vermindering van bedrijven, toen hadden we nog 135.000 bedrijven

maar nu met gemiddeld 14 koeien. Toeneming van de veestapel ondanks het verdwijnen van kleine bedrijven met 168.000 koeien en zo doorgaande hebben we in 1980 nog maar 75.000 bedrijven maar met 2 miljoen koeien.²⁶

In 1968-1969 was de melkprijs redelijk, zo zei men maar onredelijk zijn alleen de gestegen kosten, die bij een gelijk blijvende richtprijs steeds hoger worden. Resultaat minder winst. De richtprijs was 35,123 op Schouwen-Duiveland en 35,3 % in overig Nederland, ook hier weer een discriminatie.

De afslachtingsregeling is tegengevallen, 2418 boeren meldden zich aan met 155.885 melkkoeien terwijl 119.000 melkkoeien mochten worden afgeslacht, toch al geen percentage in het kader van het geheel. Wat betekent het afslachten van 250.000 koeien als de melkproductie per koe jaarlijks met 1,8 % omhoog gaat. Meer dan op het vetgehalte zouden we op eiwit gehalte moeten gaan letten.

Kostbaar voedingsmiddel

En melk blijft ten allen tijde een kostbaar voedingsmiddel, belangrijke zouten voor het beendergestel.

Kaasproductie en export lopen zeer goed, maar is dit blijvend. Op Walcheren is men thans zover, dat het eiwitgehalte mede prijsbepalend is.

Een interessante vergelijking was die van de agrarische sector met het groot winkelbedrijf. Unilever, jarenlang concurrent op het gebied van de spijsvetten (boter) resultaat 19 kg margarine per hoofd (jaargebruik) boter nog geen 3 kg. Nu maakt de Unilever reclame voor het artikel vruchten yoghurt. De samenwerking tussen Nestlé en Unilever kan van grote betekenis zijn. Een machtige verkooporganisatie is een monsterverbond.

Een monsterverbond dat straks een machtig verkoop apparaat gaat oprichten onder andere voor consumptieijs, waarvan het verbruik per hoofd van de bevolking nog klein is in vergelijking met Amerika. Reeds nu heeft Unilever een levensmiddelen omzet van 20 miljard gulden; in dienst zijn 312.000 mensen. Albert Heijn, ook geweldig gegroeid, de laatste jaren nadert met zijn omzet het miljard en heeft 10.500 mensen in dienst. Omzet Simon de Wit 151.000.000, A. en O. 330 miljoen.

Ontvette melk

Welke weg zal moeten worden ingeslagen? Waarschijnlijk die van propaganda voor ontvette melk, waarvoor de consument een hogere prijs zal betalen dan voor gewone melk. De consument wil niet dik worden; de consument onderkent de gevaren van een hartinfarct, dus zal hij ontvette melk drinken en de omzet van ontvette melk is groter en meer gestegen dan van chocolade melk.

Fabricage in een kleine fabriek is altijd nadelig, vandaar de opheffing van de fabriek. Zoals de melk nu in Rotterdam gefabriceerd wordt is de meest efficiënte manier. Je kunt de melk beter over afstand vervoeren en de afvoer terug naar de verkooppunten, dan te duur produceren.

Van de melkveehouderij wordt men niet rijk, door hard werken kon men er tot dusver een boterham in verdienen. Het voordeel voor de Hollandse boer is, dat de onderontwikkelde landen de melkproductie niet kunnen overnemen. eenvoudig omdat men er niet het goede sappige malse gras heeft. Maar even zo goed zit Nestlé in Afrika. Na een uitstapje naar dit land onder

²⁶ Was in werkelijkheid nog *dramatischer*: 67.000 bedrijven met 2.3 mln. melkkoeien (ZHN.)

meer over de effectiviteit van de ontwikkelingshulp (de heer Zee is pas in afrika geweest) werden bij de rondvraag enkele door de heer Zee aangevoerde argumenten nader belicht, onder meer wat betreft minder naar voren brengen van het melkvet, maar wel propaganderen van het eiwit in de melk.

De zuivel maakt jaarlijks 0,8 % van de omzet aan reclame, maar Unilever 6 %. En de propaganda van de Duitse boeren 900.000 D.M. per dag. Albert Heijn werd groot door het uitgeven van zijn aandelen aan zijn consumenten en nu door de stichting van zijn P.M.C, clubs. De heer Schoof dankte de heer Zee voor zijn causerie.

IN MEMORIAM D. EVELEENS

Na een langdurige ziekte overleed, op 69-jarige leeftijd, in het Zweedse Rode Kruis-ziekenhuis de heer D. Eveleens, in leven oud-directeur van de Land- en Tuinbouwschool te Zierikzee.

Met de heer Eveleens is een uiterst veelzijdig man heengegaan, die zich op zijn eigen vakterrein en daarbuiten met een nimmer aflatende energie en toewijding heeft bewogen. De heer Eveleens was van 1926 tot na de oorlog hoofd van de openbare lagere school te Nieuwerkerk. Toen al bleek zijn intense belangstelling voor de land- en tuinbouw. Hij werd dan ook hoofd van de land- en tuinbouwschool in die plaats en bekleedde later het directeurschap van de nieuwe landbouwschool „De Kluut” te Zierikzee tot aan zijn pensionering.

Talrijke leerlingen heeft hij, gedurende vele jaren, een gedegen opleiding meegegeven. Uitzonderlijk zijn de verdiensten van de heer Eveleens geweest op het terrein van de regionale melkproductie en -contrôle, welke arbeid zich manifesteerde in de C.M.M.C., waarvan hij vele jaren de stuwende en volijverige voorzitter was.

Als vraagbaak van velen was hij ook in andere verenigingen actief. Zijn uitzonderlijke verdiensten werden gehonoreerd met de benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Velen zullen met diepe erkentelijkheid, terug denken aan deze uitzonderlijke onderwijsfiguur, wiens werkkraft eerst werd afgeremd door een slopende ziekte, die tot zijn overlijden voerde.

Na een rouwdienst in de Lutherse Kerk, vindt de teraardebestelling plaats op vrijdag 30 januari op de algemene begraafplaats te Zierikzee.

Aantal melkleveranciers op Schouwen-Duiveland liep terug Levering van ruim 10 miljoen kilogram melk in 1969

ZIERIKZEE, 15-7. In het melkjaar 1969 werden door 113 veehouders op Schouwen-Duiveland, het diploma voor het leveren van kwaliteitsmelk behaald, waarvan 45 telers voor de eerste maal. Een zeer hoog aantal, aldus de voorzitter van de C.M.M.C. de heer A. F. Schoof op de woensdagavond in het *Huis van Nassau* gehouden algemene ledenvergadering van die organisatie. De 113 gegradueerden, mochten deze avond het diploma in ontvangst nemen uit handen van de voorzitter C.M.M.C., de centrale waarin de veehouders, de slijters en de fabriek elkaar vinden.

De voorzitter gaf in zijn openingswoord een kort resumé van het uitvoerig jaarverslag, opgesteld door de heer C. Zee, algemeen secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie. Hij maakte gewag van een goede bevoorrading van de slijters, hoewel de weg naar het ontvangststation (Rotterdam) lang is. De uitbetaling is afgestemd op de na-betaling C.M.C.

Er is een terugloop in de aflevering van 4% over het verslagjaar in vergelijking met 1968 en deze zomer is het weer iets minder. De terugloop van het aantal leveranciers is van 325 naar 300. Vijf jaar geleden waren er nog 500 leveranciers. Vijf en dertig koeien werden geslacht. Het aantal koeien neemt niet toe. Er is een stijgende deelname aan de melkcontrole.

Meer dan 10 miljoen kg melk werd aan de fabriek geleverd, waaruit blijkt wat goede verzorging, een juiste selectie en goede koeien vermogen.

Veel daarvan bleek op de kort geleden gehouden Centrale Fokveedag. Veel monsters werden op eiwit onderzocht en landelijk neemt de uitbetaling hiervoor toe, zij het nog, niet op Schouwen-Duiveland. De melkprijs werd met 2 cent verhoogd in Zeeland. De verkoop van z.g.n. stuntmelk nam toe. Do melkkwaliteit was gunstig, want 80 % viel in de eerste klasse.

Tot juni toonde 1970 eenzelfde beeld en liep het percentage zelfs op tot 94 %, maar daarna kwam er een scherpe, nog onverklaarde, terugval tot. 64 % . Belangrijk droegen de Ierlandkoelers bij tot kwaliteitsverbeteringen. Er werden er 60 van in gebruik genomen. Het vervoer van melk in tanks is hier nog niet van de grond, maar in de toekomst zal het er wel van komen.

Bij monde van de heer W. C. v.d. Bosse werd door de Raad van Commissarissen en de Kascommissie een gunstig rapport uitgebracht over het financiële beheer der C.M.M.C. over 1969, waarop de penningmeester de heer J. M. Lodewijk, onder dankzegging voor het akkuraat beheer, décharge werd verleend. Alle jaarstukken, inclusief het jaarverslag en de begroting voor 1970 werden vastgesteld en goedgekeurd.

Herkozen werden de aftredende bestuursleden de heren J. M. Lodewijk, Zierikzee en J. van den Hoek te Ellemeet. In de vakature in de R.v.C., ontstaan door aftreden van de heer P. L. Bij de Vaate te Kerkwerpe, werd voorzien door verkiezing van de heer S. Simonse, eveneens te Kerkwerpe. De heer A. Vijverberg, Ouwkerk, werd herkozen in de R.v.C.

De melkprijs

In een korte toelichting op de melkprijs, deelde de heer C. Zee mee, dat Nederland vast zit aan E.E.G.-regelingen en de uitbetalingsprijs iets lager ligt., nl. 0,7 ct per kg. De Franse boerenbond bereikte echter een subsidie op consumptiemelk van 1,25 ct per kg. Landelijk komt er nu een cent bij, maar Zeeland mag al twee procent extra rekenen, als gevolg van bijzondere omstandigheden in de zomer en derhalve wil men hier de situatie even afwachten en niet mee gaan met de – in feite illegale - 1 cent meer. In het algemeen mag voor de toekomst geen wijziging in de richtprijs worden verwacht. Een ernstige zaak is de verkoop van melkprodukten o.m. door Unilever en in verschillende grote levensmiddelenzaken. hetgeen neerkomt op verlies voor de detaillist.

.....

Graslandverbetering

Diploma's

Niet over genomen

Praat je over melkkoeltanks

Prijsuitreiking afsluiting van Fokdag 1970 te Zierikzee

Zierikzee

De jaarlijkse Centrale Fokveedag, die elke zomer traditiegetrouw gehouden wordt te Zierikzee, krijgt altijd nog een opgewekte afsluiting in het najaar. Vrijdagavond was het weer zover: toen kwamen prijswinnaars en commissieleden bijeen in de bovenzaal van het „*Huis van Nassau*”, waar de voorzitter, de heer L. M. Moermond, nog eens concludeerde dat deze gehouden Fokveedag aangemerkt kan worden als een geslaagde dag, al trof men het niet zo bijzonder met het weer. De voorzitter sprak woorden van dank aan het gemeentebestuur van Zierikzee voor de bij de organisatie van de Fokveedag weer ondervonden medewerking en verwelkomde in het bijzonder de oud-voorzitter, de heer Schoof uit Oosterland en de heer Lantinga van de *Voorlichtingsdienst*, die deze avond, alvorens werd overgegaan tot de uitreiking van de fraaie prijzen, een praatje hield over melkkoeltanks.

De heer Lantinga zei in z'n praatje o.a. dat de voorlichting in vroeger jaren op landbouwgebied vooral de zuivelsector betrof. Met deze voorlichting werd een begin gemaakt in 1899. Rond 1900 kwam de fabrieksmatige bereiding van zuivelproducten van de grond. Thans zijn de zuivelfabrieken niet meer weg te denken, maar met de komst van de melkkoeltanks komt in feite toch weer een stukje van de fabriek terug op de boerderij.

In een melkkoeltank wordt de melk gekoeld tot precies vier graden. De melk dient precies op peil gekoeld te blijven en kan dan enige dagen op de boerderij bewaard blijven, met als gunstige resultaten o.a.: onafhankelijk van de melkafvoer, goede kwaliteitsbeheersing, het bus-sentransport wordt voorkomen (gevaarlijk op de openbare weg) - eenvoudige ontvangst bij de fabriek via één buis en één kraan, goedkopere afvoer. Dit zijn zo enige voordelen van de koeltanks, waarvan de ontwikkeling volgens de heer Lantinga niet te stuiten zal zijn.

Koeltanks voor melk zijn overigens al langer dan dertig jaar in gebruik en vormen bepaald geen „nieuws” op zuivelgebied. Nederland komt op dit gebied wel achteraan, maar vast staat dat het aantal geplaatste tanks steeds groter zal worden. De koeltanks kunnen worden onderscheiden in 2 typen: tanks met directe en met indirecte verdamping. Over het algemeen kan worden gezegd: „een melkkoeltank kan een mensenleeftijd blijven staan”, aldus de heer Lantinga, die vervolgens een serie gekleurde dia's over dit leerzame onderwerp vertoonde.

.....

Melkveehouders van Oosterland en Bruinisse bijeen Ledenvergadering van de C.M.M.C. Oostelijk Duiveland

DUIVELAND, 25-2. Woensdagavond kwam de Melkveehoudersvereniging afd. Oost-Duiveland (Oosterland-Sruinisse) bijeen onder leiding van der heer A. F. Schoof uit Oosterland.

Deze stelde na een kort welkomstwoord eerst de verkiezingen aan de orde, de slijters M. de Ronde, Bruinisse en M. P. Beije te Oosterland, Kik. Nieuwerkerk en Hendrikse, Ouwkerk werden bij acclamatie herkozen. De heer Schoof memoreerde vervolgens de prijsverhogingen van 4 ct. per L., de z.g. wintermelktoeslag, (die natuurlijk zeer welkom was voor de veehouders). Deze periode liep van 27 september tot 13 februari, gedurende 18 weken werd f4,25 per 100 kg²⁷ melk extra vergoed, gedurende 4 weken f2,-. Het is natuurlijk niet gemakkelijk om de koeien juist in deze periode te laten kalven, maar toch is dat verschillende veehouders aardig gelukt.

De volgende periode voor het inleveren van wintermelk is 28 september 1971 tot 29 januari 1972 (toeslag f4,25 per 100 kg melk, van 30 januari tot 28 februari 1972: toeslag f2,- per 100 kg). De fabriek ontving tot 1 januari 40 ton melk meer dan vorig jaar. Het werkt dus wel, de CMC wil graag minder melk in de zomer, meer melk in de winter.

Feiten en data

Spreker was verheugd over de goede opkomst en gaf een overzicht van diverse feiten en data in 1970. Het aantal koeien op het eiland loopt terug, 2800²⁸ koeien in 1969 (meitelling), 2677 koeien per 1 mei 1970. De melkplas per koe stijgt, maar door de daling van het aantal koeien was de aanvoer 10,8 miljoen tegen 10,3 miljoen kg. In 1964 waren er nog ruim 3.000 koeien die toen 10,7 miljoen kg melk leverden, in 1967 was de produktie op het eiland 10,6 miljoen kg.

Besprekingen werden gevoerd met directie en hoofddirectie van de C.M.C. om een zo goed mogelijke prijs te bedingen, de leden van de CMC (Goeree-Overflakkee) schijnen 40 cent minder vervoerkosten te moeten betalen, men behield liever vrijheid van handelen, dan zich definitief aan de CMC te binden. Het is echter niet gemakkelijk, om zijn melk b.v. af te leveren in Walcheren of West-Brabant, daarvoor is de melkplas van 10 miljoen kg niet aantrekkelijk genoeg.²⁹

In 1966 telde men op het eiland nog 455 leveranciers, dit daalde in 1970 tot 325 leveranciers en is nu wellicht beneden de 300. Geleverd werd aan de MUR³⁰, in Rotterdam, vroeger V.Z., maar gelieerd met eerst de Melkunie en later met de CMC.

Met waardering sprak de voorzitter over de melkcontroleur de heer Visser, en memoreerde verschillende feiten en data, het speet hem dat de melkcontrole te weinig deelnemers telde enz. Een bezoek werd gebracht aan de K.I. stieren op het station te Hazerswoude. Heemskerk en Herwijnen werden eveneens bezocht. Op de fokveedag werden 120 dieren aangevoerd. De kalveropfokclub was daar ook weer tegenwoordig.

27 Stond oorspronkelijk / 10 KG. (ZHN.)

28 Stond 28.000 (ZHN.)

29 De andere Zeeuwse zuivelfabrieken, (Middelburg en de twee fabrieken, IJzendijke en Kloosterzande, in Zeeuws-Vlaanderen) voerden fusiegesprekken met de fabriek Roosendaal / Wouw. Dit zou begin 1972 resulteren in een fusie, tot Zuivelindustrie West-Brabant.

30 MUR is MelkUnie Rotterdam

Secr. Zeeuwse Melkfederatie sprak voor vergadering C.M.M.C.

DUIVELAND, 27-2. De heer C. Zee, secretaris *Zeeuwse melkfederatie*, heeft te Oosterland (Blauwe Keet) een causerie gehouden op de CMMG vergadering, waarin hij enkele richtlijnen gaf, voor het beleid van een melkveehoudersbedrijf.

Hij wees er daarbij op, dat in de eerste plaats zal moeten worden getracht zo rationeel mogelijk te werken, meer samenwerking onderling is gewenst en vergroting van de bedrijven is eigenlijk bitter noodzakelijk. „Een groot bedrijf voor geheel Schouwen-Duiveland zou eigenlijk ideaal zijn, al is het natuurlijk niet te verwezenlijken”, aldus de heer Zee.

Nederland is geen graanland; geen suikerland en geen vleesproducerend land, gezien in E.E.G. verhoudingen want Nederland heeft in het E.E.G. gebied slechts 2,3 % van de tarwe, 3,1 % van de gerst, 3,9 % van de overige granen, 9,6 % van de aardappelen en 8,5 % van de suikerbieten. De produktie van rundvlees is 7,3 % van varkensvlees 10,6 %.

Gaat het over de melkproduktie, dan komt Nederland echter goed voor de dag, natuurlijk zijn de totaal geproduceerde hoeveelheden in Frankrijk en West-Duitsland groter, maar de melkproduktie per koe is in Nederland 126% in België en Luxemburg 111%, in West-Duitsland 112% in Italië 83%, en in Frankrijk 93%.³¹ Nederland produceert daar door 10,4% van alle melk in de E.E.G.. Verschil met Italië 34%, met Frankrijk 33%.

Nu is de melkprijs in de E.E.G, een typisch kleine boeren vraagstuk, in Duitsland werkt de kleine boer naast zijn bedrijfje in de industrie, ook in Walcheren komt dat al voor. Intussen is het wel zeker dat de melkprijs in het komende jaar omhoog zal gaan en met niet meer 35,3 cent maar 37,24 cent als richtprijs van melk met 3,70 % vet zal ontvangen.

Sanering van het boerenbedrijf zal een bijkomende factor zijn, omdat gedacht wordt over een gedefinieerde prijs, dat wil zeggen een kwantum korting, zal worden toegepast, wanneer te weinig wordt geleverd.

De boeren coöperaties zullen naast melk ook frisdranken, bier en margarine in hun assortiment verkoopartikelen moeten meenemen. Deze nevenartikelen werken kostenverlagend, dus komen ze ten goede aan de melkveehouders.

Voordeel

Schouwen-Duiveland ontvangt verder meer uit de melkvetpot, dan het er in stopt, een voordeel dus voor de Schouwen-Duivelandse boeren als gevolg van hun betere kwaliteit.

Bij de bespreking van het referaat van de heer Zee, wees deze nog op de rentesubsidies, die Duitsers en Belgen ontvangen bij investeringen (concurrentievervalsing aldus de heer Zee) want de Nederlandse regering verleent deze rentesubsidies niet

Een slechte pers, zorgt voor een verkeerde image van de boeren, de boterberg van 60 miljoen kg is verdwenen, maar ze bedroeg maar 4 % van de totale E.E.G.-produktie. De melkproduktie is in Duitsland, Frankrijk en Italië gedaald, de kunstmelk werd een debacle, het kaasverbruik is gestegen, allemaal hoopvolle tekenen voor de Nederlandse veehouder.

31 Bedoeld waarschijnlijk het percentage melkgift van *de Europese eenheids melkkoe* (ZHN.)

Rondvraag

In de rondvraag werd nog gesproken over de z.g. tankmelk waarbij de boer minder afhankelijk zou worden van de auto's die de melk ophalen, maar er zijn te weinig grote bedrijven om melk in tanks te gaan ophalen, naast het nu geldende bussenvervoer.

De f 0,40 die door de C.M.C. wordt gekort, wegens extra vervoerskosten bleek toch wel hoog te zitten.

De heer Beuzenberg uit Zierikzee, dankte de heer Schoof voor zijn werk en het leiden der vergaderingen in de nu beëindigde periode.

Resultaten kwaliteitsonderzoek weer iets in opgaande lijn

ALGEMENE LEDENVERGADERING C.M.M.C. ZIERIKZEE

In 1970: diploma's voor hygiënisch melken

ZIERIKZEE, 24-11. Onder voorzitterschap van de heer A. F. Schoof vond dinsdagavond in de bovenzaal van het *Huis van Nassau* de algemene ledenvergadering plaats van de C.M.M.C.

Bij de aanvang van deze druk bezochte vergadering richtte de voorzitter zijn woorden van welkom in 't bijzonder tot de heren A. J. G. Doeleman J. A. v.d. Bijl en J. C. valt Beveren (C.B.T.B.) A. van Leeuwen (C.M.C. Den Haag). J. Teske (C.M.C. Rotterdam). H. A. v.d. Werf (Oosterland), J. H. Lantinga (Goes), en J. Hoogenboom en H. Visscher (Zierikzee).

De heer Schoof gaf vervolgen een algemeen overzicht van de gang van zaken van de Coöp. Melk- en Melkprodukten Centrale G.A., in 1970. Bij de meitelling in 1970 bedroeg de rundveestapel op Schouwen-Duiveland 8110 stuks, verdeeld over 450 bedrijven. het aantal melk- en kalfkoeien bedroeg 2677 op 352 melkveehoudersbedrijven en was ten opzichte van 1969 met 4 procent afgenomen. Het aantal bedrijven nam ook in 1970 iets af. Op ongeveer 200 bedrijven wordt machinaal gemolken.

Van de 2677 stuks melk- en kalfskoeien werden er in 1970 1169 gecontroleerd op melkproductie, vet- en eiwitgehalte; dat wil zeggen 43,6 van het totaal. In 1970 werd door de C.M.M.C. aan de C.M.C.-Melk Unie te Zierikzee 10.329.849 kg melk afgeleverd, dit is bijna 2 % minder als in 1969.

Met de Melk Unie werd overeengekomen vanaf april 1970 de C.M.C.-prijs voor de melkveehouders als uitgangspunt te nemen Voor de uit te betalen melkprijs op Schouwen-Duiveland. Over het melkjaar 1969-1970 werd door de M.U. een nabetaling verstrekt van f 1,56 per 100 kg melk, incl. b.t.w.

De uitbetaalde voorschotprijs door de C.M.C.-MelkUnie aan de C.M.M.C. was f 33,31, nabetaling C.M.C.-MU. f 1,56, totale melkprijs excl. melkkwaliteitstoelage f 34,87. (Gemiddeld uitbetaalde prijs in Nederland: f 35,65). Dit alles per 100 kg melk met 3,70 % vet, af boerderij. Berekende opbrengst door het P.Z. f 34,63.

Uit de verder door de heer Schoof verstrekte gegevens - die ook hun weerslag vonden in het uitgebreide jaarverslag 1970 - bleek dat vanaf 1 juni t/m 30 augustus in Zeeland - behalve op Tholen en St. Philipsland evenals in voorgaande jaren, de consumentenprijzen van consumptiemelk en -produkten met 2 cent per liter mochten worden verhoogd. Dit in verband met de geringe melkdichtheid per km², de hogere aan- en afvoerkosten, de lage bezettingsgraad der fabrieken, de lage bevolkingsdichtheid per km² en de buitengewone investeringen door de fabrieken in het recreatieseizoen.

Vorig jaar nam de verkoop van melk in winkels regelmatig toe, hoewel deze verkoop op Sch.-Duiveland slechts sporadisch voorkwam in vergelijking met de rest van Zeeland en het gehele land.

De resultaten van het kwaliteitsonderzoek bewogen zich in 1970 weer iets in opgaande lijn en luiden als volgt: 81½ % der onderzochte mosters melk kwam in de 1ste klasse, 10,4 % in de 2e klasse en 8,1 % in de 3e klasse.

Het aantal kilogrammen melk ontvangen van melkveehouders op basis van de overeenkomst C.M.M.C.-V.Z. MelkUnie, door de fabriek te Zierikzee was in het jaar 1962: 11.024.212 kg, in 1966: 10.669.611 kg, in 1967: 10.815.998 kg, in 1968: 10.932.301 kg, in 1969: 10.501.573 kg en in 1970: 10.329.849 kg.

De exploitatierekening van de C.M.M.C. werd vastgesteld met een nadelig saldo 1970 ad f 12.470,07, dat ten laste werd gebracht van het melkkwaliteitsverbeteringsfonds. Het balansotaal per 31-12-1970 bedraagt f 78.624,14. Op de ontwerpbegroting voor 1971 wordt het nadelig saldo geraamd op f 12.407,50 (ten laste te brengen van het kwaliteit-verbeteringsfonds).

In 1970 steeg in vergelijking met 1960 de melkprijs voor de melkveehouder met 32 %, de detailhandelsmarge melkhandelaar met 66 % en de consumentenprijs cons. melk met 45 procent. Verder steeg de ontslag van de C.M.M.C. met 46 procent, de huishouding der C.M.M.C. (excl. subsidies) met 157 procent, de lonen C.M.M.C. met 141 procent en de omzetbelasting met 339 procent.

Diploma's

In 1970 werden door 94 leden van de C.M.M.C. diploma's voor hygiënisch melken behaald waarvan 20 personen voor de eerste maal. Vier melkveehouders behaalden het diploma vanaf 1966 voor de vijfde keer en kwamen daarom in aanmerking voor een oorkonde. Dit waren de heren J. C. den Boer, Zierikzee. J. W. Bolkenbaas, Kerkwerve, gebr. Boot, Kerkwerve en J. J. den Boer, Schuddebeurs.

Het aantal leden van de C.M.M.C. was per 31 december 1969: 412. Dit aantal verminderde in de loop van 1970 door overlijden, vertrek of opheffing van bedrijven met 26. In 1970 traden toe als lid 16 melkveehouders, zodat de ledenstand eind 1970 luidt 402. De voorzitter betreunde het dat bij de nabetaling welke de leden dezer dagen hebben ontvangen door de fabriek te weinig gegevens werden verstrekt inzake de prijsberekening. Om duidelijke gegevens zal alsnog worden gevraagd.

De exploitatierekening 1970. balans per 31 december 1970 en begroting voor 1971, werden na advies van de kascommissie bestaande uit de heren Van den Bosse, Van Klinken en Korstanje ongewijzigd vastgesteld.

De heer Boot, Haamstede, kreeg op zijn verzoek een toelichting op de aanleiding tot afschaffing van de koelpremie. welke naar zijn mening nogal „snel was afgeschaft”.

Naar aanleiding van een opmerking van de heer J. van Klinken gaf de heer C. Zee. alg. secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie een toelichting op het cijfermateriaal en daarbij een schets van de algemene ontwikkeling van de zuivelmarkt die thans een heel ander en veel gunstiger beeld te zien geeft dan twee jaar geleden. Zo is de boterberg verdwenen en zijn de prijzen belangrijk gestegen.

De heer Zee betreunde het overigens dat ondanks het regeringsbesluit de melkprijzen bepaald niet vrij zijn en hij gaf een opsomming van de problemen in sectoren van de industrie- en consumptiemelk. Wat betreft de recente melkprijsverhoging, zei de heer Zee dat 4 cent was ge-

vraagd maar dat met 2 cent genoeg moest worden genomen. „Het is bijzonder onprettig maar er was niet meer te bereiken”, aldus de heer Zee. De heer Lantinga zei in dit verband nog dat de ondoorzichtigheid van het melkprijsbeleid aanleiding kan geven tot allerlei misverstanden.

De aftredende bestuursleden de heren M. den Boer te Zierikzee en C. P. Beije te Haamstede werden herkozen. Herbenoemd werd ook de heer J. de Jonge als lid van de R. van C. In de plaats van de heer C. P. Flikweert te Nieuwerkerk, die zich niet herkiesbaar stelde, werd als lid van de R. C. gekozen de heer D. P. Korstanje te Noordgouwe.

(Zie elders in dit nummer voor een verslag van het praatje van de heer A. van Leeuwen, voorzitter van de C.M.C. te Den Haag over „De doelstelling van de C.M.C. en de ontwikkeling van de melkmarkt”.)

Zie hier na

DOELSTELLING VAN C.M.C. VOOR DE LEDEN BELICHT

Hechte organisatie achter leden-melkveehouders

ZIERIKZEE, 24-11. „Resultaten behalen die zo goed mogelijk zijn met de melk die door de leden wordt afgeleverd”. Aldus kan in één enkele zin de doelstelling worden aangegeven van de C.M.C., de grote landelijke Coöp, Melk Centrale. Die omschrijving gaf de C.M.C.-voorzitter te Den Haag, de heer A. van Leeuwen, in de dinsdagavond in het Huis van Nassau gehouden algemene ledenvergadering van de C.M.M.C. op Schouwen-Duiveland. De heer Van Leeuwen gaf op duidelijke wijze informatie over de C.M.C. die voortgekomen is uit „de oude C.M.C. van de jaren 1930”, toen er een grote chaos heerste op melkgebied. In 1938 ontstond al een bepaalde organisatie maar het duurde tot 1945 voordat de oude C.M.C., in de huidige organisatie kon worden omgezet.

Overigens startte de „oude” vereniging met 11.000 leden, thans zijn het er nog 9.000. Het ledental zakte dus - sanering, grotere bedrijven e.d. - maar de hoeveelheid geleverde melk is bepaald niet minder geworden. De jaren ‘45-’50 waren voor de C.M.C. niet gemakkelijk, maar de hechtheid van de organisatie kon ondanks kritische momenten worden bewezen en de C.M.C. bleef staande. De afzet verliep dan ook altijd voortreffelijk.

Dankzij de mogelijk gebleken reservering kon een ledenkapitaal worden bereikt van 54 miljoen gulden. Daarom ook was het mogelijk voor de C.M.C. om in de jaren ‘50 financieel „mee te gaan spelen” en dat met de bedoeling om een vastere voet op de melkmarkt te krijgen

In 1960 werd uit een initiatief van „De Sierkan” de kiem gelegd voor de oprichting van de MelkUnie. Daarin werd door de C.M.C. voor vijftig procent deelgenomen. Daarna volgden verdergaande fusies in de jaren ‘60 tot ‘65 en ook daarna, eigenlijk tot vandaag de dag toe. De C.M.C. „speelde mee” voor vijftig procent maar men zag kans het aandelenpakket te vergroten tot in 1968 de „sprong kon worden gewaagd” en een bod werd gedaan op de nog resterende uitstaande aandelen van de MelkUnie. Op 31 mei 1969 kwamen alle aandelen in het bezit en daarmee was het ontstaan van de C.M.C.-MelkUnie een feit geworden. Dit betekende dat de overstap werd gedaan naar een grote industriële onderneming. Een onderneming thans met een jaaromzet van 555 miljoen, een aanvoer van 920 miljoen kg melk en een aantal van 4.000 vaste medewerkers.

De C.M.C. heeft 9.000 ledenmelk-veehouders, verspreid over 75 afdelingen. De organisatie kent verder vijf districten voor de regionale besturing. Belangrijk is de ledenraad, bestaande uit 75 leden, namelijk uit elke afdeling één. Bovendien is er de Raad van Toezicht, een college van „vertrouwensmannen”, van acht leden uit de ledenraad.

De heer Van Leeuwen gaf verder een inzicht in de wijze waarop de C.M.C. wordt bestuurd. De Raad van Commissarissen wordt bijgestaan door deskundigen die mee-adviseren. Alles wat financieel gebeurt boven het halve miljoen passeert eerst de tafel van de Raad van Toezicht. De agenda’s voor de ledenraad-vergadering worden voor-besproken door de 450 kaderleden (afdelingsbestuursleden), in de regelmatig plaatsvindende districtsvergaderingen. Behalve het 54-miljoen tellende ledenkapitaal - dat nog steeds groeiende is - is er een vrije-ledenrekening voor directopvraagbaar geld. Een opsomming gaf de heer Van Leeuwen verder van de bedrijven „aan de ondernemerskant” waarin de C.M.C. belangen heeft.

De organisatie telt 400 leden die uitsluitend tankmelkers zijn. Een grotere dichtheid zou gewenst zijn.

Tenslotte signaleerde de heer Van Leeuwen het verschijnsel van de zg. „stuntmelk” - ondermijning van de normale afzet - waartegen weinig kan worden ondernomen. Hiertegen kunnen eigenlijk alleen de slijters zelf een vuist maken. Aan het slot van zijn betoog constateerde de heer Van Leeuwen dat de melkmarkt in feite een dure aangelegenheid is en vooral in de consumptiemelksector, zeer arbeidsintensief. In de komende jaren zal wat Europa betreft op harde concurrentie moeten worden gerekend. De toekomstige percentages zullen ongetwijfeld aan grote spanningen onderhevig zijn.

1972-01-18 en 1972-01-21 - zie hierna

CMMC vergadering te Oosterland, voorzitter is A. F. Schoof.

C. Zee, secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie geeft – voor het laatst – een toelichting op de zuiveltoestand van Zeeland en ons Nederland.

De huidige CMMC verlaat de Zeeuwse Melkfederatie, dit i.v.m. de – volledige - toetreding van alle Schouwen-Duivelandse melkveehouders tot het CMC. „*Eigenlijk zitten we er nu al bij, met onze levering van melk aan CMC den Haag*”, aldus de voorzitter.

Voordelen 20 cent / 100 kg. meer, geen bussenhuur, geen subsidie melkcontrole en geen kosten voor afd. vergaderingen, dit alles wordt door de CMC betaald.

Voor de slijters heeft toetreding geen voordeel, deze kunnen beter in de CMMC – Zeeuwse Melkfederatie – blijven.

Toetreding kan zonder intreegeld te betalen

Voorkeur van voorzitter is om als vereniging toe te treden, dwz als z.g. B lid. (Andere mogelijkheid was om individueel toe te treden tot het CNC – zg. a-lid.

Tankmelken voor grote boeren mogelijk – toelichting op kosten

Nabetaling is anders geregeld, deze wordt niet uitbetaald maar blijft bij de CMC – hiervan koopt men fabrieken.

Over dit bedrag ontvangt men jaarlijks wel 7,5% rente.

Beslissing aan melkfront

Afdeling Schouwen-Duiveland C.M.M.C. gaat naar de C.M.C.

OOSTERLAND, 14-11. De afdeling Schouwen-Duiveland van de *Coöp. Melk en Melprodukten Centrale* nam vorige week een belangrijk besluit namelijk de overgang van de C.M.M.C. naar de C.M.C.

Vrijdagavond werd in „*Even Buiten*” te Oosterland de laatste van een drietal vergaderingen gehouden, die zeer goed was bezocht en waar melkveehouders aanwezig waren niet alleen uit Oosterland en Bruinisse, zoals gebruikelijk, maar ook uit Dreischor, Noordgouwe, Nieuwerkerk, Ouwerkerk en andere plaatsen.

De oppositie tegen het bestuursvoorstel was in Kerkwerve wel het felst geweest, maar de voorzitter de heer A. F. Schoof, had met bekwame hand het voorstel toch in veilige haven geloodst. Eer het betreffende agendapunt in bespreking kwam hield de heer Schoof het gebruikelijke jaaroverzicht, waarin hij er op wees, dat gezien de betrekkelijk geringe belangstelling voor de jaarvergaderingen, het bestuur had besloten het aantal regionale vergaderingen terug te brengen van 7 naar 3: Haamstede, Kerkwerve en Oosterland.

Vroeger werden zelfs 13 plaatselijke vergaderingen gehouden. Op de op 27 november gehouden algemene vergadering te Zierikzee werden de heren Den Boer, Zierikzee en Beije Haamstede herkozen evenals de heer Jac. de Jonge, Bruinisse (commissaris), de heer C. P. Flikweert, Nieuwerkerk wenste geen herbenoeming meer, hij werd vervangen door de heer Korstanje, Noordgouwe.

Was het de laatste jaren normaal dat Schouwen-Duiveland zorgde voor 10 à 11 miljoen kilo melk, in 1971 bleef men voor het eerst weer onder de 10 miljoen kilo (9.878.079 kg). De oorzaak daarvan is de vermindering van het aantal melkkoeien Thans nog plm. 2600 tegen 3.000 enkele jaren geleden.

Hoge melkgift

Vergeleken met een 10-tal jaren terug is de melkgift per koe belangrijk toegenomen. Landelijk vermeerderde in 1971 de totale melkplas weer, al hadden sommige streken te lijden van de droogte. De hoeveelheid „wintermelk” (die beter betaald wordt) nam toe.

Door de controleur, de heer Visser, werden in 1971 6366 monsters genomen. Helaas moest worden geconstateerd, dat over het geheel de kwaliteit iets minder was dan vorig jaar, waarschijnlijk tengevolge van enkele ongelukkige toevalligheden, die in een stal zich wel eens kunnen voordoen. Het lag beslist niet aan het onderdeel „reinheid” want die kwam in 97 % van de genomen monsters in de eerste klas. 1

In de eerste klas werd geclassificeerd 78,6 % van de melk. Vorig jaar was dat gemiddeld 81,5. In de tweede klas kwam 10,5 %. Behalve op reinheid wordt in het najaar ook nog gecontroleerd op „geur” (bietenkoppen).

Het aantal melkleveranciers verminderde tot 240 à 250. Van hen kregen 57 het diploma voor het leveren van eerste klas melk. Eén van hen kreeg dit voor de vijfde achtereenvolgende keer, zes voor de zesde keer en vier voor de zevende keer, (het predikaat werd zeven jaar geleden ingesteld). De heer Visser testte 81 melkmachines.

De melkprijs was niet onbevredigend. In april 1971 kon dezelfde voorschotprijs worden bedongen als in het C.M.C. gebied, als gevolg van het feit, dat de C.M.C. (Coöp. Melkcentrale Den Haag) de meerderheid verkreeg in het aandelenpakket van de Melk Unie.

De industriemelk bracht ook in 1971 weer meer op dan de consumptiemelk; voor de veehouderij altijd een goed teken omdat men dan minder afhankelijk is van de richtprijs. De zomersondagophaaldienst funktioneerde (officieel van 1 april tot 1 oktober), maar door omstandigheden (grote melkplas) werd al in maart begonnen.

Vergadering C.M.M.C. Overgang naar C.M.C. biedt kans aan zgn. melktankers

OOSTERLAND, 14-1, Op de te Oosterland gehouden vergadering van de C.M.M.C., die aansluiting zocht bij de C.M.C., merkte de voorzitter, de heer A. F. Schoof op, dat men in feite de melk nu toch al levert aan de C.M.C. Den Haag. Daarom acht het bestuur de tijd gekomen om de Zeeuwse Melkfederatie te verlaten en zich volledig aan te sluiten bij de C.M.C. Den Haag.

Dit brengt verschillende voordelen mee. In de eerste plaats krijgen de leden van de C.M.C. 20 cent per 100 kilo melk meer dan de niet leden. De busshuur verdwijnt, evenals de subsidie aan de melkcontrôle en de kosten van de afdelingsvergadering. Dit alles wordt door de C.M.C. betaald. Voor de slijters is het tot de C.M.C. toetreden van geen belang. Zij kunnen dus in de C.M.M.C. (Zeeuwse Melkfederatie) blijven

Door deze stap wordt het ledenkapitaal, in de loop der jaren gestort aan de leden, uitgekeerd. De C.M.C. wil de Schouwen-Duivelanders gelegenheid geven toe te treden zonder entree geld, ofschoon men eigenlijk in een miljoenenzaak stapt. De voorzitter zou graag de eenheid in de regio bewaren. Er zijn twee mogelijkheden, individueel toe te treden, (a leden) of als vereniging (b lid). De heer Schoof prefereerde de tweede mogelijkheid. Alleen de nabetaling van de melk kan verandering geven. Deze nabetaling wordt namelijk door de C.M.M.C.³² in het bedrijf gehouden. Zij komt op een zogenaamde ledenrekening.

Dit laatste was voor de heer J. J. Klaasse, Dreischor aanleiding tot een felle reactie. Hij was daarbij de tolk van een groot aantal andere leden.

Niets aan de hand

De heer Ruiter, met de heer KLootwijk namens de C.M.C. aanwezig en aan het begin van de vergadering samen met de heer Lantinga en anderen, door de voorzitter welkom geheten (de heer Lantinga is Rijksveeteeltconsulent), slaagde erin de zaak recht te zetten en toen bleek er niets aan de hand.

Nabetaling in het bedrijf

Inderdaad houdt de C.M.C. de „nabetaling” in het bedrijf en financiert daarmee eigen investeringen. De nabetaling wordt uitgekeerd in obligaties en men krijgt op de ledenrekening 7½ procent rente, op de vrije ledenrekening komt een kleiner deel van de nabetaling terecht (5 procent.) Het geld van de ledenrekening is niet opeisbaar, maar wel opvraagbaar. Wenst dus een melkveehouder niet deel te nemen in de obligatielening, dan geeft hij dat aan het kantoor van de C.M.C. te kennen. Zijn obligaties worden dan contant uitgekeerd. Hij verspeelt dan 2½ procent rente, maar hij krijgt op zijn ledenrekening al rente van 1 april af. (De nabetaling wordt altijd eerst een aantal maanden na afsluiting van het „melkjaar” uitgekeerd. Uiteindelijk ontvangt hij dus geen f 1000,- (willekeurig bedrag) maar b.v. f 1050,-, omdat in het uitgekeerde bedrag altijd meer rente dan kosten zit. Natuurlijk werd ook dit met tevredenheid aan-gehoord. Tot heden werd alleen de na-uitkering sec ontvangen.

De C.M.C. aldus de heer Ruiter heeft een omzet van 250 miljoen gulden per jaar. Zij beheert 25 melkfabrieken, een ijsfabriek en een limonadefabriek. Aantrekkelijk is voor grotere vee-

32 Bedoeld wordt C.M.C.

houders ook het z.g. tankmelken. De melk komt dan in een koeltank terecht en de melkrijder komt op dit bedrijf dus niet meer de bussen ophalen.

De C.M.C. geeft aan tankmelkers een koelmelktoeslag van f 1,30 per 100 kg. Meestal is het echter zo, dat de C.M.C. de melktank financiert, die dan van de koelmelktoeslag binnen 10 jaar terug, wordt betaald.

Prijs van een melktank plm. f 16.000.- afhankelijk van de grootte. Voor melkveehouders met minimum 20 koeien wordt de tankmelkerij aantrekkelijk. Het rayon Voorne Putten-Hoeksewaard telt momenteel 18 tankmelkers met een gezamenlijke gecontracteerde jaarbasis van 3.2 miljoen kilo. Voor de groep Schouwen-Duiveland - Flakkee is plaats voor 13 veehouders met een jaarbasis van 1.8 miljoen kilo. Mogelijk is nog Voorne Putten anders in te delen; dan is plaats in de groep Flakkee-Schouwen voor 21 tankmelkers.

Begeleiding

Tankmelkers krijgen in het begin natuurlijk wel de nodige begeleiding terwijl dag en nacht de service dienst kan worden gebeld als er met de melk in de tank iets mis dreigt te gaan.

De koelpremie voor de bezitters van een Ireland koeler vervalst, voor sommigen wel een spijtige zaak, maar het was ook eigenlijk wel een onrechtvaardige zaak vond de voorzitter, terwijl de heer Ruiter het een aflopende zaak noemde, die hoogstens nog 4 jaar zal worden uitgekeerd.

C.M.M.C. Bij C.M.C.

CM.C.-leden (9000) brengen 800 miljoen kg melk in

OOSTERLAND, 14-1. Op de jongste vergadering vaart de C.M.M.C. - die aansluiting zocht bij de C.M.C. - heeft de rijksveeteeltconsulent de heer Lantinga medegedeeld dat 9000 leden van de C.M.C. thans 800 miljoen kilo melk inbrengen.

De aansprakelijkheid van de leden beperkt zich tot 4 % van de jaaromzet. Bij de Zeeuwse Melkfederatie is dit thans 5%, maar dit zal volgens de heer Ruiters ongetwijfeld worden verhoogd, als de besprekingen in de z.g. Havelte-groep het gewenste resultaat hebben. Er zijn besprekingen gaande om tot nog meer concentraties in de melksector te komen. Slagen de besprekingen dan krijgt de nieuwe combinatie de beschikking over 55 % van de Nederlandse melk.

Na 1 april komt er een andere regeling voor de betaling van de melk, omdat ook het eiwitgehalte in de beoordeling gaat meespelen: Dat zal dan een nieuwe verbetering voor de boer blijken. Er wordt gecontroleerd op eiwit, vet en melkplasma.

Goede positie

De heer Lantinga wees nog op de goede positie van de melkveehouders en de goede melkprijs, die bedongen kon worden dankzij de goede organisatie, die hij ten voorbeeld stelde aan andere sectoren in de landbouw, maar hij kreeg daarbij de heer Jac. de Jonge tegen zich die erop wees dat een aantal andere factoren meespreken, waardoor de melkprijs beter is, dan b.v. de uienprijs en de aardappelprijs. Een en ander is niet alleen de organisatie.

De besluiten, die toetreding tot de C.M.C., als B-lid mogelijk moeten maken (via de nodige statutenwijzigingen) werden met algemene stemmen genomen.

Besloten werd geen bestuursverkiezing te houden, daar als de toetreding tot de C.M.C. een feit is geworden men toch andere verhoudingen krijgt.

Bij de rondvraag werd door de C.M.C. medegedeeld, dat terug levering van eigen produkten daar taboe is. Men moet ook zijn afzet organisatie te vriend houden.

De wintermelk periode gaat 24 september in, (4½ cent toeslag).

De melkritten zijn in verband met het aantal melkleveranciers ingekrompen van 8 tot 7 ritten.

Secretaris Melkfederatie C. Zee gaf visie op de toekomst Gebruik zuivelproducten zal stijgen

OOSTERLAND, 18-1. De heer C. Zee, die 24 jaar lang de melkveehouders op Schouwen-Duiveland, van de tijd af, toen Schouwen-Duiveland zich van inundatie en oorlog begon te herstellen, plus de teruggang door de ramp, heeft begeleid als secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie heeft voor de laatste maal zijn visie op de toekomst gegeven, op de jongste C.M.M.C.-vergadering.

Een toekomst die hij voor de melkveehouderij tamelijk rooskleurig achtte omdat Nederland als zuivelland nu eenmaal in de E.E.G. een sterke positie inneemt.

Hij begon met te constateren, dat de Zeeuwse boer achterop begint te raken en dat de Noord-Brabantse boer veel beter de geest van de tijd begrijpt dan de Zeeuwse.

In de E.E.G. komen grote verschillen voor. Nederland is nu eenmaal geen graanland. In 1975 zal Nederland ook geen suikerland meer zijn. In de zuivelsector zal Nederland blijven domineren, niet Denemarken, Sleeswijk Holstein en België. Nederland heeft een goed klimaat en goede boeren.

Van de Nederlandse melk produceert men in Zeeland 1,2%. In de E.E.G. produceert Nederland met 8,5 miljard kg,³³ straks nog 6,4 procent. „De coöperaties maakten de boerenstand sterk en groot, houdt daarom de zuivel in eigenhand”, aldus de heer Zee.

Veel is in Brussel de laatste weken gepraat; steeds sterker wordt de drang om sanering door te voeren. Boerderijen worden onderwerp van beraad, wie straks minder dan 41 ha grond heeft wordt niet meer meegeteld of weg gesaneerd.

Wie op zijn boerderij 5 of 10 stuks melkvee houdt overweegt de kosten van uitbreiding terdege voor hij daartoe overgaat.

Meer dan geld alleen

Grond, stallen en andere investeringen kosten veel geld en waar blijft het levensgeluk van hem die alleen 40 tot 50 koeien moet verzorgen? Er is meer in de wereld dan geld alleen en wie aan zijn koeien is gebonden, omdat hij er te veel heeft, kan geen dag weg.

De richtprijs, van uitnemend belang voor de melkveehouder wordt verhoogd. De zuivelmarkt ligt belangrijk gunstiger dan enkele jaren geleden, toen de boterberg en de suikerberg onderwerp van gesprek waren. Van de in 1969 gedane voorspellingen door de topfunctionarissen in E.E.G. en F.A.O. is niets uitgekomen.

De t.v-spots komen terug op hun eertijds gemaakte propaganda van zonnepittenolie De invloed van dierlijk vet op hartinfarcten is niet bewezen; de eiwitproductie (synthetisch) van de Staatsmijnen werd een financieel debacle. De margarine loopt terug. Alles wijst er op, dat het verbruik van zuivelprodukten nog zal stijgen.

De voorzitter dankte de heer Zee voor zijn prognoses en voor alles wat hij in al de achterliggende jaren voor de veehouders heeft gedaan.

33 Stond 85 miljoen! (ZHN.)

Schouwen-Duivense veehouders treden toe tot de C.M.C. Einde samenwerking tussen Veehouders en melkhandelaren

ZIERIKZEE, 24-3. Zoals reeds gemeld werd tijdens een dezer dagen in het „*Huis van Nassau*” gehouden ledenraadsvergadering van de *Coöp. Melk- en Melkprodukten Centrale* (C.M.M.C.) besloten tot statutenwijziging van de vereniging. In deze vergadering heette de voorzitter de heer A. F. Schoof in 't bijzonder welkom de vertegenwoordigers van de C.M.C. te Den Haag, MelkUnie te Rotterdam en Zeeuwse Melkfederatie, namelijk resp, de heren J. W. Klootwijk, J. Teske en C. Zee.

De tot stand gekomen wijziging van de statuten houdt in het einde van de samenwerking tussen melkhandelaren en veehouders in één vereniging. Deze samenwerking heeft bestaan sedert 1948, toen de C.M.M.C. werd opgericht. De bedoeling hiervan was om door onderhandeling te komen tot een billijke verdeling van de opbrengst van de melk. Daartoe werden contracten afgesloten met de plaatselijke zuivelfabriek, eertijds te Nieuwerkerk (*De Duif*), later te Zierikzee, (V.Z., nu MelkUnie). In de loop der jaren werd door de overheid steeds meer prijnsregelend ingegrepen door vaststelling van marges voor de melkhandel en vaststelling van verkoopprijzen, zodat er op dit punt steeds minder te onderhandelen viel. Toen daarbij nog kwam de behoefte van de veehouders tot samenwerking met de C.M.C. om een gelijke melkprijs te krijgen als de veehouders in Zuid-Holland, werd besloten de mogelijkheden na te gaan. Dit resulteerde in samenspreking met de C.M.C. eind 1970.

Stopzetting samenwerking

In verband met het feit dat de C.M.C. uitsluitend veehouders heeft als leden, en gezien de geschetste ontwikkeling, werd door het bestuur besloten met de leden te spreken over stopzetting van de bestaande samenwerking melkhandel-veehouders door statutenwijziging, en vervolgens het B-lidmaatschap der C.M.C. aan te vragen als veehoudersvereniging.

In de in januari jl, gehouden afdelingsvergadering bleken de leden positief tegenover een en ander te staan en dat betekende dat uit geen enkele afdeling bezwaren werden ingebracht tegen de 53 voorgestelde wijzigingen. Van het totaal der uit te brengen stemmen, n1. 82, waren op de laatst gehouden vergadering 35 stemmen aanwezig. De voorstellen werden met alle aanwezige 35 stemmen vóór aangenomen.

Dit betekent dus de beëindiging van een bijna 25-jarige goede samenwerking tussen melkhandel en veehouderij in één vereniging. Verder zal ook een eind komen aan het werken met afdelingen. Daarvoor komt in de plaats het rechtstreekse stemrecht van de leden in de ledenvergaderingen.

De bij de vereniging in dienst zijnde bedrijfsvoorlichter de heer H. Visscher zal bij toetreding tot de C.M.C. overgaan in dienst van genoemde organisatie en de belangen van de leden bij de C.M.C. behartigen.

Het huidige bestuur en raad van toezicht kregen machtiging de lopende zaken af te handelen. terwijl het in de bedoeling ligt omstreeks september een ledenvergadering te houden waarin bestuursverkiezingen gehouden worden.

Eind van het „bussentijdperk” nadert nu snel EERSTE MELK-KOELTANKS OP SCHOUWEN-DUIVELAND³⁴

ZIERIKZEE, 31-8. De dertigliter melkbus, sedert de opkomst van de melkverwerking rond 1900 in de zuivelfabriek het transportmiddel hij uitstekend voor de melk, gaat op een aantal veehouderijbedrijven op Schouwen-Duiveland thans plaatsmaken voor de grote boerderij tanks.

Deze week arriveerden de eerste twee tanks op de bedrijven. Gezien de ervaringen in andere delen van het land zal dit ongetwijfeld een snelle opmars van de boerderijmelktank op Schouwen-Duiveland betekenen.

Op veel bedrijven is het aantal koeien de laatste jaren sterk gestegen, terwijl het personeel in aantal terugliep. Dit had o.a. tot gevolg dat men de melkwinning meer en meer ging moderniseren. Maar de afvoer van de melk van het bedrijf naar de fabriek gebeurt tot vandaag-de-dag nog steeds met de bekende 30-liter melkbus

Voor veel veehouders werd dit meer en meer bezwaarlijk. Thans echter maakt de komst van de melktank op het bedrijf de afronding van de mechanisatie mogelijk.

Rijdende melkontvangst

De melk wordt in de tank 2 of 3 dagen op het bedrijf bewaard bij een temperatuur van 4 graden Celsius en wordt dan met een „rijdende melkontvangst” uit de tank gehaald. De verwachting bestaat, dat dit najaar 12-15 procent van de melk van Schouwen-Duiveland via deze „R.M.O.” naar de fabriek zal gaan.

Lijkt het er op dat de boerderijtank er alleen is voor de grotere bedrijven, toch is dit niet het geval. Door de fabrikanten van de tanks is ook aan de veehouder gedacht met minder koeien. Op de hierbij afgedrukte foto is een tank te zien van ruim 3.000 liter, maar de mogelijkheid bestaat tot levering van melktanks van minder dan 500 liter.

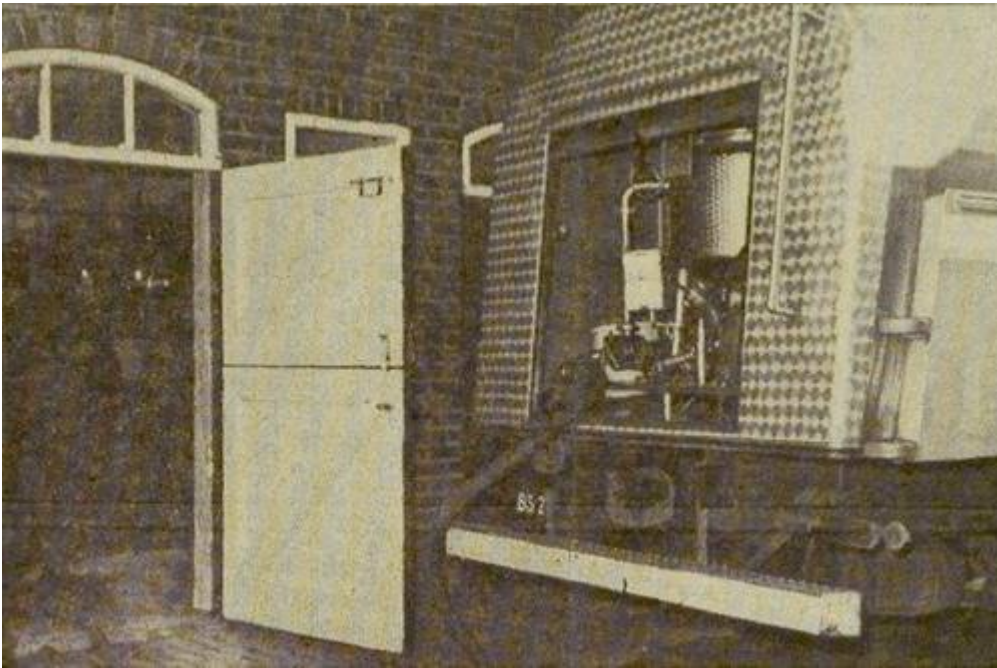
Naast de bekende „bussenwaggen” zal dus binnenkort de tankwagen een bekende verschijning worden op de wegen in de polders. De tijd zal leren hoelang de bussenwaggen en de tankwaggen de weg nog zullen moeten delen.

Veehouder de heer P. v. d. Waart bij de deze week op zijn bedrijf aan de Noord Hogeweg 4 te Str Jansland geplaatste 3000 liter melk-koeltank.

³⁴ In het volgende knipsel blijkt dat de C.M.C. haast maakt. Bij de start van de RMO op Schouwen-Duiveland zijn er al 15 melkveehouders met een koeltank! (ZHN.)

„Rijdende melkontvangst” ingezet op Schouwen-Duiveland

ZIERIKZEE. 29-9. Deze week is op schouwen-Duiveland de zogenaamde „Rijdende Melk Ontvangst” (RMO.) van de Coöperatieve Melkcentrale (C.M.C.) definitief gestart. De komst van deze uiterst moderne tankwagen-combinatie - voorwagen met aanhanger - is het logische vervolg op de plaatsing van de eerste bedrijfs-melkkoeltanks in dit gebied.

Zoals reeds eerder gemeld, hebben op een aantal bedrijven de oude vertrouwde dertigliter melkbussen thans plaats gemaakt. voor de grote boerderijtanks, waarin de melk twee of drie

dagen op de boerderij bewaard blijft bij een temperatuur van vier graden Celsius Dan komt de „*Rijdende Melk Ontvangst*” om de melk uit de tank te halen
Deze week verscheen de tankwagen voor de eerste maal, waarbij tussen Bruinisse en de Westhoek op een vijftiental bedrijven de melktanks werden leeggepompt. De bedoeling is dat de „*R.M.O.*” vijfmaal in de twee weken de melk in ontvangst zal komen nemen. Daarbij wordt alles op de bedrijven afgehandeld, ook het monsternemen.

De melkontvangst geschiedt vol-automatisch. Na het in ontvangst nemen van de melk wordt dit kostelijke produkt rechtstreeks overgebracht naar een der C.M.C.-bedrijven in Rotterdam. De verwachting bestaat dat dit najaar 12 à 15 procent van de melk van Schouwen-Duiveland via deze „*R.M.O.*” naar de fabriek zal gaan.

**Melkveehouders op Schouwen-Duiveland
beter „uit de bus gekomen” na aansluiting bij C.M.C.**

AFSCHEID C.M.M.C. VOORZITTER DE HEER A. SCHOOF

ZIERIKZEE, 13-12. In een gisteren (woensdag)-avond gehouden, redelijk goed bezochte, algemene ledenvergadering van de C.M.M.C. in de bovenzaal van het „Huis van Nassau”, werd afscheid genomen van de voorzitter, de heer A. F. Schoof.

De heer Schoof te Oosterland was gedurende vier jaar voorzitter van de C.M.M.C. In deze functie was hij zijn benoeming als zodanig de opvolger van wijlen de heer D. Eveleens.

Bij gelegenheid van zijn afscheid werd de heer Schoof toegesproken door de nieuwe C.M.M.C. -voorzitter, de heer M. den Boer te Zierikzee, die namens het bestuur, de Raad van Commissarissen en de leden-veehouders de scheidende voorzitter dank bracht voor alles wat hij gedurende zijn voorzitterschap voor de C.M.M.C. heeft gedaan.

De heer Den Boer herinnerde in zijn afscheidswoord tot zijn voorganger dat wat drie jaar geleden voor de veehouders nog „een droom” leek te zijn, gedurende het voorzitterschap van de heer Schoof werkelijkheid is geworden. Immers, de veehouders op Schouwen-Duiveland krijgen, nu de C.M.M.C. in oude vorm heeft opgehouden te bestaan en werd opgenomen in het grote C.M.C.- Melk-Unie verband, thans dezelfde prijs voor de melk als de collega's in de „echte” weidegebieden, zoals in het westen van het land.

De nieuwe voorzitter wees op de moeilijke positie waarin de heer Schoof „in functie” dikwijls kwam te verkeren, omdat hij als voorzitter tussen verschillende belanghebbende partijen de vrede moest zien te bewaren. Hij slaagde er daarbij altijd in om de betrokken partijen weer „als vrienden uit elkaar te zien gaan”. ook al moesten er uiteraard, gelet op belangrijke zakelijke belangen, wel eens harde woorden worden gesproken.

Als blijk van waardering bood de heer Den Boer de scheidende heer Schoof namens de Raad van Commissarissen, bestuur en leden een foto-camera aan. In een dankwoord voor deze korte maar welgemeende huldiging, zei de heer Schoof dat het er inderdaad wel eens „hard” aan toeging, maar dat hij het voorzitterschap, ondanks alle daarmee samenhangende problemen altijd graag en met liefde had vervuld.

Hij dankte voor de ondervonden prettige samenwerking met alle partijen, en in ‘t bijzonder ook met de , heer C. Zee, secretaris van de Zeeuwse Melk Federatie. De heer Schoof vond het een bijzonder gelukkig feit dat de melkveehouders op Schouwen-Duiveland thans dezelfde prijs voor hun produkt krijgen als de collega's, in de zg. weidegebieden. Dank bracht de heer Schoof ook aan de slijters; hij hoopte dat het de B-afdeling van de C.M.C. goed zal mogen gaan. Een tweede wens van de scheidende voorzitter: „Ik hoop op een lonende tijd voor de veehouderij”.

Opheffing „oude C.M.M.C.”

Een belangrijk gedeelte van deze avond - waarop overigens gelegenheid genoeg was om te praten over „koetjes en kalfjes” - stond verder in het teken van de definitieve afsluiting, (opheffing) der oude C.M.M.C. welke thans dus verder gaat zonder dat daar direct ook de slijters bij betrokken zijn.

De heer Schoof betreurde het in zijn openingswoord - deze vergadering stond nog onder zijn leiding - dat zo weinig slijters waren opgekomen, temeer omdat de contacten altijd goed zijn geweest. Ondanks het feit dat de uitnodigingen wegens omstandigheden (te)laat waren uitgegaan bestond er verder een behoorlijk goede belangstelling voor deze vergadering waarover de voorzitter zijn tevredenheid uitsprak.

Hij herinnerde eraan dat de oude C.M.M.C. per 1 april 1971 ophield te bestaan en thans dus is aangesloten bij de C.M.C. De leden-veeouders kregen intussen voor de laatste maal hun nabetaling in contanten: in het vervolg zal deze nabetaling op de ledenrekening blijven staan, uiteraard tot eventuele opvraging van het bedrag. Algemeen wordt deze nieuwe regeling als een prettige geaccepteerd, bovendien: de melkprijs was goed en de nabetaling viel mee. De heer Schoof constateerde dat door de aansluiting bij de C.M.C. de leden nu beter uit de bus zijn gekomen vergeleken met het gemiddelde van de collega's in overig Zeeland.

Financiële afsluiting

In deze vergadering vond de financiële afwikkeling plaats van de „oude” C.M.M.C. en een uitgebreid overzicht werd gegeven over de financiële gang van zaken over de periode 1 januari-1 november 1972, welke in ontvangsten en uitgaven een eindbedrag te zien gaf ad f 29.093,06. De rekening werd goedgekeurd en vastgesteld, na advies van de kascommissie en de R. van C., waarna de penningmeester, de heer Lodewijk, décharge werd verleend.

Het nadelig saldo, ten laste gebracht van de ledenrekening en het melkkwaliteitsverbeteringsfonds, bedraagt over genoemde periode f 15.695,47. Eindbedrag van de balans per 31 oktober 1972: f 29.991,15. Wat betreft de ledenrekening dient aan melkveeouders te worden uitgekeerd f 22.499,83, aan melkhandelaren f 6.102,18. De Zeeuwse Melkfederatie zal het financiële gedeelte verder afwickelen.

Uitreiking vond plaats van diploma's (predikaten) voor het leveren van kwaliteitsmelk. Een speciale „Oorkonde”, voor het in 5 jaar achtereenvolgens behalen van het diploma werd uitgereikt aan de heer Jac. de Jonge, van het bedrijf van mevrouw C. W. de Jonge uit Bruinisse. Na de uitreiking van de predikaten gaf de heer C. Zee, secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie, nog een overzicht; van de zuivelsituatie in E.E.G.-verband.

De diploma's regionaal orgaan 1971, werden uitgereikt als volgt
.....Niet overgenomen

1972-12-15

Algemene ledenvergadering van de CMMC, onder voorzitterschap van A. F. Schoof. Deze nam tijdens deze vergadering afscheid, na vier jaar voorzitterschap. Nieuwe voorzitter werd de heer M. den Boer te Zierikzee. Eerst werd de oude CMMC opgeheven, deze was per 1 april 1972 opgehouden en is dus nu in zijn nieuwe vorm – zonder melkslijters – volledig opgegaan in de CMC. Deze melkslijters hadden zicht al volledig aangepast, er waren bijna geen slijters aanwezig, wat de voorzitter betreurde.

Voor de laatste maal werd de nabetaling, in contanten, uitbetaald. Deze zou in het vervolg op de ledenrekening blijven staan.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1973-08-21

Bij de MelkUnie-vestiging te Zierikzee zullen eind oktober begin november enkele wijzigingen worden doorgevoerd. De vestiging doet momenteel dienst als melkontvangststation en ook als uitgifte-depot voor het gebied Schouwen-Duiveland.

Naar wij vernemen is besloten dat het bedrijf zijn functie als melkontvangst-station zal beëindigen, mede in verband met het feit dat veel veehouders overschakelen op tank-melk -installaties, waarvoor de vestiging te Zierikzee niet voldoende is toegerust.

Wel zal te Zierikzee een uitgiftedepot gehandhaafd blijven, zij het dat deze functie in de toekomst waarschijnlijk vanuit een andere huisvesting zal warden vervuld.

Enkele medewerkers zullen een functie in een van de omliggende bedrijven van C.M.C.-Melk Unie worden aangeboden. Waarschijnlijk hoeft niemand te worden ontslagen. De vakorganisaties zijn van de plannen op de hoogte gesteld. De consumenten op Schouwen-Duiveland zullen van de veranderingen niets bemerken. De melk-ontvangst zal worden overgenomen, door het Melk Unie bedrijf te Maasdam (Hoekse Waard).

1973-09-04

Vergadering Zierikzee CMMC, voorzitter M. de Boer.

Aanwezig CMC voorzitter A. van Leeuwen en oud voorzitter A. F. Schoof.

Vanaf april 1974 stopt CMC met bussen ophalen op S-D, er werd dan allen nog maar tankmelk opgehaald.

ZIERIKZEE, 10-9. Ondanks de uitgestrekte grazige weiden en de vele weelderige vollemelk-koeien in deze streek, zal het dezer dagen gebeuren dat Schouwen-Duiveland niet meer zal kunnen bogen op een eigen melkontvangststation: bij de Melk Unie-vestiging te Zierikzee - de bekende „*melkfabriek*” aan de Vissersdijk - zullen eind oktober/begin november enkele belangrijke wijzigingen worden doorgevoerd. Mede in verband met het feit dat veel veehouders overschakelen op tank-melkinstallaties - waarvoor de vestiging te Zierikzee niet voldoende is toegerust - zal de vestiging als melkontvangststation worden opgeheven. Het uitgiftedepot zal gehandhaafd blijven, zij het dat deze functie in de toekomst waarschijnlijk zal worden vervuld vanuit een andere huisvesting.

De bouw van de melkfabriek bijna twintig jaar geleden aan de Zierikzeese Vissersdijk was een direkt gevolg van het verdwijnen van de bekende vroegere melkfabriek „*De Duif*” te Nieuwerkerk tijdens de watersnood in 1953.

De melkfabriek te Nieuwerkerk was gesticht in 1892, weer opgeheven omstreeks 1910³⁵ en daarna overgegaan naar de V.Z. te Rotterdam. Er waren overigens in vroeger jaren op Schouwen-Duiveland meer melk- en zuivelfabrieken. Dat was een gevolg van het feit dat de boeren op Schouwen-Duiveland, waarvan altijd een roep van grote vooruitstrevendheid uitging, in de negentiger jaren (uiteraard) meededen aan de actie tot oprichting van coöperatieve zuivelfabrieken. Zo kwamen al vroeg drie coöperatieve stoomzuivelfabrieken tot stand namelijk: in 1891 „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire, opgeheven in 1904³⁶; in 1892 „*De Duif*” te Nieuwerkerk en in 1895 „*Luctor et Emergo*”³⁷ te Haamstede, opgeheven omstreeks 1910.

De oude coöperatieve zuivelfabrieken konden zich echter niet handhaven. Gebrek aan vakmensen voor twee fabrieken, een wat te grote opzet en vooral ook een te dunne melkveebezetting en te hoge kosten waren daarvan de hoofdoorzaken. De fabrieken te Zonnemaire en Haamstede gaven zelfs met hun moeilijkheden aanleiding tot veel strijd onder de boeren. Volgens oude overlevering zonden zelfs op donderdagen de zeer verdeelde partijen in verschillende tramwagens naar de markt zijn gegaan.

Oude archieven melden over de bestemming van de melk, zolang geen fabriek meer melk ontving, in vroeger jaren het volgende: „*Een belangrijk deel voor de menselijke consumptie óf direkt van de boer óf voor een veel kleiner gedeelte via een slijter. Heel wat melk bleef verder op de boerderijen voor eigen gezin en arbeiders en opkweek van jong vee. Van de rest maakten de boerinnen zelf boter. Die werd in de buurt verkocht ging naar winkels of naar de botermarkt (veiling) te Zierikzee. Een bijzonder produkt dat moeilijk verkoopbaar was, was de zg lookboter die in mei en juni nogal voorkwam. Ook hier werd de verkoop van boerenboter zo moeilijk dat heropening van de fabriek te Nieuwerkerk een uitkomst was.*”

„**De Duif**”

De V.Z. betaalde in 1942 voor de overname van „*De Duif*” aan de eigenaar, de heer W. H. van Oeveren, een koopsom van f 12.500,-, terwijl verder werd overeengekomen dat de heer Van Oeveren in dienst van de V.Z., toezicht zou blijven uitoefenen op de fabriek tegen een jaarlijkse vergoeding van f 500,-. Sedert 1935 participeerde de V.Z. reeds in het fabriekje te Nieuwerkerk. „*De Duif*” leed beduidende schade toen door de bezetting eind 1944 Schou-

35 Moet 1921 / '22 zijn (ZHN.)

36 Moet 1902 zijn, toen liquideerde de fabriek en het filiaal in Haamstede. Deze werd daarna over genomen door de directeur de heer W. Mulder. Dit alles leverde vele jaren juridische strijd op.....

37 Was in 1895 begonnen als een filiaal van Zonnemaire!

wen-Duiveland werd geïnuundeerd. De fabriek moest worden ontruimd en kwam in het water te staan. In 1953 sloeg de ramp toe en dat betekende het definitieve einde.

Een jaarverslag uit 1948 levert overigens nog enige interessante gegevens op. In dat jaar ontving „*De Duij*” 2.600.000 kg tegen 1.070.000 kg in 1947. Een gedeelte van deze melk werd aan Rotterdam geleverd terwijl de resterende hoeveelheid diende voor de plaatselijke consumptiemelkvoorziening.

Schouwen-Duiveland was toen nog steeds volle-melk-gebied en het was toegestaan om melk van de boerderij aan de consument te leveren. Dat had als gevolg dat slechts ongeveer 25 procent van de consumptiemelk via de fabriek liep.

De fabriek te Zierikzee behoorde oorspronkelijk tot de V.Z. Bedrijfsleiders waren de heren Van Dongen (p1m.1956-1961) en de heer Jac. Hoogenboom vanaf 1961. In 1970 werd de produktie van het bedrijf te Zierikzee overgenomen door de MelkUnie Maasdam; Zierikzee heeft sindsdien uitsluitend als ontvangstation en uitgiftedepot dienst gedaan. De CMC is één van de grootste zuivelcoöperaties in ons land, de CMC-MelkUnie N.V. is de grootste consumptiemelkindustrie van Nederland. In de Ned. MelkUnie nam de C.M.C. (de Coöp. Melk Centrale, een vereniging van veehouders, opgericht in 1945) vanaf het begin in 1961 deel voor 50 procent van het aandelenkapitaal.

C.M.C.-MelkUnie

In 1965 werd het concern versterkt door de toetreding van de Rotterdamsche Melkinrichting en de fabriek van Melkprodukten der Vereenigde Zuivelbereiders - het VZ/RMI-concern - met melk-, frisdranken- en ijsfabrieken in Rotterdam, Heusden, Zierikzee en Oudewater. Vele fusies waren hieraan voorafgegaan en volgden nog, tot in 1969 de C.M.C. alle bedrijven integreerde - de bedrijven waarin zij een meerderheidsbelang bezat - in één onderneming. Als naam van het concern werd op 29 maart 1971 ingevoerd C.M.C.-Melk Unie. In het boekjaar 1970/1971 - met een totaal omzet van f 555 miljoen - werd in totaal 920 miljoen kg melk aangevoerd.

Melk Unie Maasdam

Intussen is het eind van een eigen melk-ontvangst-station op Schouwen-Duiveland thans - zoals gezegd - zeer nabij. De melkontvangst wordt overgenomen door het Melk Unie bedrijf te Maasdam, niet ver van 's-Gravendeel en Dordrecht in de Hoekse Waard. Dagelijks wordt de melk van Schouwen-Duiveland, zowel de tankmelk als de bussenmelk via de Grevelingendam afgevoerd naar het moderne bedrijf te Maasdam, waarvan de omzet door recente verbouwingen thans is gestegen tot 35 miljoen kg melk per jaar. Deze groei van het bedrijf te Maasdam kwam mede tot stand door de overname van gedeelten van de produktie van het bedrijf aan de Persoonsdam in Rotterdam, van het „combinatie”-bedrijf te Zierikzee, van de thans gesloten Melk Unie Dordrecht, van het voormalige bedrijf in Middelharnis en van een deel van „*Kievit*” in Numansdorp.

Het aantal produkten en verpakkingen te Maasdam heeft een sterke groei doorgemaakt en om deze groei te realiseren werden een groot aantal vernieuwingen doorgevoerd, zowel op het gebied van de produktie, als van de Personeelsvoorzieningen. De produktie-afdeling werd aanmerkelijk uitgebreid, terwijl ook een nieuwe koelcel in gebruik kon worden genomen. Met dit alles is de Melk Unie Maasdam - ontvangstation van de melk van Schouwen-Duiveland - uitgegroeid tot een moderne melkfabriek, waarin 130 mensen zich inspannen voor de dagelijkse melkvoorziening van een groot gedeelte van de Zeeuws- en Zuidhollandse eilanden.

De Consumenten op Schouwen-Duiveland zullen van de veranderingen niets bemerken. Enkele medewerkers van het bedrijf te Zierikzee zullen een functie in een van de omliggende bedrijven van CMC-Melk Unie - voornamelijk Maasdam - worden aangeboden en waarschijnlijk zal niemand ontslagen behoeven te worden. De vakorganisaties zijn ingelicht over de komende veranderingen. De bedrijfsleider te Zierikzee, de heer Hoogenboom, zal belast blijven met de leiding over het uitgifte-depot voor het gebied Schouwen-Duiveland.

Wijziging in regio-melksector Melkveehouders voor het laatst bijeen in C.M.M.C.-verband

ZIERIKZEE, 1-5. De melkveehouders van Schouwen en Duiveland in jaarvergadering bijeen. Het was de laatste maal dat men in C.M.M.C. verband bijeen kwam. Door alle leden is in het afgelopen jaar het individuele lidmaatschap aangevraagd, als lid van de MelkUnie-Holland. De voorzitter de heer M. de Boer uit Zierikzee, opende de vergadering en gaf een kort overzicht van de melkveehouderij in het verleden en van het ontstaan van de Coöp. Melk en Melkproducten Centrale.

Hij nam de leden mee terug naar de dertiger jaren toen er op toenmalige eiland plm. 800 bedrijven waren, waar melkkoeien werden gehouden. De melk die hier geproduceerd werd, werd voor een groot deel verkocht als konsumptiemelk door de boeren zelf of door melkhandelaren bij de boeren gekocht en daarna onder de burgerij „verleurd.”

Ook waren er vele bedrijven die boter bereidden op eigen bedrijf en de ondermelk als veevoeder gebruikten

„De Duif”

Eén derde groep verkocht hun melk aan „De Duif” een particuliere melkfabriek gevestigd te Nieuwerkerk.

Tijdens de oorlog werd het boter maken op eigen bedrijf door de bezetter verboden en moest deze melk eveneens aan de fabriek worden verkocht. Na de oorlog toen ons land verwoest en berooid was en men moest proberen de economie weer op gang te brengen, was het voor ons land noodzakelijk zoveel mogelijk te exporteren, om op die manier aan deviezen te komen om goederen in het buitenland te kunnen verkopen.

De overheid besloot toen de drinkmelk voor de bevolking op een vetgehalte van 2½ % te brengen en het overige vet tot boter te verwerken voor de export.³⁸

Hierop werd streng toegezien, zelfs te Moriaanshoofd waar slechts 3 gezinnen woonden die melk moesten kopen kwam een ambtenaar uit Den Haag kijken of het misschien mogelijk was dat ook hier de 2½ % melk dagelijks zou worden bezorgd. Dit besluit hield in dat ook de zelfslijtende boeren de melk van eigen bedrijf moesten verkopen aan de fabriek en de melk die ze nodig hadden voor hun melkhandel weer terug moesten kopen van de melkfabriek.

Stevig in het zadel

Door deze ontwikkeling was de melkfabriek dus wel heel stevig in het zadel komen te zitten, wat tot gevolg had dat deze een lage prijs betaalde voor boerenmelk en een hoge prijs berekende voor de melk die men nodig had voor de handel.

Het onbehagen nam hierdoor sterk toe en men besloot tot oprichting van de C.M.M.C. Het doel van deze vereniging was het behartigen van de belangen van boer en slijter. Het bestuur bestond dan ook voor de helft uit boeren en voor de helft uit melkhandelaren met aan het hoofd een onpartijdig voorzitter.

Wijlen de heer Eveleens het hoofd van de toenmalige Landbouwschool te Nieuwerkerk werd bereid gevonden het voorzitterschap op zich te nemen.

38 Deze standaardisatie was in de rest van ons land al in WOII ingevoerd!

Vruchtbaar werk

De C.M.M.C. heeft jarenlang vruchtbaar werk voor beide partijen kunnen doen. Maar met het verstrijken der jaren toen er in ons land steeds minder fabrieken kwamen door fusies en sluitingen werd de invloed van de C.M.M.C. steeds kleiner bij de besprekingen over de prijs die de boeren voor hun melk ontvingen.

Dit was de aanleiding voor het bestuur te trachten de melk die op Schouwen-Duiveland werd gewonnen ergens anders onder te brengen; het oog viel hierbij in de eerste plaats op de melkfabriek te Middelburg.

De heren A.F. Schoof en M. den Boer resp. voorzitter en sekretaris werden op pad gestuurd en zijn een dag in Middelburg te gast geweest bij thans wijlen de heer Lambers directeur en de heer Poppe voorzitter van de fusiekommissie zuid-nederland (Campina).

Bij dit gesprek kwam allereerst naar voren dat de goed georganiseerde konsumptiemelk-afzet een belangrijke schakel was. Ook was men wel in staat de door Schouwen-Duiveland boerenmelk te verwerken, maar de ophanden zijnde fusie, waar men het te Middelburg erg druk mee had, ontlokte de heer Poppe de opmerking, „we hebben op het ogenblik al zoveel onkruid in eigen tuin dat ik niet weet of we hier nu nog wel een braak stukje aan toe kunnen voegen.”

Melk Unie Holland

Naar rijp beraad is toen het bestuur tot de conclusie gekomen dat er voor de regio-melkproducenten eigenlijk maar één weg open bleef en dat was: „blijven waar wij waren en te proberen hier onze huid zo duur mogelijk te verkopen.”

Dit is na langdurig en keihard onderhandelen gelukt zodat vanaf 1 april 1971 de veehouders op Schouwen en Duiveland de leden de prijs van Melk Unie Holland ontvangen voor hun melk.

Door deze ontwikkeling was de C.M.M.C. Voor de leden niet langer van belang. Zo werd op deze ledenvergadering van 28 april 1981 niet algemene stemmen besloten deze vereniging op te heffen en voortaan als individueel lid van Melk Unie Holland samen gevoegd in de afdeling Rotterdam-Zuid 2 verder te gaan.

Na dit besluit gaf de heer Voorsluis van Melk Unie Holland een verslag over de gang van zaken bij deze Coöp. van het jaar 1980.

Hieruit bleek dat de prijs die de melkveehouders ontvangen voor hun melk geleterd in het boekjaar 1980 inkl, nabetaling f62,95 per 100 liter bedraagt; dit is ruim 3% hoger dan de prijs van 1979.

Deze verhoging is gezien de kostenstijging op de bedrijven te laag, maar gezien de sombere vooruitzichten die men vorig jaar had waren de aanwezige leden met deze prijs toch redelijk te vreden.

Doordat de melkbus dit jaar in het gehele werkgebied van Melk Unie Holland verdwijnt werd aan alle aanwezige leden een miniatuur melkbus aangeboden.

Hierna sloot de voorzitter de goed bezochte vergadering.

Zonnemaire Rechtzaak

Zierikzeesche Nieuwsbode, 22/05/1902; p. 3/4

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„Luctor et Emergo”
 te Zonnemaire.

Wegens onvoorziene omstandigheden, is de Algemeene Vergadering te houden op Vrijdag 23 Mei a.s. uitgesteld tot **Dinsdag 27 Mei a.s.** ter zelfder tijd en plaats.

Namens het Bestuur,
W. J. MULDER, Directeur.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 29/07/1902; p. 2/9

RECHTSZAKEN.

Zierikzee, 26 Juli. In een buitengewone terechtzitting der arrond.-rechtbank werden heden de pleidooien gehouden in de aanhangige procedure tusschen het nieuwe en het afgetreden bestuur van de zuivelfabriek »Luctor et Emergo” te Zonnemaire.

Voor de eischers, procureur mr. D. van der Vliet, werd gepleit door mr. C. A. van Renterghem, advocaat te Rotterdam; voor den gedaagden door hun procureur, mr. A. J. F. Fokker.

Deze zaak werd door vele belanghebbenden bijgewoond.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 12/06/1902; p. 3/4

*Aan de leden der Coöperatieve
 Vereeniging „Luctor et Emergo” te
 ZONNEMAIRE.*

Door ondergeteekenden werd vernomen, dat eenige Heeren, zich noemen: het Bestuur der Vereeniging »Luctor et Emergo”; die Heeren zijn op onwettige wijze gekozen, waardoor al hun daden onwettig zijn en niet bindend voor »Luctor et Emergo”.

Ieder wordt dus in zijn eigen belang **gewaarschuwd**, zich niet met deze Heeren in te laten, omdat volgens wet en statuten de vereffening geschiedt door de ondergeteekenden, die alleen daartoe bevoegd zijn.

Het Bestuur van »Luctor et Emergo”,
 J. M. KLOMPE, Voorzitter.
 C. J. HOCKE HOOGENBOOM,
 Secretaris.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 29/07/1902; p. 2/9

— 28 Juli. Door 5 oude bestuursleden der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo”, wier macht op de vergadering van 27 Mei j.l. herroepen was, was één der leden, n.l. C. F. van den B. te Zonnemaire, voor het kantongerecht gedagvaard om zijn aandeel in den hoofdelijken omslag te betalen.

Op heden werd door den heer kantonrechter vonnis gewezen.

Tegen eischers werd verstek verleend, gedaagde werd ontslagen van de instantie en de oude bestuursleden werden veroordeeld in alle kosten.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 09/08/1902; p. 1/4

RECHTSZAKEN.

Zierikzee, 8 Aug. In de procedure, aanhangig gemaakt voor de arrondissementsrechtbank tusschen het nieuwe bestuur als eischers, en het oude bestuur als gedaagden, van de coöperatieve stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo”, gevestigd te Zonnemaire, zijn bij vonnis van heden de eischers toegelaten om ter terechtzitting van 23 September a.s. een door hen gestelde daadzaak door getuigen te bewijzen.

WAARSCHUWING.

De Leden der Coöperatieve Ver-
eeniging „LUCTOR ET EMERGO” te
Zonnemaire, worden bij deze uit-
drukkelijk in hun eigen belang
gewaarschuwd, om aan het
ten vorigen jare ontslagen Bestuur
of één of meer leden daarvan
**geenerlei verklaring of
erkenning af te geven en
volstrekt geen stukken,
lijsten of wat anders ook
te teekenen.**

Het Bestuur van „Luctor et Emergo”,

C. J. BOOGERD.

J. M. VAN DEN BOUT Fz.

M. T. VAN DEN BOUT.

M. DE GLOPPER.

A. BEIJE.

J. W. GAST.

RECHTSZAKEN.

Men zal zich herinneren de procedure in
het vorig jaar voor de rechtbank te Zierikzee
gevoerd tusschen het oude en het nieuwe
bestuur der boterfabriek te Zonnemaire, waarbij
het nieuwe bestuur in het gelijk werd gesteld.
Bij arrest van het Hof te 's-Hage van
10 Maart is dit vonnis der Zierikzeesche
rechtbank vernietigd en aan het nieuwe
bestuur zijn eisch *ontzegd*.

BEKENDMAKING. Luctor et Emergo.

Om mogelijk misverstand te voorkomen berichten ondergeteekenden, dat bij arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage, d.d. 10 Maart j.l., o.m. is beslist:

- 1°. dat de voortzetting der Algemeene Vergadering der bovengenoemde Coöperatieve Vereeniging op 27 Mei 1902 **volkomen wettig** heeft plaats gevonden, evenals de daarin geschiedde **afzetting van oude en verkiezing van nieuwe bestuursleden**;
- 2°. dat de Coöperatieve Vereeniging „Luctor et Emergo” te Zonnemaire **nog steeds bestaat**;
- 3°. dat de ondergeteekenden vormen het **wettige Bestuur** dezer Vereeniging.

Het Bestuur der Coöperatieve Vereeniging „Luctor et Emergo”,

C. J. BOOGERD.
J. M. v. D. BOUT Fz.
M. T. v. D. BOUT.
M. DE GLOPPER.
A. BEIJE.
J. W. GAST.

Ingezonden – over Zuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire

- Aan de Middelburgsche Courant d.d. 20 Maart ontleenen wij het volgende:

Men schrijft ons:

Uit goede bron kan ik u mededeelen, dat het bericht, betreffende het vonnis in zake de coöperatieve vereeniging „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire, voorkomende in het nummer uwer courant van Zaterdag j.1., onjuist is, daar de berechte punten in het voordeel van het „nieuws bestuur” zijn uitgesproken, en wel:

1. dat de voortzetting der vergadering op 27 Mei 1902 volkomen wettig heeft plaats gevonden, evenals afzetting van oude en verkiezing van nieuwe bestuursleden ;
2. dat de coöperatiave vereeniging „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire nog steeds bestaat; en
3. dat de nieuwe bestuursleden vormen het wettige bestuur der vereeniging.

Het oude bestuur heeft alleen in zoover gewonnen, dat het niets van de kosten behoeft te betalen, waartoe het nieuwe bestuur is veroordeeld, doch waar het om ging, is totaal in ‘t voordeel van ‘t nieuwe bestuur uitgevallen.

=====

Ingezonden – over Proces schadevergoeding „*Luctor et Emergo*” .

Mijnheer de Redacteur!

Vergun mij een paar opmerkingen naar aanleiding van het in uw vorig nummer uit de Middelburgsche Courant overgenomen stukje over het proces van de Coöperatieve Vereeniging „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire, waarin tegengesproken wordt als onjuist, dat het nieuwe bestuur het proces verloren heeft, en het voorgesteld wordt, alsof het nieuwe bestuur de zaak gewonnen heeft; „*alleen behoeft het oude bestuur geen proceskosten te betalen*” staat er heel naïef bij.

Wel om, uw eerste bericht was en is juist ! Het nieuwe bestuur had het oude bestuur voor de rechtbank te Zierikzee gedagvaard tot afgifte, schadevergoeding en zoo meer.

Die eisch wees de rechtbank te Zierikzee toe, en veroordeelde het oude bestuur tot alles wat gevorderd was en in de proceskosten.

Het oude bestuur kwam van dit vonnis in hooger beroep bij het Hof te ‘s Gravenhage.

Dat Hof heeft nu onlangs uitspraak gedaan, het vonnis van Zierikzee vernietigd en het nieuwe bestuur zijn eisch ontzegd en dit veroordeeld in de kosten.

Het oude bestuur heeft dus het proces gewonnen, zooals uw eerste bericht volkomen terecht vermeldde, en het nieuwe heeft het verloren.

De hoofdmannen van het nieuwe bestuur zijn zeker benauwd hunne meerderheid in de vergadering te verliezen - schaapjes worden maar eens per jaar geschoren - en doen zeker nu hun uiterste best om voor hun volgelingen de geleden nederlaag te verzwijgen.

Dat neemt echter niet weg, dat men een proces slechts kan winnen of verliezen, *en dat het nieuwe bestuur het heeft verloren !*

B.

X.

Ingezonden Stukken. (Door J. M. Klompe oud – afgezette - Voorzitter)

RESUMÉ van de openbare vergadering van leden der coöperatieve Stoomzuivelfabriek „*Lector et Emergo*”, in likwidatie, te Brouwershaven, „*Hotel Kloet*”, 26 Augustus 1903.

Na overhandiging van verschillende volmachten en het teekenen der presentielijst vraagt de voorzitter, de heer C. J. Boogerd, de goedkeuring der leden voor de aanwezigheid van mr. Van Renterghem als rechtskundigadviseur en de twee politie-beambten, waarvan de één gemeente-veldwachter van Kerkwerve en de andere die van Brouwershaven is, als getuigen. Uit het algemeen stilzwijgen wordt de goedkeuring afgeleid.

Daarna verklaart de voorzitter de vergadering voor geopend.

De notulen worden hierop voorgelezen, en onveranderd goedgekeurd

De heer J. M. Klompe vraagt alsnu, of deze vergadering weer een openbare is, welke vraag met ja door den voorzitter wordt beantwoord.

Hierop doet de voorzitter de mededeeling, dat deze vergadering is belegd om te spreken over zaken de likwidatie betreffende, en hij geeft het woord hierover aan mr. Van Renterghem. Deze zegt, dat in de vorige vergadering machtiging is gevraagd tot het instellen van een eisch van schadevergoeding *of* de fabriek terug. Met dat woordje *of* was nu bedoeld *en.*. Daarom vraagt hij thans machtiging om zulke te mogen veranderen, hetgeen met meerderheid van stemmen werd toegestaan.

Verder geschiedt een uiteenzetting van de zaak-Mulder, waarvan de vermelding ik liever aan anderen overlaat.

Alleen zij vermeldt de naïeve opmerking van den heer J. Lopse Hocke, dat het hem verwonderde, dat de heeren van het oude bestuur, hetwelk vroeger zooveel met Mulder ophad, dat die hem nu niet de geëischte gelden verschafte.

De heer Van Renterghem deelde hierop mede, dat door mr. A. J. F. Fokker een schrijven was gericht aan mr. D. van der Vliet, waarin hij het wenschelijk achtte aan de bestaande procedures een einde te maken. Vroeger waren velen van de hoofdpersonen vrienden. En nu staan ze als vijanden tegenover elkander. Uitbreiding hiervan was tot in latere geslachten te duchten. In dat schrijven verklaarde mr. Fokker tevens, dat hij zulks geheel op eigen handje deed, en derhalve zonder voorkennis van één der leden van het oude bestuur.

De heer Van Renterghem, hoewel nog niet kunnende adviseeren op het gedane voorstel in te gaan, zag toch daarin een verblijdend teeken. Het was een toenadering der andere partij. Hij zoude wel eens met mr. Fokker willen confereeren.

Op de nu volgende vraag van den voorzitter, of nog iemand iets wenscht te zeggen in het belang der zaak, antwoordde de heer J. M. Klompe, dat hij nog wel iets had mede te deelen. Hij zeide namelijk het in het moreele en in het financieële belang van alle leden te achten, dat de reeds te lang bestaande kwestie wordt beëindigd, en had de zekerheid, dat op zeer enkele uitzonderingen na alle leden daarnaar verlangden. Slechts de voorzitter, secretaris en adviseur, alle drie volgens zijn bescheiden meening vertegenwoordigd in den heer Van Renterghem, hadden er financieel belang bij, dat de procedures bleven bestaan. Zijne handelingen bewijzen dat, wat ik met feiten zal bewijzen.

Keeren we daartoe even terug naar de vergadering van 7 Juli, punt 6 van het convocatie. biljet. Daar wordt gevraagd machtiging tot terugvordering van de vaste goederen der vereeniging, den de fabriek. Als toen Boogerd op zijn Schouwsch gezegd had, ziet eens heeren, dat oude bestuur heeft de fabriek onrechtmatig verkocht, daardoor hebben wij schade geleden, want het is te goedkoop, laten wij nu de fabriek terug eischen, dan kunnen wij die opnieuw verkoopen, en dan komt alles weer terecht; maar ze willen die fabriek niet goedschiks afstaan, dus moeten we een proces aan doen: daartoe is machtiging noodig van de leden, geeft ons die nu, en dan zullen we het beproeven, dan weet ik zeker, dat de uitslag der stemming anders zou zijn geweest. Maar neen, zegt de heer Van Renterghem, we moeten akte van schadevergoeding vragen, daarmede nu heeft hij de leden verlakt, want ik weet, dat er zijn, die niet wisten, dat die akte van schadevergoeding tevens beteekende machtiging tot proces. Ook noemde mr. Van Renterghem in de vorige vergadering een cijfer van 20 mille, die de directeur had beloofd te zullen teruggeven, als bleek, dat hij ze schuldig was, en van het oude bestuur werd geëischt een som van f 7500.--. Dus om van te watertanden. Maar in de vergadering, die aan de vorige voorafging, constateerde mr. Van Genterghem zelf, dat van den directeur niets te halen was. Als hij nu de kunst verslaat een kei de huid af te doen is hij mijns inziens de knapste atleet, de baas.

Nu geef ik u de heilige verzekering, dat ik niet geweten heb, en nog niet weet, dat ik niet gerechtigd was de fabriek te verkoopen. Hocke (Mongenie) wist dat ook niet. Die is staande de vergadering nog komen zeggen, dat hij bij notaris Franse was wezen informeerden, of wij daartoe het recht hadden, en deze had gezegd, dat wij daartoe volkomen bevoegd waren. Nu hoop te hij maar, dat wij de belangen der leden zouden behartigen, en ik geef u bij dezen weer de volle verzekering, dat het mijn vaste overtuiging was en is, dat met den verkoop der fabriek voor 10 duizend gulden de financiëel belangen der leden zijn behartigd.

Als vergelijkend voorbeeld haalde de heer J. M. Klompe nog dit aan, dat J. M. v.d. Bout verleden jaar, toen hij grond van den dijk van den Zuidnieuwland-Polder naar zijn hofstede vervoerde, ook niet wist daartoe niet gerechtigd te zijn. Maar de directie van dien polder heelt hem humanaan behandeld, door hem denzelven terug te doen brengen, dat dan ook tot de laatste kluit toe is geschied.

De heer Hocke (Mongenie) zeide, dat het waar was, wat de heer Klompe opmerkte, dat hij had gezegd, dat zij de fabriek mochten verkoopen, maar voerde ter verontschuldiging aan, dat notaris Franse het ook niet wist.

Nu verder de vergadering in het „*Hotel Van Oppen*” bij den heer Van de Ven. Die had tot grondslag een schikking, maar eilieve! Het eerste, wat de heer Van Renterghem zeide, was, als mij de heeren van het nieuwe bestuur erkenden als zoodanig, was het goed, anders konden wij wel weer heen gaan. Is dat nu een poging tot schikking?

Dan volgt de vergadering bij den heer Kloet, om rekening en verantwoording te doen van 26 Januari 1902 tot 27 Mei 1902. Die had ik in de laatste vergadering niet gedaan, en zal dat nu eens doen. Wij zijn allen gezeten. De heer Boogerd opende de vergadering, en zegt: Johannes Matthijs Klompe, bent u present. Ik zet een lachend gezicht op, andermaal, „Johannes Matthijs Klompe, bent u present”; ik lachte weer. Daarop, „Cornelis Johannes Hocke Hoogenboom, bent u present”, die zet ook een lachend gezicht. Weder de vraag: „Cornelis Johannes Hocke Hoogenboom, bent u present”. Nu zegt deze, houd nu toch geen gekheid op. Daarop volgen de vragen aan de heeren H. C. Bolle, s. v. d. Weijde en J. van de Vate, die toestemmend antwoorden.

Nu zegt mr. Van Renterghem, Johannes Matthijs Klompe, bent u bereid rekening en verantwoording te doen. Ik zeg, nu moet ik eerst de vraag doen, of daarin nu verandering is ingekomen. Vroeger toch werd die aangeboden aan de commissie van toezicht. en ... Hier viel mr. Van Renterghem mij in de rede, zeggend : wij treden in geen details; Johannes Matthijs Klompe, ik vraag u, of u bereid bent rekening en verantwoording af te leggen. De heer Klompe zegt: neen, voor die heeren hier niet: hetzelfde antwoord volgt van de andere heeren. (Afgelopen).

Nu is vroeger gezegd, dat wij autokratisch optraden, maar waaronder is deze handelwijze nu te rangschikken . Moet nu mr. Van Renterghem telkens van Rotterdam komen, om ons die vragen te stellen. Kan dat de heer Boogerd niet? Vergeet niet, dat mr. Van Renterghem zeker geen man van een daalder daags is. En de boeren zijn in den regel afkeerig van hooge dagloonen. Nu weet ik waarlijk niet wat achter die erkenning van het bestuur zit; b.v, de heer Boogerd is burgemeester van Kerkwerve, en al zeggen wij nu allen, we erkennen u als zoodanig niet, dan is hij toch burgemeester van Kerkwerve. Maar er is wat anders.

In de vorige vergadering heeft mr. Van Renterghem zijn beschouwing over de zaak gegeven. Ik wil de mijne nu ook eens mededeelen.

Het Hof heeft beslist, dat de voortgezette vergadering te Haamstede wettig was, maar heeft niet gezegd, dat de heeren het eenige wettige bestuur vormden. Nu kunnen toch en wettige vergadering wel onwettige besluiten worden genomen.

Ten 2de, den eisch bij de rechtbank te Zierikzee ingesteld, dat wij alle boeken, bescheiden en gelden zouden afdragen, heeft het hof ontzegt, zoodat, als wij die boeken hadden terugeësch, die zeker hadden terug moeten komen. Bovendien de wijze, waarop die boeken zijn weggehaald, wat Hocke (Mangenie) in de vorige vergadering zelf heeft geconstateerd en waarvan nota is genomen, is verdacht.

Ten 3de zijn de heeren veroordeeld door het Hof in alle kosten, zadat ze geen machtiging hadden, derhalve behoeft geen der leden daarvan een cent te betalen. De leden hebben zeker niet gezien, in welke gunstige conditie ze zijn geweest voor de laatst gegeven machtiging om te procederen. Nu zitten ze er weer aan vast.

Daarop nam mr. Van Reulerghem het woord, en was verontwaardigd dat de heer Klompe hem had verdacht, dat hij de procedures trachtte voort te zetten om er geld uit te slaan voor eigen privé. Ook het woord „verlakt” was een belediging en dat liet hij zich niet zeggen, bij zoude den heer Klompe binnen 2 x 24 uren ter verantwoording roepen voor den officier van justitie en de getuigen last geven procesverbaal op te maken. Hen waren de belangen der vereeniging opgedragen en dat was zijn eenig streven en plicht; derhalve eischte hij, dat de heer Klompe excuus zoude vragen voor bovengenoemde beschuldiging, anders moest hij zich voor de gevolgen wachten. Ook had hij een leugen verteld, want in de acte van het Hof stond wel degelijk, dat het wettig bestuur was. Hij legde een afschrift daarvan ter inzage voor aan een elk.

De heer J. M. Klompe zeide zelf de akte niet gelezen te hebben, maar het van mr. A. J. F. Fokker vernomen te hebben, die toch ook wel zal kunnen lezen. En wat betreft het excuus vragen, welnu, als dat verlangd wordt, doe ik dat bij dezen. Maar nu moet ik toch mr. Van Renterghem nog eens zeggen, dat bij ook kan liegen en dat gedaan heeft in de vorige vergadering. Toen heeft u gezegd, dat wijl het oude bestuur na 27 Mei 1902 niets meer had

gedaan, daaruit bleek, dat als wij bestuur gebleven waren, de zaak nog even onberedderd was. Dat is een grove leugen.

Mr. Van Renterghem kon nooit weten, wat wij zouden gedaan hebben. Wat wel zou zijn geschied, is, dat de geheele zaak al lang vereffend zoude zijn geweest en geen der leden één cent ten onnutte betaald. Er was geen haat, nijd en vijandschap gesticht tot mogelijk in het nageslacht. En dat alles is in hoofdzaak het werk van den heer J. M. v. d. Bout.

De heer J. de Vlieger heeft tusschentijds ook nog opgemerkt, dat hij geïnformeerd heeft en dat het waarheid is, dat de heeren van het nieuwe bestuur alle vorige kosten moeten betalen en het niet is, zooals de heer Boogerd in de laatste vergadering aan hem ten antwoord gaf dat van af 27 Mei 1902 alle kosten voor de vereeniging zoude zijn.

Ook zeide de heer J. M. Klompe nog, ten bewijze, dat mr. Van Renterghem zulke grootsche gedachten van vele leden der vereeniging heeft, dat nog kort geleden mr. Van Renterghem sprekende met iemand over de zaken der fabriek, deze aanvoerde, dat er toch een commissie van 18 leden was geweest, bestaande uit de voornaamste leden, die alles nagezien en geconstateerd hadden, dat alles in orde was. Het antwoord was, och de kennis van die leden schat ik niet hoog en toen die iemand (mr. Van Renterghem weet wel, wien ik bedoel) ten antwoord gaf, maar Hocke van Mongenie was er toch bij, een nogal administratief man, antwoordde bij, ook Hocke van Mongenie ziet het kleine maar niet het groote, hij ziet de punt van de naald, maar weet de naald niet te hanteeren. Dat „Mongenien” heeft mr. Van Renterghem van u gezegd.

Voorts vernam ik later, dat zeker tengevolge van de verandering van het woordje *of* in *en* de dagvaarding is geschied aan de vennootschap tot teruggave der fabriek.

Nu kunnen zeker de leden met recht het bekende liedje aanheffen van: „Wie zal dat betalen, zoete lieve Gerretje”, enz. enz.

J. M. KLOMPE.

Ingezonden Stukken.

Den Heer Redacteur van de Zierikzeesche Nieuwsbode.

Geachte Heer Redacteur

Tot mijn verwondering vond ik in uw geëerd blad van Donderdag 3 Sept. j.l. een stuk van de hand van zekeren heer Klompe, gewijd aan de verwickelingen en moeilijkheden in zake de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*”, waarin een zóó eigenaardige voorstelling aan de zaak gegeven wordt, dat ik niet kan nalaten een en ander mee te deelen, opdat een ieder wèl zij ingelicht. Daarom, mijnheer de Redacteur, zult gij mij zeer verplichten het onderstaande in uw geëerd blad op te nemen.

Vooraf enkele regelen nog om duidelijk te .kan, wat eigenlijk de zaak is, daar ik vermoed, dat het door den heer Kl. (den ex voorzitter der Vereeniging) ingezonden stuk niet ieder een heldere voorstelling der zaak zal gaven, hoeveel oprechte bewondering ik ook overigens moge hebben voor des heeren Klompe's uitmuntend journalistiek talent.

Ongeveer anderhalf jaar geleden werd mijn assistentie ingeroepen naar aanleiding van verschillende gebeurtenissen en moeilijkheden in de Vereeniging, De heer J. M. van den Bout Fz. Kon zich niet vereenigen met de wijze van handelen zijner medebestuurderen en nam het initiatief tot het beleggen eener buitengewone vergadering , waarin het oude bestuur (met uitzondering van den heer J. M. v.d. Bout Fr.) werd afgezet, en het thans zetelende bestuur met groote meerderheid van stemmen werd verkozen. De ex-bestuurderen wenschten echter de wettigheid dezer vergadering en derhalve de geldigheid der afzetting en verkiezing niet te erkennen. Hierop volgde een procedure ; zoowel Rechtbank als Hof beslisten, dat het oude bestuur (om de bewuste 5 heeren nu maar eens met dezen naam te bestempelen) wettig was afgezet en het nieuwe bestuur wettig was verkozen. Wat den heer KI. nu mag bewegen om lijnrecht in strijd met deze in hoogste instantie gegeven beslissing (immers het oude bestuur legde zich daarbij meer en liet den termijn voor cassatie ongebruikt passeeren) vol te houden dat de afzetting en verkiezing niet wettig was geschied, is mij een raadsel. Dergelijke á tort et á travers gelanceerde beweringen, kan men niet anders dan met een schouderophalen passeeren.

Ik kan niet meer doen dan verklaren, dat de grossen van de bewuste uitspraken ten mijnen kantore voor ieder belanghebbende ter inzage liggen, zoodat een ieder zich persoonlijk kan overtuigen. Jammer, dat de heer KI. de gelegenheid om die stukken in zien, hem op de jongste vergadering geboden, ongebruikt heeft laten voorbijgaan. Hij schijnt er echter de voorkeur aan te geven te schermen met van derden ontvangen en waarschijnlijk nog maar half door hem begrepen mededeelingen.

Toen nu eenmaal de qualiteit van het nieuwe bestuur onbetwistbaar vaststond, besloot dit de noodige maatregelen te nemen om de heeren ex-bestuurderen aan te spreken tot vergoeding van de door hen veroorzaakte schade. Bedoelde heeren hadden n.l. geheel tegen den zin der Vereeniging, hun eigen autocratischen wil doordrijvend, alle bezittingen der Vereeniging geheel onbevoegd onderhands voor een lagen prijs verkocht. Gedurende de jaren van hun beheer waren herhaaldelijk vrij groote bedragen geld voor de Vereeniging bij den bankier opgenomen en wel, in strijd met de uitdrukkelijke voorschriften der statuten, geheel buiten goedkeuring van de commissie van toezicht.

De boeken der Vereeniging bleken in een uiterst déplorabelen toestand te verkeerem, zóó zelfs, dat het nieuwe bestuur zich verplicht achtte onmiddellijk maatregelen te nemen tegen den directeur. Kortom, de Vereeniging had door toedoen van de ex-bestuurderen en van den directeur groote schade geleden en wenschte deze op hen te verhalen. Op de vergadering van 8 Juli j.l. werd besloten tegen de ex-bestuurderen te ageeren tot rekening en verantwoording en tot vergoeding der door hen veroorzaakte schade en ten slotte om terug te vorderen de fabriek, die door onbevoegden verkocht en dus nog eigendom der Vereeniging was. Dat de leden op die vergadering niet zouden hebben geweten, dat het voorstel noodzakelijk inhield het voeren van processen, betwist ik ten sterkste, immers dit werd den leden uitdrukkelijk medegedeeld; de daarvoor aan het bestuur te verstrekken volmacht werd eenige malen, vóór er tot stemming werd overgegaan, duidelijk en met de noodige intonatie voorgelezen, en bevatte de woorden „*gerechtelijk terugvorderen en gerechtelijke actie*”. De term „*akte vragen van schadevergoeding*” is door mij niet gebezigd en kan dan ook niet door mij gebezigd zijn om de eenvoudige reden, dat die woorden geen beteekenis zouden kunnen hebben. Ik raad den heer KI, dan ook ter opfrissing zijner memorie ernstig aan de notulen van de vergadering van 8 Juli eens ter inzage te vragen en de redactie van de bedoelde volmacht eens nauwkeurig te bestudeeren. De bedoelde notulen zijn in een daaropvolgende vergadering in tegenwoordigheid van den heer KI. goedgekeurd.

Dat het noodzakelijk was de fabriek terug te vorderen en bovendien schade te eischen, behoeft geen betoog. Immers, wie garandeert thans eenzelfde prijs als de fabriek en eigendommen destijds bij publieken verkoop zouden hebben opgebracht? In welken toestand zullen die eigendommen zich bevinden als de Vereeniging ze terugkrijgt? Wie zal het rente-verlies en de kosten, welke voor de terugvordering noodzakelijk gemaakt moeten worden, betalen? Dat de heeren ex bestuurderen die schade liever niet betalen, wil ik gaarne aannemen, doch bij twistgedingen is men nu eenmaal niet gewoon te handelen overeenkomstig den wensch zijner tegenpartij

Ook het proces, waarbij rekening en verantwoording gevorderd wordt van het destijds zetelende bestuur over het laatste tijdperk van hun beheer, is beslist noodzakelijk. De heeren hadden dit kunnen voorkomen door die rekening en verantwoording in der minne te doen, waartoe hun gelegenheid is gegeven, welke zij echter ongebruikt hebben laten passeeren.

't Is moeielijk voor mij den heer KI in zijn lang betoog te volgen en stuk voor stuk alles te weerleggen. Eensdeels zou ik misschien te veel plaats vorderen, anderdeels is het mij niet mogen gelukken den heer KI, overal in zijne diep-philosophische beschouwingen te volgen en de strekking daarvan te begrijpen. Een enkele opmerking moet mij echter nog uit de pen. In de vergadering van 26 Aug. jl. maakte de heer KI, mij dezelfde verwijten als die, welke vervat zijn in zijn jongste pennevrucht en hij bezigde daarvoor bepaald voor mij beleedigende termen. Toen ik hem met nadruk daarop wees en van van hem eischte, dat hij daarop terug zou komen en mij verschooning zou verzoeken, deed bij dit staande de vergadering, hetgeen hij de leden nog al eenige hilariteit verwekte. Waartoe nu echter weer de plaatsing van dit stuk? De bedoeling is niet ver te zoeken. De heer KI. zou toch o zoo gaarne het vertrouwen schokken, dat het nieuwe bestuur en de Vereeniging in mij stellen. Ik neem daarmede echter volstrekt geen genoegen en zal dan ook niet nalaten mijne maatregelen in deze te treffen. Het spijt mij daartoe te moeten overgaan, doch de heer KI. dwingt mij er toe. Hoe ongevaarlijk ik des heeren Klompe's litterair product ook overigens acht, wensch ik toch mijn naam niet aldus publiek beklad te zien.

Maar om tot de zaak terug te keeren. De overige bemerkingen van den heer KI. zijn even weinig steekhoudend als juist. Zeer zeker heb ik in een algemeene vergadering den leden medegedeeld, dat schade zou kunnen worden gevorderd van het oude bestuur. Een bedrag heb ik daar ter plaatse niet genoemd. Ook nu acht ik het het beter daarop niet vooruit te loopen. Ik twijfel niet, of voor wij veel verder zijn, zal de heer KI. in zijn geldbuidel moeten tasten.

Alle leden der Vereniging weten, dat betaald is de schade, welke de Directeur aan de Vereeniging heeft toegebracht, wel te verstaan voor zoover die momenteel door den accountant was becijferd. Hoe groot die schade totaal zou zijn, indien de accountant eens alle boeken nauwkeurig bestudeerde en een volledig rapport met finale becijfering opmaakte, valt moeilijk te zeggen. Ongetwijfeld zal dat een groot bedrag zijn. Ik voor mij weet zeer goed, dat de Directeur, een onvermogen man, niet meer betalen kan, maar heb ik dan den leden geadviseerd een procedure tot schadevergoeding tegen den Directeur te gaan voeren? Integendeel, ik heb dat ontraden. Eerst dan wanneer ik, na mijn mededeeling, dat de Directeur niet in staat was meer te betalen, den leden had aangeraden tegen hem te gaan procederen, zou de heer KI. met recht kunnen zeggen, dat ik procedures uitlokte, slechts bedacht op eigen gewin. Eigenlijk was het overbodig deze redeneeringen van den heer KI., waaraan kop noch staart is, te weerleggen. Daar zijn eerste pennevrucht echter niet uitmunt door duidelijkheid en aan verstaanbaarheid veel te wenschen overlaat, achtte ik het niet overbodig daaraan een enkel woord te wijden.

De vraag, of de fabriek en de verdere eigendommen der Vereeniging geheel eigenmachtig door het oude bestuur onder toestemming der leden mocht worden verkocht valt m.i. nog al gemakkelijk te beantwoorden. Hoe zou de heer KI. er over denken, indien hij reeder was en de kapiteins zijner uitgezeilde schepen kwamen terug met het bericht, dat zij in een buitenlandsche haven zijn schepen maar hadden verkocht? Ik voor mij geloof, dat hij daarmede wel geen genoegen zou nemen. En mocht de heer KI, werkelijk zoo weinig onderscheidingsvermogen hebben tusschen *wat mag* en *wat niet mag*, dan raad ik hem ernstig aan alvorens hij weer zitting neemt in het bestuur van een of ander lichaam, eerst nog eens een tijdje naar de schoolbanken terug te gaan.

„Wat hebt gij ons hard behandeld, en wat hebben wij gelachen bij de gelegenheid, die ons gegeven werd om voorstellen tot schikking te doen en rekeningen verantwoording in der minne af te leggen”, zegt de heer KI. Zooals bekend had de Vereeniging het bestuur gemachtigd in de vergadering van 8 Juli j.1. om de drie bovengenoemde procedures te voeren. Alvorens daartoe zou worden overgegaan, wenschte zij echter den heer KI. cum suis in de gelegenheid te stellen die voorstellen te doen, die zij zouden meenen te behooren en in der minne rekening en verantwoording te doen. De heeren kregen een brief van het nieuwe bestuur om op een bepaalden dag te Zierikzee te verschijnen, teneinde daar, indienn zij zulks wenschten, voorstellen tot afbetaling der schade te doen. De heeren verschenen, doch in plaats van voorstellen te doen, wenschten zij te gaan debatteeren over de vraag, wie nu wel het wettige bestuur was, - een kwestie, die reeds lang geleden in hoogste instantie was beslist.

Ik maakte hun er toen op attent, dat deze gelegenheid hun was gegeven om aan het nieuwe bestuur voorstellen te doen en niet om over die reeds lang uitgemaakte kwestie te debatteren zoodat zij, tenzij zij aan dit bestuur voorstellen hadden te doen, maar heen moesten gaan. Zoo ook op de bijeenkomst bepaald voor het in der minne afleggen der rekening en verantwoording. Het oude bestuur verscheen daar, doch (behoudens de heer J. M. n. d. Bout Fz.) weigerden zij uitdrukkelijk aan de heeren Boogerd cum suis de rekening en verantwoording te doen.

De heeren ex-bestuurders hebben dus de procedures zelf gewild. De gevolgen zijn voor hunne rekening.

Vermakelijk is de inconsequentie dier heeren. Zij beweren zelfs nog het wettige bestuur te vormen en dus de heeren Boogerd cum suis als zoodanig niet te erkennen. Zij verschijnen echter wel op vergaderingen door het nieuwe bestuur bijeengeroepen, en hebben wel den hoofdelijken omslag door het nieuwe bestuur uitgeschreven en wel in handen van dat bestuur betaald. Evenzoo verschenen de heeren op de sommatie om aan de heeren Boogerd cum suis in der minne rekening en verantwoording te doen, doch daar gekomen weigerden zij. Kan men nu een dergelijke houding anders qualificeeren dan ten spitse gedreven inconsequentie?

En wat heeft de heer Klompe en zijn partijgenooten, die nog meenen zelf bestuur te zijn, van af 27 Mei 1902 (datum hunner afzetting) voor de Vereeniging gedaan.? Hebben zij gedurende al dien tijd een vergadering bijeengeroepen ter bespreking der belangen der Vereeniging of iets anders voor de Vereeniging gedaan? Niets, absoluut niets hebben zij gedaan. Ja toch, zij hebben gelachen toen hun gelegenheid gegeven werd in het „Hotel Kloet” om rekening en verantwoording te doen. Ik betwijfel echter, hoe comisch en geestverheffend dat schouwspel ook moge zijn, of de Vereeniging daarmede eenigzins gebaat is.

Over wat de heer Kl. cum suis zouden gedaan hebben als , zullen wij maar niet verder spreken; men is nu eenmaal gewoon te oordeelen naar iemands daden, niet naar datgene, wat hij zou hebben gedaan als.....

Wie de heeren Kl. en De Vlieger van advies gediend heeft, over de vraag, wie de kosten van de afgelopen procedure zal hebben te betalen, is mij niet bekend. Ik twijfel echter niet, of die raadsman zal mijn meening dienaangaande deelen, indien hij omtrent de feiten nauwkeurig is ingelicht, en ik veronderstel dan ook, dat die raadsman door bedoelde heeren verkeerd is ingelicht of wel, dat zij dien raadsman niet hebben begrepen.

Wij zullen daarop echter niet vooruit loopen; na verloop van eenigen tijd zal de heer Kl. het wel merken.

En nu een enkel woord over den heer J. M. v.d. Bout Fz. Dat is de man, zegt de heer Kl. die het rad aan het draaien heeft gemaakt. Dat nu ben ik volkomen met hem eens. Hij is de persoon, die de Vereeniging de oogen heeft geopend, hij is de man, die het initiatief heeft genomen tot het kiezen van een nieuw bestuur, hij is degene, die de Vereeniging recht heeft willen doen wedervaren en alle veroorzaakte schade wil doen betalen door hen, die ze veroorzaakten. Ik kan mij zeer goed begrijpen, dat de heer Kl. liever had gewild, dat de heer v.d. B. had stilgezeten en gezwegen, doch ik geloof, dat het zóó meer in het belang der Vereeniging is. Gelukkig, dat de heer v. J. B. direct steun heeft gevonden bij de heeren Boogerd cum suis en de commissieleden, die allen hetzelfde goede doel voor oogen hebben en naar het bereiken daarvan ernstig streven.

En al poogt nu de heer Kl. het vertrouwen, dat het bestuur en de Vereeniging in mij stelt, te schokken, dan zal hem dat toch niet gelukken om de eenvoudige reden, dat de heeren zelf zeer goed in staat zijn te beoordeelen, aan welke zijde het recht is.

Dat ik van de heeren Hocke van Mongenie en de overige bestuurs- en commissieleden op minder waardeerende wijze zou hebben gesproken, is beslist onwaar. Zij zullen mij zekerlijk vertrouwen, indien ik hun verzeker, dat de door den heer Kl. aangehaalde woorden of derge-

lijke van dezelfde strekking of beteekenis nooit en te nimmer tegen wien ook door mij zijn ge- bezigd. Laat de heer Kl. nog eens nader informeren en zijn zegsman eens naar mij verwijzen.

Zoover mij mogelijk was en zoover het litteraire product van den heer Kl. was te begrijpen, heb ik dit m.i. beantwoord. Én in het belang der Vereeniging èn mijn persoonlijk belang achtte ik het wenschelijk, dat de lezers van dit blad een juiste en gezonde voorstelling der zaak zouden krijgen.

Den heer Kl. wensch ik succes met zijn talentvol stukje, hij moet het hier niet bij laten. Laat hij echter, zijn pen laten rusten en zijn inkt bewaren, totdat hij eens een zaak kan behandelen, waarin het door hem ingenomen standpunt beter te verdedigen is

U, mijnheer de Redacteur, dankzeggend voor de verleende plaatsruimte.

Hoogachtend,

Uw. Dv.,
Mr. C. A. VAN RENTERGHEM.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 16/01/1904; p. 2/6

Ook stond terecht J. M. K., 60 jaar, landbouwer, wonende te Dreischor, beklagd van een ingezonden stuk, voorkomende in de *Zierikzeesche Nieuwsbode* van 3 September 1903, zijnde een resumé van een te Brouwershaven gehouden vergadering van de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, daarin den heer mr. C. A. van R., advocaat te Rotterdam, opzettelijk te hebben beleedigd.

De heer Van R., die daarop eene aanklacht had ingediend, verklaarde als getuige, zich beleedigd te achten door hetgeen door beklagde was geschreven en wel door de in het stuk gebezigde uitdrukking van het woord »verlakt».

Mede werd als getuige gehoord de redacteur van genoemde courant, de heer A. F.

Beklaagde verklaarde het verslag aan genoemde courant te hebben ingezonden, doch niet met het doel om getuige Van R. te beleedigen, maar omdat hij als voorzitter van het oude bestuur van genoemde Vereeniging het wenschelijk achtte, dat het in de vergadering verhandelde ter kennis kwam van de niet aanwezige aandeelhouders en van andere belanghebbenden.

De rechtbank overwoog o. m. dat het woord »verlaken» niet als beleedigend kon worden aangemerkt, en niet bewezen achtende, dat beklagde bij het opnemen van de bij dagvaarding vermelde woorden in het ingezonden stuk, het opzet had om den getuige te beleedigen, sprak zij hem van het te laste gelegde vrij.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

In het verslag, door U gegeven van de vergadering der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek in liquidatie, staat:

1°. dat mr. Van Renterghem mededeelt dat ik mij verbonden had, dat wij (d. z. de leden) geen verdere processen zullen hebben.

Dat is volkomen onjuist. Ik heb alleen mij sterk gemaakt, dat als het zoogenaamd nieuwe bestuur alle processen introk, ook die tegen de nieuwe naamloze vennootschap Luctor et Emergo, welke geen partij was bij de schikking voor de rechtbank behandeld, deze nieuwe vennootschap die intrekking zou goedvinden;

2°. dat de heer Bolle zijn amendement intrekt wegens de verzekering van mr. Van Renterghem, dat aandeelhouders niet het recht hebben in de schikking der rechtbank verandering te maken.

Dat heeft mr. Van Renterghem zeker niet gezegd, en kan hij niet gezegd hebben, want de leden der coöperatieve fabriek waren volkomen bevoegd, als zij de waarde der fabriek bij de schikking te hoog berekend vonden de som

in de schikking genoemd te *verminderen*. Zij waren niet bevoegd die te *vermeerderen*.

Wat de heer M. Bolle gezegd heeft, was dus volkomen ter zake dienende, en zal door den heer van Renterghem wel op andere gronden dan de door u genoemde bestreden zijn.

Hoogachtend

Uw dr.

A. J. F. FOKKER.

Wij kunnen den geachten schrijver mededeelen, dat wij overeenkomstig onzen plicht getracht hebben een getrouw en onpartijdig verslag te geven van het verhandelde in de jongste te Brouwershaven gehoudene Algemeene Vergadering der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” in liquidatie.

Uit de omstandigheid, dat er vanwege hen, die bij een mogelijke onjuiste voorstelling door ons van het gesprokene, belang hebben, ter voorkoming van misverstand, hetzij een rectificatie van onze zijde te verzoeken, hetzij zelf een zoodanige te plaatsen, en dit niet gedaan hebben, meenen wij te mogen afleiden, dat in ons verslag het gehoorde juist is weergegeven.

De REDACTIE.

— In de hedennamiddag te Brouwershaven gehoudene algemeene vergadering van de Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo”, die door den heer C. J. Boogerd geopend, en door den heer mr. C. A. van Renterghem werd bijgewoond, werd de door de rechtbank te Zierikzee aangeboden schikking, waardoor aan de hangende procedures een einde wordt gemaakt, met 61 tegen 6 stemmen aangenomen.

ALGEMEENE VERGADERING der stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” in liquidatie, gehouden in de bovenzaal van het „*Hotel KLOET*” te Brouwershaven.

De voorzitter, de heer C. J. Boogerd, opent de talrijk bezochte vergadering, en na gevraagd te hebben, of er nog leden zijn, die de presentielijst niet geteekend hebben, en of er nog iemand een volmacht bezit, die niet aan het bestuur overhandigd is, deelt bij aan de vergadering de volmachten mede, die bij het bestuur zijn ingekomen.

De heer Bolle van Haamstede heeft de volmacht van den heer Hoogeboom te Renesse laten liggen. Met het oog hierop onderwerpt de voorzitter aan de beslissing der vergadering de vraag, of de mondelinge lastgeving voldoende is.

De heer Bolle gelooft, dat art. 39 der statuten een mondelinge volmacht toelaat. Hij zou gaarne hierover het oordeel van mr. Van Renterghem willen vernemen.

De heer mr. Van Renterghem meldt, dat het aangehaalde artikel geen beletsel oplevert iemand toe te laten, die een mondelinge volmacht heeft. Hij van zijn kant heeft er dan ook geen bezwaar tegen. Op de desbetreffende vraag des voorzitters worden alle volmachten, inclusief die van den heer Bolle, stilzwijgend door de vergadering goedgekeurd.

Hierop worden door den secretaris, den heer J. W. Gaat, de notulen van het verhandelde in de vorige Algemeene Vergadering voorgelezen. Deze worden, nadat aan den heer Vis, die meende, dat zijn woorden onjuist waren weergegeven, was toegezegd, dat in de notulen van deze vergadering de rectificatie zoude worden opgenomen, met algemeene stemmen, en onder dankzegging aan den secretaris voor zijn goede redactie, vastgesteld.

De voorzitter zette hierop het doel, waarmede deze vergadering belegd was, uiteen. Het bestuur wenschte de goedkeuring der vergadering te verkrijgen op de schikking met de tegenpartij voor de rechtbank te Zierikzee getroffen. Hij zal aan den heer mr. Van Renterghem het woord geven, teneinde die schikking mede te deelen.

De heer De Vlieger vraagt, voor wiens rekening mr. Van Renterghem hier is, daar men nu toch buiten procedure is.

De voorzitter meent, dat de procedure nog hangende is, want de schikking van de rechtbank is door het bestuur aanvaard behoudens de goedkeuring van de Algemeene Vergadering. Hieruit volgt, dat mr. Van Renterghem hier is voor rekening van de Algemeene Vergadering.

Op de vraag, die hierop gedaan wordt, of mr. Van Renterghem deze vergadering mag bijwonen, merkt de voorzitter op, dat de zaal, waarin men vergadert, een lokaal is toegankelijk voor het publiek. Bovendien is ook een lid van de pers aanwezig.

Na nog eenige discussie, waarbij de heer Bolle verklaart tegen de aanwezigheid van mr. Van Renterghem geen bezwaar te hebben, maar het te ver gedreven zou achten, indien het bestuur, zooals de voorzitter gedreigd heeft, mocht heengaan, wanneer mr. Van Renterghem hier niet het woord mag voeren, werd door dan voorzitter het voorstel gedaan en in stemming gebracht, of de heer mr. Van Renterghem het recht heeft de vergadering bij te wonen, en daarin te spreken. Voordat men tot de stemming overging, verklaarde de heer J. M. Klompe daartegen te zullen stemmen, zoowel uit een financieel oogpunt als ook omdat hij wegens de opgedane ervaring voor de aanwezigheid van mr. Van Renterghem eenigszins huiverig is geworden.

De uitslag der hierop gehoudene stemming is, dat 53 vóór en 12 stemmen daartegen waren, terwijl 3 stemmen blanco werden uitgebracht.

De voorzitter geeft alsnu het woord aan mr. Van Renterghem.

Mr. Van Renterghem: Zooals men zich herinneren zal, heeft het bestuur de opdracht gekregen verschillende procedures te voeren, die haar oorsprong vonden in de volgende feiten:

- I. dat vijf heeren, die na het bestuur te hebben gevormd, meenden het bestuur nog uit te maken, alhoewel zij waren afgezet;
- II. dat die vijf heeren met den heer J. M. van den Bout Fz, de fabriek hebben verkocht;
- III. dat die vijf heeren zonder genoemden heer Van den Bout, de fabriek aan den heer W. J. Mulder hebben geleverd.

De procedures dienden:

- 1) om het oude bestuur te noodzaken tot het afleggen van rekening en verantwoording, waartoe het verplicht was;
- 2) om van de nieuwe vennootschap terugvordering te verlangen van de fabriek en al wat daarmee samenhangt;
- 3) om de vijf heeren aan te spreken tot vergoeding van de door hen veroorzaakte schade.

In de eerste procedure bepaalde de rechtbank de uitspraak op den 15den Mei. Deze werd echter door haar vervroegd, en incidenteel bepaalde zij, daar het haar voorkwam, dat deze en ook die andere procedures voor een schikking rijp waren, dat partijen en haar advocaten op Dinsdag den 8sten Maart voor haar zouden verschijnen. Op genoemden datum verschenen beide partijen voor de rechtbank, maar zij konden het niet met elkaar eens worden. Dezerzijds drong men aan op betaling van een bedrag, terwijl men anderzijds de waarde, waarop de fabriek getaxeed zou worden, betalen wilde.

Toen de fabriek verkocht werd, vertegenwoordigde zij, hoewel zij niet marcheerde, een zekere waarde. Door de procedures en het geharrewar is de fabriek niet vooruitgegaan. Zij zou dus bij taxatie een mindere waarde hebben. Ook, zou het kunnen zijn, dat de machinerieën zich niet meer in goeden staat bevinden. Daarom werd dezerzijde op een bepaald bedrag aangedrongen.

Toen de partijen het niet eens konden worden, heeft de rechtbank zich in raadkamer teruggetrokken, en in 't belang van beide partijen, en in 't belang van den vrede op het eiland een schikking voorgesteld.

De schikking van de rechtbank was hierop gebaseerd, dat dit bestuur als het wettig bestaande erkend werd, dat de f 10.000, waarvoor de fabriek verkocht was, aan het bestuur zoude ter hand gesteld worden, en dat een zekere schade zoude betaald worden.

Alhoewel dit bestuur van de algemeene vergadering een algemeene volmacht tot handelen gekregen heeft, zoo wilde het daarvan geen misbruik maken, en heeft daarom deze vergadering bijeengeroepen.

Is een proces hangende, dan heeft de rechtbank, als zij kans ziet een minnelijke schikking tot stand te brengen, het recht partijen voor zich te doen verschijnen. Wordt de door haar voorgestelde schikking aangenomen, dan wordt die door den griffier op schrift gebracht, en door partijen geteekend. Een dergelijke schikking heeft dan dezelfde rechtsgevolgen als een vonnis.

Partijen nu hebben verklaard tot de volgende minnelijke schikking te zijn overeengekomen. Gedaagden verbinden zich aan de eischers te betalen:

- a) voor waarde van alle roerende en onroerende goederen der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” de som van *f* 12.000.
- b) voor rente dier som van *f* 12.000: *f* 1000.
- c) voor schadevergoeding: *f* 1000.
- d) voor een deel in de proceskosten : *f* 1000.

Gedaagde J. M. v.d. Bout heeft op zich genomen van bovenstaande bedragen *f* 200 te betalen. Deze toch heeft wel tot den verkoop, maar niet tot de levering der fabriek zijn medewerking verleend.

De betaling zal geschieden op Donderdag, den 14den April 1904, ten kantore en in handen van mr. D. van der Vliet, procureur der eischers, tegen overgifte van een volledige désharge van het voormalig bestuur wegens het door hem gevoerd beheer, behalve voor zooveel betreft den eersten gedaagde met betrekking tot de gelden door hem respectief W. J. Mulder met zijn machtiging ten name der vereeniging opgenomen bij den heer M. C. de Crane te Zierikzee.

Gedaagden zullen aan de eischers afgeven alle boeken, die zij nog onder zich hebben, bepaaldelijk het register, bedoeld in art. 11 der wet op de Coöperatieve Vereenigingen. Wij voor ons verbinden ons de drie procudures in te trekken.

De heer mr. A. J. F. Fokker heeft zich verbonden, dat wij geen verdere processen zullen hebben.

Wij hebben ons de goedkeuring van deze overeenkomst door de algemeene vergadering van de leden der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” voorbehouden, en hebben ons verbonden om mr. A. J. F. Fokker van de beslissing dier vergadering kennis te geven.

Keurt de vergadering de schikking goed, dan zullen de gedaagden bij mr. D. van der Vliet betalen *f* 14.800: keurt zij die echter niet goed, dan gaan de processen door. Het bestuur is in de schikking getreden ander voorwaarde van de algemeene vergadering.

Wat de kwestie De Crane betreft, bij de Zierikzeesche Commandietkas zijn door den heer W. J. Mulder *f* 6 à *f* 7000 zonder goedkeuring van commiesarissen, maar met machtiging van den heer J. M. Klompe opgenomen. Hij adviseert, dat de vereeniging dit geld zal betalen, als het voor doeleinden der vereeniging besteed is, maar is het voor private doeleinden gebruikt, dan moeten de heeren Klompe en Mulder betalen. Deze kwestie is buiten de schikking.

De voorzitter. vraagt, of iemand het woord verlangt.

De heer M. Bolle Lz. heeft met vreugde vernomen, dat er kans op schikking was, en dat de rechtbank als bemiddelaarster is opgetreden. De som echter, die het oude bestuur te betalen heeft, komt hem te hoog voor. Men heeft vastgehouden aan het denkbeeld, dat de fabriek *f* 12.000 waard is. Dit is een denkbeeldige waarde. Geen onzer heeft het recht te zeggen: dat is zij waard. Vroeger spraken allen van een geringere som. Toen hij nog lid van het bestuur was, werd aan menschen, die uitvielen wegens uittreding of wegens overlijden, hetzij aan deze hetzij aan hun erven uitgekeerd. Dan moest opgegeven worden, hoeveel ieder moest bijpassen. Dan word de fabriek berekend ten hoogste *f* 10 000 waard te zijn. Niemand vond dien prijs te hoog. Nu meet men met twee maten. Toen men restitutie gaf, was *f* 10.000 genoeg, ook als iemand er zonder geldige reden uitging. ‘t Is daarom, dat hij met leedwezen gezien heeft, dat het bestuur niet aan de vroegere som heeft vastgehouden, maar die verhoogd heeft. Het oude bestuur heeft ter goeder trouw gehandeld: Bij die overweging komt het hem voor, dat wij in onzen zak geld zullen steken, dat ons niet toekomt. Wij moeten, als wij

sterven, tot onze kinderen kunnen zeggen: allee wat er is, is eerlijk het mijne. En als nu de waarde van de fabriek hooger wordt opgevoerd, dan heeft hij het idee, dat die f 20, die hij krijgt, hem niet toekomen. Hij stelt als amendement voor, dat het oude bestuur in plaats van f 5000: f 3000 zal bijdragen.

Mr. Van Renterghem weet niet, wat de reden geweest is, dat, als iemand uitviel, de fabriek op f 10.000 getaxeerd is geworden, maar wel weet hij, dat men verre boven de f 10,000 komt, als men berekent, wat de grond der fabriek, de inspan, machineriën, en verbouw gekost hebben, en als men daarbij nog voegt de waarde van de zaak als zoodanig. Ware de fabriek publiek verkocht, dan zouden verschillende gegadigden zich hebben voorgedaan en tegen elkaar opgeboden. Hij gelooft zelfs, dat de raming van f 12.000 nog veel te laag is. Het bestuur heeft echter toegegeven, omdat het een schikking wilde, om aan den twist en de tweedracht een einde te maken, niet omdat de waarde op zich zelve voldoende zou zijn.

Wat betreft het amendement op de schikking, daarmede kan men bij de rechtbank niet aankomen. Een rechtbank is geen Tweede Kamer. Wij hebben eenvoudig de schikking van de rechtbank aan te nemen of te verwerpen. Hij raadt aan den weg van den heer Bolle niet in te slaan, maar zich vast te houden aan hetgeen de rechtbank heeft voorgesteld.

De heer Van der Weijde toont met een voorbeeld aan, dat het bestuur vroeger ook wel hooger heeft getaxeerd. Hij meent, dat nu de vijf oude bestuursleden de schikking van de rechtbank aangenomen en ondertekend hebben, men niet een andere regeling moet voorstellen. Gevoelt de heer Bolle zich bezwaard door de f 20, die hij meer zal ontvangen, dan kan hij in zijn testament bepalen, dat zijn erven die alsnog aan de daarop rechthebbenden moeten uitkeeren. (Gelach).

De heer Bolle merkt op, dat hilariteit opwekken niet het werk van een ernstig man is. En De in een weerlegging van het door den vorigen spreker aangevoerde te zijn getreden, trekt hij wegens de verzekering van den heer mr. Van Renterghem, dat wij niet het recht hebben in de schikking der rechtbank een verandering te maken, zijn amendement in.

Op een vraag, hoeveel elk lid zal moeten xxlen, ³⁹als het door den heer Mulder genomen bedrag in het belang van de vereniging is aangewend, wordt door den voorzitter de gewenschte inlichtingen gegeven. Naar aanleiding der vragen van verschillende leden betrekkelijk de verplichting van het xx we bestuur tot betaling der proceskosten van het eerste geding, geeft de heer mr. Van Remterghem een overzicht van de geheele xxorie, en betoogt met het oog op den wensch van eenige leden der vergadering, ook de kosten van het eerste proces zouden xxen voor het privé van het bestuur, dat zeer xx onbillijk zou wezen, daar het bestuur xx best in het belang van de zaak gedaan heeft. Voor het voeren van de eerste procedure heeft de Algemeene Vergadering geen volmacht gegeven. Een later bijeengeroepen vergadering heeft de vereischte machtiging alsnog verdx. Nu heeft het Hof te 's Graveshage afwijking van de decisie der rechtbank te Zierikzee beslist, dat het bestuur, wjl het xxt vooraf de volmacht tot procederen had, xxrvan dan ook de kosten moest dragen. Maar die kosten kunnen nooit voor rekening van het bestuur komen, daar de vergadering hier de volmacht verleend heeft.

Spreker voert aan, dat de vereeniging door het voeren der procedures en door de geheele op touw gezette actie eenige duizende guldens is vooruitgegaan. Maar daarmede is niet de xxsche schade gedekt. Hij heeft echter het bestuur geadviseerd de schikking aan te nemen. Wellicht

39 xx rand van de courant, dwz. 3 á 4 niet te lezen letters! Soms al ingevuld is onderstreept

had bij doorvoering der procedure de vereeniging meer kunnen xxgen, maar daartegenover staat ook de kans de procedures te verliezen. Hij stelt het belang der vereeniging hooger dan het xxe, en adviseert haar daarom de schikking aan te nemen.

De heer Lopse Hocke hangt een somber xxereel op van den toestand der vereeniging xx der het oude bestuur, waarop door den heer J. Boot wordt opgemerkt, dat de heer Lopse Hocke altijd in de Commissie van toezicht heeft gezeten, en nooit een aanmerking heeft gemaakt. De heer Dekker merkt op, dat wij er niet op vooruitgegaan zijn.

Nadat nog de voorzitter het woord gevoerd had, en in het licht had gesteld, dat, als men doorprocedeert, de vereeniging nog duizenden guldens zal kwijt zijn, zoodat hij in overweging geeft de schikking aan te nemen, en dat ook . Van Renterghem nogmaals betoogd had, dat, wordt de schikking aangenomen, xxes van de baan is, en dat, zoo men daarmee geen genoegen neemt, verder wordt voortgeprocedeerd, gaat de voorzitter tot de stemming over.

De uitslag daarvan is, dat zich 61 vóór de schikking verklaren, en 6 er tegen waren. De heer J. M. Klompe motiveerend zijn xxm, stemde, zooals hij zeide, tegen én uit het oogpunt van de groote onrechtvaardigheid, die gepleegd werd, en vooral ook daarom, dat de even schuldige J. M. van den Bout zulk een gering bedrag te betalen had. Aangaande de zaak van De Crane-Klompe deelde de voorzitter mede, dat het bestuur zal trachten die in het belang der vereeniging te regelen. Mocht het bestuur voor xxken van ingrijpenden aard komen te staan, dan zal de vergadering er van in kennis worden gesteld.

Hierop werd de vergadering gesloten.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

In het verslag, door U gegeven van de vergadering der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek in liquidatie, staat:

1°. dat mr. Van Renterghem mededeelt dat ik mij verbonden had, dat wij (d. z. de leden) geen verdere processen zullen hebben.

Dat is volkomen onjuist. Ik heb alleen mij sterk gemaakt, dat als het zoogenaamd nieuwe bestuur alle processen introk, ook die tegen de nieuwe naamlooze vennootschap Luctor et Emergo, welke geen partij was bij de schikking voor de rechtbank behandeld, deze nieuwe vennootschap die intrekking zou goedvinden;

2°. dat de heer Bolle zijn amendement intrekt wegens de verzekering van mr. Van Renterghem, dat aandeelhouders niet het recht hebben in de schikking der rechtbank verandering te maken.

Dat heeft mr. Van Renterghem zeker niet gezegd, en kan hij niet gezegd hebben, want de leden der coöperatieve fabriek waren volkomen bevoegd, als zij de waarde der fabriek bij de schikking te hoog berekend vonden de som

in de schikking genoemd te verminderen. Zij waren niet bevoegd die te vermeerderen.

Wat de heer M. Bolle gezegd heeft, was dus volkomen ter zake dienende, en zal door den heer van Renterghem wel op andere gronden dan de door u genoemde bestreden zijn.

Hoogachtend

Uw dr.

A. J. F. FOKKER.

Wij kunnen den geachten schrijver mededeelen, dat wij overeenkomstig onzen plicht getracht hebben een getrouw en onpartijdig verslag te geven van het verhandelde in de jongste te Brouwershaven gehoudene Algemeene Vergadering der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” in liquidatie.

Uit de omstandigheid, dat er vanwege hen, die bij een mogelijke onjuiste voorstelling door ons van het gesprokene, belang hebben, ter voorkoming van misverstand, hetzij een rectificatie van onze zijde te verzoeken, hetzij zelf een zoodanige te plaatsen, en dit niet gedaan hebben, meenen wij te mogen afleiden, dat in ons verslag het gehoorde juist is weêrgegeven.

De REDACTIE.

Mijnheer de Redacteur!

De door Mr. A. J. F. Fokker in Uw blad van Zaterdag 26 Maart j.l. gemaakte opmerkingen betreffende Uw verslag van de vergadering der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo”, in liquidatie, geven mij aanleiding tot een kort antwoord.

Laat ik allereerst vooropstellen, dat de twee door den heer F. geciteerde punten werkelijk niet volkomen juist in Uw verslag zijn weergegeven, doch dat een en ander m. i. van te gering belang was om daarop verder in te gaan. Dit neemt niet weg, dat ik gaarne tot de rectificatie het mijne wil bijdragen, nu de heer Fokker die wijziging wel van belang acht.

Natuurlijk is er geen sprake van, dat de heer Fokker zich zou hebben verbonden, dat er geen verdere processen meer zouden ontstaan. Hij heeft zich slechts verbonden tot datgene, wat door hem zelf wordt neergelegd in zijn in Uw blad van Zaterdag 26 Maart j.l. afgedrukt schrijven.

Wat het tweede punt betreft, is door mij, op het verzoek van den heer Bolle, om aan de Rechtbank een amendement in de schikking voor te stellen, geantwoord, dat dit niet mogelijk was, en wij natuurlijk bij de Rechtbank niet met een amendement konden aankomen. Wél was het natuurlijk mogelijk, zooals ook door mij gezegd is, bij de betaling op 14 April a.s. den betalers van de te betalen f 15000 de somma van f 2000 cadeau te doen, doch daar een dergelijke vrijgevigheid speciaal tegenover de heeren, voor wie de heer Bolle zich zoo interesseerde, geheel ongemotiveerd was en zeer zeker niet strookte met de belangen der Vereeniging, adviseerde ik daarop niet in te gaan, met welk advies de vergaderde leden, blijkens de gehouden stemming, zich geheel konden vereenigen.

U, Mijnheer de Redacteur! dankzeggend voor de verleende plaatsruimte, hoogachtend

ROTTERDAM.

Uw Dw. Dr.,

C. A. VAN RENTERGHEM.

H.H. Landbouwers in Duiveland!

Alle nu toegetreden leden der op te richten **ROOMBOTERFABRIEK**, worden beleefd doch dringend opgeroepen tot het bijwonen der **VERGADERING** te houden te Oosterland, op **Dinsdag den 19 April**, des voormiddags om 10 ure, ten huize van den heer J. J. BEIJER.

Belanghebbenden, die nog niet zijn toegetreden en toch voor een fabriekmatige bereiding zijn, worden in hun eigen belang op die vergadering genoodigd.

Agenda:

Voorstel tot het stichten eener Fabriek.

DE VOORBEREIDENDE COMMISSIE.

Landbouw en Veeteelt.

Brouwershaven, 30 Mei. In de heden gehouden Algemeene Vergadering van de Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo», in liquidatie, werd met 34 stemmen vóór, 12 tegen en 3 blanco, het volgend door den voorzitter, den heer J. C. Boogerd, gedane voorstel aangenomen.

De Vereeniging »Luctor et Emergo» besluit zich te verweren tegen den door den heer M. C. de Crane gedanen eisch tot betaling van een som van circa f 8000, en het Bestuur te machtigen zich in rechten te verweren.

ALGEMEENE VERGADERING van de Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*”, in liquidatie, gehouden den 30sten Mei, in het „*Hotel Kloet*” te Brouwershaven.

De voorzitter, de heer C. J. Boogerd, opent de vergadering, die, zooals hij mededeelt, als spoedeischend is belegd, leest de gegevens volmachten voor, vraagt de goedkeuring der vergadering voor de aanwezigheid van den heer mr. Van Renterghem en den verslaggever van dit blad, die verleend wordt, en verzoekt den secretaris, den heer J. W. Gaat, de notulen van het verhandelde in de vorige vergadering voor te lezen, van welke taak deze zich kwijt.

De heeren Vis en Klompe beklagen zich over een omissie in de notulen, die, nadat mr. Van Renterghem het door hem gosprokene gereleveerd had, wordt aangevuld. In die aanvulling, hierop neerkomend, dat de kosten van het eerste proces komen ten laste der Vereeniging, vindt de heer Hocke Hoogenboom aanleiding op te merken, dat die meening niet juist was, wijl het Gerechtshof te ‘s-Hage aan het nieuwe bestuur den eisch tegen het oude bestuur ontzegd had, omdat voor het voeren van het proces geen machtiging der Algemeene Vergadering gevraagd was, dat het in de kosten werd veroordeeld en dat een latere machtiging van het nieuwe bestuur geen recht van verhaal op de Vereeniging gaf. De tijd zou leeren, wat in dezen waarheid was.

De heer mr. Van Renterghem betoogt, dat de verplichting om de kosten te betalen op de Vereeniging rustte, en dat, daar die kosten reeds betaald zijn, de bedreiging van den heer Hocke Hoogenboom geringe beteekenis heeft.

Na nog eenige discussie werd door den voorzitter aan de orde gesteld de kwestie met den heer M. C. de Crane, die de Vereeniging tegen 31 Mei tot betaling van circa f 8000 gedagvaard heeft. Hij geeft het woord aan mr. Van Renterghem.

De heer mr. Van Renterghem stelt in ‘t licht het verschil tusschen deze en de vorige zaak. Voorheen was de Vereeniging de aanvallende partij, nu is zij niet de eischende, maar de zich verwerende partij. De Vereeniging en de heer De Crane stonden met elkander in rekening-courant. Ten name van de Vereeniging zijn bij den heer De Crane gelden opgenomen, die met inbegrip van de rente pl. M. f 8000 zullen belooopen. Nu is de vraag: moet de Vereeniging dat bedrag betalen. Is zij daartoe wettelijk of zedelijk verplicht? Naar aanleiding van dit geschil, dat tot dit moment is blijven rusten, zijn op verzoek van het bestuur de boeken in handen van een accountant in Den Haag gesteld om te onderzoeken, of het geld aan den heer De Crane verschuldigd is. Uit het rapport, dat door den accountant is uitgebracht, blijkt, dat als er geen kasgelden waren om de leveranciers te betalen, er kas gemaakt werd, en dat dit geschiedde door den heer Mulder, die hiervoor bij den heer De Crane geld opnam.

Nu rijst de vraag, moet de Vereeniging het opgenomen bedrag inclusief de rente betalen, moet Mulder, of moeten zij het doen, die Mulder machtigden het geld op te nemen. Nu schrijven de statuten uitdrukkelijk voor, hoe en op welke wijze geleend moet worden. Gelden mogen opgenomen worden, als de algemeene vergadering daaraan haar goedkeuring hecht. Die goedkeuring is echter niet gevraagd. Tot tijdelijke aanvulling van de kas kan echter ook op andere wijze worden gehandeld. Dan moet de Commissie van Toezicht haar goedkeuring verleen. En deze is daarin ook niet gekend. Op juridieke gronden zal de rechtbank de vordering afwijzen. ‘t Is best mogelijk, dat de heer De Crane dat geld te vorderen heeft, maar dan is Mulder de aansprakelijke persoon. Nu is er een middelweg te kiezen. Aan mr. De Witt Hamer, den advocaat van den heer De Crane, zou kunnen voorgesteld worden de zaak te

schikken, door aan den heer De Crane vanwege de Vereeniging een zeker bedrag te geven, terwijl dan het resterende door de heeren, die aansprakelijk zijn, zou moeten aangevuld worden. Hij heeft aan den heer De Crane voorgesteld *f*4500 te betalen onder voorbehoud, dat de vergadering zijn voorstel zou goedkeuren. De heer De Crane heeft deze propositie van de hand gewezen. Hij gelooft, dat de geheele actie zal worden afgewezen, en dat de kans het proces te verliezen zeer gering is. Processen zijn evenwel altijd risquant. Nu moet de vergadering beslissen, of de Vereeniging het proces zal voeren, of het bedrag fourneeren.

Bemiddeling heeft de heer De Crane van de hand gewezen. Dus óf de *f*8000 betalen, óf procederen. De kans 't proces te winnen is zeer groot. Het bestuur vraagt nogmaals de machtiging van de vergadering om te procederen.

Uit het hierop volgend debat stippen wij slechts het voornaamste aan, daar wij, indien we alles wilden weergeven, wel een drie Nieuwsboden zouden kunnen vullen.

De heer D. Hocke beweert, dat de heer Klompe de schuld der aansprakelijkheid op den heer Van den Bout wil schuiven, maar dat de heer De Crane hem gezegd heeft, dat de heer Klompe mondeling den heer De Crane gemachtigd heeft den heer Mulder de gelden ter hand te stellen. De heer Klompe vraagt den heer D. Hocke, of hij durft volhouden, dat de heer De Crane hem gezegd heeft, dat bij, Klompe, den heer De Crane daartoe machtiging gegeven heeft. De heer D. Hocke houdt dit pertinent vol. „*U kunt het voor de rechtbank brengen, maar ik durf dat beëedigen*”.

De heer Van Renterghem gelooft, dat het beter is de veete tusschen het oude en het nieuwe bestuur te laten rusten. Wat betreft, dat de heer Klompe mondeling den heer De Crane tot uitbetaling zoude gemachtigd hebben, ook bij had dat vernomen. En als de heer De Crane zegt, dat de heer Klompe de machtiging mondeling verleend heeft, en de heer Klompe ontkent dit, dan is dat een geschil tusschen deze beide. Het versterkt hem echter in de meening, dat de Vereeniging niets te betalen heeft.

Verliest nu de heer De Crane dit proces, dan is het een zaak van hem om te weten, wien hij moet aanspreken. Hij geeft het bestuur in overweging in stemming te brengen of al of niet dat proces met den heer De Crane zal gevoerd worden, dan wel of uit eigen zak dat geld zal moeten betaald worden. De vergadering moet nu beslissen, of verweer zal gevoerd worden tegen den eisch van den heer De Crane, die morgen voor de rechtbank zal dienen.

De heer D. Hocke vraagt met het oog op de door den heer mr. Van Renterghem voorgestelde schikking tot betaling van *f*4500, of hij precies weet vast te stellen, wat de Vereeniging zedelijk schuldig is.

De heer mr. Van Renterghem verklaart, dat dit hem niet mogelijk is. Het bedrag van *f*4500 is willekeurig door hem genomen en door hem genoemd in de hoop, dat een proces zou kunnen vrijdeld worden, en dat de vergadering het goedkeurde. De accountant heeft zich niet uitgelaten, hoeveel de Vereeniging zedelijk zou hebben te betalen. Deze had geen tijd alles goed na te zien.

De heer Hocke Hoogenboom merkt op, dat de eerste maal, toen hij op de vergadering was, waar mr. Van Renterghem het woord voerde, door deze op een greep uit de boeken conclusiën werden genomen.

En thans durft hij, hoewel de accountant geen tijd genoeg had de boeken na te zien, aanraden een proces te beginnen. Zijne inziens ware het wenschelijk een anderen accountant met een

ernstig onderzoek te belasten, vooral ook omdat niet iedere accountant als de Heer Jezus kan beschouwd worden, en het bekend is, dat ook accountants zich kunnen vergissen. Om een proces te beginnen moet men eenige zekerheid hebben. Hoewel de heer mr. Van Renterghem mooi spreekt, en een prachtige voorstelling geeft, moeten de leden wel begrijpen, dat de belangen van mr. Van Renterghem en die der leden lijnrecht tegenover elkaar staan. Hij geeft aan de vergadering in overweging niet met het denkbeeld van mr. Van Renterghem mede te gaan, maar aan den heer De Crane te betalen, wat hem schuldig is, en geen proces te wagen.

Mr. Van Renterghem verklaart, dat de accountant een man is, aan wiens goede trouw en vak-kennis niet kan getwijfeld worden. Maar er zijn hem geen boeken voorgelegd, die behoorlijk gehouden zijn, maar een rommelzoodje werd hem voorgelegd, waaruit alle accountants met elkaar niet zouden kunnen wijs worden. Mulder is persoonlijk bij hem met de boeken geweest. Vier of vijf posten worden hem aangewezen, waarin verschillende cijfers waren uitgetrokken. Twijfelt men nu aan de eerlijkheid van den accountant, dan moet men met feiten voor den dag komen.

In antwoord op de zinspeling van den heer Hocke Hoogenboom, alsof bij advieserend tot een proces zijn persoonlijk belang op het oog zou hebben, voert hij aan, dat het bestuur de algemeene machtiging van de vergadering reeds heeft om te procederen, maar dat hij het bestuur niet geadviseerd heeft daarvan gebruik te maken. Hij meent, dat de Vereeniging het bedrag niet schuldig is, en als advokaat der Vereeniging moet bij voor haar rechten opkomen.

De heer Hocke Hoogenboom voert aan, dat zoo dikwijls door hem met de heeren C. F. van den Bout en J. M. van den Bout de boeken werden nagezien, het nimmer is voorgekomen, dat in de verschillende posten en boeken afwijkingen worden gevonden. Steeds was alles op zijn plaats. Beide heeren roept bij tot getuigen op. Hij was hiervan zóó zeker, dat bij hem twijfel rees aan de juistheid der verklaring van den accountant, en dat bij daarom een nieuw onderzoek door een accountant in overweging gaf, die tevens vakman is. Door een accountant was hem medegedeeld, dat iemand, die geen vakman is, niet in staat is de boeken van een zuivel-fabriek na te zien.

De heer D. Hocke Dz. betoogt, dat de accountant Zonneveld, die lid is van het bestuur van accountants, een vakman is. Deze heeft rapport uitgebracht over het beheer van Mulder gedurende de vijf jaren. Hij heeft in dien accountant veel vertrouwen. Hij is evenwel benauwd voor processen. Advokaten zijn dure arbeiders. Hij zou willen schikken. Laten wij *f* 5000 betalen, en laat de resterende *f* 3000 de heer Klompe betalen.

Mr. Van Renterghem. Niemand zal betwisten, dat de boeken van Mulder niet in orde waren. Hij laat in 't midden, of Mulder zich al of niet aan misdrijf heeft schuldig gemaakt. Op zijn kantoor had deze gelegenheid zich te verantwoorden. In zijn verantwoording is Mulder niet geslaagd. Becijferd kan niet worden, welke schade aan de Vereeniging is toegebracht. Het rapport van den accountant luidt, dat de boeken schandelijk waren, een knoeierij op groote schaal. Of het onkunde of opzet is laat hij in het midden. Mulder zegt, dat hij geen boekhouder is, en dat de door hem gemaakte fouten een gevolg van zijn onkunde zijn. De boeken kloppen niet, en zijn niet behoorlijk bijgehouden. Op verschillende tijden was er geen kasgeld. Dan ging de heer Mulder naar den heer De Crane om de kas te dekken. Moet nu de Vereeniging die gelden betalen, die zij niet schuldig is? Of moeten het Mulder of anderen doen? De opneming der gelden is niet langs wettelijken weg geschied, maar zonder goedkeuring van de Algemeene Vergadering. Laat nu de vergadering de vraag beantwoorden, of de Vereeniging betalen of procederen zal.

De voorzitter stelt het volgende voor: De Vereeniging „*Luctor et Emergo*” besluit zich te verweren tegen dan door den heer M. C. De Crane gedanen eisch tot betaling van de som van circa f 8000, en machtigt het Bestuur zich in rechten tegen dien eisch te verweren”.

Mr. van Renterghem merkt op, dat als de vergadering de gevraagde machtiging geeft, de Vereeniging nog altijd vrij is een zeker bedrag aan den heer De Crane aan te bieden. De heer De Vlieger meent, dat als de Vereeniging een aanbod van een zeker bedrag doet, dit een erkenning inhoud van schuld. Niets of alles, zegt bij.

Het voorstel van den voorzitter, vereenvoudigd tot een beslissing over de vraag, vóór of tegen het proces, wordt aangenomen met 34 stemmen vóór, 12 tegen en 3 blanco.

De heer D. Hocke dient zijn bemiddelingsvoorstel in, maar trekt het weer in, nadat de voorzitter in het licht had gesteld, dat de Vereeniging zich geplaatst had op het standpunt niet schuldig te zijn, en nadat mr. van Renterghem herinnerd had aan de weigering van den heer De Crane de door hem voorgestelde schikking aan te nemen. Een voorstel tot minnelijke schikking moet, meent de laatste spreker, na deze weigering, van den heer De Crane uitgaan. Misschien is deze daartoe wel geneigd, als hij in den loop van het proces ontwaart, dat zijn zaak zwak staat.

Nadat de hoofdbeslissing gevallen was, volgde nog een discussie, die wij èn om haar minder belang èn om de grootte van het verslag achterwege laten.

De onstuimige vergadering werd door den voorzitter met de belofte, dat het bestuur in het belang van de Vereeniging zal optreden, gesloten.

RECHTSZAKEN.

Heden deed de rechtbank te Zierikzee uitspraak in de vordering van den kassier M. C. de Crane aldaar tegen de liquidateuren der coöperatieve zuivelfabriek *Luctor et Emergo* te Zonnemaire, die die vordering voornamelijk tegenspraken op grond dat de vorige bestuurders dier vereeniging, wier voorzitter de gevorderde gelden leende van gemelden kassier, niet bevoegd was te leenen voor die vereeniging, omdat hij daartoe niet de bij de statuten voorgeschreven medewerking van het geheele bestuur en de goedkeuring van de commissie van toezicht zou hebben gehad.

De kassier De Crane weersprak die bewering op grond van verschillende bewijstukken en vermoedens, doch riep subsidiair den voorzitter van het vorige bestuur, die zich tegenover hem als daartoe wel bevoegd had voorgedaan, in vrijwaring op, terwijl deze wederom medebestuurders in ondervrijwaring riep.

De rechtbank wees heden de vordering van den kassier toe op grond van diverse bescheiden en vermoedens en nam aan dat het oude bestuur en de commissie van toezicht stilzwijgend de geldopnemingen bij den kassier hadden goedgekeurd.

Daar dit proces reeds sedert Mei 1904 hangende is en vele gemoederen in het land van Schouwen in beweging heeft gezet omdat het eene voortzetting is van langdurige processen die daaraan voorafgingen tusschen het oude en nieuwe bestuur van gemelde coöperatieve vereeniging en die gevoerd werden voor de zelfde rechtbank en in appel voor het Hof te 's-Gravenhage met afwisselende kansen, is het te hopen dat partijen na deze zeer gemotiveerde beslissing der rechtbank de bestaande veete niet verder zullen uitspinnen en het vele leergeld, dat aan beide kanten de hooge proceskosten reeds hebben gevorderd, niet zullen vermeederen, omdat het sop de kool niet waard is.

— De arrondissements-rechtbank veroordeelde heden de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, in liquidatie, om aan den heer M. C. de Crane, kassier alhier, wegens saldo van rekening-courant, te betalen de som van f 6972.75, met de rente dier som ad 6 pCt. 's jaars, van 1 Augustus 1902 af tot aan de volledige voldoening, benevens in de proceskosten, zoowel van de hoofdzaak als van de zaken in vrijwaring en onder-vrijwaring, bedragende te zamen f 1882.19½.

Mijnheer de Redacteur!

Beleefd verzoek ik U eenige plaatsruimte in uw blad, en wel naar aanleiding van tal van aanvragen van vrienden en kennissen, n.l. of ik ging berusten in de grove belediging mij door den heer Van Renterghem, advocaat en procureur te Rotterdam, aangedaan in zijn pleidooi, gehouden 12 December van het vorige jaar, in zake het proces Zuivelfabriek „Luctor et Emergo”, voor de Rechtbank te Zierikzee.

Daar het volledig verslag ook door uwe courant is opgenomen, vind ik het niet ondienstig openlijk een antwoord te geven en wel, dat ter hunner geruststelling moge dienen, dat ik mij heb vervoegd bij den heer Officier van Justitie van voornoemde Rechtbank, om een aanklacht tegen den heer Van Renterghem in te dienen, wegens belediging en smaad mij in dat pleidooi aangedaan.

Van zeer bevoegde zijde echter werd mij er op gewezen, dat in dit geval zeer moeilijk kon worden aangetoond *het opzet om te beledigen*, en de heer Van R. zich zou trachten vrij te pleiten met de verklaring af te leggen, dat het volstrekt niet de bedoeling was om mij te beledigen, doch die aanhaling had gebezigd, om zijn pleidooi te doen mouseeeren en kracht bij te zetten. Had de heer Van Renterghem deze woorden op een andere plaats en in het openbaar gebezigd, vervolging zou alsdan niet uitblijven.

Huiselijke omstandigheden, n.l. ernstige ziekte, is oorzaak, dat mijn antwoord wel wat laat komt.

U, Mijnheer de Redacteur, dank voor de verleende plaatsruimte.

W. J. MULDER.

HAAMSTEDE, 12 Febr. 1906.

Vermoedend, dat er geen berichten als:

„Vrede en Verzoening”,

waarmede ik zoo zeer instemde, meer in dit blad zullen verschijnen, wenschte ondergeteekende gaarne, om tot een spoedig einde te komen, van bevoegde zijde te vernemen, hoe onze zaken staan omtrent: *Stoom-Zuivelfabriek „Luctor et Emergo” in likwidatie*. Ik vraag daarom allen, die er mede instemmen, om in eene algemeene vergadering (liefst in eene van ons bestuur uitgaande) onze zaken en belangen te bespreken en te overwegen, mij dit *schriftelijk vóór 18 Juli '08* te doen weten.

NOORDGOUWE.

A. A. VIS.

Rechtzaken.

Als een staaltje van den achterstand in civiele zaken aan het gerechtshof te 's-Gravenhage, deelt men mede, dat het door mr. De Brauw aangevraagd toegestane pleidooi in zake het bestuur der voormalige boterfabriek „Luctor et Emergo” te Zonne-maire, en de „Zierikzeesche Commandietkas”, thans is toegezegd op 7 Sept 1910. Dan is deze zaak ongeveer negen jaren aanhangig.

In den jare 1900 elf, den vijftienden April ; Ten verzoeken van de Heeren CORNELIS JAN BOOGERD, burgemeester, wonende te Kerkwerve, JAN WILLEM GAST, grondeigenaar, wonende te Brouwershaven, JACOB MARINUS VAN DEN BOUT FRANSZON, grondeigenaar, wonende te Zonnemaire, MARINUS TONIS VAN DEN BOUT, grondeigenaar, wonende te Elkerzee, MARIUS DE GLOPPER, landbouwer, wonende te Ellemeet en AART BEIJE, landbouwer, wonende te Burgh; domicilie kiezende te Zierikzee aan het Havenplein Wijk D No. 405 ten kantore van den procureur Meester ABRAHAM JACOBUS FREDERIK FOKKER, die zich als zoodanig constitueert en zal occupeeren.

Heb ik, WILLEM TIMMERMAM, Eerste Deurwaarder bij de Arrondissements-Rechtbank te Zierikzee, wonende aldaar

Gedagvaard

alle zoo bekende als onbekende of afwezige belanghebbenden bij de liquidatie der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo”, gevestigd geweest te Zonnemaire, mijn exploit doende door aanplakking van een afschrift aan de hoofdeur van de gehoorzaal der Arrondissements-Rechtbank te Zierikzee, terwijl een tweede afschrift door mij is overgegeven aan den Edelachtbaren Heer Officier van Justitie bij dezelfde Rechtbank die het Origineel met „Gezien” heeft geteekend, terwijl een dergelijk afschrift van dit exploit zal worden geplaatst in de *Zierikzeesche Nieuwsbode* ingevolge beschikking van genoemde Rechtbank van elf April 1911

Om op Dinsdag den zestienden Mei 1900 elf des voormiddags ten elf uur te verschijnen ter burgerlijke terechtzitting der Arrondissements-Rechtbank te Zierikzee gehouden wordende in het gebouw der Rechtbank op de Oude Haven aldaar, ten einde :

Aangezien de eischers zijn liquidateuren der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo”, gevestigd geweest te

Zonnemaire, welke coöperatieve vereniging krachtens besluit harer leden van 16 April 1902 in liquidatie is getreden.

Aangezien nu alle processen zijn afgelopen en de schulden voorzoo veel bekend betaald, eischers verlangen te doen aan de belanghebbenden rekening en verantwoording, en zij deze rekening met de bescheiden ter inzage van belanghebbenden ter griffie van voornoemde Rechtbank hebben doen nederleggen.

Mitsdien bij vonnis van meergenoemde Rechtbank zal worden benoemd een Rechter-Commissaris ten wiens overstaan die rekening door requiranten zal worden gedaan en de gedaagden daarbij levens zullen worden veroordeeld de rekening van de eischers op te nemen en goed te keuren of te debatteeren, ten einde te geraken tot een bepaling van het saldo der rekening en van hetgeen eischers verder ter zake dezer liquidatie onder zich hebben, om vervolgens door hen te worden uitgekeerd en afgegeven aan zoodanige belanghebbenden als bevonden zullen worden daartoe gerechtigd te zijn alles met verklaring dat de kosten ter dezer zake bereids gemaakt en nog te maken door de eischers bij voorrang zullen kunnen worden gekort op het baatig overschot der liquidatie en met veroordeeling van die gedaagden, welke deze verordening mochten tegenspreken, in de proceskosten.

(get.) W. TIMMERMAN D.

Gezien door Ons, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Zierikzee, den 15en April 1900 elf.

(get.) v. DOESBURGH.

Geregistreerd te Zierikzee den vijftienden April 1900 elf, Deel 46, folio 67, verso vak 8. Een blad zonder renvooi. Ontvangen voor recht een gulden twintig cent, f 1.20. De Ontvanger (get.) Meylink.

Voor afschrift
W. TIMMERMAN D.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 12/08/1968; p. 2/6

ZONNEMAIRE

Boterfabriek wordt afgebroken

De oude boterfabriek, staande aan de Provincialeweg van Zonnemaire naar Noordgouwe, wordt momenteel gesloopt.

Het sloopbedrijf Smalheer uit Brouwershaven is inmiddels met de werkzaamheden begonnen, zodat het niet zoveel dagen meer zal duren of het gebouw ligt tegen de grond. Het huis, dat destijds bekend stond als boterfabriek heeft ook nog als meestooft dienst gedaan en is jarenlang bewoond geweest door de heer J. P. Schouwenaar. De laatste eigenaar heeft het huis verkocht aan de provincie Zeeland, welke het nodig had voor het ter plaatse verbreden van de nieuwe geprojecteerde Provinciale weg Zierikzee-Brouwershaven.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 30/08/1968; p. 5/10

ZONNEMAIRE, 29-8. Een bericht inzake het afbreken van de oude boterfabriek te Zonnemaire, enige weken geleden geplaatst in dit blad, behoeft naar wij van goed ingelichte zijde vernemen, verbetering. Het betreft hier namelijk niet de boterfabriek die wordt afgebroken maar het directeurshuis van die fabriek. Het huis, dezer dagen voor het grootste deel tot de grond toe gesloopt, werd omstreeks 1900 gebouwd tegen de

westelijke eindgevel van de boterfabriek. De bouw van de stoomzuivelfabriek „Lucior et Emergo” vond plaats in 1891 op de plaats van een meestooft. De fabriek werd reeds omstreeks 1905 geheel afgebroken. Het directeurshuis bleef staan en heeft sindsdien verschillende bewoners gehad. De afbraak houdt verband met een toekomstige wegverbreding ter plaatse.

(Foto: Zierikzeesche Nieuwsbode).

Bijlage-III

Bron: http://www.zierikzee-monumentenstad.nl/kk_2900002.Qhtml (voor link - Q)

De agrarische sector staat onder druk. Steeds meer vanzelfsprekende activiteiten in deze hoek verdwijnen. Een halve eeuw geleden gold Zierikzee nog als het centrum van de zuivelindustrie op Schouwen-Duiveland en een tijd lang zelfs in Zeeland. Wat daar nu van rest, zijn enkel de gebouwen aan de Julianastraat, hergebruikt door een elektronicaconcern.

"Melk, goed voor elk", een slogan die ons in de zestiger jaren steevast werd voorgeschoteld. "Gebruik per man per dag driekwart kan", luidde het vervolg. De "witte motor" werd vroeger ook op Schouwen-Duiveland verwerkt. Dat was de tijd dat de zuivelverwerkende industrie hier belangrijk was. Die periode begon toen in 1883 bij Zierikzee⁴⁰ een stoomzuivelfabriek werd gesticht, de eerste in Zeeland. In 1891 volgde Zonnemaire, Dreischor, Brouwershaven en Ellemeet.⁴¹ Geen van die fabrieken was een lang leven beschoren.

In 1892 bouwde men in Nieuwerkerk de coöperatieve melkfabriek "de Duif". Zestig leden telde dit verbond. De fabriek lag gunstig, dichtbij een tramhalte. De melk werd bij de boeren opgehaald door een vrachtrijder, maar wie dicht bij een halte woonde, kon de melk gewoon meegeven met de tram. Door al het schudden en schommelen op het spoor, was de boter al half klaar bij aankomst. In 1920 ging het snel bergafwaarts met "de Duif". De fabriek werd verkocht en de nieuwe eigenaar ging een samenwerkingsverband aan met de Verenigde Zuivelbereiders. Onder die vlag werd ook begonnen met bijproducten als caseïne en melkpoeder.

Onbehagen over prijsvorming en leveringsvoorwaarden leidde in 1948 tot de oprichting van de Coöperatieve Melk en Melkproductencentrale (CMMC). De watersnoodramp in 1953 bracht een nieuwe wending. De gebouwen van "de Duif" hadden zoveel schade geleden, dat werd besloten om in Zierikzee een nieuwe "ultra-moderne melkverwerkingsfabriek" te bouwen aan de Vissersdijk. Het bedrijf werd vijftig jaar geleden, op 3 september 1955, officieel geopend door commissaris van de koningin A. de Casembroot. Hij deed dit door de flessenvul- en capsuleermachine in werking te stellen, een onderdeel van de "efficiënt en zakelijk ingerichte fabriek". Deze bestond uit een melkontvangstinrichting, een automatische reinigingsinstallatie, een spoellokaal met grote tanks en een pasteurisatie-afdeling waar vijfduizend kilo melk per uur kon worden verwerkt.

SAMENSTELLING

In de hoofdruimte bevond zich een laboratorium, waar het vetgehalte bepaald kon worden en kwaliteitsonderzoek werd verricht. In het verwerkingslokaal stonden installaties voor yoghurtbereiding en een homogenisator, die er voor zorgde dat de melk altijd dezelfde samenstelling bezat. Er hoorden ook twee koelcellen bij en een ruimte voor lege emballage. Een kantoor, toiletten en doucheruimten maakten het af. Vóór de fabriek, aan de kant van de Julianastraat, stond de woning voor de bedrijfsleider. Tussen beide gebouwen bevonden zich garages.

In vele openingstoespraken die derde september klonken de wensen door voor een glorieuze toekomst en een lang bestaan. Dat heeft niet zo mogen zijn. In 1974 werd de melklevering in bussen afgeschaft, was de fabriek niet langer rendabel en ging dicht. Vanaf dat moment ging de melk van de leden per koeltank naar de Melkunie in Maasdam. De gebouwen werden aangekocht en in gebruik genomen door de buurman. Het verbindingswegje tussen de Julianastraat en de Vissersdijk, naast de voormalige melkfabriek, kreeg in 1965 officieel de naam "Melkweg". Door het reeds jaren ontbreken van het straatnaambordje, is er echter weinig dat nog aan de agrarische drukte in het Zierikzeese havengebied herinnert.

(tekst: Betty Blikman-Ruiterkamp)

40 Mogelijk word hier het kaasfabriekje Zelandia in Noordwelle bedoeld. Of dit een Stoomzuivelfabriek is geweest, heb ik niet kunnen vinden. Er zijn in dat jaar wel lezingen en demonstratie kaasmaken geweest o.a. in Noordgouwe. Deze werd gegeven op een boerderij door – ZML. *wandelleraar* – G. A. Vorsterman van Oyen (Zie MAP Zeeland Beginperiode) Ook heeft de heer Rinkes Borger er lezingen gehouden over de voordelen van zuivelbereiding in 'boter- of kaasfabriek' te Renesse

41 Zoals ook elders vermeld, heb ik over een zuivelfabriek in Dreischor, Brouwershaven en Elemaat niets kunnen vinden, wel zijn daar lezingen gehouden boterbereiding in een fabriek.

Bijlage-IV

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1985-12-12; p. 5/12

Melktransporteur Torensma uit Nieuwerkerk gaat de VUT in Fries rijdt al 40 jaar lang met melk over Zeeuwse wegen

NIEUWERKERK - „Ik zou zo mijn werk weer over willen doen, maar dan wel het tweede deel en niet de eerste jaren. Toen was het echt aanrommelen met slecht materiaal en ontevreden boeren. Toen wist je niet beter, maar als ik er op terugkijk, dan was het tot 1954 eigenlijk een moeilijke tijd”. Voor altijd Fries, maar al 40 jaar in Zeeland woonachtig, spreekt F. (Frits) Torensma over zijn werk als vrachtrijder voor de *Vereniging van Zuivelprodukten* (VZ), later de *Melkunie Holland CMC*. Na 40 jaar chaufferen, waarvan de laatste 25 jaar voor de Melkunie, gaat Torensma (61) nu in de VUT. Een opmerkelijke man, die door zijn vele bezoeken aan de Schouwen-Duivelandse boeren een goede bekende is binnen eilandelijke melkbranche.

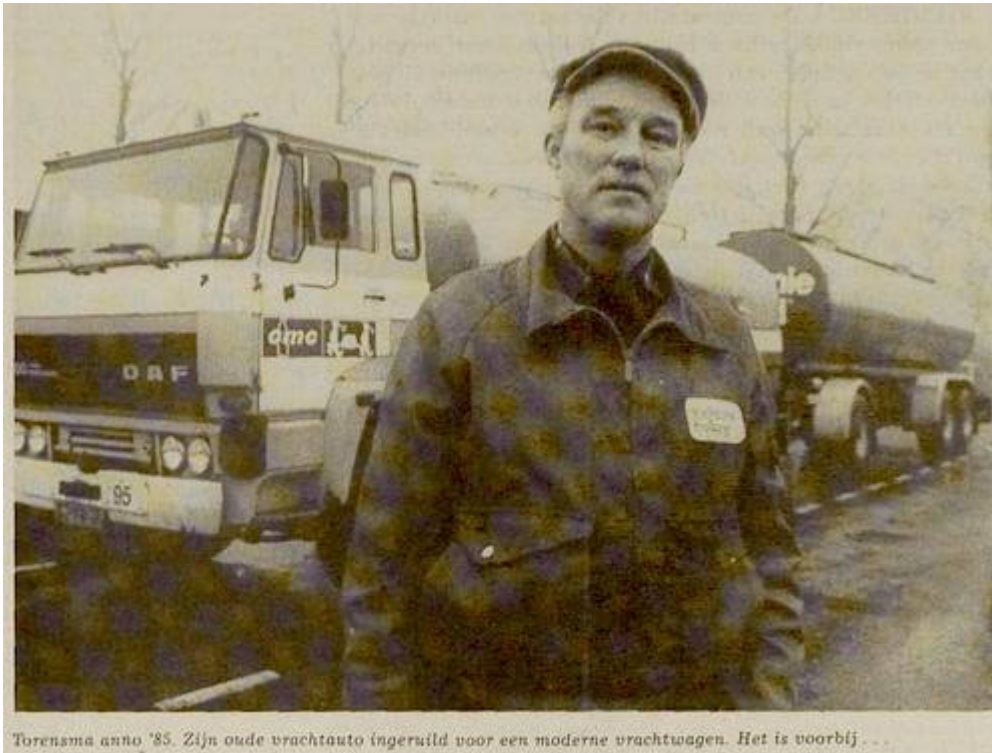
Frits Torensma als 23-jarige jongeman bij zijn eerste simpele vrachtauto in 1948.

De Fries leerde in het oorlogsjaar 1944 zijn vrouw kennen, die in de noordelijke provincie geëvacueerd was. Scheiden doet leiden, vandaar dat Torensma in 1945 met zijn echtgenote terug ging naar Zeeland. In Nieuwerkerk kon hij meteen aan de slag bij de voormalige melkfabriek *De Duif*. Terwijl het kersverse echtpaar bij de ouders van mevrouw Torensma in de kost zat, verdiende Torensma zelf zijn brood als ophaler van de melk bij de boeren.

Karwei

Een heel karwei in die tijd. De melkproductie op Schouwen-Duiveland lag nog erg laag en de VZ voelde niet veel voor grote investeringen. Het gevolg van dit beleid loog er niet om. Slechte apparatuur in de fabriek en gebrekkige vrachtwagens (twee anderhalf tonners). Een van die wagens was voor Torensma en die stond door de gebrekkige kwaliteit van het voertuig regelmatig met pech langs de kant. „Transportbedrijf Van der Wekken in Zierikzee stond gelukkig altijd voor me klaar. Daar heb ik veel steun aan gehad”, herinnert hij zich.

De melk werd nog in emmertjes - en later bussen - bij de boeren opgehaald. Een hele klus, want Torensma moest de melk zelf meten en er monsters van nemen. Een prettige bijkomstigheid was het goede contact dat hij hierdoor met de veehouders had. Maar het slechte materieel en het 'gesjoemel' met de melk maakten de boeren er eigenlijk niet vrolijker op. „Omdat het werk in de fabriek verre van optimaal verliep, kregen de boeren 's avonds nogal eens hun emmer melk verzuurd terug met de boodschap, dat het buiten de schuld van de fabriek om was. ”Ik ben blij, dat de boeren er mij nooit op aan gekeken hebben”. Toen de boeren later overgingen op koelinstallaties, werd het contact aanzienlijk minder en schepte Torensma een vertrouwensband met de veehouders.

Torensmma anno '85. Zijn oude vrachtauto ingeruild voor een moderne vrachtwagen. Het is voorbij . . .

Natuurlijk hielden de boeren hun mond niet en brak in 1948 een zogenaamde melkoorlog uit. De boeren wilden beter behandeld worden en de melkslijters wilden meer dan melk alleen. Yoghurt en andere zuivelprodukten moesten op de markt komen, maar de VZ voelde daar niet veel voor. Geld, was het enige argument daar tegen. Na een woelige strijd moest de VZ het onderspit delven en kwam zij toch gedeeltelijk over de brug. Voor het personeel hield die verbetering niet echt veel in, maar voor de boeren was het duidelijk merkbaar.

Roet

Toen de watersnoodramp roet in het eten gooide betekende dit het einde van *De Duif* en een nieuwe fabriek in Zierikzee moest het werk voortzetten. Torensmma hield het echter voor gezien en ging tot 1960 bij een ander bedrijf werken, eveneens als chauffeur. Hij woonde in Nieuwerkerk en zag zichzelf niet iedere nacht op de fiets naar Zierikzee gaan. „Als ik terug wilde komen, dan kon dat zo. Ik heb dat pas na zes jaar gedaan”, zegt Torensmma; hij had inmiddels, een brommer. Die zogenaamde tweede periode was een fijne tijd voor hem. De boeren werden eindelijk betaald naar vetgehalte in de melk en er werd niet meer '*met de losse*' hand geproduceerd.

In deze nieuwe tijd ging de ontwikkeling erg snel. Van een oude wagen, waarop de melkbussen gestapeld stonden, kwam de vandaag de dag bekende zilveren tankwagen (een dertig tonner). In plaats van emmertjes melk meten, sluiten de ophalers tegenwoordig een slang aan op de koelcellen van de boeren en alles lijkt vol-automatisch te gaan. „We hebben het voordeel gehad, dat de ontwikkeling langzaam is gegaan, zodat het voor ons goed bij is te benen”.

De arbeidsvoorwaarden anno 1985 noemt Torensmma prima en dat is voor hem dan ook geen reden, om gebruik te maken van de VUT regeling. „Ik had nog een paar jaar kunnen blijven - met alle plezier -, maar dertigers kunnen alles en zestigers denken alles te kunnen. Je moet op een juist moment stoppen. „Ik ben nu nog gezond”, vertelt de jubilaris. Zijn vrouw is ook blij, dat hij het voor gezien houdt. „Eigenlijk was hij nooit klaar met zijn werk. Wanneer hij thuis

was, viel er altijd wel iets te sleutelen aan de wagen. Die belangstelling had hij al als kleuter, toen hij met een luciferdoosje een vrachtauto nadeed”, reageert mevrouw Torensma.

Vrije tijd

Over zijn toekomstige vrije tijd zegt Torensma: „Die maak ik wel vol. Ik heb veel familie in Friesland zitten, die ik straks graag ga bezoeken. Want boven alles blijf ik een Fries. Ik zou het daarom leuk vinden, wanneer boven het verhaal geschreven wordt, dat een Fries al 40 jaar over de Zeeuwse wegen rijdt”. Je afkomst vergeet je niet, al zal Torensma zich wel even een echte Zeeuw voelen tijdens zijn afscheidsreceptie in restaurant Mondragon op 19 december. Want naast de aanwezigheid van enkele directieléden van CMC kan Torensma ook rekenen op boeren, die in alle jaren goede zaken met hem hebben gedaan.

Bijlage-V

Provinciale Zeeuwse Courant, 1953-02-03; p. 1/4

DRAMA VAN ONTSTELLELENDE OMVANG SCHOUWEN THANS EERSTE NOODGEBIED

Vissersvloten uit Holland en Zeeland snellen te hulp Vluchtelingen verzamelden Zich in Zierikzee en op de duinen

De eerste berichten, die gisterenmorgen van Schouwen en Duiveland werden ontvangen, hebben helaas de bange vrees, dat zich een drama van ontstellende omvang heeft afgespeeld, bevestigd. Dit eiland, dat volkomen geïsoleerd ligt en dat bovendien geen enkel telefonisch contact met de buitenwereld heeft, is een noodgebied van de eerste orde geworden.

Gistermorgen werd bekend, dat er op zijn minst 53 doden te betreuren zijn. In Zierikzee moeten negentien mensen zijn verdronken. In de Vierbannenpolder twintig, in Burgh tien en in Brouwershaven vier.

Het gehele eiland staat onder water en er is een schreeuwend gebrek aan drinkwater, levensmiddelen en rubberboten. Minstens tienduizend mensen moeten zo spoedig mogelijk van het eiland worden geëvacueerd. Dit zal voor het grootste gedeelte moeten geschieden met amphibische vaartuigen, die er echter gistermorgen nog niet waren.

Het gelukte aan enige Middelburgse radio-amateurs, de gebrs. Kunst een uitvoerig telegram op te vangen, dat was verzonden op verzoek van de burgemeester van Zierikzee jhr, mr. J. Schuurbeque Boeije.

In dit telegram meldde de burgemeester, dat als gevolg van talrijke dijkdoorbraken vrijwel het gehele eiland onder water is komen te staan. Men is volledig geïsoleerd en talloze inwoners hebben de verdrinkingsdood gevonden. Anderen zijn de verdrinkingsdood nabij.

De voedseltoestand is zeer precair en er is ook geen drinkwater en geen gas. Slechts hier en daar beschikt men nog over wat elektriciteit.

De burgemeester deed een dringend beroep op de autoriteiten zo spoedig mogelijk voor vliegtuigen bestuurbare rubberboten te doen afwerpen op het plein in Zierikzee - waarschijnlijk wordt hiermede de Oude Haven bedoeld - om de mensen, die in verschillende delen van het eiland in de bomen of op daken zijn gevluht, te kunnen redden.

Inmiddels vernamen wij dat vanaf het vliegveld Valkenburg voor deze rubberboten zou worden gezorgd. Een eerste dropping bij Zierikzee mislukte echter. Later zou men het bij het ziekenhuis van Noordgouwe proberen.

De staatssecretaris voor de volksgezondheid, dr. P. Muntendam, heeft na overleg met de marine, enkele amphibievaartuigen naar Zierikzee laten dirigeren.

AFGEVAARDIGDE NAAR WEMELDINGE OVERGESTOKEN.

Andere berichten over de toestand op Schouwen-Duiveland kwamen uit Yerseke en Wemeldinge. In de laatste plaats kwam Maandag omstreeks half elf de gemeente-ambtenaar v.d. Gaarst uit Zierikzee als afgevaardigde van het gemeentebestuur met een vissersscheepje aan.

De berichten, welke de heer v. d. Gaarts overbracht, waren eveneens zeer somber en geheel overeenkomstig bovenvermeld telegram.

VELE DODEN.

Er moet rekening mede gehouden worden, dat er op het eiland vele doden te betreuren zijn.

Gemeld werd, dat 300 à 400 huizen verwoest zouden zijn.

De evacueringscommissaris voor Zeeland, het lid van Ged. Staten, de heer A. Schout, heeft inmiddels telefonisch contact gehad met de Regeringsvoorlichtingsdienst en gevraagd of de regering de evacuatie van Schouwen-Duiveland ter hand wil nemen, juist zo als dit voor Tholen geschiedt (o.a.) voor het dorp Stavenisse), nl. door de Kon. Marine uit Rotterdam. Inmiddels vernamen wij nog, dat gepoogd zou worden van Wemeldinge uit een tank drinkwater per schip naar Zierikzee over te brengen.

UIT YERSEKE.

Op verzoek van de burgemeester van Yerseke zijn Maandagmorgen enkele Yersekse vissers naar Zierikzee gevaren om nader inlichtingen in te winnen over de toestand op Schouwen en Duiveland.

Zij keerden spoedig terug met dringende verzoeken, om hulp. Aan boord van een der scheepjes bevond zich een jongeman, die de gehele overstromingsramp van het eiland meemaakte.

Het begon Zaterdagnacht omstreeks twaalf uur toen te Zierikzee de wachters bij de vloedplanken, die in de straten bij de haven geplaatst worden, groot alarm maakten.

Ze constateerden, dat de vloedplanken het zouden begeven. Dat gebeurde ook weldra en enorme watermassa's stortten zich in de smalle straten van Zierikzee, waarbij tal van huizen door de heftige stroom ernstig ondermijnd werden.

Des nachts te vier uur begaf zich Oostelijk van de Zierikzeese haven de dijk Gouweveer, waarna de polder ter plaatse snel onderliep.

De weg naar Schuddebeurs bleef nog enige tijd droog liggen, maar toen Zondagavond de zeedijk bij Brouwershaven haven het begaf vloeiende het water van twee kanten Schouwen binnen. Vooral in de lagere polders waar de boerderijen bijna tot aan de nok in het water ter stonden, waren de mensen er slecht aan toe.

Een stroom van vluchtelingen verzamelde zich in Zierikzee en op de hoge duingronden in het Westen van het eiland.

De gasvoorziening te Zierikzee viel uit, het drinkwater moest gerantsoeneerd worden, alleen het electrisch licht bleef branden, maar door kortsluiting ontstonden op enkele punten kleine brandjes, zodat ook bij dit geluk nog ongelukjes kwamen. Vooral het gebrek aan melk voor de jeugdige kinderen was Maandag in Zierikzee nijpend. (Zie vervolg op pag. 2).

Het drama van Schouwen

Noodvlaggen waaien op de daken der boerderijen

Het eiland staat blank

(vervolg van pag. 1)

NOODVLAGGEN.

Maandag wapperden noodvlaggen op tal van boerderijen, maar men beschikte niet over voldoende roeiboten om de mensen uit hun hachelijke positie te verlossen. Men ving aan met vissersschepen langs de zeedijken te varen en haalde met vletten de mensen zoveel mogelijk van de daken der nabijgelegen boerderijen.

Langs de kust bij Ouwerkerk bleek de zeedijk over een grote lengte weggeslagen en men zag hoe de zee nog regelmatig brokken dijk ondermijnde en deed wegzinken in de diepte.

Practisch het gehele eiland staat blank, met uitzondering van Zonnemaire en Noordwelle, waar de polderdijken het water gekeerd hebben.

Te Dreischor is een dode te betreuren. Ook rond Haamstede is enig gebied gespaard gebleven.

URKERS KOMEN HELPEN.

De Urkers, die zich herinneren hoe eens hun voormalige eiland door een overstroming werd getroffen, hebben spontaan besloten Schouwen en Duiveland hulp te bieden. Een vloot van meer dan 25 schepen en een sleepboot heeft zich maandag op weg begeven naar Zierikzee. Maandagavond was de Urkervloot bij Flauwres ten Zuiden van Kerkwerf reeds bezig de talrijke mensen, die zich daar op de daken van de huizen bevonden, te redden.

tocht voort, Voorop reed de heer Phi

Uit Scheveningen zijn zeven schokkers naar Zierikzee vertrokken. Ook uit IJmuiden zijn vissersschepen uitgevaren en uit Vlaardingingen vertrekt vandaag een vloot met o.m. 2000 broden, 2000 dekens, 50 balen hooi,- margarine en een speciale tankboot met drinkwater.

Intussen is ook het kabelschip „Poolster” van de P.T.T. naar Zierikzee onderweg. Het heeft een dokter, een groep E.H.B.O.-ers en medicamenten aan boord.

Men hoopt dinsdag met de gedeeltelijke evacuatie van Schouwen en Duiveland te beginnen.

In de eerste plaats worden zieken getransporteerd naar Wemeldinge, waar vandaag -- dinsdag -- reeds de eerste transporten worden verwacht. Ook verwacht men dat de provinciale boot dinsdag de haven van Zierikzee zal verlaten met 300 vrijwillige evacués aan boord..

TRAGISCH VERHAAL.

Diep tragisch is het verhaal van de bemanning der Yerseke IV. Dit, scheepje maakte maandagmorgen een tocht naar het zwaar getroffen Stavenisse op Tholen. Men bemerkte toen, dat op de dijk van Schouwen en Duiveland een tentje stond, waarbij zich vluchtelingen bevonden, die riepen. Des middags is de Yerseke IV naar deze plek gegaan om hulp te bieden, maar zowel het stuk dijk, als het tentje en de mensen waren verdwenen. De schipper is toen het dijkgat binnengevaren en hij bereikte de huizen van Ouwerkerk. Eerst verloor hij negen personen, onder wie kleine kinderen, die op een boerderij zaten. Daarna haalde hij uit het dorp nog 64 mensen op. Er bevond zich een 93-jarige, vrouw bij, die aan suikerziekte leed. Volgens de dorpelingen van Ouwerkerk zouden er tussen de 70 en 80 doden zijn in dit dorp.

.....

Duizenden koeien omgekomen
Veestapel op Schouwen en Tholen gedecimeerd
Afvoer levend vee en cadavers levert grote problemen op

„Hoe lang het nog zal duren, voordat precies bekend zal zijn, hoeveel dieren bij de overstromingen in Zeeland om het leven zijn gekomen, is niet te zeggen. Wel staat vast, dat de Zeeuwse veestapel op de eilanden **Schouwen-Duiveland** en **Tholen** is gedecimeerd. Het moeizame werk der laatste jaren om onze veestapel weer op te bouwen en te veredelen is ongedaan gemaakt. Het eerste werk is thans de evacuatie van het vee, die volop aan de gang is. De afvoer van de duizenden cadavers kan echter nog grote zorgen geven”. Dit vertelde ons gistermiddag de Rijksveeteelt- en Zuivelconsulent, **ir. W. L. Harmsen**, die seeds enige tochten door het overstroomde gebied heeft gemaakt.

Onder groot voorbehoud voor de juistheid der cijfers deelde hij mede, dat rekening gehouden moet worden met een verlies van 7.000 runderen op Schouwen en Duiveland. Gistermiddag was nog niet bekend, hoeveel vee nog in leven is in de overgebleven duinen van het eiland en op enkele noordelijke dijken. Wanneer men weet, dat de Schouwense rundveestapel uit 10.600 stuks bestond, dan krijgt men enige indruk van de enorme schade. Bij Bruinisse en in Zierikzee zijn 600 tot 700 koeien bijeengedreven, terwijl zich op de dijk bewesten de Schelphoek een 200-tal runderen moet bevinden. Ook op de dijk bij Brouwershaven en Scharendijke is vee gezien.

DE AFVOER.

Zoals gezegd is men druk doende met de afvoer van het levende vee. Gisteren waren daarvoor vier geschikte schepen, alle voorzien van een hijsinrichting, in dienst. De koeien, die in Zierikzee onder leiding van twee assistenten van de Rijkszuivelconsulent werden ingeladen, werden afgevoerd naar de Goese haven, waar zij met de hulp van het personeel van het Voedselcommissariaat, de plaatselijke bureauhouder en de Gezondheidsdienst voor Dieren, werden uitgeladen. Zij werden daarna gedirigeerd naar een groot opvangbedrijf in de Poel, waar de dieren worden geregistreerd, geschetst en ingespoten. Een speciale commissie taxeerde het vee op zijn gebruikswaarde. Nu wordt het afgevoerd naar Walcheren en voorzover nodig naar Zeeuwsch-Vlaanderen, hetgeen geschiedt in samenwerking met de bureauhouders ter plaatse.

De varkensstapel op Schouwen en Duiveland is praktisch geheel vernietigd. De schapen moeten eveneens alle zijn verdronken. De pluimveestapel moet volledig worden afgeschreven. Er zijn misschien nog maar een 100 paarden over.

THOLEN EN BEVELANDEN.

De schatting van de verliezen, die de veestapel op Tholen heeft geleden, is nog moeilijker te geven. Maar men zal waarschijnlijk aan de veilige kant zijn, wanneer men het aantal verdronken koeien stelt op 2000. Er waren hier 5000 runderen. Er zullen 500 tot 1000 koeien persé moeten worden afgevoerd. Waarschijnlijk zal dit naar Noord-Brabant zijn, maar vast staat dit nog niet.

Volgens voorlopige ramingen hebben op de Bevelanden, vooral in de omgeving van Kruiningen, 1000 tot 1500 koeien de dood in het water gevonden. Ook vele bouwbedrijven zaten hier vol vee. De runderen, die moesten worden afgevoerd uit de getroffen streken, zijn verspreid over de drooggebleven bedrijven in Zuid-Beveland.

De verliezen in Zeeuwsch-Vlaanderen zijn gelukkig veel geringer, hoewel in de omgeving van Terneuzen.

DE CADAVERS.

Een zeer groot probleem is de afvoer van de cadavers. Het destructiebedrijf te Hansweert is volkomen overbelast. Het bedrijf in Son kan niets meer hebben en ook dat te Overschie kan geen uitkomst bieden. Er is nu contact opgenomen met het vernietigingsbedrijf te Purmerend, waarheen het dode vee zo snel mogelijk met schepen moet worden vervoerd.

Provinciale Zeeuwsche Courant 07/02/1953; p.

Voor het Rampenfonds.

Het personeel van de melkfabriek „Hollandia N.V.“, afd. Koena, te Vlissingen, heeft besloten het loon van één dag aan het Nat. Rampenfonds af te staan. Hetzelfde geschiedt door het personeel van alle andere „Hollandia“-fabrieken in het land. De directie zal een gelijk bedrag bijstorten.

Zeeuwsch Dagblad, 10/02/1953;

AARDENBURG

Lofwaardige daad. Naar wij vernemen heeft het bestuur der Coöperatieve Room-
bakerfabriek te Aardenburg het besluit genomen om het zilveren jubileum, dat door deze vereniging dit jaar zal worden gehouden, niet feestelijk te gedenken. De gelden welke voor de grootste feestviering destijds waren uitgetrokken zullen worden bestemd voor de slachtoffers van de watersnood en zullen aan het Rampenfonds ter beschikking worden gesteld. Het betreft hier f 5000,—.

Provinciale Zeeuwse Courant, 12/02/1953; p. 3/6

Vierduizend Schouwse koeien afgevoerd

Productief vee blijft achter

De evacuatie van het vee uit Schouwen is thans in een stadium gekomen, dat enigszins normaal genoemd kan worden. De kolossale drukte aan de haven in Goes is geluwd. Preciese cijfers omtrent de verliezen zijn nog niet te geven, doch het aantal verdronken koeien is aanmerkelijk minder dan werd verwacht. Van de 10.000 stuks rundvee zijn er nu ongeveer 4000 afgevoerd, voornamelijk naar Zuid-Beveland. Momenteel zijn er nog ongeveer 1000 aanwezig in de Westhoek van Schouwen en in de omgeving van Noordgouwe en Zonnemaire. Voorlopig wil men het productieve vee daar achterlaten voor de melkvoorziening. Het jonge vee zal verder worden afgevoerd.

Van de 1800 paarden op Schouwen is nog ongeveer de helft behouden gebleven. Enkele honderden zijn afgevoerd, terwijl de rest gebruikt wordt voor vervoer op het eiland.

De varkensstapel welke voor de overstroming ongeveer 2800 stuks telde, is naar schatting voor 90 procent omgekomen. Tot dusver zijn er nog slechts ongeveer 250 afgevoerd.

ZEEUWSE RUND VEESTAPEL GEDECIMEERD DOCH....

De gezondheidstoestandd onaangetast

T.b.c.-bestrijding niet in gevaar

Hoewel de Zeeuwse rundveestapel zware slagen te incasseren heeft gekregen, doordat bijna tien procent van de 80.000 koeien is omgekomen, behoeft de toekomst niet direct somber te worden ingezien. De voorzorgsmaatregelen, welke bij de afvoer van het vee uit de rampgebieden werden getroffen, wettigen het vertrouwen, dat de t.b.c.-bestrijding onder het Zeeuwse rundvee niet in gevaar wordt gebracht, zodat de gezondheidstoestand van de veestapel vrijwel onaangetast zal blijven.

Nu een globaal overzicht kan worden opgemaakt, moet worden aangenomen, dat van de 10.500 runderen op Schouwen-Duiveland ongeveer de helft is omgekomen. Via Goes konden er 2600 worden afgevoerd, 1200 verblijven er nog in de Westhoek van Schouwen, terwijl ca 1500 koeien naar Rotterdam en Dordrecht zijn afgevoerd. Deze laatste zijn overgenomen door het Provinciaal Voedsel-commissariaat Zuid-Holland, dat de dieren heeft gesorteerd en voor een deel heeft doen slachten. Door de grote aanvoer is daar echter, in tegenstelling tot in Goes, een grovere selectie toegepast tussen slacht- en gebruiksvee. Momenteel is het nog moeilijk na te gaan, waarheen het gebruiksvee is gedirigeerd.

In de Zeeuwse stallen - voornamelijk in Zeeuwsch-Vlaanderen - waar het geëvacueerde vee is ondergebracht, zal binnenkort opnieuw worden nagegaan, welke dieren slachtrijp zijn. Men wil namelijk zo veel mogelijk plaats maken voor het gebruiksvee, dat behouden dient te blijven. Het ziet er intussen wel naar uit, dat de koeien uit Schouwen, waarvan de eigenaren niet binnen afzienbare tijd naar hun bedrijf kunnen terugkeren, zullen worden verkocht. Men wil hiermee de Zeeuwen helpen, die sneller aan de herbouw van hun bedrijf kunnen beginnen. Hierdoor zal ook bereikt worden, dat de gezondheidszorg, welke in de afgelopen jaren aan de Zeeuwse veestapel werd besteed, voor onze provincie behouden blijft.

De verliezen

Op Zuid- en Noord-Beveland zullen ongeveer 1100 koeien zijn verdronken, waarvan alleen reeds 600 in de omgeving van Kruiningen, waar practisch de gehele veestapel verloren ging. Op Tholen en St. Philipsland zullen naar schatting 1000 koeien zijn omgekomen, waarvan ongeveer 350 in de polder Stavenisse.

Verder verloren Zeeuwsch-Vlaanderen en Walcheren elk ongeveer 100 dieren. Met de gezondheidstoestand van het vee uit de rampgebieden valt het erg mee. Dit, terwijl honderden dieren soms dagen lang zonder eten en drinken in het water hebben moeten staan.

Men kan zich indenken, dat de boeren op vrije bedrijven misschien met een enigszins benauwd hart de geëvacueerde koeien hebben opgenomen: Het risico is echter gering. In de ontvangstcentra, waar aan de hand van de oormerken werd nagegaan of de dieren t.b.c.-vrij waren, werden de reageerders reeds verwijderd om op de normale wijze met subsidie geslacht te worden. Alle boeren die koeien ontvingen kregen ook bericht of de dieren van een vrij, dan wel van een besmet bedrijf, afkomstig waren. Binnen één of twee weken na aankomst op de nieuwe stal worden de dieren opnieuw ingespoten, waarna eventuele reageerders onmiddellijk worden opgeruimd. Na twee of drie maanden zullen de koeien daarop voor alle zekerheid nogmaals worden onderzocht. De deskundigen zijn daarom vol vertrouwen, dat er geen grote

tegenvallers zullen optreden. Te meer omdat de t.b.c.-bestrijding o.a. op Schouwen reeds ver gevorderd was en daar nog slechts weinig reageerders aanwezig waren.

In alle verwarring van het eerste ogenblik is dus door de genomen maatregelen ook het oog gericht op de herbouw van een gezonde Zeeuwse veestapel. Dit ideaal zal ook in de toekomst voorop moeten blijven staan. Daarom zal het taak van de overheid zijn, dat straks wordt bepaald, dat alleen t.b.c.- en abortus-vrij vee van elders mag worden aangekocht. Dit zal het beste kunnen geschieden door centrale inkoop, zoals destijds op Walcheren heeft plaats gevonden.

Zeeuwsch Dagblad, 18/02/1953; p. 5/6

Waarschuwing.

De directeur van de Keuringsdienst van Waren te Goes raadt met klem aan los verkochte melk slechts te gebruiken na ~~to~~ken. Deze voorzorgsmaatregel in normale tijden is nu meer dan ooit geboden en geldt evenzeer voor de melkveehouders zelf.

Melkveeouders en melkverkopers dienen hun materiaal — melkgereedschap, bussen enz. — met heet sodawater goed schoon te maken en daarna met een oplossing van 2 eetlepels bleekwater op een emmer water te behandelen. Het melkgerei moet zo mogelijk gedurende tenminste 5 minuten met deze oplossing gevuld blijven staan of daarin geheel worden ondergedompeld. Daarna laten uitlekken en niet naspelen of afdrogen met een doek.

Zeeuwsch Dagblad 19/02/1953; p. 4/6

Coöp. Melkafzetorganisatie Zuid-Beveland U.A.

De geëvacueerde leden van de M.Z.B. worden in verband met de uitbetaling van het melkgeld en de nabetaaling over 1952 verzocht hun tegenwoordig adres op te willen geven aan de secretaris **J. P. LINDENBERGH, F 90, 's-Heer Arendskerke.**

Het bedrag van de nabetaaling kan op **Dinsdag 24 Februari a.s.**, tussen half twee en vier uur 's middags, in de Koffiekamer achter in de Beurszaal te **Goes**, in ontvangst worden genomen.

Voor het bestuur:
A. E. BRUIJNING,
Voorzitter.
J. P. LINDENBERGH,
Secretaris.

Vóór 1 April reeds 11.700 ha droog?

Provinciaal Voedselcommissie was paraat

Ruiming van alle kadavers is uitgesloten

.....
VEE.

Op Schouwen-Duiveland zijn naar schatting 4500 runderen van de 10.000 verloren gegaan. In de duinhoek zijn thans nog aanwezig 283 melkkoeien, 474 stuks jongvee, 206 stuks slachtvee, 81 varkens en 125 paarden, zijnde de normale veestapel. Het staat nu reeds vast, dat ook hier nog een groot aantal dieren moet worden afgevoerd wegens gebrek aan voedsel.

De benodigde melk zal na afvoer van de meeste koeien van elders moeten worden aangevoerd. De overige runderen zijn naar Goes en Rotterdam afgevoerd. Het slachtvee is afgeslacht, het gebruiksvvee bij andere boeren ingekwartierd. 268 paarden zijn afgevoerd, gedeeltelijk naar Goes, gedeeltelijk naar Dordrecht. Zij worden, voorzover het geen kostbare dieren zijn, verkocht.

DE ANDERE EILANDEN.

Op Tholen en Sint Philipsland zijn van de ca. 1600 stuks rundvee ca. 1000 verdronken. Ongeveer 200 paarden ondergingen 't zelfde lot. Op Noord-Beveland kwamen 350 koeien om, alsmede enkele paarden. In O.Z.-Beveland, vooral in de polder Kruiningen, verdronken ca. 750 stuks rundvee en ca. 100 paarden. In Walcheren kwamen 30 koeien en enkele paarden in het water om. Voor O.Z.-Vlaanderen zijn deze cijfers resp. 150 en 15. In W.Z.Vlaanderen zijn de verliezen van geen betekenis.

Hoewel dit eigenlijk de taak is van de Veeartsenijkundige Dienst en/of de gemeenten heeft het Voedselcommissariaat zoveel mogelijk medewerking verleend bij het opruimen van cadavers, een uiterst moeilijk karwei; daar het vee veelal nog in de stallen is vastgebonden.

De heer Dorst acht het uitgesloten alle cadavers, o.a. uit Kruiningen, Schouwen en Duiveland en Stavenisse, te bergen. Het is te gevaarlijk geworden ze er alle uit te halen, als men niet beschikt over betere middelen dan thans beschikbaar zijn.

INSTELLING VAN STICHTING AANSTAANDE.
**Vernieuwing van Zeeuwse veestapel moet
tevens sanering worden**
Het streven is: vergoeding in natura

„Voor de getroffen veehouder komt het er natuurlijk vooral op aan, welke vergoeding hij voor zijn verloren gegaan rundvee ontvangt en het zal zo moeten zijn, dat landbouwherstel betaalt op basis van de waarde, per 31 Januari j.1, maar daarnaast is het hoogst belangrijk, dat de mensen goed vee terugkrijgen, dat er op ieder bedrijf een kern is van puike fok- en melkkoeien en puik jongvee, want daarop drijft onze veehouderij: de fok- en verbruikswaarde is voor de toekomst van het grootste belang”. Aldus vertelde ons de Rijkszuivelconsulent, ir W. L. Harmsen te Middelburg, in een onderhoud, dat wij met hem hadden over het herstel van de Zeeuwse veestapel.

Hij kon mededelen, dat men in principe een vergoeding in natura nastreeft, d.w.z. dat de gedupeerden niet met geld, doch met beter vee schadeloos worden gesteld. Gebeurt dit niet, dan is het gevaar groot, dat het veebestand achteruitgaat, althans dat de vooruitgang, welke na de oorlog door doelmatige teeltkeuze en verantwoorde aankopen was bereikt, voor een deel weer te niet wordt gedaan.

Wat dat betreft kan het jongste verleden ons een lesje leren. Op Walcheren werd na de oorlog eveneens het „vee-voor-veeprincipe” in de praktijk gebracht en werd georganiseerd aangekocht: men plukt er op dat eiland thans de goede vruchten van. Op Schouwen geschiedde dat na de inundatie niet, met het gevolg, dat sommige veehouders tweemaal gedupeerd werden, omdat het door hen aangekochte vee niet altijd voldoende productief of vruchtbaar bleek te zijn.

Van de 86.000 dieren tellende Zeeuwse rundveestapel zijn er 8500 omgekomen en 5 à 6000 zijn geëvacueerd. Zeer spoedig, wellicht reeds tegen de eerste Mei, zal aan de betaalde in-kwartiering van geëvacueerd vee bij andere veehouders een einde komen, want hierin gaat enorm veel geld zitten. Aan de getroffenen is dan de beslissing: of hun vee wordt afgeslacht dan wel verkocht - de opbrengst gaat naar landbouwherstel - of zij kunnen hun dieren in eigendom behouden, doch moeten, als deze nog niet naar hun eigen bedrijf terug kunnen, de inschaarkosten betalen. Vermoedelijk zullen de meeste boeren aan het eerste de voorkeur geven, tenzij het terugvoeren van het vee weer mogelijk is.

Algemeen is men het er over eens, dat een vergoeding op basis van de taxatiewaarde per 31 Januari niet meer dan billijk is. Daarnaast kan worden opgemerkt, dat landbouworganisaties zich volkomen stellen achter het denkbeeld om deze vergoeding in de vorm van ander vee te verwezenlijken. Men kan in dit verband dan ook wel spreken van een geprononceerd Zeeuwsch standpunt, dat bij alle betrokken instanties met klem zal worden verdedigd.....

Stichting voor vee-aankoop

Maar dan moet dit vee van goede soort zijn, met een goede afstamming, een goede fokwaarde en vrij van t.b.c., abortus en steriliteit. Omdat te bereiken wil men in onze provincie een stichting voor de aankoop van vee in het leven roepen (en dat zo mogelijk op korte termijn), waarin vertegenwoordigers zitting hebben van de landbouworganisaties, het bedrijfsleven, de

gezondheidsdienst voor dieren en de prov. vereniging tot bevordering van de rundveefokkerij en waarin tevens de veeteeltconsulent en de inspecteur van landbouwherstel zitting hebben. De uitvoering wordt in handen gegeven van deskundigen, de verantwoordelijkheid berust bij de commissie. De schadevergoeding door landbouwherstel zou in een fonds moeten worden gestort, waaruit de vee-aankoop wordt bekostigd.

Deze vernieuwing van de veestapel zou dus tevens een sanering betekenen, doch dit kost geld, meer geld dan het totaal der vergoedingen, er zijn echter nog wel mogelijkheden. Zo is er veel vee geschonken door niet-getroffen boeren (de stichting kan ook nuttig werk doen bij de verdeling daarvan), alsmede grote hoeveelheden veevoeder, die niet tenvolle in natura kunnen worden verstrekt en dus ten dele in geld kunnen worden omgezet.

Naar de mening van ir Harmsen behoeft de veerestitutie niet uitsluitend te geschieden door aankoop buiten de provincie. Ook op Walcheren en in Zeeuwsch-Vlaanderen kan uitstekend fokvee worden verkregen. Maar daarom juist is het van groot belang, dat in die gebieden de vaarzen uit stamboekouders ouders gedekt worden door goede stamboekstieren. Op deze wijze kan men ook een belangrijke bijdrage leveren tot het herstel.

Alweer KI op Schouwen

Voor de taxatie van het vee zijn door landbouwherstel en de prov. voedselcommissaris reeds plaatselijke commissies ingesteld, Het is de bedoeling in de kop van Schouwen 150 melkkoeien te behouden. Momenteel zijn er nog 250 à 300, doch dat aantal is in verband met de voederpositie te groot, zodat een deel alsnog moet worden weggevoerd. Sommige K.I.-verenigingen hebben natuurlijk zwaar geleden, maar in diezelfde kop van Schouwen worden alweer dieren geïnsemineerd.

De Zeeuwse paardenstapel is ook ernstig getroffen. Van de 18.000 paarden is, naar men aanneemt, 10% verdronken. Natuurlijk zal de vergoeding op dezelfde basis als voor het rundvee moeten worden geregeld, doch het is niet de bedoeling tot een vergoeding in natura over te gaan.

Van de 31.000 varkens in Zeeland zijn er 4000 omgekomen (alleen op Schouwen reeds 70%). Over de schadevergoeding worden nog besprekingen gevoerd. In ieder geval zijn varkens gemakkelijker terug te kopen dan runderen, terwijl een snellere uitbreiding van het aantal dieren mogelijk is. Hoeveel geiten zijn verdronken, is nog niet bekend, doch dit aantal zal niet groot zijn, omdat de geitenhouderij, Walcheren uitgezonderd, in Zeeland van weinig betekenis is.

Watersnood veroorzaakte onpeilbaar dierenleed

deel tekst uit langer verhaal over het redden van huisdieren

Vele paarden en koeien zijn omgekomen, doordat zij instinctief naar de stal terugliepen en daar bleven wachten, tot zij van kou en honger omvielen en verdronken. Een boer, die nog even naar zijn woning liep, werd gevolgd door een aantal van zijn koeien. Zij drongen het huis binnen en het schec 'de weinig, of zij hadden de man dood gedrukt. Het is gebleken, dat de dieren, die in hun stal omkwamen, wanhopige pogingen hebben gedaan om over elkaar heen een hoger punt te bereiken. Ergens is zelfs een koe een zoldertrap opgeklommen. Men heeft het dier kunnen redden. Twee weken na de ramp werd bij Dreischor nog een paard in veiligheid gebracht, dat al die tijd in het water had ge-

staan en weinig meer was dan een wrak.

De mammen, die zich met het redden van de dieren bezighouden, verdienen warme hulde. Want dank zij hun inspanning en mededogen is Keesje uit Nieuwerkerk weer verzoend met de wereld en kunnen zo vele Keesjes en Pluto's, Minetjes en Loekies de buik weer vol eten en straks, als die nog leven, hun bazen en bazinnen gelukkig maken. Zo gelukkig als die man uit een Schouws dorp, die zestien familieleden verloor, naar zijn hond, zijn enige tastbare herinnering aan wat kapot geslagen werd, terugkreeg en tot tranen toe ontroerd verklaarde, dat hij en zijn dier nog slechts door de dood gescheiden zouden kunnen worden.

..... Intussen kwam de wethouder ons zeggen, dat de dijk het niet meer hield en we moesten dus om ons eigen boeltje gaan denken. Mijn man ging eerst het vee lossnijden, maar die dieren wisten niet wat ze overkwam en drongen allemaal in de stal terug. Twintig koeien, zes varkens en een paard zijn verdronken...."

Ja, dat gaat de vrouw van de boer het meest aan het hart. De beesten. De meubels, die een meter in het water hebben gestaan, zijn natuurlijk uit elkaar gevallen. Een goede tweehonderd mooie boeken — moeder Steketee houdt veel van lezen — ging totaal verloren, maar dat is natuurlijk allemaal lang zo erg niet als dat van de beesten..

.....

19000 stuks vee ging bij de ramp verloren

De opruiming van cadavers is bijna voltooid

De veestapel in Zeeland heeft door de watersnood een gevoelige klap gekregen. Rond tien procent van het aantal runderen is omgekomen. In totaal zijn 19.000 koeien, paarden en varkens verloren gegaan. Gestreefd wordt naar een Integrale schadevergoeding, dus vergoeding op basis van de vervangingswaarde. Om te geraken tot een snelle en verantwoorde aanvulling van de Zeeuwse veestapel, is besloten de aankoop centraal te regelen. Een aankoop-commissie is ingesteld.

De aankoop is georganiseerd verband acht Ir W. L. Harmsen, Rijksveeteeltconsulent voor Zeeland, van groot belang. Indien iedere veehouder, b.v. door aankoop op markten, op zich zelf zijn gedecimeerde veestapel zou gaan aanvullen, bestaat de kans, dat de boeren minderwaardig vee krijgen.

Om dit te vermijden hebben de Zeeuwse landbouworganisaties en de Rijksveeteeltconsulent dezer dagen in overleg met de Stichting voor de Landbouw en de Dienst Landbouwherstel, besloten de aankopen collectief te doen.

Uit deskundigen is reeds een aankoopcommissie gevormd. Tot elke prijs dient vermeden te worden, dat de Zeeuwse rundveestapel geïnfilterd wordt met dieren van inferieure kwaliteit. De bedoeling is, de beesten, in het bijzonder melkvee en jongvee, te betrekken van grote fokbedrijven.

De schadevergoedingen, die waarschijnlijk niet de volle honderd procent van de geleden schade zullen bedragen, worden bestreden uit een fonds. Deze „agrarische pot” wordt mede gespekt door de vele schenkingen in natura (veevoeder en tractoren), die na de ramp zijn ontvangen. Deze schenkingen zijn, als zij niet gebruikt konden worden, verkocht, zodat de opbrengst via het fonds toch aan de getroffen veehouders ten goede kan komen. Voorts zijn er uit alle delen van het land nog schenkingen van vee.

Intussen blijkt, dat een deel van het in de rampdagen geredde vee moest worden afgeslacht. Dit betreft ongeveer een 5.000 koeien, die na hun redding ziek zijn geworden. Het voortijdig slachten van deze dieren, die vaak voor de vlees- of de melkvoorziening bestemd waren, levert verliezen op, die op rekening van de ramp geschreven dienen te worden.

Deze 5.000 geslachte en de 9.000 verdronken dieren (totaal dus 14.000 stuks) vormen de schade, die de rundveestapel in Zeeland door de stormvloed heeft opgelopen.

De varkensstapel is met 4.000 stuks verminderd, ongeveer 15 %. Waar het water door de dijken brak, zijn vrijwel alle varkens omgekomen, daar deze dieren geen kans zagen zich zelf in veiligheid te stellen, wat de runderen en paarden soms nog gelukte. Bovendien zijn de zorgen van de reddingsploegen allereerst uitgegaan naar de veel waardevollere runderen. Bij de stormvloed zijn voorts bijna 1.000 paarden omgekomen, voornamelijk op Schouwen-Duiveland (35 procent).

Het dodencijfer onder de Zeeuwse koeien, paarden en varkens kan derhalve gesteld worden op 19.000, hetzij direct of indirect als een gevolg van de stormvloed. De opruiming van cadavers is zo goed als voltooid.

FRIESE BOEREN HELPEN
EERSTE GESCHENKZENDING VEE
TE GOES OVERGEDRAGEN
Nieuw leven in Zeeuwse stallen

In verschillende Zeeuwse stallen en weilanden, waar sinds de rampzondag het loeien van koebeesten niet meer werd gehoord, is Woensdag nieuw leven gekomen. De Friese veehouders stelden na de ramp spontaan niet minder dan ruim 1500 runderen⁴² voor hun getroffen collega's in Westelijk Nederland beschikbaar en de eerste zending van 73 stuks, van kalfjes tot melkkoeien, werden des middags op de Grote Markt te Goes officieel overgedragen. Fier wapperden de Friese en Zeeuwse kleuren op het marktterrein om luister bij te zetten aan deze blijde gebeurtenis

Het was de prov. voedselcommissaris van Friesland, de heer J. Stienstra uit Leeuwarden, die namens de standsorganisaties in zijn provincie, uitdrukking gaf aan de blijdschap van de gevers. „Wij hebben op de tocht naar Goes een kijkje kunnen nemen in het zwaar getroffen Zeeland en ons hierbij gerealiseerd hoeveel moed en kracht nodig is om deze ramp te boven te komen”. De Friese boeren stellen er prijs op een klein deel van deze nood te helpen lenigen Door de symbolische aanbieding van een koe aan de voorzitter van de Stichting v.d. Landbouw in Zeeland de heer C. de Putter, droeg de heer Stienstra daarop de eerste zending over.

De heer De Putter vertolkte de dank van de Zeeuwse getroffen veehouders. Friesland komt de eer toe het initiatief tot deze inzameling van vee te hebben genomen en genoot thans de priemeur de Zeeuwse boer op deze wijze te helpen. De schenkingen worden gedaan van boer tot boer en juist deze geste wordt zeer op prijs gesteld. Het geeft de getroffenen steun te weten, dat zij hun nood niet alleen moeten dragen. Spr. verzocht alle Friese boeren hiervoor de dank over te brengen. Op zijn beurt droeg de heer De Putter daarop de zending vee over aan dr. G. Wagenaar, als voorzitter van de werkcommissie. die voor de verdeling zal zorgen. Ook deze sprak woorden van dank tot de Friezen voor hun voortvarendheid en vrijgevigheid.

Hij sprak de hoop uit, dat ook de zwaar getroffen veehouders in Kruiningen en op Schouwen-Duiveland, die eerst veel later hun bedrijf zullen kunnen betrekken, nog geholpen kunnen worden. (Hiervoor zullen ca. 6 à 700 beesten worden gereserveerd. Red.)

Het lid van Ged. Staten, de heer C. Philipse, dankte namens het prov. bestuur. Hij noemde het een blijde dag, nu met deze zending de eerste stenen werden gelegd voor de wederopbouw van agrarisch Zeeland en prees daarbij het Friese initiatief, waardoor de eerste lichtstralen in de bedroefde harten van de getroffenen werden gebracht.

Tenslotte uitte ir. J. D. Dorst, prov. voedselcommissaris v. Zeeland, eveneens zijn waardering over de grote spontaniteit van de Friezen. Hij hoopte dat door deze geschenkzending nauwe vriendschapsbanden tussen de Zeeuwse en Friese veehouders zullen ontstaan.

Nadat de heer De Putter nog dank had gebracht aan het gemeentebestuur van Goes voor het beschikbaar stellen van 't marktterrein, werden de 73 koebeesten over de gemeenten Baar-

42 Bij latere gegevens van veeschenkingen is Friesland goed voor 62 kalveren, 89 pinken, 20 vaarzen, 69 koeien, totaal 240 Runderen ??

land. Ellewoutsdijk, Wolphaartsdijk, Arnemuiden, Nieuw- en St Joosland, Terneuzen. Hoek en Hontenisse verdeeld. De plaatselijke commissies belastten zich met de verdere verdeling. De eerste zending, waaronder ook 25 stuks stamboekvee, was afkomstig uit de gemeenten Ferwerderadeel, Westdongeradeel, Dokkum en Smallingerland.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1953-05-29; p. 2212

OPNIEUW VEE UIT FRIESLAND EN GRONINGEN GEARRIVEERD

Met 64 stuks voor Kruiningen werd vertrokken, doch bij de aankomst waren het er 65

Kruiningen

Vier grote veewagens met de Friese kleuren in top, draaiden Donderdagmorgen het erf van de heer Boot aan de Zanddijk te Kruiningen op, om wederom als geschenk van de Friese boeren aan hun gedupeerde Zeeuwse collega's, een zending kalveren, vaarzen, pinken en koeien af te leveren. Met 64 stuks waren de chauffeurs des nachts uit Leeuwarden en Leeuwarderadeel vertrokken, doch voordat zij in Kruiningen arriveerden, waren het er 65 geworden, want onderweg had een koe het leven geschonken aan een kalfje. En zo was de gedupeerde veehouder A. Visser uit Oostdijk na de loting zo gelukkig om behalve een koe ook een kalfje naar huis mee te kunnen nemen.

Namens de Stichting voor de Landbouw, bracht de heer M. A. Kostense de Friezen hartelijk dank voor de schenking van deze prachtige collectie vee. Dit betekent voor de getroffen en in deze streek een grote morele steun en doet hen de toekomst met vertrouwen tegemoet zien. Ook zal hierdoor een toenadering tussen Friesland en Zeeland ontstaan.

De heer Y. v.d. Werff droeg vervolgens namens de „Kriete” te Leeuwarden en Leeuwarderadeel van de Stichting voor de Landbouw het vee over. De Friezen beschouwen het als een voorrecht in de gelegenheid te zijn om te mogen helpen, aldus deze spreker. „Dit geschenk lijkt een offer, doch wanneer men de verwoestingen hier ziet, is het nog zeer weinig wat wij gaven”.

Na een dankwoord van de heer Kostense, droeg deze daarop de dieren op zijn beurt over aan de werkcommissie, in de persoon van de heer E. J. Rouw, die zijn bewondering uitsprak over de kwaliteit van het vee. Tenslotte was het de wvd. burgemeester van Kruiningen, de heer P. H. A. Polderman, die namens deze gemeente getuigde van de waardering voor dit blijk van medeleven van de Friezen. Terwijl de Friese heren daarop een tocht door de Kruiningse polder maakten, werden de koebeesten verdeeld. Kruiningen ontving daarbij 18 koeien. 16 vaarzen en pinken en 5 kalveren; Rilland 8 koeien, 10 vaarzen en pinken en 3 kalveren, Krabbendijke 2 koeien en 1 kalf en Waarde 2 kalveren.

Getracht zal worden om op korte termijn de overige gedupeerde O.Z. Bevelandse veehouders, die nog geen vee konden ontvangen, ook te helpen.

Tijdens een maaltijd te Yerseke heeft eveneens de voorzitter van de Herstelcommissie Kruiningen, de heer W. J. L. de Groof nog woorden van dank gesproken.

Later op de middag werden de voor Rilland bestemde koebeesten vóór het gemeentehuis aldaar, bij monde van de heer A Goeman, adj. secretaris van de Stichting voor de Landbouw, aan de plaatselijke commissie overgedragen. De voorzitter van deze commissie, de heer J. A. Boot en de wnd. burgemeester van Rilland-Bath, de heer J. Butijn vertolkten daarbij de dank van de gedupeerden.

TE ST. PHILIPSLAND.

Donderdagmorgen omstreeks 9 uur arriveerde op de hofstede van de heer J. A. Stol te St. Philipsland het Friese vee, bestemd voor de getroffen boeren te St. Philipsland De zending bestond uit 5 melkkoeien, 11 vaarzen en 1 kalf. De veehouders, die bij de ramp meer dan 10 stuks vee verloren hadden, konden een melkkoe in ontvangst nemen. Na de overdracht dankte de heer Stol de Friese afgevaardigden en wees er o.m. op, dat door deze geste de vriendschap tussen Friesland en Zeeland nog hechter zal worden.

ST. MAARTENSDIJK.

Door tussenkomst van de plaatselijke bureauhouder werd het geschonken vee uit Friesland en Groningen te St. Maartensdijk verdeeld. Er waren 14 koeien uit Friesland en uit Groningen 16 koeien, 18 vaarzen, 26 pinken, 4 kalveren, 1 fokzeug, 1 geit en 23 schapen.

Negentien schapen werden direct doorgezonden aan de bureauhouder op Schouwen-Duiveland. De Groningse boeren bleken niet alleen gul met vee, maar ook werd een chèque van f 2500 overhandigd, welke bestemd is voor aankoop van biggen voor landarbeiders, die door de ramp hun varken hebben verloren.

Bij de uitdeling van het vee waren aanwezig vertegenwoordigers uit Friesland en Groningen, de voorzitter van de Stichting Landbouw, de heer C. C. Kooijman en dr. G. Wagenaar, hoofd van de gezondheidsdienst voor dieren in Zeeland.

Na de uitdeling werd een koffiemaaltijd gehouden, waarbij verscheidene sprekers het woord voerden. Het vee werd verdeeld onder getroffen boeren uit St. Maartensdijk, Stavenisse, St. Annaland en Poortvliet.

Geschenkzendingen voor gedupeerde landbouwers **Boeren buiten de provincie gaven met gulle hand**

Friesland schonk 240 stuks rundvee; Drente en Overijssel gaven de meeste biggen

GOES, 27 Augustus - De spontaniteit waarmee de boeren in Groningen, Friesland, Noord-Holland, Drente, Overijssel en Gelderland hun vee ter beschikking gesteld hebben voor de geschenkzendingen aan de getroffen agrariërs in onze provincie, was wel zeer groot. De dankbaarheid van de Zeeuwse getroffen boeren, die langs een dergelijke weg hun dikwijls gedecimeerde veestapel konden aanvullen of weer in het bezit kwamen van vee, was hieraan wel evenredig. Dit kwam steeds tot uiting bij de overdracht van geschenkzendingen in onze provincie. Uit een circulaire van de Stichting voor de Landbouw in Zeeland blijkt met welk een gulheid werd geschonken. We laten hieronder enkele cijfers volgen van de geschenkzendingen, die tot 15 Augustus ontvangen werden.

Friesland schonk het grootste aantal rundvee n.l. 62 kalveren, 89 pinken, 20 vaarzen, 69 koeien d.i. 240 stuks. De geschenkzending rundvee uit Groningen bedroeg 54 stuks, Noord-Holland bood een zending aan van 45 stuks en uit eigen provincie werden 4 vaarzen aangeboden. In totaal werden 343 stuks rundvee ontvangen. De kalveren, pinken, vaarzen en koeien werden als volgt verdeeld: Dreischor 8, Sint Philipsland 26, Tholen (Sint Annaland, Stavenisse, Sint Maartensdijk en Poortvliet) 68 stuks, Noord-Beveland (Kortgene-Kats-Geersdijk) 45 stuks, Zuid-Beveland (Rilland, Krabbendijke, Waarde, Kruiningen, Baarland, Ellewoutsdijk en Wolfaartsdijk) 165 stuks, Walcheren (Arnemuiden, Nw- en Sint Joosland en Vrouwenpolder) 10 stuks en Zeeuwsch-Vlaanderen (Hoek, Terneuzen, Zaamslag, Ossenissee-Hengstdijk en Graauw) 21 stuks.

BIGGEN.

In totaal werden ontvangen 926 stuks biggen. Groningen stuurde een cheque van f 2.500. Dit geld werd verdeeld over 48 gedupeerden voor de aankoop van een big. Friesland schonk 103 biggen, Drente 360, Overijssel 317, Gelderland 39 stamboekbiggen en Noord-Holland 59 biggen.

Eilandsgewijs werden deze als volgt verdeeld: Schouwen en Duiveland 204 stuks, Sint Philipsland 62 stuks, Tholen 248 stuks (Stavenisse ontving hiervan 193 biggen), Noord-Beveland 68 stuks, Zuid-Beveland 302 stuks (de gemeente Rilland ontving hier het grootste contingent n.l. 91 stuks), gedupeerden in Arnemuiden ontvingen 7 biggen en te Nw- en Sint Joosland 2 stuks. Tenslotte werden in Z.Vlaanderen nog 33 stuks afgegeven.

SCHAPEN, PLUIMVEE EN HOOI.:

Schouwen en Duiveland ontving uit Groningen 17 schapen. Sint Maartensdijk en Poortvliet ontvingen eveneens uit deze provincie samen 3 schapen. De gemeenten Kortgene Kats en Geersdijk werden door agrariërs in Noord-Holland 16 stuks lammeren aangeboden. Rilland ontving uit Friesland 34 stuks lammeren en 1 schaap. Aan pluimvee werden in totaal 3.080 hennen geschonken. De V.P.Z. had hier het leeuwenaandeel in n.l. 2.280 stuks. Gelderland en Overijssel schonken de rest. Noord-Holland schonk 672.00.0 kg hooi, Overijssel 431.263 kg. Schouwen en Duiveland ontving hiervan het grootste aandeel n.l. 500.000 kg,